

Ileana Vulpescu

PE APA SÂMBETEI

ILEANA VULPESCU

PE APA SÂMBETEI

2009

„Zi prielnică pentru afaceri. Profitați de disponibilitatea partenerilor. Evitați conflictele cu șefii”. Așa scria la ziar – rubrica astrologică – în dreptul zodiei căreia îi aparținea Magdalena. Magdalena citea în orice publicație zisa rubrică, fiindcă trăsnăile de-acolo reușeau s-o amuze. „Lumea e concepută de astrologii ăștia, iviți în ultima vreme ca ciupercile după ploaie, în chip de stadion de afaceri. Ești copil, bătrân sau în afara afacerilor, nu exiști”. Copiii mai aveau de așteptat ca să intre în rândul „astrologabililor”, dar bătrânii ce dracu' mai întârziau într-o lume care abia aștepta să-i vadă în loc cu verdeață, exceptându-i pe cei care alcătuiau instituția „bunicală”, adică de crescut nepoți.

În popor e credința că omul născut la zi mare e plin de noroc. „Pe dracu'”, își spuse Magdalena. „Și de mine, care-s născută de Sântă Maria Mare, și de vară-mea Florina, cu Floriile ei, s-a ținut norocul mai ceva decât pulberea după câine. Eu ca eu, dar Florina…”. Măcar Magdalena crezuse treizeci și cinci de ani că-și aflase un loc în viață: un bărbat, un cămin. Dar Florina? Toată adolescența și ani din tinerețe nu știuse decât drumul Spitalului Central, cu biata maică-sa, și dârdâitul la fiecare nouă restructurare din cauza tatălui ei, mort în pușcărie, fără proces, fără condamnare, dar „politic”, fiindcă altminteri cine-ar fi avut certificat de deces eliberat de-nchisoarea Jilava?

Florina se născuse cu două luni înainte ca tatăl ei să fie arestat. Adrian și Vetuța Diaconu, părinții Florinei, aveau o mică proprietate constând din trei hectare de pământ bun și dintr-o moară de apă. Și Adrian și Vetuța făcuseră liceul, aveau un dulap plin de cărți, mergeau la teatru și la cinema la oraș; altminteri, duceau o viață semi-țărănească, mai ales el, care nu se sfia să dea cu sapa și cu hârlețul, în timp ce Vetuța era tratată mai de cucoană, rolul ei în casă fiind doar bucătăria, pentru alte treburi gospodărești având totdeauna de ajutor câte o fetișoară din sat. Diferența de vârstă între cei doi soți fiind de douăzeci de ani, Adrian se purta cu Vetuța aproape patern.

Înainte de 23 August '44, Adrian Diaconu, om cu inimă largă, impresionat de greutățile în care se zbăteau țăranii din satul lui, girase la bănci mai tot săracul pentru o casă, pentru un petic de pământ, pentru o pereche de boi, ceea ce-l făcuse pe binefăcător să-și piardă bună parte din avere, ajungând în acest fel doar la trei hectare de pământ și la moara de apă, moară ce-l trecuse în rândul chiaburilor. Pământul îl cedase gospodăriei colective. Cine-i erau dușmanii care-l trimiseseră la pușcărie,

nici el nici Vetuța n-aveau să afle niciodată. La un an după arestarea bărbatului ei, Vetuța își luase fetița și se mutase la București, într-o căsuță centrală, moștenită de la o mătușă fără copii, sora maică-sii, căsuță din care chiriașii, care-și cumpăraseră o casă nouă, tocmai plecau. Vetuța cedase primăriei și moara și casa din sat.

La București, cu mari pile și cu proptele din partea fratelui ei, doctorul Gogu Eremia, se angajase magazioneră la depozitul unei cantine care hrănea patru mii de oameni. Vetuța se trezea dimineața la patru, ca la șase să fie pe baricade. Florina crescuse la o creșă săptămânală. Maică-sa o lua sâmbăta la prânz acasă și duminică seara o ducea înapoi la creșă. Norocul acestui copil fusese sănătatea. În afara bolilor copilăriei: pojar, vărsat de vânt, oreion, un guturai nu făcuse.

Florinei, ca rezistență fizică i se potrivea o vorbă din bătrâni: berzei chioare-i face Dumnezeu cuib. Iar Vetuța avea și ea noroc – norocul intrase la apă, ajustat dimensiunilor noii ordini – și anume că mânca pe gratis. Cu toate că șefa ei, divorțată și mamă de copii, o-mbia cu un pic de carne, cu zahăr, cu unt pentru acasă, Vetuța era atât de-nspăimântată de tot ce vedea și-auzea că n-avea curaj nici măcar un chibrit să scoată pe ușa întreprinderii. Mânca pe săturate din ceea ce le oferea șefa, iar în plasă, plasă de nylon, ducea doar o jumătate de intermediară: cu ea intra, cu ea ieșea pe ușa întreprinderii.

Pentru iarnă avea o pereche de bocanci căptușiți cu molton, două fuste și două pulovere tricotate din lână merinos, un loden și două basmale rezultate dintr-o fustă de cașmir de pe vremuri – „pe vremuri” însemnând timpul cât îi trăise bărbatul – iar pentru vară o pereche de sandale de pânză, două rochii de stambă luată pe puncte, cusute chiar de ea, după ce mai întâi le făcuse tipare din hârtie. Lucrurile de dinainte le îmbrăca doar când o invitau frate-său și cumnată-sa, pentru a nu-i compromite față de musafirii lor.

Amatori de amor ar mai fi găsit Vetuța, dar de-nsurat, ioc. N-avea nimeni nevoie să-și ia-n cârcă un copil străin și o nevastă, văduvă de politic. La propunerile de amor, Vetuța făcea pe proasta, simulând că nici nu le-a auzit. De vorbit vorbea doar strictul necesar. Chiar când era cu Florina, mai mult fetița povestea, pe limba ei, ce se petrecea mai întâi la creșă, apoi la grădiniță și la semi-internat, când începuse școala. Și cu frate-său și cu cumnată-sa, Vetuța vorbea numai dacă era întrebată și atunci pe sponci. Se simțea scoasă la marginea societății.

Deși ceea ce i se-ntâmplase ei era la ordinea zilei – aproape nefiind familie fără un expropriat sau fără vreun „politic" între cei din aceeași categorie cu ea – Vetuța nu-și afla nicăieri locul și se gândea cu spaimă la viitorul Florinei care, copil bun și-nțelept, nu-i făcea nici un fel de greutăți, învățând excelent și fiind exemplu de cumințenie. Fără să spună nimănui, Vetuța se-nvinuia, ca de cel mai cumplit păcat, de-a fi adus pe lume un copil. „Doamne-Dumnezeule, ce-o fi fost în capul meu să umblu pe la doctori să-mi facă serclaj pentru uter retrovers, că, vezi Doamne, n-aveam copii. Săracul Adrian, ce-mi mai spunea: „Ce-ți lipsește, femeie? Crezi că de prost zice poporul: cine-i are să-i trăiască, cine nu, să nu-i dorească? Ai auzit de om ne-ngropat că n-a avut copii?". Dar ei, viața fără copii i se părea o casă pustie. Afară de faptul că iubindu-l pe Adrian voia să-l vadă trecut în altă ființă. El se-nsurase flăcău tomnatic, așa că nu era s-aștepte bătrânețea lui ca să aibă și ea un copil.

Adrian se-nsurase cu Vetuța fără să-și mai consulte mama și surorile. De câte ori se gândise la o posibilă nevastă, aceea ori nu-i convenea maică-sii, ori nu le era pe plac surorilor. Pe Vetuța o prezentase augustei familii după ce se căsătoriseră la primărie, în satul Vetuței, avându-i ca martori – fiindcă erau obligatorii doi – pe notar și pe secretarul primăriei și-atât. Acest fel de-a se căsători o nedumerise pe coana Atena, mama Vetuței.

Atena crescuse cinci copii singură; îi murise bărbatul când fiu-său cel mare avea opt ani, iar Vetuța, mezina, opt luni. Până la Vetuța, Atena își căsătorise trei copii. Cu pețit, cu logodnă, cu nuntă, cum se pomenise din moși-strămoși… Altul se-nsurase cu-o fată orfană și o pusese pe Atena în fața faptului împlinit. „De ce n-a venit și mama dumitale-n pețit, cum se vine, c-am înțeles că tatăl ți-a murit", îl întrebase coana Atena pe Adrian. „N-a venit fiindcă am vrut să mă-nsor și eu odată. Mama, și mai ales surorile mele, cine-știe-ce cusur i-ar fi găsit și Vetuței". La un asemenea argument, coana Atena dăduse din cap și nu mai scosese nici un cuvânt asupra nunții. De rușinea satului, soacra mare îi făcuse nuntă și lui Adrian.

Tinerilor căsătoriți le fusese naș un moșier din vecini, care le cununase și pe surorile mirelui. Adrian avusese grijă să mențină un echilibru-n familie, în așa fel ca mamele – cuscrele – să nu se simtă nedreptățite una față de alta: în fiecare lună, Adrian își lua nevasta, urcau în trăsură și le făceau fiecăreia o vizită de-o zi. Vetuța avusese zestre bună, în bani, înghițită toată de datoriile pe la bănci făcute de bărbatu-său în scopuri de binefacere. Vetuța nu-i reproșase niciodată lui Adrian lipsa de chibzuință; milostenia ei

avea limite: nu uitase cum își crescuse coana Atena copiii. Deși înstărită, un creițar nu-i scăpa printre degete fără socoteală. Fetelor, două, le făcuse un trusou demn de cea mai de neam domnișoară de oraș; de-mbrăcat le-mbrăca decent, însă fără urmă de lux ori de modă.

Nu se putea spune că mama și surorile lui Adrian se prăpădeau de dragul Vetuței. Mai întâi, nu făcea copii – semn rău de la Dumnezeu; apoi provenea dintr-un sat cu mulți țigani și fiindcă era măslinie la față și cu păr ca pana corbului, cumnatele, între ele și între prietene, n-o scoteau din „țiganca lui Adrian”. Știind că bărbatu-său n-avea nici o vină pentru lipsa de simpatie pe care i-o arătau cumnatele, Vetuța se purta ca și când n-ar fi băgat nimic de seamă; nu făcea față de Adrian nici măcar o aluzie la ibrișinele pe care i le trăgeau pe la nas cumnatele ori de câte ori se vedeau.

Mama lui Adrian și mama Vetuței muriseră până-n colectivizare. Dumnezeu le scutise să-și vadă casele sedii de gospodării colective și toate acareturile prădate de ăi cu pâinea și cu cuțitul noului regim, zis comunist. Deși crescuți de coana Atena ca puii pe lângă cloșcă, în gândul de a-i face să fie cât mai uniți, în afară de Vetuța și de Gogu, doctorul, cei mai apropiați ca vârstă și ca suflet, copiii coanei Atena se risipiseră de la casa părintească și se-nstrăinaseră unul de altul. E drept că vremurile te-ndemnau să te prezinți drept generație spontanee, ori crescut la azil – fără mamă, fără tată – pentru a completa cât mai puține rubrici în fișa autobiografică.

Singurii la care făcuse apel Vetuța, și numai în vederea unui loc de muncă, fuseseră fratele său Gogu, și Catrina, cumnată-sa, farmacistă. Deși copil de farmaciști, oameni cu stare, Catrina arătase mai mult spirit de familie față de Vetuța decât neamul ei. Magdalena, fiica lui Gogu și a Catrinei, era cu zece ani mai mare decât Florina, fata Vetuței. Magdalena hotărâse din proprie inițiativă să nu mai dea nimănui lucrurile pe care nu le mai purta, ci să le păstreze pentru verișoara ei Florina, pe care o trata ca pe-o soră mai mică. Vetuța lucra de multe ori și duminica, fiindcă celor din subzistența cantinei, în zi de odihnă pentru toți salariații, nu li se puteau oferi totuși răbdări prăjite. E drept că duminica li se dădea numai hrană rece. Asta-nsemna patru mii de pachete.

Magdalena își convinsese mama ca duminica s-o cheme la masă pe Florina și după prânz fetele să meargă la cinema, la teatru sau la un concert. Florina, crescută în colectivități unde nimeni nu-i căutase-n coarne, cum se termina masa aduna farfurii, tacâmuri, pahare și cu toate protestele mătușă-sii, tanti Catrina, spăla totul conștiincios. Vesela strălucea pe dos ca și pe

față. Catrina îi spunea lui Gogu: „Fata asta știe să-și câștige pâinea. La vârsta ei, noi aveam și bucătăreasă și fată-n casă. Ce să fi știut eu și Tincuța să spălăm o farfurie?”.

La cincisprezece ani ai Florinei, maică-sa făcuse o cădere psihică începută cu un acut sentiment al culpei: de ce plecase ea din sat și-și lăsase moara și casa? Moara care, oricum, le dădea de mâncare. Să fi rămas în sat, să-și fi crescut acolo fata, printre oameni cunoscuți, s-o fi măritat cu un băiat din sat, să nu-și fi pierdut rostul. „Cu cine să mă fi măritat, mamă?”. „Cu băiatu-nvățătorului Petrescu, ori cu Florin al popii, se găsea cu cine”. „Poate s-o găsi și-n București careva să mă ia de nevastă. Iar dacă oi fi ursită să rămân nemăritată, n-o să fie nici o nenorocire”. „Așa crezi tu? Nu vezi că dacă n-ai bărbat la casă nu te bagă nimeni în seamă?”. „Sau cum te bagă-n seamă” își spunea Vetuța în gând.

După această primă fază, a învinuirilor, Vetuța începuse să nu mai mănânce, să nu se mai spele, să nu se mai dea jos din pat. Când pleca la școală, Florina îi punea mâncarea pe noptieră. O găsea, neatinsă, vârâtă sub pat, de cele mai multe ori alterată. După vreo patru internări la Central, cu niște remisiuni de câteva luni între o internare și alta, Vetuța fusese pensionată medical, deci înțărcase și bălaia cu masa pe gratis de la cantină.

Pentru că din pensia Vetuței ajungeau cu greu să-și plătească angaralele casei și să-și cumpere o pâine și-o sticlă de lapte pe zi, Florina se-apucase să dea, contra alimente, lecții de matematică unor copii mai mici decât ea și chiar unor colege cărora numai la-nvățătură nu le stătea mintea. Astfel, viața îi oferise ocazia de-a cunoaște foarte devreme cupiditatea oamenilor. Vedea cum mama „meditatului” sau a „meditatei” drămuia ceea ce socotea că i se cuvenea Florinei pentru munca ei. N-avea să uite cum o dată una dintre mame îi pusese la-nceput opt cartofi și-un ardei gras într-o pungă, pentru ca după o matură chibzuință să retragă doi cartofi, numărându-i din nou pe cei șase rămași.

Un băiețel o-ntrebase pe maică-sa de ce nu-i dădea și Florinei o plăcintă din care aveau o tavă-ntreagă. „Să zică mersi pe ce-i dau, iar tu să fii darnic atunci când ai să trăiești pe banii tăi”. Cea mai generoasă mamă se dovedise o ingineriță văduvă, mama unei fetițe. La fiecare lecție o trata pe Florina cu tot ce se găsea prin casă și-i umplea plasa la plecare. I se umplea sufletul de mila amărâtei ăsteia de copile. „În loc să se bucure și ea de cei mai frumoși ani ai vieții, muncește ca o roabă: spală, gătește, dă meditații și mai are și-o

mamă bolnavă. Te miri, sărăcuța, că mai e-n toate mințile și mai și-nvață atât de bine”.

Chiar în perioadele de remisiune, Vetuța nu scotea nici un cuvânt, ci doar ofta zi și noapte. Uneori spunea: „Dac-ar fi avut Dumnezeu milă de noi, muream când l-au arestat pe Adrian. Muream și scăpam de calvar și tu și eu”. Ruga Florinei cea mai fierbinte către Dumnezeu era ca maică-sa și ea să se culce seara și să nu se mai trezească dimineața. Doctorul de la Central, care o-ngrijea pe Vetuța, fost coleg de liceu și de facultate cu Gogu Eremia, îi spusese Florinei: „Când un psihotic e-n criză trebuie neapărat internat, fiindcă altfel îi înnebunește și pe cei din jur”.

Din punctul de vedere al Florinei, perioadele de spitalizare ale maică-sii nu se deosebeau de cele de remisie, decât prin faptul că în ultimele maică-sa mânca și gătea un fel de zemuri fără gust – ea, care fusese o gospodină desăvârșită – zemuri pe care, cu mult tact, Florina se străduia să le-mbunătățească, pentru a putea fi înghițite fără silă. Uneori, plecând de-acasă, Florina trăgea nădejdea să se-ntâmple ceva ca să termine cu niște zile greu de-ndurat.

Comunismul le distrusese viața multora, la fel ca pe-a maică-sii și pe-a ei, iar maică-sa – fără nici o vină pentru boala de care suferea – o amăra într-atât încât Florina trebuia să se-ajute cu „Antideprin” ca s-o poată duce mai departe. Căminul de copii în care crescuse, grădinița săptămânală, semi-internatul la școala generală i se păreau Florinei raiul pe pământ față de viața pe care-o ducea alături de maică-sa. Ținea la ea și și-ar fi dat viața ca s-o vadă sănătoasă, dar când ieșea pe poartă parcă scăpa din pușcă, iar când se-ntorcea acasă i se-ntuneca în fața ochilor, mai rău decât în fața unui mormânt deschis. „Doamne, cât îmi doresc să nu mai exist, fie-Ți milă și nu mă lua totuși înaintea ei. M-ar bate Dumnezeu dacă m-aș plânge de unchiul Gogu, de mătușa Catrina și de Magdalena. Dar dacă n-aș mai fi eu, ar trebui s-o interneze undeva, că nici ei n-au păcătuit cu nimic, bieții oameni, ca să le distrugă viața, mai ales acum când Magdalena se mărită și pleacă-n vila socrilor. Doamne, îndură-Te și de noi!”.

Posomorâtă, mereu îngândurată, pe Florina parcă nici n-o vedeau colegii. De când se nasc, oamenii au un simț care-i avertizează asupra nefericirii semenilor și-i face să-i ocolească pe cei bănuiți ca piază-rea, de parcă nenorocul ar fi boală contagioasă. Pentru omul cu viață normală, nefericitul și bolnavul incurabil echivalează cu un fel de ciumă socială. Când se pomenește de-o asemenea persoană toți zic: „Fie la el/la ea acolo”. Pentru

cei mai la curent cu ultimele teorii privitoare la câmpurile energetice, bolnavul și nefericitul sunt surse de energie negativă, dacă nu chiar niște vampiri ai energiei celor mulți și sănătoși.

Toate colegele aveau câte un iubit, primeau mărțișor de-ntâi martie de la băieți, numai ea era mereu trecută cu vederea. Norocul ei erau verișoara Magdalena, unchiul Gogu și mătușa Catrina, care n-o uitau niciodată. Ei se plimbau toți trei prin țările socialiste, mergeau la mare, la munte, unde ar fi luat-o și pe Florina dacă n-ar fi fost maică-sa, pe care n-avea în grija cui s-o lase. Diriginta Florinei îi propusese odată s-o trimită într-o tabără, fie la mare, fie la munte. „Vă mulțumesc, doamnă, pentru că v-ați gândit la mine, dar n-am în grija cui s-o las pe mama”. „E bolnavă? De ce suferă?”. Florina oftase fără să vrea. „Are un sindrom maniaco-depresiv, cu două tentative de sinucidere”.

Deși religia și orice manifestare a credinței în Dumnezeu erau izgonite din școli ca o boală rușinoasă, profesoara-și făcuse cruce și șoptise: „Doamne ferește!”. O privise lung pe Florina, apoi o-mbrățișase. „Și mama mea e bolnavă, are cancer”. „Doamnă, poate că vorbesc cu păcat, dar mai bine avea și mama mea cancer”. Profesoara o privise-ngrozită: ce oroare trebuie să fi fost ceea ce se-ntâmpla cu mama acestei biete Florina Diaconu, dacă ei și cancerul i se părea de preferat. „Doamne!”.

De două ori Vetuța Diaconu înghițise cantități de medicamente care i-ar fi adus sfârșitul dacă fiică-sa n-ar fi descoperit-o la timp și dacă „Salvarea” n-ar fi venit foarte repede. Aceste două episoade, pe care nu le povestise nici măcar familiei Eremia, o determinaseră să umble cu medicamentele maică-sii asupra ei și să-i lase doar porția pentru cât lipsea ea de-acasă. Ce trebuie să fi fost în sufletul maică-sii, ce iad, ca să nu-i pese că-și lăsa biata fată singură pe lume la cincisprezece ani? Sau poate se gândea că ar fi fost o ușurare pentru fată să-i ia din spinare povara unei asemenea mame, care nu-i aducea nici o fericire și nici măcar vreun avantaj material. Pensia ei, vai de ea! Încolo, doar bătăi de inimă și un bolovan legat de picioare. Avea dreptate Vetuța când spunea că moartea le-ar fi mântuit de toată urâțenia vieții, dacă le-ar fi luat când îl arestaseră pe Adrian.

Deși îi era nespus de rușine că asemenea gând îi putea măcar trece prin minte, moartea maică-sii ajunsese să i se pară Florinei o mântuire: o moarte venită de la Dumnezeu. În nici un caz o sinucidere, de care toată viața s-ar fi învinovățit, ca și când prin ea maică-sa ar fi vrut s-o pedepsească, n-ar fi putut spune pentru ce, dar oricum s-o pedepsească. Florina încerca să

priceapă ce anume se detraca în mintea unui om pentru a-l aduce în stare să uite orice sentiment de responsabilitate față de-o ființă pe care-o adusese pe lume, nu din întâmplare, ci din proprie voință. Cât de urâtă îi era Florinei viața, urâtă și fără nici o lumină undeva în viitor, totuși nu s-ar fi omorât, pentru a nu-i lăsa maică-sii moștenire un permanent sentiment al culpei: „Eu am băgat-o în pământ”.

Doctorul care o-ngrijea pe Vetuța Diaconu, om de-o remarcabilă cultură, plin de milă față de bolnavi și față de familiile acestora, încerca s-o-ncurajeze pe Florina cu argumente simple, esențiale: „Fată dragă, dacă vrei să-i fii de folos unui om bolnav, și nu numai, trebuie să fii sănătos. Ia boala mamei tale ca pe-o fatalitate și-ncearcă să-ți păstrezi firea. Fac meseria asta de-atâta vreme, și-o fac atâția, și nu reușim nici unii să descoperim care este cauza așa-ziselor boli psihice – mintale de fapt – dincolo de explicațiile imediate cum ar fi moartea tatălui tău, condițiile grele ale vieții mamei tale, dereglări metabolice, carențe chimice și multe altele. Cunosc oameni care au trecut prin chinuri de neimaginat în pușcării, ani de-a rândul și totuși, psihic, hai să-i spunem așa, au ieșit întregi. Rezistența oamenilor, la rău dar și la bine, este atât de variată. Și la bine unii așa de rău se prostesc… Eu te rog pe tine să fii sănătoasă și să-ți păstrezi firea”.

„Doamne, cât îmi doresc să fac medicina, dar psihiatră nici pentru tot aurul din lume n-aș vrea s-ajung. Cum n-or înnebuni psihiatrii trăind printre-atâția pacienți, fiecare cu deraierea lui”, își spunea Florina care, la optsprezece ani, fără o meditație măcar, intrase la medicină, la douăzeci de candidați pe-un loc. Făcuse un an de Facultate cu nici o notă sub nouă dar, cum lupta de clasă nu dormea, după primul an fusese exmatriculată. Îi venise din nou rândul unchiului Gogu să se căciulească pentru ca Florina să fie admisă la o școală post-liceală de tehnică dentară.

Oamenilor cumsecade nepierindu-le de tot neamul, închizând ei ochii asupra dosarului fetei – șefă de promoție la școala post-liceală, Florina fusese numită la o policlinică de ortodonție pentru copii, în centrul Bucureștilor. Tehnicieni dentari erau patru la acea policlinică, Florina fiind cea mai tânără. O altă aripă a policlinicii era pentru adulți. Aceea cu plată. Acolo lucra unul dintre stomatologii pe care-i avusese Florina profesori. Acesta apela mereu la serviciile Florinei, în special pentru lucrări complicate, care cereau mare pricepere și multă răbdare. Florina acceptase propunerea, muncind în afara programului, cu material furnizat de stomatolog. Pacienții doctorului, foarte mulțumiți de tânăra tehniciană, o

întrebau cât costa munca ei: „Vă rog să vorbiți cu domnul doctor”. „De ce ești proastă și nu le iei banii?”, o-ndemnase doctorul. „Partea ta este inclusă în cât le-am cerut eu, dar ție-ți strică un ban pe deasupra?”. „Domnule doctor, mie mi-e frică și de umbra mea. De la părinții copiilor cărora le fac aparate nu primesc nici măcar un săpun sau un deodorant. Nu vreau să poată, la o adică, să mă-nvinuiască cineva de ceva”. Corect, medicul îi dădea Florinei cât socotise de la-nceput munca tehnicianului.

Cei trei colegi ai Florinei, o femeie și doi bărbați, erau de vârstă matură. Când ieși din comun cu orice și contrazici obiceiuri împământenite ești privit de cei din jur cu mirarea din care nu-și revine găina care-a clocit un ou de rață: puii ei stau cuminți pe uscat și scurmă pământul după viermișori, în timp ce pufulețul galben, care nu le seamănă, se bălăcește în apă și se-adună cu frații lui doar seara la culcare și la ultima păpică. Cei trei colegi ai Florinei știau că fata nu primea nimic de la nimeni. Cum ea nu făcea confidențe și nici vreo expunere de principii, colegii bănuiau că e sectantă. Ca și-n spitale, și-n policlinici se află repede „mercurialul”. Părinții modești și cei săraci o căutau pe Florina știind că, în afară de costul legal, nu era nevoie de „atenții”; ba tehniciana le mai repara pe gratis și părinților și bunicilor, o lucrare, o proteză.

Doctorul Nicolae Dănescu, cel care colabora cu Florina, și încă alte opt persoane, făcuseră rost de-un loc pe-aproape de hala Traian, unde aveau de gând să-și construiască un bloc, speriați de avariile produse în locuințele lor de cutremurul din '77. Le mai trebuia cineva pentru un apartament de la parter – de fapt, un mezanin – cu zece trepte mai sus decât holul de intrare, unde urma să se afle ascensorul și de unde pornea scara. Doctorul Dănescu se gândise numaidecât la Florina. „Vă mulțumesc, domnule doctor, dar de unde bani?”. „Împrumut de la C. E. C”. „Dar eu n-am bani nici de avans”. „Iei de la C. A. R.”. „Eu am depunere mică la C. A. R. Și chiar dacă aș putea plăti avansul, de unde să achit două rate în același timp?”. „Îți achit eu avansul și-mi dai banii când poți”. „Și dacă mor și n-apuc să vi-i dau?”. „Ne socotim pe cea lume. Florina, cu ocazia asta nu te mai întâlnești. Să nu crezi că din lipsă de amatori îți propun ție combinația asta, hai să-i zicem așa”.

Fata știa că două motive-l îndemnau pe doctorul Dănescu spre această „combinație”. Mai întâi prețuirea profesională față de ea și apoi mila, fiindcă-i știa viața chinuită, soția lui, doctorița Aura Dănescu fiind colegă de

liceu și prietenă cu farmacista Catrina Eremia, mătușa prin alianță a Florinei.

Căsuța lor, moștenire a Vetuței, avea o sută de ani și dădea tot mai multe semne de oboseală. Era și motivul pentru care Spațiul Locativ n-o repartizase nimănui, ci o lăsase moștenitorului de drept, adică Elisabetei Diaconu. Casa era vagon: două camere dintr-una-ntr-alta, continuate cu-o bucătărie și cu un colțișor de duș, amenajat mult după construirea casei. Când o căutai, Florina era pe acoperiș ca să-l mai peticească. Tinicheaua acoperișului se găurise în multe locuri încât ar fi trebuit dată jos toată. Neavând bani, Florina o înlocuia, pe ici pe colo, potrivit petelor din tavanul camerelor, cu niște foi de carton gudronat dăruite de domnul Ghiță, proprietarul celeilalte căsuțe din curte.

La șaizeci de ani, domnul Ghiță, șofer de meserie, repara mașinile vecinilor și pe-ale unor clienți care-l cunoșteau de pe când fusese taximetrist pe mașina proprie. Coana Gina, nevastă-sa, era foarte evlavioasă, ținea toate posturile, iar candela atârnată în dormitor, sub icoană, ardea zi și noapte, într-o vreme când oamenii stăteau cu ceasurile la coadă ca să-și ia rația de-un litru de ulei pe lună.

„N-aș stinge candela, Florino mamă, nici de-ar fi să nu mai pui ulei în gură pân-oi muri. Când se termină sticla de ulei a lu' Ghiță mai gătesc cu margalină, de-aia ungurească, „Rama”, de n-are pic de apă”. Coanei Gina tare milă-i era de doamna Diaconu, dar mai ales de Florina. „Florino, maică, n-o fi, fată, vreun blestem pe neamul vostru?”. „O fi, tanti Gina. Eu de unde să știu?”, îi răspundea Florina cu glas mic și trist. „Maică, eu zic s-aduci un popă-n casă și să vă citească de-alungat pe Ucigă-l toaca”. „Tanti Gina, eu aș aduce, dar mă tem să n-o mai bag și la alte idei pe mama”. „Ai și tu dreptate. Dumneaei și-așa e tot timpul muncită de gânduri negre. Stă numai înfundizată-n casă. Nu mai iese și ea măcar până-n poartă să mai vază lumea cum trece pe trotar. Și când îi aduce poștașul pensia tremură ca la cutremur. M-am nemerit odată la dumneaei când cu pensia și mi-aduc aminte cum s-a albit la față ca pânza-nnălbită de două ori, a-nceput să-i clănțăne dinții-n gură, de i-am dat o linguriță de zahăr cu apă de și-a mai revenit. Nu nemerea nici să să semneze pe talon. După ce-a plecat poștașul o-ntreb: „Madam Diaconu, ce e, frate, cu dumneata de ți se făcu așa de rău de parcă-l văzuși pe Necuratu'?”. „Doamnă Gina, mi-e frică de oameni, mi-e frică de zi, mi-e frică de noapte, mi-e frică de viață”. „Madam Diaconu, de ce să-ți fie frică? Ai o fată ca o floare, cu meserie bună, de ce să-l mânii

pe Dumnezeu?”. „Doamnă Gina, sunt un om bolnav. Singurele zile când mă simt ca-nainte de-a-mi muri bărbatul sunt zilele când îmi face la Central șocuri electrice. Atât”. „Madam Diaconu, eu am să dau un acatist la sfântu' Mina, pe numele dumitale”. „Mulțumesc, să te-audă Dumnezeu și sfântul!”.

Deși crescută la creșă, internă săptămânal la grădiniță și semi-internă la școală, nu trecuse nici un Paști și nici un Crăciun ca Florina să nu se-mpărtășească, înainte de-a se-mbolnăvi maică-sa, care-i atrăsese atenția că mersul la biserică trebuia să rămână un secret între ele două. Și rămăsese. Abia prin clasa a șasea pricepuse Florina că regimul se războia nu doar cu dușmanul de clasă, ci și cu Dumnezeu, negându-i existența. Nu se putea spune că fata primise vreo educație religioasă. Maică-sa îi inculcase însă ideea că deasupra a tot și a toate exista o ființă supremă care hotăra până și soarta unui fir de iarbă.

De când cu boala maică-sii, deși nu se mai împărtășea de Paști și de Crăciun, Florina continua să creadă-n Dumnezeu, fiindcă față de soarta care se-nverșuna împotriva ei și a maică-sii avea nevoie de-o entitate în care să-și pună speranța, căreia să-i ceară permanent ajutor și față de care să-și plângă disperarea. Și mai presus de toate avea nevoie să creadă că măcar o dată, cândva, avea să cunoască o lume a dreptății, mișcându-se după o judecată fără părtinire, a unei minți căreia din lumea-lume nu-i putea pătrunde rațiunile.

În privința propunerii atât de atrăgătoare a doctorului Dănescu avea să ceară sfatul unchiului Gogu și-al mătușii Catrina și n-avea să-i sufle nici o vorbă maică-sii, care și-ar fi putut închipui că-și făcea apartament ca să se poată descotorosi de ea. Ca de-atâtea ori când se afla în fața unei hotărâri, Florina dăduse cu banul și de data asta: dacă moneda cădea cu stema în sus, considera că era semn bun de la Dumnezeu și că fie ce-ar fi fost trebuia să se-nhame la douăzeci de ani de tras și mai rău decât trăgea mâța de coadă, în schimbul unei locuințe căreia să nu-i mai cârpească acoperișul, în care azi cădea un robinet, mâine se fisura o țeava, iar pe timp de iarnă, deși chituia geamurile, cercevelele îmbătrânite de vreme trebuiau lipite cu hârtie, altminteri intra zăpada-n casă. De când era salariată, singura ei realizare era frigiderul de cinci mii cinci sute de lei, luat în rate.

„Florino, maică, la meseria ta ar trebui să te joci cu banii, că nu cred că vine cineva la tine să nu-ți bage măcar un pol în buzunar”, îi spusese într-o zi coana Gina. „Tanti Gina, sigur că nu mi-ar sparge punga niște bani și orice-aș primi ar fi binevenit, numai că mie mi-e frică să primesc”.

„Doamne, fată, da' tu pe ce lume trăiești? Toți primește. Primește, vorba aia, unii, de-ntoarce banii cu lopata, și te găsești tomna tu să nu iei, de stai pe casă cu petecile, de-mi bate inima pân' te văz întreagă coborâtă pe pământ. Ia, fată, că ăia de-ți dă n-or fi nici mai săraci, nici mai bogați cu ce ți-or da ție”.

În afară de cei din familie și, bine-nțeles, de Serviciul de Cadre, nimeni nu știa cum murise tatăl Florinei. Din care cauză, oricât i-ar fi lăsat gura apă după o mâncare mai ca lumea și după câte un lucru de-mbrăcăminte mai frumos, nu-ndrăznea să primească nimic de la părinții copiilor cărora le făcea aparate de îndreptat dinții. Nu mințise în nici o autobiografie. Doar în cea pe care o depusese la Facultatea de Medicină omisese faptul că tată-său murise la Jilava, declarându-l doar „decedat”, în ziua de… în anul 1959. Dar vigilența revoluționară, deși nu mai era chiar ce fusese până-n '50, dădea totuși voios din coadă și când fusese ea studentă. Să se fi aflat pe la Cadre cineva din partea locului de baștină al lui Adrian Diaconu, o pârâse careva – cine? – erau Cadrele atât de scrupuloase încât puricau fiecare dosar, adică fiecare viață?

Să fi făcut contestație nu-ndrăznise. Îi bătuse destul inima de frică să nu i se ceară înapoi bursa pe care o primise în acel an de Medicină, potrivit pensiei de boală a Vetuței Diaconu, ca unic susținător. Florina își dădea seama că-n suflet i se strecurase ceva din frica patologică a maică-sii. Altfel ar fi bătut pe la toate ușile și nu s-ar fi dat învinsă, având și argumente: tatăl ei nu fusese judecat, prin urmare nici condamnat, iar ea cum era să-i fi suferit influența când, în momentul arestării lui, avea doar două luni? De la această încercare de a-și face dreptate o-mpiedicase frica.

Maică-sii nici nu-i spusese că o exmatriculaseră. Inventase o explicație plauzibilă: era prea mult să aștepte șase ani după un salariu și de-aceea se orientase către ceva practic; și-apoi, după ce ar fi terminat Medicina, urmau trei ani obligatorii de mers la țară, pe când ca tehnician dentar nu puteai lucra decât la oraș. Cât o crezuse maică-sa n-avea să afle niciodată. În afara unei permanente anxietăți, vecină cu teroarea, Vetuța Diaconu își păstrase intact spiritul de observație și, de mirare, tot ce vedea la alții judeca obiectiv. „Florino, mamă, de ți-ai afla și tu un băiat bun, să te măriți, să faci copii, să ai familia ta”. „Dacă o fi să fie, s-o găsi careva”, răspundea Florina, vrând să pară cât mai indiferentă față de-asemenea perspectivă, gândindu-se însă în sinea ei: „Cine să mă ia, mamă, dacă te-ar cunoaște? Și unde m-aș duce, presupunând că s-ar găsi vreun creștin al lui Dumnezeu să

mă ia, cu-o mamă bolnavă și încă de ce boală? Cine ce păcate să aibă de ispășit ca să trăiască pe-un loc laolaltă cu un om care doar oftează și stă cu ochii pe pereți?”. Răspunzând gândurilor fiică-sii, Vetuța ofta adânc și-apoi cu voce de cobe spunea: „Cine să te ia, săraca fată, cu-o mamă ca mine?! E de-ajuns să mă vadă o singură dată careva și fuge mâncând pământul. Crezi că nu-mi dau seama că-ți distrug viața? Că sunt un bolovan legat de picioarele tale, da' ce zic de picioare, legat de gât. Vai de sufletul tău. De ce nu m-oi fi lăsat tu să mor atunci? Scăpai și-ți făceai și tu o viață”.

Deși auzea aceste vorbe a suta mia oară, Florina avea momente când îi cedau nervii, momente pe care le regreta; pe care însă nu le putea reprima. Răbdarea fiecăruia dintre oameni are o limită. Oala care clocotește înăbușit dă neapărat pe dinafară. În astfel de momente izbucnea și ea, a câta oară n-ar fi putut spune: „Și cu-o mamă sinucigașă s-ar fi făcut coadă de pretendenți la mâna mea. Vino-ți în fire, mamă!”. „Crezi că n-aș vrea? Dac-ai ști ce e în sufletul meu…”. „Eu știu ce e într-al meu și mi-e de-ajuns. Ce putem face, decât să ne-ndurăm soarta?”. „De n-aș fi fost țărancă proastă – deși am făcut și eu liceul la Ortodoxe – astăzi aș fi avut briante cât cireașă de mari. Așa, am rămas cu-o geantă de polițe girate de taică-tău, de-am ajuns din suta de pogoane la șase și la o moară de apă…”. „Mamă, să ne gândim la alții care-o duc mai greu decât noi. De bine, de rău avem un acoperiș deasupra capului, o pâine pe masă. Fiecare cu soarta lui. Important e s-o accepți”. „Știu, dar asta nu mă mângâie. Când mă gândesc ce puneam pe masă când eram la țară, cum primeam musafirii, ce viață am dus noi și ce viață duci tu”. „Mamă, trăim din ce muncim la stăpân. Acum, stăpân e Statul. Dumneata iei pensie pe cât ai muncit, eu – salariu. Trăim și noi ca toată lumea”. „Când mi-aduc aminte și la mama acasă… Doamne, cum era laptele de bivoliță și brânza de-o ungeai pe pâine ca untul. Ce miei, ce gâște, ce curcani. Ce viață-am dus, și tu, săraca…”. „Mamă, eu nu pot să-mi compar viața decât cu ceea ce-am apucat. Mâncare de-asta de care vorbești dumneata, mâncăm numai când ne poftesc la masă unchiul Gogu și tanti Catrina”. „Când veneau ei la noi, tăiam un miel gras și-l puneam la proțap și câte alte bunătăți, de zicea Catrina: „Dac-aș mânca așa-n fiecare zi m-aș face de-o sută de kile!”. Veneau și cu Tincuța, soră-sa, fetișcană pe-atunci, și cu Magdalena, care era o gâgâlice. Și era o veselie… Și cântam romanțe. Eu cântam și la pian, Adrian la vioară. Și recitam din Eminescu, din Lamartine, din Goethe. Și-acum m-am prostit de tot. Îndată ce soseau, Magdalena voia să meargă la eleșteu, ca să vadă rațele cum pluteau și cum

își vârau capetele-n apă după peștișori, după mormoloci. Parcă n-am trăit timpurile alea. Parcă le-am visat. Și-acuma…”. Și maică-sa ofta și iar ofta, cu privirea dusă, plecată parcă din lumea asta.

Pentru Florina, cel mai ciudat lucru care se-ntâmplase cu maică-sa era că de foarte multe ori nu mai acorda subiectul cu predicatul. Vorbea exact ca muntenii fără școală: „Ei vorbește, ei face, ei drege”. Maică-sa, care vorbise corect, ca un om cu liceul făcut, și încă ce liceu, neavând nici scuza de-a fi munteancă. Era olteancă, iar oltenii nu fac dezacordul între subiect și predicat; nici măcar analfabeții. Influența coanei Gina? Credea că e obligată să se adapteze la mediu? Când maică-sa începuse cu-această ignorare a gramaticii, Florina îi atrăgea mereu atenția. „Dacă-ți spun că m-am prostit”, zicea maică-sa. Până la urmă, Florina se lăsase păgubașă. Se-nvățase cu ideea că maică-sa însemna o cauză pierdută și se ruga la Dumnezeu să-i ajute s-o poată veghea până-n ultima clipă.

Despre o viață a ei personală nu putea fi vorba. Unde să găsească un om care s-o iubească într-atâta încât să vrea să-mpartă cu ea un calvar căruia nimeni n-avea cum să-i prevadă sfârșitul? O dată, când o podidise plânsul în fața unchiului ei, pe-un ton în care Florina simțise o undă de enervare, el îi spusese: „Păstrează-ți firea și gândește-te că într-o zi o să mai și moară și-ai să răsufli și tu”. Dintr-odată Florina se oprise din plâns și-o trecuseră fiorii. „Doamne, orice boală să-mi dai, dar nu una psihică, nu una care să scoată din sărite pe oricine. Cât trebuie să-l enerveze mama pe unchiul Gogu – ei doi fiind atât de apropiați – ca el să-mi spună asemenea vorbe, vorbe pe care nu le-ar fi spus dacă mama ar fi suferit de orice altă boală”.

Își aducea aminte cum se cuibărea la pieptul maică-sii pe când o lua de la grădiniță de sâmbăta până duminică seara. Cum îi căuta sânii prin despicătura cămășii de noapte și cum îi spunea: „Să pun mâna pe țâțucă, să-mi aduc aminte de când eram bebe mic”. În acele momente maică-sa o mângâia pe creștet și-o strângea la piept. Altminteri, Vetuța nu se-arătase o fire tandră. O trata pe Florina ca pe-un om mare. La culcare-i spunea „noapte bună”, fără nici un semn de afecțiune. N-o controla dacă se spală, dacă îmbrăcămintea-i era curată. Nu-i dădea nici un fel de sfaturi, nu se uita dacă și-a făcut lecțiile, n-o prevenise nici măcar asupra inevitabilului semn al pubertății unei fete.

Judecând lucrurile retrospectiv, Florina socotea că în afară de ceea ce deprinsese de la instituțiile statului venite în ajutorul mamelor slujbașe, ea avusese regimul buruienilor, care cresc neplivite, neudate, la voia bunului

Dumnezeu; ca și păsările cerului. E drept că se străduise, în prezența oricui, să observe și să deprindă ceea ce i se părea semn de educație și de bună-purtare. Toată existența ei se afla sub semnul strădaniei. De când se-mbolnăvise Vetuța, își dădea silința să-i arate cât mai multă afecțiune, s-o mângâie, în speranța de a-i face bine, ceea ce însă n-avea nici un efect. Florina se gândea cum s-o fi purtat mamă-sa cu taică-său, Adrian Diaconu. De la toți cei care-l cunoscuseră aflase că fusese un om vesel și plin de haz. De câte ori îl pomenea, Vetuța își amintea laudele pe care i le-aducea ei Adrian pentru orice: cum gătea, cum ținea casa, cum se-mbrăca și cât de frumos cânta ea din gură și la pian.

„Doamne, cum se poate schimba un om în asemenea hal? Cum îl nimicesc niște-ntâmplări nefericite?! Un regim opresiv, hotărât să zdrobească o anumită categorie de oameni. Pe mine de ce trebuiau să mă dea afară de la Medicină? De ce, și dacă nu suferi de-o boală psihică, s-o duci numai într-o fereală? Nu numai să nu spui ceva, dar nici să n-auzi ce spun alții. Toată viața s-o trăiești ca un schizofrenic: una să fii, alta să arăți”. Biata maică-sa, din patru-n patru ani deschidea circumscripția de votare. Să nu cumva să-i ia pensia dacă nu vota. Anual trecea prin trauma revizuirii pensiei de boală. Șefa comisiei din sectorul lor era o ardeleancă mărunțică, rotofeie, cu ochi blânzi, cu surâsul mereu pe buze. Cum îi venea în cabinet câte un speriat, îl trata cu-o bomboană și-i spunea: „Hai, liniștiți-vă și pe urmă stăm de vorbă”.

În ziua revizuirii, Florina își lua liber și mergea cu maică-sa la comisie, comisie formată dintr-un medic și-o asistentă. Doctorița, Voichița Avram, le-ntindea mâna și le invita să ia loc. Văzând-o pe Vetuța Diaconu cum tremură de spaimă de parcă ar fi venit la tăiere, doctorița le spusese odată: „Doamnă Diaconu, dac-ar fi după mine, din păcate ar trebui să fiți pensionată definitiv, dar cum să lupt eu cu absurditatea oficială? Sunt oameni fără o mână, fără un picior, alții care fac dializă și trebuie să se prezinte anual la comisie. Mie mi-e rușine când îi văd la ușa cabinetului”. Și se uitase-n ochii Florinei și dăduse cu tristețe din cap. Fără o mână, fără un picior să vină la revizuire! Oficialitățile și-nchipuiau probabil că organele astea sunt ca buruienile: tu le smulgi, dar ele, ale dracului, cresc la loc! Of, Doamne, Doamne!

Uneori, Vetuța ieșea din muțenie pentru a evoca întâmplări din trecut. „După ce l-au arestat pe taică-tău, am încercat să fumez, am încercat să beau. Degeaba. Nimic nu mă făcea să uit. Când am primit certificatul lui de

deces, n-am mai încercat nimic. Știam că e degeaba”. Și iar se cufunda în muțenie.

Cu tot comunismul, cu toate strădaniile lui de-a da lumea cu fundu-n sus și de-a crea „omul nou”, omul tot om rămânea. Majoritatea – cu gând de căpătuială și de-a smulge cât mai mult de la viață. Cu toată morala proletară și cu tot codul socialist al familiei, bărbații-și înșelau nevestele, nevestele-și luau și ele revanșa, sau luau chiar ele inițiativa unui adulter, chiar când partenerul legal nu călca pe de lături. Una dintre dentistele de la copii, măritată cu directorul unei mari întreprinderi, primea-n fiecare zi un buchet de flori de la amant, încât ajunsese policlinica să semene a seră, fiindcă, soție „cinstită”, doctorița nu-și aprindea paie-n cap și nu ducea florile acasă. Cât de naiv ar fi fost bărbatu-său, tot n-ar fi crezut că-n fiecare zi nevastă-sa primea de la pacienți un buchet care, după socotelile Florinei, costa măcar cât salariul dânsei pe-o săptămână.

Un tehnician, coleg de-al ei, însurat, tată de copii, era-n amor cu-o asistentă, nemăritată pe când începuse idila lor. Când fata se măritase, iubitul o dusese la Sfatul Popular cu mașina lui, ca un tată care și-ar fi condus fiica și i-ar fi încredințat-o ginerelui. O măritase, făcuse și ea copii – s-ar fi părut că tatăl ar fi fost „legitimul” – dar idila celor doi continuase. Atâta vreme cât nimeni nu te săpa, din cine-știe-ce motiv – curent fiind cel de-a-ți lua locul – morala proletară stătea cuminte și dormita ca atâtea alte baliverne din arsenalul Partidului.

Se spuneau și bancuri politice acolo unde oamenii socoteau că se cunosc destul de bine și că printre ei nu era nici un turnător. Cu tot ateismul comunist, lumea-și boteza copiii, se cununa la biserică, se-nmormânta cu tot ritualul religios. Partidul se lămurise că Dumnezeu era blajin, tolerant cu necredincioșii, cărora le mergea strună, așa că mai slăbise coarda și față de credincioși. Partinicii se frecventau ei între ei. În rândul lor domnea frica mai abitir decât în rândul cetățenilor de rând.

Era și lume care ținea casă deschisă, care primea în fiecare săptămână, cu masă bogată, cu dans, cu muzică. O lume în care conta să-ți menții relațiile, să se știe că ești cineva. Mai era și o lume a boemei artistice care-și bea zilnic whisky-ul la „Athénée Palace”, frecventa barul de la „Continental”, se-mbrăca fistichiu, ignorând cenușiul gabardinei, uniforma activiștilor de Partid.

Era o majoritate care trăia modest: slujbă – casă, casă – slujbă și care-și permitea să meargă la un teatru, la un cinema și căuta să aibă de Crăciun

sarmale pe masă și de Paști miel.

Apoi – o minoritate: a celor care fuseseră expropriați, dați afară din slujbe, unii trecuți prin pușcărie și prin domiciliu forțat, care ajunseseră la munci minore, când n-aveau o meserie pe care totuși comuniștii s-o folosească: doctori, ingineri. Celor din urmă – chiar dacă nu ocupau postul pe care l-ar fi meritat – li se-ngăduia totuși să-și practice meseria.

Dacă n-ar fi dat boala peste Vetuța, ea și Florina s-ar fi-ncadrat între cei care aveau pe masă de Crăciun sarmale, de Paști miel. Obsedată să câștige bani, pentru a-și îngădui să-și facă un apartament, Florina mânca atât cât să nu moară de foame; tot ce era mai bun, în sărăcia lor, dându-i maică-sii, străduindu-se ca de Crăciun și de Paști să pună pe masă ceva care să semene a sărbătoare. Din felurile tradiționale se săturau la Gogu și la Catrina Eremia, care sărbătoreau totdeauna cele două evenimente ale creștinătății în familie: adică ei, Magdalena, fata lor, cu bărbatu-său, Mihu, Vetuța și Florina. Cuscrii familiei Eremia plecau totdeauna de aceste sărbători din București. Tincuța, sora Catrinei, și le petrecea ținând seama de relații: cu oameni care le puteau fi de folos ei și mai ales lui bărbatu-său, gazetar cunoscut și talentat, care cutreiera lumea, adunând în tolbă reportaje interesante ce însoțeau filme, adevărate evenimente pentru telespectatorii români.

Tincuța făcuse un an la Facultatea de Ziaristică, pe care o abandonase, dându-și seama că viața în gazetărie nu promitea cine-știe-ce comoditate. În anul următor, trecuse la Biologie. La sfârșitul facultății, se regăsise cu un fost coleg de la Ziaristică, băiat care promitea; se măritase cu el, și-n al doilea an de căsătorie făcuse un băiat, botezat Bogdan – unul dintre numele la modă ale vremii. Absolvind cu medie mare și dispunând de pile zdravene, venite dinspre bărbatu-său, Tincuța se văzuse cercetătoare la un institut de specialitate. Nu-și dădea sufletul muncind, fiindcă socotea că doar trăgând cât mai mult chiulul se putea despăgubi, cât de cât, de ceea ce-o deposedase regimul comunist, naționalizându-le părinților ei bunătate de avere. Contingentul chiulangiilor se compunea în mică măsură din cei care-aveau de răzbunat împotriva comunismului proprietăți naționalizate. Cei mai mulți dintre cei care ar fi avut of-uri anti-regim bine motivate, munceau pe brânci, de teama de-a nu li se imputa atitudinea de „lasă-mă să te las”, ca expresie a mentalității burghezo-moșierești.

Chiulangeala Tincuței se sprijinea pe faptul că bărbatu-său se număra printre cei care făceau legea-n gazetărie. Chiulul era de fapt o armă de

protecție împotriva regimului, inspirată de beneficiarii săi, adică de cei cu mapa. În Institut erau și oameni pasionați de cercetare, pe care-i uita Dumnezeu cu ochii-n microscop și-ngropați în maldăre de fișe. Tincuța îi aprecia, dar nu se lăsa contaminată de asemenea morb. Preocuparea ei principală era Bogdan. Dându-și seama că fiu-său nu era o lumină, Tincuța se străduia să obțină cât mai mult din materialul oferit de natură.

Băiatul era înalt și frumos. În primul rând trebuia să aibă o condiție fizică excelentă, obținută prin gimnastică la sală și acasă, prin înot și prin tenis. Iar ca pregătire intelectuală: neapărat două limbi de circulație, o cultură generală asigurată de lecturi obligatorii, de albume de artă și de marea muzică a lumii. Băiatul se afla la un nivel mintal ce-l făcea în stare să se autoaprecieze, înțelegând planul maică-sii de-a face din el un produs valabil oriunde, fără pretenția de-a scoate însă flăcări pe nas. De comun acord cu maică-sa hotărâse să urmeze Medicina și să devină neapărat chirurg, ajungându-i lui la ureche o vorbă a unui mare diagnostician care socotea că studenții cei mai buni de la Medicină devin interniști, eșalonul doi – chirurgi, eșalonul trei – ginecologi, numiți în glumă ornitologi. Bogdan se socotea pe sine eșalonul doi. Din clasa a zecea începuse o temeinică pregătire pentru o concurență care-o depășea pe cea de la orice altă facultate.

În 1944, cel mai strălucit student la Medicină, pe-ntreaga Țară, absolvise cu media 8 și 14 sutimi; pe vremea lui Bogdan, cu-asemenea medie se putea să te afli sub linia admișilor. Generației lui nu i se cerea să filtreze niște cunoștințe prin propria judecată, ci să le înregistreze ca un robot. Prima oară, căzuse la câteva sutimi sub linia celor admiși. Tincuța, fierbând de furie, încercase să-ți țină firea pentru a nu-și descuraja băiatul. „Bogdane, ca să intri la Medicină trebuie să fii un buldozer cu memorie și-atât”. „Buldozerul” se pusese pe-nvățat totul pe dinafară și-n anul următor eșecului fusese admis. În timpul studenției, rămăsese fidel aceleiași rețete care-și dovedise neabătut eficiența. Vremurile când Hațieganu te lăsa pentru toamnă dacă în vară, la examen, îi turuiai cursul lui, erau demult apuse. Venise vremea robotizării minții și a sufletelor.

În afară de fiu-său, Tincuța nu făcea investiții sufletești. Își respecta părinții, lăsând însă cea mai mare parte a obligațiilor față de ei în grija lui cumnatu-său și-a soră-sii, că doar erau – unul doctor, cealaltă – farmacistă. Tincuței îi reveneau analizele. Ani de zile, cât părinții lor, farmaciști amândoi, nu primiseră pensie – ca burghezo-moșieri – deși cotizaseră la

Asigurările Sociale ca și salariații pe care-i avuseseră, greul căzuse pe capul Catrinei. Norocul ei că Gogu, bărbatu-său, nu-i ținea socoteală nici la bani, nici la mâncare, de fapt la nimic. Ea conducea casa și, cum se dovedea chibzuită în toate, el n-avea de ce să se plângă și nici să-și vâre nasul în treburile gospodărești.

Catrina le dădea părinților ei din belșug, încât să nu le fie atât de dură pierderea averii, deși de câte ori primeau simțeai umilința omului ajuns la mila altuia, fie acela oricât de generos. Domnul Șoimaru nu se sfiise să-i spună fiică-sii, Catrina, o data când aceasta le descărcase un coș plin de bunătăți: „Când ajunge părintele să primească de la copil e nefericit părintele, e nefericit și copilul”. La toate protestele Catrinei, domnul Șoimaru, taică-său, o bătuse pe umăr și-i zâmbise cu amărăciune. Știa el bine ce spunea. Munceai o viață întreagă pentru a-ți căpătui copiii și pentru a-ți asigura un cheag la bătrânețe și deodată te vedeai dintr-o casă-ntreagă chiriaș într-o singură cameră – noroc și de-aia că era totuși în casa ta – și căzut satará-belea pe capul copiilor.

Trăgându-se din familie de intelectuali, de vreo cinci generații, ca și nevastă-sa, Aglae, farmacistul Șoimaru nu fusese-ncântat de bărbații pe care și-i luaseră fetele lui. Cea mare, Catrina, pe doctorul Gogu Eremia, șef de promoție, nimic de zis, dar cu o mamă analfabetă, deși femeie înstărită și destoinică; iar Tincuța, un ziarist, cap de afiș în meserie, dar fiu de negustor, devenit, după naționalizare, vânzător la un magazin de pânzeturi, însurat cu-o armeancă. Dacă medicina fusese și rămăsese o meserie serioasă, gazetăria nu i se părea farmacistului Șoimaru meserie de nădejde. Când fetele ceruseră părerea părinților despre aleșii lor, prezentându-i mai întâi, farmacistul Șoimaru le spusese: „Deschideți bine ochii, să nu regretați. Părerea noastră, a mea și a Aglaei… e frumos din partea voastră că ne-o cereți, dar voi vă măritați, deci părerea voastră contează”. Fetele înțeleseseră că părinții nu erau entuziasmați de alegerea lor, dar nu se lăsaseră descurajate și-și văzuseră de treabă.

Catrina, suflet deschis, dornică să aibă casa ei, copilul ei, bărbatul ei, se măritase din dragoste cu tânărul doctor Gogu Eremia, a cărui origine nu i se părea un cusur. Tincuța, soră-sa, socotise că dacă se sărutase cu un băiat trebuia neapărat să se mărite cu el și nicidecum din vreo pornire mai adâncă. Tincuței i se păruse totdeauna că părinții o iubeau mai mult pe Catrina decât pe ea. Drept care, le cântărea fiecare gest, fiecare vorbă și mai ales darul lor de ziua fiecăreia dintre ele. Având ideea că nu era pe plan de

egalitate cu soră-sa, Tincuța se vârâse încet și subtil pe sub pielea mătușă-sii Marta, sora Aglaei Șoimaru, căsătorită din tinerețe cu un avocat plin de bani, mult mai în vârstă decât ea, care-o lăsase de mult văduvă, dar nu s-ar fi putut spune că neconsolată. Marta, farmacistă și ea ca și soră-sa, nu profesase niciodată.

Cât îi trăise bărbatul, se mulțumise cu ținutul casei, cu voiajurile în străinătate și cu adunarea unor obiecte de artă și a unor bijuterii de mare valoare, care-i asiguraseră un trai mai mult decât decent și-n vremea comunismului, când nu primea decât pensia ce-i revenea după răposatul ei soț, de la Casa Avocaților. Asta ca venit fix. Nepoată-sa, Tincuța Șoimaru, stimulată de bijuteriile mătușă-sii, Marta, făcuse studii cu privire la pietrele prețioase: și din cărți și pe văzute.

Marele bijutier Papazian – într-o vreme când o categorie de oameni ajunsă în sapă de lemn își vindea bijuteriile – prin recomandări, strânsese un grup de domnișoare cultivate și prezentabile care să meargă la domiciliul celui care voia să vândă și să i se aprecieze obiectul sau obiectele destinate înstrăinării. În acest scop, tinerele prețuitoare fuseseră școlite cu materialul didactic în față. Tincuța se dovedise cea mai pricepută și mai intrepidă dintre toate. „Păcat de vremurile astea, altfel ce achizitor și ce intermediar ai fi fost dumneata pe piața diamantelor, domnișoară”, îi spusese odată marele bijutier Tincuței. Ea n-avea nevoie nici de cântar, nici de lupă monooculară pentru a-ți spune, cu-o eroare minimă, câte carate avea o piatră, nemaivorbind de puritatea și de proveniența ei: smarald sud-american, african, siberian, de pildă.

Când mătușa Marta se hotăra să vândă o bijuterie, Tincuța făcea pe dracu-n patru și o cumpăra la prețul cel mai mare la care s-ar fi putut vinde. Nu-i plăcea s-o păcălească pe mătușă-sa, mai ales că ar fi fost și greu, aceasta fiind la curent cu „mercurialul” pieței mai ceva decât cel mai priceput misit. La fiecare vânzare, Marta îi oferea nepoată-sii un comision, refuzat totdeauna. Tincuța nu purta bijuteriile cumpărate de la mătușa Marta nici în locuri total străine de cunoștințele acesteia. Le ținea într-o casetă de unde le scotea din când în când, se-mpodobea cu ele câteva minute, se uita în oglindă, apoi le-așeza înapoi în ascunzătoarea știută numai de ea.

De fapt, mătușa Marta o prefera pe Catrina, fire deschisă, optimistă, veselă, cu un fizic amintind de Orientul Apropiat: suplă, înaltă, cu sâni superbi, cu încheieturi fine, ca un animal de rasă, cu un oval perfect al feței, din care țâșnea o gură cu buze cărnoase și ispititoare, peste niște dinți ca

laptele, un nas drept cu aripi subțiri, ochi negri, ușor protuberanți, împrejmuiți de gene dese și lungi, străjuiți de sprâncene groase ce-ajungeau până către părul capului, sârmos și ondulat natural. Catrina nu era frumoasă, dar avea pe vino-ncoa' mai mult decât unele adevărate frumuseți. Fire deschisă, mereu atentă să nu jignească, din prea mare sinceritate, pe nimeni, cu vorba, cu fapta și chiar cu un gest, ceea ce nu s-ar fi putut spune despre Tincuța, care era însă eficiența întruchipată, adică exact ceea ce-i trebuia mătușii Marta.

Catrinei i se părea firesc să-și urmeze bărbatul în fiecare lună la coana Atena, soacră-sa. Deși analfabetă, coana Atena socotea mai ceva decât unul cu carte și nu se putea spune că izbutise cineva s-o tragă pe sfoară la prăvălie, la pământ, ori la moară. Bunicii Atenei, ciobani cu mii de oi, veniseră din Grecia și se statorniciseră în Câmpia Dunării. Cumpăraseră pământ, deschiseseră prăvălii, își făcuseră case de se-nvârteau după soare, își căsătoriseră fetele cu săteni români bogați. Cum feciori n-avuseseră, li se stinsese numele. Nimeni nu mai știa că pe bunicii coanei Atena și-ai soră-sii, Eleni, devenită Lenuța, îi chemase Mavromati. Oricum, sătenii le spuneau „grecii”, Mavromati fiind un nume prea complicat pentru ei. Și Atena și Lenuța se îmbrăcau ca la oraș, se pieptănau cu coc prins cu spelci de bagá, purtau la gât ceas de aur pe-un lanț gros cât degetul. Lumea din sat – fiecăreia în alt sat – le spunea „cocoană”.

Fără să se fi ținut cu nasul pe sus, cele două surori nu ședeau la taină cu femeile pe șanț ci, în puținul timp liber, cât le lăsa gospodăria, coseau la gherghef sau lucrau ceva din igliță, gulere spumoase de pus garnitură la o rochie, dantelă de-mpodobit fețele de masă ori cearșafurile de pat. Atena își crescuse copiii cu gând de-a face dintr-înșii oameni așezați și cu-nvățătură. Pe vremea ei, copiii rămâneau pe lângă părinți, încercând să-și sporească averea. Fetele erau măritate la cinșpe-șaișpe ani, iar părinților, deși unii înstăriți, cu cheag la teșcherea, nu li se părea că ele aveau nevoie de carte pentru viața care le-aștepta.

Fără să i se plângă vreodată lui taică-său, Grigore Panduru, coana Atena fusese nemulțumită toată viața în sufletul ei că nu știa carte. Îi fusese rușine să-și pună copiii s-o-nvețe. Prima nevastă a lui Grigore Panduru, Antigona, mama fetelor, murise pe când Atena avea al treilea copil. Fusese o femeie supusă, care nu ieșise din vorba bărbatului, făcându-i toate voile, încât el ajunsese să se socotească buricul pământului. Văduv, nu-i convenise traiul

rânduit de fiică-sa, Atena și, până să-mplinească răposata anul, se și-nsurase. Până la nouăzeci și doi de ani îngropase cinci neveste.

Văduvă, Atena îl luase pe lângă ea, ca să nu-i mai poarte grija, deși moșul era verde și mergea drept ca un par. „Ateno, taică, m-am gândit să mă-nsor”. „Tată! La vârsta dumitale, Doamne ferește! Ce-ți lipsește la casa mea?”. „Taică, m-ar bate Dumnezeu să spun că-mi lipsește. Numai că, vezi tu, fiecare la ciobul lui”. „Tată, ne râde satul”. „Fii pe pace că satul e-nvățat”. Și, la nouăzeci și doi de ani, moșul se-nsurase cu-o văduvă mai tânără decât fetele lui. Urmaseră șase ani de trai fericit pentru Grigore Panduru care, în fine, aflase o nevastă care să-l petreacă la loc cu verdeață, jelindu-l ca pe-un flăcău, în timp ce fetele lui mergeau tăcute și rușinate de-o parte și de alta a carului, numai să nu fie-n rând cu văduva-ndurerată.

Eleni și Costică, sora și cumnatul Atenei, n-avuseseră copii. Își apropiaseră o nepoată a lui Costică, femeie cu frica lui Dumnezeu, care-i îngrijise până-n ultima lor clipă, mai mult decât dacă le-ar fi fost copil adevărat. Acesteia îi lăsaseră moștenire toată averea din sat, doar o căsuță din București o trecuseră pe numele Vetuței, fata cea mică a Atenei.

Atena își lăsase copiii să se căpătuiască fiecare cu cine-i fusese voia. Când cel de-al doilea fecior al ei, ofițer de cavalerie, se-nsurase cu o fată fără zestre, de dragul căreia părăsise armata, urmând să-și aducă nevasta în casa părintească, fiindcă alta n-avea și nici surse de trai, coana Atena o primise pe nora săracă și orfană fără să crâcnească, ba chiar cu bunăvoință. Nu-i amintise fiului ei pogoanele pe care le vânduse ca să-i cumpere cal de rasă și garderobă, cum se cuvenea unui ofițer de cavalerie. Ofițerii trebuiau să se conformeze unui anumit statut de eleganță; de-aceea nu li se-ngăduia să se-nsoare cu femei care nu prezentau o bunăstare obligatorie, în lipsa căreia ofițerul trebuia să ceară dispensă pentru căsătorie din partea majestății-sale regele. Dispensă acordată, fiind foarte rar cerută, deoarece ofițerii nu dădeau năvală spre fetele sărace.

Sabina, soția lui Vasile, își adusese mobila rămasă de la părinții ei, lucruri unul și-unul și un pian, ceea ce dovedea că oamenii nu fuseseră niște târâie-brâu. Amândoi profesori, muriseră împreună într-un accident de tren. Fata, Sabina, era studentă la Litere și la Filosofie când îl cunoscuse pe Vasile. Coana Atena, ca o femeie rămasă de tânără fără mamă, ba încă și văduvă pe deasupra, se punea în locul noră-sii și socotea că luând-o de la facultate, fecioru-său Vasile îi stricase rostul. Fata se pregătea să fie profesoară, deci să aibă un ban al ei de care să nu dea socoteală nimănui.

Coana Atena-și aducea aminte că stăpână cu-adevărat în casa ei fusese doar când îi murise bărbatul, care n-o asuprise și n-o umilise în nici un fel, dar nici nu i-ar fi cerut vreodată părerea. Atena gândea că fiu-său se lăsase de armată nu doar din pricina căsătoriei cu Sabina, ci mai ales fiindcă se săturase de asprimea vieții militare.

În privința Sabinei, trimitea și el hârtie la Rege și primea și el dreptul s-o ia de nevastă, că doar nu se prăpădea pământul de mai întârzia cu-nsurătoarea câteva luni, hai, un an. Coana Atena, învățată să se conducă după mintea proprie și după ce-i punea prezentul în față și nicidecum după „ce-ar fi fost dac-ar fi fost”, văzându-l pe fiu-său, Vasile, instalat cu nevastă în casa ei (care sigur lui avea să-i rămână, cum era datina – cine stătea cu părinții moștenea casa), hotărâse să se tragă și dânsa la odihnă după o viață de muncă istovitoare și le spusese fiului și nurorii: „Copiii mei, de-acum înainte voi sunteți stăpâni aici, iar eu, ca o femeie bătrână ce sunt, vă ajut cu atât cât îmi mai stă-n puteri și cu un sfat, dacă mi-l cereți. Dumnezeu să v-ajute să trăiți în bună-nțelegere!”.

Ea îi ajutase la creșterea copiilor, fără să-și contrazică nora, fată de oraș, cu părerile ei despre felul de-a-i îngriji, diferit de-al coanei Atena, mamă a trei băieți și două fete. Mulțumirea bătrânei venea de la înțelegerea între fiu-său și noră-sa. Vasile se uita numai în gura neveste-sii, trecând-o pe coana Atena pe planul doi. În sinea ei o rodea că nu mai era ea stăpâna casei, dar tăcea și-nghițea, aducându-și aminte o poveste pe care o-nvățaseră copiii la școala primară. Odată, revărsându-se un râu în urma unei ploi potopite, apa ajunsese până-n susul copacilor, unde-și aveau păsările cuib. O gaie, străpungând cu ochii năvala de ape își făcuse socoteala că numai zburând peste râul năboit putea ajunge la loc uscat. Dar ce să facă ea cu ăi trei pui care, neștiind încă să-și ia zborul, ar fi trebuit cărați în spinare? Ce să facă? Putere avea să ducă doar unul. Cu inima strânsă, hotărâse să-i pună la o-ncercare. „Puișorii mamei, ce-aveți voi de gând să faceți când ăți fi mari?”. „Eu am să stau numai pe lângă tine, mamă, și-am să-ți port de grijă”, răspunse unul dintre pui. „Eu, mamă, am să-ți aduc să mănânci tot ce-o fi mai bun: puișori fragezi, șoricei, ca să te răsplătesc pentru ce faci tu pentru noi”, spusese al doilea pui. „Dar tu?”, îl întrebă gaia pe cel de-al treilea, care nu se-nghesuia la răspuns. „Eu? Eu am să-mi fac cuibul meu, am să am puii mei și-am să am grijă de ei”. Cu strângere de inimă, gaia îi spusese ăstuia: „Urcă-te-n spinarea mea”. Și fără să mai privească-n urmă la ceilalți doi pui lăsați pradă apelor, cu inima ca plumbul, își luase zborul cu singurul

care n-o mințise. „Bună povață sunt poveștile”, gândea coana Atena, uitându-se la fiu-său, puiul găii scăpat de năvala apelor. „Lor să le meargă bine. Mie mi-a trecut vremea. Vremea îți macină trupul, te dă înapoia ălor tineri, doar sufletul ți-l lasă, coclit, amărât, cu dor de ducă”.

O mamă cu mai mulți copii, chiar dacă nici față de sine însăși nu vrea să recunoască, totuși pe unul dintr-înșii îl iubește mai mult decât pe ceilalți. Ei, cel mai drag îi era Vasile. Sabina, noră-sa, femeie harnică și cu judecată sănătoasă, era însă nepăsătoare față de orice și de oricine în afara bărbatului și-a copiilor ei. Deși nora se purta față de coana Atena ca o stăpână cu milă față de-o slugă bătrână, soacra se făcea că n-aude, nu vede. Se gândea că, de dragul lui Vasile, noră-sa își stricase viața de orășeancă și de viitoare profesoară. Dacă tot dăduse orașul pe sat, fată de profesori, crescută cu bonă nemțoaică, măcar să se simtă stăpână.

Atena fusese o mamă aspră, adică nu-și ninirise copiii și nu le ținuse niciodată partea când se certau cu tovarășii de joacă și veneau să i se plângă. „Eu nu m-amestec între voi, copiii. Voi vă certați, voi vă-mpăcați. Și nici să-i trag la răspundere pe părinți pentru nefăcutele copiilor. Sunt vreunii răi, nu vă mai jucați cu ei”.

Chiar dacă n-avusese nici un conflict deschis cu noră-sa – motive aflându-se destule – coana Atena și-ar fi dorit să stea cu una dintre fetele ei. Cea mare, Elenuța, fina mătușă-sii Eleni și-a unchiului Costică, rămăsese la treizeci de ani văduvă cu trei băieți. Bărbatu-său, Firu Demetriad, murise în trei zile de pneumonie, la fel ca socru-său, bărbatul Atenei. Fiind pe-atunci o perioadă proastă pentru afaceri, Firu, negustor de cereale, era-n pragul falimentului când dăduse moartea peste el: în casă aveau cu totul și cu totul trei lei. În disperarea și-n năuceala ei, la cine să fi cerut ajutor Elenuța? Fratelui care se afla cel mai aproape. Înhămase caii la trăsură, Gheorghiță, vizitiul, dăduse bice și nici nu știau când ajunsese în curtea coanei Atena. Elenuța intrase ca o vijelie-n casă unde-i aflase pe toți la masa de dimineață. Fără să dea măcar ziua bună, dintr-o suflare le spusese: „A murit Firu și n-am decât trei lei în casă. Vasile, împrumută-mă de niște bani ca să-l înmormântez”.

Vasile schimbase repede o privire cu nevastă-sa și din ochi se-nțeleseseră asupra răspunsului: „Soru-meo, eu bani de-mprumutat n-am. Iar tu n-o să rămâi cu bărbatul ne-ngropat”. Elenuței îi pierise glasul. Rămăsese cu mâinile-n aer; părea un om lovit cu un topor în moalele capului, rămas încă o clipă-n picioare în virtutea inerției. Coana Atena se ridicase de pe scaun

și-i spusese fiică-sii cu glas poruncitor, pe ceilalți neînvrednicindu-i nici măcar cu o privire: „Mergi la trăsură; acuș vin și eu”. Se dusese apoi în odaia ei, se-mbrăcase toată în negru, își pusese basmaua neagră pe care-o purtase după bărbatu-său și-și adunase ultimul creițar din banii puși de-o parte: banii de-nmormântare. Își vârâse sub bluză ceasul de la gât și o pungută cu șnur pe care o scosese de pe fundul lăzii ei de zestre. În pungută avea niște galbeni împărătești. Trecuse prin camera unde fiu-său, noră-sa și cei doi nepoţi rămăseseră la masă, înțepeniți de atitudinea ei, și din ușă le spusese: „Rămâneți sănătoși”. Vasile, care nu-ndrăznise s-o conducă pe soră-sa plecată dintre ei ca o furtună, găsise potrivit s-o-ntrebe pe maică-sa: „Și pe Firu când îl îngroapă?”. „Ca pe orice creștin, a treia zi. Poimâine”.

În trăsură, fără nici o vorbă, Atena îi pusese fiică-sii în mână punga cu banii. Ei nu-i mai rămăsese nici de lumânare. Tot restul vieții și-l petrecuse împărțind greutățile și sărăcia cu această fiică. Avusese o singură rugăminte: să fie-ngropată lângă părinții și lângă bărbatul ei, în satul ei. Fără praznic de-ngropăciune, fără parastase. De pomană: o cană cu apă și un codru de pâine, unui om nevoiaș. În casa făcută de ea și de bărbatu-său, rămasă copilului ei cel mai iubit, nu mai călcase niciodată.

Când Gogu terminase facultatea și hotărâse să se-nsoare, își adusese viitoarea nevastă s-o cunoască pe maică-sa, Atena, și pe soră-sa, Elenuța. Nunta o făcuseră la București, părinții fetei poftind, după cuviință, toate neamurile ginerelui. Atena și Elenuța, în vederea acestei ceremonii se-mbrăcaseră cu tot ce-aveau mai bun și, deși de mult nu se mai purtau ceasuri pe lanț, ele și le puseseră pe-ale lor la gât. Când li se născuseră copiii, Atena și răposatul ei bărbat, Gheorghe Eremia, le cumpăraseră fiecăruia ceas de aur cu lanț. Coana Atena avea să-i pună nurorii-n pantof un galben împărătesc, așa cum era obiceiul pe vremea când se măritase ea.

Coana Atena și Elenuța fuseseră găzduite în apartamentul tinerilor însurăței, într-un bloc abia dat în folosință. Și Atenei și Elenuței le bătuse inima în ascensor, ca omului care face pentru prima oară cunoștință cu-asemenea cutie mișcătoare. Atena îl rugase pe fiu-său să-i arate cum se deschidea și cum se-nchidea apa la chiuvete și cum se proceda pentru curățarea closetului. Elenuța, deși trecuseră ani buni de când fusese internă la „Notre-Dame”, nu uitase cum funcționau robinetele și rezervorul closetului, numit la oraș „veceu”, adaptare autohtonă după englezescul W. C, water closet.

Fără să fi fost fericiți din cale-afară de alegerea fiicei lor, farmaciștii Șoimaru hotărâseră să acorde toată atenția familiei ginerelui și toată cinstea mamei acestuia care, deși nu era de-aceeași condiție cu ei, era o femeie care crescuse cinci copii singură și se străduise și chiar izbutise să facă oameni dintr-înșii. Farmacistul o poftise pe coana Atena în capul mesei, în calitate de soacră-mare. „Domnule farmacist", i se-adresase Atena cuscrului ei, „la noi la țară, în capul mesei stă cruce de voinic, nu muiere, așa că stați dumneavoastră-n capul mesei". „Cuscră, dar dumneata ești soacră-mare, dumitale ți se cuvine să stai în capul mesei". „Oi fi eu soacră-mare, dar mai bine o să vă șadă dumneavoastră să fiți în capul mesei și eu alături, în dreapta".

Când se sfârșise nunta și tinerii o porniseră spre Sinaia, coana Atena își luase rămas-bun de la cuscri, încredințată că feciorul ei nimerise între oameni de omenie. „Domnule farmacist și doamnă farmacistă, eu vă mulțumesc pentru cinstea pe care ne-ați făcut-o mie și copiilor mei. Noi nu suntem de rangul dumneavoastră, dar Gogu e suflet bun și om de nădejde. Poate-or fi purtări de-ale lui care nu v-or fi pe plac. Nu vă sfiiți să-i spuneți, ca s-ajungă și el om ca dumneavoastră. I-am crescut și eu cum m-am priceput. Dar la țară e una, la oraș e alta. Să le-ajute Dumnezeu să se-nțeleagă și să aibă casă bună unul cu altul". Nu-și putuse împiedica un gând spre Vasile și spre Sabina când rostise ultimele cuvinte.

La nunta lui Gogu, Atena se purtase la fel cu toți copiii ei, cu nurorile și cu ginerele, fără să-și caute de vorbă cu vreunul anume, ca să nu fie nevoită ori să-i spună lui Vasile niște vorbe de să-i duduie urechile ori să nu-l bage defel în seamă. Așa, purtându-se ca o soacră-mare și ținându-se lângă cuscru-său, nu se băgase de seamă distanța pe care-o pusese Atena între ea și neamul ei. Atena nu suflase nimănui vreo vorbă, iar Elenuța nici atât despre ce se petrecuse între ea și Vasile la moartea lui Firu. Li se păruse firesc tuturor ca o mamă să-și ajute fata într-o situație grea. Dar nu se putea ca lumea să nu bage de seamă că, deși doar la șapte kilometri distanță de casa ei, coana Atena nu mai călcase niciodată pe-acolo, iar Elenuța nu se mai văzuse cu frate-său și cu familia acestuia de la moartea lui Firu.

Fiul cel mare al Atenei, Ștefan, mult prea ocupat cu afacerile, de care se-apucase îndată ce terminase liceul, își vedea când și când mama, venind cu mașina – lucru rar pe acea vreme – încărcat cu daruri pentru ea, pentru soră-sa Elenuța și pentru băieții ei. Ștefan câștiga mult, dar era mână spartă și mare jucător de cărți, ceea ce-o nemulțumea pe Stela, nevastă-sa, care avea

o gospodărie grea de dus în spinare și doi copii de crescut. Coana Atena, din mila lui Dumnezeu, n-avea s-apuce ruina acestui fiu al ei și moartea lui timpurie.

Vizitele lui Ștefan la maică-sa și la soră-sa se petreceau într-o repezeală și-ntr-o vijelie de parcă-l fugăreau lupii. Cele două femei abia de-apucau să-l întrebe ce-i făceau nevasta și copiii și să-i dea o cafea, pe care el o bea plimbându-se de colo-colo-n odaie, că se și uita la ceas și-o lua din loc la iuțeală. Coana Atena îl petrecea din ochi până ce nu-i mai vedea mașina, și clătina din cap a-ngrijorare. „Doamne, cu cine-o semăna omu' ăsta? Cu mine – nu, cu tată-său – nu. Tata a avut damblaua cu nevestele, dar încolo a fost om chibzuit. Și gineri-miu, Adrian, să-și toace el averea cu polițe la toate băncile, ca s-ajute lumea din sat! Dac-o ajunge-n sapă de lemn ia să vedem dacă sare satul să-l ajute? Fie-mea, Vetuța, se dă de ceasu' morții că n-are copii. O ști Dumnezeu ce face. Adrian vrea s-ajute pe tot omul în nevoie, dar de el și de nevastă-sa nici că-i pasă. Dacă stau bine să mă gândesc, ăl mai bine a nemerit-o Gogu; bine și Vasile, că e pe-un gând și pe-un pas cu nevasta”. După fiecare vizită a lui Ștefan, coana Atena rămânea cu ochii-n gol și cu mintea năpădită de gânduri și de grija copiilor ei, oameni în toată firea. „Doamne, dac-ar ști omul la ce face copii… O mamă nici în mormânt cred că n-are liniște. Sunt oameni toți, la casele lor, fiecare cu norocul și cu mintea lui, dar mie grija lor tot nu-mi dă pace”.

La șaizeci și patru de ani, Atena făcuse o pneumonie ca bărbatu-său și ca gineri-său, Firu. Fiu-său Gogu, doctorul, era plecat din București cu nevasta și cu fata. Ceilalți doi feciori cu nevestele, duși la băi, ca și Vetuța și Adrian. Doctorul de plasă îi dăduse tot ce se pricepuse și venise-n fiecare zi s-o vadă. Zăcuse trei zile. De când căzuse la pat o-ntreba mereu pe Elenuța: „Când se face de șase? Ia uită-te tu la pendulă”. A treia zi, la șase după amiază punct, oftase o dată ușor și-nchisese ochii. Pentru totdeauna.

Elenuța își dusese mama, așa cum îi făgăduise, lângă părinții și lângă bărbatul ei. Carul cu trupul coanei Atena fusese petrecut de Elenuța, de cei trei băieți ai răposatei, de doi preoți și de niște vecine din satul moartei, adunate de cântarea preoților când se oprise carul în fața casei în care cea plecată dintre vii își petrecuse mare parte din viață. Li se mai alăturaseră și niște copii, care se buluciseră la răspântii asupra bănuților azvârliți de fiica moartei pentru trecerea vămilor. Urmaseră carul până la cimitir cu gândul la colivă și la colaci.

Farmaciștii Șoimaru și-ar fi dorit gineri și, prin urmare, cuscri din lumea lor. Cuscri care să-i invite și pe care să-i invite, stând de vorbă despre o carte, un autor, o piesă de teatru, o expoziție de pictură, de sculptură, un eveniment monden sau politic. Nu se puteau plânge că ginerii sau cuscrii li s-ar fi vârât în suflet. Pe Atena, mama lui Gogu, o văzuseră o singură dată: la nunta Catrinei, unde Atena și familia ei se purtaseră cum nu se putea mai cuviincios, arătând și bun-gust în alegerea darurilor pentru tinerii căsătoriți. Farmaciștii fuseseră impresionați de galbenul pe care Atena îl strecurase în pantoful miresei – obicei de care dânșii, orășenii, n-auziseră – de aerul vetust al Atenei și-al Elenuței, cu hainele lor bune dar demodate și cu ceasurile lor cu lanț; ca niște apariții dintr-o piesă de teatru sau dintr-un film cu acțiunea în trecut, purtându-se însă firesc, potrivit împrejurării. Două femei care-și cunoșteau condiția și nu se străduiau să pară altceva decât erau, ținându-se demn și nicidecum ca un câine al nimănui, umblând cu coada-ntre picioare și temându-se de lovituri.

Gogu avea să mențină relații cordiale cu socrii, nevrând s-o-ndepărteze pe Catrina de părinții ei, cu-atât mai mult cu cât Catrina mergea, împreună cu Gogu, de câteva ori pe an de la București până la Dunăre, în Oltenia, pentru a-i vizita familia. Catrina era omul în prezența căruia oricine se simțea în largul lui, ea găsind subiect de vorbă și cu măturătorul de stradă. Nu simțea nevoia să se-nfoaie-n fața nimănui cu știința ei de carte, cu-acele cunoștințe de cultură generală câștigate la-ndemnul părinților, din proprie dorință și din curiozitate. Fusese plăcut surprinsă și la fel de surprinși părinții ei când văzuseră câtă carte știa Gogu și cât de avid era să-și lumineze mereu mintea. Nu era zi în care Gogu să nu pomenească o vorbă a coanei Atena. „Gogule, ce crezi tu că ai învățat cel mai de preț de la coana Atena?”, îl întrebase într-o zi Catrina. Gogu se gândise o clipă, apoi îi răspunsese privind cu duioșie în zare, ca și când s-ar fi aflat în fața maică-sii: „Mai întâi să nu-mi fie rușine să-ntreb ceea ce nu știu; să nu mă rușinez de ceea ce sunt și să nu vreau să par altceva. Să-l respect și pe cel mai prăpădit și mai amărât om. Și să mă tem de blestemul nevinovatului”. „Adică?”. „Adică să nu nedreptățesc pe nimeni. Fiindcă blestemul celui nedreptățit te ajunge”. „Și tu crezi că e așa?”. „Chiar dacă risc să-ți par un fel de babă habotnică, eu cred, Catrina, eu cred în blestem, chiar când nu e rostit ca blestem. Când spui doar, cu privire la cel care te nedreptățește „Vezi-l, Doamne!”. „Și eu cred în Dumnezeu, Gogule. Dar oare pedeapsa și răsplata încep chiar de pe lumea asta?”. „Sunt convins că da: o formă de

pedeapsă e remușcarea. În meseria mea văd oameni care stau să-și dea sufletul. Puțini sunt cei care nu-și mărturisesc un păcat, ca și când eu aș fi preot și le-aș putea făgădui iertarea. De la mama am învățat să nu-mi încarc sufletul cu păcate". „Gogule, cum de nu v-a-nvățat coana Atena grecește?". „Tata a fost român, tatăl mamei – român. Bunica Antigona, mama mamei și-a mătușii Eleni – Lenuța – vorbea grecește doar când era ea cu fetele ei. Niciodată față de bunicul. Iar mama vorbea grecește cu soră-sa, căreia-i spunea Eleni, doar când erau numai ele două. Cum apărea unul dintre noi, vorbeau românește. Nu uita că noi am crescut într-un sat în care în afară de români doar țiganii făceau parte din peisaj. Mama n-a vrut să ne simțim străini între oamenii din sat". Și Gogu tăcea și o mare tristețe i se-ntipărea pe chip. Pentru el, a nu fi fost lângă mamă-sa în ultimele ei clipe și a n-o fi petrecut pe ultimul drum, însemnase o mare durere.

Gogu o ajutase cât putuse pe Elenuța, înlesnindu-le un rost celor trei băieți ai ei: cel mare căpătase bursă la liceul militar, ceilalți doi – la școala normală. Când Stela ajunsese-n sapă de lemn, după moartea lui Ștefan, îi oferise ajutorul fără ca ea, fire mândră, să i-l ceară. Venise apoi rândul Vetuței căreia, de bine, de rău, îi făcuse rost de-o pâine și care, de n-ar fi dat boala peste ea, harnică și pricepută cum era, s-ar fi descurcat. Față de Florina, Gogu, Catrina și fata lor, Magdalena, aveau o adevărată admirație, pentru maturitatea și pentru chibzuință ei de-a trece prin năvala vieții cu o barcă spartă-n fund, fără să se vaite, fără să se căineze și fără să ceară nimănui milă și pomană.

Singurul care n-avusese niciodată nevoie de ajutorul nimănui și care se-arătase distant cu familia era Vasile. Când se măritaseră, Elenuța și Vetuța primiseră zestrea-n bani. Despre ceea ce rămânea de pe urma coanei Atena nu se vorbise niciodată. Cum surorile și cei doi frați nu ridicaseră nici o pretenție în această privință, Vasile nu deschisese vorba despre vreo împărțeală, așa că rămăsese stăpân pe toată averea părintească, nestingherit decât de venirea comunismului, când se mutase la oraș unde, cum și ce fel, dusese o viață fără lipsuri, dar nici să bată la ochi. Fără să vorbească între ei, Gogu, Elenuța, Vetuța și Stela bănuiau că Vasile și Sabina își făcuseră provizie de aur și de alte lucruri prețioase pe care le vindeau treptat și cu fereală, știuți probabil numai de niște prieteni de la București, de care se-arătau foarte apropiați.

Când venise comunismul, copiii lui Ștefan și-ai Elenuței își câștigau de pe-acum pâinea. Ai lui Vasile, ca și fata lui Gogu, aveau să-și facă facultatea

în plin comunism, iar mezina verișorilor, Florina, fiica Vetuței, se putea numi copil al comunismului, crescută după model sovietic: creșă, grădiniță săptămânală, semi-internat, fiică de deținut politic, mort în pușcărie. Tot tacâmul.

Între Tincuța și soră-sa, Catrina, fiicele farmaciștilor Șoimaru, era o diferență de zece ani. Catrina era aproape domnișoară când soră-sa încă se mai hârjonea cu păpușile. Catrina se purtase cu jucăriile de parcă ar fi fost ființe sensibile la durere și la mângâiere. Tincuța, fără să le brutalizeze, nu se lăsa până ce nu le desfăcea bucată cu bucată și până ce, cu-aceeași răbdare, nu le făcea la loc. Dacă cineva spunea ceva și ea nu pricepuse, striga autoritar: „Mai spune o dată ca să-nțeleg”. Dacă i se repeta și tot nu deslușea cele spuse, bătea cu pumnu-n masă și cu piciorul în podea și striga din nou și mai poruncitor: „Încă o dată, că n-am înțeles”.

La grădiniță inventa tot felul de jocuri la care ea era șeful. Când soră-sa, Catrina, începuse cu mersul pe la ceaiuri, cum intra pe ușă o punea să-i povestească tot: cum era casa unde fusese invitată, ce mobilă, ce covoare aveau gazdele, ce și în ce le servise, apoi cine participase la petrecere, cum fuseseră îmbrăcate fetele, cum se purtaseră băieții. Tincuța se simțea frustrată ori de câte ori i se părea că i se-ascunde ceva. Cum în casa lor erau uși capitonate, oricât își ciulise urechile nu izbutise să afle ce vorbeau părinții ei când nu era nimeni de față. Auzise ea odată la mătușă-sa, Marta, cum se poate deschide un plic, la aburi, și cum se putea lipi la loc, fără să se cunoască, folosind fie gumă arabică, întinsă cu un chibrit, ori cu o scobitoare, fie albuș de ou. Din pușculița ei, purcel cu dop pe burtă, își trăsese câțiva creițari din care cumpărase plicuri și gumă arabică și se-apucase de experimentat metoda dezlipit-lipit, care-i reușise perfect. Din acea zi, nici o scrisoare primită de părinții ei ori de soră-sa nu rămăsese necitită.

O singură dată aflase una care o făcuse să-i bată inima. Îi era adresată tatălui ei. Începea cu „soarele meu iubit” și sfârșea cu „aceea care nu te poate uita”. Semnătura era un G. Scrisoarea evoca în termeni decenți o scurtă și pasională întâlnire între farmacistul Șoimaru și acea G. În fața Tincuței se iscase, la zece ani câți avea, o gravă problemă de conștiință: ce să facă ea cu scrisoarea? Cheile casei – pivniță, pod, cutie de scrisori – erau agățate pe-un cârlig în bucătărie. De când începuse cititul corespondenței, Tincuța golea zilnic cutia de scrisori de la poartă și așeza gazetele la gazete, scrisorile și vederile separat, pe-o tavă de alamă de pe măsuța din vestibul.

Știa că maică-sa nu deschidea niciodată corespondența care nu-i era adresată, dar dacă… Să-i dea în mână lui taică-său scrisoarea ar fi părut suspect, fiindcă așa ceva nu mai făcuse. Să i-o fi dat maică-sii, care sigur n-ar fi făcut scandal, ținând prea mult la pacea căminului ei și neavând a se plânge de bărbatu-său, bine oricum nu i-ar fi căzut, nemaivorbind de jena față de fiică-sa de zece ani, pe care ar fi trebuit s-o roage să nu spună o vorbă nimănui despre această descoperire. Plus descoperirea că fiică-sa îi spiona, citindu-le corespondența. La hotărârea de-a n-o pune pe maică-sa la curent cu scrisoarea buclucașă o ajutase un efort de imaginație: se-nchipuise pe ea, Tincuța, mamă de copii, cu un bărbat la care ținea, pe care-l respecta, aflând de-o aventură a lui. Un gust amar tot i-ar fi lăsat asemenea dezvăluire. Să bănuiești ceva e una, să fii sigur e altceva. Fără să-și fi crezut bărbatul ușă de biserică, fiindcă nu era o credulă, iar despre bărbați deținea destule informații și confidențe din partea soră-sii, Marta, plus observațiile personale, dac-ar fi aflat conținutul scrisorii citite de Tincuța, mai mult ar fi supărat-o faptul că fiică-sa aflase un motiv să-și dea jos tatăl de pe soclul perfecțiunii, decât orgoliul ei rănit. Cu mintea isteață pe care-o avea, Tincuța alesese cea mai bună soluție: arsese scrisoarea cu pricina. Din acel moment însă nu-și mai privise tatăl ca pe-o ființă fără pereche pe lume și ajungând domnișoară considerase cu multă circumspecție sexul opus.

Adolescentă, Tincuța suferea că în ciuda înotului, a gimnasticii, nu era chip să depășească un metru cincizeci înălțime. Altminteri, bine proporționată, armonios alcătuită, în afara înălțimii o nemulțumea figura ei ascuțită, buzele subțiri, nasul lung, părul obișnuit dar care i se părea firav și oarecare – mai ales când îl compara cu al soră-sii, ca de sârmă – cu ușoară nuanță arămie. Știa că nu e frumoasă și că n-are nimic ieșit din comun, nimic urât, dar nici frumos. Deșteaptă, spontană, cu o replică rapidă, nu trecea neobservată nicăieri unde oamenii deschideau gura. Ceea ce însă nu-și putea reprima era nuanța de persiflare pe care-o punea în fiece vorbă, făcându-l pe interlocutor să nu se simtă în largul lui. Spre deosebire de soră-sa care, deși inteligentă, lăsa mult să treacă de la ea pentru a nu supăra pe nimeni, Tincuța simțea o adevărată plăcere să țintească unde durea mai tare. N-ar fi fost în stare să facă un rău cuiva cu fapta ori să bage intrigi, însă cu vorba nu făcea economie de-mpunsături. Totdeauna bine îmbrăcată, fardată discret, cu o dicție perfectă și cu un glas ascuțit, asortat cu întreaga ei făptură, biruindu-și toate complexele adolescenței, oriunde s-ar fi aflat o băgai de seamă. Se măritase cu Titus Pop fiindcă nu concepea că te poți

săruta cu un băiat așa cum ai mânca o prăjitură, adică fără consecințe, dar și fiindcă băiatul se afirmase în gazetărie ca un talent autentic și dovedea mare pricepere în privința relațiilor sociale.

Și Titus, ca și Tincuța, știa să-și lase răutățile acasă când era nevoie să flateze discret pe cei care i-ar fi fost de folos. Nu se putea spune despre ei că se iubiseră vreodată. El o luase din ambiția de-a domina o ființă inteligentă, ironică, provenind dintr-o familie cunoscută, ea pentru ceea ce promitea el ca gazetar și ca ardelean tenace și ambițios. Și pentru că, fiind înalt, bine făcut, cu o figură ieșită din comun și cu o jumătate de metru mai înalt decât ea, putea face pe oricine-i vedea prima oară împreună să se-ntrebe: „Ce dracu o fi văzut băiatu' ăsta la asemenea stârpitură?”. Până ce „stârpitura” deschidea gura și dovedea niște clase peste impunătorul ei bărbat. Dacă inteligența ar putea fi pusă la un cântar calitativ ca profunzime, Titus Pop și-ar fi-ntrecut nevasta, numai că el avea în vorbire o anumită lentoare ardelenească și o dicție departe de a-l impune ca vorbitor, moștenite de la taică-său, în timp ce Tincuța, munteancă sadea, avea o repeziciune de veveriță și-n mișcări și-n gândire, gândul și exprimarea fiindu-i simultane. Cu știința ei privind relațiile sociale, Tincuța contribuise mult la ascensiunea lui Titus, dar îi atrăsese și multe antipatii. Nu toată lumea prețuia replicile prompte, la obiect și țeapa din vârful lor, transferând asupra bărbatului ceea ce le inspira nevasta.

Ființă fără nici o importanță socială, adică neprezentând nici un interes pentru Tincuța, căreia nu-i purta vreun sentiment de simpatie, într-o anumită împrejurare Florina Diaconu și-o scosese pe sora mătușă-sii definitiv de la inimă. Gogu și Catrina, cu ocazia sărbătoririi unor ani de căsătorie dăduseră o masă, invitați fiind farmaciștii Șoimaru, Magdalena și Mihu, bărbatu-său, împreună cu părinții lui, Tincuța cu Titus și cu Florina. La acea dată, Vetuța era internată la Central. Venise vorba despre modul cum trebuia să procedeze un medic în momentul când avea să-i anunțe pacientului un diagnostic grav. „Dar de nimic nu se sperie ca de operații”, spusese doctorul Gogu Eremia.

Florina, care de obicei vorbea puțin și numai întrebată, începuse și ea să spună câte greutăți le făceau unii copii părinților și tehnicienilor până să accepte un aparat de-ndreptat dinții. Tocmai povestea despre un băiețel cum își fugărise tatăl și-i scosese și ei sufletul, prin toată policlinica, până ce reușiseră să-l scoată de sub un scaun dentar. „Și pe cine crezi că interesează asta?”, i se-adresase Tincuța, privind-o cu ochii vechilului nemulțumit de

clăcaș. Florina înghițise o dată în sec și uitându-se zâmbind la Tincuța îi răspunsese calm: „Aveți dreptate, probabil pe nimeni”.

Toată lumea tăcuse încurcată. Florina s-ar fi ridicat pe loc de la masă, dar se gândise să nu strice și mai mult atmosfera care și-așa, după observația Tincuței, bătea din aripă. Florina mâncase mai departe, cu noduri, așteptând cu nerăbdare să se termine masa ca să se retragă la bucătărie cu o fostă asistentă a lui Gogu, madam Leontina, care le făcea soților Eremia menajul, de două ori pe săptămână. În momentul când intervenise Tincuța, Leontina se afla în oficiu, între sufragerie și bucătărie; rămăsese-nmărmurită, apoi, dând din cap ca în fața unui lucru necuvenit, se retrăsese în bucătărie. Într-un târziu se reluase conversația despre felurile delicioase de la masă, despre restaurante vestite.

Gogu Eremia nu mai scosese un sunet. Ce nu-i fusese lui dragă cumnată-sa până-n acea zi, dar ce dragă avea să-i fie de-atunci înainte. O suportase totdeauna pentru armonia în familie, compătimindu-l pe cumnatu-său pentru asemenea nevastă neagră-n cerul gurii. Masa se sfârșise cu urări de ani mulți fericiți pentru cuplul Catrina-Gogu. Florina se retrăsese imediat după spălarea vaselor, luându-și rămas-bun din ușa sufrageriei. „Cum de nu m-am gândit să-i trimit și Vetuței ceva la spital”, se-nvinuise Catrina, în timp ce Florina ajunsese probabil în stradă. „Am vrut să vă-ntreb”, spusese madam Leontina, „dar domnișoara Florentina m-a rugat să nu vă pomenesc de așa ceva”. Tincuței îi stătea pe limbă să spună „face și pe demna”, dar își înghițise replica, nescăpându-i muțenia totală a cumnatului ei după ce-i repezise nepoata. Nepoată cu o mamă smintită.

Nu-nțelegea de ce soră-sa le oploșise pe lângă ea. „Ce le inviți pe prăpăditele astea, Catrino?”. „Tincuțo, zi ferească Dumnezeu de boala bietei Vetuța. Ai uitat cum ne primeau ea și Adrian?”. „Și-acum, pentru că te primeau bine ai să fii sclava lor pe viață?”. „Tincuțo, soacră-mea avea o vorbă: „Neamurile după muiere – unse cu miere; neamurile după bărbat – unse cu rahat”. Nu mă pot plânge că neamurile lui Gogu dau năvală peste noi. Nici aste două ființe amărâte, o dată nu vin neinvitate. Și atunci, Vetuța, cât e de dusă de pe lume, se poartă cât se poate de cuviincios, nemaivorbind de Florina, care zici că e crescută la curtea Angliei, nu la creșă și cum a dat Dumnezeu”. „Faci cum crezi, dar îți strici fasonul cu ele. Gogu nu trebuie să uite că e-n casa ta și c-a venit aici ca găina-n grămadă, având drept avere izmenele de pe el”. „Dar nici eu nu trebuie să uit că belșugul cât e-n casă lui îl datorez”. Pentru Tincuța, oamenii beneficiau de regimul hainelor uzate:

nu-ți mai trebuie, la gunoi cu ele. Curtase două colege, neveste de academicieni și le-arătase mare prietenie, până ieșiseră la pensie. După aceea nici măcar un telefon nu le mai dăduse. Bărbatul uneia dintre ele, o-ntâlnise pe Tincuța și-i spusese că nevastă-sa avea cancer și i-ar fi făcut plăcere s-o vadă. Ceea ce nu se-ntâmplase.

Tincuța își făcuse o adevărată „curte” la Institut, toată lumea știind a cui nevastă era, plus că nu exista cancan din lumea mondenă care să-i scape, comentând totul cu mult haz, de te prăpădeai de râs. Dintre colegi, o singură persoană, mai în vârstă decât ea, o ținuse la distanță: cea mai cotată doctoriță anatomopatolog din Institut și nu numai, Sânziana Hangan. Puțin comunicativă, cu foarte puțină lume-și spunea pe nume Sânziana Hangan; pe Tincuța o tratase cu „doamnă” de la-nceput. Sânziana Hangan fusese măritată cu un scriitor de mâna-ntâi, director de gazetă, care-o părăsise pentru o actriță. Avea cu el o fată, doctoriță și ea. Se măritase a doua oară cu un microbiolog, acesta întregindu-și familia în Apus. N-o mătrășiseră din Institut după această întâmplare, fiindcă prea puțini nu făcuseră apel la indiscutabilele ei cunoștințe și nu se știa când ar mai fi avut nevoie de ele. Membră de partid nu era, ceea ce simplifica lucrurile. Sânzienei Hangan nu-i plăceau oamenii care se voiau remarcați. De la bun început, cu toată istețimea ei spumoasă, Tincuța Pop pierduse față de ea partida.

Bun psiholog, Sânziana Hangan o dibuise pe bioloaga Tincuța Pop: n-avea un suflet de călău, dar lumea se reducea pentru ea la familia ei și la cei care-i puteau fi de folos, însă numai cât nu decădeau din această condiție. Tincuța avea și gesturi de-o gingășie surprinzătoare. Îi croșetase o rochiță superbă fetiței unei colege divorțate, cu o situație materială precară, persoană care nu-i putea fi de nici un folos. Avea totdeauna la ea mărunțiș pentru dat la cerșetori. Fără să facă nici un caz de convingerile ei religioase, era profund credincioasă. Sânziana se gândea că Tincuța Pop era produsul unor complexe de inferioritate ale omului care nu se vede așa cum și-ar fi dorit.

Deși cu fereală, bărbatu-său o-nșela de câte ori i se prezenta ocazia, fără atașamente serioase și de durată. Făcându-se că nu știe nimic, Tincuța nu se lăsa până nu descoperea cine era „preopinenta”. Nu se putea spune de niciuna că era ruptă din soare, dar nici vreo proastă ori vreo troală. Una cel puțin arăta ca o maimuțică, dar era o actriță de mare talent. Tincuța se bucura – dacă bucurie se putea numi – că bărbatu-său nu era sensibil la tipul manechin, cu trup de granit și de multe ori cu minte de șvaițer. Era atras de

inteligență – notă bună pentru el. Cum nu-l iubise niciodată, nu suferea de pe urma infidelităților lui Titus, mai ales că el nu-și schimba comportamentul acasă din cauza călcatului pe de lături. Și nici bugetul familiei nu-l afecta; în caz contrar, Tincuța nu s-ar mai fi arătat indulgentă față de escapadele bărbatului.

Ar fi fost curioasă ce le-aducea pe acele femei în pat cu Titus: farmecul lui personal – care-n ochii Tincuței se demonetizase de mult – sau poziția lui în gazetărie, sperând și ele o rubrică prin vreo publicație, o pilă pe undeva, Titus având uși deschise peste tot? Dacă n-ar fi fost indecent, tare-ar fi vrut să afle ce impresie le lăsase Titus acelor femei? Indirect și din întâmplare – cum îți ajung la urechi atâtea lucruri – aflase ce credea maimuțica-actriță despre Titus. Nici un amănunt fizic, dar calificative morale: un ipocrit și-un arivist. Traiul Tincuței și-al lui Titus unul lângă altul, fără să se fi iubit niciodată, fără măcar să dea cine-știe-ce parale unul pe altul, uniți doar de-un copil și de bunurile materiale realizate în comun ce spunea despre amândoi? O negustorie cinstită și-atât. O instituție la care semna fiecare conștiincios condica. La urma urmei, majoritatea căsătoriilor cele mai trainice se dovedeau a fi cele din interes. Iar Tincuța ce însemna? Ceea ce, dacă ar fi sincer cu sine însuși, e fiecare om: mai întâi el și-ai lui. Gradul de interes al majorității față de alții reducându-se adesea la compătimire verbală. „Tincuța Pop este omul în stare pură: nepoluat de milă, de procese de conștiință și de grija altora”, își caracteriza Sânziana Hangan în sinea ei colega de laborator.

Cinste îi făceau Tincuței grija și strădania de-a construi viața fiului ei, de-a nu lăsa nimic la voia întâmplării în ceea ce-l privea. Era de-o ordine și de-o curățenie exemplare. Nici o femeie pe care o luase de ajutor, mai mult de-o lună nu-i venise în casă. Una dintre ele, recomandată de-o doctoriță de la Institut, îi spusese acesteia după două zile de lucru la Tincuța: „Doamna doctor, pământ de-aș mânca și la doamna Pop nu mă mai duc”. „De ce, Anișoaro?”. „Doamna doctor, păi se ține dupe om ca umbra. Și nimic nu e bine din ce faci. La dumneavoastră, viu de cinci ani și sunteți mulțumită. Și dacă ceva nu vi se pare cum trebuie îmi spuneți și pui mâna din nou și fac. Da' la dumneaei nimic nu e bine. Și mai are și-un glas când îți spune, de-ți vine să fugi”. După toate experiențele cu femei de ajutor, Tincuța hotărâse că nimeni nu-ți face o treabă cum ți-o faci tu singur dacă ești conștiincios. Drept care, muncea de-i scârțâiau oasele, învățase chiar și unele treburi de instalator și de electrician, de urâtul de-a aduce meseriași în casă.

Titus, ardelean după tată, armean după mamă, obișnuit din familie să respecte instituțiile și să-și facă o situație, prețuia la Tincuța spiritul de ordine, simțul relațiilor, umărul neobosit pe care-l punea la consolidarea lui socială, modul cum se-adapta, de circumstanță, unor mitocani de care bărbatu-său avea nevoie, felul de-a-și cheltui banii pe lucruri de certă valoare, vandabile fără pagubă, la o nevoie. Nevastă-sa era o instituție, ca și maică-sa pentru tatăl lui. Dintr-o familie de mari cherestegii și proprietari de joagăre, Emil Pop – Emil, cum i se spunea în Ardeal – făcuse liceul comercial, își deschisese-n Brașov un magazin de mobilă și de tot ce ținea de interiorul unei case: perdele, covoare, stofe de tapițerie, perne fantezí, cuverturi și multe altele, până la tacâmuri și la servicii de masă, plus obiecte unul și unul depuse de lume spre vânzare.

Emil Pop avea în magazin numai covoare orientale, de proveniență diferită, numite „persane” la grămadă. Negoțul cu-asemenea covoare îl pusese-n legătură cu armeanul cel mai cunoscut în domeniul obiectelor orientale și-al bibelourilor de mare calitate, Krikor Krikorian, cu-a cărui fată, Aimée, se-nsurase. Părinții lui Krikor, ca și cei ai neveste-sii, izbutiseră să scape de măcelul turcesc din 1895 și să fugă, pe-un vas rusesc, de la Istambul la Odessa, de-acolo până la Constanța și încet-încet să se tragă dincolo de Carpați, unde aveau să se piardă printre români, unguri și sași. Vânzând unor grofi câteva pietre prețioase de mare valoare, armenii se apucaseră de negustoria cu alămuri, arămuri, argintărie și aurărie, în Brașov, oraș cu-o economie înfloritoare și cu o lume care punea mare preț pe lucrurile ce-i dovedeau prosperitatea. Cine era cineva-n Brașov, voia să se știe la cât să fie prețuit. Emil Pop și nevastă-sa, pe lângă averea la vedere, a cărei valoare n-o cunoștea nimeni, aveau un tezaur ușor de transportat, compus din bijuterii cu pietre, montate în platină, și din pietre nemontate, averea de „Doamne ferește!”, pe care la o-mprejurare neprevăzută o iei asupra ta și pe-aci ți-e drumul.

Emil Pop adoptase mentalitatea nevesti-sii care, ca orice om dintr-un neam prigonit, nu face confidențe și nu vrea să știe nimeni ce și cât are. De altminteri, nici Emil, ardelean din tată-n fiu, anumite subiecte nu le aborda cu nimeni, neam și el trăit alături de străini despre care nu se putea spune că mureau de dragul românilor. Viitorii cuscri Pop și Krikorian se tocmiseră cinstit pe zestre și căzuseră la-nvoială, încheiată cu un păhărel de afinată și cu multe cofeturi, cum se obișnuia la armeni. Nunta se ținuse în curtea socrilor-mari, pe-o zi de septembrie, cu un cer ca lacrima, între oameni de

același rang cu familiile care se-nrudiseră, mirele în frac alb, cusut la Viena, mireasa în rochie de mătase venețiană ce-ți lua ochii de câte ape făcea, căzându-i capul de beteala atârnând de-o parte și de alta a voalului din dantelă de Bruges, de cerceii care aproape-i atingeau umerii și de colierul de platină cu diamante, bijuterie ce cunoscuse multe ascunzători și multe țări prin care-l trecuseră un șir de femei din neamul dinspre mamă al miresei.

După cununia în biserica plină de flori, tinerii sărutaseră evanghelia, mâna părinților și pe-a nașilor, iar ei se sărutaseră frățește pe obraz. Mirele era înalt, zdravăn, fără a fi gras, cu părul ca paiul și des ca peria, mireasa cu un cap mai scundă decât el, brună cu pielea mată și albă, cu sprâncene îmbinate – două linii trase de-o mână sigură – lungi și dese ce streșineau ochii ca două măsline în care se-adunase tot sufletul din trupul subțire de-i cuprindeai mijlocul în mâini. Mirele nu se putuse opri să nu-și privească soacra, văzând-o în ea pe nevastă-sa peste douăzeci de ani. Soacra-mică era toată numai gușî și colaci de grăsime, iar gura cu buze groase, vineții, era străjuită de-o mustață căreia puțin îi lipsea să n-o concureze pe-a domnului Krikorian.

Altminteri, elegantă și plină de bijuterii ca și nașa, armeancă măritată cu un român din marea negustorime; și, ca toate invitatele, femei bogate care nu lăsau ocazia ca la nuntă, botez, petrecere, să nu se vadă pe ce munceau. Fiindcă, deși bogate, având personal de ajutor, femeile din burghezie munceau de dimineață până seara. Asta le deosebea de boierime. Nu pierduseră obiceiurile de la-nceputul neamurilor din care se trăgeau și care le-aduseseră la starea de care se bucurau acum. Când își cumpărau ceva nou ieșeau pe corso, la brațul consorților, spre-a se-ntâlni cu alte perechi din aceeași categorie și spre a-și arăta noile achiziții, mergând apoi la o cofetărie pentru o prăjitură și pentru o cafea cu frișca. Ăsta era momentul de fală al fiecăreia dintre aceste femei, menite s-aducă zestre, să ducă-n spinare o gospodărie și să-și perpetueze neamul.

Căsătoria dintre Aimée și Emil se număra printre căsătoriile reușite, în care cei doi soți prinseseră drag unul de altul, descoperindu-și calitățile pe care și le dorea fiecare de la partenerul de viață. Amândoi oameni pentru care vorba era vorbă, care nu se-apucau de-un lucru fără să-l termine, care-nțelegeau că negustoria trebuie să-ți aducă bani, dar meritați și nicidecum prin înșelătorie. Marfa pe care ți-o vindeau era ceea ce spuneau că e și nicidecum o cioară văpsită. Aimée își deschisese o dugheană lângă

impunătoarea prăvălie a lui bărbatu-său, unde repara și lucra bijuterii ca demnă urmașă a neamului ei. Nu se făcea nici o vânzare-cumpărare în oraș fără a fi consultată „armeanca lui Pop”. Aimée nu stabilea prețul decât în fața vânzătorului și-a cumpărătorului, cinstit, fără să-l părtinească pe unul dintre ei, ceea ce multora nu le convenea. Câte un cumpărător trecea pe la armeanca și-ncerca s-o mituiască în vederea prețului: „Hai, madam Pop, că ai și dumneata comision dacă dai un preț mai mic”. „Eu iau cât socotesc eu ca prețuitor, însă eu spun cât valorează lucrul. Vreți alt preț, mai sunt bijutieri în oraș”.

Anul 1944 îl adusese pe Emil Pop acasă, după doi ani de front, în care Aimée condusese cu mână fermă cele două prăvălii. Comerțul nu mai mersese ca înainte de război, dar dacă nu cursese tot picase. Emil Pop scăpase de pe front doar cu două schije, care nu-i atinseseră nici un os, dar ale căror urme îi dădeau uneori mari dureri. Față de nenorocirile pe care le-adusese războiul în atâtea familii, Emil Pop socotea că durerile lui erau un fleac, deși uneori îl chinuiau de-i venea să se urce pe pereți. În 1944, familia Pop avea o fetiță, Iulia, de doisprezece ani, și un băiat, Titus, de doi ani. Deși trecuseră ani de la Unirea Ardealului cu Vechiul Regat, românii rămăseseră cu teama de-a nu li se maghiariza numele, astfel că la țară lumea continua să-și pună nume de botez din Vechiul Testament, iar la oraș nume latinești.

În 1947, soții Pop, văzând încotro bătea politica, lichidaseră magazinele, își vânduseră vila din drumul spre Poiană și se hotărâseră să se strămute la Ploiești, unde-și cumpăraseră o casă modestă, cu o grădină frumoasă. Veniseră niște vremuri în care era bine să-ți pierzi urma. Se angajaseră vânzători la un magazin de pânzeturi, perdele și covoare. Emil Pop, absolvent de liceu comercial ar fi putut căpăta un post de contabil, Aimée însă, cu patru clase de liceu la călugărițe, nu putea aspira la cine-știe-ce post.

Când se-nființaseră consignațiile, Aimée, demonstrându-și cunoștințele în materie de pietre, de metale prețioase și de covoare, fusese angajată prețuitoare la un asemenea magazin. Făcând, în vederea slujbei, de una singură, studii de mobilier și de arte plastice, ajunsese prețuitoare pentru tot ce se prezenta spre vânzare în magazin, fiind solicitată la domiciliul unora care voiau să-și înstrăineze de nevoie bunurile. Chiar când era amatoare să cumpere ea un obiect de la astfel de solicitanți plătea prețul corect și nu umbla după chilipiruri. Nu urma exemplul unui foarte cunoscut și priceput

prețuitor armean care, când voia să cumpere el un obiect, oferea un preț de nimic, iar când ceea ce urma să prețuiască nu-l interesa îi sugera vânzătorului un preț atât de exagerat încât umbla omul mult și bine până să vândă câte ceva; când vânzătorul și cumpărătorul ajungeau la un preț, totdeauna în prezența lui, armeanul îi cerea cumpărătorului banii, își lua ce comision îi convenea și apoi punea ce rămăsese în mâna vânzătorului.

Iulia, pe când era studentă în anul doi la Medicină, la București, se căsătorise cu un bancher evreu elvețian; în ciuda politicii anului 1953 din România, bancherul reușise în timp record să-și ducă mireasa la Geneva.

Titus învăța bine, având înclinații mai mult spre istorie, literatură, limbi străine și foarte puțin interes pentru științele exacte, cu toate că și la ele avea note foarte bune. Sub o fire molcomă și tăcută ascundea o mare ambiție de-a ajunge neapărat cineva: temut și ascultat și mai ales să-i pice parale. Părinții lui, oameni care din neam în neam își câștigaseră bunăstarea prin lucru la vedere, n-aveau încredere în câștigul din vorbe. Chiar și avocații li se păreau niște păcălici, gândind ei că de vreme ce existau legi și judecători, adevărul fiind unul și dreptatea una, de ce mai era nevoie de-nvârtitori de vorbe și de cioară văpsită? Cu mintea lor călită la faptă și la obiectul pe care-l pipăiai cu mâna, gazetăria li se părea un mijloc de-a-ncerca să tragi omul de partea unuia și-mpotriva altuia. Adevărul fiind unul, de ce interpretările lui se dădeau după interese? În concluzie: meseriile de vorbe erau meserii de păcăleală. Lumea nu fusese niciodată model de cinste: dac-ar fi fost măsurată cu nivela dulgherului, apa n-ar fi stat niciodată corect; dar și minciunile erau împărțite, aveai de unde alege, vorba ceea; acum veniseră niște vremuri stăpânite și suite-n slăvi de-o minciună mare și intangibilă. Îndrăzneai să-ți arăți cel mai mic dubiu asupra politicii duse de Stat, îți luai rămas-bun pe multă vreme de la lumina zilei, dacă nu pentru totdeauna.

Soților Pop nu le făcuse deloc plăcere că fiul lor se băga în gazetărie, meserie de vorbe și de minciuni. Dar nu se puseseră-mpotrivă, fiindcă nu voiau să li se fi putut spune vreodată că-și împiedicaseră feciorul de la menirea lui. La fel se purtaseră și când Titus se-nsurase. Trecuse vremea tocmelii pe zestre, cel puțin la oraș. Cea mai acută problemă, a locuinței, era asigurată de mireasă, cu apartamentul minuscul al mătușii Marta, mireasa fiind de mult încredințată că bine era să nu stai cu părinții după ce te-ai căsătorit. Familia Pop venise, urmând moda vremilor trecute, să ceară de la părinți mâna fetei pentru feciorul lor.

Oameni bogați, umblați prin multe case, știind ce-nseamnă un interior – care grăiește mult despre locuitorii lui – apreciaseră dintr-o privire calitatea familiei Șoimaru. Nu-i impresionase deloc faptul că erau farmaciști. Cunoscuseră destui farmaciști cu interioare ca de bazar. Interiorul familiei Șoimaru era un exemplu de rafinament, ceea ce-i înseninase pe soții Pop cu privire la mireasă, care altminteri nu le rupsese inima. Dar dacă pe asta o voia feciorul – treaba lui și nu a lor – măcar provenea dintr-o familie de oameni așezați. Aimée Pop, văzând-o pe Tincuța, își făcuse socoteala ce bijuterii să-i dea la nuntă, păstrând ce era mai prețios pentru ziua când avea să li se nască primul nepot din partea lui Titus.

Farmaciștii Șoimaru, fără a fi fost încântați de alegerea fiicei lor, își dăduseră seama de calitatea cuscrilor care, deși aparțineau altei categorii decât ei, se vedea că sunt oameni umblați, după felul cum le cântăriseră din ochi interiorul și-o cântăriseră pe Tincuța, fără să li se clintească o fibră pe față, a aprobare sau a respingere.

Titus făcuse prezentările, în timp ce doamna Pop îi oferea doamnei Șoimaru un buchet de garoafe, iar domnul Pop domnului Șoimaru o sticlă dublă de șampanie franțuzească. Apoi, domnul Pop se instalase într-un fotoliu indicat de doamna gazdă, ca imediat să se ridice-n picioare și să treacă, pe un ton solemn, direct la subiectul vizitei: „Doamnă și domnule farmacist, ne aflăm aici de față, în această cinstită casă, onorați a cere mâna fiicei domniilor-voastre pentru fiul nostru Titus”. Regățean, neobișnuit cu un asemenea mod abrupt de-a ataca un subiect destul de sensibil la urma urmei, farmacistul Șoimaru înghițise mai întâi în sec, îi aruncase o privire nevesti-sii, își dresese glasul pentru a-și mai reveni din surpriză și răspunsese: „Și noi, părinții fetei, ne simțim onorați de cererea dumneavoastră, mai ales în niște vremuri când părinții de multe ori află că li s-au căsătorit copiii abia după ce faptul e consumat. Tincuța noastră și Titus al dumneavoastră, liberi și nesiliți de nimeni, vor să se căsătorească. Noi, părinții Tincuței, le urăm noroc și bună-înțelegere”. Farmaciștii Șoimaru își invitaseră la masă viitorii cuscri și din vorbă-n vorbă aflaseră că aceștia părăsiseră cu strângere de inimă Brașovul pentru Ploiești, cu gândul de-a-i ușura viața lui Titus: una era să fii copil de salariat, alta – de negustor, în vremurile în care trăiau și care nu dădeau semne de schimbare.

Pentru a evita relațiile cu Spațiul Locativ, în urma căsătoriei celei de-a doua fiice a lor, soții Șoimaru se gândiseră la o-nțelegere cu Marta Cunțescu, sora Aglaiei Șoimaru: Marta să se mute la dânșii, iar Tincuța, pe

care oricum o lăsa moștenitoare, să locuiască împreună cu soțul ei în minusculul apartament al Martei. Știind că, în ciuda vremurilor, soții Șoimaru duceau o viață de societate – cinema, teatru, concerte, vizite, bridge, „pietre” – și erau firi deschise și cu haz, Marta se-nvoise fără să facă mofturi. Le lăsase tinerilor casa așa cum era, luându-și doar hainele, albumele cu fotografii, câteva pachete de scrisori pe care le citea din când în când și niște obiecte de toaletă.

Cu soră-sa și cu cumnatu-său conveniseră să facă menaj comun și să-mpartă cheltuielile pe din trei. Marta era foarte curată și ordonată, însă-n privința mâncării, de când îi murise bărbatul, ea se hrănea cu lucruri gata făcute, pe care cel mult le băga la cuptor. Regim pe care-l aplica și musafirilor ei. Ceea ce n-o-mpiedica să mănânce cu mare plăcere la alții feluri muncite. Schimbarea de domiciliu, din punct de vedere gastronomic, era o mană cerească pentru Marta.

Soră-sii și lui cumnatu-său le plăcuse totdeauna să trăiască bine, în acest bine fiind inclusă o mâncare abundentă și mai ales rafinată. Aglae și Tudor socoteau corect să nu-mpartă cu Marta cheltuielile pe care le făceau când aveau musafiri. Urmându-le exemplul, nici Marta nu trecea la cheltuielile comune ceea ce-o costau musafirii proprii. Nici soții Șoimaru și nici Marta nu erau zgârie-brânză, însă țineau socoteala banului. Cât trăise avocatul Cunțescu, având interesul să aibă casă deschisă – fiindcă așa se păstrează un nume și se-ntrețin niște relații – el și Marta locuiseră într-o vilă somptuoasă, cu bucătar, menajeră, valet și mașină la scară. După moartea bărbatului ei, Marta vânduse vila, renunțase la personal și la mașină și-și cumpărase un apartament central, minuscul, pentru a evita statul în comun și pofta cuiva de-a o da afară, procedeu curent după 1947.

Cu Tudor și cu Aglae se-nțelegea datorită firii ei vesele și concesive și respectului pentru intimitatea altuia. Stătea cuminte la ea-n cameră și nu se-arăta decât la orele de masă, respectate cu strictețe de familia Șoimaru, sau când i se bătea la ușă pentru a fi invitată la o șuetă, ori când era zi de musafiri. Negociatorul valorilor ce-i aparțineau rămăsese tot nepoată-sa, Tincuța, secret al lor două. Tincuța și Titus zugrăviseră apartamentul în care, fiind lucruri puține, încăpuse și-un birou cu-o mașină de scris. Peste un an jumate se născuse Bogdan, al cărui pătuț solicitase eliminarea câtorva mobile mici și delicate, mai mult frumoase decât utile. Toată familia căzuse de acord ca acele obiecte să nu fie vândute, ci aduse-n casa Șoimaru, în speranța că tinerii aveau să aibă într-o bună zi o casă în care să-și permită să

le afle un loc, după cum cereau frumusețea și valoarea lor. Îndată ce începuseră să se construiască locuințe pe credit, tinerii Pop, împreună cu un grup din branșa gazetărească, contractaseră un apartament cu patru camere.

Uneori, Aglae, ca tot omul, se scula cu fundu-n sus, mai ales când își dădea seama că Tincuța era supărată fie pe bărbatu-său, fie pe Frau Hilde, teta lui Bogdan, ființă autoritară care nu admitea să fie contrazisă, fie de unele deranjamente de sănătate, inerente la copii și nu numai. Marta o lua pe soră-sa pe după umeri, își apropia capul de urechea ei și-i susura blând: „Ce corăbii ți s-au mai înecat, Aglae? Bucură-te că vezi soarele, că mergi pe picioarele tale, că ești sănătoasă, că toți ai tăi sunt în stare de funcționare, și dă-le dracu' de gânduri negre. Uită-te la o floare, la un copac, la firul de iarbă, la păsările cerului și zi: „Doamne, iartă-mă că nu mă bucur de toate binefacerile Tale!”. „Ce știi tu, Marta, ce știi tu dacă n-ai copii? Ce știi tu că nemulțumirile lor sunt nemulțumirile tale, ca mamă?”. „Aglae, mamele de copii își închipuie că noi astea sterpe n-avem atâta imaginație cât să ne transpunem în sufletul unei mame. Uitați că am avut și noi mamă și-am fost și noi copii. Să nu crezi că nemulțumirile Tincuței nu mă dor. Cel mai mare dușman îi este însă propria fire. Nici eu nu m-am măritat din dragoste”. „Adică ce vrei să spui, Marta? Că Tincuța nu s-a măritat din dragoste? Atunci de ce? Tu era clar că te-ai măritat din interes, dar ea ce interes avea să se mărite cu Titus?”. „Aglae, te poți mărita din interes și te poți mărita fără dragoste. Lipsa interesului nu presupune dragoste. Victor Cunțescu știa bine că nu-l luam din dragoste și-și asuma și riscul unor coarne. Dar el avea un principiu: mai bine mănânci cu alții o puicuță decât de unul singur o găină bătrână. Jur că nu l-am înșelat. Era prea domn. Se purta atât de elegant și de-nțelegător cu mine. Și-apoi, a murit la cincizeci și cinci de ani, când eu aveam treizeci. Dac-ar fi trăit mai mult, nu garantez că i-aș fi rămas fidelă. Dar nu despre mine era vorba, ci despre Tincuța. Pun capul jos că nu s-a măritat din dragoste. Și Titus și ea s-au luat din ambiție. El – ca s-arate că domină o femeie inteligentă și ironică și bună de-a-l împinge înainte; ea – ca să demonstreze că a cucerit o cadră de bărbat și plin de ambiții. Amândoi au ceva de arivisști într-înșii, te rog să nu te superi”. „Pe ce te bazezi când spui asta?”. „M-au invitat o dată la ei când aveau musafiri. Unii din gazetărime, dacă nu exemple de maniere, dar oricum acceptabili și deștepți, dar era și-o mârlă cu-o nevastă, țoapă cu ifose, care mi-a stârnit curiozitatea până în momentul în care am aflat ce post ocupa „soțul”. Tincuța nu mi-a aruncat nici măcar o privire prin care să-mi sugereze că

„de, ce să-i faci?”. S-a purtat firesc de parcă nici nu li se potriveau oaspeți mai de soi decât cei doi mârlani. Căsătoria dintre Tincuța și Titus numai moartea o s-o despartă: fii fără grijă. Sunt atât de ambițioși amândoi în privința poziției sociale încât nici măcar o mare dragoste de-o parte sau de alta nu i-ar despărți”. „Și dacă zici că-i așa, ce-i face să nu se-nțeleagă?”. „Firea fiecăruia. Tincuța și-a-nchipuit că-i va imprima lui Titus viteza ei și nu-i poate accepta lentoarea moștenită de la două neamuri supraviețuitoare prin răbdare și prin prudență: tată – român ardelean, mamă – armeancă. Diferența de viteză e principalul motiv de discordie dintre ei. În timp ce Titus o acceptă pe Tincuța așa cum e – vorba și-mpunsătura – ea l-ar vrea de plastilină. Pe Tincuța numai o dragoste adevărată ar mai domoli-o și-ar face-o mai concesivă”. „Ba s-o ferească Dumnezeu! Să-și strice casa și rostul?”. „Nu și-ar strica nimic; ar învăța ce e generozitatea. Tu, Aglae, n-ai iubit pe nimeni în viața ta? Să nu-mi spui că l-ai iubit pe Tudor…”. Aglae se roșise ca focul. Marta o mângâiase pe soră-sa pe umăr, socotind vorbele de prisos.

Tudor și Aglae fuseseră colegi de facultate. Părinții lor, farmaciști, erau prieteni, frecventau aceleași cercuri și li se păruse că o căsătorie între Tudor și Aglae ar fi fost foarte potrivită, ceea ce timpul dovedise. Fără să fi cunoscut niciunul marea dragoste înaintea căsătoriei, firi blânde și concesive, având gusturi și păreri comune, Aglae și Tudor Șoimaru erau un cuplu reușit. Când Aglae se-ndrăgostise de-un doctor al familiei, însurat și tată de copii, căruia nici ea nu-i fusese indiferentă, cu mari suferințe își înăbușise iubirea, purtându-se atunci cu Tudor mai frumos decât oricând, dintr-un acut sentiment al culpei. O scrisoare anonimă care-i dezvăluise cândva – înaintea acțiunilor de detectiv ale Tincuței – o aventură a lui Tudor, sau cine știe dacă nu o adevărată iubire, o făcuse pentru prima oară-n viață să regrete că măcar o dată, una singură, nu-și trăise și ea pasiunea. Avea să moară fără să știe cum e să te topești într-o altă ființă, să vrei să oprești clipa-n loc sau să mori pentru a nu risca o dezamăgire. Infidelitatea lui Tudor n-o umplea de ciudă-mpotriva lui, ci chiar îi venea să-l aplaude fiindcă nu respinsese irepetabilul clipei, flacăra care oricât de puțin ar dura dogorăște, lasă o urmă în suflet, lasă arsură pe piele. „Ce rău e să n-ai ce uita pe lumea asta, să n-ai fotografii peste care timpul să-și așeze patina. Fetele mele… Catrina măcar s-a măritat din dragoste. Tincuța… are dreptate Marta. Mai întâi nu e-mpăcată-n ea însăși; cum să fie cu ceilalți?

Orice le poți da copiilor tăi, numai fericire nu. Destinul nimănui nu-l poți schimba”.

Catrina, fiica cea mare a soților Șoimaru, se măritase în ultimul an de facultate cu un absolvent de Medicină, Gogu Eremia, șef de promoție; șefă de promoție fiind și Catrina la Farmacie. Familia Șoimaru le cumpărase un apartament, li-l mobilase, îi amenajase și-un cabinet medical ginerelui Gogu, cu aparat „Roentgen”, cum se cuvenea să aibă un internist. Din primul an de căsătorie, tânărul cuplu Eremia avusese o fată, botezată de strămătușă-sa Marta, care ținuse neapărat să-i pună numele Magdalena. Căsătorindu-se cu un coleg, Mihu Dragnea – amândoi fiind șefi de promoție la Chimie Industrială – Magdalena se mutase într-o vilă în stil florentin, a socrilor ei, medici militari amândoi. El – general, neurochirurg, ea – colonel, oftalmolog, se purtau foarte afectuos cu nora lor și le-arătau multă prietenie cuscrilor. Generalul, avându-și obârșia la țară, fiu de-nvățători, oltean ca și Gogu Eremia, satele lor fiind la zece kilometri unul de altul, își evocau copilăria, tinerețea, treceau apoi la subiecte medicale, în timp ce cuscrele, doctorița și farmacista, mai bârfeau, mai discutau de spectacole, de modă.

„Gogule, mi-aduc aminte că la un bal la noi în sat, la școală, ai venit cu două surori ale tale, două fete frumoase. Una a ieșit chiar regina balului. Ce mai fac ele?”. „Dac-aș spune bine, aș minți. Cea mare a rămas văduvă cu trei copii între zece și treisprezece ani. Unul a ajuns ofițer de intendență, ceilalți doi sunt învățători. Iar soru-mea cea mică… în '57 i-au arestat bărbatul, rămânând cu-o fetiță de două luni. Fără proces, fără condamnare, în '59 bărbatu-său a murit în pușcărie. Iar soru-mea, după cincisprezece ani de la nenorocirea asta a făcut un grav sindrom maniaco-depresiv. Are o fată care-a făcut un an de Medicină, a fost exmatriculată, iar acum e tehnician dentar”.

Magdalena nu-ndrăznise să le invite în vila socrilor pe mătușă-sa, Vetuța, și pe Florina. Se ducea ea pe la ele, iar pe Florina i-o prezentase lui Mihu la un spectacol, ca din întâmplare, cumpărându-i ea bilet Florinei. Căsătoria Magdalenei se petrecuse într-o mare discreție. Se cununaseră civil la grămadă, cum era obiceiul pe-atunci. Adică toate cuplurile programate într-o zi intrau deodată în sala de căsătorii, li se citea un pasaj din Codul familiei și apoi, pereche după pereche semna în registru și primea certificatul de căsătorie. O formalitate fără pic de ceremonial. Un coleg și-o colegă ai lui Gogu Eremia îi cununaseră pe tineri la mânăstirea Cozia și-atât. Socrii mari

își poftiseră cuscrii, pe nașii tinerilor, pe Tincuța cu Titus la masă și asta fusese toată nunta. Așa le cerea prudența acelor ani unora care-aveau situații de păzit.

Mihu o plăcuse pe Florina: înaltă, suplă, picioare frumoase, un oval cu trăsături fine, o bărbie nițel ascuțită, nici un pic de agresivitate, iar în ochii căprui-verzui o mare tristețe. Îi plăcuseră și comentariile ei despre regie, despre interpretare: la obiect. După spectacol, Mihu își invitase partenerele la un restaurant. Florina îi dăduse mai întâi telefon maică-sii, ca să nu se sperie de întârziere, apoi doamnei Gina, căreia-i lăsase medicamentele de seară pentru pacientă. „Tanti Gina, fii bună și dă-i mamei bulinele pe care ți le-am lăsat, că mă duc și eu la restaurant cu verii mei”. „Bine faci, maică; să mai ieși și tu-n lume că ți-o fi destul de necazuri. N-avea grijă că-i dau lu' madam Diaconu bulinele”. „Ce bine e să poți alege o mâncare dintr-o listă, să-ți pună cineva o farfurie dinainte și să ți-o și spele. Să te ducă cineva pe urmă cu mașina și să te lase-n fața porții”, se gândea Florina, pentru care o întâmplare obișnuită căpăta proporții de eveniment.

Când rămăseseră ei doi, Mihu o-ntrebase pe Magdalena de ce n-o invita la ei pe verișoară-sa, care lui i se păruse o fată remarcabilă, a cărei privire tristă n-o-nțelegea însă. Magdalena îi spusese povestea Vetuței și-a Florinei. „Dar ăsta nu-i un motiv s-o eviți pe fata asta”. „Mihule, deși părinții tăi se poartă impecabil cu mine, eu nu mă simt stăpână-n casă. Așa că n-am vrut să mi se reproșeze vreodată că dau năvală cu neamurile mele”. „Bine, dar tanti Marta, Titus și Tincuța cum vin la noi?”. „Fiindcă sunt pe placul părinților tăi. În familia bunicilor mei materni, căsătoria mamei cu tata, băiat de la țară, a fost considerată o mezalianță, din care face parte toată familia tatei, iar biata mătușă Vetuța e privită ca un om scos din rândul oamenilor normali, care nu mai e de arătat în lume. În afară de părinții mei, la care vine numai invitată, nu merge nicăieri. Iar mama e dezaprobată de toată familia ei că primește-n casă asemenea rudă a tatei. De când bunicii s-au șubrezit, că i-a ajuns bătrânețea, și au nevoie de doctor, iar tata e cel mai la-ndemână, au început să-i uite obârșia. Tata caută cât poate s-o evite pe Tincuța și cred că nici pe Titus nu-l prea are la inimă. Iar Florina vine foarte rar și la părinții mei și numai când e sigură că nu dă de Tincuța. Venea în fiecare duminică înainte de-a ne cunoaște noi doi. Boala maică-sii a-ndepărtat-o de lume. Ea nu știe decât școală și casă. N-a avut copilărie, n-a avut adolescență, n-are tinerețe”. „S-o mai invităm la o plimbare din când în când”. „Nu cred c-ar accepta. S-ar teme că ne strică intimitatea”.

Mihu și Magdalena, fără să-și fi stabilit un cod comportamental, vorbeau unul cu altul ca și când ar fi vorbit fiecare cu propriul suflet. Regretul lor de-a nu avea copii era de fapt destinat părinților de ambele părți, care s-ar fi dorit bunici. Într-o reală comuniune, cum era a lor, chiar și-un copil ar fi părut un intrus: le-ar fi furat ceva ce-și destinaseră numai lor doi. Nici Mihu, nici Magdalena nu-și închipuiau viața unul fără celălalt. Se spune, în urma unor observații făcute profesional, de psihologi, că între mulți gemeni există o comunicare telepatică extraordinară. Un exemplu cunoscut în lumea de specialitate era cel privind cele două gemene, dintre care una aflându-se la o petrecere, în timpul unui dans, s-a desprins din brațele bărbatului care-o conducea și i-a spus: „Te rog, cheamă un taxi, că mă duc imediat acasă”. „Ce s-a-ntâmplat?”, a-ntrebat-o partenerul. „S-a-ntâmplat ceva cu sora mea”. „Cum?”, s-a arătat omul uimit și neîncrezător în vorbele fetei. Văzând-o atât de panicată a chemat un taxi, a condus-o și a intrat cu ea-n casă. De candelabrul din hol atârna sora geamănă.

Mihu și Magdalena își simțeau apropierea; se simțea fiecare chemat în locul în care era celălalt. Dacă Magdalena pleca mai devreme de la fabrică, simțea când Mihu se-apropia de casă și punea mâncarea la-ncălzit; și-n timp ce dânsul urca scările, ea îl aștepta în spatele ușii de la intrare și i-o deschidea larg înainte ca el să apese pe butonul soneriei. Căsătoria lor se număra printre puținele căsătorii – ba chiar relații umane – în care unul dintre parteneri îl considera pe celălalt ca pe-un al doilea sine-însuși.

Catrina Eremia se mai mângâia de lipsa nepoților din partea Magdalenei când se uita în ograda soră-sii, Tincuța, și-a lui cumnatu-său. Copilul nu ștersese asperitățile dintre cei doi soți. Cu toate calitățile Tincuței, de perfectă organizatoare a unei gospodării, cu toată eficiența ei în orice-și propunea, pentru Titus casa era-un loc în care mânca, se spăla, dormea, scria și-n care „se culca, în lipsă de ceva mai de soi, cu nevastă-sa”, vorba franțuzului „faute de mieux, il couchait avec sa femme”. Deși darurile de femeie ale Tincuței nu erau deloc de lepădat, nu-l făcuseră s-o iubească. Plecările-n străinătate – parte din profesie – în ciuda oboselii și-a răspunderii, erau pentru Titus mană cerească. Iubitele de ocazie, mai mult de-un mărțișor – nici de-un leu, dar nici de aur – și eventual de-o floare, nu primeau din partea lui Titus. Din punct de vedere al respectului financiar pentru casa-casă, Titus se-arăta demn urmaș de ardeleni și de armeni. O iubești, n-o iubești, nevasta ți-e cartea de vizită-n lume.

Ca să nu-și audă reproșuri că ar fi cheltuit pe cai-verzi-pe-pereți, când pleca din țară, Titus îi cerea nevestei o listă de lucruri pe care și le dorea dânsa. Astfel că lua totdeauna cu el o pereche de branțuri de-ale Tincuței, ea vrând înainte de orice pantofi și cizme. Cum numerele și la-ncălțăminte și la haine diferă de la țară la țară, branțurile îl fereau de greșeli. Tincuța socotea, și pe bună-dreptate, că omul se uită mai întâi la cap și la picioare, așa că avea grijă să fie totdeauna impecabil pieptănată și-ncălțată. Pe lângă obligatoriile branțuri, din valiza lui Titus nu lipseau tăieturi din reviste de modă străine, cu tot felul de modele de pantofi și cu liste de culori, Tincuța nevrând să riște ca bărbatu-său, adept al stilului clasic ardelenesc, să-i aducă niscaiva ciubote de babă sau de pus în picioare la mort. În dorința de-a-și afla un gen, Tincuța își vopsise părul în toate culorile, își încercase toate coafurile, de la tapat, ce-i făcea capul cât un dovleac, până la tunsoarea scurtă, zisă „tifos”, ca în final să se hotărască la culoarea ei naturală de păr și la tunsoarea scurtă, dar nu exagerată, ce se dovediseră a-i fi cele mai avantajoase.

Pe la treizeci și ceva de ani, Tincuței i se-ntâmplase ceea ce-i menise mătușă-sa Marta. Se-ndrăgostise de-un actor, prieten de familie, însurat cu-o doctoriță, tată a doi copii. Pe lângă marele talent de-a juca perfect de la cerșetori până la regi, actorul era atipic în meseria lui. Nici mers la restaurant și comentat spectacolul după, nici șuete între acte, ci totdeauna cu o carte asupra lui, ce părea parte a propriului corp. Înainte de-a deveni actor, făcuse Filosofia și Istoria. Cititul și muzica îi erau marile bucurii ale vieții. Nevastă-sa, ginecoloagă, era o ființă luminată la minte, însă mult prea ocupată cu meseria, cu grija gospodăriei și a celor două fete ale lor, dintre care una se născuse cu strabism, iar cealaltă cu scolioză și cu picior plat – bucurie și mai mare. Atâtea griji o transformaseră pe doctoriță dintr-o ființă vioaie, plină de vervă, într-un om parcă mânat de lupi de la spate, vorbind puțin și repede, în permanentă lipsă de timp. Abia de găsea un sfert de oră pe zi să stea de vorbă cu bărbatu-său și timp să meargă la premierele lui, cu fetele cât mai frumos îmbrăcate, ea luându-și una dintre cele patru uniforme de spectacol: două taioare pentru sezonul rece, două deux-pièces-uri pentru cel cald, cărora, spre variație, le mai adăuga o eșarfă, mereu alta.

Sunt oameni pe care grijile, stresul îi aplatizează, îi fac de nerecunoscut în câțiva ani. Li se duce vioiciunea, verva, cheful de viață. Trăiesc fiindcă au zile și mai ales obligații față de alții: părinți, copii, soţ, soție. Ceva care le lumina întreaga făptură se stinge. Rămân ca sticla afumată a unei lămpi

de gaz după ce-a ars o noapte întreagă. Își trăiesc viața ca pe-o-ntâmplare anodină și nicidecum ca pe ceva unic, irepetabil; nici nu-ncearcă măcar să-i mai smulgă o bucurie, să facă ceva ieșit din monotonia de zi cu zi. Cunosc doar o singură voluptate: aceea de-a se-apropia de sfârșit cu fiecare ceas. Sunt copleșiți de rutina vieții care-i poartă fără nici o trăire intensă, precum o apă de șes domoală, ca evenimente cunoscând numai ploile și seceta. Când se căsătoriseră, actorul și nevastă-sa comentau amândoi fiecare rol pe care el urma să-l joace, și apoi analizau mai bine decât orice critic de teatru felul cum își realizase dânsul partitura. Pe actor îl uimea și-l încânta finețea de observație a nevesti-sii. Gândurile cele mai frumoase rămân neexprimate, spunea Goethe. Actorul ar fi adăugat și faptul că judecăți de valoare exprimate rămân necunoscute sau cunoscute unui număr mic de oameni, care de multe ori nici nu le bagă-n seamă.

Doctorița, nevasta actorului, nu primea bani de frică; unor paciente, dată fiindu-le situația, le-ar fi luat și pielea de pe ele, dar relațiile ei atât de frecvente cu Procuratura o făcuseră să-i fie teamă și de propria umbră. Procuratura îi reproșa mereu că avertiza „organele” abia după ce intervenea în cazurile avorturilor provocate. „Tovarășa doctor, de ce ne-ați chemat doar acum?”. „V-am chemat din primul moment când a sosit pacienta, însă nu puteam s-o las să moară așteptându-vă pe dumneavoastră”. „Dar ce, murea chiar așa de repede?”. „Da, domnule procuror. Murea de hemoragie. Dați-mi voie să știu și eu câte ceva în meseria pe care-o practic de douăzeci de ani. Scopul unui medic este să salveze vieți sau să le-mbunătățească. Dați-ne voie să ne facem meseria. După ce scap femeia cu viață, n-aveți decât s-o condamnați dumneavoastră la moarte”. Doctorița nu le-ar fi făcut un chiuretaj nici fiicelor ei. Aceste relații cu organele o demoralizau: absurditatea, mai ales simulată la umbra unor legi aberante, o întrista mai mult decât absurditatea cinstită, venită din lipsa de minte, lăsată de la Dumnezeu.

Actorul își stima nevasta și nu s-ar fi despărțit de ea pentru nici o femeie din lume, dar flacăra care declanșase apropierea dintre ei se stinsese. Tincuța îl atrăsese cu felul ei de-a smulge tot ce putea clipei. Găsea o plăcere în a fi elegantă – era elegantă; își dorea să-i strălucească totul în jur ca un glob de aur – își făcuse o casă în care fiecare obiect era pus în valoare și lucea de curățenie. Rapiditatea în mișcări, în replici îi dădea farmec; la fel și făptura minionă, care te-așteptai să zboare. Nevasta actorului era o femeie monumentală, cu trăsături nete și tot mai dure, cu un corp sculptural dar

rece, fără unduirile ce stârnesc curiozitate și dorință. Tincuța avea în ochii actorului nu numai avantajul de-a fi complet deosebită de nevastă-sa, dar, vorba lui Bernard Shaw, avantajul major de-a fi alta. Când li se-ntâlnea privirea, actorul și Tincuța simțeau că din ființa lor se scurgea un dor nespus. O privire spune uneori mai mult decât un roman-fluviu.

O dată, ținându-i paltonul, actorul o-ntorsese pe Tincuța cu fața spre el și-i șoptise: „Știi”. Iar ea murmurase: „Și tu știi”. Conștienți amândoi că iubirea lor n-ar fi fost o aventură, găsiseră puterea s-o lase neconsumată. Această întâmplare avea să fie cea mai frumoasă din viața Tincuței; dar și din viața actorului, ceea ce ea n-avea cum să știe. De câte ori îi apărea în minte imaginea lui, simțea nevoia să-nchidă ochii și să se-adune-n sine ca un ghem, să-și depărteze trupul și sufletul de orice atingere, chiar și de-o adiere de vânt. Era singurul ei bun pe pământ pe care n-avea să-l lase moștenire nimănui. Adesea, și prin mintea ei și prin cea a actorului trecea un gând: „Dacă ar ști oamenii câtă frumusețe ascunde o dragoste împărtășită doar din priviri. Câtă frumusețe și câtă-nchipuire”.

Trecuți de vârsta la care Vechiul Testament îți făgăduiește chin și durere, adică peste optzeci de ani – șaptezeci fiind socotiți, după același Testament, anii omului – Tudor, Aglae Șoimaru și Marta Cunțescu nu scăpaseră nici ei de avertismentele sfârșitului, pe care le-ndurau cu multă răbdare, fără să se plângă de altceva decât de lipsa de putere, ce-i făcea dependenți de alții. Cea mai norocoasă – dacă noroc se poate chema – fusese Marta. Din bună, zdravănă, sănătoasă, mergând la peste optzeci de ani ca un comandant de oști, într-o bună zi se trezise galbenă ca lămâia. N-o duruse nimic, n-o supărase nimic. „Totuși”, își spusese ea, se-mbrăcase și la cine să dea fuga, la nepotu-său prin alianță, Gogu Eremia. „Gogule, cu mine să joci cu cărțile pe față: mie-mi spui ce am. Nu umblăm cu chichiri-michiri, boul bălții”. „Doamnă – Gogu Eremia le spunea și socrilor lui domnule și doamnă, nefiind niciodată invitat să le spună altfel – doamnă, să sperăm că o pietricică din fiere a pornit-o la plimbare. Asta vedem la colecistografie. Iar analizele au să ne spună dacă nu e vorba de o hepatită”. „Deci, cazul cel mai fericit e cu pietricica plimbăreață. Și cel mai nefericit?”. „Haideți să nu luăm acont pe supărare”. „Mie spune-mi verde-n față care e cazul ăla cel mai nefericit”. „Dacă va fi, am să vi-l spun”.

Investigațiile nu spuneau nimic; analizele – perfecte – îl făcuseră pe doctorul Eremia să se-ncrunte și-i treziseră o amintire cumplită. O tânără de douăzeci și opt de ani, cu analize de nou-născut, avea un cancer generalizat;

nemaiputând respira decât pe marginea patului, ciuruită de perfuzii, cu mască de oxigen permanentă, în ultima ei zi îi scrisese: „Fie-vă milă și scurtați-mi suferința. Știu că nu mai e nici o speranță, în genunchi vă rog. Dacă e o lume dincolo, am să mă rog în eternitate pentru sufletul dumneavoastră”. Conștient că face fapta cea mai bună din viața lui, îi introdusese pacientei, fără știrea nimănui, morfină multă în perfuzie. O sărutase pe frunte pe acea fată frumoasă și fără noroc și o așezase în pat. Ea mai apucase să facă în aer spre el semnul crucii. Când fusese sigur că fata și-a dat ultima suflare, plecase la el în cabinet și-și încuiase ușa cu cheia, ceea ce nu-i stătea-n obicei. Cu capul între mâini, plânsese ca în ziua când aflase de moartea maică-sii, coana Atena.

Groază-i era să comunice oricui diagnostice fără speranță. Consultându-se cu un fost coleg, chirurg eminent, ajunseră amândoi la concluzia că pacienta trebuia „deschisă”, fiindcă pe deasupra se puteau emite păreri, dar nu se putea pune un diagnostic. „Dacă e ceea ce mă tem, oricum îi facem un bine, fiindcă-i grăbim sfârșitul”. „Deschiderea” confirmase teama celor doi doctori: cancer de pancreas, pe deasupra și inoperabil.

Fără să-i fi suflat nimeni nici o vorbă, Marta Cunțescu pricepuse că nu era de bine. Vrând să-l cruțe pe Gogu Eremia de-a-i spune adevărul, i se-adresase foarte hotărâtă chirurgului: „Domnule doctor, vreau să-l cruț pe Gogu, așa că vă rog să-mi spuneți dumneavoastră. Nu mi-a fost prea greu să ghicesc ce am. Vreau să știu cât mai am de stat pe suprafața planetei, ca să-mi pun toate lucrurile la punct”. Cât era de obișnuit cu emoțiile – fiindcă doar naivii-și închipuie că actorii și chirurgii sunt atât de hârșiți în meserie că le bate inima egal în orice-mprejurare – pe chirurg îl trecuseră sudori reci. Chiar și unui om trecut de optzeci de ani, dar intact mintal, nu e ușor să-i spui: „Vezi că mori mâine”. „Doamnă, numai Dumnezeu știe…”. „Lăsându-L pe Dumnezeu în pace, din practica dumneavoastră cât durează un cancer de pancreas, ca să le spunem lucrurilor pe nume”. „Uneori ani, alteori luni, alteori săptămâni”. „Mulțumesc, domnule doctor”, și-l mângâiase pe mână ca pe-un copil. „Am fost sănătoasă toată viața și mi-a fost drag să trăiesc. Am iubit, am fost iubită, am văzut lumea. Toată viața am trăit ca plutind pe-un nor. Ce știam noi ce e viața – cei din categoria mea – până a venit comunismul? Am o vârstă la care e mai mult decât firesc să mori. Mă tem însă de dureri”. „Mai întâi s-ar putea să n-aveți. Iar dacă ați avea, sunt destule medicamente împotriva durerilor. Fiți fără grijă”. „Sunt”, și Marta-i zâmbise cu toată fața care-i îmbătrânise cu noblețe, conservând

fidel urmele unei mari frumuseți și distincții și-n ochii ce-și păstraseră vioiciunea, nedevenind terni și spălăciți ca ai mai tuturor bătrânilor. „Ce splendoare trebuie să fi fost femeia asta în tinerețe”, se gândise doctorul după ce ieșise din rezerva bolnavei.

Aglae și Tudor Șoimaru se prăbușiseră în câteva luni cât alții în ani, așa cum se-ntâmplă mai ales la vârste înaintate. Catrina și Tincuța le făceau pe rând piața, iar doamna Șoimaru gătea într-o zi patru-cinci feluri de mâncare, pe unele punându-le în congelator. Soților Șoimaru nu le plăcea să mănânce mai mult de două zile același fel de mâncare. Dar, de la o vreme, pe Aglae Șoimaru o dureau atât de rău toate oasele încât nici un cuțit nu mai putea să țină-n mână. Mona, care venea de ani de zile în casa lor și făcea o curățenie exemplară, avea bărbat și două fete, și mai mult de-o zi pe săptămână, cu toată bunăvoința, nu-i putea ajuta. Bătrânii aveau nevoie de cineva permanent lângă ei. Trebuiau ajutați să se ridice din pat, să se-așeze pe scaun și să se ridice, să fie duși și aduși de la closet, ajutați să-și facă duș, pe-un scaun de bucătărie așezat în camera de baie, fiindcă nu mai aveau putere să intre în cadă, ajutați și să se spele parțial. Aveau nevoie de cineva ziua și de altcineva noaptea, fiindcă nimeni nu rezistă douăzeci și patru de ore să-ngrijească doi bătrâni, oricât de puțin pretențioși ar fi fost.

Marta mai trăise două luni după operație, fără dureri, ajungând însă piele și os fiindcă nu mai asimila nimic. Drumurile la closet o istoviseră. Fusese până-n ultimul moment pe picioarele ei. Cu trei zile înainte de-a muri îl rugase pe Gogu s-o interneze la el în secție. „Gogule, știu că nu-mi folosește la nimic să merg la spital. Dar vreau să-ți spun ceva ce să rămână între noi doi: nu vreau să mor acasă. Tudor și Aglae și-așa abia mai țin suflet în ei. Să mă mai vadă și pe mine moartă… Mama și tata au murit acasă. Pe-acea vreme nu se depunea mortu-n biserică. Trei zile a stat sicriul fiecăruia pe masa din sufragerie. Nu dădeam niciodată cu ochii de masa aia, nici după ani de zile, fără să mi-i amintesc pe ei în sicriu. Cum Tudor și Aglae n-au să poată veni la crematoriu, au să rămână cu imaginea mea, asta de Auschwitz, dar vie și pe picioarele mele”.

Gogu Eremia o-nțelegea pe Marta, fiindcă o amintire, de pe când să fi avut el nouă ani și ceva, îi rămăsese întipărită pe viață. Pe vremea copilăriei lui, mai ales la țară, era obiceiul să dezgropi mortul la șapte ani – adică să-i ridici capacul sicriului, ca să mai vadă o dată lumina lumii – să-i faci slujbă și să torni iară pământ peste el. Coana Atena, respectând obiceiul pământului, își dezgropase bărbatul, adunase lume ca la înmormântare: ea,

cernită, și cei cinci copii ai ei și-ai răposatului stăteau pe marginea gropii. Și-acum se-ncrețea pielea pe Gogu Eremia când își aducea aminte fața și mâinile mumificate ale tatălui său, hainele negre care prinseseră o culoare verzuie și căciula de astrahan brumăriu care-ajungea până pe fruntea mortului. Căciula părea nou-nouță. Unul dintre gropari se minunase: „Doamne, cum de căciula n-a putrezit”, și apucase o buclă a astrahanului între degete. Când omul se uitase ce strângea între degete, se scuturase speriat: între ele rămăsese cenușă. Pentru prima oară în viață, Gogu Eremia înțelesese că totul era sortit pieirii, pornind el cu gândul de la cenușa în care se prefăcuse căciula de astrahan ce părea nouă.

Marta avea dreptate să vrea să le lase surorii și cumnatului o imagine cu ea slabă, piele și os, „Auschwitz”, cum spunea dânsa, dar vie, pe picioarele ei. A treia zi de la internarea în secția lui Gogu Eremia, Marta se dusese la chiuvetă să-și ia o cană de apă. Se-ntorsese cu cana goală, se-ntinsese pe pat și închisese ochii. Colega de cameră o strigase la un moment dat și, văzând că nu-i răspunde, sunase. Infirmiera care venise își dăduse imediat seama că pacienta murise, dar îi spusese celeilalte: „Doarme”. Infirmiera îl anunțase pe doctorul Eremia care era de gardă. El și infirmiera hotărâseră să-i ascundă ăleilalte bolnave din rezervă că Marta murise. Amândoi scoseseră patul afară din rezervă profitând de faptul că bolnava cealaltă adormise sub perfuzie. Când avea să se trezească aveau să-i spună că doamna Cunțescu fusese mutată la altă secție. „Multă milă ai avut de ea, Doamne!”, se gândea Gogu Eremia, în timp ce băieții de la morgă își luau în primire noua „pacientă”.

Sunt oameni dăruiți de Dumnezeu cu mare noroc la oameni: își fac din întâlniri întâmplătoare prieteni pe viață, care-i ajută la nevoie și le sunt mai apropiați decât rudele. Alții cunosc oameni care voindu-le binele, îi recomandă, să zicem, unui doctor ce-i nenorocește pe viață. Toți – îți poartă noroc sau nu – fac parte din destinul tău. La orice vârstă, omul se simte mai în siguranță când are pe cineva de sprijin. Un prieten adevărat este ca un balsam pentru suflet. În general, la nevoie, când se spune că prietenul se cunoaște, mai toți te părăsesc. Așa cum, când se-ajung, cei mai mulți își uită egalii și prietenii de dinainte. Niciodată n-are omul mai multă nevoie de semeni care să-i fie alături decât la singurătate și la bătrânețe.

Aglae și Tudor Șoimaru avuseseră prieteni fideli și cărora le fuseseră fideli. Dar se mutaseră cu toții la Domnul. Fiicele lor, Catrina și Tincuța, nu-i lăsaseră o clipă să se simtă părăsiți, dar venise bătrânețea ce le cerea un

ajutor permanent pe care, cu toată bunăvoința, ele nu li-l puteau da, având-și fiecare casa proprie, obligațiile nelipsite în nici un menaj. Soluția o prezentau două persoane, fiecare asigurând o permanență de douăsprezece ore. Din vreo șase rânduri de-asemenea cupluri nu rezistase nimeni mai mult de trei-patru săptămâni, deși se putea spune că plata era generoasă, iar pacienții nu erau dificili.

Până la urmă, la rugămintea lui Gogu și la îndemnul fiică-sii Florina, Vetuța, care sta toată ziua cu ochii pe pereți, se-nvoise să-ngrijească de bătrânii Șoimaru; Tincuța se arătase oripilată: „Doamne, Catrino, dar altă nebună n-ați găsit?”. Cele două fiice asigurau mâncarea părinților și pe-a Vetuței, căreia-i reveneau douăzeci și patru de ore de canon. De neașteptat cât de mulțumiți erau bătrânii Șoimaru de Vetuța, care nu le călcase în casă de când făcuse depresia, cum nu mai călcase nici pe la Tincuța. În sufletul amorțit al Vetuței se trezise mila față de-atâta neputință la niște oameni pe care-i știa ca doi brazi, când se-nsurase frate-său Gogu, și încă mult după aceea. Din oamenii falnici, bine zidiți, ajunseseră aproape scunzi, într-atât se gheboșaseră, și erau numai piele pe niște oase ce se strâmbaseră și se subțiaseră. De câte ori îi așeza pe scaun în camera de baie ca să le facă duș, punându-i să se țină cu-o mână de cadă, înainte și după această operație Vetuța spunea în gând „Tatăl nostru” și răsufla ușurată când îi vedea primeniți și așezați în pat, după care se așeza și ea pe recamierul din dormitorul bătrânilor și se odihnea cam zece minute. Apoi lua teul și cârpele ca s-adune apa de pe jos, fiindcă oricât de bine ar fi funcționat țeava de scurgere din planșeul camerei de baie, rămânea pe gresie destulă bălteală.

Vetuța avea mare ambiție să-i țină curați, să nu le miroase casa a spital și-a om bătrân care nu-și mai poate îngriji propriul corp, amintindu-și de perioadele ei de cădere, când cu forța o ducea Florina și-o spăla. Din mâncarea adusă de Tincuța și de Catrina, Vetuța le dădea bătrânilor ce era mai bun, iar ea, cu mare sfială, mânca numai ceea ce s-ar fi putut numi de categoria a doua. Dintr-o pasăre, bătrânilor le dădea pieptul și copanele, iar ea mânca spinarea, târtița și partea necărnoasă a aripilor. Dintr-o tavă de plăcintă, mânca marginile care, se știe, sunt mai mult cocă decât umplutură.

Deși pe vremea când erau proprietari de farmacie și de moșii, soții Șoimaru avuseseră totdeauna bucătăreasă și fată-n casă, Aglae fusese o gospodină desăvârșită. Neajutorată fizic, își păstrase însă mintea-ntreagă, așa că n-avea cum să uite că o pasăre are doar un piept și două picioare. Când venise Vetuța la ei, pe post de infirmieră, vrusese să mănânce după ce

mâncau ei, ceea ce Aglae Șoimaru nu acceptase. „Vetuța dragă, nici nu mă gândesc să nu mănânci cu noi la masă. Ce Dumnezeu, doar suntem în familie”. Și Vetuța mânca la masă cu ei în bucătărie, având grijă să le taie carnea bucățele și apoi să le-o dea-n gură, fiindcă nu-i mai ajutau mâinile să și-o ducă singuri. Vetuța îi hrănea ca pe gemeni, o lingură unuia, o lingură celuilalt; o furculiță – unul, alta – celălalt, iar din când în când mai înghițea și ea câte ceva, mai mult nemestecat.

„Vetuța”, îi spusese într-o zi doamna Șoimaru, „te rog să mai mănânci și tu copane și piept. Să nu crezi că n-am băgat de seamă că ni le dai numai nouă, iar când avem pește mănânci numai coada și capul”. Și Aglae Șoimaru își împingea cu mâinile ei artrozice farfuria în fața Vetuței, impresionată de-acest gest și de cât de fără hachițe și de recunoscători față de ea erau acești doi bătrâni. Nu uitau niciodată să-i spună „mulțumim pentru masă” și-n fiecare seară, „mulțumim pentru tot și Dumnezeu să-ți dea sănătate și Florinei noroc”. La care Vetuța le zâmbea, le dădea somniferul, îi învelea și controla să-și aibă fiecare clopoțelul la-ndemână.

Florina avusese ideea cu clopoțeii, cam de mărimea celor pe care-i poartă la gât caprele și oile. Adică să sune destul de tare ca Vetuța să-i audă oriunde s-ar fi aflat în casă. Le agățase Florina și un șnur, ca nu cumva, cu mâinile lor chinuite, bătrânilor să le scape dintre degete.

Deși, prin profesie, Tincuța știa să facă injecții, părinții ei o preferau pe Florina, care-avea o mână mult mai ușoară, iar la intravenoase nimerea și-ntr-un fir de păr. Tincuței nu-i era deloc pe plac soluția găsită de cumnatu-său, Gogu, de-a-și aduce sora în casa bătrânilor. Nu logica o făcea s-o respingă, ci antipatia dintre ea și Gogu, instalată definitiv din momentul când îi spusese Florinei: „Pe cine crezi că interesează asta?”, când fata povestea ceva despre copiii cărora le făcea aparate de-ndreptat dinții. Gogu participa la discuții când erau de față Tincuța și Titus, pentru a nu părea ostil, dar cât mai economic, el neaducând vorba niciodată despre nimic.

Tincuța, ca și Catrina, trecea zilnic pe la părinți și de fiecare dată avea ceva de obiectat. Praful nu era șters și ca s-o demonstreze trecea cu degetul pe fiecare mobilă. „Femeia asta ce face de lasă praful în halul ăsta, c-o s-ajungeți să sculptați în el?”, întreba cu glasul ei de soprană, cât putea de tare, ca s-o audă împricinata care, îndată ce sosea Tincuța, se retrăgea-n bucătărie. „Tincuțo, mamă, ce să facă și ea mai întâi? Noi din cinci în cinci minute sunăm clopoțelul fiindc-avem nevoie de câte ceva. Apoi să dai trei mese pe zi la doi semi-infirmi nu e chiar fleacul de pe lume, să-i speli, să le

faci patul, să ai grijă de aragaz și de sobițele astea două, să-mparți șase porții de medicamente, să le dai la ore fixe. Eu zic să le mulțumim lui Dumnezeu și lui Gogu fiindcă, după cum știi, douăsprezece persoane s-au perindat pe-aici și-au plecat și duse-au fost”. „Ei, nu mai cădeți lați în fața lui Gogu. A găsit unde s-o pripășească pe soră-sa și n-avea grijă că nu e pe degeaba. Așa-și scoate Florina rata la apartament. Iar Vetuța e stăpână-n casa asta. Și, slavă Domnului, că mai sunt aici lucruri de valoare”. „Afară de șifonier și de dulapul din bucătărie, un sertar nu deschide. E un om cinstit și chiar să vrea n-are timp să scotocească, iar din tot ce-aduceți voi de mâncare, ce este mai bun nouă ne dă”.

Împinsă ca de-un arc, la ultimele cuvinte ale maică-sii, Tincuța se repezise la bucătărie, unde Vetuța ștergea niște farfurii și le punea în dulap. „Vetuțo, am adus săptămâna trecută niște somon, ce-ai făcut cu el?”. „Mai întâi ce-i ăla somon?”. „Un pește rozaliu. Erau felii într-un plastic închis la vid”. „Eu așa ceva n-am văzut. Nu-ți aduci aminte unde l-ai pus?”. „Știu precis că l-am adus aici”. „Mie nu mi l-ai dat. Caută-l în congelator”. Enervată din cale-afară, Tincuța se dusese glonț la congelator și găsise somonul acolo unde cu mâna ei îl pusese. „Îl pui la dezghețat, prăjești pâine la prăjitorul electric, ungi felii cu unt și pui feliile de somon pe deasupra”. „Nu știu dacă domnul și doamna Șoimaru au să poată mânca pâine prăjită. Am să-ncerc mai întâi cu o felie”. „Și mai șterge și tu praful”, spusese Tincuța cu țâfnă, văzând c-o bănuise degeaba pe Vetuța că ar fi mâncat ea somonul sau că i l-ar fi dat Florinei, fiică-sii. „Tincuțo, Mona vine o dată pe săptămâna la curățenie și lasă casa lucind, dar praful se depune și până seara, iar eu, când am un moment liber, mă odihnesc ca s-o iau de la capăt. Ce să facă săracii, dacă nici lingura la gură n-o mai pot duce? Cred că e mai important să am grijă de dumnealor decât să șterg praful”. „Florina nu mai vine pe-aici?”. „A venit în fiecare zi o săptămâna ca să le facă injecții. Acuma, când pleacă de la slujbă, trece câteva minute, numai să ne vadă”. „Aha”, se gândea Tincuța. „Trece, mănâncă boierește din ce aducem Catrina și cu mine, noi știm cu câte greutăți, iar dumnealor trăiesc bine-mersi pe spinarea noastră”.

Altă dată își amintise Tincuța de-o foarfecă de tăiat păsări fripte, obiect ce nu se mai găsea-n comerț și care i-ar fi trebuit. Pe tonul ei obișnuit, de comandant nemulțumit de subaltern, o-ntrebase pe Vetuța de-acea foarfecă. „Tincuțo, nici nu știu cum arată așa ceva. Eu totdeauna am împărțit pasărea cu un cuțit de bucătărie. Și pasărea, și mielul și purcelul, dacă-ți mai aduci

aminte când veneați pe la noi când trăia Adrian. Caut-o. O fi prin vreun sertar în dulapul de bucătărie. Eu nu umblu decât în două sertare de sus”. Tincuța scosese toate sertarele dulapului, le golise, le ștersese în interior cu o cârpă umedă, în mod ostentativ, găsind destul praf și pe fundul ăstora. În ultimul sertar de jos găsise foarfecă de-mpărțit păsări năclăită de-o peliculă de grăsime. Se uitase cu scârbă la ea și-i stătuse pe limbă să-i zică vreo două Vetuței, dar se oprise la timp. De când era Vetuța la ei, părinții Tincuței nu mai mâncau decât carne fiartă sau înăbușită, așa-zisă friptură. Dacă nu i-ar fi fost milă de bătrânii Șoimaru, în urma vizitelor Tincuței, Vetuța de mult și-ar fi făcut bocceaua și s-ar fi dus la ea acasă, adică-n apartamentul cu hol și cu două camere la care se-nhămase pe douăzeci de ani Florina. Cu banii obținuți pe căsuța moștenită de la mătușa Vetuței și pe ceasul ei cu lanț și cu glisieră cumpăraseră mobilă, covoare, perdele pentru apartament, rămânându-le foarte puțini bani, pe care-i depuseseră la C. E. C.

În fiecare seară, după ce spunea „Tatăl nostru”, Vetuța adăuga: „Doamne, părinții mi i-ai luat fără suferință. Pentru mila pe care-o am față de ăști doi bătrâni, dă-mi, Doamne, și mie o moarte ușoară, că a Ta, Doamne, e puterea și slava și mărirea. Și odihnește, Doamne, sufletele celor pe care i-ai chemat la Tine!”.

Șoimarii, din boieri și intelectuali din neam în neam, în farmacia lor la fel de frumos îi vorbeau și academicianului și gunoierului. Gunoierului îi explicau răbdător cum să folosească medicamentul și la ce-i făcea bine. Bătrânețea urâtă de care-aveau parte le-adusese un sentiment de umilință, pe care-l are orice om ajuns să depindă de altul pentru lucruri elementare. Sentiment pe care o viață nu-l cunoscuseră. E cumplit să te spele altul, să te ducă de mână fiindcă nu mai poți merge singur, să stea lângă tine până-ți faci nevoile și să te curățe după – of, Doamne – să-ți dea în gură fiindcă-ți tremură mâna; și încă ceva ce acelora care n-au încercat poate să li se pară de râs: să nu te poți scărpina singur. Oricât i-ai spune cuiva care-i peticul sau punctul acela de pe corp unde te mănâncă, el nu-l va nimeri niciodată.

„Doamne, ferește-i și pe dușmani de bătrânețe chinuită! Ferește, Doamne, oamenii de chin. Cât l-or fi chinui pe Adrian, ca din omul care era să moară-n doi ani de pușcărie”.

Catrinei îi revenise greaua misiune de-a le anunța părinților ei moartea Martei. Îi era atât de teamă Catrinei să le dea vestea asta, încât, dacă i-ar fi luat cineva pulsul atunci, ar fi numărat pe puțin o sută douăzeci de bătăi pe

minut. O rugase și pe Tincuța să fie de față. Catrina-și luase inima-n dinți și spusese dintr-o răsuflare: „A murit Marta”. Apoi, fără să se privească măcar, soții Șoimaru spuseseră într-un glas: „Ferice de ea”. Alături de recamierul din celălalt colț al camerei, Vetuța-și făcuse cruce și șoptise: „Dumnezeu s-o ierte și s-o odihnească!”. „Ferice de ea. Nu se mai chinuie”, spusese doamna Șoimaru. „Unde o-ngropați? Cu-ai noștri sau cu bărbatu-său?”. „Ea a vrut să fie incinerată și să-i punem urna în cripta lui bărbatu-său. I-a spus lui Gogu”, îi informase Catrina. „Nouă nu ne-a spus niciodată așa ceva”, intervenise Tincuța. „I-a explicat lui Gogu de ce: ca să ne scutească de-alergături. Și totul să fie cât mai simplu”. „Mă rog”, zisese Tincuța cu un aer înțepat. Ea, care o moștenea pe Marta, lăsase totul în seama lui Gogu, dacă față de el își manifestase defuncta ultimele dorințe. „Să-i fac eu o colivă”, spusese Vetuța. „I-a comandat-o Gogu la o fostă infirmieră de-a lui, care face și cozonaci la tot spitalul”. „Fetelor”, li se-adresase doamna Șoimaru fiicelor ei, și-o căutase din ochi și pe Vetuța, „și pe noi să ne incinerați și să ne puneți urnele în cavoul părinților mei”. Se lăsase o tăcere de parcă simultan ceva le luase tuturor glasul.

„Câtă ipocrizie pe lumea asta să interzici eutanasia. Dacă omul ajuns neputincios nu mai vrea să trăiască, de ce să-i prelungești chinurile?”, sunase stins glasul doamnei Șoimaru. „Ca să nu se facă abuzuri”, răspunsese prompt Tincuța. Dac-ar fi știut cei de față că ea, Vetuța, încercase de două ori să-și ia viața. Dac-ar fi știut că un trup, oricât de bolnav, e mai ușor de suportat decât un suflet bolnav. Acuma, când munca istovitoare și mila o treziseră la viață, scuturată ca de-un curent electric își dădea seama că neajunsurile fizice sunt izvor de compătimire, în timp ce orice deranjament psihic îi face pe oameni să te ocolească, să te scoată din rândul lor. Se gândea cu groază la groaza pe care i-o-ntipărise-n minte Florinei. Se gândea cum, atât cât avea să trăiască ea, Vetuța, fata asta n-o să aibă niciodată liniște și nu putea să nu se-nchipuie-n locul ei. „Doamne, răsplătește-o pentru felul cum i-am stricat sufletul și viața, dându-mi o moarte ușoară!”.

La policlinică, în tura Florinei erau patru dentiști și două dentiste. Unul dintre bărbați era fiul doctorului Dănescu, fostul ei profesor de la școala post-liceală, cel care-i dădea mereu de lucru. Doctorul Nicolae Dănescu, avea cam cincizeci de ani; era înalt, suplu, brun, încărunțit la tâmple și la mustăți, cu trăsături deosebit de fine, aducând cu picturile Renașterii, ca maniere se purta ca un adevărat domn. Și unei femei de serviciu-i deschidea

ușa, dacă era înaintea lui, și-i spunea: „Poftiți, treceți”. Fiu-său, Mihai, bun stomatolog, suplu și el, cu trăsături fine, mai puțin înalt decât taică-său, cu un păr ca peria, din care-i cădea mereu pe frunte o meșă, bărbat frumos, avea ceva de play-boy. Pe lângă doctorul Dănescu-senior roiseră colegele și asistentele, fără dubii asupra scopului, zadarnic însă, fiindcă el avea un principiu pe care nu-l încălcase niciodată: nu la locul de muncă.

De-ntâi martie le-aducea tuturor doctorițelor, asistentelor și femeilor de serviciu flori, iar de ziua lui făcea o tratație abundentă, invitând tot personalul policlinicii. Fără a fi gomos și-a face pe șeful, păstra însă distanța legală față de toată lumea. Florinei îi cumpăra de 1 Martie pe lângă flori și-un mărțișor de aur. De Florii căuta ceva frumos de-mbrăcăminte, un parfum bun, ceva ce știa că fata nu-și putea-ngădui. De sfântul Nicolae, Florina îi aducea un tort joffre a cărui rețetă o-nvățase de la Aglae Șoimaru. Fără să facă nici gestul cel mai mărunt, fără nici un fel de privire grăitoare în fața lui, Florinei îi zbura adesea gândul la doctorul Dănescu. Gesturile lui elegante față de ea, mărțișoarele la care nici n-ar fi-ndrăznit să viseze, obiectele de-mbrăcăminte alese cu-atâta gust, parfumurile, jadurile, porțelanurile de la „Coada Calului” o făceau să creadă că nu-i era nici ea indiferentă doctorului.

Florinei i-ar fi plăcut să meargă ținându-se de mână cu el printr-un parc, fără să-și spună o vorbă. Era pentru prima oară în viață când un bărbat se gândea să-i dea importanță. Florina n-avea cum să afle dacă doctorul Dănescu își trata la fel toate colaboratoarele apropiate. Și chiar dac-ar fi fost așa, gingășia gesturilor lui față de ea rămânea neștirbită. În ele afla prețuirea pentru o colaboratoare cinstită și de nădejde, mila față de-un om necăjit, căruia-i cunoștea viața dar, de ce n-ar fi recunoscut-o, și-ar fi dorit și-un gând al unui bărbat îndreptat spre o femeie.

Când îi primea darurile, îndată le scotea din ambalaj, le admira o clipă, uitând să respire, apoi le săruta și le strângea la piept. Nu-ndrăznea să i se-arunce în brațe doctorului, așa cum îi cerea toată ființa, ci i se uita în ochi cu privirea câinelui vagabond, căruia un om i-a-ntins nu doar ceva bun de mâncare, dar l-a și mângâiat. Iar el o-nvăluia cu-o privire duioasă, încercând să pară și amuzată, a omului matur care-a făcut o bucurie unui copil cu-o jucărie, cu-o bomboană. O dată, Florina-i spusese: „Domnule doctor, oare ce fac eu ca să merit atâta generozitate?”. „Exiști”, îi răspunsese doctorul Dănescu și-ndată ieșise din laborator.

În jurul tânărului Dănescu femeile roiau ca și-n jurul tatălui, numai că tânărul n-avea principiile acestuia. Mihai Dănescu nu respingea avansurile feminine, dar nici nu le provoca. Taică-său se-nsurase de tânăr, din dragoste, avea o căsnicie bună și chiar de călcase și el strâmb vreodată, se-ntâmplase „în deplasare”, scurt și fără consecințe, cu femei care nu respingeau voluptatea clipei, dar nici nu se cramponau, având casa lor, rostul lor. Lui Mihai repede i se-aprindeau luminițele când era provocat, repede se stingeau. În facultate, nici un amor nu ținuse mai mult de-un semestru, iar după, menținuse același ritm.

Florina era singura tânără din policlinica dentară care nu-i lansase nici un semnal luminos, răspunzând însă conștiincios și prompt la orice solicitare profesională a tânărului doctor. Mihai nu se sfia s-o evalueze din ochi, ca un geambaș căruia nu-i scapă nici un defect al animalului pe care vrea să-l cumpere. Florina simula că nu bagă de seamă acea privire fără echivoc. Văzând că fata face pe proasta și socotind că nu era cazul să se repeadă la ea, Mihai Dănescu se gândise s-o atace verbal. „Iubito, ce-ar fi să facem împreună o plimbare cu mașina la Șosea?”. Florina se uitase în ochii lui cu un zâmbet îngăduitor, de adult care-ncearcă să domolească un copil. „Domnule doctor, mai întâi eu nu sunt „iubito”, ci Florina, iar la Șosea n-avem de ce să ne plimbăm împreună. Eu nu sunt de nivelul dumneavoastră. Dumneavoastră – medic, eu – tehniciană. Eu aventuri nu doresc. E bine să rămânem la relațiile profesionale, adică la „domnule doctor” și la „Florino”. „Și cu tata ești tot numai în relații profesionale?”. „Da”. „Mă-ndoiesc”. „E dreptul dumneavoastră”. „Dac-ar fi să alegi între mine și tata – dar sincer – pe cine-ai alege?”. „Pe tatăl dumneavoastră”, îi răspunsese Florina, fără nici un moment de ezitare, ceea ce dovedea că-i trecuse măcar o dată prin minte gândul unei astfel de alegeri.

Mihai, care numai prost nu era, interpretase drept fără echivoc promptitudinea răspunsului. Ceea ce-l făcea o dată mai mult să creadă că între tatăl lui și Florina erau și alt fel de relații decât cele profesionale. „Ai putea să-mi spui și de ce?”. Florina oftase. „Mai întâi că tatăl dumneavoastră nu este afemeiat”. „Și crezi că a-ți fi dragi femeile este cel mai grav defect al unui bărbat?”. „Nu. Beția, mitocănia, jocurile de noroc sunt mult mai grave”. „Și-atunci?”. „Atunci… dacă tot zbori din floare-n floare înseamnă că nu faci nici o investiție sufletească. E ca și când te-ai încălzi mereu la foc de paie”. „Și tatei ce calități îi găsești?”. „Mai întâi ca om: este generos și delicat, inteligent și neagresiv. Ca bărbat: e frumos,

distins și de peste treizeci de ani este căsătorit cu-aceeași femeie, când atâtea altele i s-au aruncat de gât”. „Eu nu sunt frumos, nu sunt distins?”. „Sunteți frumos, dar puțin ostentativ, n-aveți discreția domnului doctor”. „Și de fetele astea pe care le mai schimb eu așa, ce părere ai?”. „Ei, săracele; cred și ele că le crește prestigiul dacă se iubesc cu un doctor și poate speră și să fie luate de neveste, iar pân-atunci – o poșetă, un parfum…”. „Înțeleg că n-ai o părere proastă despre ele, ci mai mult le compătimești”. „Domnule doctor, eu judec din punctul de vedere al unei femei. Deși nu sunt încă babă, zic totuși că știu câte ceva despre sufletul unei femei”. „Și ce crezi că e mai important pentru o femeie?”. „La tinerețe să știe că-nseamnă ceva pentru un bărbat, iar la bătrânețe că n-a crescut degeaba niște copii, iar pentru cine n-are copii, că nu s-a-nșelat atașându-se de cine nu merita”. „Măi, dar firoscoasă ești, soro!”. „La gluma dumneavoastră, eu vă răspund serios: când de copil te iei de gât cu viața, ajungi la douăzeci și cinci de ani să gândești ca un bătrân”.

Lui Mihai Dănescu îi pierise brusc zâmbetul ușor persiflant pe care-l avusese tot timpul cât stătuse de vorbă cu Florina. „E drept că eu sunt copil de bani-gata. Să știi că-mi dau seama de superficialitatea mea și nu numai în conversația cu dumneata, Florina”. „Mulțumiți-i lui Dumnezeu că v-a dat posibilitatea să fiți superficial”. „Îmi dai voie să mai stăm de vorbă din când în când?”. „Oricând”, și Florina îi întinsese camaraderește mâna pe care el i-o sărutase înclinându-se. „Mă duc. Sper că anestezia și-a făcut efectul. Am de scos o măsea cu patru rădăcini strâmbe”.

* „Măi, băiete, mai potolește-te dracului cu muierile astea, că vine mâine-poimâine una și-ți pune-un copil în brațe”, îi spusese odată doctorul Nicolae Dănescu lui Mihai. „Nici o grijă, dom' doctor, că știm să ne păzim de paternitate”. „Nu e absolută nevoie să fie al tău ca să fii purtat prin tribunale și ca să plătești pensie alimentară. Cu ADN-ul abia bâjbâie ăia prin Occident să-l impună ca probă în justiție; pân' să fie recunoscut și la noi, paște, murgule, iarbă verde, așa că atenție, băiete, să nu te trezești cu vreun pui de cuc sau chiar cu unul propriu, dar nedorit”.

Deși Mihai discuta cu taică-său deschis și erau prieteni, nu-i fusese prea la-ndemână s-aducă vorba între ei despre Florina. Se hotărâse totuși să ia taurul de coarne și să-l atace pe taică-său brusc, fără preambuluri.

„Tată, să-mi spui sincer: te-ai supăra dacă i-aș face curte Florinei Diaconu?”, îl atacase Mihai pe taică-său, care la orice se-aștepta numai la asemenea întrebare nu. Lui Nicolae Dănescu parcă-i fugise tot sângele din

el, nu atâta din cauza întrebării lui Mihai, ci dintr-a unei clarificări la care ea-l obliga față de sine însuși. „Ce-nseamnă Florina pentru mine?”. După o tăcere care fiecăruia i se păruse o veșnicie, pe-un ton străduindu-se a fi neutru, Nicolae Dănescu îi răspunse lui fiu-său: „Mihai, știm bine amândoi ce-nseamnă pentru tine să faci unei femei curte”. „Adică să mă culc cu ea, vrei să zici”. „Exact”. „Și-ai avea ceva-mpotrivă să cad la așternut cu Florina?”. „N-aș avea nimic împotrivă dac-ai vrea să te-nsori cu ea”. „De unde trag concluzia că tu, tată, nu te culci cu ea”. „Concluzie justă”. „Și-atunci în ce fel să interpretez ideea cu-nsuratul, ca singurul mod în care-ai fi de acord să-i fac, în felul meu, curte?”. „Fiindcă fata asta e-un om necăjit, cu-o viață grea. Și, mai mult decât orice, e-un om de calitate”. „Mi-am dat seama și eu că nu-i o pipiță. Dar de ce e-atât de necăjită și de oropsită?”. „Fiindcă taică-său a murit în pușcărie când ea avea doi ani, iar maică-sa cu greu și-a găsit o slujbă de magazioneră la o cantină, deși a făcut liceul. Florina a crescut la creșă, la grădiniță săptămânală și la semi-internat ca elevă. A intrat la Medicină la douăzeci pe-un loc, iar la sfârșitul anului întâi a fost exmatriculată pentru origine socială. Și mai rău decât orice, când Florina avea cincisprezece ani, maică-sa a făcut un grav sindrom depresiv și s-a pensionat medical. Îți dai seama ce fel de pensie are. Tot liceul, Florina a dat meditații pe alimente. Acum, maică-sa e mai bine și-i îngrijește pe farmaciștii Șoimaru, socrii lui Gogu Eremia. Mai vrei?”. „Înțeleg toate necazurile ei, dar de ce n-ar trebui „să-și trăiască și ea viața lângă un bărbat”?”. „Mihai, tu numești aventurile tale semestriale „a-și trăi viața lângă un bărbat”?”. „Decât mereu singură, e bun și unul semestrial”. „Pentru categoria de femei pe care le frecventezi tu. Ea nu face parte dintre ele”. „Să-nțeleg că duci cu mine o politică de descurajare în privința Florinei?”. „Mihai, aș vrea să n-adaugi și tu o rană unui om chinuit și fără contribuția ta”. „Mă crezi chiar atât de irezistibil încât să am succes la o fată așa de serioasă cum o consideri tu?”. „Gândește-te la ea ca la un om și-abia pe urmă ca la o femeie care, de singurătate și de amărăciune, te-ar accepta, ca pe urmă să rămână traumatizată pe viață. Există astfel de femei”. „Tată, tu te gândești la ea numai ca la un om? Dar sincer”. „Dacă ți-aș spune că până în clipa asta m-am gândit la ea numai ca la un om și că tu mi-ai întors mintea pe dos, gândindu-te că aș avea cu ea relații femeie – bărbat, mă crezi?”. „De… ce să zic, poate nici n-ai vrut să te gândești. Eu am zece ani mai mult decât ea. Știu, bănuiesc mai degrabă că ai pentru ea în primul rând

un sentiment patern. Dar te-ai gândit vreodată că ea te-ar putea iubi?”. Nicolae Dănescu făcuse o pauză lungă până să-i răspundă lui fiu-său.

Îi apărură-n minte momentele când îi făcea câte un dar Florinei, cum îl săruta ea și-l strângea la piept și privirea ei de câine recunoscător, neobișnuit cu mângâierile. Închise ochii și-ar fi vrut s-o aibă lângă el și s-o strângă la piept. Îl cuprinse-un dor amarnic de ființa ei. Oftă și-apoi îi răspunse lui fiu-său. „Mihai, la asta nu m-am gândit”, minți el. „Ar putea simți pentru mine afecțiunea pe care un copil crescut fără tată o simte pentru un bărbat care i-ar putea fi tată și care se poartă părintește cu el. Altminteri, gândește-te că eu am cincizeci și șase de ani și ea douăzeci și cinci”. „Hai, tată, să fim serioși. Ce, tu nu vezi cum îi apucă pe unii bărbați, și mai săltați decât tine în vârstă, îi apucă amocul: vara indiană a hormonilor, cum spunea cineva într-un roman. Slavă Domnului, e plină lumea de bărbați care-și lasă neveste de vârsta lor și-și găsesc niște june cât se poate de gospodine”. Taică-său pufni în râs. „Fii fără grijă, băiete, că mie n-o să mi se-ntâmple-așa ceva”. „Te cred, în măsura în care ai un perfect simț al realității și-al ridicolului. Eu mă-ntorc la-ntrebarea mea dintâi: te superi dacă-i fac curte Florinei?”. „Mihai, tu hotărăști, numai fii atent: nu-i umbla cu bocanci prin suflet”.

Cât o luase-n glumă, cât în serios, Mihai le-nfipsese un cui în inimă lui taică-său și Florinei, iar lui însuși convingerea că taică-său, chiar în lipsa apropierii fizice, o iubea pe fata asta.

Deși făcând gimnastică, nefumător, mâncând ponderat și bând la fel, doctorul Dănescu avea o suplețe și-o zveltețe de invidiat, nu-și ignora măruntele riduri de la coada ochilor și de la baza gâtului și vârsta la care, oricât de cocoș, un bărbat lucid nu se mai vede stârnind pasiuni carnale unei tinere de douăzeci și cinci de ani. O nevastă potrivită ca vârstă, alături de care ți-ai petrecut toate anotimpurile vieții, n-are de ce să-ți producă emoții în privința capacității masculine scăzute, fiindcă nici ea nu mai e ce-a fost. Bobocului de trandafir de pe vremuri stau să-i cadă petalele fanate. Oricât de neexperimentată ar fi o tânără, care-și începe viața de femeie cu un bărbat mult mai în vârsta decât ea, știe de la-nceput că ceva nu e-n ordine, în ordinea firească biologică, oricât ar iluziona-o dragostea pentru acel bărbat. Iar el, dacă i-au rămas toate mințile acasă, știe că și-n ogradă cocoșul bătrân se retrage în fața unuia tânăr.

Florina, pentru care trecuse vremea dragostei adolescentine, a plimbărilor romantice și-a ținutului de mână, iubindu-l fără dar și poate pe

doctorul Dănescu, nu-și închipuia totuși iubirea cu el decât pe verticală, adică ținându-se de mână ca doi adolescenți și privindu-se în ochi fără saț. Nu se-nchipuia dezbrăcându-se-n fața lui. Și la microradiografia obligatorie din fiecare an se ruga lui Dumnezeu să fie o asistentă la aparat și nu un asistent sau un medic. La ștrand fusese de câteva ori, într-un costum de stambă, cusut de ea cu mâna și croit după costumul unei colege de la post-liceală. La ștrand stătuse cât mai retrasă, cu o carte-n mână, la umbra unui copac. În apă nu intrase fiindcă nu știa să-noate.

Doctorul Nicolae Dănescu mergea cu gândul până la o dezbrăca pe Florina, dar nu se imagina pe el dezbrăcându-se-n fața ei. Deși o dorea cu toată ființa, se temea să n-o dezamăgească. Nu uita nici o clipă anii care-i despărțeau. Era suficient să se uite la fiu-său ca să-și amintească de simțul ridicolului pe care acesta i-l atribuise.

În blocul în care locuiau acum, doctorul Dănescu și Florina erau despărțiți de un planșeu: ea – la mezanin, el – la etajul întâi.

Doamna doctor Aura Dănescu, anestezistă, fire sociabilă, bună profesional și bună ca om, avea un principiu: nu amiciții și frecventări cu lumea de la serviciu. Relații colegiale și-atâta. Iar în bloc nu se frecventa cu nimeni. Relații civilizate: „bună ziua, ce mai faceți?”. Bărbații din bloc angajaseră un fochist și, ca administrator, un contabil pensionar. În holul blocului, între cutiile poștale, una era destinată administrației. Cine avea o plângere de făcut sau o sugestie scria un bilet și-l vâra în cutie. Doctorul Dănescu-senior își conducea zilnic nevasta la Spitalul Cantacuzino, apoi se ducea la policlinică, dacă avea program de dimineață, ori se-ntorcea acasă când avea program după-amiaza. Nu le-ar fi lipsit banii ca să aibă și doamna doctor mașină proprie, dar ei îi era frică să conducă. Tânărul își făcuse rost de-o mașină străină de la un fost coleg de liceu care lucra la o agenție comercială în Occident.

Dacă se-ntâlnea cu cineva din bloc, Florina saluta prima, fără însă a intra-n vorbă cu persoane care nu-i adresau nici un cuvânt. Singura cu care stătea de vorbă era doctorița Bengliu, cea cu bărbatul director de mare întreprindere și cu amantul „florar”. Nina Bengliu, departe de-a fi fost o frumusețe, îl avea pe „vino-ncoa'”. Cu gambele ușor ovale, călcând înăuntru, cu ochi vioi care, fără a fi sașii, nu știai exact unde se uită, cu trăsături absolut oarecare, afară de gura cărnoasă și apetisantă, cu un bust frumos, cu încheieturi puternice la mâinile vânjoase și lipsite de grație, cu o dicție bizară, între inteligibil și neinteligibil, mai aproape de patruzeci decât

de treizeci de ani, deși ironică, în stilul Tincuței Pop, reușea să nu fie nimănui antipatică. Se-mbrăca sobru, fiindcă voia să șteargă orice urmă de fată de milițian dintr-un sat de pe lângă București.

După ce stătuseră mai mult de vorbă, pe Florina o câștigase prin grija pe care le-o purta părinților ei. Îi cunoscuse mama, o bucovineancă, femeie simplă dar plină de bun-simț, pe care o băgai în buzunar, atât era de mărunțică și de pirpirie. Nu era săptămână în care mașina tovarășului director să n-o ducă pe doctorița Bengliu la părinții ei, încărcată ca Moș Crăciun. Cum într-o instituție, în special de sănătate, se știe cota profesională a întregului personal, doctorița Bengliu, care mai avea ore și la una dintre policlinicile cu plată, apelase la serviciile Florinei, aflând că e foarte bună și de cuvânt: altfel n-ar fi lucrat cu ea Nicolae Dănescu, socotit un vârf în stomatologie. Doctorița se dovedise culantă și, mai mult, o invitase pe Florina acasă, la o cafea, și bucuroasă îi întorsese vizita. „Florina, pentru orice ai nevoie, nu te sfii să-mi telefonezi și să-mi suni la ușă”. De când lucra și pentru doctorița Bengliu, casa Florinei se umpluse de flori cărora nici nu le știa numele, buchete somptuoase de la „amantul nostru”, cum îi spunea Florina în sinea ei donatorului. Fusese nevoită să meargă-n Obor să cumpere niște vaze de pământ smălțuit, fiindcă n-avea-n casă decât borcane și-o găleată de plastic. Sigur că florile rare de la doctoriță nu se-asortau cu achizițiile ei din piață, dar oricum le stătea mai bine decât în borcane de murături și-n găleată. În camera de zi din apartamentul doctoriței, o draperie acoperea un întreg perete în care era încorporat un dulap de haine cu trei rânduri de uși glisante, dulap furniruit cu mahon. Doctorița avea o furnizoare de lucruri străine, de calitate, pe care ea le comanda și le plătea la cât meritau, nu fleacuri și sclipiciuri de trei parale, cum le trimiteau de obicei cei din Occident neamurilor din România, considerată un fel de lume a patra, unde mărfurile ieftine își găseau repede cumpărători în rândul tineretului. Când se sătura de anumite lucruri de-mbrăcăminte, Nina Bengliu i le pasa Florinei, fără să-i ceară nici un ban. I le făcea cadou, bucuroasă că fetei i se potriveau.

Blocul Florinei aflându-se la două stații de tramvai față de policlinică, Florina făcea pe jos drumul dus-întors între slujbă și casă, profitând să-și cumpere ce-i trebuia din piața și de pe la magazinele din jur. O pornea în așa fel la dus și la-ntors ca să evite să fie invitată în mașină de doctorul Dănescu și chiar de doctorița Bengliu.

Pe doamna doctor Aura Dănescu, Florina o cunoscuse într-o zi când, nefiind în aceeași tură cu doctorul Nicolae Dănescu, la rugămintea acestuia îi lăsase-acasă o proteză pentru o pacientă care trebuia să plece urgent din București.

Sunase la ușă cu emoție, sperând să-i deschidă femeia de serviciu a familiei. După ce văzuse un ochi ce-o fixa prin vizor, auzise o voce de contra-alto întrebând: „Cine e?”. De pe palier, Florina răspunsese: „Sunt tehniciana Florina Diaconu și vă rog să primiți o lucrare pe care trebuie să i-o predau domnului doctor Nicolae Dănescu”. Ușa se deschisese larg și-n prag apăruse o doamnă cam de cincizeci de ani, coafată impecabil, gen paj, cu un păr cenușiu-deschis, care-i acoperea urechile, discret fardată, suplă, îmbrăcată într-un deux-pièces violet-cardinal, asortat cu ciorapii gri și cu pantofii escarpen negri, de antilopă, și ciorapii și pantofii atrăgând atenția asupra picioarelor zvelte, cu glezne fine. La-ncheietura mâinii stângi, doamna avea un ceas de aur cu-o brățară superbă, iar lângă verighetă un inel cu ametist de culoarea deux-piecès-ului, ametist pus în valoare de mici pietre albe ce-ți luau ochii.

„Pofește, domnișoară”. Intimidată de apariția acestei doamne impozante, care nu putea fi decât soția doctorului Dănescu, Florina spusese „bună-ziua, doamnă”, și-i întinsese cutiuța în care se aflau mulajul și proteza. „Nu vrei să intri un moment?”, o-ntrebase pe-un ton îmbietor doamna doctor Dănescu. „Vă mulțumesc, doamnă doctor, dar trebuie să mă-ntorc la policlinică. Vă mulțumesc, bună ziua”.

Deci asta era tehniciană care locuia sub apartamentul lor și pe care bărbatu-său, Nicolae Dănescu, o socotea foarte pricepută și punctuală, preferând-o tuturor tehnicienilor cunoscuți în treizeci de ani de profesie. Fata avea un aer la locul ei, îmbrăcată decent și chiar cu gust, complet nefardată, cu unghii îngrijite dar fără ojă; avea ceva proaspăt și atrăgător, trăsături fine și un corp de adolescentă, cu mers drept, fără fițe și balansări din șolduri; și cel mai frapant, în ochii căprui-verzui o privire, amestec de blândețe cu melancolie. Doamna doctor Dănescu îi cunoștea povestea de la fosta ei colegă de liceu și prietenă, Catrina Eremia. Era limpede că fata nu era o băgăreață. Puține femei ar fi refuzat să intre măcar cinci minute într-o casă, măcar ca s-arunce o privire. Și la fel de puține, stând sub podeaua ta și lucrând cu bărbatul tău, n-ar fi aflat în doi ani un pretext ca să-ți sune la ușă pentru a te vedea la față. Tocmai liniștea și discreția pe care le degaja această fată îi produseseră doctoriței Dănescu o stare de ușoară nervozitate.

Asta era deci soția doctorului Nicolae Dănescu. O femeie superbă: ce chip, ce siluetă, ce ținută, ce gust la-mbrăcăminte. Era o ființă armonioasă, de la păr până la pantofi. Calmă și impunătoare, ca un om având toată îndreptățirea să fie sigur pe ei. Iar Florina se simțea față de-asemenea doamnă o ființă atât de oarecare. Doi ani, de când locuiau sub același acoperiș, n-o văzuse niciodată, ceea ce putea spune și despre alți locatari din bloc, ca de exemplu despre soțul doctoriței Bengliu, soț care se chema Horia Spânu. Când văzuse la cutiile de scrisori eticheta „Nina Bengliu-Horia Spânu" se-ntrebase dacă cei doi erau căsătoriți. Întrebării ăsteia îi dăduse într-o zi răspuns doctorița. „Dragă Florina, eu am mai fost măritată. La prima căsătorie mi-am schimbat numele după al bărbatului, la a doua mi-am spus că e bine să fii totdeauna pregătită de divorț, așa că mi-am păstrat numele meu de fată", și râseseră amândouă de-atâta prudență.

„Bine că doi ani n-am văzut-o pe doamna doctor Dănescu", își spusese Florina. De ce era bine că doi ani n-o văzuse pe doctorița Dănescu? Fiindcă întâlnirea cu ea îi creasе un complex de inferioritate. Nu se vedea pe sine la nici o vârstă având prestanța doamnei doctor, pe-al cărei bărbat îl iubea în taină. „Proasto", își spunea tot ea, „doar nu vrei să te ia doctorul de nevastă. Ce legătură are dragostea ta cu felul cum arată nevastă-sa?". Nu putea să-și mute gândul de la comparația pe care-ar fi făcut-o doctorul între ele două. În afară de tinerețe, Florina nu-și afla nici un avantaj din această alăturare. Nu-și dădea seama ce valoare inestimabilă este tinerețea.

La douăzeci și cinci de ani, fostele ei colege aveau chiar doi copii, iar pe ea nici măcar n-o strânsese în brațe un bărbat. Doctorul Mihai Dănescu ar fi fost gata s-o inițieze în tainele iubirii, dar mintea ei, din păcate, era la tatăl lui. Ea luase hotărârea să nu se mărite, fiindcă boala maică-sii o-nfricoșase atât de puternic în privința eredității încât își interzicea să aibă copii, ceea ce greu ar fi acceptat cineva de vârsta ei, majoritatea oamenilor considerând căsătoria mai întâi o modalitate legală de-a se perpetua, copiii dând un sens vieții. Dac-avea să-i cadă și ei pe cap nefericirea de-a moșteni boala maică-sii, așa-i era scris, dar ea nu-și putea asuma răspunderea s-o ducă mai departe și să pedepsească în felul ăsta ființe nevinovate, cum ar fi fost copilul și tatăl acestuia. Dac-ar fi fost vorba să-mplinească esența vieții, exprimată prin credința populară că nu ești om dacă n-ai sădit un pom și n-ai crescut un copil, ar fi acceptat să crească un copil cu tată divorțat sau văduv.

Mihai Dănescu și-o fi dat seama cât tulburase apele vrând să se culce cu ea? Nu era atât de credulă Florina ca să-și închipuie că Mihai aflase în ea „femeia vieții lui”. Tot ce simțise pentru doctorul Nicolae Dănescu, de la-nceputul cunoștinței lor, fusese o dulce și blândă visare, o apă cu fața nemișcată în care Mihai azvârlise o piatră. Piatra asta făcea continuu cercuri concentrice în jurul ei. Nimic nu mai era ca înainte. Intervenția lui Mihai nu-i lăsase alternativă: îl iubea pe Nicolae Dănescu, îl iubea ca o femeie și-l dorea fizic, fără să vrea banii lui ori să-i strice căsnicia. Voia și ea un pic de fericire, se voia dorită ca femeie, dar nu se vedea luând inițiativa pentru realizarea a ceea ce poftea avid cu sufletul și cu trupul. Avea să lase totul la voia întâmplării, întâmplare având un nume: Nicolae Dănescu.

Peste două zile erau Floriile. Cumpărase foi de tort între care punea frișca amestecată cu „Ness” și pe deasupra un strat de compoziție. În douăzeci și patru de ore, foile se înmuiau și totul era ca o cremă. Avea de gând să-și petreacă ziua cu maică-sa și cu bătrânii Șoimaru, de care i se rupea inima și pe care și-i închipuia ca pe bunicii ei, ea care n-avusese parte nici de tată, nici de bunici.

Făcea tortul de vineri, sâmbătă având program de curățenie. Tortul era gata, aranjat pe-un platou de plastic, îi pusese și-o bomboană în mijloc, drept reper pentru împărțit în felii. Îl punea în frigider când sună cineva scurt la ușă. Se uită pe vizor și i se opri inima-n loc: era doctorul Nicolae Dănescu. Îi deschise fără nici un cuvânt, în timp ce simțea cum îi curge sângele-n vine. „Florina, poimâine e ziua ta, am trecut azi pe la tine fiindcă ne-am luat sâmbăta liberă, și eu și Aura; plecăm la Sinaia la o familie de prieteni: pe el îl cheamă Florin”;

Îi întinse fetei o cutiuță frumos ambalată pe care dânsa o deschise cu degetele tremurând. Scoase ușurel darul: un șirag lung de chihlimbar transparent și o pereche de cercei, fiecare din două bile tot de chihlimbar, montate în aur. Florina își lipi darul de piept, șopti „Mulțumesc” și o podidiră lacrimile. „Florina, ce e cu tine?”, o-ntrebă doctorul nedumerit. Nici un răspuns. „Florina, ce s-a întâmplat?”. De data asta, glasul era plin de-ngrijorare. „Doamne, de n-ar fi însărcinată”, îi trecu lui prin minte, cea mai alarmantă posibilitate a momentului pe care-l trăiau. „Florina…”, și se-apropie de fată, îi ridică fața spre el, își scoase batista, îi șterse lacrimile și o strânse atât de puternic la piept încât, prin haină, îi simți nasturii capotului, în timp ce ea-și rezima capul de umărul lui. „Florina, spune-mi”. Cu o mână o ținea lipită de el, cu cealaltă îi ridică bărbia apropiindu-i fața de-a lui și i

se uită în ochi. Privirea ei era atât de grăitoare. Fata își puse capul pe umărul lui și-i șopti: „Nu-ndrăznesc să vă spun”. „Ce?”, îi murmură și el la ureche cu glas tremurat. „Știți ce”. „Și tu știi”, și doctorul o sărută pe gât, pe ochii și pe obrajii plânși, pe gura care-l aștepta cu buzele întredeschise. Înlănțuiți, ajunseră la pat. Doctorul descheia nasturii capotului de stambă de sub care se ivi piramida sânilor mici și tari, un tors delicat de fetiță acoperit de-o piele netedă, albă. Doctorul săruta fiecare centimetru al acestui trup, pe care-l dorea de-atâta vreme. Florina stătea nemișcată. Când vibrația trupului nu se mai putea stăpâni, îl trase pe doctor cu amândouă mâinile spre chipul său și-l sărută cu sălbăticie. Principiile lor se duseseră de râpă în fața foamei unuia față de celălalt. Se despărțiseră fără nici un cuvânt, năuciți de ceea ce se petrecuse între ei.

La Sinaia, doctorul Dănescu își dăduse toată silința să fie cât mai antrenat și mai antrenant în compania a patru perechi de vechi prieteni, toți cei cinci bărbați din cupluri fiind foști colegi de liceu. Deși numai doi dintre ei erau medici, Dănescu – stomatolog, Florin Beldeanu, gazda – ftiziolog, nu le lipseau subiectele care-i antrenau pe toți, unul fiind neapărat politica: aveau să mai scape vreodată românii de comunism? „De scăpat o să scăpăm când s-o hotărî să-l dea jos cine l-a instaurat”, spusese Aura Dănescu. „Adică?”, o-ntrebase o doamnă. „Adică atunci când s-or învoi rușii cu aliații lor occidentali, care împreună ni l-au adus pe cap”. „Eu nu pot să uit ce mi-a spus o dată un politruc. În '45 era șeful tineretului național-țărănesc pe Banat și student la Medicină, în anul întâi, la Timișoara. Se duce la Maniu și-l întreabă: „Domnule Președinte, noi, tinerii național-țărăniști ce să facem?”. „Apăi, dragule, intrați repede la comuniști, că regimul ăsta ține mult”. Și băiatul i-a ascultat sfatul și din student a ajuns mare la U. T. M., apoi activist de Partid și chiar profesor la Medicină la București, printre cei trei profesori fără facultate. Noi, care suntem doctori, îi știm foarte bine pe cei trei. Acu', unul, cel cu Maniu, se află în lumea drepților, ceilalți doi, bine mersi, la Facultate”, spusese doctorul Florin Beldeanu.

„Asta a lui Maniu cu „intrați la comuniști” aduce aminte perfect de epigrama lui Păstorel Teodoreanu privindu-i pe legionari, în dragul nostru regim: „Căpitane, nu fi trist/Garda merge înainte/Prin Partidul Comunist”, intrase în vorbă un inginer. Ingineri erau încă doi dintre cei cinci foști colegi de liceu. „Dom'le, comunism e și-n Germania, și-n Cehoslovacia, și-n Ungaria, și-n Polonia, dar ca la noi nu e nicăieri, atâta pupincurism și-atât de strâns șurubul”, se dăduse cu părerea un alt inginer. „Dar nu trebuie să

uităm că-n toate surorile noastre de la Yalta lumea s-a mișcat, și-a riscat viața ca să se mai slăbească șurubul”, intervenise doctorul Florin Beldeanu. „În toate țările pe care le-ai pomenit, Florine, oamenii au înfruntat moartea, cum bine ai spus, și mulți chiar au murit pentru slăbirea șurubului. Noi, românii, să nu mergem mai departe, ci să ne luăm ca exemplu pe noi zece din sufrageria asta; am fi dispuși să murim, noi și copiii noștri, nu doar pentru slăbirea șurubului, ci chiar pentru abolirea comunismului și pentru o ipotetică libertate de după? De ce să nu fim sinceri și să nu recunoaștem că n-am face-o”.

Vocea doctoriței Dănescu sunase clar, fraza cursese logic. Nu era de mirare că la Medicina din București se număra – conferențiară fiind – printre cele mai prețuite cadre didactice. „Dacă nu s-ar pune atâta preț pe meritele politice și s-ar lua-n seamă, în primul rând, meritele profesionale, ar mai fi cum ar mai fi. Nicolae ar trebui să fie azi profesor plin. Facultatea absolvită cu zece, specializare în chirurgie maxilo-facială tot cu zece. Ei?”, își aminti Florin Beldeanu vremea tinereții tuturor celor de față.

Doctorul Nicolae Dănescu nu scosese până atunci nici un cuvânt, gândurile sale fiind concentrate asupra orei petrecute în ajun lângă un suflet și-un trup care-i copleșiseră toată ființa. Fără tragere de inimă, se găsi dator să participe la discuție chiar el fiind citat de colegul lui de breaslă. „Florine, dacă pe tata-l închideau în 1951 și nu în '52, nu mai pupam diplomă de absolvire; mă exmatriculau precis. Eu zic mersi că sunt lăsat să-mi practic meseria. Cât despre politică, zi și tu, ce să spun? Totdeauna a contat înaintea meritului. Îmi povestea tata că un general – i-am uitat numele – a fost pus de Carol al II-lea să-i întocmească o listă cu-acei colonei demni de-a fi înaintați în grad. Generalul – om cinstit – a făcut o listă ținând seama strict de meritele profesionale, ca apoi să vadă că înaintați în grad au fost alți colonei. Nici măcar unul de pe lista întocmită de el. Generalul a fost atât de mâhnit de necinstea regelui și de nedreptatea făcută unor oameni de merit, încât s-a retras la o moșie a lui și se pare că s-a sinucis. Așa a socotit el să se pedepsească pentru că se-ncrezuse în cinstea regelui, care mai dăduse de-nțeles și că avansații fuseseră cei de pe lista generalului. Deci o dublă mârșăvie a majestății-sale. Să le cerem ăstora să fie mai breji?”. Și Nicolae Dănescu zâmbise trist.

Nu putea să nu-și amintească de chinurile îndurate de taică-său în pușcărie. Un an după ce ieșise nu călca decât pe degete, cu labele picioarelor înfășurate-n cârpe, atâta-l bătuseră la tălpi. Vina lui: comandor de aviație, participant la războiul antisovietic. Scos din armată încă din 1945; angajat la un atelier particular de reparat automobile, până la procesul din 1952. „Colonel Dănescu Grigore, ați participat la războiul împotriva Uniunii Sovietice?”. „Ca orice militar al armatei române din acea perioadă”. „Ați comandat o escadrilă de avioane de vânătoare?”. „Da”. „Aici scrie că și bombardiere”. „Am făcut tot ce mi s-a cerut să fac”. „Și vă simțiți cu conștiința împăcată?”. „Atâta cât se simte orice om care a fost combatant într-un război”. „Ăsta nu e un răspuns”. „Eu v-am spus adevărul. Nimeni nu e fericit nici să doboare avioane în care sunt alți militari care n-au altă vină decât că aparțin altei armate și nici s-arunce bombe și să distrugă niște oameni și munca lor”. „Deci să-nțeleg că vă regretați faptele?”. „Dacă ați fi făcut războiul ați înțelege repulsia unui om normal față de odiosul fapt că există războaie”. Nici un martor citat, dintre foștii subordonați ai comandantului Dănescu, nu spusese un cuvânt rău despre el, ba dimpotrivă: nu existase nici o acțiune pe care el să n-o fi condus. Avionul

din frunte fusese totdeauna pilotat de comandor. „Proști martori”, își spusese judecătorul. „În loc să-l acuze pe Dănescu, îl laudă. Nu trebuia să-i cităm”.

La patru ani după ce ieșise din pușcărie, comandorul Grigore Dănescu fusese răpus în două luni de-un cancer galopant. Mângâierea familiei era una singură: n-avusese dureri. Bucuria comandorului cea mai mare însemnase nepotul său, Mihai. Nicolae Dănescu și Aura – iubindu-se din prima clipă când își întâlniseră privirile – se căsătoriseră din anul întâi de facultate, la sfârșitul celui de-al doilea avându-l deja pe Mihai, care-i mai îndulcise pe bunicii materni, deloc bucuroși că fata li se grăbise atâta la măritat și, mai rău, cu fiul unui ofițer scos din cadrele armatei.

„Dragii mei”, sună calm vocea lui Totoșel, cum îi spuneau toți în liceu lui Teodor Constantiniu, ajuns un eminent inginer constructor, „dragii mei, timpurile sunt așa cum sunt. Nu le-am fabricat noi și nici n-avem puterea să le schimbăm. Iar noi, cei din camera asta nu suntem cei mai năpăstuiți oameni de sub comunism. Eu zic să mulțumim lui Dumnezeu pentru cât avem, să ne rugăm de sănătate și să dăm dracului politica. Daniela”, se adresă el gazdei, „ia dă-ne tu o afinată de uns sufletul și să ne veselim că de-aia sunt Floriile și sărbătorim și-un sfânt”. „Iar ție ți-a ieșit un sfânt din gură”. Și Daniela Beldeanu se ridică, aduse de pe servantă o tavă de argint cu zece păhărele bacara, cu o cizelură ca o ghirlandă și cu picior subțire cât un chibrit. „Noroc”, zise sărbătoritul, „și când ne-o fi mai rău să ne fie ca acum”. Din toate finețurile de pe masă, cel mai mare succes îl avusese un șalău înecat într-o maioneză cu usturoi. „Știu că nu este elegant să dai musafirilor usturoi”, spusese Daniela, „dar eu și cu tort aș mânca usturoi”. „N-o fi elegant”, zise una dintre cucoane, „dar ce bun e…”.

Despre Nicolae Dănescu nu se putea spune că era un vorbăreț, dar nici un taciturn. Pentru a n-o frapa prin tăcerea lui pe nevastă-sa, își dădea toată silința să urmărească ce zicea fiecare și să plaseze și el câte-o vorbă, deși mintea-i era în altă parte. „Florina, când mă gândesc în ce fel ai să-ţi sărbătorești tu ziua…”. Și-l cuprindea un sentiment al culpei, al dezertării, ca și când ar fi fost vinovat de toate năpastele din viața fetei. De unde să-și fi închipuit el că până la douăzeci și cinci de ani, în timpurile pe care le trăiau, Florina nu cunoscuse apropierea de nici un bărbat? Și dac-ar fi știut, asta l-ar fi-mpiedicat să se iubească așa cum se iubiseră? Se iubise cu ea – ceea ce-n limbaj comun însemna că se culcase cu ea – dar faptul în sine era doar o manifestare a ceva mult mai complicat: o iubea trup și suflet.

De la douăzeci de ani, când se-ndrăgostise fulgerător de Aura, nimeni nu-i mai subjugase trupul și sufletul ca fata asta melancolică și distinsă, foarte atrăgătoare – dovadă conversația lui cu Mihai în privința ei – fără să fi fost frumoasă și fără să fi avut strălucirea Aurei. Ce-avea să facă mai departe? Cuminte era să nu continue legătura cu Florina, mai întâi pentru a nu-i strica ei viața, apoi pentru a nu-ntuneca tandrețea și perfecta înțelegere dintre el și Aura, pentru a nu fi obligat să mintă ființa cea mai apropiată lui. Judecata era una, iar trupul și sufletul… În fiecare fibră a ființei lui pătrunsese (ca un balsam? ca o otravă?) acea fată care fusese a lui un ceas. O dorea atâta încât abia stătea pe scaun și făcea efortul să guste din bunătățile de pe masa gazdelor. „Câtă dreptate au seismologii când spun că niște cutremure ce au loc la scurt timp unul după altul nu produc dezastrele cutremurelor între care trec ani mulți. Dac-ș fi fost obișnuit cu infidelitatea…”.

Când gazda, Florin Beldeanu, le propuse imediat după masă o plimbare, Nicolae Dănescu se ridică de pe scaun ca-mpins de-un arc. O luară domol de pe Cumpătul spre centru. Doamnele se hotărâră să meargă până la Peleș, domnii – la librărie unde doctorului Beldeanu i se puneau de-o parte toate noutățile și i se făcea rost și de cărți demult dispărute la vânzare, nu doar la Sinaia. Cât cei patru foști colegi răsfoiau tot ce li se păruse interesant la librărie, doctorul Nicolae Dănescu se duse la cabina telefonică din exteriorul magazinului. Îi bătea inima să-i sară din piept. La al patrulea apel auzi glasul gâfâit al Florinei. „Alo, Florina, ce faci?”. „Ștergeam parchetul. Dumneavoastră ce faceți?”. „Dumneavoastră” te iubește și nu mai are liniște”. „Nici eu nu mai am”. „Florina, te iubesc, nu ești un capriciu, mă crezi?”. „Așa cum vă cunosc, vă cred. Vina e-a mea”. „Florina, te iubesc. Acum trebuie să-nchid”. „Închideți”. În această singură vorbă, Nicolae Dănescu simți tristețea celui care nu are-n față decât capitularea fără condiții. „Doamne, cum să-mi fi închipuit vreodată că la cincizeci și șase de ani o să m-apuce vorba citată de fiu-meu, „vara indiană a hormonilor”? Câtă dreptate au seismologii… De la Aura până la Florina, în treizeci și șapte de ani m-am culcat cu cinci-șase femei, și eu și ele într-un impuls de moment, fără implicații sufletești și fără sentimental culpei față de Aura. Toate mi s-au oferit. Și Florina mi s-a oferit. Mi s-a oferit când eram amândoi exasperați de dorință, amânând mereu deznodământul, fiindcă știam că aveam să ne pierdem liniștea. De Aura n-am să mă despart niciodată, fiindcă dacă m-aș despărți ar fi ca și când m-aș rupe de mine

însumi. Și Florinei, cine, ce-mi dă dreptul să-i încurc viața? Dar o simt în fiecare fibră a ființei mele. Și ea mă iubește. Asta e cel mai grav. Dacă aș putea să beau o apă a uitării aș bea-o?”. Ca să-și afle liniștea, asta ar fi trebuit să facă, dacă ar fi fost cu putință. Pentru cel însetat, orice principiu cade în fața paharului cu apă. Fără să fi fost afemeiat, nu s-ar fi putut vorbi despre el nici ca despre un refulat sexual care, în fine, izbucnea după îndelungi eforturi de abstinență. Cu gândul și cu trupul pătrunse de ființa Florinei, ar fi-mbrățișat și-un copac spre a-și potoli virilitatea răscolită.

Când Florin Beldeanu (un frumos și-un deștept, cu mare succes la femei și deloc indiferent față de ele) se-nsurase cu Daniela, care-i fusese pacientă, se mirase toată lumea. Înaltă, subțire ca un fir de ață, cu ochii ca două măsline, cu nas nițel coroiat, cu buze cărnoase, ușor vineții, ca la țigănci, vorbind graseiat, Daniela câștiga mult când deschidea gura. Cultivată, cu o sită intelectuală deasă, fără a vrea să-nvețe pe nimeni nimic, reușea în fiecare conversație să-ți strecoare, fără pic de emfază, o cunoștință. Absolventă a secției de limbi clasice de la Filologia din București, văzând că nici gând să obțină o catedră la vreo școală și nici măcar adunând ore, latina făcându-se doar o oră pe săptămână la clasa a opta a școlii generale, Daniela urmase cursuri post-liceale de asistente medicale și lucra, după terminarea acestora, ca asistentă pediatră la spitalul din Sinaia.

Fără a le fi dat brânci din pat celor care-i cădeau la așternut pe drum de zi, de seară ori de noapte, Florin Beldeanu se purta impecabil acasă, cu nevasta, pe care n-ar fi dat-o pe nici o frumusețe din lume, femeie înțeleaptă care făcea pe n-aude, n-a vede față de „mersul pe dimprejur” al bărbatului ei, soț atent și tată fără cusur. Aveau doi băieți arhitecți, exemple de bună-creștere și de atașament față de părinți, în a căror casă domnise totdeauna înțelegerea, pacea, armonia, exact ceea ce-i face pe oamenii care-au copilărit în asemenea atmosferă să se gândească la prima casă din viața lor ca la un liman al liniștii și-al siguranței. Băieții Beldeanu se-nsuraseră din vremea studenției, socotind familia un element de stabilitate și un scop al existenței. Încurajați de Daniela, fiecare avea doi copii. „Dacă vreți s-aveți copii, profitați cât suntem noi, părinții voștri în putere, ca să v-ajutăm să-i creșteți”. Amândoi băieții ca și nevestele lor, arhitecte, colege de facultate, lucrau la Sinaia. Beldenii seniori sărbătoreau sâmbăta Floriilor cu vechii prieteni ai lui Florin. Floriile – cu familia și cu prietenii din Sinaia.

Lui Florin Beldeanu, bun observator, nu-i scăpaseră momentele de absență ale lui Nicolae Dănescu și nici efortul lui de-a participa totuși la

conversație. În timp ce Nicolae se afla pe terasa casei privind apusul de soare, Florin se-apropiase de el tiptil și-i pusese o mână pe umăr. „Nicolae, băiete, parcă nu ți-s boii acasă. Vreun amor, ceva?”. Nicolae Dănescu îl măsurase admirativ pe Florin și după o tăcere destul de lungă îi răspunsese. „Florine, așa cum arăți cred că ai încă succes la femei”. Florin Beldeanu își trecu o mână peste pântecele supt și-n același timp îl măsură din ochi pe Nicolae Dănescu. „Nicolae, văd cu plăcere că nici ție nici mie nu ne-a apărut monumentul în amintirea celui căzut”. Dănescu îl privi nedumerit: „Adică?”. „Adică burtă, fratele meu, pe care unii au botezat-o drept „monument în…”. Nicolae Dănescu izbucni în râs. „Florine, cu sau fără monument, crezi că ne mai șade bine la vârsta noastră să facem pe amorezii?”. „Nicolae, în cea mai mare primejdie sunteți voi, ăștia fidelii; noi, mai știurlubaticii, n-o luăm în tragic, că vorba ceea: amorul nu moare dar trece și se tratează ca și gripa: cu patul”. „Și dacă nici așa nu-ți trece?”. „De vreo două ori mi se-aprinseseră călcâiele, dar rău de tot. Parcă pluteam. Daniela, deșteaptă și diplomată, s-a-mprietenit cu ele și hop-țop le tot invita pe la noi. Văzându-le mereu li s-a dus aura de mister care le-mpodobise în mintea mea, câte una pe rând, nu amândouă deodată, și amorul meu și-al lor s-a stins, iar cu Daniela sunt prietene și-n ziua de azi”.

Nicolae Dănescu, dus pe gânduri, se-nchipuia pe sine în locul Danielei Beldeanu. Era convins că și pentru o femeie, oricare ar fi fost dragostea de-nceput cu un bărbat, după ani de trai zilnic unul lângă altul, nu mai putea fi aceeași. Cel înșelat își simțea lezat orgoliul mai mult decât carnea care cunoscuse obișnuința, își simțea lezată încrederea, asemenea trădării într-o prietenie. În locul Danielei, el s-ar fi făcut că nu băgase de seamă nimic, dar chiar să le-aducă în casă pe rivale – asta nu.

Ce-ar fi făcut el, Nicolae Dănescu, dacă Aura l-ar fi-nșelat? Nu afla răspuns. Poate și ea avusese impulsuri de moment care s-o fi aruncat în brațele unor bărbați, poate. Nimic din comportamentul Aurei timp de treizeci și șapte de ani nu-i dăduse dreptul nici măcar la o bănuială. Cu toate alunecările lui pasagere, nici el nu-i dăduse Aurei motive de suspiciune. Ce-avea să facă acum? Întorcându-se la rațiune, gândindu-se la anii lui, la anii lui Mihai și la Aura, totul îi spunea: „încetează”. Dar fiecare fibră a lui vibra doar ce se gândea la Florina. Renunțarea echivala cu-o amputare a propriei ființe. Mai mult decât să n-o-nșele cu trupul n-avea ce să-i ofere Aurei. Ba da: fățărnicie. Fiindcă orice gând i-ar fi rămas lipit de făptura de adolescentă a Florinei. „Dragostea mea pentru ea aș mai fi putut s-o-ndur,

dar de ce-am făcut-o pe ea să mă iubească? Dacă mi-aș fi dat frâu liber dorinței pe care-o simt de-atâta vreme pentru ea, poate nu s-ar fi legat atâta de mine. M-ar fi considerat un bărbat ca toți bărbații, nu m-ar fi ridicat pe-un piedestal. Dacă n-aș fi știut câtă nefericire e-n biata ei viață și nu m-aș fi purtat aproape patern cu ea, poate lucrurile – lucrurile? – până acum s-ar fi potolit.

Acum, când o purta cu el în fiecare fibră a unei ființe care-și uita vârsta, legăturile unei vieți, obligațiile, care nici de ridicol nu se mai temea, renunțarea l-ar fi adus într-o stare de melancolie, într-o umoare posacă. I-ar fi tăiat orice chef de viață. Încerca să-și domolească neastâmpărul ce-l răvășea, amintindu-și chinurile îndurate în pușcărie de taică-său, resemnarea acestuia în fața plecării din viață, demnitatea maică-sii în fața tuturor adversităților. Dar aceste gânduri erau tulburate, ca-nvârtejite într-o ceață, de doi ochi căprui-verzui plini de melancolie. Și printre durerile vieții cărora le fusese martor și participant apărea boala Vetuței Diaconu, care-ntunecase viața Florinei. Dragostea lui era o răsplată pentru amărăciunile ei sau un ponos în plus? Florina, atâta cât o cunoștea el, nu era pusă pe stricat casa oamenilor, nici el omul care să-și strice casa. Și-atunci? Atunci rămânea dragostea, care dobora orice considerent rațional, ca o coasă care culcă la pământ iarba.

Cum avea să se poarte cu Aura? Ca totdeauna: atent, îngăduitor față de firea ei autoritară, dar rezonabilă și neatingând niciodată stadiul dictatorial. Datora mult acestei firi a nevesti-sii. Îl scuturase de apatie și de-o permanentă descurajare ce-l copleșiseră odată cu pușcăria lui taică-său, comandorul Grigore Dănescu. Disciplina în muncă, deprinderile de ordine și de curățenie în viață, Aura i le impusese lui Mihai. Cunoștințele de cultură umanistă, obligatorii, după Aura, în orice profesie intelectuală, tot ea i le oferise băiatului: limbi străine de circulație, marea literatură, albume de artă, muzica marilor compozitori. „Nu pentru a epata pe cineva, Mihai, dar ca să știi pe ce lume trăiești. Ai să vezi odată, cândva, ce suport moral este cultura, ce nesecat izvor de consolare”.

Cât însemnaseră pentru el, Nicolae Dănescu, în acea perioadă copleșitoare ca o pâclă, Eminescu, Bacovia, cu înalta lui simplitate, Creangă și Caragiale, Tolstoi și Soljenițân cu Pavilionul canceroșilor, un compendiu al durerii, după a cărui lectură cădeai într-o stare, amestec de amarnică tristețe cu liniște și cu împăcare; „o carte a mea de suflet”, cum o socotea Nicolae Dănescu, la fel ca și Sfânta Ioana a lui Bernard Shaw și-

atâtea alte nume și opere binecuvântate. Câteva ore evada din lumea lui și se cufunda într-o alta care, nefiind mai veselă decât prima, îi arăta imperfecțiunea ei de totdeauna, îi dădea prilej de meditație asupra nimicniciei vieții și-i amintea mereu cuvintele lui Alexandru Macedon pe patul de moarte: „În lumea asta am fost totul și totul este nimic”. Aura avusese grijă ca pe noptiera lui să nu lipsească izvoarele de meditație și de consolare.

În familia Aurei, și-n cea maternă și și-n cea paternă, de cinci generații se-mbrăcase haină militară. Tată-său, general inginer constructor, era considerat un mare specialist în rezistența materialelor, consultat și-n străinătate. Maică-sa, fiică de general de Geniu, era fiziciană, cercetătoare tot în cadrul Armatei. Soții Porumbeanu avuseseră ambiția să facă din fiica lor, Aura, o adevărată doamnă: pian, limbi străine. O profesoară de franceză, pensionară, îi veghease educația de la-nceputul până la sfârșitul liceului, când Porumbenii o recomandaseră unei familii de avocați cu doi copii. Soții Porumbeanu intraseră iute-n Partid, altminteri riscând să se vadă scoși din armată și azvârliți pe unde-și înțărcase dracul copiii.

Comandorul Grigore Dănescu se trăgea de patru generații din neam de ofițeri, iar nevastă-sa, profesoară de latină și de greacă, de tot atâtea generații, din neam în neam profesori de liceu. Porumbenii, ținând seama de timpurile în care trăiau și de poziția lor profesională, îi explicaseră fără menajamente fiicei lor de ce nu trebuia să se mărite cu Nicolae Dănescu, neomițând nici un risc pe care i l-ar fi atras această căsătorie. Înțelegându-le dragostea și grija pentru unicul lor copil, Aura se măritase totuși cu Nicolae Dănescu. Le explicase și ea părinților că nu ignora timpurile în care trăiau, dar că, renunțând la prima ei dragoste – și presimțea unica – ar fi-nsemnat o amputare pentru tot restul vieții. Viață trăită fără nici o bucurie.

În afara faptului că Grigore Dănescu fusese scos din cadrele armatei în 1945, alt cusur nu-i găsiseră soții Porumbeanu ginerelui lor. Ei și-ar fi dorit pentru fata lor un bărbat măcar cu facultatea terminată, adică nu unul care mai trebuia alăptat. Altminteri, cu mamă profesoară de latină și de greacă, iar el făcând cursul superior al liceului modern, băiatul citise, învățase temeinic, intrase la Medicină cu prima medie pe Țară. Porumbenii îi cumpăraseră fiicei lor un apartament cu două camere și hol, socotind că pentru un cuplu tânăr era de dorit să nu stea cu părinții. Nicolae și Aura învățaseră împreună ce era dragostea. Se priveau minute-n șir în adâncul ochilor, ca apoi să se cerceteze cu mâinile ca pe ceva nemaivăzut și de la

atingerea abia simțită să-i cuprindă năvala nestăvilită a sângelui și a dorinței rafinat dozate, atât de puțin obișnuită la cei care cunosc pentru prima oară dragostea. La Facultate stăteau unul lângă altul și din când în când își căutau privirea și-și zâmbeau.

Din ziua când Aura știuse că era însărcinată, Nicolae își lipea de câteva ori pe zi urechea de pântecele ei pe care apoi îl săruta cu evlavie. Copilul – expresia supremă a dragostei lor – era așteptat ca o minune a lumii. Părinții Aurei îi angajaseră nou-născutului o bonă nemțoaică. Îmbunându-se mult în privința ginerelui, stabiliseră și relații mai strânse cu familia Dănescu seniori, față de care până la apariția nepotului comun se-arătaseră foarte rezervați. Nicolae Dănescu îi era profund recunoscător Aurei pentru tot ce făcuse treizeci și șapte de ani pentru el, pentru copilul lor și, foarte important, pentru părinții lui. Și deodată, în armonia dintre ei, simțindu-se unul pe altul ca o singură ființă, în seninul vieții lor izbucnise o furtună. Judecându-se retrospectiv, Nicolae Dănescu nu-și putea reproșa lipsa de cumpătare sau de logică în acțiuni, nici măcar vreo excentricitate. „Vara indiană a hormonilor”.

Cum să și-o smulgă din trup și din suflet pe-aceea care-o stârnise? Abia aștepta să treacă duminica Floriilor, să vină ziua de luni, s-o ducă pe Aura la spital, iar el să stea de vorbă cu Florina. Și el și ea lucrau luni în tura de după-amiază. Să ajungă amândoi la o-nțelegere. Să cadă la o pace. Of! În noaptea care-i despărțea de duminica Floriilor, încercând să-și amintească tumultul erotic al tinereții lor, cu sângele răscolit însă de amintirea din ajun, Nicolae Dănescu își copleșise nevasta cu mângâieri cărora ea li se lăsa cu supunere, ca o fecioară sfielnică, răspunzând cu trecerea ca o adiere a degetelor ei fine peste spatele bărbatului, așteptând fără pic de dorință finalul actului.

Ajunse la vârsta critică, unele femei sunt cuprinse de-o sexualitate sălbatică, ceea ce le face pradă ușoară a unor tineri pești, altele, dimpotrivă, suportă actul sexual, simulând participarea, spre a nu-și izgoni partenerul de-o viață; pentru altele, din pricina unor transformări fiziologice ale aparatului implicat în actul amorului, actul devine un adevărat chin. Oricât li s-ar povesti bărbaților despre viața intimă a femeilor, începând cu profesionistele amorului și terminând cu femeile așezate, nu-și pot închipui câtă simulare, cât efort de-a nu-și dezamăgi partenerul cuprinde viața unei femei.

Aura Dănescu se număra printre cele cărora vârsta critică le stinge dorințele erotice. Era imprudent să refuze elanurile erotice ale soțului ei, care nu mai aveau, slavă Domnului, nici frecvența, nici virulența celor din tinerețe. Lui Nicolae Dănescu nu-i scăpase graba arătată de nevastă-sa de-a termina cât mai repede când era să fie. O discuție între ei pe-această temă nu-și avea rostul. El își dădea bine seama că nu mai era cel din tinerețe, încât de ce i-ar fi cerut nevesti-sii să fi rămas neschimbată? Noaptea spre Florii fusese o descărcare pentru Nicolae Dănescu, dar nu o păcăleală. Cât timp mângâiase formele ferme ale nevestei – ea înotând și făcând zilnic gimnastică – nu-ncetase o clipă să-și amintească trupul pasionat și adolescentin al Florinei.

* „Alo!". „Florina, pot trece pe la tine?". „Vă aștept".

În același capot pe care-l purtase în vinerea cea mai importantă a vieții ei, de data asta având pe dedesubt chiloți „Tetra" și combinezon bleu, milanez, Florina, simțind bătăile inimii și-n cerul gurii, cu ochiul lipit de vizetă, îl aștepta pe doctorul Nicolae Dănescu. Îi deschisese ușa înainte ca el s-apese pe butonul soneriei. Stătea nemișcată în fața lui. Nici el nu se clintea din loc. Se lăsa doar străpuns de privirea ei, în care n-ar fi știut să spună ce deslușea: pasiune, duioșie, blândețe, sălbăticie. Rămânând mai departe nemișcată, fata închisese ochii. El o cuprinse în brațe și-i șopti la ureche: „De ce-nchizi ochii?". „Ca să-mi întipăresc mai bine în ființa mea clipa asta". „Să stăm de vorbă, să cădeam la pace!", se ironiza în gând Nicolae Dănescu, în timp ce-și dorea o sută de guri care să cuprindă deodată trupul subțire și-atât de unduios pe care-l strângea în brațe. Înlănțuiți, ea mergând de-a-ndărătelea, cu ochii închiși, ajunseră la pat, acel liman al făgăduinței. El îi descheie încet nasturii capotului de stambă, iar când îi trase-n jos chiloții avu impresia că desfașă un copil mic; cu zâmbet îi trase peste cap combinezonul milanez. În viața lui n-avusese de-a face cu-asemenea lenjerie. Lucrurile astea de două parale îi treziră un sentiment de duioșie. Trupul delicat, acoperit de ele îi era și mai drag. Abia-l atingea cu buzele și își plimba pe el mâinile orb, în neștire. Florina se ridică de la mijloc și apropiindu-și gura de urechea lui îi șopti, cu un susur care-l străbătu ca un șuvoi de foc: „Hai, nu mă mai chinuiți". Și, fără s-apuce să se mai dezbrace, n-o mai chinui. Când vru să se ridice, ea-și înfipse degetele-n spatele lui și-i șopti la ureche cu susurul ei dulce: „Vreau să vă simt în fiecare fibră". Vorbe ce-l stârniră s-o ia de la capăt, de data asta cu sălbăticie, fără mângâieri, respirația finală a fiecăruia fiind un geamăt.

Florina își îmbrăcă la iuțeală capotul. Nicolae Dănescu-și aminti vremea primei iubiri cu Aura. Umblau amândoi dezbrăcați ca într-o reeditare a Edenului, înainte ca Adam și Eva să fi mâncat din fructul cunoașterii. Ce pudică era Florina și cum nu-și îngăduia să-i spună pe nume.

„Florina, ce se-ntâmplă cu noi?”. Fata ridicase din umeri. Într-un târziu, își luă inima-n dinți să vorbească. „Vreau și eu ceva frumos, la care să mă pot gândi toată viața”. Și din nou tăcere. „O femeie oricât de jos ar cădea își aduce aminte oricum de primul bărbat din viața ei… Eu am vrut ca primul bărbat din viața mea să fie bărbatul pe care-l iubesc… Dumneavoastră”. „Florina, îți dai seama ce grav e ceea ce se-ntâmplă cu noi?”. Fata dădu resemnat din cap, în semn că-și dădea foarte bine seama. „Tu ai douăzeci și cinci de ani, eu cincizeci și șase, însurat și cu un băiat cu zece ani mai mare decât tine. Ce-ți pot oferi eu ție?”. „Dragoste”. „Și la viitorul tău nu trebuie să mă gândesc? Îți încurc viața. Te trag pe-un drum nefiresc. Tu trebuie să te măriți cu un băiat de vârstă potrivită cu-a ta, să ai copii”. Florina oftă. „Eu am un singur regret în toată bucuria pe care mi-o dăruiți: că înșelăm un om, pe soția dumneavoastră… Și dacă vreodată m-aș mărita, ar trebui să-i spun omului de la bun-început că n-am să fac copii”. Nicolae Dănescu o-ntrebă din priviri și dintr-un gest al mâinilor: „de ce nu?”. „Fiindcă nu pot să uit nici o clipă boala mamei. Sunt atât de-ngrozită că aș putea s-o duc mai departe. Eu de la cincisprezece ani și până de curând am dus-o tot cu „Antideprin” ca să pot rezista”. Nicolae Dănescu îi luă mâna și i-o ținu strâns între mâinile lui. Ce să-i fi spus? Că bolile psihice nu se moștenesc, chiar atunci când fac salturi de generații? Odată, pe când maică-sa era internată la „Central”, Florina îi spusese că citise atâtea cărți de psihiatrie încât ar fi putut ține cursuri.

Timpul petrecut de ei cu-atâta pasiune și uitare de sine lua sfârșit pe-o notă melancolică, a-ntoarcerii la realitate. „Totuși, este trist în lume” gândiră amândoi fără să-și mai fi spus nici un cuvânt.

Seara, în timp ce-și descuia ușa, Florina auzi țârâitul telefonului. Simți că inima-i bătea ca o tobă. El trebuia să fie. „Alo”, spuse ea cu un glas mic și gâfâit. „Am simțit că te-ai întors acasă. Ți-am simțit apropierea. Am vrut să te-aud. Atât de tulburate-mi sunt sufletul și trupul”. „Iertați-mă că v-am întristat. Din păcate, viața există și dincolo de bucuria noastră”. „Acum, trebuie să-nchid” și pe șoptite îi spuse: „te iubesc”. Puseră amândoi în același timp telefonu-n furcă. Dimineața sau la prânz, înainte de-a pleca la

Policlinică, și seara, Florina telefona la familia Șoimaru ca să afle dacă aveau nevoie de ceva.

„Florina, mamă, le e din ce în ce mai rău. Săracii au niște dureri că până și Tincuța e de acord să le facem morfină. Toți caută pe cineva să vină noaptea să le facă injecția, când îi apucă durerile mai mari”. „Mamă, telefonează cui crezi dumneata și spune-le că vin eu, dorm acolo și le fac eu injecțiile”. „Dar pentru tine n-o să fie obositor?”. „Obositor, neobositor… mi-e milă de ei, sărmanii. Cu greu s-ar găsi cineva să vină-n miez de noapte să le facă injecții, mai ales că durerile nu-i apucă în fiecare noapte la aceeași oră”.

Florina-și adunase câteva lucruri într-o sacoșă, controlase apa, aragazul, scrisese pe-un carton numărul de telefon al familiei Șoimaru, pusese cartonul lipit de telefonul ei, luase un rând de chei de rezervă, încuiase ușa, apoi urcase cu liftul la etajul trei, la doctorița Bengliu. Sună de trei ori cum avea înțelegere cu Nina Bengliu. În ușa larg deschisă apăru soțul doctoriței. Cu un ochi expert o măsură din cap până-n picioare și ridică mâinile a-ntrebare. „Domnule inginer, sunt locatara de la parter, Florina Diaconu. Aș vrea să vorbesc un minut cu doamna doctor”. „Nu e-acasă, domnișoară”. „Atunci vă rog pe dumneavoastră să primiți cheile de la apartamentul meu. Eu trebuie să lipsesc de-acasă și e bine să se poată intra-n apartament, fiindcă nu se știe niciodată: poate plesni o țeava, în fine…”. „Ești o ființă prevăzătoare și-n același timp foarte-ncrezătoare. Dacă-ți furăm ceva?”. „Glumiți, domnule inginer. Iar hoții-hoți n-ar prea avea ce să fure”. „Măcar un televizor, o combină ceva…”. „S-ar păcăli, fiindcă n-avem”, și Florina făcu semn din mâini sugerând lipsa a ceea ce i se enumerase. „Domnișoară, nu vrei să intri o clipă, să bei ceva, să iei o gustare, să stăm un pic de vorbă?”, îi propuse inginerul Spânu, în timp ce Florina-i întindea cheile, iar el le-apucase doar pe jumătate, lăsându-le o clipă ca o punte între el și Florina. „Vă mulțumesc de invitație, dar sunt tare grăbită”. „O-ntâlnire?”. „Da. Cu doi bătrâni pe moarte și cu mama mea care-i îngrijește”, și Florina oftă din adâncul pieptului. „Iartă-mă, n-am știut”. „N-aveați cum să știți. Vă mulțumesc. La revedere”.

Pe doctorul Dănescu avea să-l anunțe, nu știa cum, că o vreme n-o mai găsea acasă. Avea să-i telefoneze când doamna doctor era la spital, fie la Policlinică unde-l căutase de multe ori pentru a-i comunica stadiul în care se afla cu lucrările pacienților lui. Mai bine la Policlinică. Acasă risca să dea

peste madam Filea, care le făcea doctorilor Dănescu menajul de trei ori pe săptămână.

Bătrânii Șoimaru abia mai țineau suflet în ei. Vetuța Diaconu încerca să le-ndulcească suferința întrebându-i mereu ce le-ar fi plăcut să mănânce și să bea. Domnul Șoimaru îi cerea câte un degetar de coniac, iar doamna un degetar de vin roșu. Descoperind Tincuța această încălcare a regimului strict pe care trebuiau să-l urmeze părinții ei, se năpustise asupra Vetuței Diaconu ca asupra unei criminale care, prin inconștiență sau poate voit, le grăbea bătrânilor sfârșitul. „De ce le dai să bea când știi că le face rău?”. Vetuța Diaconu o privise cu tristețe și-o-ntrebase: „Tincuțo, ce crezi că le mai poate face rău? De ce să le iei o plăcere, singura care le-a mai rămas?”. „Nu-ți dai seama că-i omori cu zile?”, îi răspunsese Tincuța, tremurând de nervi. „Cu ce fel de zile, Tincuțo? Astea mai sunt zile sau pedeapsă de la Dumnezeu? Roagă-te lui Dumnezeu când ți-o veni sfârșitul, cine-o fi lângă tine să nu-ți taie singura plăcere care ți-ar mai fi rămas”.

Discuția avusese loc în bucătărie. Tincuța ieșise pe ușa din spatele apartamentului, trântind-o de s-o scoată din țâțâni, de enervare uitând să-și mai ia rămas-bun de la părinți. Se dusese glonț la soră-sa, Catrina, să-i povestească ce făcea cu părinții lor nebuna de soră a lui Gogu, „schizofrenica aia”. Îi părea bine că era și Gogu de față; chiar îi făcea plăcere să spună odată și-odată ce credea despre sora lui, care numai bună de-ngrijit bolnavi nu era. „Dragă Tincuța, ce rău crezi că le mai poate face o picătură de băutură în halul în care sunt ei?”, își dăduse cu părerea, pe-un ton blând Catrina, fiind convinsă că are dreptate și nu doar pentru a-i ține partea cumnată-sii, Vetuța.

Gogu Eremia asistase la discuție fără nici o vorbă, încercând să nu i se citească participarea nici pe chip. Dar cum Tincuța nu era omul care să umble după o atmosferă pașnică, i se-adresă cu un ton ironic lui cumnatu-său: „Gogule, tu ești doctor, tu crezi că sora ta face bine ce face cu părinții noștri?”. „Dragă Tincuța, știu bine că părerea mea nu face doi bani pentru tine. Dar dacă ții s-o afli, ți-o spun. Decât i-ați îndopa cu toate doctoriile, mai bine le-ați da să mănânce tot ce le poftește sufletul și le-ați face morfină ca să le ia durerile. Dac-ar fi fost părinții mei, demult îi lăsam să moară-n liniște și pace. La peste optzeci de ani ai lor și prăpădiți cum sunt, de ce nu te gândești la ei ca la niște biete ființe care-abia așteaptă să moară? De ce nu te-nchipui o clipă-n locul lor?”.

În urma discuției cu Tincuța, care-o tratase ca de-obicei pe-un ton condescendent și plin de reproș, de n-ar fi fost mila pentru cei doi bătrâni – care nici ei nu dăduseră cine-știe-ce parale pe ea cât fuseseră-n putere – Vetuța și-ar fi luat bocceaua și dusă ar fi fost. Dar îi era milă de ei și rușine de frate-său, Gogu. El o adusese pe soră-sa-n casa socrilor lui, văzând că toate femeile de dinaintea ei repede-și luaseră tălpășița.

„Dragă Tincuța, dacă nu găsiți pe nimeni, du-te tu și cu Catrina și-i îngrijiți cum credeți că e mai bine, că doar sunt părinții voștri. Vetuța, cum a venit așa pleacă”. „Am înțeles că noaptea stă acolo și Florina”, spuse Tincuța din vârful buzelor. „Și ea poate la fel de bine să plece”. După aceste cuvinte, Gogu Eremia trecu la el în birou, găsind de prisos prelungirea unei discuții inutile.

Deși între el și socrii săi nu fuseseră cine-știe-ce relații calde, lui Gogu Eremia îi era milă de ei, ca de două ființe decrepite care-și așteptau și-și doreau moartea. Trecea zilnic să-i vadă și-ncerca să le ușureze suferința. Fiindcă ipocrizia socială interzicea eutanasierea. În fiecare zi și-o amintea pe fata căreia-i injectase morfină în perfuzie, și care-l binecuvântase, pentru a-i fi curmat niște suferințe atroce. Trebuia să recunoască totuși ce traumă însemnase pentru el întreruperea acelei vieți, fără nici o remușcare însă, ba dimpotrivă, socotind că făcuse cea mai bună faptă din viața lui.

„Tincuța dragă, de ce ești atât de paraponisită pe Vetuța, fiindcă le-a făcut și lor o plăcere, când știi că nici un regim din lume nu le mai ajută la nimic?”. „Da, dar nici să le faci rău cu bună-știință”. „Tincuța, ce rost are să te prefaci: știi bine că nimic nu le mai face rău. De ce trebuie să-ți arăți antipatia tot timpul față de Vetuța și față de Florina, doar fiindcă sunt rudele lui Gogu? Te-ai gândit ce-am face fără Vetuța? Uiți c-am schimbat șase rânduri de femei care-au plecat ele, nu le-am concediat noi. Te oferi să faci tu ce face Vetuța?”. „Dă-le dracu' și pe ea și pe fie-sa; n-au decât să stea acolo și să se-mbuibe. Plus ce le mai dă Gogu, fiindcă nu văd de unde-ar fi atât de elegantă Florina, doar dacă nu s-o ține cu vreun barosan”. „Este elegantă fiindcă lucrează c-o dentistă care se-mbracă numai de la pachet. Asta, cum se satură de-un lucru, i-l pasează Florinei”. „Mă rog”.

Cu-o voce ca un firicel de ață, străduindu-se din răsputeri să nu fie plângăreață, doamna Șoimaru povestea câte ceva din viața ei, întrebându-și din când în când soțul: „Îți mai aduci aminte, Tudore?”. La care ori nu primea nici un răspuns, ori un mormăit neinteligibil. Din pat nu se mai putea ridica niciunul, iar domnul Șoimaru nu mai părea să-nțeleagă ce i se

spunea. „Cred că se duce, ferice de el”, spunea doamna Șoimaru de câteva ori pe zi, în momentele de luciditate dintre injecțiile cu morfină. Abia mai găsea Florina câte un locșor unde să-nfigă acul seringii, prin pielea pergamentoasă care aproape că se lipise de oase. Și deodată se auzea bănuiala de glas a doamnei Șoimaru: „Mi-aduc aminte de tata cum, la moșie, de fiecare Paști cumpăra ghete tuturor copiilor din sat. Îl trimitea pe Ghiță, vizitiul și lăsa la fiecare casă ghetele. Ghiță făcea lista copiilor cu vârsta lor. De Florii veneau oamenii din sat și ne-mpodobeau gardul cu salcie. Tata a fost un farmacist și-un boier bun: a făcut dispensar în sat, a mărit școala, a făcut casă pentru-nvățător”. Și deodată glasul se oprea, iar doamna Șoimaru, epuizată, adormea. Dormea nemișcată pe spate și respira atât de ușor încât Vetuța Diaconu îi punea mereu o oglinjoară-n fața nasului ca să-și dea seama dacă mai trăia. Domnul Șoimaru murise-n somn. Dimineața, doamna Șoimaru întinsese mâna spre patul lui și spusese cu glasul ei abia șoptit: „Te-ai dus, Tudore? Ferice de tine. Să știi că te-ajung și eu curând”.

La bătrânețea însoțită de boală, despărțirea de partenerul de viață ori ia proporții de catastrofă, ori este primită cu seninătate, ca o binecuvântare pentru cel plecat. De la cei înțelepțiți de vârstă și de boală n-ai s-auzi: „Acum eu ce mă fac?”, ci promisiunea celui rămas de-a-l urma cât mai repede pe cel plecat. Când scoseseră sicriul în care i se afla soțul, doamna Șoimaru șoptise: „Tudore, să m-aștepți cu garoafe grena, ca pe vremuri”. Catrina se-apropiase de maică-sa: „Mamă, vrei ceva? Ce-ai spus?”. „Nu era pentru voi, era pentru el”.

Puțini sunt bătrânii petrecuți cu lacrimi. Aceia mor într-o clipă, de buni, zdraveni, sănătoși. La cei care-au zăcut, celor rămași plecarea lor li se pare o izbăvire. Dacă totuși cineva-i plânge este privit de restul participanților ca o curiozitate, aproape ca o manifestare patologică. După domnul Șoimaru, la cei optzeci și opt de ani ai lui nu cursese nici o lacrimă.

În săptămâna cât îi supraviețuise, doamna Șoimaru aci îl căuta cu mâna în patul de-alături, aci șoptea: „Am uitat că a plecat să m-aștepte”. Altă dată se trezea povestind din trecut, mai ales în prezența Florinei, care-o asculta cu mare atenție. Își aducea cu plăcere aminte brocantele din Paris, unde, pe lângă lucruri obișnuite găseai și unele de mare valoare, bijuterii vechi cu monturi – adevărate opere de artă. „Fetițo”, i se-adresa-se Florinei, „vezi că-n sertarul din stânga de la vitrină e-o casetă turcească de alamă ciocănită. Adu-o încoace”.

Cutia, o casetă de bijuterii de fapt, ocupa aproape tot sertarul vitrinei. „Acum desfă-i încuietorile și ridică-i capacul”. Înăuntru erau etuiuri de catifea în care se aflau șiraguri de perle roz și de perle albe cu fermoare, cele albe din ametist, cele roz din rubin, șase șiraguri de coral prelucrat, mărgele rotunde în degradeu, cu fermoar de safir. Într-o cutie mică – un inel. Un smarald transparent, verde crud, pătrat, plat, cu marginile bizotate, într-o montură de aur roșu, ușor curbată la marginile smaraldului, în fiecare capăt al curburii cu câte un briant minuscul. Florinei inelul nu i se păruse de-o mare frumusețe, ci doar original. „Pe ăsta”, și mâna doamnei Șoimaru, cu degete ca niște cioturi, se opri pe inel „pe ăsta l-am cumpărat la Paris la o brocantă. Se pare – așa mi-a spus cine mi l-a vândut – că este italienesc de pe la o mie șapte sute și ceva. Ți-l dau ție ca să-ți amintești de mine”. „Doamnă, dar ce-au să zică fetele dumneavoastră?”. „Să zică ce-or vrea. Le rămâne destul. Nu mai spun de câte le-am dat pân-acum”. „Și pe astea cum de nu le-ați dat?”. „Le-am păstrat gândind să le pot vinde la o nevoie, dar n-a fost cazul”. La ultimele cuvinte îi puse Florinei inelul pe inelarul mâinii stângi și epuizată de efort, adormi.

Florina mai luă seama bijuteriilor, apoi le puse în etuiurile lor, în casetă și la loc în sertarul servantei. „Ce curaj pe oamenii ăștia bătrâni, să țină asemenea valori la-ndemâna oricui, când azi e-atâta hoție și tâlhărie”. Când veniră cele două fiice ale doamnei Șoimaru, Florina scoase caseta din sertarul vitrinei, deschise etuiurile și le-arătă bijuteriile, sfătuindu-le să nu le mai lase acolo. Întinse mâna și punând un deget pe inelul cu smarald le spuse: „Doamna Șoimaru mi l-a dăruit mie, ca să-mi amintesc de dânsa. Am întrebat-o ce-o să spuneți dumneavoastră fiindcă mi l-a dat mie…”. Florina nu vru să le repete și ultimele vorbe ale doamnei Șoimaru. „Ți l-a dat de parcă n-ar fi avut cui să-l lase”, spuse Tincuța cu un aer de dispreț, în timp ce Catrina lăsase nasu-n pământ. „Doamnă Tincuța, vă rog luați inelul. Am să-mi aduc aminte de doamna Șoimaru și fără el”. Și Florina își scoase inelul, îl puse pe-o farfurioară de pe masă și ieși din cameră; își luă jacheta din cuierul din vestibul și plecă fără nici un cuvânt.

Tincuța luase inițiativa de-a invita la restaurantul „Continental” apropiații care participaseră la-nmormântarea, la distanță de o săptămână, a părinților ei și-ai Catrinei. Doctorul Gogu Eremia nu se-amestecase nici măcar cu o vorbă, ci achitase nota de plată întinsă de cumnată-sa ca reprezentând jumătate din cheltuielile cu praznicul și cu înmormântările. În momentul când automobilele care veneau de la Bellu opreau în fața

restaurantului, dintr-un automobil verde, împodobit cu garoafe albe coborau un mire și-o mireasă, pășind elegant pe covorul roșu de pe treptele de la intrarea în restaurant, anume întins ca să-i primească, în acordurile marșului nupțial și-n aplauzele nuntașilor. Gogu Eremia nu-și putu reprima un zâmbet ironic și amar. Din separeul celor cu nunta mai răzbătea din când în când câte un „Trăiască mirii!”. Altminteri, totul decursese ce e drept fără cusur, precum prevăzuse Tincuța în calitate de maestru de ceremonii. Gogu Eremia remarcase la restaurant că nu era nici un loc gol. Deci, Vetuța și Florina nu fuseseră poftite.

La sfârșitul înmormântării doamnei Șoimaru, în timp ce asistența prezenta condoleanțe familiei celei dispărute, Florina și Vetuța se retrăseseră fără nici o vorbă și plecaseră la Metrou. Tot cu metroul veniseră la cimitir. Gogu Eremia, pe lângă nevastă-sa, luase în mașină doi farmaciști bătrâni, vecini cu săvârșiții Șoimaru. În aceeași formație sosiseră și la „Continental”, în acordul marșului nupțial. Absența Vetuței și-a Florinei de la praznic îl înfurie-n așa hal pe Gogu încât nu se atinse de nimic din ceea ce-i puneau chelnerițele în față. Dacă nu i-ar fi fost rușine de cei doi farmaciști bătrâni pe care trebuia să-i ducă înapoi acasă, pe loc s-ar fi ridicat și-ar fi plecat. O vorbă nu scosese tot timpul mesei, o privire măcar nu-i aruncase nevesti-sii, care era vizavi de el și nici măcar la sfârșitul praznicului nu spusese, în rând cu toți mesenii, „Dumnezeu să-i ierte!”.

Acasă, fără nici o vorbă, se retrăsese la el în birou. Catrina fiind sigură care era motivul acestei comportări a bărbatului ei, după ce ezitase cât ezitase, își luase inima-n dinți, deschisese ușa biroului și se-așezase pe-un fotoliu în fața lui Gogu. „Gogule, ce s-a-ntâmplat de nici măcar nu te uiți la mine?”. Aruncându-i o privire ca un burghiu, cu o voce stăpânită, dar mai rece decât gheața, Gogu i se-adresă nevesti-sii: „Dacă ai fi tâmpită, întrebarea asta aș pune-o pe seama tâmpeniei. Nefiind tâmpită o pot pune doar pe seama ipocriziei. Nu ți-e rușine să mă-ntrebi ce e cu mine? Despre soru-ta n-am aflat azi că e o jigodie, dar despre tine azi m-am convins odată mai mult că ești o cârpă de șters picioarele. Că jigodia de soră-ta nu le-a poftit la praznic pe Vetuța și pe Florina nu mă miră, dar că tu n-ai avut nici un cuvânt de spus mă umple de scârbă. Soră-mea, nebuna, schizofrenica, șase luni v-a șters la cur părinții. Nepoată-mea de două săptămâni nu doarme ca să le facă morfină. Dar la „Continental” vă compromiteau! Catrina, azi mai mult decât oricând, îmi pare rău că m-am însurat cu tine. Are dreptate românul când spune: ia-ți petic din gunoiul tău. Asta e tot ce-

am avut de spus. Casa e a ta, de la părinții tăi, neam de neam de intelectuali și de boieri. Drumul e-al meu, care nu sunt de nivelul vostru nici sufletesc, nici social”.

Catrina, tremurând ca varga, izbucni într-un plâns cu sughițuri. Gogu ieși pe balconul biroului și-și aprinse o țigară. Când termină de fumat dădu un telefon, își adună niște lucruri într-o valiză, îi spuse Catrinei „Noapte bună” și plecă spre tramvai. Mașina o lăsă în garaj. „Chirie pentru toți acești ani cât am beneficiat de zestrea dată fiicei lor mai mari de farmaciștii Șoimaru”.

O ura pe Catrina? Chiar deloc. Dar ceva se rupsese iremediabil în sufletul lui. Dacă ar mai fi rămas împreună cu nevastă-sa ar fi-nsemnat să accepte-un compromis, ceva de ochii lumii. Ce-avea să i se-ntâmple Catrinei? Ce-avea să-i dea Dumnezeu. Dacă voia n-avea decât să divorțeze. El nu se despărțea din cauza vreunei femei, ci pur și simplu fiindcă după treizeci și șase de ani de căsătorie înțelegea că greșise mediul în care intrase cu naivitatea dragostei. Socrii îl băgaseră de seamă și în seamă când avuseseră nevoie de el profesional, medicii de-un leat cu ei luând demult calea Domnului. Cumnată-sa, Tincuța, nu făcuse niciodată apel la cunoștințele lui profesionale, ceea ce nu-l îndurerase defel.

Ce-i reproșa Catrinei? Exact ceea ce-i spusese: lipsa de curaj a unei opinii. Lui i se-aplecase și gata. Ce-avea să spună Magdalena, fiica lor? Îi dăduseră de zestre o garsonieră, pe care o-nchiriase, ea locuind într-o vilă superbă, cu socrii. N-avea decât să spună ce poftea. Gogu Eremia trecea printr-un moment când toată lumea îi era egală și ceea ce nu bănuia, așa avea să-i rămână până la sfârșitul vieții; cu o excepție, totuși.

Între Florina și doctorul Dănescu, în loc să se domolească, starea se agrava, simțindu-se tot mai dependenți unul de altul, printr-o dorință ce nu se istovea. Doctorului Dănescu nu-i stătea gândul decât la trupul de adolescentă al Florinei, la mirosul acestuia de tinerețe și de prospețime, la respirația fierbinte și la murmurele de dorință aprinsă pe care gura ei i le picura suav în ureche. Nu-și aducea aminte ca vreun trup de femeie să fi răspuns desăvârșit dorințelor lui cum răspundea trupul Florinei, care se-ncolăcea ca un vrej în jurul lui, dar care știa atât de bine să se lase iubit. „Vara indiană a hormonilor”. Și ce să fi făcut acestor hormoni ce-și îndeplineau atât de aprig datoria încât mulțumeau o tânără de douăzeci și cinci de ani? Să se fi castrat, ca să pună capăt acestei stări de euforie? Aura n-avea de ce se plânge. El funcționa ca și înainte, ca un ceas de cea mai bună marcă elvețiană. Ceea ce se cheamă eufemistic îndatorire conjugală se

petrecea tot mai rar între soți, nesupărând-o deloc pe Aura, deși o bătea gândul că bărbatul ei își exercita darurile-n altă parte, oricum cu multă discreție și cu o femeie de bună condiție, de vreme ce nu-i ajunsese nimic la urechi.

Întoarcerea Vetuței Diaconu acasă, după șase luni de absență, avea să tulbure paradisul Florinei și-al lui Nicolae Dănescu. Florina, de modă veche în multe privințe, printre care se număra decența, cu maică-sa alături i-ar fi fost o rușine de moarte să-și aducă amantul în casă. Vetuța, foarte curioasă de felul ei, nu s-ar fi lăsat fără să afle cine era iubitul fiică-sii și dacă i-ar fi mărturisit așa ceva, și dacă nu. Unde mai puneai că în curând avea să se-ntoarcă, împreună cu familia, de la o agenție din străinătate, celălalt locatar de pe palier, a cărui soacră începuse o curățenie mare a apartamentului cu pricina.

Discreția era și pentru Nicolae Dănescu un principiu de viață. Era greu să-nchiriezi o garsonieră pe undeva. Clandestin – evident. Adică să te fi dat pe mâna cuiva uns cu toate alifiile, între care șperțurile pe la autorități. Jena Florinei față de mamă-sa îi era perfect justificată. Nici lui nu i-ar fi tihnit s-o știe alături, în timp ce s-ar fi iubit cu Florina. Nu le rămânea ca adăpost al dragostei decât mașina lui. Un fost coleg de liceu, inginer, îl învățase cum să dea kilometrajul înapoi. Pentru ca Aura, înzestrată cu un deosebit spirit de observație, să nu poată calcula kilometrii pe care Nicolae nu i-ar fi putut justifica dacă înregistrarea ar fi fost adevărată. Nicolae și Florina mergeau odată pe săptămână în pădure la Băneasa. Niciodată nu fusese la mai multe revizii mașina doctorului Dănescu decât din ziua când intrase-n „clandestinitate". „Cât trebuie să mă iubească Florina dacă acceptă condițiile astea atât de umilitoare. Din partea unui bărbat care doar îi încurcă viața".

Farmaciștii Șoimaru muriseră în octombrie. La șase luni după doamna Șoimaru, murise Vetuța Diaconu. Dimineața, când plecase la Policlinică, Florina o lăsase bună, zdravănă, spălând geamul din camera de zi. O găsise-n patul ei, încălțată-n pantofi, stând pe-o parte, cu-o mână sub cap. „Mamă, mamă!". Abia când pusese mâna pe ea Florina înțelesese că maică-sa murise. Florina-și deschise iute geanta: medicamentele Vetuței erau înăuntru. De la tentativele ei de sinucidere – deși maică-sa ajunsese-aproape la o stare normală – Florina-i lăsa acasă medicamente doar pentru o singură priză. O strigă din nou: „Mamă, mamă!". Se-așeză pe-un scaun cu mintea golită de orice gând. Doar o mirare stăruia în toată ființa Florinei: cum de

maică-sa nu-i răspundea. Nemișcarea nu-nsemna moarte, ci tăcerea. Nu-și închipuise niciodată că avea să-și cheme mama, iar ea n-avea să-i răspundă. „Mulțumescu-Ți Ție, Doamne, că n-am murit eu înaintea ei!”.

Deși unchiu-său Gogu se despărțise de Catrina – ceea ce le-amărâse din cale-afară pe Vetuța și pe Florina – Florina îi anunțase mătușă-sii prin alianță ziua și ora incinerării celei care pornea pe alte tărâmuri. Catrina, împreună cu Magdalena și cu Mihu, soțul acesteia – care n-o cunoscuse pe Vetuța – se-apropiaseră de catafalc și-așezaseră pe marginea de granit o jerbă de garoafe. Pe panglică era scris: „Ultim omagiu. Catrina și Magdalena”. Doctorul Dănescu, fiu-său Mihai, doctorița Bengliu și colegii Florinei din Policlinică formau un grup. Pe banca de pe marginea catafalcului stăteau Florina și Gogu Eremia: familia moartei. Ultimele note din Adagio-ul lui Albinoni se suprapuneau coborârii sicriului spre cuptorul de incinerare și închiderii celor două aripi ale catafalcului, închipuind un capac de sicriu. Florina stătea împietrită pe bancă. Unchiu-său o apucă de braț: „Trebuie să mergem, Florina”.

De ei doi, în picioare în mijlocul sălii, se-apropiau cei de față spre-a le prezenta condoleanțe. Catrina și Magdalena, cu ochii plini de lacrimi, o strânseră în brațe pe Florina, Mihu îi sărută mâna. Gogu Eremia le sărută mâna nevesti-sii și fiică-sii și le spuse: „Vă mulțumesc că ați venit”. Doctorița Bengliu, căreia i se udase batista de lacrimi o strânse tare la piept pe Florina, fără nici un cuvânt. Toți colegii o sărutau pe Florina și-i întindeau mâna doctorului Eremia, care le-o săruta femeilor și le-o strângea bărbaților, rostind încet: „Mulțumesc!”. Nicolae și Mihai Dănescu se-apropiaseră ultimii de cei doi. Mihai se uită lung în ochii Florinei, apoi o strânse cu putere în brațe, vrând s-o trezească la viață. Nicolae Dănescu îi sărută Florinei mâna, o strânse-n brațe, închise ochii și-și culcă o clipă capul pe umărul ei. Cu toată starea ei de-ncremenire, în care viața i se părea suspendată, Florina simțea că-n existența ei ceva se rupsese definitiv.

Dispariția acestei biete mame, care-i amărâse adolescența și prima primă-tinerețe, îi luase o spaimă de pe inimă, dar îi aducea și presimțirea că avea să se sfârșească și puținul frumos din viața ei. Oameni care nu sunt înzestrați cu însușiri extrasenzoriale își presimt totuși viitorul, ca și când spre el s-ar deschide o fereastră.

* „Florina, hai să mergem la un restaurant, să mai stăm de vorbă”. „Unchiule, ce să căutăm noi la restaurant? Mai bine mergem la noi acasă”. Încă nu se obișnuise că „noi” ținea de trecut. „Și mai bine să mergem la

mine. Să-mi vezi și tu garsoniera”. Garsoniera doctorului Eremia era spațioasă, luminoasă, cu dulap de haine în perete, cu o cămară având aerisire directă, ca și baia. Camera era mobilată cu strictul necesar. Fără un obiect decorativ, fără un tablou, fără o fotografie, avea un aer monahal. „Unchiule, nu vreau să te supăr, dar să știi că eu și cu mama suntem… am fost tare mâhnite că te-ai despărțit de tanti Catrina. Să nu te superi, dar noi am crezut – și ezită în fața trecutului verbal – că ți-ai găsit vreo tânără și de-aia…”. „Nu mi-am găsit pe nimeni, dar în viața unui om, în aparență dintr-un nimic, se rupe ceva iremediabil. E momentul când ai revelația unei mari greșeli pe care-ai cultivat-o ani de-a rândul. Când, de exemplu, te saturi să fii socotit o mezalianță”. „Unchiule, dar tanti Catrina s-a măritat cu dumneata, cu toate că părinții ei n-au fost încântați de căsătoria asta. Deci te-a iubit”. „Și eu am iubit-o, dar s-a terminat. În treizeci și șase de ani de căsătorie se-adună și bune și rele. Vine un moment când picătura dă peste buza paharului. I-am lăsat Catrinei toată munca mea de-o viață, iar eu am luat-o de la lingură”. „Noi ne-am mai văzut cu dânsa și ne-a spus că poți să iei tot ce dorești din casă”. „Nu doresc nimic”. „Unchiule, iartă-mă că te-ntreb, dar care-a fost picătura ce-a dat pe dinafară?”. „Conformismul ei de-o viață, în care singura abatere a fost căsătoria cu mine. De câte ori mergeam pe la părinții ei nu se vorbea decât de noblețea neamului Șoimaru și-a neamului Lizeanu – adică al soacră-mii. Titus Pop, de unde la-nceput era considerat o mezalianță, ca și mine, de când a ajuns mare, cu Partidul și cu Guvernul, a devenit obiect de admirație pentru socri și pentru Catrina. Singura care profită cât poate de pe urma lui, dar în sinea ei doi bani nu dă pe el, e Tincuța. Altă jigodie – obiect de admirație al nevesti-mii… Ți-a spus ea, v-a spus care-a fost picătura care-a dat pe dinafară din pahar?”. „Nu”. „Foarte bine…”. Deci n-avusese curajul să le spună Florinei și Vetuței că lipsa lor de la praznicul de-nmormântare al bătrânei Șoimaru însemnase picătura ce dăduse pe dinafară din pahar.

„Unchiule, dac-ai mai ști și povestea cu inelul cu smarald…”, îi trecu prin minte Florinei, care se mirase atunci de lipsa de reacție a mătușă-sii Catrina față de atitudinea soră-sii. Catrina le poftise la parastasul de șase săptămâni al doamnei Șoimaru. Vetuța, fără să se fi sfătuit în prealabil cu Florina, mulțumise de invitație, dar refuzase. „Catrina dragă, noi nu vrem să-ți stârnim zâzanie-n familie. Dacă n-am avut loc la praznicul de-nmormântare, nu se mai drege-acuma busuiocul. Suntem sigure, și eu și Florina, că Tincuța ne-a uitat. De ce să-i stăm noi ca un spin în ochi?”.

Catrina tăcuse și-nghițise. „Atunci ne vedem curând la mine”, spusese ea. Și se văzuseră și cu Magdalena, care nu-și putea reveni după gestul tatălui ei, gest pe care maică-sa nu i-l tălmăcise-n nici un fel. „Tată, ți-ai găsit vreo tânără de care te-ai îndrăgostit?”, îl întrebase cu blândețe Magdalena, ca și când s-ar fi adresat unui bolnav. „Din păcate nu, fata tatei. Dar nu te preocupa de-ntâmplarea asta. Să știi că pot sta la aceeași masă cu maică-ta și pot să mă port și să vorbesc civilizat cu ea”. „Tată, treizeci și șase de ani șterși cu buretele?”. „Nu, Magdalena. Nu șterși cu buretele ci-nfipți cu bolduri în viața mea, ca niște bondari într-un insectar. Tocmai memoria m-a adus la despărțirea de maică-ta”. „Tată, v-ați luat din dragoste, v-ați înțeles atâția ani și deodată, ca un trăsnet, ce s-a putut întâmpla?”.

Gogu Eremia și-aduse aminte cum nevastă-sa mersese totdeauna cu el în Oltenia cât trăise coana Atena și cât trăise Adrian Diaconu, cum nu se lepădase de amărâta de Vetuța și de Florina când fuseseră la greu și o undă de-amărăciune îi trecu prin suflet. Erau anii când în Catrina încă nu se-ncuibase snobismul familiei Șoimaru și admirația pentru Titus Pop și pentru Tincuța, deveniți exemple de reușită-n viață, de știință a relațiilor sociale. „Invită-l și tu pe la noi pe profesorul Stoenescu”, îl îndemna Catrina. „Mi-e de-ajuns că-i suport impostura și bădărănia la spital ca să-l mai poftesc și-acasă”. „Da' vezi, Vasiliu a știut să se dea bine pe lângă el și e șef de secție și membru de Partid”. „Meseria mea e să-ngrijesc oameni bolnavi, nu să fiu șef și nici membru în Partidu' lu' pește”. „Vasiliu a știut să obțină o bursă de-un an în America”. „Să fie sănătos. Eu n-am să obțin bursă nici la Gheboaia”. „Să nu-ncerce să se debaraseze de tine”. „S-ar fi debarasat ei de mult dacă nu le-aș duce secția-n spinare. Să nu-ți închipui că plecând bou la bursă-n America te prefaci în geniu și nici pupând în cur Partidul și ajungând profesor”. „Păcat că în nu știi să-ți pui în valoare calitățile”. „Social, într-adevăr, o duc foarte prost. Profesional, nu mă pot plânge. Chiar și crema Partidului, când o doare pe undeva, pe mine mă cheamă la „Elias”, nici pe profesor, nici pe Vasiliu. Până și ăștia au aflat cât valorează dosarele”.

Odată, când Chivu Stoica se simțise rău, nereușind să cadă de acord asupra unui diagnostic, medicii solicitați îi ceruseră voie pacientului să-l scoată de la Gherla pe Hațieganu, mare diagnostician, spre a-și spune și el părerea, în privința bolii marelui om de Partid. Un avion de vânătoare îl adusese val-vârtej pe Hațieganu la București. Hațieganu doar ce pusese mâna pe pacient și-i dibuise buba. După ce-i extrăsese tot puroiul dintr-o

pungă de lângă pancreas, se spălase pe mâini și li se adresase colegilor lui bucureșteni: „Domnilor, acuma știți ce are; vă rog, duceți-mă înapoi la pușcărie”. Chivu Stoica, într-un elan de generozitate, și probabil gândindu-se că ar mai fi putut avea nevoie și altă dată de Hațieganu, intervenise pentru eliberarea lui din detenție.

Gogu Eremia își trecu o mână prin fața ochilor, ca și când ar fi alungat o insectă supărătoare. „Magdalena, dacă pân-acuma nu știi ce-nseamnă să se rupă ceva din tine, ceva legat de-un om, îți doresc din tot sufletul să nu afli niciodată. Mai mult n-am ce să-ți spun. N-am o fire dușmănoasă: ca dovadă că-i suport în capul meu pe Stoenescu și pe Vasiliu. Aș putea să plec în altă parte și să scap de ei. Și? Aș da tot peste unii cu Partidul și cu Guvernul. Dar e greu în viața ta intimă, de om, să lungești pelteaua când s-a rupt ceva aici”, și dusese mâna la inimă. „Ca între doi oameni ceva să se strice iremediabil, nu-nseamnă nici măcar ca unul dintre ei să fie un monstru. E suficientă erodarea de zi cu zi, acumularea inevitabilă de contrarieri care să te facă să suporți rutina platitudinii cu-atât mai greu cu cât ai iubit mai mult. Și maică-ta, ca tot neamul ei, pune mare preț pe lucruri, pe acumulare. Nu mi-am luat din casă decât hainele, cărțile de specialitate și Eminescu, ediția Maiorescu. Eu nu mă leg de lucruri”.

Magdalenei i se păruse totdeauna că bunicii ei materni se țineau cu nasul pe sus față de tatăl ei care nu făcea nimic pentru a-i contraria, dar nici pentru a le intra în voie. La toate subiectele care-l enervau și la care ar fi avut de spus câte ceva de să le țiuie urechile socrilor lui, înghițea în sec și tăcea. Două subiecte în special îl scoteau din sărite: idealizarea epocii de aur 24 de carate dintre cele două războaie mondiale și cea a Occidentului, unde umblau câinii cu covrigi în coadă. Pe socri îi enerva placiditatea lui Gogu Eremia care, șef de promoție, se mulțumea să fie doar un medic-primar, în loc să fi ajuns profesor ca niște colegi de-ai lui care se aflaseră în coada promoției. Cu tot paseismul lor, erau de părere că de vreme ce prin politică se ajunge, politică trebuie să faci, acest aspect apropiind comunismul de aurul 24 de carate interbelic, bi-antebelic și, de fapt, cam de tot ce consemnase istoria. Politica te propulsa în „Orient-Express”. Fără ea băteai șleaurile cu două mârțoage înhămate la o cotigă.

Titus Pop își înțelegea epoca, spre deosebire de catârul ălălalt de ginere, om fără pic de ambiție. Titus bătea lumea-n lung și-n lat, iar la soră-sa-n Elveția se ducea când voia, cu nevastă, cu copil ca și când ar fi trecut de pe-un trotuar pe cel de vizavi. La doi ani o dată, soră-sa îi trimitea o mașină cu

vreo 20.000 de kilometri la bord, ca să nu se poată spune că era nouă. La vamă, Titus avea relațiile lui, încât mașina intra-n Țară ca o scrisoare la cutie. O vindea pe cea anterioară și punea banii la teșcherea. Pentru soră-sa și pentru cumnatu-său, o mașină-nsemna un mizilic. Cu toate nemulțumirile Tincuței împotriva bărbatului ei, de pe urma lui și-a surorii lui văzuse toată Europa, în condiții pe care omul de rând, de pe orice meridian, nici nu le-ar fi visat. Pentru Titus, casa era un hotel unde plătești serviciile și n-ai nici o grijă. Să fi bătut vreun cui în casă, ori să fi schimbat un bec ars, Doamne ferește! Având cu totul alte ore de masă decât Tincuța și Bogdan, nici farfuria din care mânca n-o punea în chiuvetă, necum s-adune firimiturile de pe masă. „Cu cine dracu' o fi semănând putoarea asta? Tată ardelean și mamă armeancă, două neamuri ordonate și cu spirit gospodăresc, iar ăsta parc-a avut slugi și în burta mă-sii”, își gratula Tincuța bărbatul nu numai în gând, ci și față de apropiați. Pe ea o ținea lângă bărbatu-său interesul, pe el lângă ea – nepăsarea inerției și ideea deranjului pe care-l implică un divorț.

Magdalena își frecventa ambii părinți, dar pe la ea o invita numai pe maică-sa, știind că Madame la Générale, cum îi spunea Mihu maică-sii, dezaproba „purtarea incalificabilă”, a lui Gogu Eremia, care, după treizeci și șase de ani, își abandonase nevasta pentru vreo fufă, „generăleasa” nedând crezare nici unei alte versiuni pentru asemenea despărțire.

Magdalena mergea tot mai des la Florina, uneori împreună cu Mihu. Pe Florina n-o invita la ei, nedorind s-o șocheze pe bătrână, cu-o verișoară pe care o scotea din mânecă după ani de zile și despre care nu-i vorbise niciodată. Magdalena anunțându-și din vreme vizita, Florina o invita și pe Catrina, față de care nu-și schimbase cu nimic atitudinea. Pe Gogu, Florina îl poftea în fiecare duminică la masă, iar el, ca să se revanșeze, o ducea la restaurant. Întâlnindu-se cu niște cunoscuți în asemenea ocazii, își auzise vorbe pe la spital că se-ncurcase cu-o tinerică. Nu le dezmințise. Chiar se simțea flatat. Magdalena îi comunicase Florinei această versiune. „La ce restaurant, Magdalena? În ce zi și la ce oră?”, o-ntrebase Florina, care-i aștepta răspunsul zâmbind. „Te dezamăgesc, Magdalena. Eu eram tinerica”.

La câteva săptămâni după moartea Vetuței Diaconu, vecinul de palier, întors de curând din America, o abordase pe Florina, de unde până atunci abia-și dădeau bună-ziua. „Duduie, am aflat că s-a prăpădit mama dumitale”. Florina dăduse din cap fără nici un cuvânt, displăcându-i acel „dumitale”, prin care vecinul își arăta poziția față de-o categorie socială inferioară lui. „După câte știu, apartamentele noastre sunt identice”. „Se

poate. Eu nu știu cum este apartamentul dumneavoastră”, deschisese și Florina gura. „N-ai vrea să închiriezi o cameră?”. „Nu”. „Dar dacă Spațiul Locativ îți aduce pe cineva, având dumneata acum spațiu excedentar?”. „În această eventualitate, aș vinde apartamentul și m-aș duce undeva unde n-aș avea spațiu excedentar”. „Eu zic să te mai gândești”. „Și eu zic să se mai gândească și cel care mi-ar aduce pe cap Spațiul Locativ ca să nu-l blestem”. Bărbatul, frumos de-altminteri, dar cu un aer prea plin de sine, o privi cu un zâmbet aducând a rânjet. „Și cum l-ai blestema, domnișoară?”. „Simplu: „vezi-l, Doamne!”, și Florina-l privi în ochi pe vecinul ei. Din felul cum îi pieri zâmbetul infatuat, Florina înțelese că domnul-tovarăș, vecinul ei, era de obârșie rurală. Nici un comunism din lume n-avea să abolească la sat credința-n blestem. Florina dădu din cap a salut și-și văzu de drum. Îi venea să râdă. Își aminti un film italian despre mafie. Singura persoană care-acceptă să depună mărturie în Justiție împotriva unui criminal în serie – un temut mafiot – este o femeie care văzuse când acesta-i omorâse bărbatul. Cum dă cu ochii de criminal, femeia începe să-l blesteme. Iar el își face cruce și o imploră: „Nu mă blestema, nu mă blestema!”.

Indispusă de conversația cu vecinul ei de palier, Florina îi povesti doctoriței Bengliu întâmplarea. „Paștele și dumnezeii mă-sii de politruc. Vrea probabil să pună mâna pe apartamentul tău. Să te facă să-l vinzi. Găsește el pe mă-sa, pe soacră-sa, pe vreun neam să-l cumpere, ca să nu figureze domnia-sa la Partid cu două case. Dacă-ndrăznește să-ți aducă pe cap Spațiul Locativ o să-și muște mâinile. Am eu oameni care să-l înfunde de să nu se mai scoale. Am fost colegă de clasă cu el la liceu și de grupă de an la facultate. Apoi el a trecut la Drept și la A. S. E. Cu nevastă-sa s-a-nsurat la intervenția U. T. M.-ului. Se ținea cu ea din anu-ntâi, de când eram toți trei colegi, a lăsat-o borțoasă, dar de luat de nevastă nici gând. Unde să se plângă amărâta? La U. T. M. Care l-a convins s-o ia de nevastă. Cred că a mai intervenit și altă instituție. Ea e o fată cumsecade. Mult mai bună studentă decât el și mai deșteaptă. A terminat stomatologia cu medie foarte bună. Cu fundu-n vine, cu picioare scurte și groase, cu un cap de țărancă frumoasă, cu o privire sinceră și râzătoare, așa cum e, merita ceva mai de caracter decât jigodia de bărbatu-său și merita să profeseze, nu să rămână slugă la dârloagă și doar mamă de copii. Fii fără grijă, Florina. Când s-o uita la cutiile de scrisori și-o vedea numele meu o să-i piară cheful să te mai sâcâie sau să se mai dea mare prin împrejurimi. Ia stai… Inițial,

apartamentul lui figura pe alt nume”. „O fi preluat contractul de la cel care figura pe lista dintâi”, se dădu Florina cu părerea. „N-avea grijă că aflu eu cum e și cu transferul ăsta”, o asigură doctorița Bengliu.

Și aflase: contractul era pe numele soacrei, care locuia cu bărbatu-său, bine mersi, într-un apartament cu chirie, proprietate de stat. Nici pomeneală de vreun transfer de contract. Doar că socrii divorțaseră anume pentru ca soacra să figureze fără locuință, deci perfect îndreptățită să contracteze o locuință pe bani, ca oricine, la divorț locuința fiind câștigată de bărbatu-său, deși era perfect partajabilă. Doar că Justiția făcea și pe oarba și pe tâmpita când trebuia.

Nina Bengliu nu era omul denunțurilor și-al pârelor, dar știa să spună vorba potrivită la momentul potrivit. Cum îl întâlnise pe Șerban Mitrea îi atrăsese atenția că era prietenă cu vecina lui de palier și-l privise cu un zâmbet persuasiv. Toată povestea asta o tulburase și o-ntristase pe Florina: să locuiești pe-același palier cu niște oameni de care să te ferești ca de ciumă; să nu ieși din casă fără să te uiți pe vizetă ca nu cumva să te ciocnești nas în nas cu ei. Urâtă era lumea.

Cu cât drag îi întâlnea pe domnul Ghiță și pe tanti Gina. Cum făcea o prăjitură sau o mâncare mai „de lux”, tanti Gina le aducea și lor. „Madam Diaconu, ia să vezi ce-am făcut. Să-mi spui dacă-ți place, ca să mai fac, că Ghiță se linge pe dește de pe prăjiturile ăștea”. „Bine c-au apucat să ne vadă și pe noi în apartament. Ce s-au mai bucurat. În oala de inox pe care ne-au dăruit-o de casă nouă n-am să gătesc. Am s-o folosesc pentru flori. Ne-au adus-o plină cu orez: „Maică, nu se-aduce-n dar vas gol și nici portofel fără un bănuț acolo”. Dumnezeu îi iubise: muriseră-n somn intoxicați cu monoxid de carbon. Uitaseră gazele aprinse la soba din dormitor.

Vetuța și Florina îi plânseseră cum nu și-ar fi plâns nici rudele cele mai apropiate. Când și-i aminti, pe Florina o podidiră lacrimile. „Dumnezeu să vă odihnească acolo unde sunteți domnu' Ghiță și tanti Gina, că tare buni ați fost cu noi”. În afară de Nicolae Dănescu, al cărui suflet îl simțea prin ziduri, și de doctorița Bengliu, în bloc, Florina parcă trăia printre mutanți. De când murise maică-sa, casa i se părea pustie. După ce descuia, și înainte de-a-ncuia ușa apartamentului, spunea de fiecare dată: „Sărut mâna, mamă”. La nișa Vetuței din columbarul de la crematoriu, în clădirea nouă, la parter, erau mereu flori proaspete aduse de Florina și de Gogu Eremia. „Florina – am rugat-o și pe Magdalena – când o fi să fie, să mă incinerați și

să-mi puneți urna lângă a Vetuței. Dumnezeu v-a ajutat și ei și ție să vă aflați liniștea”.

Pentru a nu-i țiui urechile de-atâta liniște, pe Florina o uita Dumnezeu în laborator. Încălcând orice regulă de prudență, Nicolae Dănescu venea în fiecare zi la ea în apartament, pentru a o face măcar o oră să-și uite singurătatea. Respectându-i doliul, șase săptămâni după moartea Vetuței, îi sărutase doar mâinile și-i mângâiase părul și obrajii, iar ea-și lăsa capul pe umărul lui și-aproape de fiecare dată i-l uda cu lacrimi. El îi povestea câte o carte, un spectacol, îi vorbea despre locurile din Țară și din afară, pe care le văzuse cu părinții lui înainte de război. Cum îl învățase taică-său să conducă un avion și cum să se lanseze cu parașuta.

Îi povestea și ea din viața ei de copil crescut la creșă. Acolo se stătea până la trei ani, când mergeai la grădiniță. „Numai eu și cu Ursuleț, vecinul meu de pat, am rămas până la patru ani”. Mama lui Ursuleț era condamnată pentru furt din avutul obștesc. Urma să iasă din pușcărie pe când Florina și Ursuleț împlineau patru ani. Ursuleț era brun, rotunjor, tot un zâmbet și cu părul numai inele. Era cel mai frumos copil din creșă. Doamna Anișoara, femeie singură, divorțată, una dintre asistentele medicale, îl adora. Duminica-l lua la ea acasă. Era disperată la gândul că mama lui Ursuleț n-avea să i-l lase ei să-l înfieze. Când mama lui Ursuleț s-a eliberat, doamna Anișoara i-a făcut rost de-o slujbă și de-o cameră pe undeva. Mama și-a luat copilul. Ursuleț atâta a plâns o săptămână după „mama Ișoara” și a refuzat orice fel de mâncare, încât maică-sa i l-a dus înapoi doamnei Anișoara, care numai într-un plâns o ținuse și-ntr-o disperare după ce i-l luase pe Ursuleț.

„Acum o săptămână, în stație la tramvai, mi-au atras privirea o doamnă cu un tânăr. M-am uitat lung la ei: era doamna Anișoara cu Ursuleț. M-am apropiat de ei și i-am sărutat. Doamna Anișoara, ceva îmbătrânită, iar Ursuleț, bărbat în toată firea; de necrezut cum și-a păstrat figura. L-aș fi recunoscut dintr-o mie. Ursuleț e microbiolog la Institutul Cantacuzino. Ieșise cu „mama Ișoara” după cumpărături, în vederea căsătoriei lui cu o colegă”. Urmase o tăcere. „Vă-ntrebați, poate, domnule doctor, de ce v-am spus povestea lui Ursuleț. Fiindcă așa mici cum eram la creșă, simțeam deosebirea dintre noi și Ursuleț. Era ceea ce eu, cu mintea de mai târziu, am numit ierarhie. Protecția cuiva te situa în altă poziție față de ceilalți. Mă gândesc la mine și la mama: ce ne-am fi făcut fără protecția unchiului Gogu? Pentru noi și-a pus în mișcare toate relațiile, și-a creat obligații. În același timp a făcut apel și la toți cei care-i erau obligați. Și așa am mâncat

și noi o pâine… Mama, săraca…”, și Florina se oprise. „Florina, de ce te-ai oprit? Hai, spune ce spunea doamna Diaconu”. „Îmi spunea să mă mărit fiindcă zicea ea: n-ai un bărbat la spate, nu se uită nimeni la tine”. „Avea dreptate, Florina. În societatea noastră persistă mentalitatea că o femeie singură e o persoană disponibilă, căreia orice bărbat îi poate face propuneri de-amor. Pân-acolo se merge cu mentalitatea asta încât, dacă o femeie se-așază la o masă de restaurant, nici chelnerul nu crede că vrea pur și simplu să mănânce. Până și el și-nchipuie că femeia e venită la agățat. De-asta, oricât m-ar durea, aș vrea să te știu măritată, la rostul tău”. „Dacă genetica nu m-ar speria atât de rău, aș face un copil cu dumneavoastră. Nu v-aș pretinde să-l recunoașteți, nici să-l întrețineți. Cum însă n-am să fac niciodată copii, n-am de ce să mă mărit”. „Și cum vezi tu viitorul tău și-al meu?”. „Să n-o supărăm pe doamna doctor, soția dumneavoastră, și să ne iubim până ce moartea ne va despărți”; și Florina îi luă mâinile și-i sărută podul palmelor. Pe Nicolae Dănescu îl trecu un fior. O strânse pe Florina puternic la piept simțind nevoia să știe că erau amândoi vii și că mai aveau iubire înaintea lor.

Murise și Vetuța până să se hotărască surorile foste Șoimaru să golească încăperea în care trăiseră părinții lor după ce casa le fusese naționalizată în 1950. Împărțeala o făcuse Tincuța, încercând să-și calce pe suflet și să ia și soră-sa lucruri frumoase și de preț, nu numai ea. Mersese până acolo cu generozitatea încât îi spusese Catrinei s-o cheme pe Florina să-și aleagă vreun lucru. „Tincuța, sunt sigură că refuză”. „Tu încearcă. Te refuză, foarte bine, să fie sănătoasă”. Tincuța socotea, pe bună-dreptate, lăcomia fiind unul dintre atributele esențiale care-l „împodobesc” pe om. Până atunci nu i se prezentaseră dezmințiri. Așa cum se așteptase Catrina, Florina o refuzase. „M-am gândit să ai o amintire de la ei”, îi spusese Catrina, cu glasul cel mai pașnic și mai duios și fără ipocrizie. Numai că Florinei nu i se ștergea din minte scena inelului cu smarald. „Tanti Catrina, duc povara atâtor amintiri, încât nu vreau să-i mai adaug nimic. Oricum, îți mulțumesc pentru gândul bun”.

„Câtă dreptate are proverbul oriental care spune că o faptă rea se poate șterge printr-una bună; o vorbă rea nu se mai șterge cu nimic”. Florinei nu-i smulsese nimeni inelul doamnei Șoimaru; vorbele și intonația lor o făcuseră să nu-l mai vrea. În casa bătrânilor erau atâtea lucruri frumoase, dar aurul și diamantele din lume și n-ar fi amăgit-o pe Florina să se mai afle vreodată liberă și nesilită de nimeni în prezența Tincuței.

Toată lumea nu-nceta cu presupunerile în privința despărțirii bruște, fără semne prevestitoare, dintre Gogu Eremia și Catrina. Numai Tincuța, cu o minte atât de inventivă, tăcea ca scroafa-n păpușoi, ori de câte ori venea vorba despre acest subiect. Fiindcă, fără ca soră-sa Catrina să-i fi suflat un singur cuvânt, era sigură că ea, nepoftindu-le la masă la praznicul părinților ei pe Vetuța și pe Florina, făcuse să se reverse paharul răbdării lui Gogu Eremia.

După ce-i murise mama, Florina umbla ca un robot. Era o ilustrare a automatismului inerției. O trezise din acea stare conversația cu vecinul ei de palier. Își dădea seama că dacă maică-sa ar fi trăit, ea ar fi fost mult mai evazivă în conversația cu-acel domn. Odată cu moartea maică-sii i se părea că nu mai avea pe cine să pună-n primejdie și nu mai avea ce să piardă. Avea să se poarte ca un om liber, liber de familie. Curând i se oferise ocazia să se manifeste așa cum îi dicta mintea, făcând abstracție de prudență.

Doamna doctor Vișoiu, conferențiară la Stomatologie, șefa secției de ortodonție infantilă, îi trimisese un mulaj pentru o fetiță de cinci ani. Fetița venise la policlinică să probeze aparatul, însoțită de-un bărbat care avea aspectul și manierele unei gărzi de corp și nu ale unui tată. Florina îi probase aparatul fetiței și o pusese să vorbească. Vorbea perfect. „Dar mă strânge”, și cu un gest violent și-l trăsese din gură și-l azvârlise pe jos. Însoțitorul nu nimerise cum să se-aplece mai repede și s-adune aparatul de pe ciment. „Micuță domnișoară”, i se-adresă Florina, „așa se-ntâmplă cu orice aparat la-nceput. Îl porți întâi o jumătate de oră, îl scoți, apoi o oră și tot așa mai departe, până te obișnuiești și-ai să-l porți tot timpul”. Însoțitorul îi dădu Florinei aparatul care din zvârlitură nu pățise nimic. „Să mergem în laborator, să-l dezinfectăm și să-l probăm din nou”. „Nu mai probez nimic”, și copila bătu dârz din picioare. „Atunci, copilă dragă, ai să rămâi cu dinții strâmbi”.

Florina dezinfectă aparatul, îl puse cu mulajul în aceeași pungă și i-o dădu însoțitorului împreună cu un formular pe care să-l semneze. Însoțitorul se uită la Florina, care-i făcu un semn din umeri și-i spuse bună-ziua, întorcându-se la aparatele ei. Mama copilei, nevastă de bărbat cu aghiotanți, se dusese ca o furtună la doctorița Vișoiu să se plângă de aparatul pe care fetița nu-l putea purta. Doctorița pusese aparatul peste mulaj și-l găsise perfect. „Doamnă, v-am trimis la cea mai bună tehniciană pe care-am cunoscut-o în douăzeci de ani de meserie. Dar dacă fetița refuză să poarte aparatul și să se-acomodeze treptat cu el, eu nu știu la cine să vă mai

trimit”, îi spusese doctorița. Enervată, doamna, împreună cu fetița și cu garda de corp, dăduse năvală peste Florina. „Domnișoară, copilul meu nu poate purta aparatul pe care i l-ai făcut dumneata”. „Dar a-ncercat să-l poarte?”, întrebase Florina. „Dumneata nu-nțelegi că nu poate?”. „Nu, doamnă, nu-nțeleg”. „Fă-i altul”. „Nu, doamnă”. Și Florina se uită într-un registru, văzu costul aparatului, își scoase portmoneul din geantă, numără banii, îi întinse doamnei, împreună cu aparatul și cu mulajul. „Fiți bună, doamnă, și semnați-mi aici – și-i întinsese un formular – că vi s-au restituit banii pe aparat și căutați-i un tehnician care să facă aparate moi”. „Ce-nseamnă asta, domnișoară?”. „Înseamnă, doamnă, că eu îmi fac meseria cum am învățat. Cine nu este mulțumit, se poate adresa altui tehnician”. „Dumneata știi cine sunt eu?”. „Doamnă, puteți fi și regina Angliei; și reginei Angliei și cerșetorului din colț eu le lucrez la fel. Bună ziua”, și Florina o lăsase pe doamna, soție de înalt tovarăș, cu sensibila ei copilă și cu garda de corp în mijlocul sălii de așteptare și se dusese cu pas calm spre laborator.

Nici o clipă Florinei nu-i fusese frică de represaliile înaltului personaj. Nimeni n-o chemase s-o moralizeze. Peste două zile, garda de corp se prezentă și vru să-i restituie costul aparatului. „Domnule, de când mă știu sunt săracă. La fel de săracă am să fiu cu sau fără banii ăștia. Vă rog să-i luați și duceți-vă cu Dumnezeu!”. Dacă ar fi trăit maică-sa Florina ar fi tăcut și-ar fi-nghițit toanele înaltei doamne, soție de înalt tovarăș. Acum nu mai avea pentru cine să-nghită hachițele și mitocănia nimănui.

Peste o săptămână de la acest incident se trezi din nou cu garda de corp a copilei și-a doamnei sale mame. „Doamne Dumnezeule, ce or mai fi vrând de la mine?”. „Sărut mâinile, domnișoară. Să știți că de data asta am venit pentru mine, cu o rugăminte față de dumneavoastră”. Florina îl privi întrebător. „Soacră-mea are nevoie de proteză pentru maxilarul inferior. I-a făcut doamna doctor Vișoiu mulajul și v-a trimis și materialul necesar”. „V-o pot face peste zece zile”. Bărbatul îi întinse o punguță de plastic în care erau materialul și mulajul. „Cât mă costă?”. „Cât credeți dumneavoastră”. „Doamna doctor Vișoiu a zis să vă ofer cinci sute de lei”. „Perfect”. „Generoasă ca totdeauna doamna doctor; eu dacă-i luam trei sute”. Bărbatul scoase portmoneul. Florina îl opri cu un gest. „Întâi fac proteza, i-o probez pacientei și-abia atunci îmi dați banii. Iar dacă, purtând-o, simte vreo jenă, vine la mine și-i retușez locul cu pricina. Banii se dau când se ia marfa. Așa e negustoria cinstită”. „Vreau să vă spun că soția șefului meu s-a dus la

„Elias” cu aparatul făcut de dumneavoastră și toți dentiștii de-acolo i l-au probat fetiței și au spus că e perfect. Acum aia mică îl poartă permanent… Șeful meu e mare-n Procuratura militară. Nevastă-sa i-a fost dactilografă. Eu sunt șoferul lui”. Florina aprecie că șoferul era cel puțin căpitan.

Pentru prima oară de când avea slujbă, Florina accepta bani de la cineva. Începea să urmeze sfatul dat la-nceputul colaborării lor de doctorul Dănescu și, neobosit, de răposata coana Gina. De la oameni modești, în continuare nu accepta nimic. Lua de la cei bine-mbrăcați, care, prin fiece por, respirau prosperitate, și cu mare plăcere de la cucoane elegante, în sensul prețurilor a ceea ce purtau și căzându-le capul și mâinile de bijuterii. Ceea ce nu făcuse niciodată cât trăise maică-sa. Începea să se-adapteze lumii în care trăia, fiindcă-i pierise frica. Pentru munca ei, ca pe mulți alții, Statul n-o plătea cât ar fi meritat. Stăpânu-nvață sluga hoață. Oamenii își sporeau și ei câștigul cum puteau. Or, cum în toate țările supuse cândva Imperiului otoman bacșișul era lucru curent și-mpământenit, firesc și-n România, nimeni nu se sfia să-l primească, termenul care-l numea căzând oarecum în desuetudine, înlocuit de mai noile „șperț” și „șpagă”.

Florina mânca puțin, mai mult zarzavaturi și fructe. Duminica făcea un fel cu carne în cinstea unchiului ei, care venea încărcat cu tot felul de bunătăți. Lui Șerban Mitrea, vecinul de palier, nu-i fusese greu să afle cine era vizitatorul fetei. Era limpede pentru cine divorțase acest oaspete, doctor foarte cunoscut. Deci fata avea pe cineva la spate de se ținuse atât de bățoasă în singura lor convorbire; și-o mai avea și pe Nina Bengliu, Benglioaica, unsă cu toate alifiile. Zvonul cu doctorul puriu ajunsese și-n Policlinică, fiindcă altfel nu se explica atitudinea plină de deferență față de Florina din partea unora care înainte abia-i răspundeau la bună-ziua.

Puțin comunicativă de felul ei, Florina n-avea să țină o ședință cu toți oamenii muncii și să le spună că presupusul amant era fratele maică-sii. „Nu cumva să fii proastă și să scapi vreo vorbă că-ți este unchi”, o dăscălise doctorița Bengliu. „E foarte bine să creadă că ai un barosan la spate”, continua Nina Bengliu, care-avea doi barosani la spate, practica barosanilor începută fiind de ea din ultima clasă de liceu.

Florina își dorea să meargă la mare în concediu, o săptămână, și apoi, prin O. N. T., să facă un tur al României. Împlinise douăzeci și șase de ani și nici măcar până la Snagov nu fusese. Își puse-n gând ca tot ce-avea să câștige peste leafă să pună deoparte, în speranța că odată, cândva, să-și cumpere și ea mașină. Călătoria i se părea ca evadarea dintr-o cușcă. În

unele sâmbete, pe vreme frumoasă și când nu lucra după-amiaza, mergea cu unchiu-său, Gogu, în parc la Herăstrău ori la Băneasa. O singură dată merseseră la Grădina zoologică. Florina plecase de-acolo aproape plângând. Nici un animal n-o impresionase mai mult decât pantera, care nu stătea o clipă locului și care nu le-arunca spectatorilor nici măcar o privire. Mai fusese odată la Grădină când era la grădiniță-n grupa mare. Atunci se-apropiase de educatoare și-o-ntrebase de ce erau închise animalele. „Ca să nu mănânce oamenii". Dar Florina se-ndoise că educatoarea-i spusese adevărul. Adultă, animalele îi aminteau copilăria ei comunitară, fără nici o bucurie și viața ei de tânără, ascunsă ca a oricărei femei cu bun-simț care iubește un bărbat însurat.

Unchiu-său, cu duminicile lor petrecute împreună, îi dădea o idee de familie: o preocupare de-a face un efort pentru plăcerea cuiva. Ca și ea, Gogu Eremia mânca puțin, dar îi plăceau lucrurile bune, felurile gospodărești migălite, ca de pildă piftia de pasăre, ciulamaua de ciuperci cu mămăligă, sarmalele cu afumătură printre ele, și altele, stropite cu un pahar de vin bun. În fiecare duminică aducea o sticlă de șapte sute de mililitri dintr-o viță de soi, ori niște sticluțe de șampanie de două sute cincizeci de mililitri, pe care i le procura un pacient, de la un magazin cu circuit închis.

„Unchiule, n-ai vrea să-i poftesc duminica și pe Magda cu Mihu?". „Nu, Florina. Poftește-i când vrei, dar duminica e numai a noastră: a ta și-a mea", și oftase. Îi făcuse cadou Florinei un casetofon. Îndată ce terminau masa, Gogu Eremia punea la casetofon o bandă cu muzică clasică de obicei, dar și cu Edith Piaf și cu alți șansonetiști francezi între care Brassens și Yves Montând, cântând vechi cântece franțuzești ca nimeni altul, sau muzică autentic populară, având el două cântărețe de suflet: Maria Tănase și Lucreția Ciobanu. În vremea asta își sorbeau cafeaua întinși pe cele două canapele din camera de zi, cu trunchiul răzimat pe perne îmbrăcate-n pluș verde închis. „Așa s-or fi simțit și romanii în tricliniu sorbind Falernul, legănați de sunetul unei harfe căreia-i ciupea alene coardele câte un sclav frumos, mai mult gol decât acoperit"; și Gogu Eremia făcea o incursiune în lumea Antichității romane, pentru Florina, care-i sorbea fiecare cuvânt. Deși învățase conștiincios tot ce se predase la școală și la Filologie, din lecturile obligatorii pe care i le impusese doctorița Bengliu, cum și le impusese ei înseși, Florina era conștientă că-i lipsea o cultură generală asimilată sistematic. Pentru prima oară se ocupa cineva de ea anume, pentru a o-nvăța, pentru a-i ține, fără un ton profesoral, lecții de cultură generală. Pe

vremea când unchiul ei, Gogu, absolvise colegiul Carol din Craiova, cartea era carte, nu politizare.

O cultură generală temeinică avea și doctorul Nicolae Dănescu, elev eminent la vremea lui, fiu de profesoară de liceu de limbi clasice. Numai că în orele lor furate, clandestine, abia aveau timp de dragoste. „Când mă gândesc că niciodată n-am să-l văd în pijama și-n papuci. Între noi o să lipsească totdeauna o intimitate pașnică, un moment în afara interdicției". Unchiul ei, cu vizitele lui duminicale între orele unu și șapte seara, cu muzica pe care-o ascultau, cu incursiunile lui docte, pe-un ton molcom, prin istoria și prin cultura lumii, o făceau pe Florina să uite tristețile duminicilor de singurătate ale femeii clandestine, care stătea mereu cu urechea ciulită la telefon să nu-i scape acel apel mult așteptat, durând câteva secunde, când un glas șoptit îi spunea: „Te iubesc. Te port în fiecare fibră".

Unchiul Gogu nu-i punea Florinei nici o-ntrebare cu privire la existența vreunui bărbat în viața ei sau la planurile ei de viitor. Asupra existenței unui bărbat în viața Florinei n-avea dubii, judecând după bijuteriile pe care le purta fata. El știa prea bine că Vetuța vânduse plângând ceasul cu lanț și cu glisieră de la părinți când se mutaseră-n apartamentul contractat de Florina. Reușise să-și păstreze verigheta, cerceii de platină cu diamante și cesulețul de mână de aur, cu brățară subțire, darul de nuntă făcut de Adrian. Florina le ținea într-o cutiuță cu clamă și din când în când le mângâia, ca pe niște relicve scumpe; și o podidea plânsul gândindu-se la tată-său, pe care nu-l cunoscuse, și la viața de chin a maică-sii. De pe urma lor rămăseseră ea și acele trei obiecte. Și deodată se simțea atât de singură și de a nimănui, cu toată dragostea doctorului Dănescu și cu toată apropierea dintre ea și unchiu-său, care parcă voia să răscumpere postum ceea ce poate nu făcuse cât ar fi trebuit pentru soră-sa, Vetuța.

Anii copilăriei petrecuți în colectivități, un număr printre alte numere, fără afecțiunea nimănui, cu-o-ngrijire profesională, cu-atât de puțin timp petrecut lângă o mamă tristă, muncită, mereu îngândurată, anii ăștia nu-i răscumpăra nimic. În sufletul Florinei, tristețea se-așternuse ca niște straturi geologice. Se uita la hainele ei frumoase, provenite toate de la doctorița Bengliu, la bijuteriile, daruri din partea lui Nicolae Dănescu și-a unchiului ei, și constata cu părere de rău că, deși le prețuia, n-o făceau fericită. Doar clipele de plăcere trupească de nedescris și de pierdere de suflet în brațele doctorului Dănescu însemnau uitare și zbor spre un alt tărâm. În ultima vreme îi venea tot mai des în minte întrebarea doctorului Dănescu: „Florina,

cum vezi tu viitorul tău și-al meu?”; „… Să ne iubim până ce moartea ne va despărți”. Asupra acestui punct al vieții ei, n-ar fi știut să spună de ce, Florina n-avea nici un dubiu. Ceva îi spunea că nu semnase o poliță-n alb.

Cutremurul din 1977, pe lângă dezastrul produs în toată România, dar mai ales în București, adusese și două noutăți: Legea patrimoniului și retragerea bijuteriilor de aur și de platină din toate magazinele ca și din consignații. După 1944 se căraseră cu vagoanele în Occident obiecte cu o valoare patrimonială. Se zvonea că la trezirea autorităților române, spre adoptarea unei legi existente peste tot în lume, contribuiseră sezisările repetate ale unor mari boieri din Moldova, în al căror conac, la naționalizare, se aflaseră șapte tablouri ale celor mai mari nume din Impresionismul francez – afirmație dovedită cu fotografii de familie lângă acesta tablouri, plus cataloage internaționale în care zișii boieri figurau ca proprietari ai tablourilor în cauză. Foștii proprietari, mergând mereu la Muzeul Național de artă din București, nu le văzuseră niciodată expuse. Intrând în corespondență cu toate muzeele din Țară, aflaseră că nimeni nu văzuse-acele tablouri. Cu toată legea patrimoniului introdusă în România – „Tardiv de târziu”, vorba cuiva – și în ciuda tuturor cercetărilor cu privire la acele tablouri, se obținuse un rezultat mirobolant: prinde orbul, scoate-i ochii. Tablourile ori se aflau pitite pe la niscaiva tovarăși care-auziseră de Impresionism, ori figurau prin vreo colecție privată din lumea largă, sau în mai multe.

În privința bijuteriilor de aur și de platină, un regim special aveau numai verighetele de aur. Te prezentai cu actul recent de căsătorie și erai programat pentru cumpărarea verighetelor. Bijuterii de aur sau de platină puteai găsi prin cineva care lucra la un magazin de reparat bijuterii. Și doctorul Nicolae Dănescu și doctorul Gogu Eremia aveau același furnizor în domeniu: un domn care făcuse Istoria Artelor și care, și de plăcere dar mai ales date fiind timpurile și situația lui familială, se-angajase la un magazin de reparat bijuterii. Un om fin, cu mult gust și cu nas de copoi la selectat clientela. Nu-i respingea nici pe cei care voiau aur la kil, ei alcătuind majoritatea cumpărătorilor, dar celor din afara acestei categorii le oferea lucruri în care meșteri adevărați își investiseră munca și fantezia.

Bănuiala doctorului Eremia că în viața Florinei exista un bărbat o confirmase un inel pe care fata îl purta și care lui i se păruse cunoscut. Cu oarecare timp în urmă, când i se-adresase domnului furnizor de bijuterii, în scopul de-a cumpăra ceva pentru aniversarea Magdalenei, oscilase între

acel inel și-o baretă cu safire și cu briante. Se oprise la baretă, deși inelul îi plăcuse mult. Dar dacă nu i se potrivea Magdalenei? Să umble să-l lărgească sau să-l strâmteze? Inelul Florinei îi trecuse precis prin mână: două smaralde mici, triunghiulare, despărțite la bază de câteva brienţele. Pietrele – montate în platină, veriga – de aur. Lui Gogu Eremia i se păruse inutil să-și întrebe nepoata dacă-l cunoștea pe furnizorul inelului. Florina și Vetuța trăiseră atât de „economic”, încât numai de cumpărat bijuterii nu le-ar fi ars.

Gogu avea remușcări cu privire la trecut: nu-și ajutase sora și nepoata cât ar fi trebuit. Nu-i părea rău după ce le cărase Catrina părinților ei – Tincuța răspunzând mai mult de sectorul sugestii și observații – dar nu-și putea ierta că nu-și întrebase măcar o dată sora: „Voi aveți ce mânca, ce-mbrăca?”. Timp de patru ani o dată nu se dusese cu soră-sa să-și vadă și el nepoata la creșă. Când fetița ajunsese la școală își făcuse milă și pomană Magdalena și o pusese pe maică-sa s-o cheme-n fiecare duminică la masă, când n-aveau musafiri. Judecând lucrurile retrospectiv, Gogu își dădea seama că, de foarte multe ori, Vetuța nu venise nici poftită duminica, aflând tot felul de pretexte, pentru a nu-i indispune cu muțenia ei, cu aerul ei pierdut și umil. Se dusese el vreodată cu port-bagajul plin să-l descarce la soră-sa și la nepoată-sa, cum făcea, pentru părinții ei, Catrina? Le dăduse vreodată un ban soră-sii și nepoată-sii? O plătise pe Vetuța cât îi îngrijise socrii, atât cât ar fi plătit două femei? Catrina nu-ndrăznise să-l întrebe cât îi dădea Vetuței, dar nu uita niciodată să spună ce noroc dăduse peste Vetuța cu părinții ei: „stă la căldură, mănâncă lucruri bune”.

De pe-atunci începuse Gogu să simtă o zgârietură pe nervi. Îi era limpede că toate aceste „cugetări” erau inspirate din înțelepciunea Tincuței. Dar nepăsarea lui față de soră-sa și de nepoată-sa nu porneau din lașitatea de-a n-o supăra cumva pe Catrina, pe ea și tot neamul ei? „I-am spus Catrinei că e-o cârpă de șters picioarele. Ca și când eu aș fi mai breaz”. Cum o lăsase el pe Vetuța să-și vândă ceasul cu lanț și cu glisieră, cumpărat la nașterea ei de părinții lor? „L-aș cumpăra eu, dar nu vreau să creadă Vetuța că profit de strâmtorarea lor”, spusese atunci Catrina, iar el, în loc să-i fi dat bani soră-sii și să nu-i fi luat ceasul, singurul lucru rămas de la părinți, o lăsase să-l vândă! Avea să-l roage pe furnizorul lui să-i găsească unde-o ști ceas cu lanț și cu glisieră, pe care să-l dăruiască Florinei, ca un act de penitență.

Numai că Vetuța plecase din lume cu of-ul de-a nu fi fost în stare să nu se despartă de singurul lucru rămas de la părinții ei. „Nu suntem niciodată suficient de stăpâniți de spectrul ireversibilului, al ireparabilului: într-un cuvânt, de gândul la moarte, la dispariția cuiva, dispariție ce ne face inutilă căința". El n-avea cum să mai mângâie mâhnirea pe care Vetuța o dusese cu ea în cea lume. Gogu încerca să-și repare conștiința față de sine însuși, Florina se purta cu el de parcă n-ar fi avut nici un reproș cât de mic să-i facă. Ea era atât de-nvățată cu înstrăinarea lumii unchiului său, încât nu fusese surprinsă de purtarea lui față de ea și de maică-sa. Ba dimpotrivă, îi era profund recunoscătoare că se străduise să-i afle maică-sii un loc de muncă și ei să-i înlesnească intrarea la școala post-liceală de tehnicieni dentari.

Florinei nu i se păreau ciudați oamenii pe care soarta ei nu-i interesa, ci dimpotrivă, cei care-aveau un gând și pentru ea. Oricâtă dragoste-i arăta doctorul Dănescu, oricâtă grijă și bunăvoință unchiu-său și doctorița Bengliu, în sufletul Florinei se afla un tărâm al singurătății și-al suspiciunii. Tărâm din sufletul multor oameni care n-au cunoscut bucuria în copilărie. Și la cămin și la grădiniță erau băgați în seamă copiii care se gudurau pe lângă o persoană adultă, ceilalți erau toți o apă și-un pământ. Ca și când între cei trecuți de copilărie lucrurile s-ar fi prezentat altfel. Acuma, când pe unchiu-său și pe doctorul Dănescu îi simțea dependenți de ea, nu-și putea alunga totuși sentimentul de om al nimănui. Ei ar fi putut s-o alunge oricând din viața lor; nici nu s-ar fi mirat, nici nu s-ar fi supărat, fiindcă de copil era-nvățată să n-aștepte nimic de la oameni. Numai ea nu și i-ar fi putut alunga din suflet.

„N-ai vrea să faci Facultatea de Stomatologie, Florina?", o-ntrebase unchiu-său într-o zi. „Nu, unchiule. Un om sărac face o meserie ca să aibă ce mânca, în fine, ca să-și țină zilele. Știu că sună mai frumos „doamna doctor", decât tehniciana cutare. Dar cum eu n-am ambiții sociale, mă mulțumesc numai cu ceea ce sunt. În meseria mea, singurii care te prețuiesc sunt stomatologii, fiindcă fără tehnicieni nu-și pot face meseria. E prea târziu pentru facultate". Florina citea aceleași cărți ca și doctorița Bengliu – care i le și împrumuta – vedea aceleași spectacole, asculta aceleași concerte. Doar că doctorița stătea tot timpul în picioare și scobea la dinții stricați ai copiilor și-ai adulților, situație pe care Florina nici nu și-o dorea, nici n-o invidia. Meseria ei o făcea, pentru prima oară în viață, să simtă că s-a așezat într-un loc călduț, nebăgat în seamă, dar și nepândit cu invidie de alții. Câte

un nou ministru al Sănătății, spre a-și dovedi spiritul înnoitor, mai venea cu niscai măsuri de „reorganizare a muncii” – botezate de Partid „organizatorice”. Florinei îi bătea inima, chiar dacă zisele belele nu-i atingeau pe tehnicieni.

Florina era o anonimă, cu o parte de viață la vedere, cu alta de taină, ca atâția alți anonimi pe lumea asta.

Din doi în doi ani, Emil și Aimée Pop petreceau minimum trei luni pe an la fiica lor în Elveția. Căsătorită din anul doi de facultate cu un bancher evreu elvețian – deci scutită de orice griji materiale – Iulia Pop nu-și abandonase studiile: terminase medicina în Elveția. Ca să-i răsplătească perseverența, bărbatu-său îi construise o clinică de geriatrie. Iulia importase din patria-mamă câțiva specialiști de mâna-ntâi, fiind cunoscute-n lumea întreagă performanțele românilor în materie, iar profesor doctor Ana Aslan – un nume de referință cu privire la bolile bătrâneții, la prevenirea și la ameliorarea lor. Vreo șase ani după căsătorie, Iulia făcuse tot felul de tratamente de fertilizare pentru a da naștere, în sfârșit, unei fetițe, spre bucuria părinților ei, bunicii Pop, și-a mătușii Ruth, sora bancherului.

Părinții fraților Élie și Ruth Herzog muriseră amândoi într-un accident de mașină, la vreo trei ani după căsătoria lui Élie; n-avuseseră parte să se bucure de venirea pe lume a nepoatei lor, Lea. Pentru ei, infertilitatea nurorii era un motiv de tristețe, ca și celibatul fiicei lor Ruth. Nici căsătoria fiului lor nu-i făcuse prea fericiți: cu o necunoscută, de la sărăcanii din Est, când ei se aflau într-o ierarhie stabilă, a lumii financiare occidentale, iar Élie al lor, frumos, distins, o minte în cadrul acestei lumi, putea face o căsătorie strălucită.

Susținătoare vehementă a căsătoriei lui Élie cu „sărăcana” din Est fusese Ruth. „Dragii mei”, li se-adresase ea doamnei și domnului Herzog, „nu credeți că ar fi momentul să ne mai primenim sângele? De generații, Herzogii s-au încuscrit cu bancheri ca și ei, ajungându-se la consangvinitatea care, chiar dacă nu la a doua generație, consangvinitate este oricum, ca în orice comunitate închisă”. „Ruth”, i se-adresase tatăl său, „în privința consangvinității și-a pieirii prin ea, Golda Meir, care e o minte strălucită, a spus că mai bine pierim decât să ne-amestecăm”. „Tată, îmi pare rău că nu împărtășesc părerea acestei remarcabile doamne. E suficient să mă privesc pe mine ca s-o contrazic. Din doi părinți frumoși ca dumneata și ca mama, uite ce-a ieșit: un dulap cu picioare de pod și cu un cap cât un dovleac, de-o urâțenie ternă. Și vă-ntrebați de ce nu vreau să mă mărit. La

averea noastră, pretendenți la mâna mea s-ar fi aflat destui. Dar fizic mă consider un exemplar inacceptabil de reprodus. Lăsați-l pe Élie să se-nsoare cu fata asta frumoasă, deșteaptă și cu ambiția de-a-și face o carieră. În țara ei provine din burghezia de mijloc”.

Emil Pop era greco-catolic, Aimée – catolică, Iulia – tot catolică și ea; apartenența la un cult, Iuliei i se părea o formalitate inventată de oameni și fără legătură cu Dumnezeu, încât nu văzuse nici un inconvenient să treacă la mozaism pentru a se putea căsători religios cu Élie, ceremonie la care părinții lui țineau foarte mult, fiind o bună ocazie de-a se achita de obligațiile mondene din lumea lor, în care se dădea mare importanță evenimentelor de familie. Părinții fetei, elegant îmbrăcați, știind să se poarte, tatăl vorbind bine nemțește, iar mama o franceză cu vocabular economic, dar corect folosit, nu făcuseră figură discordantă la nunta lui Élie și-a Iuliei. Se-ntreținuseră politicos cu vecinii de masă, nefiind nevoiți să tacă precum peștele-n baltă. Se vedea că nu erau speriați de spectacolul fastuos din jurul lor. Colierul doamnei Pop, de platină cu diamante, vechi de vreo două secole, nu scăpase neobservat nici chiar în acea lume de bogătași în care pietrele prețioase puteau fi socotite la kilogram, caratelor pierzându-li-se șirul.

Fratele miresei, un băiețel frumos, de unsprezece ani, îmbrăcat în frac ecru, purtând papion violet cu buline mici tot ecru, își impresionase vecinii de masă prin franceza și prin engleza pe care le vorbea fluent. Băiețelul stătea pe scaunul de lângă maică-sa și-i cerea din ochi voie pentru fiecare gest pe care-l făcea. Deși era evident că se plictisea, nu se mișcase de la masă până ce nu se ridicase toată lumea.

Tinerii Herzog, Élie și Iulia, aveau să locuiască într-o vilă din mijlocul unui parc în care se mai afla un pavilion destinat musafirilor. În el aveau să fie găzduiți părinții și fratele Iuliei când veneau în Elveția, iar mai târziu, și Tincuța cu Bogdan.

Élie Herzog era obligat prin activitatea lui financiară la o viață mondenă, de protocol. Primea și făcea invitații, fiindcă numai așa se mențin relațiile de interes și chiar cele de prietenie. Deși părinții Iuliei ar fi vrut să se eschiveze de la asemenea întruniri protocolare – oricâtă osteneală și-ar fi dat gazdele și invitații să le imprime un caracter amical – Élie nu le-accepta în ruptul capului absența; voia să le demonstreze că îi considera egali și că familia soției lui era familia lui.

O dată, soția unui bancher își manifestase mirarea că socrii lui Élie Herzog veneau din Est, fiindcă ils n'en avaient pas l'air. Bine îmbrăcați, doamna Pop arborând totdeauna bijuteria potrivită cu ora și cu toaleta, cu un aer deloc stânjenit, nu păreau picați dintr-o lume a constrângerii și-a sărăciei. Iulia îi explicase doamnei respective că, în socialism, lumea nu era chiar atât de puțin diversificată pe cât o credeau cei din Vest. În afară de vârfurile Partidului, mai erau categorii ce se diferențiau de massa populației: medici, avocați, artiști. Dintre foștii bogați nu toți ajunseseră-n sapă de lemn: exemplu părinții ei, oameni cu stare, din burghezia mijlocie. Carte putea învăța oricine dorea, iar bibliotecă de-asemenea își putea face oricine, cărțile fiind foarte ieftine în socialism, ca și spectacolele.

„Și dumneata ce-ai fi fost dacă rămâneai în România?”. „Medic. Numai că aș fi fost salariată a Statului, unicul patron în socialism și nu proprietăreasă de clinică”. „Și părinții dumitale cum pot veni în Elveția? La „Securitate” le dă voie?”. „Le dă. Pentru că Statul român își dorește relații bune cu bancherii elvețieni și nu numai cu ei. Este un privilegiu al părinților mei”. „Dar regimul comunist luptă împotriva capitalismului, nu?”. „Doamnă, să nu credeți toate lozincile care se debitează cu privire la lupta asta. Comunismul nu luptă împotriva capitalismului mai mult decât luptă capitalismul împotriva comunismului. Știți care e adevărul, cel puțin cât am băgat eu de seamă? Se sprijină reciproc”. „Dar nu mai înțeleg nimic”. „Doamnă, nici nu e de-nțeles dacă n-ai trăit și-acolo și-aici. Numai așa poți vedea cât se minte și-acolo despre aici și-aici despre acolo”.

Explicațiile Iuliei n-o dumiriseră deloc pe doamna în chestiune, ci o puseseră pe gânduri în privința nevestei bancherului Herzog-junior. N-o fi fost cumva o agentă din Est strecurată în lumea lor? Dacă era agentă, era una subtilă, care nu vorbea cu-nverșunare despre regimul din care provenea. Primul lucru la care se gândiseră părinții lui Élie, ca și soră-sa, Ruth, fusese cel legat de independența alesei din România în raport cu Securitatea. Familia Herzog își pusese-n mișcare toate relațiile de la Ambasada Elveției în România și „oamenii de specialitate” ai Ambasadei le prezentaseră biografia întregii familii Pop.

Modul cum o cunoscuse Élie pe Iulia o exonera pe fată de legături cu Securitatea. Ea se afla la București, într-un magazin de unde-și cumpăra ceva, când în magazin intrase Élie, care nu-și mai luase privirea de la ea. Când fata ajunsese la ușa magazinului, el i se-adresase politicos, în franceză, întrebând-o dacă-i permitea s-o conducă și să schimbe câteva

cuvinte. Fata vorbea o franceză surprinzătoare. Își făcuse o autobiografie în fața lui Élie, fără nici o referire politică. El o invitase la cină. După un minut de gândire fata-i spusese: „Accept cu o singură condiție: aleg eu restaurantul”. Și-l dusese la o masă dosnică la „Carul cu bere”. Îi explicase că marile restaurante mișunau de agenți și de urechiști. El îi ceruse voie să-i scrie. „Dar numai cărți poștale”, îi răspunsese Iulia.

A treia oară într-un an, când Élie venise-n România de dragul ei, o ceruse de nevastă părinților, cărora, ca și fetei, li se prezentase ca funcționar bancar la Geneva. Părinții nu se opuseseră acestei căsătorii, dar nici entuziasm nu manifestaseră. Se vedea că le era greu să se despartă de fata lor. „Vă gândiți poate că eu sunt evreu și Iulia e creștină…”. „Dragă domnule, eu sunt armeancă, deci semită ca și dumneata. Sângele nostru e-același, doar religia ne este alta, așa că dumneata și Iulia sunteți pe jumătate frați de sânge”, îi răspunsese Aimée Pop viitorului ei ginere. Își amintise că nici socrii ei nu se bucuraseră din cale-afară de noră armeancă. Nici Aimée, nici Emil Pop n-aveau nimic de obiectat asupra originii ginerelui, știut fiind că bărbații evrei sunt buni soți și tați de familie.

Soții Pop aveau o singură grijă: deși elegant și bine crescut, Élie Herzog să nu fi fost vreun aventurier, în loc de funcționar bancar. Declarându-și asemenea profesie, Élie n-avea motive s-o suspecteze de arivism pe Iulia, care se-ndrăgostise și ea de el de la prima vedere, purtându-se însă reținut, fiindcă după tot ce văzuse și ea, o femeie cu bun-simț nu se-aruncă de gâtul unui bărbat oricât și l-ar dori. Soții Pop și mireasa nu-și reveneau din uimire când văzuseră cine era „funcționarul bancar”, așa cum și familia „funcționarului” fusese impresionată de bijuteriile miresei, trecute în Elveția prin valiză diplomatică, după ce părinții fetei se-ncredințaseră cine le era ginerele.

Soții Pop, învățați să nu stea cu mâinile-n sân își luau în Elveția rolul de gospodari. Domnul Pop controla tot ce ținea de electricitate, clanțe, cremone, instalații sanitare, gazon, gard viu, arbori, ca omul la casa lui. Se oferise și să controleze operațiuni bancare în care, spre surprinderea ginerelui și a cuscrului său, descoperise anumite nereguli, cu mărunta lui pricepere de absolvent de liceu comercial și de contabil al propriilor afaceri, care n-avusese niciodată de-a face cu vreo bancă; operațiile aritmetice fiind însă valabile indiferent de nivelul la care erau aplicate, își dovediseră eficiența, mai ales după ce Emil Pop solicitase un instructaj în materie

bancară. Aimée își pusese-n gând să le-arate elvețienilor ce-nsemnau bucătăria ardelenească și cea armenească.

Soții Pop, discreți și eficienți, lipsiți de orice mofturi și pretenții, știuseră să câștige simpatia cuscrilor și pe-a fiicei acestora, care se dovedea cea mai energică și mai vigilentă din familia Herzog. Doctor în istorie și în științe economice, cu o inteligență nativă remarcabilă, cultivată sistematic și solid, având farmec prin felul diplomatic de-a se purta cu oamenii de orice nivel, Ruth te făcea repede să-i uiți urâțenia. Urcând la volanul unui „Land Rover”, se oferise a le fi ghid rudelor din România, arătându-le tot ce era mai spectaculos în fiecare canton, lăsându-le apoi mașina pe mână s-o folosească după voie, cei doi soți Pop fiind amândoi șoferi cu experiență.

După o primă vizită de tatonare la fiica lor, soții Pop veneau la doi ani o dată în Elveția, însoțiți și de Titus, în vacanța mare. Băiatul fructifica timpul, urmând cursuri intensive de franceză și de engleză, dar și de germană și de spaniolă pentru începători, în primul an de Elveție. Ruth îl introdusese în cluburi de copii unde se jucau tenis, handbal, popice, pentru ca băiatul să aibă o societate potrivită vârstei lui. Când Titus sfârșise liceul, Ruth, șefa incontestabilă a familiei Herzog, îl întrebase dacă nu voia să facă studii universitare în Elveția sau în altă țară din Vest. „Vreau să fac filologie și ziaristică în România, fiindcă vreau să rămân în România”. „Din patriotism?”, îl întrebase Ruth fără ironie. „Ruth, eu vreau s-ajung ziarist. În Occident, concurența este acerbă. În România am șanse s-ajung cineva chiar de la-nceput”. „Argument valabil”, răspunsese Ruth, înțelegând o dată mai mult că sub aspectul molcom al acelui băiat se ascundea voință, tenacitate și o dorință aprigă de-a fi cineva.

Ceea ce demonstrase: într-o vreme când majoritatea românilor nu treceau granița nici până-n Bulgaria, Titus Pop făcea înconjurul lumii, filmând în locurile unde era trimis. Ruth socotea că băiatul inspira mare încredere autorităților române. Judecând de pe poziția acestor autorități, Ruth le găsea justificată încrederea: cineva care fusese nu o dată în Elveția, la rude atât de sus-puse și nu rămăsese pe-acolo, era limpede că n-avea de gând să rămână pe nicăieri. După ce se-nsurase, Titus venea și cu Tincuța, pe Bogdan lăsându-l în Țară și ca zălog și fiindcă era prea mititel ca să priceapă ceva. Văzându-i împreună pe tinerii soți Pop, Ruth îi diagnosticase imediat: nu se iubeau. Îi împinsese unul către altul probabil un scurt impuls juvenil. Îi ținea împreună interesul: pe el, știința nevesti-sii de a-și face relații și

mintea ei ordonată, pe ea, ambiția de-a fi nevasta cuiva cu o cotă profesională aducătoare de profit și pe deasupra bărbat frumos.

Diagnosticul lui Ruth în privința juniorilor Pop nu se deosebea de-al altora care-i luaseră-n colimator. Tincuța era de-o ordine și de-o pedanterie ce-ar fi făcut din ea un bun director de bancă. Întrebată de Ruth dacă ea și Titus erau membri de partid, Tincuța-i răspunsese: „Eu nu sunt, fiindcă părinții mei au fost bogați și li s-a naționalizat averea, dar Titus este. Altfel n-ar putea avea postul pe care-l are". „Și dacă, să zicem, ți s-ar propune să devii membră de partid ai accepta?". „Bineînțeles. Crezi că mulți s-ar găsi în România să refuze așa ceva?". „Înțeleg că a fi membru de partid e o simplă formalitate-n România și n-are legătură cu vreo convingere ideologică". „Mă-ntreb dacă e cineva comunist în România și chiar în Est. Totul e numai simulare și interes", răspunsese Tincuța. „Să-nțeleg deci că și Titus e-un simulant și-un interesat". „Ai înțeles foarte bine", răspunsese din nou Tincuța. „Dar servește regimul oricum". „Se servesc reciproc. Titus caută să prezinte cât mai avantajos regimul în străinătate, iar regimul îl trimite pe banii Statului peste tot", spusese Tincuța fără nici o reținere sau umbră de jenă. „Și dacă, să zicem, cândva s-ar schimba regimul, ce-ați face?". „Exact ce-ar face tot românul: am trece ca anticomuniști înfocați de cealaltă parte a baricadei". „Și nu s-ar afla nimeni care să vă amintească avantajele din comunism?". „Cine? Toți avantajații ar urla în cor împotriva comunismului. În România, gura e mult mai importantă decât faptele. Despre poporul român să nu spun că este chiar amnezic, însă memoria nu se numără printre calitățile lui esențiale", se exprimase Tincuța, cu ironia ce făcea parte dintre atributele ei. „Înțeleg că nici memoria voastră, că doar sunteți români", observase Ruth făcând un gest ce-i cuprindea pe Tincuța și pe Titus care, în timp ce Ruth dialoga cu Tincuța, o vorbă nu scosese.

Ruth, care se simțea indestructibil atașată de poporul ei, se-ntrista ori de câte ori cineva exprima dispreț față de neamul din care se trăgea. „Titus", i se-adresase Ruth pentru a-l scoate din muțenie, „dacă ar fi să-ți definești poporul printr-o singură calitate, care-ar fi acea calitate?". „Puterea de-a îndura, încăpățânarea de-a supraviețui. Să nu uităm că suntem un popor călcat în picioare de toate marile puteri, începând cu primii cuceritori: romanii. Dac-am fi stat drepți ca brazii, demult ni s-ar fi tăiat capul. Ca să nu pierim, am luat exemplul salciei plângătoare, ce se-ndoaie la fiecare suflare de vânt. Este explicația banală pe care ți-o servește orice român când își apără neamul. Dar în banalitate se află adesea adevăruri profunde".

Titus se uitase fix în ochii lui Ruth, cu-o privire tristă, de om resemnat, ignorând-o pe nevastă-sa. „Titus, dacă ar fi să definești poporul evreu printr-o calitate, care ar fi ea?”. „Coeziunea. V-ați împrăștiat pe tot pământul, dar sunteți cea mai unită nație. În jurul unei religii. Peste tot ați dat oameni mari, poate cel mai mare număr de-asemenea oameni, raportat la numărul vostru. L-ați dat pe Isus, căruia i se-nchină cel puțin o treime din populația globului. Ați fost ocupați de romani înaintea noastră, a dacilor, dar nu v-ați romanizat. Nici Inchiziția, nici Hitler n-au reușit să vă nimicească. Dimpotrivă, ați ieșit mai puternici și mai uniți”. Expresia lui Titus era tristă și glasul abia șoptit, de parcă stăteau să-l înece lacrimile. Ruth pricepea o dată mai mult că în acel tânăr ambițios, arivist, era totuși un alt suflet decât în veverița de nevastă-sa, toată inteligență și replică, grefate pe-un suflet coclit.

Ruth se gândi să risipească atmosfera întunecată adusă de vorbele lui Titus privitoare la poporul român. „Un lucru este de neînțeles la voi, închinătorii lui Cristos: de ce sunteți despărțiți în catolici, ortodocși, protestanți, nemaivorbind de secte”. „Din ambiții omenești, că doar Cristos e unul și-nvățătura lui una. Fiindcă șeful nici unui rit nu vrea să-și piardă scaunul. De fapt și-mpărțirea pe lume a presupușilor credincioși în diferite religii ce este? Nu tot ambiție omenească? Dacă există, Dumnezeu e unul singur pentru toți. Crezi sau nu crezi. În definitiv, religiile, așa cum sunt, înseamnă o formă de coeziune socială și-atât. Din punctul ăsta de vedere, la noi, la creștini, sectanții sunt cei mai eficienți: se-ajută între ei în mod exemplar”. „Titus, eu nu cred în Dumnezeu. Dar mă port ca și când aș crede: respect toate preceptele mozaismului”. „Eu cred”, spuse Titus, „dar nevrând să intru-n conflict cu Partidul, nu calc în biserică, ceea ce nu mă-mpiedică să prăznuiesc toate sărbătorile creștine în familie”. „Amândoi suntem niște simulanți”, spusese Ruth zâmbind.

Élie, care-apreciase trecerea Iuliei la mozaism ca pe-un sacrificiu făcut de dragul lui, o-ndemnase să respecte și sărbătorile creștine, ceea ce ea refuzase: „Dragul meu, eu sunt crescută într-o casă cu mamă catolică și cu tată greco-catolic. Mama, armeancă, a zis că se cuvine să ne ținem de sărbătorile tatei, român, încât la noi s-a respectat calendarul greco-catolic. Cred că e bine ca Lea, fiind mozaică, să ne ținem de calendarul evreiesc”. „Mă gândeam ca ție să nu-ți lipsească sărbătorile pe care le-ai pomenit la părinți”. „N-are nici un rost să zăpăcim mintea copilului nostru. Este evreică, trebuie să țină de cele evreiești”. Iulia prăznuia toate sărbătorile

evreiești așa cum se cuvenea, pentru a fi în rând cu lumea în care intrase, și de dragul soțului ei. Și pentru Iulia, ca și pentru Ruth, religia însemna conformarea la niște reguli și nimic mai mult. În sinea lor, și una și cealaltă socoteau folclor toate sărbătorile religioase din lume, avându-și farmecul și meritând respect și cinstire, ca tot ceea ce reținuse memoria omenirii din generație în generație. Aceste sărbători, pentru credincioși ca și pentru necredincioși, însemnau tot ce păstrase lumea mai frumos din istorie, evenimente ale sufletului și prilej de-mpăcare.

Iulia fusese tot timpul cu socrii în relații de „doamnă” și „domnule”, de vreme ce ei nu-i ceruseră să le spună altfel, iar ei i se-adresau cu „vous”. Doamna și domnul Herzog-seniori li se adresau cuscrilor cu „madame Pop, monsieur Pop”, iar aceștia cu „monsieur” și „madame”. Aimée își amintea că la călugărițe, unde eticheta conta ca obiect de studiu, a te-adresa în franceză cu „doamnă”, „domnule” era considerat mai politicos decât a le însoți de numele de familie. În burghezia din Ardeal, mai ales în cea mică, nu se spunea „tanti” urmat de numele mic, ci de cel de familie: „tanti Pop”, „tanti Ardelean” etc. Și-n Occident, „domnule”, „doamnă” erau considerate mai politicoase decât urmate de numele de familie, ceea ce nu le scăpase soților Pop în relațiile cu cuscrii, pe care nu-i socotiseră niciodată niște egali.

Iulia, fără să vrea deloc să contrazică mediul în care intrase, nici pe departe nu ducea viața unei neveste de bancher. La șase dimineața era-n picioare ca să nu-ntârzie un minut la raportul de gardă. Ea era patroana sanatoriului, ea trebuia să fie model. Își controla așezământul în fiecare zi, din pod până-n pivniță, își întreba fiecare pacient dacă avea vreo nemulțumire, personalul era plătit regește, ca să i se și poată cere să se poarte impecabil. Iulia dădea și consultații gratuite nu numai în domeniul geriatriei, ci și de medicină generală, prima ei specialitate. Era membră marcantă la „Crucea Roșie” și la alte asociații de binefacere, preocupată să trimită cât mai multe ajutoare în zonele defavorizate ale lumii, în România având grijă de donații substanțiale către spitale și chiar către persoane particulare care-i cereau ajutorul.

N-avea timp de tratamente de-nfrumusețare. Singurul lucru pentru menținere și care-i făcea plăcere era să-noate un ceas pe zi. Pentru fiecare vacanță își făcea un itinerar precis, socotind că singura avere ce nu-ți putea fi înstrăinată era ce știi și ce-ai văzut. Garderoba ei ar fi uimit prin ieftinătate – Iulia fiind nevastă de bancher. Socotind cockteilurile, recepțiile

o pierdere de vreme, prilej de etalare de toalete ce stabileau cota financiară a participanților, deloc mondenă, Iulia lua parte la asemenea întruniri fără entuziasm, doar pentru a nu-i strica bărbatului ei relațiile într-o lume în care era obligat să trăiască, de altminteri și el fără nici o participare sufletească. Aceste mondenități fastuoase și banale reprezentau partea vizibilă a aisbergului, de bruiat vederea, tranzacțiile stabilindu-se în birouri asonorizate și doar în prezența celor care hotărau mersul financiar al lumii.

Nevestele de bancheri se-mbrăcau la marile case de modă pariziene sau italiene. Iulia învățase că nu era de bon ton să te duci cu-aceeași rochie la două recepții. Ea, neavând timp să frecventeze casele de modă, când trebuia să-și însoțească bărbatul, se repezea la un mare magazin și într-un ceas își cumpăra o rochie cât mai puțin voaiantă despre care, bancheresele aveau să se-ntrebe de la ce casă provenea, ele necălcând niciodată în marile magazine. La toate aceste întruniri, Iulia-și lua-n mână un pahar cu-o băutură nealcolică, saluta, răspundea la salut, schimba cu toți cei care-o abordau câteva cuvinte. Se simțea mult mai în largul ei când între participanți se afla cineva care-avea o rudă, un prieten internat la ea la clinică, aflând astfel un prilej de-a vorbi serios, profesional. Altminteri, cu paharul în mână făcea turul proprietății unde se aflau, încântându-și ochii cu vreun tablou, cu-o tapiserie, cu frumusețea unui parc și, neapărat, cu cercetarea bibliotecii.

Nu se farda, nu-și dădea unghiile cu lac nici la mâini, nici la picioare. Cu toate spumantele de baie, cu toate săpunurile lichide ce scoseseră săpunul clasic din uz, ea continua să-l folosească și pentru corp și pentru mâini. Aimée Pop de totdeauna se parfumase cu „Chanel 5”, ceea ce folosea și Iulia, insensibilă față de reclamele suind în slăvi alte cosmetice. Iulia nu fusese niciodată pofticioasă, nici lacomă la nimic. Mânca puțin și fără mofturi. În Elveția, nimeni n-o convinsese să-nghită măcar o stridie, ori să mănânce melci, în China – șarpe, iar în Japonia – peștișori cruzi. Tată-său, Emil Pop, care gustase din toate, fiind curios din fire, spunea despre Iulia: „Asta-i țărancă de pe Arieș, nu se spurcă ea cu bucate din care nu i-au mâncat străbunii”.

Iulia făcuse de trei ori turul României: de două ori cu Élie, a treia oară și cu Lea, pe când fata avea cincisprezece ani, adică o vârstă la care să țină minte ce vedea. Și lui Élie și Leei, în ciuda hârtoapelor de pe drumuri, România li se păruse o țară splendidă. „Păcat că e atât de prost administrată”, observă Élie. Din 1953, când venise pentru prima oară-n

România, și până-n 1988, i se părea că spiritul gospodăresc al românilor se degradase. În 1988, la rigole vedeai și șobolani morți și pisici moarte strivite, stând grămezi pe străzi. Era limpede că autoritățile municipale dormeau pe ele, dar cetățeanul obișnuit cum de se complăcea să calce prin gunoaie în fața propriei case? „Dacă vrei să vezi și altă față a României, trebuie să mergi la țară. Acolo, fiecare-și mătură șanțul în fața ogrăzii lui și-și văruiește casa de două ori pe an”.

Când părinții îi erau în Țară, făcându-i-se dor de ei și de tot ce-o-nconjurase douăzeci și unu de ani, Iulia pleca din Elveția de vineri până luni să-și încarce bateriile cu-ai ei, să doarmă-n patul copilăriei și-al adolescenței, rămase mult în urmă, înconjurată de ursulețul ei chior și de cățelul cu trei picioare, de care o legau atâtea amintiri duioase. După observațiile unor sociologi preocupați de problema imigrației, românii se deznaționalizau cel mai repede. Plecată din România de treizeci și cinci de ani, Iulia vorbea românește fără nici un accent și fără ezitări în găsirea cuvintelor, iar dorul de Brașov și de Ploiești nu se stingea cu trecerea anilor, ci devenea mai acut. După atâta amar de vreme trăită în civilizația helvetică, ea gândea și visa în limba română. În 1988, ținuse morțiș să-i vină părinții în Elveția, deși n-aveau planificată această vizită.

Lea moștenise frumusețea părinților ei, dragostea maică-sii pentru medicină și mintea de computer a mătușă-sii, Ruth. Informațiile fetei privind învățământul medical o făcuseră să urmeze o facultate de stat în Italia, de unde se-ntorsese cu diplomă de medic și cu doi gemeni: băiat și fată – bivitelini, care nu semănau nici pic între ei. Fata era leită Iulia – deci, bunică-sa maternă – băiatul măsliniu, frumos, semănând probabil în neamul patern, despre care Lea își încredințase familia că era neam de italieni, iar tatăl copiilor, „băiat tânăr, zdravăn, sănătos, numai bun de făcut copii”. Asemeni tușă-sii, Lea își jurase celibat; deci, tatăl copiilor servise doar ca element de fertilizare.

Deosebindu-se de neamul ei, Lea nu-și dorea un loc stabil, voia să cutreiere lumea, dar nu cu traista-n băț, ci cu un scop precis. Făcea parte dintre medicii fără frontieră, adică se afla unde era mai rău pe lume, oricând era nevoie. Nu asemenea viață își doriseră Élie și Iulia pentru unicul lor copil și nici Ruth o astfel de nepoată. Bunicii Pop erau dezolați în fața unui asemenea fel de viață. Lea, la o masă unde se aflau cu toții, le spusese: „Dragii mei, eu pot să trec printre gloanțe, printre mine și să trăiesc mult și

bine sau pot să mor mâine, fiindcă-mi cade o glastră de flori în cap. Pentru mine, viața ori este o aventură, ori mă lipsesc de ea”.

Ruth învățase la un liceu evreiesc, deci studiase ebraica și textele religioase. Trăind în Elveția, stăpânea toate limbile ce se vorbeau în cantoane. Învățase și spaniola ca limbă de mare circulație și socotise de datoria ei să-nvețe și ivritul. Iulia nu se mulțumise cu puținul pe care-l învăța românește Lea din orele petrecute cu ea și cu neamurile ei când veneau în Elveția. Nu voia ca fiica ei să-și vorbească limba maternă la nivelul la care vorbesc de obicei chelnerii și marinarii o limbă străină.

De la naștere, Lea avusese alături o profesoară de română, stabilită la fiică-sa, în Elveția. Pe lângă Lea învățaseră românește și Élie și Ruth. Și, de amuzament, în casă la ei se vorbea românește, Lea făcând pe dăscălița și corectându-și tatăl și mătușa la orice greșeală.

Élie și Iulia se-nțelegeau dintr-o privire și-n atâția ani de căsătorie nu regretaseră niciodată că se-aleseseră unul pe celălalt. Nici nu se gândeau măcar ce-ar fî-nsemnat viața unuia rămas singur. Deși trăiți ani buni în medii diferite, aveau aceleași concepții asupra lumii și chiar și-n lucrurile cotidiene, aceleași păreri.

Aimée și Emil Pop, deși nu trăiseră nici măcar o săptămână sub același acoperiș cu fiul și cu nora lor, simțiseră de totdeauna că acolo scârțâia ceva și că înțelegerea dintre ei era doar de-arătat în lume. Nepotul Bogdan, frumos, bun și la locul lui, n-avea strălucirea nepoatei Lea. Dar fiecare cu ce-i dăduse Dumnezeu. Ar fi fost de așteptat ca Élie să fie distant față de niște socri mic-burghezi, el, neam de bancheri. „S-a amestecat lumea de când cu ăle două lagăre”, gândea Emil Pop. „Aș fi stat eu vreodată în România la masă cu Malaxa, cu Auschnit, cu Hrisoveloni?!”.

Nevasta lui Titus, fiică de farmaciști, bogați până la Naționalizare, era destul de distantă față de socrii ei. Tinerii Pop veneau o dată pe lună, la Ploiești, într-o duminică, de la prânz până seara. Fără manifestări verbale sau prin vreun gest anume, simțeai că Tincuța nu mai avea stare și că abia aștepta să se vadă-n mașină spre București. Era o ființă care, în ciuda inteligenței și-a replicii pline de haz, nu crea în jurul ei o atmosferă de comunicare sinceră, de voie-bună, de căldură, atât de necesare într-o familie. Deși rudă, e drept, prin alianță, Tincuța își făcea socrii să se simtă față de ea ca oricare străin.

Iulia își convinsese părinții să vină în Elveția în afara planificării: ei veneau de câțiva ani numai iarna, pentru a scăpa de frigul din casă, impus

de scăderea presiunii la gaze, impusă și ea populației pentru achitarea datoriilor externe ale Țării. Iulia voia să meargă toți trei la Brașov și să ceară voie proprietarilor fostei lor case, câteva minute măcar să mai pășească pe locul în care-și petrecuseră ani de viață și de care Iulia lega cele mai frumoase amintiri ale copilăriei. Proprietarii se arătaseră de-o mare amabilitate, îi poftiseră să stea, să le ofere o gustare. Iulia îi convinsese cu mari rugăminți să ia masa împreună la restaurant. „Mi-era așa de dor de casa noastră. Acuma, că am călcat din nou pe podelele ei, parcă mi s-a luat o piatră de pe suflet”, le spusese ea părinților în drum spre Ploiești. În Elveția îi aștepta o surpriză. Titus, întorcându-se în România, dintr-o călătorie de serviciu în Italia, se oprise la Geneva câteva zile pentru a-și vedea familia.

Iulia și Élie aveau să lipsească după-amiază, fiindcă se-ntâlneau la aeroport cu un văr al lui Élie, care făcea o escală de patru ore între două zboruri. Îndată după plecarea lor, pe Aimée Pop o apucară un somn și-o toropeală, lucru ce i se-ntâmpla foarte rar după-amiaza. Adormi îndată ce puse capul pe pernă. Dormea de vreo două ceasuri când, deodată, sări-n sus, de parcă ar fi trecut prin ea un curent electric. Visase că un bărbat o striga: „Veniți să-nchideți capacele”. Ea îl întrebase pe cel căruia îi auzea doar glasul: „Ce capace să-nchidem?”. „Veniți și-o să vedeți!”. „Ce capace?” mai întrebase Aimée și-n clipa aceea sărise-n capul oaselor. Simți ca un nor negru cotropindu-i sufletul. Se duse pe terasă, unde era toată familia. „Când trebuie să se-ntoarcă Élie și Iulia?”, întrebă ea. Lea se uită la ceasul de bronz aurit cu medalioane de email reproducând pastorale de Boucher, așezat pe-un gheridon. „Cam în treizeci patruzeci de minute”. Peste vreo douăzeci de minute sună telefonul. Răspunse Lea. „Alo”, apoi după o lungă tăcere, aproape șoptit: „Lea Herzog, fiică”. Tăcere; pe urmă o-ntrebare, însoțită de o scurtă propoziție: „Unde?… Venim imediat”.

Albă ca varul, Lea se apropie de masă cu pași de robot. Se sprijini cu mâinile de spătarul unui scaun, înghiți apoi în sec și cu o voce albă spuse pe nerăsuflate: „Tata și mama au avut un accident mortal”. Emil și Aimée Pop își duseseră mâinile la cap, Ruth rămase cu ceașca de ceai suspendată-n aer, Titus – nemișcat pe scaun, ca un mort care mai rămâne câteva momente în poziția în care și-a aflat sfârșitul, gemenii Leei alergând lângă ea, s-o sprijine sau să-i caute ocrotirea. „Să mergem: o mașină o conduc eu, una – Titus. Bună, bunule, mergeți cu noi sau rămâneți cu gemenii acasă?”. Fără

nici un cuvânt, Emil Pop și Aimée se ridicară ca două automate și veniră lângă Lea.

După multe procese de conștiință, pe care și le făcuse în facultate și de când era medic, în privința felului cum îi comunici pacientului un diagnostic grav, Lea ajunsese la concluzia că lovitura de măciucă era modul cel mai cinstit de-a te purta cu bolnavul – nu doar de teama că altfel ai fi acuzat de malpraxis. Se pusese totdeauna în locul celui căruia trebuia să-i comunice un diagnostic dezastruos, ori o veste îngrozitoare și ajunsese la concluzia „loviturii de măciucă”. Leei nimic nu i se părea mai greu de suportat decât incertitudinea. Mai bine un sfârșit groaznic, decât o groază fără sfârșit.

Unei mașini tip „Land Rover”, care venea în spatele mașinii „Audi”, în care se aflau Élie și Iulia, i se defectase bara de direcție și lovise cu viteză „Audi”-ul, izbindu-l de un stâlp de telegraf. Lui Élie și Iuliei li se fracturase baza craniului. După opinia medicului legist și-a Leei muriseră pe loc, ca și conducătorul „Land Rover”-ului. Toți trei, cu ochii-nchiși, cu fețe senine, păreau că dorm. Aimée, cu ochii pierduți în gol și cu mintea golită de orice gând, își mângâia pe cap fiica și ginerele, cu gesturi dirijate parcă de-o mașină. În mintea lui Emil Pop răsări o amintire de pe vremea când era elev în clasa întâi de liceu. Un băiat din ultima clasă murise în urma unei peritonite. Medicul care-l operase era din același sat cu băiatul. Tânăr și el, stătea lângă sicriul băiatului și i se-nnodau lacrimile-n bărbie. Mama băiatului mort se-apropiase de doctor și-i pusese mâna pe braț: „Nu mai plânge, maică; mai frumos ca acuma nu mi l-ar fi luat niciodată Dumnezeu. Uită-te cât e de frumos, și nu mai plânge”. Băiețelul Emil Pop înlemnise atunci, demult, când auzise aceste cuvinte spuse de-o mamă, înlemnit era și-acum când și le amintea.

Lea obținuse de la autorități ca părinților ei să nu li se facă necropsie, cauza morții fiind evidentă, iar inocentul vinovat având aceeași soartă ca și victimele. Trupurile defuncților fuseseră duse direct la o casă mortuară. Cimitirul evreiesc unde urmau să fie îngropați își trimisese acolo sicriele. Sicrie cu placă mobilă în partea de jos, pentru ca mortul înfășurat în giulgiu să fie încredințat direct pământului. O voce se-auzi: „Veniți să-nchideți capacele”. Era vocea din visul Aiméei. Ruth și Lea se ridicară și făcură semn celorlalți să le urmeze. La evrei, ca și la catolici și la protestanți, slujba religioasă are loc în fața sicriului închis. Cine vrea să-l mai vadă ultima dată pe cel plecat este prezent la-nchiderea sicriului. „Veniți să-

nchideți capacele”, îi răsună în cap Aiméei ca un clopot, deși glasul chema în limba franceză.

Emil Pop a murit la un an după fiică-sa și după gineri-său. Cu două luni înainte se dusese cu Aimée în Elveția. În fiecare zi stăteau ore-n șir lângă cele două morminte, ce-nsemnau pentru ei sfârșitul dorinței de-a mai trăi. Gândindu-se la bunicii ei, Lea comandase o bancă de marmură pentru cimitir, ca să nu-i știe stând în picioare lângă morminte și nu uita să ia-n mașină două perne care, pe bancă, să le protejeze oasele bătrâne. Lea voise să-i facă bunicului un control general pe care bunicu-l refuzase. „Lea, copilă, eu mă sting de dorul Iuliei. Abia aștept s-ajung la ea. Îmi pare rău doar c-o s-o las pe Aimée singură”. Ce să-i fi spus Lea? Că viața de dincolo – dacă așa ceva există – nu era neapărat o transpunere a celei pământești? Că mintea noastră nu merge mai departe de ceea ce-i este cunoscut? La ce bun să-i fi luat bunicului și-această unică speranță?

Moartea Iuliei nu schimbase cu nimic atitudinea pe care-o aveau Ruth și Lea față de Emil și de Aimée Pop, și nici față de Titus și de familia lui. Moartea Iuliei și a lui Élie, pe lângă un regret sincer, îi adusese Tincuței și îngrijorarea pe care i-o pricinuiau socrii ei. Oricât îi erau de indiferenți, mamă fiind, și încă una fanatică, înțelegându-le durerea, Tincuța trebuia să facă efortul de a-i vedea mai des decât înainte, pentru ca amărâții să nu uite că aveau și dânșii un fiu căruia îi păsa de ei. Lovitura cea mai grea pentru Tincuța fusese moartea socrului ei, fiindcă soacra rămânând singură, situația devenea și mai dramatică. Ruth și Lea îi propuseseră bunicii Aimée să se stabilească definitiv în Elveția, ceea ce nu era ușor dar, în acest scop, erau dispuse să-și pună în mișcare toate relațiile și banii.

Aimée însă nu se-ndura să se despartă de mormântul bărbatului ei și nici de prietenii pe care și-i făcuse în zeci de ani. Erau mai toți de-o vârstă cu ea, așadar candidați la plecarea din lume. I se părea o trădare să-i părăsească tocmai când îi putea ajuta cu medicamente pe care i le trimitea Lea, și chiar cu alimente. Își dorea, în toată amărăciunea pe care-o simțea, să-și sfârșească viața în patul propriu, pe perna ei, în casa care-i fusese atât de dragă.

Doctorul Gogu Eremia continua linia de viață pe care și-o alesese după ce se despărțise de Catrina. Spital – casă, citit toate noutățile din medicină, oftând fiindcă majoritatea nu puteau fi aplicate și-n România, câte o carte în jurul căreia se făcea vâlvă; dar se-ntorcea la clasici mai ales, care, la distanță de ani, sunt adesea altfel înțeleși decât la prima lectură. Revenirea

la clasici însemna pentru Gogu Eremia o reevaluare a lui însuși, îi plăcuse că se dovedea constant în gusturi: ceea ce prețuise la tinerețe prețuia și la vârsta a treia.

Garsoniera lui păstra aerul pe care-l avusese la-nceput. I se-adăugaseră o icoană pictată pe lemn, înfățișându-l pe sfântul Gheorghe ucigând balaurul, prinsă în colțul de la Răsărit al camerei, și-o candelă de alamă ajurată, nițel mai mare decât un ou – asortată mai mult unui îngeraș bucălat decât unui sfânt cu suliță – cu un pahar de sticlă verde, candelă atârnând de trei lanțuri subțiri, sub icoană. Darul Florinei de casă nouă. Un bec mititel ardea tot timpul în paharul verde. Magdalena și Mihu îi aduseseră un vas de alamă, înalt, zvelt, de proveniență orientală, expresie a rafinamentului simplității, în care drepți și distanți se aflau niște ciulini bordo și violet-cardinal, vas și ciulini ce se potriveau decorului de-o austeritate căutată.

Lui Gogu Eremia, menajul i-l făcea o fostă infirmieră din secția lui, Ciontu Glafira – Firuța – pe care el o ajutase să se pensioneze medical, la patruzeci și cinci de ani, în urma unei hernii de disc în zona cervicală, operată. Pensionarea îi venise Firuței odată cu primul nepot, fiul fiică-sii, asistentă medicală tot la Gogu în secție. Asistenta se măritase cu un băiat care făcuse Facultatea de Construcții, ca apoi să se-angajeze șofer de taxi, ceea ce-i mâhnise pe socri, dar n-o afecta deloc pe fata lor. „Bine, domnu' doctor, faci tu cinci ani de facultate, ieși ditamai ingineru' și te faci șofer de taxi? Numai de puturos, domnu' doctor, ca să n-aive vreo răspundere”. „Firuțo, îți cere de mâncare, face scandal, e bețiv, e barbugiu?”. „Ce e drept, nu”. „Păi, atunci și tu și Mitică vă mâncați ficații că e șofer de taxi? Dacă Sanda se-nțelege cu el, lăsați-i, frate, în pace!”. „Da, domnu' doctor, da' nici gând n-are să-și facă și ei un apartament. Eu, infirmieră și Mitică brancardier, de nu ne-a dat nimenea nici douășcinci de bani, am putut să ne facem un apartament cu două camere decomandate. Ei nu poate? Acu' e mic copilu', da' crește, are și el nevoie de odaia lui. Știu eu ce spui. Habar n-are cum să să rostuiască-n lume” și Firuța trăgea un oftat.

Firuța era spirt. Lucea totul de curățenie, rufele domnului doctor erau coală de hârtie, hainele erau date la curățat când socotea Firuța, pantofii duși pentru flecuri la cizmar de asemenea. Îi spunea din vreme domnului doctor ce să nu mai caute-n garderob sau în suportul de-ncălțăminte. Gogu Eremia mânca un singur fel de mâncare la o masă și fructe. Rareori o prăjitură. Iar vara, zilnic – înghețată. Firuța îi gătea șase feluri de mâncare dintre care patru le punea în congelator. Știa că duminica doctorul nu mânca

acasă. Magdalena și Mihu mâncau o seară pe săptămână cu Gogu, la restaurant. Gogu o invitase și pe Florina să meargă împreună cu ei. „Unchiule, așa cum duminica e numai a noastră, seara când îi inviți pe ei să fie numai a dumitale și-a lor. Nu vreau să vă tulbur intimitatea”.

Florina îi invita cu drag la ea pe Mihu și pe Magdalena. Cum Madame la Générale îl repudiase pe Gogu după ce se despărțise de Catrina, era limpede că nici nepoata lui n-avea ce să-i caute-n casă. Această situație, în ceea ce-l privea, nu-l îndurerase defel pe Gogu Eremia, care-avea mare simpatie și prețuire pentru cuscru-său, în timp ce pe cuscră-sa o suportase ani buni, cu stoicism, socotind-o tipul perfect al țoapei ajunse. Regreta însă că Magdalena trebuia să țină secretă relația ei cu Florina. Ceea ce dovedea că Magdalena nu se simțea stăpână la ea în casă. Când stai sub același acoperiș, cu indiferent cine, este firesc să eviți conflictele și chiar măruntele disensiuni, cu-atât mai mult cu socrii, și mai ales în casa lor.

Despărțirea de Catrina îl scutise pe Gogu și de neplăcerea de-a se frecventa cu Titus și cu Tincuța. Nu putea să nu observe cum își schimbă oamenii atitudinea față de-un cuplu despărțit. Se simt îndreptățiți să ia partea celui pe care-l socotesc frustrat. Familii pe care le frecventau și care-i frecventau, pe când Gogu și Catrina formau un cuplu, îl evitau acuma pe Gogu și nici măcar sfaturi medicale nu-i mai cereau. Dacă se-ntâlnea nas în nas cu vreuna din aceste foste relații, partizană a Catrinei, el se purta ca și când nimic nu s-ar fi-ntâmplat, nevrând să mărească jena persoanei în cauză, persoană care totdeauna avea o atitudine de om încolțit. Gogu se purta cu persoana ca și când s-ar fi văzut în ajun și aveau să se vadă și a doua zi. După ce plecase de acasă, Gogu își anunțase toate relațiile că-l puteau găsi la spital. Îndată ce reușise, cu mari intervenții, să obțină telefon la domiciliu, li-l comunicase, spunând simplu că se despărțise de Catrina. Afară de-un fost coleg de liceu, avocat, divorțat și el, nimeni nu-l mai căutase. El pricepuse și nu insistase. Se punea în situația acestor oameni. El cum s-ar fi comportat cu un cuplu ce s-ar fi despărțit? Ar fi continuat să se frecventeze cu cei doi membri, explicându-i fiecăruia că neavând ce să-i reproșeze, personal, nici unuia nici altuia, nu-nțelegea să-ntrerupă legătura cu ei, având grijă să nu-i pună pe unul în prezența celuilalt. Și dacă ar fi fost convins de vinovăția unuia dintre cei doi soți? Și atunci s-ar fi purtat la fel, fiindcă nu se găsea îndreptățit să-l facă pe Dumnezeu-Tatăl.

Avea să-i reproșeze Catrinei lucruri infamante? Despărțirea de ea nu era, oare, un semn de mizantropie pur și simplu? O sastisire de oameni, iar

despărțirea de Catrina un efect, oala care clocotește până ce dă în foc? Simțea nevoia să mai trăiască alături de Catrina? În locul ei ar fi șters – sau s-ar fi făcut că șterge – cu buretele cuvintele dure pe care i le spusese el? Pentru a fi cinstit cu sine însuși, Gogu Eremia trebuia să recunoască un adevăr: nu-i mai făcea plăcere să trăiască alături de nimeni zi și noapte. Îi erau de-ajuns duminica petrecută cu Florina și joia petrecută cu Magdalena și cu Mihu.

Încă de pe vremea când se frecventa și cu socrii Magdalenei, lui Gogu i se păruse că fiică-sa era sclava fără condiții a lui Mihu, sclavă stăpânită și de-un sentiment de vinovăție: cel de-a nu face copii și de-a-și mâhni astfel socrii și părinții. Catrina își manifestase adesea regretul de-a nu fi bunică: „Păcat că n-au copii”. „Bine că se-nțeleg”. „Da', vezi tu, unui bărbat dacă-i vine chef de-un copil poate să-l aibă la orice vârstă, pe când o femeie…”. „Și Magdalena ce să facă? Să se spânzure că n-are copii? Când soru-mea, Vetuța, nu făcea copii, bărbatu-său, Adrian, îi spunea: „Ce ai femeie? Ai văzut om ne-ngropat fiindcă n-a avut copii?”. „Bărbații, mai ales fără copii, la o vârstă o iau razna”. „Și dacă au copii n-o mai iau? Cui îi e s-o ia razna o ia, cu sau fără copii. Stai liniștită”. Și despre el se putea spune că o luase razna, mai ales de când fusese văzut cu Florina de niște cunoștințe care nu știau că-i este nepoată.

Venise la București baletul din Leningrad cu Lacul lebedelor. Spectacolele se dădeau la Operă. Lui Gogu îi plăcea baletul, ca artă care solicită corpul și imaginația și care-i dădea posibilitatea omului să-și arate toată grația și chiar să plutească în aer câteva secunde. Baletul clasic și patinajul artistic îi dădeau senzația că se desprinde și el de pământ odată cu ființele care pluteau în volute ce păreau să le nege greutatea.

Cumpărase, prin intermediul unui tenor care-i era pacient, cinci bilete pentru unul dintre spectacolele rușilor. În mod obișnuit, biletele se obțineau stând la cozi interminabile, când era vorba de prezența unor trupe de prestigiu. Două locuri erau într-un rând, trei – cu trei rânduri mai în față. Așa le ceruse doctorul. Trei bilete i le oferise Magdalenei, pentru ea, pentru Mihu, pentru Catrina, rugându-și fiica să nu-i pomenească maică-sii de proveniența biletelor.

Gogu obișnuia să vină totdeauna devreme la spectacole; când încă nu e aglomerație la garderobă, când te-așezi pe locul tău fără să incomodezi alți spectatori, când ai timp să citești programul, să afli distribuția, să știi cine ce interpretează. Când el și Florina intraseră în sală erau ocupate cel mult

douăzeci de locuri. Sosind aproape de-nceperea spectacolului, Magdalena, Mihu și Catrina, scuzându-se față de cei pe care-i ridicaseră de pe locuri, arătându-le biletele, n-avuseseră timp să-și arunce ochii prin sală, așa că nu-i văzuseră pe Gogu și pe Florina. Magdalena nici măcar lui Mihu nu-i spusese de unde proveneau biletele.

La pauză, înainte de-a ieși din sală, Gogu se-ntâlnise cu un fost secundar al lui, medic la Sinaia, venit special la București pentru baletul rusesc. Făcuse prezentările: „Domnul doctor Vlad Cioroianu, domnișoara Florina Diaconu”, fără a pomeni calitatea de nepoată a Florinei. „Ți-e foame, ți-e sete, Florina? Să ne ducem la bufet să-ți aduc ceva?”, o-ntrebase el pe nepoată-sa. „Nici, nici. Am să vă rog să mă scuzați că vă las. Vreau să spun bună-seara unor persoane”.

Gogu Eremia, plimbându-și ochii prin holul Operei, îi văzu pe Catrina, pe Magdalena și pe Mihu. Știu imediat cui voia fata să spună bună-seara. Florina era-mbrăcată, încălțată și cu poșetă via doctor Nina Bengliu. O fustă dreaptă, violet, cu niște buline mici, de-un verde stins, cu o cazacă verde pal și ea cu buline minuscule violet, în așa fel dispuse doar în partea ce acoperea fusta, încât aveai impresia, privind ansamblul, că te uiți într-un caleidoscop. Florinei îi atârna de piept un lanț gen frânghie, adică din fire de aur lungi, răsucite, pe care se afla o glisieră, iar jos un ceas cât o monedă de douăzeci și cinci de bani, totul din aur de un galben frapant, glisiera și ceasul fiind presărate cu diamante mărunte. O bijuterie ce se purta în secolul al nouăsprezecelea și pe la-nceputul celui următor: ceea ce reușise bijutierul să găsească la cererea doctorului Eremia, care astfel încerca să-și aline remușcările și să-și mângâie postum sora pentru ceasul pe care-l vânduse. Florina era încălțată cu escapeni de antilopă violet, iar la-ncheietura mâinii drepte îi atârna o geantă mică, gen burduf, din același material cu pantofii. Cu mersul ei zvelt, de adolescentă, se-ndreptă repede spre grupul Catrina, Magdalena, Mihu.

„Sărut mâna, tanti Catrina, bună-seara”. Florina le sărută pe Catrina și pe Magdalena și-i întinse lui Mihu mâna, pe care el i-o sărută deferent. „Cât de elegantă ești, Florina”, îi spusese Catrina cu admirație sinceră. „Trăiască doamna doctor Bengliu, care cum se satură de-un lucru mi-l dă mie. Norocul meu că ne potrivim ca două gemene”. „Lucrezi pentru ea?”, o-ntrebă Mihu. „Da, lucrez. Însă nu mi le dă contra cost, ci pur și simplu de pomană”. „Tot așa primește flori?”, îi scăpă Catrinei întrebarea. Era limpede că informația asta o deținea de pe vremea când era-mpreună cu

Gogu Eremia. „Tot așa. De altfel, dintre ele ați văzut și când ați fost la mine. Pentru unele am umblat și prin dicționare botanice pentru ca să aflu cum se numesc. Până la doctorița Bengliu nici nu știam că există așa ceva”.

Catrinei i se oprise privirea pe ceasul Florinei. Să fie ăsta ceasul Vetuței? Să nu-l fi vândut când ea nu voise să-l cumpere? Pe-al Vetuței îl ținuse-n mână. Parcă-l vedea în fața ochilor: cu email roșu pe o parte și cu email albastru pe cealaltă. Nu, nu era același ceas! Să fi avut Vetuța două ceasuri? De grupul lor se-apropiau doamna doctor Aura Dănescu și doctorii Dănescu, tată și fiu. Aura Dănescu le spuse bună-seara, le sărută pe Catrina și pe Magdalena, dădu mâna cu Florina. „Aura, să ți-o prezint pe Florina Diaconu, verișoara Magdalenei”, spusese Catrina. Florina încetase a mai fi „nepoata lui Gogu”. Acum era „verișoara Magdalenei”. „Ne-am cunoscut. Locuim în același bloc”, spuse doamna doctor Dănescu; Florina aprobă cu-o înclinare a capului. Doctorii Dănescu sărutară mâna doamnelor.

Nicolae Dănescu întârzie o clipă cu privirea pe inelul cu două triunghiuri de smarald, darul lui la o zi a Florinei, privire ce nu-i scăpă lui Mihai, care-și urmărea tatăl ca un câine polițist în tot ceea ce privea relația lui cu Florina. Florina își coborî privirea asupra inelului, și n-o ridică decât în momentul când Mihai Dănescu îi prinse mâna și, ridicându-i-o lent, i-o sărută apăsat, și se uită cu un zâmbet amuzat în ochii fetei. Curiozitatea lui Mihai privind-o pe Florina creștea odată cu bănuiala, aproape certitudinea legăturii dintre ea și Nicolae Dănescu. În comportamentul fără fițe al fetei se simțea acea încredere pe care-o degajă omul care se știe iubit. Chipul de medalie al Florinei, de la o vreme căpătase o seninătate, o dulceață pe care nu le-avusese pe când o văzuse Mihai prima dată. Iar chipul doctorului Nicolae Dănescu avea un aer de visare, de îndepărtare de contingent și de o mare îngăduință față de toți și de toate.

„Superb spectacol”, spuse Aura Dănescu. „Americanii au spus că oricine din corp-ansamblul de la ruși poate fi prim-balerin pe orice scenă din lume”, comentă și Mihai. „Nici nu știi ce și cine să-ți placă mai mult”, spusese Catrina Eremia. „Cele două lebede sunt fantastice, parc-ar fi de cauciuc”, își exprimă și Magdalena admirația și i se-adresă Florinei care, cu toată eleganța și distincția ei, părea să aibă un aer stingher: „Florina, ție ce sau cine-ți place mai mult și mai mult?”. „Totul este perfect. În toată perfecțiunea și grația l-am remarcat pe bufon, fiindcă e nu numai un balerin, e un actor de mâna-ntâi. Vă rog să vă uitați la el și să-i vedeți pe față comentariul la fiecare mișcare de pe scenă”. „Îmi pare bine că a mai băgat

cineva de seamă ce talent are bufonul”, spuse Mihu Dragnea învăluind-o pe Florina într-o privire caldă.

Mihai remarcă o expresie de admirație pe chipul lui taică-său. „Florina și Mihu, păcat că nu v-ați făcut critici de teatru”, spuse Mihai. În vremea asta se-ndrepta spre ei Gogu Eremia. Pe doctorul Cioroianu îl lăsase-n compania unor cunoștințe din Sinaia, venite și ele-n București tot pentru baletul rusesc. Gogu sărută mâna femeilor din grup, începând cu Aura Dănescu și strânse mâna bărbaților. „Ce splendoare de spectacol! Păcat că au venit doar cu Lacul lebedelor”. „Gogule”, i se-adresă Aura Dănescu, „e ceva nou pe la voi de când cu noul ministru?”. „Fiecare vrabie pe craca ei”. „Au fost niște zvonuri pe la noi că s-ar schimba directorul”. „Dragă Aura, pe unii ca noi doi, oricum s-ar învârti vrăbiile-n sac, ne lasă unde suntem. N-o să se-nghesuie nimeni să facă anestezii în locul tău și nici să ducă secția-n spinare ca mine. Înghesuiala e la plecări în străinătate, la specializări, la burse”. „Ai dreptate. Nici tu, nici eu nu suntem în secretele zeilor. Și dacă se schimbă ceva, noi aflăm ultimii”. „Știu că infirmier n-au să mă facă, fiindcă n-au nici un interes”.

Suna de intrarea în sală. Gogu se-apropie de Florina, o luă ușor de-un cot: „Hai să mergem că-ncepe. Dacă nu ne mai vedem la ieșire”, se adresă el grupului, „vă spun de pe-acum rămâneți cu bine și să ne vedem cu bine”. Florina spuse „noapte bună tuturor. Sărut mâna, tanti Catrina. Vorbim la telefon”.

„Oare zvonurile despre tânăra pe care și-ar fi găsit-o Gogu se refereau la Florina?”, se-ntreba Catrina Eremia cu-o anumită liniște. În sinea ei nu pierduse nădejdea unei reconcilieri între ea și Gogu. Evita orice discuție privind despărțirea lor. Un cuvânt rău nu spusese despre Gogu și o rugase și pe Tincuța să-și țină gura. Să-l fi bănuit pe Gogu în legătură cu Florina? Doamne-ferește! Gogu era prea țăran pentru ceva semi-incestuos, adică avea prea mult respect pentru legăturile de sânge, pentru familie. Cine s-ar fi bucurat de-o asemenea legătură – o bucurie rea, bucuria de-a-și vedea tatăl suferind – era Mihai Dănescu. Lui Mihai îi plăceau intriga, bârfa, teatralul, senzaționalul. Îi spunea lui taică-său cu vreo doi ani în urmă ce plăcere-i făcuseră două foste iubite care se luaseră de păr pentru el: „Mon père, simțeam cum crește pipota-n mine”. „Băiete, cu cine-oi fi semănând tu, gen „Rică, fante de Obor”? S-o fi uitat maică-ta mai lung la vreun golan când era-nsărcinată…”. Nicolae Dănescu era convins de inocența legăturii dintre unchi și nepoată. Înțelegea de ce Florina-și petrecea duminicile cu

unchiul ei, duminici care altfel ar fi fost pustii. Neavând un grup de tineri pentru a-și petrece timpul liber, fata și-ar fi simțit de fiecare sărbătoare golul din viață și tristețea de-a-și consuma dragostea pe furiș, cu timpul drămuit.

Gogu Eremia și Florina își creau o zi pe săptămână iluzia unei familii. Erau unul pentru altul o cârjă de sprijin. Pe Nicolae Dănescu îl cuprindeau remușcările în legătură cu Florina, căreia-i strica viața. Dar nu afla puterea să curme pasiunea ce-l lega de ea. Și pe ea, despărțirea ar fi traumatizat-o. El ar fi vrut s-o știe lângă un om de nădejde, potrivit cu ea ca vârstă. „Florina, îți stric viața”, nu se putea-mpiedica să nu-i spună tot mai des; cu cât îl cuprindea mai mult sentimentul culpei. „Viața mea e stricată de la-nceput. Dragostea cu dumneavoastră e singurul lucru frumos ce mi se-ntâmplă. Nu e moral, dar este ceva atât de rar să iubești trup și suflet pe cineva și să merite să fie iubit”. „Cinstit ar fi să am curajul să mă despart de Aura și să mă-nsor cu tine, cu toată nepotrivirea de vârstă dintre noi”. „N-ar fi cinstit; eu m-am aruncat cu ochii-nchiși în iubirea cu dumneavoastră, fără nici o condiție. Aveți o căsnicie tihnită, de zeci de ani. Și deodată apare o oarecare și strică tot. Eu nu pot face asemenea lucru. Renunțați la sentimentul vinovăției și lăsați lucrurile așa cum sunt. Doar dacă ați obosit… dacă nu mai puteți suporta clandestinitatea”. „Florina, sunt gelos pe oricine se-apropie de tine. Sunt gelos pe colegii tăi, pe Mihai, pe unchiul tău, Gogu. Știu că ești în relații amiabile cu toți, dar ei nu trebuie să se ferească de nimeni ca să se-apropie de tine. Mă gândesc cu invidie la Gogu. Vă petreceri toate duminicile împreună. Stați liniștiți de vorbă, fără să fiți tot timpul cu ochii pe ceas… Tu ai idee de ce s-a despărțit de Catrina?”. „Știu doar că nu s-au despărțit pentru o femeie sau pentru un bărbat. Încolo… el tace, eu nu-l întreb. I-am spus unchiului meu doar ce rău ne-a părut mie și mamei că s-au despărțit. Eu mă port cu tanti Catrina ca și când nimic nu s-ar fi-ntâmplat. Și nu scoate un cuvânt despre acest subiect. Fiecare se poartă domnește. Mie nimic nu mi se pare mai urât decât ce obișnuiesc să spună unul despre altul doi oameni care se despart. Nu-și dau seama că-mproșcând cu noroi partenerul, pe ei se murdăresc. Oricine se poate întreba: „Bine, frate, dar dac-a fost atât de infam, de infamă, de ce-ai suportat”? Orice notă proastă dată partenerului e o notă proastă pe care ți-o dai ție. Familia mamei s-a risipit, a tatei de asemenea. Am veri-primari pe care nu i-am văzut niciodată. Singurele rude care mi-au rămas aproape sunt unchiul Gogu, tanti Catrina și Magdalena. Eu nu pot să uit cât de bună a

fost tanti Catrina cu noi și tot trag nădejde c-am s-o văd din nou împreună cu unchiul Gogu”.

Gogu Eremia n-o-ntreba pe Florina de ce nu se mărită și nici n-o-ndemna să se mărite. Bănuiala – bănuială întărită de inelul cu smaralde – că are o legătură cu un om însurat căruia n-avea de gând să-i strice casa, dovadă – totala ei discreție. El nu se simțea îndreptățit să dea sfaturi nimănui. Dacă ar fi fost să-și ia viața de la-nceput, n-ar fi știut ce să facă. Despre boala soră-sii, Vetuța, ce ar fi putut spune? O boală reactivă: răspuns la o viață plină de traume. Dar cine putea spune dacă în generații trecute nu mai suferise nimeni de-așa ceva în neamul lor? În afara marilor familii, cine avea cunoștințe despre propriul neam mai mult de două-trei generații în urmă? Ca și Florina, și el citise tratate de psihiatrie și ajunsese la concluzia că bolile psihice se moștenesc, la fel cu predispoziția spre diabet și cea a colesterolului crescut.

Florina trecuse prin asemenea spaime, prin asemenea teroare lângă maică-sa, încât i se părea de-a dreptul criminală eventualitatea de-a supune pe cineva la ceea ce-i fusese dat ei să trăiască. În afara dragostei cu doctorul Dănescu, de domeniul ilicitului, toate plăcerile Florinei erau simple: muzică, lectură, plimbări de una singură prin vechi cartiere ale Bucureștilor. Știa că viața nu-i era firească pentru vârsta ei și poate pentru nici o vârstă. Așa cum îi spusese lui Nicolae Dănescu, viața îi era stricată de la-nceput. Florina încerca să se bucure de ceea ce era frumos și să se poarte corect și îndatoritor cu toată lumea. Având de-a face îndeosebi cu copii, simțea o mare plăcere să și-i apropie, să-i convingă să-și poarte aparatele de-ndreptat dinții, să nu vină la ea ca la bau-bau. Știa că viața ei nu era ceea ce-ar fi trebuit să fie, dar nu putea da timpul înapoi – în ce scop? – și nici schimba roata zimțată a destinului. Era convinsă că liberul-arbitru e doar o părere. Încerca să-și creeze cât de cât un echilibru interior, împăcându-se cu ea însăși, fără a fi mândră de viața proprie, dar ocolind ceea ce ar fi făcut-o să se rușineze. Modul în care se purta cu doctorul Nicolae Dănescu și cu unchiul ei, Gogu Eremia – cei doi stâlpi din existența ce-i aparținea – îi făcuse pe-aceștia să nu-ndrăznească să-i ofere bani. Îi cumpărau bijuterii, parfumuri, bibelouri scumpe – care tot bani însemnau – dar atât. O formă de ipocrizie, fără îndoială, dar o limită, o barieră. Ce plăcut era să dăruiești!

Cu mijloacele ei, Florina nu uita nici o sărbătoare pe care să n-o cinstească pentru cei dragi: o cravată, un fular, o eșarfă. Iar de ziua morților făcea pachete cu lucruri bune de mâncare, pe care le ducea la un azil de

bătrâne, și-ncărca un coș cu dulciuri pe care-l ducea la căminul unde-și petrecuse primii ani de viață. Ar fi putut să-l roage pe unchiul Gogu s-o ducă, el având mașină. Socotind însă că în acele zile se cuvenea să fie singură, numai cu gândul la tată-său, pe care nu-l cunoscuse, și la biata maică-sa. Lua un taxi și-i dădea un pachet și șoferului. Când omul pricepea că tânăra de lângă el făcea o pomenire, o ajuta să care coșul în azil sau în căminul de copii. „Pentru cine dați de pomană, domnișoară?”. „Pentru părinții mei”. „Și la căminul de copii tot pentru dumnealor?”. „La cămin am crescut și eu patru ani. Și n-am uitat cum ne bucuram când ne dădea cineva o „eugenie”, o ciocolată”. „De ce-ați crescut la cămin?”. „Tată n-am avut de la două luni, iar mama lucra; n-avea cine să aibă grijă de mine”. „Vă văd așa de bine-mbrăcată că n-aș fi zis…”. „N-ați fi zis că sunt săracă și crescută la cămin. Tot ce vedeți pe mine e de la o doamnă care are de unde”. „Mai sunt și oameni buni pe lumea asta… Uite, dumneata. Nu dai numai de sufletul părinților dumitale, dai și de sufletul dumitale de când erai copil. Mai rar așa ceva la tineretul de azi”.

Florina, de la azil pleca plângând, de la cămin pleca plângând. Puteau trece peste ea zeci de ani, putea ajunge să nu mai știe ce-nsemna să drămuiești banul, nimic n-avea să-i șteargă din suflet trecutul și urmele lui de fier înroșit. Uneori, oamenii au comportări ce-i nedumeresc pe cei din jur, fiindcă nu le cunosc fiecare clipă a vieții. Până ajunsese în apartamentul pe care i-l datora doctorului Dănescu, Florina avea un singur vis pe lumea asta un loc mic, modest, dar numai al ei. Să-nchidă o ușă în urma ei și s-o deschidă tot ea.

Florina se-nscrisese prin O. N. T. la un tur al României. În formularul pe care-l completase, ceruse cameră de-o persoană, pentru localitățile unde se dormea. „Domnișoară”, îi spusese ghidul, „peste tot sunt numai camere cu două paturi. Nu e păcat să plătești dublu? Îți găsesc o tânără ca dumneata, mai ai și cu cine schimba o vorbă”. „Vă mulțumesc, domnule, că vă gândiți la banii mei, dar vreau să fiu singură-n cameră, vreau să-mi tihnească și să nu schimb nici o vorbă cu nimeni”.

La cămin era vecină de pat cu Ursuleț. Adormeau mână-n mână. „Ursuleț, vrei tu să fii suriorul meu?”, și-i săruta buricele degetelor grăsuțe. Câți dintre ei, copiii din cămin, or fi știut că pe Ursuleț îl chema Brădean Emanuel? Ursuleț își culca uneori capul pe umărul Florinei, ca să nu se-arate total insensibil la semnele ei de afecțiune, el care era atât de răsfățat de „mama Ișoara”.

Florina prețuia la doctorul Nicolae Dănescu felul în care știa să treacă de la pasiune – care ține mult de animalitate – la mângâieri calme, ce-o făceau să se gândească la tatăl ei, cunoscut doar din fotografii. Deși ar fi vrut-o numai a lui, neatinsă nici măcar de privirea cuiva, Nicolae Dănescu se gândea tot timpul la viitorul Florinei, în timp ce ea părea acaparată doar de clipă. Atât de ordonată, meticuloasă și chibzuită în tot ce făcea, în privința viitorului deviza ei, inspirată de ceea ce-i arătase viața, era: „om trăi și-om vedea”.

Pe când maică-sa era bolnavă, nu-și putea închipui că într-o zi acea suferință avea să ia sfârșit. Pe când dădea meditații pe alimente și mânca zemuri chioare, nu-și închipuia că avea să aibă și ea cândva pe masă șuncă, ouă umplute, icre și alte asemenea bucate, obișnuite pentru alții. Pe când nu ieșise din București, nu-și închipuia să avea să-și îngăduie un tur al României și chiar și-o săptămână la Olimp, singură-n cameră. De ce să se fi gândit la viitor și să nu fi trăit fiecare clipă, clipa fiind singura certitudine? Era convinsă că viața omului se află scrisă undeva cu mult înainte ca el să se nască. De la moartea maică-sii era pregătită ca-n orice clipă cine-o trimisese pe pământ s-o cheme înapoi. Florina era convinsă că-i era sortită o viață de una singură. Bunică-sa, Atena – rămasă văduvă de la tinerețe, fetele ei amândouă – la fel. Le urmărise o soartă: ca un lanț în care toate verigile sunt la fel, înșirate una după alta.

Cum o fi fost oare o copilărie fericită? Florina, copil fiind, nici nu știa să-și închipuie asemenea lucru. Adultă, concepea fericirea unui copil ca o grijă permanentă a cuiva pentru bunăstarea lui fizică, pentru deprinderea unor obiceiuri sănătoase, pentru însușirea unor cunoștințe; și iubire care să se reverse asupra lui și de la el către alte ființe, ca o ploaie de vară, caldă și mângâietoare. Îi era profund recunoscătoare doctoriței Bengliu pentru cărțile pe care i le-mprumuta. Îi luminaseră mintea și-i arătaseră carențele din educația ei în general și din cea intelectuală în special.

După moartea maică-sii, stăpână pe timp, din ce în ce mai complexată de cunoștințele unchiului Gogu, Florina se-nscrisese la Universitatea Populară, la cursuri de engleză și de franceză pentru nivel mediu. Măcar atât. În săptămâna cât stătuse la mare, mâncase la aceeași masă cu trei australieni, două doamne și un domn, trecuți de șaptezeci de ani. De ani buni veneau în România la tratamente geriatrice, la policlinica „Doina” din Neptun și la sanatoriul de la Otopeni. Închiriau o mașină de la O. N. T. pentru a se plimba unde le poftea sufletul, mijloacele de locomoție în comun de pe

litoralul românesc fiind impracticabile din cauza orarelor la voia-ntâmplării, a aglomerației și a lipsei de aer condiționat; pe scurt – a dezorganizării. Doamnele erau surori, domnul – soțul uneia dintre ele, cealaltă fiind divorțată. Aveau toți trei – coproprietari – un magazin cu de toate, într-un cartier mărginaș din orașul Adelaida. Florina, cu engleza învățată la școală, se-nțelegea cu ei.

Modestă și binevoitoare, uimindu-i pe australieni că-n loc să bată discotecile, o tânără de vârsta ei prefera compania unor bătrâni, aflând că fata vedea marea pentru prima oară în viață, o plimbaseră pe tot Litoralul, merseseră împreună la Acvariul din Constanța, la Muzeul de Arheologie, la mozaicul roman. Se simțeau mândri când vedeau încântarea de pe fața ei: le era dat lor, străini, să-i arate cuiva propria țară. La despărțire, Florina le oferise un vas mic decorativ, de aramă ciocănită. Ei voiseră să-i lase niște dolari ca să-și cumpere ea ceva de la „shop”. Florina le explicase că ea, româncă, nu putea justifica valuta și că nici nu-și dorea nimic de-acolo. Datorită lor văzuse ceea ce singură cine-știe-când și dacă ar fi văzut, încât n-avea cuvinte să-și manifeste recunoștința față de ei. Era mulțumită să se uite la fotografiile pe care le făcuseră împreună. Își dăduseră adresele. Se dovedise a nu fi fost ceva pur formal, de genul „dragostea de vară ține pân' la gară”. Zece ani cât mai trăiseră, australienii fuseseră în corespondență cu Florina și cei cinci ani cât mai veniseră-n România o vizitaseră la București și stătuseră la ea câte două zile, de fiecare dată, înaintea plecării spre continentul lor. Ea își lua concediu în așa fel încât zece zile, câte-și putea permite la mare, să le petreacă împreună cu ei. O invitau în Australia, oferindu-se să-i plătească drumul. Cum Florinei i se refuzase chiar și o excursie colectivă, prin O. N. T., în Ungaria, le explicase că de Australia nici nu putea fi vorba, ea fiind singură pe lume – nu părinți, nu bărbat, nu copii – deci, neprezentând garanții „moral-politice” din punctul de vedere al autorităților.

În ultimul an când australienii veniseră-n România, la o lună după plecarea lor, Florina primise o carte poștală de la Banca Română de Comerț Exterior, prin care era invitată să se prezinte, cu buletinul de identitate, în ziua X, la ora Y, la sediul Băncii. Se prezentase la ghișeul indicat. „Tovarășa Diaconu Florina?”, întrebase funcționarul, uitându-se la poza din buletin apoi la posesoare. „Da”. „Știți că aveți la noi un cont de o mie de dolari?”. „Acuma aflu”. „Aveți idee cine vi i-a depus?”. „Singurii pot fi doar niște australieni pe care-i întâlnesc de șase ani în concediu, la mare”. În spatele

funcționarului la ghișeu se afla un bărbat înalt, cu părul tuns perie, cu o figură imobilă. „V-am chemat să vă-ntrebăm ce intenționați să faceți cu acești bani”. „Vă rog să-mi spuneți dumneavoastră care sunt posibilitățile de a-i folosi, fiindcă eu nu știu”. „Îi puteți păstra ca atare la noi în bancă. Îi puteți folosi în excursii în străinătate. Îi puteți folosi parțial la „shop”-uri. Oricum, dacă nu lăsați suma intactă în bancă, o parte sunteți obligată s-o schimbați la cursul de șase lei dolarul S. U. A.”. „Dați-mi bani românești pentru toată suma”.

După ce completase felurite formulare, i se numărase suma corespunzătoare în lei. Florina își trăsese punga atârnată cu șiret de gât, își așezase gospodărește banii, își vârâse punga subt pulover, își încheiase canadiana, mulțumise și plecase. Vestea acestor bani îi căzuse ca un pumnal în inimă. Simțea că n-avea să-i mai vadă niciodată pe australieni. Erau prea bătrâni ca să se mai încumete la un drum atât de lung. Copleșită de tristețe, se dusese la Telefoane, fiindcă voia să le mulțumească prin viu grai, nu printr-o scrisoare pe care cine-știe-când aveau s-o primească. „Doamnă”, se adresase ea funcționarei de la Telefoane, „vreau o convorbire cu Adelaida – Australia”. Probabil ceva din tonul sau din tristețea de pe chipul Florinei o impresionase pe funcționară. Îi răspunsese pe-un ton confidențial: „Duduie, te-nvăț eu cum să vorbești cel mai ieftin și pe săturate. Ține cartela asta” – și-i întinsese o cartelă de douăzeci și cinci de lei – „ieși din clădire și telefonezi de la un telefon public, imediat ce dai colțul la stânga”. „Vă mulțumesc, doamnă”. Florina se conformase celor spuse de funcționară și-ntr-adevăr vorbise cu toți trei australienii pe săturate. Ea nu-și putuse înăbuși plânsul, dar nici ei, sfârșind totuși convorbirea pe-un ton calm. De la o florărie din apropierea Telefoanelor, Florina cumpără o orhidee pe care i-o oferi funcționarei aceleia atât de omenoase șoptindu-i: „Să vă dea Dumnezeu sănătate, doamnă!”.

Din cadoul prietenilor ei avea să-și cumpere dicționare, enciclopedii, albume de artă, cărți de istorie a civilizației și a artei, cărora le simțea de-atâta vreme lipsa. Când avea să le vadă adunate la ea acasă, avea să-și cumpere și un dulap-bibliotecă, menit să-i adăpostească și să-i ferească de praf comorile. Fiecare carte era mângâiată ca o ființă vie, răsfoită cu evlavie, după ce Florina se spăla pe mâini și se ștergea apăsat cu prosopul, nu cumva să rămână un strop de apă care să păteze vreo foaie. Unchiu-său, Gogu, și doctorul Dănescu, oameni de carte, cu biblioteci cuprinzând titluri

și ediții de mâna-ntâi, îi fuseseră consultanți în alcătuirea listei ce-avea să-nsemne un îndreptar cultural pentru dânsa.

Pe covorul din camera de zi, Florina așezase cărțile-n cerc și le făcuse o poză color cu aparatul lui Gogu Eremia, apoi le fotografiase în dulapul-bibliotecă, ea stând ca un paznic vigilent, răzimată de-o ușă a mobilei, ambele uși fiind date de perete, ca să se vadă cotoarele cărților. Trimisese amândouă fotografiile în Australia, scriind pe fiecare: „Priviți în ce-am investit cadoul dumneavoastră (banii din Contul de la Banca Română de Comerț Exterior)”. Explicația, citită de cine trebuia, putea fi controlată, de-aceea era atât de-amănunțită. Nu cumva să se creadă că era cine-știe-ce mesaj cifrat.

De când avea această comoară nesperată, Florina abia aștepta s-ajungă acasă. Îmbuca-n grabă ceva ca să-și astâmpere foamea, apoi se repezea la cartea lăsată pe noptieră. Tot ce afla din paginile pe care le devora i se părea o călătorie într-o lume căreia nu-i bănuise existența. „Binecuvântați să fiți, bătrâni prieteni, pentru darul vostru”. O cuprindea un val de duioșie când se gândea la acei australieni, oameni simpli, care-atât de mult îi prețuiseră modesta ospitalitate și prietenia dezinteresată. Florina se purtase cu dânșii ca și când i-ar fi fost bunici. Bunici de care ea n-avusese parte. Pentru ei, Florina fusese nepoata de care n-avuseseră parte, neavând copii. Puține sunt bucuriile peste care nu cade nici o pată menită să le-ntunece.

Doctorul Nicolae Dănescu îi dăduse un telefon scurt: „Pot trece pe la tine?”. „Da”. „Vin imediat”. Din doi pași, Florina era-n spatele ușii, cu ochiul lipit de vizetă. Vocea i se păruse atât de schimbată la telefon, încât aproape să nu-l recunoască. Îi deschise ușa ca de obicei, înainte ca el s-apese pe butonul soneriei. Doctorul Dănescu o privi o clipă, apoi se-ndreptă spre camera de zi și se-așeză pe un fotoliu. „Florina, stai jos, te rog”. Florina se așeză ușor pe fotoliul din fața lui, ușor de parcă dedesubt s-ar fi aflat o bombă. „Aura are cancer genital”. Florinei îi pierise graiul și uitase și să mai respire. Trase puternic aer în piept. I se părea că tăceau de ore întregi, când glasul stins al lui Nicolae Dănescu o făcu să tresară. „Ne-ajută cineva din Minister să ne ducem la verișoara Aurei, care e profesor oncolog la Paris. Era firesc să-ți spun”. Florina își puse mâinile peste ochi și-o podidi plânsul. Un gând îi bătea-n cap ca un clopot: „Nu există fericire, nu există fericire, nu există fericire…”.

I se zbăteau tâmplele. Își luă o mână de pe ochi și o duse la gură ca să-și înăbușe suspinele. Doctorul Dănescu se-apropie de ea, îi luă mâinile de pe

față, îi șterse lacrimile cu batista lui și o făcu să se ridice-n picioare. O apucă de un braț și o porni cu ea spre ieșire, îi ridică fața spre el, o privi în ochi și-i spuse după un oftat adânc: „Florina, nu putem face nimic împotriva sorții”. Florina închise ochii în semn de aprobare, în timp ce-n creier i se zbătea un singur gând: „Nu există fericire”. Toată noaptea, Florina nu-nchisese ochii o clipă. A doua zi era atât de palidă și de-ncercănată încât colegii voiseră s-o ducă la un internist la policlinica de-alături. „Nu vă faceți griji; am avut o indigestie și n-am putut să dorm”.

Peste vreo două ceasuri după-nceperea programului venise la ea-n laborator Mihai Dănescu. „Florina, știu că nu te simți bine, dar trebuie să stau cu un om de vorbă, crede-mă”, și se-așeză pe marginea mesei. Florina dădu din cap a-ntrebare. Mihai, închizând ochii, trase adânc aer în piept și, ca un oftat, lăsă cuvintele să curgă: „Mama are cancer genital. Deocamdată știm doar ea, tata, eu, doctorul Nițelea, care-a diagnosticat-o, și tu. Îi ajută cineva din Minister să plece la Paris. Mama are o verișoară primară profesor oncolog”. Florina îl asculta mută. Se trezi totuși vorbind: „În ce stadiu este?”. „Nițelea zice că-n unu. N-a avut nici un simptom. Odată i s-a pornit o hemoragie”. „Să dea Dumnezeu să se vindece”. „Să sperăm. Și eu și tata suntem terminați. Cea mai curajoasă este ea”. „Asta e bine”. „Florina, te superi că, după ce că abia te ții pe picioare, am mai venit și eu cu vestea asta?”. „Mihai” – îi spunea pentru prima oară pe nume – „dacă ai ști ce a fost viața mea de la cincisprezece ani până la douăzeci și șapte, când a murit mama, ai ști cât de călită sunt în fața necazului. Nu există durere pe lumea asta pe care să n-o-nțeleg. Bine-ai făcut că ai venit la mine să-ți descarci sufletul. Vino oricând, cu orice. La mine găsești înțelegere și milă”. Și Florina îl mângâiase cu amândouă mâinile pe obraji ca pe-un copil amărât. În acel moment, ceva se topi în sufletul lui Mihai Dănescu și-i veni să plângă de mila Florinei și-a lui taică-său, de milă pentru dragostea lor, definitiv întunecată de boala Aurei Dănescu. „Doamne, de ce nu m-oi fi-nsurat eu cu Florina când dragostea dintre ea și tata mocnea doar? Eu am făcut-o să izbucnească, prin indiscreția mea, eu, cu manierele mele de „Rică, fante de Obor”, prin lipsa de respect față de taina omului de lângă mine. Și astăzi m-aș însura cu ea, dar pot să jur că m-ar refuza. Delicat, cu blândețe, dar…”.

Luând boala din pripă și având șansa de-a fi tratată de verișoara ei chiar la Villejuif, unul dintre vestitele centre de oncologie din lume, Aura Dănescu se simțea perfect. Se controla riguros, ducând o viață normală;

continua să lucreze și, cel mai important, avea un moral de om sănătos. Trecuseră doi ani de la episodul ce-avea să modifice viața a trei oameni: pe-a doctoriței Dănescu, fizic, pe-a lui Nicolae Dănescu și pe-a Florinei Diaconu. Între ultimii doi rămăsese o dragoste platonică, își vorbeau în fiecare zi la telefon, își continuau colaborarea, se vedeau mereu la Florina și stăteau de vorbă ca doi bătrâni, despre lume și despre viață, despre cărți pe care și le treceau unul altuia. Nimic despre dragostea lor, asupra căreia boala Aurei avusese efectul apei clocotite vărsate peste o plantă.

Florinei, purtarea lor i se părea firească. Pasiunea lor parcă se petrecuse-n altă lume. Într-o zi, înainte de-a pleca la el acasă, doctorul Dănescu se uitase lung în ochii Florinei, îi pusese mâinile pe umeri și-i șoptise: „În lumea asta pe nimeni n-am iubit cum te iubesc pe tine”. Florinei i se umpluseră ochii de lacrimi. Ceva căruia n-ar fi știut să-i dea un nume îi copleșise sufletul, i-l amorțise cum amorțește uneori trupul după o lovitură puternică.

Două zile mai târziu, Mihai era chemat urgent de la Policlinica de-alături: „Veniți, domnule doctor, că îi este rău tatălui dumneavoastră”. Mihai, ca o furtună, deschisese ușa laboratorului unde lucra Florina: „Florina, îi e rău tatei”. Doctorul Dănescu era întins pe-o canapea, alb ca varul, cu mâinile apăsându-și inima. Lângă el era un cardiolog. Chemaseră „Salvarea”. Când îi văzu lângă el, doctorul Dănescu îi întinse mâna dreaptă lui Mihai, stânga – Florinei. Uitându-se în ochii ei șopti, încercând să zâmbească: „Până ce…”. Lăsă capul într-o parte, îl privi lung și pe Mihai, oftă ușor și-și dădu sufletul.

În 1989, vecinii de palier ai Florinei plecaseră din bloc. Vânduseră, făcuseră schimb de locuință, ea nu știa și nici n-avea de gând să se intereseze la nimeni. În locul lor se mutase o doamnă, profesoară de matematică, pensionată medical, cu fiul ei, student la Filologie.

Vecina, de mână cu fiu-său, sunase la ușa Florinei. „Domnișoară, dați-ne voie să ne prezentăm: pe mine mă cheamă Cecilia Ghervase, el e fiul meu, Radu. Eu sunt profesoară de matematică, el e student în ultimul an la Filologie”. „Pe mine mă cheamă Florina Diaconu. Sunt tehnician dentar la o policlinică de copii. Vă rog, intrați, luați loc”. Florina le-ntinsese o cutie cu bomboane: vișine în ciocolată, aduse de Gogu Eremia. „Domnișoară Diaconu, am venit să ne prezentăm fiindcă așa e civilizat între vecini, dar și cu un interes: cunoașteți pe cineva care să facă injecții la pacient acasă?”. „Cine are nevoie de injecții?”. „Eu”, răspunsese doamna Ghervase. „E

vorba de antibiotice?”. „Nu. E un complex de vitamine”. „Înseamnă că trebuie făcute dimineața, fiindcă altfel nu mai dormiți. Vi le fac eu”. „Și cât m-ar costa? Fiindcă „les bons comptes font les bons amis”. „Quoique les bons comptes fassent les bons amis”, nu vă costă nimic”. Radu tresărise auzind răspunsul Florinei. Era limpede că tehniciana știa franțuzește: după subjonctivul pe care-l folosise. Apartamentul Florinei era simplu mobilat, cu lucruri puține și funcționale, care totuși nu păreau impersonale și reci. Îl frapaseră florile scumpe și rare din două vase de pământ zmălțuit și mai ales dulapul cu cărți de pe peretele din dreapta al camerei unde se aflau. „Îmi dați voie să mă uit la cărți?”. „Poți să deschizi și ușa dulapului ca să le vezi mai bine”. Radu nu s-ar fi gândit să se afle în biblioteca unei tehniciene de dinți dicționare și cărți de informație pe care și el și le-ar fi dorit dac-ar fi avut bani.

Doamna Ghervase, cu părul cărunt, tunsă scurt, neavând nevoie de coafor, șatenă cu ochi albaștri, cu o siluetă impecabilă, se putea spune că la cei cincizeci de ani ai ei era încă o femeie frumoasă, în ciuda hepatitei C pe care și-o descoperise cu doi ani în urmă. Ținea cu sfințenie regimul alimentar dat de hepatolog, dar ca ea și fiu-său să nu moară de foame dădea meditații cât era ziua de lungă. Bărbatu-său o părăsise când copilul avea doi ani; reușise să fugă în Franța, unde făcuse carieră fiind cibernetician, dar în douăzeci de ani o ciocolată nu-i trimisese băiatului. Doamna Ghervase divorțase la câteva luni după ce fusese părăsită. Divorțurile de cei fugiți se pronunțau într-o lună. Doamna Ghervase își păstrase numele fostului soț, pentru copil.

Ca orice om necăjit și lovit de-o boală grea, când găsea un ascultător își descărca tot sacul, spre deosebire de fiu-său Radu – un taciturn și-un posomorât. De talie mijlocie, băț de slab, măsliniu și cu trăsături greoaie, luminoși avea doar ochii, negri ca tăciunele, în care se-adunase toată expresivitatea din el. Se lăsa greu descoperit și numai cât și față de cine voia dânsul. Când socotise că o cunoștea destul pe Florina, despre care nu se putea spune că era o vorbăreață și-o confesivă, îi spusese că regimul comunist îl sufoca. „De-aș trăi măcar o zi după Ceaușescu!”, îi spunea Florinei și ofta adânc. „Radule, și eu aș vrea s-apuc ziua aia… Dar dacă n-o să ne pară bine c-am apucat-o?”. „Mai rău de-așa nu se poate”, spunea Radu cu toată convingerea. „Ba se poate, ba se poate”, prelua Florina rolul optimistului din bancul en vogue cu pesimistul și cu optimistul.

Pe 21 decembrie 1989, un grup de tineri, între care și Radu Ghervase, fusese luat din Piața Universității în dube și dus la Jilava, unde fiecărui tânăr i se-administrase o bătaie soră cu moartea. A doua zi, văzând că gluma se-ngroașă, autoritățile îi aduseseră până-n cartierul Berceni, lăsându-i liberi. Radu n-avea nici un act la el, așa că le spusese „jilăvenilor” că era de la Craiova, în trecere prin București, unde i se furaseră și actele și banii. Florina stătuse toată noaptea cu doamna Ghervase și cu unchiu-său, Gogu, pe care-l chemase în ajutor, fiindcă nu credea că biata mamă, îngrozită de lipsa băiatului, avea să mai apuce ziua următoare. Când, pe 22, Radu apăruse tumefiat și abia călcând pe tălpile bătute la milimetru, pe doamna Ghervase o apucase un plâns cu frisoane; doctorul Eremia și Florina ocupându-se de ea cu grija de-a n-o vedea într-o criză de insuficiență hepatică, abia se uitaseră la Radu care înțepenise într-un fotoliu. Când doamna Ghervase își revenise cât de cât, doctorul Eremia i se-adresase lui Radu: „Băiete, nu uita că ai o mamă care nu te are decât pe tine. Stai cuminte acasă și uită-te la televizor”.

Gogu o lăsase pe Florina la Policlinică, iar el se dusese la Spital, de unde n-avea să mai plece zece zile. Vorbise la telefon cu fiică-sa, și-n fiecare zi cu Florina. La Policlinică, personalul, cu mic cu mare, stătea în fața televizorului. Nici vorbă să mai calce picior de pacient pe-acolo. Toată lumea comenta în fel și chip ceea ce vedea la televizor. Unii se ridicau de pe scaune și-o luau spre Piața Universității, morți de curiozitate să vadă Revoluția. „Florina, tu nu mergi?”. „Nu. Cu sau fără mine, ce-o fi să fie…”. Secretara de Partid le spusese colegilor care erau pe punct de plecare: „Măi, stați locului, să nu v-atingă vreun glonț”. „Asta e replică de comunistă, de bolșevică și de nevastă de securist”, sărise cu gura una din grup. Florina simțise că i se urcă sângele-n cap. „Doamnă Băltărețu” – i se-adresase Florina proaspetei revoluționare – „dumneavoastră nu sunteți membră de partid? Cu ce sunteți mai puțin bolșevică decât doamna Todea? Cui a făcut vreun rău doamna Todea? Ați uitat cum vă-nvoia pe fiecare când aveați câte o nevoie? Acuma de ce aruncați cu pietre-n ea? De aici numai eu nu sunt membră de Partid și sunt singura fiică de deținut politic mort în pușcărie. După câte știu nu v-ați aprins rogojina-n cap ca să strigați moarte Partidului, și nici lui Ceaușescu! Duceți-vă și dați-i jos pe ăia pe care i-ați pupat până ieri”. Și Florina se-așezase mai departe în fața televizorului, întorcându-le spatele. „Revoluționarii” plecaseră destul de pleoștiți, iar Maria Todea, secretara de Partid, își pusese paltonul și plecase și ea peste câteva minute.

Se-aplecase peste umărul Florinei și-i șoptise: „Mulțumesc, ești singurul om asupra căruia nu m-am înșelat”.

Din acea zi, fosta secretară n-avea să mai calce prin Policlinică. Florina bănuia că Maria Todea îi pusese dosarul mai la fund fiindcă, dacă s-ar fi arătat scrupuloasă la datorie față de Partid, ar fi putut s-o mătrășească demult. După această scenă, se-apropiase de ea Mihai Dănescu. „Florina, câtă dreptate ai. Au și-nceput să-și întoarcă pe cealaltă parte cojocul. Ce părere ai de ceea ce se-ntâmplă?”. „O harababură bine organizată. Suntem martori la niște baloane de săpun, ce ne fac să ne uităm după ele și nu la gura care le suflă”. „Tu chiar crezi că e făcătură? De ce?”. „Să zicem că era ceva spontan: tu de ce crezi că ne-arată toată comedia la televizor? Ca să ne distragă atenția și să ne-o dirijeze. Și pe ăia din balcon de la CC. Cum dracu' de nu-i atinge nici un glonț?”. „Afară de ăștia cu balconul – treabă ultra-suspectă, ce e drept – mor totuși oameni împușcați. Cine-i împușcă?”. „Mihai, mie ce se-ntâmplă acuma mi-aduce aminte, din citite și din ce mi-a spus unchiu-meu, de Pearl Harbour, într-al Doilea Război. Americanii au știut că japonezii aveau să le bombardeze flota de-acolo. Și i-au lăsat – s-au scufundat vase, au murit oameni – dar a fost motivul ca Statele Unite să declare război Japoniei. Or, revoluție fără morți… ce revoluție e aia?”. „Este monstruos ce-mi spui. Nu-mi vine să cred”. „De Yalta ai auzit? Dar de Malta? Crezi că la Malta s-a discutat despre jocurile olimpice? Câți ani ne-au trebuit ca s-aflăm ce-a însemnat Yalta pentru noi? Cine-o să trăiască o să afle și ce-a-nsemnat Malta”. „Florina, cred că astea sunt ideile doctorului Eremia, care e un sceptic și ți le-a inculcat și ție”. „E-adevărat că sunt și ideile unchiului meu. Dar crezi că eu, la treizeci și trei de ani și netrecută prin viață ca gâsca prin apă, nu sunt în stare să judec și singură și să deosebesc ce e farsă de ce este adevărat? Nefericirea e-un soare care te călește repede. Înveți repede că nu tot ce zboară se mănâncă”.

Radu Ghervase stătuse pe 22 decembrie în casă, dar apoi nu se mai dezlipise de Piața Universității. Cu toate riscurile, doamna Ghervase mergea cu el. Într-un rucsac, Radu ducea medicamentele maică-sii, ceva de mâncare și un scăunel pliant. Se-ntorceau noaptea acasă, când bătrâna stătea să-și dea sufletul de oboseală. Florina și doctorul Eremia nici măcar nu-ncercaseră s-o convingă să stea locului, știind amândoi că grija era mai rea decât toate bolile. Când cei doi se-ntorceau la domiciliu treceau pe la Florina. „Cum poți sta liniștită când se-ntâmplă ce se-ntâmplă?”, o mustra Radu pe Florina. „Radule, și crezi tu că dacă mărșăluiesc și eu pe străzi se-

ntâmplă altceva?”. „Dacă toată lumea care dă jos dictatura ar gândi ca tine…”. „Ești așa de convins că dictatura e dată jos de lumea care merge pe stradă cu mâinile goale și strigă, jos!”?”. „Călăii și-au dat seama că le-a trecut vremea și că mămăliga a făcut explozie… Tu n-aștepți nimic de la un regim democrat?”. „Ba da. Aștept să am căldură-n casă și mâncare pe masă. Și ca să le am o să trebuiască să muncesc, ca și pân-acum, n-o să-mi pice de nicăieri pară mălăiață”. „Pe tine nu te interesează să se deschidă granițele, să vezi lumea?”. „Deocamdată văd că numai noi ne-am deschis granițele… Bun… se deschid granițele vraiște și-o să putem călători oriunde ca și când am trece strada. Și crezi că o să se călătorească pe gratis? Crezi că n-o să mai putem deschide cutia de scrisori de invitații și de cecuri venite de te-miri-unde?”. „Florina, tu, care-ai avut atât de pătimit de pe urma comunismului, cum poți fi atât de sceptică la căderea lui?”. „Radule, de scepticism n-a murit nimeni, de iluzii însă multă lume!”. „Ca de pildă?”. „Ca de pildă, Lucrețiu Pătrășcanu”. „Nu-mi cita comuniști care-au pierit pe limba lor”. „Iluziile nu sunt un apanaj al comunismului, Radule. Dar hai s-avem răbdare să treacă vremea. Pân-atunci să nu luăm acont nici pe supărare, nici pe fericire”.

Urmase cea mai mare dezbinare pe care-o văzuse Florina în viața ei. Dezbinare între români. Născută în '57, când ajunsese ea cât de cât la vârsta judecății, regimul comunist nu se mai arăta la fel de virulent ca între '45 și anul nașterii ei. Cui îi fusese de năpârlit năpârlise, cui îi fusese a se vedea cu sacii-n căruță se văzuse. Totul era s-o țină mai departe cu vigilența în sensul simulării și să aibă grijă ca la amestecatul vrăbiilor în sac – rotirea cadrelor – când se deschidea, sacul vrăbeții să cadă tot pe-o cracă avantajoasă. De când începuse fenomenul „Piața Universității, singurul spațiu liber de comunism”, conflictele ideologice între oameni deveniseră acute. Dacă nu te duceai măcar un ceas în Piață, erai tratat drept comunist, dușman al Revoluției, revoluție ce se dovedise de fapt nesatisfăcătoare, cei nemulțumiți ajungând la o concluzie devenită lozinca Pieței: „Ultima soluție înc-o revoluție”.

Și doctorița Bengliu o luase prin porumbi, cum își zicea Florina. Că-n sufletul ei doctorița nu fusese comunistă, Florina nu se-ndoia. Bănuia că nici fruntea Partidului nu fusese comunistă, ci doar profitoare. Dar de la a nu fi comunist până la a te prezenta și a te comporta ca victimă a comunismului era o diferență pe care Florina o numea bun-simț. După ce-ai fost membru de Partid, de circumstanță, de nevoie, ea găsea că era indecent

să strigi din toți bojocii „jos comunismul” și, culmea, să-ți arzi în piața publică, în văzul lumii, carnetul de Partid. Lumea asta care simulase comunismul până mai ieri și brusc devenise virulent anticomunistă, Florina o asemuia unui convoi de curve care-au apucat calea bisericii.

Într-o seară îi sunase la ușă Radu, mai posomorât ca de obicei. „Florina, mă gândesc tot mai mult la scepticismul tău și la iluziile mele. Încep să-ți dau dreptate. Vin din Piață. Un actor, unu' Ovidel și mai nu știu cum împreună cu niște studenți au instalat un televizor cu un video-player. Ce crezi că transmiteau acolo?”. Florina dăduse din umeri. „Parodii după Eminescu!”. Și Radu se luase cu mâinile de cap. „Mi-a făcut rău fizic. Printre cei care se hlizeau cel mai tare erau colegi de-ai mei. Cei mai activi membri U. T. C. pe Universitate!”. „Radule, roagă-te la Dumnezeu să nu-ți arate oamenii tot ce zace-n ei”. „Nu m-aș fi așteptat ca un actor, fie el și mai mărunt, și niște studenți la Filologie să-și bată joc de Eminescu”. „E doar începutul. Au să-l mai batjocorească și alții, de la alt nivel… Verișoara mea, Magdalena, fiica unchiului meu, Gogu Eremia, este cu zece ani mai mare decât mine. Și-a păstrat toate cărțile de școală. Află că pe vremea când ea era elevă, Neculuță – săracul n-are nici o vină – era la mare cinste-n manualele-n care Eminescu era și el tolerat cu Împărat și proletar. Din viața care mi-a fost dată am învățat să nu mă mai mir de nimic. Fățărnicia și răutatea n-au margini. Fățărnicia măcar are un scop. Dar răutatea gratuită are proporții greu de-nchipuit”. „Și-atunci cum să trăiești pe lumea asta?”, și-n glasul lui Radu Ghervase parcă sunase un clopot care vestea un dezastru. „Făcându-ți o carapace precum broasca țestoasă. Intri-n carapace și te-arăți cât mai puțin. Adică nu-ți pui sufletul pe masă în fața oricui și n-aștepți să și-l pună alții”. „Deci să ducem mai departe schizofrenia din timpul comunismului, să excludem sinceritatea, părerea deschisă?!”. „Radule, crezi că noul regim o să fie făcut de extratereștri? Crezi că natura omului o să se schimbe, fiindcă se schimbă firma și simularea? De ce nu vrei tu să-nțelegi cât de relativă e noțiunea de libertate?”. „Florina, tu ce-nțelegi prin libertate?”. „Să nu depindă nimeni de tine. Pentru prima oară am simțit o eliberare a sufletului meu când a murit mama. Fiindcă am căpătat libertatea de-a muri oricând, fără să sufere nimeni în urma mea”. Radu se scuturase de parcă i s-ar fi arătat piaza rea. „Radule, înțeleg să vorbesc cinstit cu tine și, iartă-mă, să te aduc, atât cât pot, cu picioarele pe pământ. Cu cât te urci pe-o creangă mai sus, cu-atât te lovești mai rău când

pici din copac. E cumplit să pierzi ființe dragi, dar nu-i ușor nici să-ți pierzi iluziile".

De doi ani, de când se dusese doctorul Nicolae Dănescu, niciodată Florina nu-i simțise mai dureros lipsa decât în momentele-atât de tulburi a ceea ce se numea Revoluție. Câtă nevoie ar fi avut să-i afle părerea despre acest eveniment care, în loc s-o bucure și să-i dea un sentiment de eliberare, i se părea atât de-ambiguu și cu dedesubturi departe de-a fi cinstite și onorabile. Și cei care simțeau în mod cinstit că răsuflă în fine un aer nepoluat, și cei munciți de dubii, ca ea, Florinei i se păreau prinși într-o plasă din ochiurile căreia nu mai izbuteau să se desprindă. Nu-și putea scoate din minte cum nimerește șoarecele-n cursă, ademenit de-o bucățică bine mirositoare.

Mihai îi rămăsese foarte apropiat Florinei după moartea doctorului Nicolae Dănescu. „Florina, ce-o fi vrut să spună tata când s-a uitat la tine? Mi s-a părut c-am auzit „până ce…". Tu ai priceput ceva?". „Nu, Mihai". „Părea perfect conștient". Florina dăduse din umeri ca omul care nu știe dacă să zică „da" au „ba". „Până ce moartea ne va despărți", îi suna în minte Florinei. Era legământul ei de iubire față de Nicolae Dănescu, legământ pe care nu era îndreptățită să-l dezvăluie nimănui. Doctorul Dănescu îi demonstrase că ultimul lui gând pe pământ fusese legat de dragostea lor.

Florina și Mihai se simțeau ca două vase comunicante. Îi unea, fără să și-o spună, amintirea lui Nicolae Dănescu. După moartea lui, în două luni Florina slăbise cincisprezece kilograme. Doctorul Eremia și doctorița Bengliu bănuiau de ce. Doctorul Eremia voise totuși ca pe Florina s-o vadă și s-o testeze un endocrinolog. „Gogule, fata n-are nimic organic, în afară de-o ușoară anemie feriprivă. Pare mai degrabă trecută printr-un puternic șoc emoțional. Ea a negat, dar eu n-o cred". Gogu oftase. Și pe el, Florina se străduia să-l mintă, să se poarte duminicile cum se purtase totdeauna.

Pentru unchiu-său, Florina era parte din sufletul lui. Cum să nu fi fost îngrijorat de ceea ce se petrecea cu ea? „Fată", i se-adresase el în timp ce-și beau cafeaua la masă, unul în fața celuilalt, și-o apucase de mâini, „să nu crezi că dacă ți-a murit mama, tu ai dreptul să mori oricând, fiindcă nu-i mai pasă nimănui de tine. Mi-ai distruge viața". Florina avusese impresia că unchiu-său regretase ultimele cuvinte, ce veniseră dintr-un prea plin, al cărui conținut ea nu-l cunoștea. „Orice durere-ar da peste un om, trebuie să-și păstreze firea și să trăiască mai departe, o viață normală. Știu că e ușor de

spus. Dar te rog ca pe Dumnezeu, vino-ți în fire. Te rog!”. El nu putea să nu-și amintească traumatismul pe care-l suferise după ce o eutanasiase pe Dina, pacienta lui frumoasă și fără noroc. Deși era convins că făcuse cea mai bună faptă din viața lui, când își aducea aminte îi venea să-și ia câmpii.

Doctorița Bengliu se uitase la Florina și, pe-un ton blând, ce nu-i stătea în fire, îi spusese: „Florina, ai ajuns piele și os. Să știi că singurul leac împotriva durerii e timpul”. Mihai Dănescu nu se sfia să-i sune la ușă neanunțat. Într-o zi se prezentase la ea cu un carton de bomboane. O privise cu-ngrijorare, o luase în brațe, o strânsese la piept. Ea-ncepuse să plângă. „Florina, să nu crezi că mie nu mi-e greu fără el și că nu-i duc dorul. Dar să știi că dacă, de-acolo de unde e, te vede, plânge sufletu-n el de cât ai slăbit. Încearcă să-ți revii. E firesc să plecăm de pe lume în ordine cronologică. Acceptă fatalitatea asta. Te rog. Dacă ai ști ce loc ocupi în viața mea, mai ales de când el s-a dus…”.

Timpul, care nu șterge dar amorțește durerile, îi mai aduse Florinei zece din cele cincisprezece kilograme pierdute. În fiecare an făcea un tur al Țării și stătea zece zile la mare. Evenimentele numite Revoluție îi creaseră o stare de neliniște, de nedumerire și mai ales de-ntristare în privința atâtor oameni care-i arătau o ipocrizie și-un arivism cum nu și le-ar fi-nchipuit vreodată. Doctorița Bengliu și soțul ei nu se dezlipeau din Piața Universității. „Cum, Florina, tocmai tu, o victimă a comunismului, nu mergi în Piață?”. „Doamnă doctor, acolo e prea multă lume pe care bunul-simț ar trebui s-o țină departe, lume de care ăia care cu-adevărat au suferit n-au loc. Piața a ajuns un fel de mondenitate unde, cine se crede lume bună și mai ales cine și-a-ntors iute cojocul pe dos, semnează condica. Nu e de mine așa ceva”. Vorbise fără patimă, ca și când ar fi dat cuiva o rețetă de mâncare. Tonul potolit al fetei o indispusese pe doctoriță mai mult decât ceea ce-i spusese.

Veniseră în fine și alegerile din 1990. Radu îi sunase Florinei la ușă în ajun, ca s-o întrebe ce gând avea în privința candidaților, el hotărât fiind pentru P. N. Ț. C. D. Ultimele două litere din sigla partidului însemnau Creștin Democrat, ornamentând vechiul Partid Național-Țărănesc, acesta considerând avantajos să se afilieze Creștin-Democrației europene. „Radule, de când s-a-mbolnăvit mama și pân-a murit, din patru-n patru ani noi două deschideam secția de votare. Mama era terorizată de gândul că, dacă nu vota, îi lua pensia. Acum, fiindcă tot zicem că suntem liberi și nu ne mai sancționează nimeni dacă nu votăm, eu nu merg la vot”. „Cum vrei să scăpăm de comuniști dacă nu le dăm acum la cap?”. „Eu nu-mi fac nici o

iluzie că votul meu ar schimba soarta alegerilor, dar fiindcă nu vreau s-aleg greșit, nu merg la vot”. „Mă surprinde apatia ta, ca să nu zic lipsa ta de atitudine civică”. „Oricât te-ar surprinde și te-ar revolta, eu tot asta cred și tot asta am să fac”. „Deci îți este indiferent dacă ies tot comuniștii?”. „Obligatoriu au să iasă tot ei, chiar dacă sub altă firmă. Din cine crezi că sunt compuse partidele, din niscaiva extratereștri? Nu se poate să nu fi auzit și tu epigrama lui Păstorel Teodoreanu, privitoare la legionari și la Partidul Comunist: „Căpitane, nu fi trist, Garda merge înainte prin Partidul Comunist”. Istoria are prostul obicei de-a se repeta; doar mutrele sunt altele”.

Cât de mult o prețuia, Radu era totuși profund dezamăgit de lipsa de atitudine a Florinei. Noroc că unchiul Gogu și cu Mihai Dănescu, oameni la care ținea, aveau aceleași păreri cu ea; nici ei nu se duceau la vot, fiindcă și lor li se părea atât de tulbure situația încât nu-i trăgea inima către nimic din ceea ce-ar fi avut de ales.

Doamna doctor Aura Dănescu era pe-un gând cu prietenele ei Catrina Eremia și Tincuța Pop. Titus Pop devenise un vehement anticomunist, ocupând un loc de frunte în Uniunea Ziariștilor și era curtat, ca totdeauna, din toate părțile. Tincuța, sătulă de munca de biolog, era ușurată că noua conjunctură îi oferea posibilitatea să facă ceea ce se potrivea cel mai bine cu știința ei de-a-și face relații: un post în diplomație. În mod bizar, guvernarea F. S. N. numea chiar în posturi de ambasadori persoane care-i erau fățiș ostile. Conform acestui principiu fesenist ajunsese și Tincuța la un consulat român dintr-o țară nordică, pentru un an de zile. Atât cât suportase să nu-și vadă băiatul și cât să-și acorde un concediu conjugal, dar și să scape de soacră-sa pe care, de când murise Emil Pop, era obligată s-o vadă o dată pe săptămână. Încrezătoare în sine, cultivată, bună cunoscătoare de engleză și de franceză, Tincuța se descurcase fără complexe și mai mult decât onorabil în lumea diplomatică. Se putea spune că făcuse chiar senzație cu eleganța ei vestimentară și cu acel savoir vivre învățat în familie.

Anul de concediu conjugal fusese bine folosit și de Titus care obținuse, din Fondul de Stat, datorită postului pe care-l ocupa, un apartament în Piața Victoriei, pe care-avea să-l cumpere la un preț de nimic, în apartamentul construit pe credit lăsându-l pe fiu-său, care între-timp se însurase, avea și doi băieți gemeni, fusese titularizat la secția și la spitalul pe care și le dorise. Învățase foarte bine și la fel de sârguincios se dovedea și-n secția de chirurgie abdominală unde fusese numit. Date fiind relațiile părinților lui ar

fi putut obține burse în lumea-ntreagă, însă, hotărât să-și vadă de treabă undeva unde era foarte mulțumit, nu-și dorise mai mult decât ceea ce-avea. Nevastă-sa colindase, copil, toată lumea, cu părinții ei, ambii trimiși la tot felul de specializări în Apus, prosperi oameni de afaceri în regimul post-decembrist. Și el, Bogdan, datorită răposatei mătuși Iulia, văzuse toată Europa. „Elvețienii" îi propuseseră să facă studii universitare oriunde-n Occident, iar el refuzase. Titus Pop, ca și Tincuța, n-ar fi simțit nici o satisfacție să trăiască printre străini, oricât de bine le-ar fi mers în Occident. Ei voiau să fie cineva între-ai lor, acolo unde se știa cine sunt.

Bogdan își pusese de la-nceput în gând să dea tot ceea ce putea și să-și dovedească aptitudinile dincolo de-a fi fost fiul cui era. Părinții lui, după ce deveniseră stâlpi ai Opoziției, în mod firesc se străduiau și-n privința monarhismului. Tincuța, deși prin căsătorie se mezaliase, nu renunțase niciodată în sinea ei să se considere „lume-bună", or acum era momentul să se reintegreze acestei lumi care, declarându-se astfel, se și transformase, hopa-mitică, din Partid în Opoziție. Tincuța disprețuia această „lume-bună" post-decembristă, cum o disprețuise și pe vremea când aceeași era inima Partidului, dar dacă simularea era cel mai productiv mod de existență, de ce n-ar fi simulat? Principiul de viață al Tincuței era același cu-al acestor partinici deveniți „elite": să trăiești bine. Chinezii, în milenara lor înțelepciune, oare nu spuneau că oportunismul era semn de inteligență? Poporul român era un popor inteligent, în special prin conducătorii lui: permanentă ilustrare a vorbei chinezești.

Mihai Dănescu, deși nu uita ce-ndurase bunicu-său patern în regimul comunist, după decembrie 1989, nu se repezise totuși cu simpatia asupra nimănui. Atât cât știa din istorie – care totdeauna-l pasionase – clasa politică românească, bine puricată, nu fusese niciodată pildă de sfințenie. Iar după '89, cu puține excepții, comuniștii fiind frățește distribuiți în toate partidele, Mihai nu-și simțea sufletul clocotind de entuziasm pentru niciunul, ceea ce-l apropiase de doctorul Eremia și de Florina. „Căpitane, nu fi trist, Garda merge înainte prin Partidul Comunist”. Ce păcat că nu mai exista Păstorel Teodoreanu! Dar și la vorba unui mare liberal interbelic merita să-ți scoți pălăria: „În politică e ca la bordel: ori schimbi firma și păstrezi fetele, ori schimbi fetele și păstrezi firma”.

Cu maică-sa, Mihai avusese o discuție în care nu se sfiise să-i amintească totala ei lipsă de temei de-a se plânge de regimul comunist: fiică de medici militari era, membră de Partid fusese, o zi nu făcuse la țară, nicidecum trei ani ca foștii ei colegi de facultate. Totul rostit pe-un ton calm, deși-i venea să mănânce nori. Discuția pornise de la Florina. De câte ori venea la maică-sa, la un moment dat, uitându-se la ceas, Mihai îi spunea: „acum trec și pe la Florina”. „Mihai dragă, înțeleg relația ta profesională cu fata asta despre care se spune că e foarte bună tehniciană, dar nu-nțeleg de unde-atâta prietenie. Taică-tău lucra cu ea, dar nu mi-a băgat-o pe gât ca prietenă”. „Mamă, nu te poți plânge că eu ți-o bag pe gât. În rest, la vârsta mea îmi aleg prietenii așa cum cred eu. Și nu-i aleg după profesii și nici după origine socială. Dacă Florina ar fi doctoriță, cred că n-ai avea nimic împotriva prieteniei mele cu ea. Te incomodează faptul că e tehniciană. Află că ar fi bine s-avem multe doctorițe care să știe carte câtă știe Florina, să aibă lecturile ei, preocupările ei. Fata asta este o doamnă”. „De ce nu te-nsori cu ea?”, îl întrebase maică-sa pe-un ton de subtilă ironie. „Fiindcă nu vrea să se mărite cu nimeni”. „Deci se complace în rolul de amantă?”. „Eu sunt numai prieten cu Florina”. „Așa cum Gogu Eremia îi este numai unchi”. „Exact. Mamă, nu m-aș fi așteptat să ai o viziune erotică asupra lumii. Consider această discuție încheiată: și-n privința politicii și-n cea a Florinei. Înțeleg să rămânem mamă și fiu, indiferent de opțiunile politice și de prietenii pe care-i avem fiecare. Să nu mergem cu veninul și cu dezbinarea chiar până aici”.

În ciuda sincerei lui dorințe de-a ignora politica și pe Florina în discuțiile lor, în relațiile dintre mamă și fiu se insinuase un sunet fals, tăceri mai rele

decât o ceartă cinstită. Dintr-un volum de amintiri al lui Mihai Beniuc, Mihai Dănescu avea să rețină o frază, dacă nu chiar cuvânt cu cuvânt, oricum ca sens: „deosebirile ideologice separă oamenii definitiv”. Dezbinarea ce apăruse între români să fi fost o boală de care nu se moare, deși ține totuși o viață, sau era o boală trecătoare? La slujbă, Mihai nu mai schimba o vorbă cu nimeni. Pentru prima dată socotea moartea lui taică-său o favoare pe care i-o făcuse Dumnezeu acestuia, scutindu-l de spectacolul post-decembrist dezolant.

Mihu Dragnea și Magdalena își păstraseră firea. Nu frecventaseră Piața Universității, nu se manifestau politic în nici un fel, își vedeau de slujbă ca și când nimic nu s-ar fi-ntâmplat. Când cineva ateriza plin de entuziasm din Piață și-ncepea să povestească, transportat de admirație, din înțelepciunile debitate din balconul de la Geologie, Mihu spunea pe-un ton ferm: „Fraților, dacă vrem să trăim în liniște și-n pace, să lăsăm și politica și nervii la ușa fabricii. Statul ne plătește pe ce muncim, nu pe vorbe”. „Cât o mai fi Statul patron”. „Când n-o să mai fie Statul patron n-o să vă mai faceți coada colac s-o ștergeți în Piața Universității sau prin cine-știe-ce coclauri. Patronilor le pasă de câștig, nu de politică”.

Doamna doctor Ioana Dragnea o luase pe calea elitelor cu cuscră-sa, Catrina Eremia, și cu Tincuța Pop, pentru a se-nscrie și ea în „lumea-bună”, până-n ziua când bărbatu-său îi trăsese o săpuneală de-i merseseră fulgii: „Ia ascultă, cucoană, ce mama dracului te-a apucat? Măcar cuscra și soru-sa ar fi fost bogate dacă nu venea comunismul, dar tu ce averi ai pierdut? Curbele de sacrificiu pe care le-au îndurat părinții tăi, niște bieți învățători? Și ție, doctoriță la armată, ce ți-a lipsit? Stai într-un palat de casă, ai umplut-o cu tot ce vindeau foștii bogați pe la consignații, ai dupșit-o cu valori, de trece omul în dungă printre ele, și-acuma te-a apucat politica și dorul de monarhie? Ai uitat că erai a mai mare și-a mai tare pe la toate ședințele de Partid? Ți-a lipsit libertatea cuvântului?”. „După tine”, nu se lăsase doamna Dragnea, „să rămânem încremeniți în proiect, nu?”. „Cu-ncremenitu-ăsta-n proiect praf m-ai făcut! Eu nu-ți cer să devii brusc un geniu, dar îți cer un pic de bună-cuviință și să stai liniștită pe curu' tău”. „Degeaba facultate, degeaba profesor universitar, țăranu' tot țăran”. „Da, doamnă ducesă, da, tata era dogar, dăogar, cum îi zice la noi în Oltenia, făcea butoaie și hârdaie. Din munca lui și-a mamei, Dumnezeu să-i odihnească, din munca lor am ajuns eu doctor și din bursa de la Stat, parte pe vremea lui Antonescu, parte

pe vremea lui Dej. Și tu la fel. Așa că lasă-ți damfurile astea de mare doamnă și vezi-ți de treabă!”.

Generalul profesor doctor Pavel Dragnea se vedea cu Gogu Eremia în oraș, la o cafea, de când într-un sfânt elan feministo-familist doamna doctor Dragnea nu vrusese să-l mai vadă pe cuscru-său, care-și lăsase cadră de nevastă pentru cine-știe-ce curvă.

Oameni născuți, crescuți la țară, generalul Dragnea și cuscru-său, Gogu Eremia, nu idealizau viața satului de dinaintea comunismului și nici viața în general. Nu li se putea spune că vreodată-n România umblaseră câinii cu covrigi în coadă și că nu funcționaseră politic șperțul, pilele și proptelele. Îi îngrijora starea sanitară a populației în momentul când generația lor avea să se stingă. În urma lor veneau puțini oameni pasionați de meserie. Majoritatea noilor generații făcuseră Medicina considerând că-i o meserie bănoasă. Terminând studiile, voiau să recupereze, în minimum de timp, banii cheltuiți de părinți pe meditații ca să-i vadă intrați la facultate. Erau atât de puțini medici tineri care tratau bolnavul ca pe-un om și nu ca pe-un obiect. Iar aspectul clinic al medicinei era pe ducă. Rarisimi medicii care să pună mâna pe-un pacient și care să nu se mulțumească doar cu imagistică și cu analize.

Cuscrii se bucurau de progresele făcute-n chirurgie și-n imagistică, dar nu puteau să nu constate cât scăzuse aspectul clinic, bazat pe spirit de observație, cu bolnavul în față, pe conexiuni și, în cele din urmă, pe imaginația medicului și pe răbdarea de-a asculta ce spune pacientul. Dacă erai atent la cuvintele bolnavului, de multe ori acesta își punea singur diagnosticul. Ajunseseră și medicii ca farmaciștii care, după ce făceau o facultate atât de grea, se transformau în vânzători ai unor medicamente gata fabricate. Iar în Medicină – analize, imagini și mintea-n repaos.

„Pavele, mi-aduc aminte cum se-așeza Lupu lângă bolnav, cum îl ținea prietenește de mână și-n vremea asta îi lua pulsul și-ți spunea ce temperatură avea. N-am să uit un caz căruia nimeni nu-i dădea de cap, pe când eram intern la Colentina. Un bolnav făcea febră cu toate antibioticele băgate-n el. Vine Lupu din concediu și toată doctorimea grămadă pe capul lui cu pacientul-problemă. Deschide un doctor ușa salonului unde se afla bolnavul pe care i-l arată lui Lupu cu degetul: „Are un flegmon la fesa dreaptă”, spune Lupu din ușă. „De unde știți, domnule profesor?”, îl întreabă uluiți cei din suită. „Păi voi nu vedeți cum șade-n pat, într-o rână, cu partea cu flegmonul mai ridicată?”. Și flegmon avea”.

„Gogule, astăzi dacă-i spui unui tânăr confrate așa ceva, zice că asta-i legendă și-ți râde-n nas. Bune aparatele, bună tehnica, bun progresul, dar nu-și pune unul întrebarea, ce te faci în creierul munților sau în orice alt loc unde ești cu mâinile goale?”. „Astăzi se merge pe linia minimei rezistențe în privința efortului mintal. Cuvântul de ordine pare să fie să-ți odihnești mintea cât mai mult”. „Și după bulibășeala de-acum ce crezi c-o să urmeze?”. „O să vină la conducere tot niște șmecheri, care-o să jure pe alt sfânt. Asta-n general. În meseria noastră, cred că mulți o să se strămute prin ăle străinătăți. Și-au să rămână aici unii care n-ar face față concurenței din Apus, și unii ca noi, care să vrea să-ngrijească poporul român, deși s-ar remarca oriunde-n lume”.

„Nădejdea e la ăștia care se socotesc datori neamului lor, unii ca mine și ca tine, Gogule. Că ocazii să ne fi pus coada pe spinare am avut și noi, slavă Domnului! Dar eu, cel puțin, sunt prea țăran ca să-mi fi dorit vreodată să trăiesc în altă parte. Pentru taica și pentru maica, eu am fost fala neamului nostru. Nu pomeneau o dată de mine să nu fi zis: „băiatu' nostru, doctoru'”. N-am să uit niciodată cum mergeam cu oile-n zăvoi și le cântam din fluier. Ce liber și ce mulțumit mă simțeam. Îmi mai intra câte-un mărăcine-n talpă. Mi-l scotea cu acul maica și-mi punea sare, eternul dezinfectant și coagulant țărănesc. Ieri – copil, azi – moșneag… Cred că au să se descotorosească de noi cât mai repede”. „Eu oricum sunt pensionat și ținut fiindcă duc secția-n spinare. Tu însă, care ești profesor, poți fi ținut consultant mult și bine”.

„Om trăi și-om vedea. Ca să-ți spun drept, Gogule, bine mi-ar prinde, câte zile oi mai avea, să stau liniștit acasă. Dac-aș putea să uit grija bolnavilor, să uit de câte ori prezența mea în sala de operație, hai să nu spun chiar că a salvat vieți, dar l-a ferit să greșească pe medicul care opera…”. „Pavele, și pe mine tot grija bolnavilor mă râcâie, că altfel tare-mi doresc să fiu și eu, cât oi mai fi, stăpân pe timpul meu”. „Câtă dreptate ai. Când mă gândesc la viața mea, în care timpul mi-a stat ca o sabie deasupra capului, mi se pare că am fost și eu stăpân pe timp, doar cu gândurile mele, neîmboldit de muncă și de obligații, numai când le fluieram oilor în zăvoi”. Gogu Eremia zâmbi unei amintiri ce făcea din el, cel de pe vremuri, un stăpân pe timp, pe gânduri: se vedea băiețandru, azvârlind cu pietre-n pârâul morii lor, de la marginea satului, și auzea peste ani răspunsul broaștelor la fiecare pietricică atingând apa.

Radu Ghervase terminase facultatea cu media zece. Totuși, nu i se oferise decât un post de profesor la o școală industrială din Ploiești. Doi colegi, care nici pe departe nu știau câtă carte știa el, și nici nu terminaseră cu zece, fuseseră numiți la catedră. De când iluziile lui revoluționare erau în scădere, la cine să-și fi vărsat amarul dacă nu la sceptica Florina? „Radule, aruncă-ți toate iluziile în primul coș de gunoi și după asta ai să te liniștești și-ai să te gândești la ceea ce poți face pentru ca să eviți naveta. Și elimină-ți din minte noțiunile de echitate și de corectitudine, dacă vrei să nu mori de revoltă, ci de pașnica moarte a românului pentru care nedreptatea face parte din meniul zilnic". „Eu vin la tine cu o revoltă și mă umplu de altă revoltă: scepticismul ăsta al tău seamănă a cinism". „E doar o reflectare a realității, iar realitatea este de-un cinism necruțător".

El își luase capul în mâini fiindcă nu găsea replică la duritatea Florinei. „Florina, au murit cel puțin o mie de oameni ca să nu se schimbe nimic?". „Ba se schimbă, Radule: alte măști, aceeași față. Acei o mie de oameni – Dumnezeu să-i odihnească! – au murit încredințați că mor într-o revoluție, că mor pentru o schimbare adevărată, nu simulată. Acolo i-a chemat destinul". „Tu crezi în destin? Vezi viața ca pe ceva hotărât imuabil de cineva? Adică liberul-arbitru nu contează? Eu nu pot să decid cum să-mi fie viața? Nu pot să decid azi ce-am să fac mâine?". „Ba da, poți. Dar dacă față de planificarea ta apare ceva neprevăzut?". „Este un element aleatoriu, care nu schimbă ceea ce-am hotărât". „Așa crezi tu? Radule, pentru mine exact acest aleatoriu înseamnă destin… Trenul care deraiază, piatra de care te-mpiedici și-ți rupi baza craniului – astea înseamnă destin. Hai să lăsăm teoriile. Ce ai de gând să faci, fiindcă la Ploiești înțeleg că nu vrei să te duci. La o editură ți-ar conveni?". „La una serioasă, nu la cine-știe-ce negustor de zarzavaturi improvizat în editor". „La una serioasă. Pune-te pe căutat. Până la urmă, de ce nu le-aduci aminte celor care-au fost împreună cu tine la Jilava și care, după cum spun ziarele, s-au cocoțat sus de tot?". „În nici un caz: dacă ei nu-și amintesc de mine, eu, să știu că mor, nu mă duc să le cerșesc amintirea". „Radule, ți-ai închipuit că unii mari în U. T. C. aveau să se dea peste cap ca-n poveste și-aveau să se prefacă-n cavaleri ai dreptății? Grav la tine e că mergi până acolo încât aștepți ca o lovitură de palat, comandată și de Apus și de Răsărit, să schimbe-n bine viața amărâtei ăsteia de țări. Eu, care sunt cinică și realistă, n-aștept de la noii corifei mai mult decât ceva căldură-n casă și mâncare fără stat la cozi. Mulțumesc bunului Dumnezeu că nu mi-a dat iluzii, așa că n-am ce pierde!".

Titus Pop fusese dăruit de noile autorități – personificate de-un prieten ajuns ministru – cu o editură de invidiat pentru portofoliul ei, pentru utilare, pentru imensul stoc de hârtie, nemaivorbind de prestigiul moștenit. Titus schimbase firma editurii, numind-o „Alma”. El se număra printre marii tenori ai presei și-ai criticii post-decembriste. Un restaurant de mare lux îl cooptase în consiliul de-administrație, contra modestei retribuții lunare de zece mii de dolari. Pentru intervențiile lui acolo unde fusese nevoie, alți îndatorați vărsau regulat în pușculița patronului cât îi lăsa inima. Și-i lăsa.

Orientată ca o giruetă după vânt, Tincuța cumpărase repede un teren la Sinaia într-un loc superb. Făcuse cu mâna ei proiectul vilei ce urma să fie construită pe-acel teren, cumpărase toate materialele în acest scop și apelase la un inginer constructor, specialist în rezistența materialelor, pentru a fi sigură de soliditatea viitoarei clădiri. Ea și inginerul aveau să supravegheze cu ochi de Argus fiecare mișcare a muncitorilor, echipă alcătuită din oameni de nădejde, provenind de la Sighet. Ei își instalaseră corturi și tot ce ținea de higiena, între care un closet ecologic importat din Germania. Apoi se-apucaseră de lucru. Inginerul se mai trăgea la umbră pe-un șezlong, Tincuța însă umbla ca strechea din colț în colțul construcției, cerând mereu explicații, pe ton de specialist și făcând observații, în așa fel că muncitorii, zidari hârșiți în meserie, o credeau inginer constructor, colega celui care-i angajase și nu pentru prima oară.

„Muierea asta o fi având vreodată stare?”, se-ntrebau meșterii. Tincuța închiriase în Sinaia o cameră pentru tot timpul cât avea să dureze construirea vilei și-a piscinei de pe terenul cumpărat de ea. Sâmbăta se urca în „Land Rover”-ul, cadou de la nepoata Lea, și o pornea spre București, pentru ca Titus să nu uite că avea nevastă și fiindu-i ei dor de fiu-său și de nepoți și chiar de noră-sa, care-i semăna ca viteză și ca rost la treabă. Cunoscătoare în materie de căsnicie fără iubire, Tincuța o bănuia pe noră-sa că nu se lipise de Bogdan dintr-o pornire irezistibilă, ci fiindcă-l considerase o partidă avantajoasă.

Căsătorindu-se la treizeci și trei de ani, era de presupus că Diana, soția lui Bogdan, mai cunoscuse și alți bărbați, sfârșitul secolului douăzeci nemaifiind al fecioriei fetelor până la măritiș. Important era că Bogdan se topea după nevastă-sa, ceea ce nu i se-ntâmplase lui Titus în legătură cu Tincuța. Diana era o soție model, iar ca mamă, o copie fidelă a soacră-sii, adică o fanatică. Tincuța socotea că Bogdan și cei doi nepoți o răsplăteau de neîmplinirea ei în viață ca femeie. Neîmplinire în intimitatea propriei ființe,

fiindcă, privită din afară, existența părea a-i fi o totală reușită. Cei trei, copil și nepoți, meritau kilometrajul zilnic pe care-l făcea Tincuța la Sinaia, spre-a le oferi lor ceea ce regimul comunist îi refuzase ei.

Până a se-apuca de vilă, Tincuța era nelipsită de la editura al cărei patron era Titus și supraveghea vigilent tot ce mișca pe-acolo, încât angajații se rugau la Dumnezeu să dureze cât mai mult construirea vilei. Cu aerul lui molcom, de ardelean așezat, Titus nu se dovedea ca patron nici înțelegător, nici culant cu salariații. Nici pe colaboratori nu se putea spune că-i potopea cu generozitatea, în afara celor spre care îl mâna un interes. O cucoană la vreo cincizeci de ani, unul dintre oamenii de bază ai fostei edituri, redactor cu experiență, cunoscătoare a patru limbi străine, venea cu douăzeci tensiune arterială, de frică să n-o dea afară noul proprietar-director al editurii, editură considerată cea mai de prestigiu în puzderia de surate postrevoluționare, conduse în majoritatea lor de oameni care n-aveau nimic de-a face cu meseria de editor, dar care se-mbogățiseră prin traducerea unor romane de-un erotism dezlănțuit și de două parale ca valoare literară.

* „O editură ca „Alma” ți-ar conveni, Radule?”. „Da, fiindcă e condusă de-un adevărat intelectual. Și cum să fac? Să bat la ușa lui Titus Pop și să-i spun: angajați-mă ca redactor?”. „Și de ce n-ai bate? Ai făcut liceul german; la Filologie – engleză și spaniolă; în rusă te descurci, cultură ai, slavă Domnului! În locul tău m-aș duce cu o biografie la secretara lui Pop și aș ruga-o să mă introducă la șef. Încercarea moarte n-are”. „O editură mi-ar conveni chiar mai mult decât învățământul universitar, în care etapele până la a ajunge să ții cursuri nu sunt o încântare. Ca și prostia, mediocritatea este bine reprezentată în toate mediile. Vorba lui Cehov: „Universitatea cultivă toate facultățile, inclusiv prostia”. M-aș simți mult mai bine să am de-a face cu un scriitor, cu un traducător, în fine cu o carte, mult mai bine decât în fața unei clase de elevi sau a unei grupe de studenți dintre care doar câțiva pricep și-i interesează ce le spui. Eu nu sunt un sociabil. De structura mea țin singurătatea și contemplarea. Cred că tu, Florina, ești omul față de care vorbesc cel mai mult”. „Poate fiindcă te contrariez cu felul meu de-a fi, cu defectul meu de-a vedea totdeauna partea goală a paharului. Tu ai fost crescut de-o mamă și de niște bunici care te-au scutit de grijile materiale. Ai avut timp de gândit și de revoltă. Eu am fost prea copleșită de grija supraviețuirii ca să mai am timp și de altceva. Marx – zeu până ieri, hulit de-aici încolo – spunea că orice revoluție poartă pecetea intelectualilor, nu? Eu am fost un fel de robot”. Radu Ghervase, urmând sfatul Florinei, fusese

angajat redactor la editura „Alma”. Germana – care pierduse mult în fața englezei, ca și franceza de altfel – fusese hotărâtoare pentru această angajare.

„Radule, nu cumva să pomenești față de cineva din editură numele meu, ca să nu-i ajungă la urechi doamnei Tincuța Pop, soția lui Titus”. Radu se uitase cu mirare la Florina. „Să-ți explic de ce. Sora doamnei Tincuța Pop, Catrina, este nevasta unchiului meu, doctorul Eremia. Ei sunt despărțiți, adică unchiu-meu de nevastă-sa, ceea ce nu-i crește doamnei Pop simpatia pentru mine. Cum în oala acoperită nu intră musca, m-am simțit datoare să te previn că eventuala pronunțare a numelui meu ți-ar dăuna. M-am gândit că ai putea să pomenești de mine, din întâmplare, ca tehnician dentar…”. „Mă miră această prudență a Florinei. Că doar nu m-am angajat la Gestapo sau la K. G. B.”, se gândea Radu. Dar poate că Florina avea dreptate.

Doamna Ghervase, observa Radu, se-arătase față de Florina destul de rece; văzând-o atât de sceptică vizavi de tot ceea ce se petrecea după decembrie 1989 și, după gustul ei, prea puțin critică la adresa comunismului, ca om căruia îi murise tatăl în pușcăriile lui Dej. Nu-i plăcea deloc prietenia lui fiu-său cu această persoană, socotind că nu era o bună sfătuitoare pentru el. Florina se retrăsese discret și nu le mai sunase niciodată la ușă. Cu doctorița Bengliu continua să lucreze, păstrându-se foarte rezervată, deși acesteia îi trecuseră elanurile de pe vremea Pieței și nu știa cum să se poarte mai prietenește cu Florina. Doar că Florinei dezamăgirile îi lăsau un gust atât de amar, încât nu-l mai ștergea nici un edulcorant. Chiar și mătușă-sa, Catrina, se-arăta distantă față de ea, ceea ce-o determinase pe Florina să-i dea câte un telefon de Paști, de Crăciun, de sfânta Ecaterina și atât.

Mirată că Florina se cufundase într-o tăcere totală, Magdalena îi telefonase și-i propusese să-i facă o vizită într-o zi, imediat ce pleca de la fabrică. Florina o așteptase cu-o gustare și cu-o ciorbiță de zarzavat pe aragaz. „Florina, te-am supărat în vreun fel de n-ai mai dat nici un semn de viață de-atâta vreme?”. „Magdalena, tac de-atâta vreme fiindcă nu vreau să-ți fac necazuri în familie, nici cu tanti Catrina, și nici cu socrii tăi. Ultima dată când m-am văzut cu tanti Catrina, anul trecut, s-a purtat în așa fel cu mine încât mi-a dat de înțeles că n-avem de ce să ne mai vedem. Eu n-am întrebat-o ce făcusem ca s-o supăr. M-am temut să nu mă izbesc și la tine de-aceeași ostilitate. Nu vreau să fiu sămânță de zâzanie între oameni. Nu știu prin ce-ar putea persoana mea neînsemnată să supere pe cineva, părerile

nu mi le expun față de nimeni, nu țin discursuri nici pro, nici contra nimănui. Te rog să mă crezi că mi-e mai frică de oameni acum decât pe vremea lui Ceaușescu. De-asta m-am temut să te mai caut și pe tine”.

Florina avea o figură atât de tristă și-o voce în care parcă picurau lacrimi, încât Magdalenei îi venea să plângă. Florina nu ceruse explicații nimănui pentru răceala față de ea și nici nu cercetase de la ce mobil pornise. Doamna Ghervase o bănuia, probabil, că voia să pună mâna pe băiatul ei. O apucaseră treizeci și patru de ani nemăritată, o tehniciană dentară oarecare, trecută prin ciur și prin dârmon, căreia nu-i strica să pună mâna pe-un băiat cu zece ani mai tânăr decât ea, crescut ca o floare, de-o cultură și de-o inteligență remarcabile. Florina înțelegea îngrijorarea unei mame care-și vede copilul antrenat într-o legătură nepotrivită. Îi reproșa doamnei Ghervase faptul de-a nu fi vorbit deschis cu dânsa, și de-a fi uitat cum ea și unchiul ei, doctorul Eremia, îi stătuseră alături în clipe dramatice.

Cu doamna doctor Aura Dănescu, neavând nici un fel de relații, nu știa că și dânsa era pe-un gând cu doamna Ghervase în privința grijii pe care i-o purta fiului ei de-a nu se mezalia cu o tehniciană pe care o mai și bănuia de relații condamnabile cu doctorul Eremia, fratele propriei mame. Cele două doamne, cunoscându-se la o ședință de bloc, descoperiseră că erau verișoare de gradul trei și de-atunci se frecventau. Tot de la această întâlnire începuse și răceala doamnei Ghervase față de ea.

Magdalena știa care erau motivele de răceală a maică-sii, iar Florinei îi era cunoscută prietenia dintre doctorița Dănescu și surorile Șoimaru – adică Tincuța Pop și Catrina Eremia, ca femei măritate. Doamna doctor își manifestase îngrijorarea față de ele și mai târziu față de doamna Ghervase în legătură cu „amiciția” dintre fiu-său, Mihai, și Florina, plus bănuiala unei legături inavuabile între împricinată și propriul unchi. Magdalena avea să-i dea Florinei o explicație parțială a situației. „Florina, după cum știi, mama și mătușă-mea, Tincuța, sunt prietene de-o viață cu Aura Dănescu. Aura s-a descoperit rudă cu doamna Ghervase, vecina ta. Și Aura și doamna Ghervase te bănuiesc că umbli să pui mâna pe-un bărbat: Aura Dănescu – pe fiu-său, Mihai, doamna Ghervase – pe fiu-său, Radu”. „Pe-amândoi deodată sau pe rând?”, întrebă Florina pe care umorul n-o părăsea nici în momentele mai puțin hazlii. Magdalena începu să râdă. „Magdalena, bănuiala și temerea celor două mame, pe care le pot înțelege, nu justifică totuși răcirea mătușii Catrina față de mine, după mintea mea a slabă”. Magdalena înghiți în sec.

Bănuiala privind semi-incestul dintre Florina și tatăl ei în ruptul capului n-avea să i-o dezvăluie acesteia. Îi putea vorbi de altă bănuială pe care ei, Magdalenei, îi era mult mai ușor s-o pomenească, mai ales că devenise loc comun și la ordinea zilei între români: legătura cu Securitatea. „Florina, mai e ceva. Din punctul lor de vedere, al mamei și-al anturajului ei, faptul că tu nu te-ai dus la nici un grup, la nici o asociație, la nici o alianță să te prezinți ca victimă a comunismului, e suspect. Suspect de colaborarea ta cu Securitatea”. Florina întinse gâtul ca omul care sau n-a auzit bine sau nu crede ceea ce i s-a spus. Își făcu semnul crucii, apoi zâmbind, vorbi parcă mai mult pentru sine. „Am ajuns să trăiesc ziua când chiar îmi pare rău că n-am colaborat cu Securitatea. Azi eram mare disidentă, președintă pe la cine-știe-ce asociație subvenționată din gros de mari iubitori ai României și cooptată de-un serviciu serios de spionaj străin. Ce păcat, Magdaleno, că sugestia asta mi se dă așa de târziu. „Tardiv de târziu”, vorba cuiva. Dar la urma urmei nu e rău nici acum. Să mă interesez ce salarii sunt la S. R. I. și poate capăt și eu pe-acolo ceva, că doar experiență am de la Securitate…”. „Florina, îți dai seama că eu nu cred nimic din toate vorbele astea despre tine și nu văd nici un motiv să ne depărtăm una de alta. Copii n-avem, frați și surori nici tu, nici eu. Ne-avem doar una pe cealaltă”. „Magdalena, eu n-am să uit niciodată că până am ajuns pe leafă m-am îmbrăcat numai cu haine de la tine și nici că am mâncat bine și pe săturate numai când ne pofteau părinții tăi la masă… înainte de '89 îmi spuneam: „Doamne, de-aș trăi și eu o zi după Ceaușescu”. Nu voiam să-l văd mort împușcat. Voiam doar să apuc și altceva decât trâmbițele cultului personalității și-un pic de căldură-n casă. Nu știu dacă mă crezi, dar astăzi regret că n-am murit înaintea lui Ceaușescu. M-ar fi scutit Dumnezeu de scârba pe care-o trăiesc acum”.

Se oprise brusc și-și luase capul între mâini, uitând parcă de prezența Magdalenei. Se gândea – a câta oară? – ce bine-ar fi fost să fi murit odată cu doctorul Nicolae Dănescu, pe care nimeni n-avea să-l înlocuiască vreodată în toată ființa ei. „Domnule doctor, ajutați-mă să nu plâng!”. În fiecare joi se ducea la Crematoriul din Șerban Vodă, la urna maică-sii, și la Bellu, la cimitir, la mormântul doctorului Dănescu. De fiecare dată îi adresa celui plecat o rugăminte: „Ajutați-mă, domnule doctor, să mă uit mai senin la viață”. „Magdalena, iartă-mă că m-am luat cu gândurile. Hai să mâncăm ceva și să nu ne mai facem inimă rea. „Lumea e așa cum este. Și ca dânsa suntem noi”…”.

Se despărțiseră hotărâte să se vadă cât mai des, ceea ce avea să se întâmple. Din pricina firii ei închise, consecință a grijilor ce-o măcinau, Florina păruse mereu distantă și nedispusă către prietenie. Deși Magdalena avusese tot timpul o viață frumoasă, în care singura zguduire fusese despărțirea părinților săi, când ea era femeie-n toată firea, nu se putea lăuda nici dânsa cu prietenii. Din primul an de facultate, ea și Mihu formaseră un fel de monom algebric, în care nu mai încăpea nimeni. De când erau căsătoriți se vedeau frecvent cu trei cupluri, petreceau duminici și sărbători împreună, dar Magdalena, deși fire comunicativă, nu aflase în niciuna dintre cele trei doamne componente un umăr pe care, la o eventuală durere, să-și verse lacrimile și amarul. Deși în vecii vecilor Florina n-ar fi făcut cuiva confidențe – deci nu spera din partea ei reciprocitate – rămânea totuși singura persoană de-a cărei înțelegere și discreție era sigură. Magdalena era convinsă că Florina trăise o mare iubire și o mare durere din pricina acestei iubiri: nu-i scăpaseră cele cincisprezece kilograme slăbite de verișoară-sa, dar în ruptul capului n-ar fi-ncercat să-i forțeze acea ușă a sufletului pe care orice om are dreptul s-o țină-ncuiată.

După ce plecase Magdalena, Florina se-așezase-ntr-un fotoliu și se luase cu mâinile de cap. „Doamne, dacă eu care sunt nimeni și-am stârnit bănuieli în privința Securității – și unde? În propria familie – dar ăștia din politică ce trebuie să-și scormonească unii altora trecutul ca să se demaște? Am răbdat de foame, am răbdat de frig, ca atâta lume, dar senzația pe care o am acuma, că trăiesc într-o oală cu căcat n-am avut-o niciodată. Câtă murdărie și câtă mârșăvie e-n sufletul oamenilor. Oare la toate popoarele o ieși la suprafață atâta hidoșenie după un eveniment ca al nostru?”.

Vila familiei Pop creștea văzând cu ochii. Dreptate are proverbul care ne-nvață că ochiul stăpânului îngrașă vita. Fără prezența și fără vigilența Tincuței, echipa, cât ar fi fost ea de cinstită și de harnică, nu i-ar fi dat chiar atâta bătaie, ca în trei luni să termine patru sute de metri pătrați de construcție, cu trei băi, trei bucătării, șase dormitoare, două livinguri și o scară interioară. Podelele erau pardosite cu gresie adusă din Italia; fiecare spațiu de la parter – într-o culoare, aceeași în cele corespunzătoare de la etaj, băile și bucătăriile de-asemenea, iar pereții lor, acoperiți până-n tavan cu faianță în culori pastel, de-aceeași proveniență ca și gresia. Tincuța se repezise până-n Elveția pentru a comanda candelabre în stil olandez, din alamă, și aplice asortate, ținând seama de mărimea fiecărei încăperi. Băile și bucătăriile erau luminate cu neon, tuburile având mască de sticlă jivrată.

Mobila o comandase la o mică fabrică, proprietatea unui inginer, neam cu Titus.

Toată lumea, inclusiv Catrina, se mirase că Tincuța nu cumpăra pentru vilă mobilă străină, de care se umpluse țara. Tincuța însă, de când se știa, nu întreprinsese nimic fără creion în mână. Mai întâi, mobila ei avea să fie toată într-o sâmbătă – cum se spune – adică desenată de ea, pe dimensiunile fiecărei încăperi, și toată din lemn de fag. Iar prețul – cel mult pe sfert față de tot ce oferea mai de soi târgul. Afară de dragostea pentru copil și pentru nepoții ei, și de cea ascunsă pentru marele actor, prieten de familie, toată viața Tincuței era simulare, în scopul de-a-i fi mereu bine.

Când se purtase Partidul, îi cultivase pe toți partinicii care-i fuseseră de folos lui Titus. După 1989, cultiva auto-proclamatele elite, pe care doi bani nu dădea, însă relațiile cu acestea erau cel puțin la fel de productive ca și acelea de dinaintea lui 1989 cu Partidul. Nu era de ici, de colo faptul că Titus administra niște fonduri oferite de-un mare sponsor străin, fiind știut că cine-mparte parte-și face. Snobul este cel mult un mediocru care-i imită pe cei săltați de moda unui moment, sperând să fie asimilat lor, în fața opiniei publice. Pe snob, mintea nu-l dă afar' din casă. Nu era cazul Tincuței. Ea simula snobismul, fiind cel mai productiv mod de viață al momentului. Cunoștea elitele pe rudă, pe sămânță. Cu puține excepții, membrii lor adoptaseră politica mâței care-și ascunde produsele sub covor. Făcând gălăgie și spume anticomuniste la gură, de parcă scuipau detergenți, mai toți urmăreau să-și facă uitate relațiile cu oamenii mari din Partid, care-i înălțaseră înainte de Revoluție, și chiar relații cu odioasa Securitate.

Pe lumea asta, totul e să n-ai rușine și-atunci joci totdeauna lozul câștigător. Un politician interbelic spusese, cu ton de glumă, dar de fapt rostise un adevăr greu de contestat, și anume că omului politic și curvelor trebuie să le lipsească simțul olfactiv. Tincuța era simulanta perfectă. Nici față de-apropiați nu scotea un cuvânt despre cei din cercurile pe care le frecventa, ca și când ar fi fost de curând coborâți cu hârzobul din cer. Ce trecut, care trecut? Se-ncepea o viață nouă în care se pomeneau numai suferințele elitelor. Aproape toți membrii acestora fuseseră groaznic de asupriți pe vremea comunismului: măcar cu un schimb cultural prin țări apusene, dacă nu cu opresante burse tot pe-acolo, plus participări la delegații profesionale în care Partidul includea tot ce socotea mai reprezentativ pentru gustul celor care invitau.

Într-o zi, Catrina cutezase să-și dea cu părerea despre trecutul unei pictorițe și-al soțului ei – critic de artă – răsfățații unui marcant ștab comunist, întrebându-se de ce se-arătau ei după '89 atât de disidenți și de militanți anticomuniști. Tincuța îi aruncase soră-sii o privire ucigătoare. „Catrina, dacă vrei să aibă cineva vreo considerație pentru tine în lumea de azi nu-ți mai pune asemenea-ntrebări neroade. Ce-a fost nu se mai dezgroapă. Dacă vrei să fii cu lumea bună”. „Tincuța, credeam că măcar față de tine pot vorbi cinstit. Ai uitat ce era la gura ta despre ăștia doi înainte de '89? Și față de mine, sora ta, simulezi?”. Pe Catrina aproape o apucase plânsul. „Soru-meo, simularea nu trebuie să aibă întreruperi, dacă vrei să fie eficientă”, îi răspunsese Tincuța foarte calm.

Catrina își luase geanta și plecase fără nici un cuvânt. Se oprise pe stradă sub un copac și plângea cu sughițuri. Își aducea aminte cuvintele lui Gogu în momentul când, excedat de ascendentul Tincuței asupra ei, o părăsise: „cârpă de șters picioarele”. Tincuța și bărbatu-său, pe care doi bani nu dădea, simulaseră totdeauna pentru a le fi bine. Dar ea, Catrina, farmacistă pensionară, ce treabă avea cu toată șerpăraia asta veninoasă, intrigantă și dezgustătoare? Îi venea să se ducă la Gogu, să-i cadă-n genunchi și să se căiască de prostia ei de-a se fi lăsat dominată o viață de soră-sa, o ființă inteligentă însă șubredă la capitolul scrupule.

Un scriitor francez – căruia Catrina îi uitase numele – parcă scormonise sufletul Tincuței când spusese niște vorbe care multora li se potriveau: „când se-apucă cineva să aibă caracter, de obicei îl are urât”. „Oricâtă importanță și-ar da pictorița și bărbatu-său, nu cred că-și închipuie câtă zâzanie au semănat între oameni”, își spunea Catrina. Între ea și soră-sa ceva se rupsese definitiv. Catrina avea să rămână în relații formale cu Tincuța, dar și astea de dragul Magdalenei, dată fiind marea cinste pe care soacra Magdalenei, generăleasa Dragnea, le-o arăta soților Pop.

Despărțirea lui Gogu de ea i se păruse Catrinei neîntemeiată până în ziua când avusese acea discuție cu soră-sa, cu privire la simulare. Abia atunci înțelesese cu adevărat că fiecare om are o limită a toleranței și a răbdării – element cu echilibru precar. Un punct slab într-o construcție face să se prăbușească toată zidăria. Nimeni n-avea s-audă niciodată, nici din gura ei, nici dintr-a lui Gogu, de ce se despărțiseră ei doi. Așa cum nimeni n-avea să afle de ce Tincuța îi ieșise de la inimă soră-sii Catrina. Este mult mai ușor să expui cuiva motivele materiale pentru care se despart oamenii. Și ușor de-nțeles, potrivindu-se logicii elementare a fiecăruia. Oricine înțelege

despărțirea pentru împărțeala unei moșteniri, pentru o-nșelătorie pecuniară, pentru adulter. Să explici cuiva depărtarea dintre două suflete, pe motive neținând de materie era nu numai greu, dar chiar indecent, gândea Catrina.

Cum lipsit de cuviință era să dezvălui cuiva ceea ce ți-a încredințat subt pecetea tainei un om care-a murit. Mulți consideră că moartea este echivalentă cu abolirea oricărei discreții față de cel plecat, la fel ca și în cazul unei iubiri care-a trecut și ai cărei protagoniști consideră că tot ce i-a legat poate fi spus în târg și la moară. Când o căsătorie sau o prietenie a luat sfârșit, ce orori se pot auzi din gura partenerilor, unul despre celălalt, înjositoare pentru amândouă părțile! Demoralizant e să-ți dai seama că te-ai înșelat asupra cuiva, dar cumplit să-nțelegi cine ești tu, altul decât te-ai închipuit o viață.

Catrina se-ntreba de multe ori cum nu murise când o părăsise bărbatu-său, nu atât pentru că o părăsise, cât pentru adevărurile pe care i le zvârlise-n față. Iar acum, soră-sa. I se părea că-nghițise o sticlă de vitriol. Își simțea fiecare fibră otrăvită. Sinceritatea era păgubitoare, după cât demonstra viața. Își aducea aminte vorbe din „înțelepciunea” răposatei mătuși Marta. „Să nu-i spui niciodată bărbatului tău „m-a bătut mama fiindcă… sau m-a certat mama pentru că…”. Și știi de ce? Când nici nu gândești îți servește aceste amintiri drept argumente împotriva ta. Față de toți oamenii trebuie să fii prudent. Față de nimeni să nu-ți pui sufletul pe masă”.

Catrina fusese convinsă că Tincuța nu se purtase cum trebuie când doamna Șoimaru îi dăruise Florinei un inel, și nici când nu le poftise pe Vetuța și pe Florina la praznicul aceleiași doamne Șoimaru. De ce nu protestase față de Tincuța? Din lașitate. Nu-și închipuise ce efect avea să aibă acea omisiune în ochii lui Gogu, de-a cărui părere nu ținuse de fapt niciodată seama. Nici nu i-o ceruse vreodată și nici el nu și-o manifestase. Pentru portretul final pe care i-l făcuse Gogu, era limpede că în sufletul lui faptele ei erau numerotate și catalogate. Plecarea lui i se părea acum plata dreaptă pentru lașitatea manifestată de ea o viață în relațiile cu părinții și mai ales cu soră-sa. Și față de Florina de ce luase atâta distanță după 1990? Fiindcă o bănuia Tincuța de relații cu Securitatea? De ce nu-l bănuia Tincuța pe bărbatu-său care, fără asentimentul „odioasei instituții”, n-ar fi putut colinda lumea-n lung și-n lat și nici mașinile trimise din Elveția nu le-ar fi primit fără nici o bătaie de cap, fără nici o șicană a vămii, cum era obiceiul?

Din partea Aurei Dănescu, atât de doamnă – discreția întruchipată – pe care, de când se cunoșteau n-o auzise spunând un cuvânt rău despre cineva, nu s-ar fi așteptat la insinuările privind o relație suspectă între Gogu și nepoată-sa, Florina. Pentru Catrina era limpede că toată antipatia Aurei față de Florina se trăgea din amiciția dintre aceasta și Mihai. Ca orice vietate care-și apără puiul, Aura vedea un dușman în oricine urmărea să i-l acapareze. Mihai era om în toată firea, liber; Florina tot așa, matură, liberă, exigentă cu ea însăși, vrând să-nvețe mereu și să-și depășească intelectual condiția socială, pentru sufletul ei, nicidecum pentru a lua ochii cuiva. În afară de Aura, pe cine-ar fi supărat relația dintre ei doi, oricare i-ar fi fost natura? Deși înțelegea mecanismul ce dusese la antipatia față de Florina și la insinuările în legătură cu Gogu, totuși Catrina era dezamăgită de Aura, care-i arăta, după o viață, un chip pe care nu i l-ar fi bănuit. „Nimeni nu este nici atât de bun, nici atât de rău pe cât pare”, parcă așa spunea La Rochefoucauld.

De când dezamăgirea îi destrăma sufletul, Catrina-și amintea mereu maxime, proverbe și vorbe de duh citite ori auzite de-a lungul vieții. Cernându-și amintirile și cântărind oamenii pe care-i cunoscuse, își prețuia fiica pentru bunătatea ei – calitate mult mai rar întâlnită decât își închipuise – și-l prețuia pe Gogu pentru rectitudinea morală, pentru atitudinea de om față de bolnavi. De când se despărțiseră, Catrina se vedea, fără un argument rațional, prin nu știa ce întâmplare, din nou, alături de Gogu. În deruta în care-o azvârlise despărțirea de el și evenimentele căzute pe capul tuturor, ca un foc de artificii menit să le ia ochii și mințile, Catrinei singurele puncte de sprijin îi rămâneau Magdalena, fiică-sa, și Gogu, așa despărțită de el cum era.

Relațiile cu Tincuța aveau să fie formale și cât mai rare cu putință. Tincuța, ocupată cu vila de la Sinaia, cu noile relații destinate să consolideze poziția de lider de opinie a lui Titus, cu sprijinirea eforturilor lui pro-monarhiste – cea mai șic manifestare de intelectualitate în rândul românilor cu pretenții – toate astea aveau s-o facă să nu bage de seamă că soră-sa, Catrina, se depărtase de ea. Urma inaugurarea vilei, mondenitate la care erau poftiți toți cei care i-ar fi fost de folos lui Titus: ca, de pildă, marele sponsor străin ale cărui fonduri pentru România erau administrate de Titus. Catrina se gândea fără nici o plăcere la acea zi, când totuși absența i-ar fi fost remarcată măcar de Aimée Pop, care ar fi interpretat-o drept ceea ce ar fi fost: un semn de discordie în familie. Călcându-și pe inimă, Catrina

se dusese la Muzeul Țăranului Român și cumpărase un vas de aramă ciocănită, impresionant ca dimensiuni și ca formă, drept dar de casă nouă pentru Sinaia. Catrina făcea cadou numai ceea ce i-ar fi plăcut ei să primească sau să-și cumpere pentru sine.

La Policlinică, la Florina Diaconu și la Mihai Dănescu lumea lucra normal, fiindcă dinții copiilor nu știau de politică, iar Piața Universității ajunsese o amintire, ca și permanentul du-te-vino al oamenilor între locul de muncă și acel spațiu cu frecvență obligatorie pentru cine voia să-și manifeste anticomunismul. Pieței îi luase locul – pentru a te situa în rândul lumii bune – promonarhismul. Nu erai monarhist, deveneai suspect de legături cu Securitatea. Când mari intelectuali vorbeau cu aer de convinsă pietate despre monarhie ca fiind de drept divin, deci, monarhul – unsul lui Dumnezeu pe pământ, numai niște mitocani și atei pe deasupra se puteau îndoi de-acest adevăr peremptoriu. Când tot ce avea intelectualitatea mai de preț se proclama promonarhistă, s-ar fi găsit niște bieți dentiști și personalul aferent să se declare republicani?!

O doctoriță care fusese la un moment dat secretara de Partid a Policlinicii și membră în comitetul orășenesc de Partid, o-ntrebă într-o zi pe Florina: „Diaconu, tu nu ești monarhistă?”. Doamna doctor, ca atâția foști devotați membri de Partid, se găsea datoare ca-n noua conjunctură să devină înfocată monarhistă. „Nu sunt, doamnă doctor. N-am dreptul, fiindcă n-am fost membră de Partid”, răspunsese Florina cu un aer plin de resemnare. Cei din jur, prezenți la acest dialog, deși monarhiști declarați, izbucniseră-n râs. Mihai Dănescu își ridicase mâna dreaptă în care ținea o freză și-i trimisese Florinei o bezea.

Mihai, aflat cu maică-sa într-un armistițiu în privința părerilor politice, din când în când, de-al dracului, o zgândărea, spunându-i lucruri ce-n mod sigur o supărau, făcându-se a relata ceva din auzite. Spre a cita replica Florinei, la care toată Policlinica râsese, Mihai aflase un moment cât mai potrivit ca să indispună și două prietene ale maică-sii, pe surorile Șoimaru. Aura Dănescu se făcuse că n-aude, Catrinei îi venise a râde însă nu-ndrăznise, iar Tincuța, subțiindu-și nările și buzele, cu un dispreț nedisimulat, îl întrebase pe Mihai: „Și ți se pare atât de spirituală replica asta încât să ne-o spui și nouă?”. „Doamnele mele, de la lume adunate și-napoi la lume date. Mie replica mi s-a părut potrivită ca o haină la comandă, nouă, celor care-am fost membri de Partid și-acum ne făcurăm monarhiști”.

Tincuța înghițise-n sec: și Aura și fiu-său fuseseră membri de Partid, iar Aura se arăta monarhistă trup și suflet. Femeie de lume, învățată să facă față oricăror situații, Tincuța schimbase repede subiectul, ca și când nimic nu s-ar fi-ntâmplat. Reluase expunerea privind organizarea inaugurării de la Sinaia. Mihai, om de lume și el, o ascultase cu un aer interesat, iar într-un moment de tăcere se ridicase și înclinându-se reverent în fața doamnelor le spusese: „Mes dames, je tire ma révérence et je vous quitte”1, și le sărutase mâna. „Să vadă dumnealor că știu și eu să mă port gen Le Grand Siècle2, ața republican cum sunt”.

Mihai apăsase de două ori, scurt, pe butonul soneriei de la apartamentul Florinei. Asta era convenția între ei ca semn de recunoaștere. Florina, în capot – ținuta ei de casă – îl primi deschizând larg ușa. „Mihai, arăți ca un motan care-a umblat la oala cu smântână”. „Am și motive”, îi spuse el, îndreptându-se către camera de zi, fără să fie poftit. Între ei doi, demult se eliminaseră niște formule ce țineau de-un anume tipic social. În afară de duminică – ziua consacrată exclusiv unchiului Gogu Eremia – Florinei îi puteai suna oricând la ușă. Nu riscai s-o găsești decât în compania verișoară-sii, Magdalena, ori a lui Radu Ghervase. Acesta aflase în Florina omul în fața căruia să vorbească deschis și pe-al cărui umăr să-și plângă amarul și să-și descarce decepțiile. Fire închisă, roasă de nemulțumiri cu tentă socială, incapabil să se nesimțească în fața peisajului general – cel personal fiind de totdeauna acceptabil – Radu Ghervase o considera pe Florina un alter ego. Înțelegea de ce Mihai Dănescu – un frumos și-un muieratic, dar om de caracter altminteri – avea nevoie de Florina: tot pentru a-și descărca sufletul în fața cuiva care știa să asculte, înțelegea și nu dădea cu piatra.

Mihai le povesti cu lux de amănunte vizita la maică-sa, vizită în care, deși absentă, Florina fusese personajul principal. După ce râseseră toți trei, fiindcă Mihai avea un haz irezistibil, Florina se-apucă să-l mustre: „Mihai, eu înțeleg că tu ai vrut să-i crești adrenalina Tincuței Pop, dar de ce să-i faci inimă-rea și maică-tii?”. „Florina, eu nu sunt la fel de bun creștin ca tine. Eu susțin că, din când în când, oamenilor trebuie să li se mai dea peste nas. Prin urmare, nici mamei nu-i strică. A fost doar un exercițiu de-mprospătare a memoriei”. „Domnule doctor, nu credeți că oamenii-și pot schimba sincer convingerile? Credeți că simulează numai?”, îl întrebă Radu cu un glas plin de tristețe. „Măi, băiete, eu nu zic ba. Când Saul a devenit Pavel și adept al lui Cristos, a dovedit-o și a murit pentru noua lui credință. Îmi dai voie ca la

sfârșitul secolului douăzeci să nu-i cred pe cei care-mi vorbesc la televiziuni și-mi scriu articole despre monarhia de drept divin, dat fiind că nu sunt niște tâmpiți sau niște moșnegi care-o țin ca surda pe mormânt? Înțeleg să-mi spui că preferi monarhia republicii, dar să-mi aduci ca argument dreptul divin?! Oamenii ăștia, și inteligenți și cu știință de carte, cred ei așa ceva? Tu crezi că ei cred?". „E clar că ăștia sunt simulanți și contează pe prostia unora și pe snobismul altora care să li se-alăture în simulare. Dar credeți că majoritatea celor care-au simulat că sunt comuniști nu pot avea, sincer, alte opțiuni?". „Da, bine-nțeles. Cu o condiție: să nu facă pe victimele comunismului. Să nu-mi facă pe disidenții când au supt din gros la țâța Partidului unic. S-aud și eu pe unul că spune: „Am făcut pe comunistul ca s-o duc bine". Din comunist te-ai făcut țărănist, liberal – perfect. S-au schimbat boierii, ne schimbăm și noi. Dar să mi te faci a crede-n monarhia de drept divin întrece orice măsură, în primul rând a bunului-simț. Ia mai dă-i dracului pe toți și mai bine povestește-ne tu cum e viața de redactor la o mare editură". „Ca peste tot. Cu bune: faptul că ai mereu o carte în față și că ești la curent cu gândurile oamenilor, mai de aproape și mai de departe. Cu mai puțin bune: că ai de-a face cu oameni încăpățânați, cărora le demonstrezi că au greșit, dar nu ți-ar recunoaște-o nici tăiați bucăți. Sunt mulțumit că am scăpat de literatura originală și că mă ocup de traducerile din engleză, portugheză și spaniolă. Pe lângă niște traducători buni până-n '90 au apărut și nume noi de oameni talentați, care cunosc bine limba română. Pe trei dintre tinerii traducători i-am recomandat eu la editură. Dacă știam că aveau să-și aștepte banii un an de zile – timp în care leul s-a devalorizat – îmi vedeam de treabă. Am vrut să le fac și lor și editurii un serviciu". „Știi vorba cu facerea de bine…", spuse Florina, care-i ascultase în timp ce croșeta niște botoșei pentru a-i duce la un leagăn de copii. „O știu, Florina, și-o simt pe pielea mea. M-am interesat atât de mult de banii acestor trei traducători încât cucoana de la contabilitate a ajuns să mă bănuiască de șperț din partea lor. I-am spus: „Doamnă, în contract scrie că traducătorul primește banii când depune lucrarea. Cărțile au apărut, s-au vândut și traducătorii n-au primit un leu". „Nu le convine, să meargă la altă editură". Am ajuns până la Titus Pop, ca să-și vadă oamenii ăia banii. Trebuie să spun că nu i-a făcut nici o plăcere intervenția mea. Dacă nu și-ar plăti cu miliarde – așa cum ați auzit – cele două genii pe care le-a descoperit el, aș zice că editura n-are bani. O muncă interesantă și iluzii pierdute în

privința unui om pe care l-am prețuit”, și Radu oftă. „N-o cunoști pe nevastă-sa” își spuse Florina în gând.

„Radule, peste tot e la fel. Ia puterea și-am să-ți spun cine ești, e o vorbă. Aveam la liceu o colegă pe jumătate nemțoaică. Ne-a cerut odată profesoara de română să-i spunem fiecare un proverb, unul care ne era mai pe plac. Nemțoaica Grete a spus un proverb nemțesc: „Nu lăuda pe cineva până ce n-ai avut nimic de împărțit cu el”. Titus Pop vrea să pricopsească două genii, descoperirea lui. Vrea să le ofere condițiile interbelice ale unor scriitori care, din cărțile lor, și-au făcut case, vile, vii, ferme. Că îi protejează pe ăștia doi și-i declară genii – or fi – nu e grav. Grav e că nu respectă datele din contract cu ăilalți colaboratori. Și-n comunism au fost scriitori care din scris și-au cumpărat case, vile, terenuri. Erau protejații regimului. Personajele s-au schimbat, procedeele au rămas aceleași. Dacă nu accepți această evidență ai să-ți coclești sufletul”.

„Florina, și-așa e coclit. Și măcar dacă geniile marca Titus Pop ar fi genii…”. „Măi, băiete, cineva care nu se jenează în zilele noastre să declare monarhia instituție de drept divin, scoborâtă cu hârzobul din cer, o să se jeneze să-i declare pe unii geniali și de Premiul Nobel? Nu știu cum dracu' se face, dar și Titus și geniile astea două pupă sub coadă puterea. O fi acolo o sursă de genialitate și numai noi, proștii, n-o știm”. Florina știa câtă amărăciune se-ascundea sub acest ton de glumă al lui Mihai. Radu, cu sufletul golit dar nu înseninat, își luă rămas-bun de la cei doi convivi care sigur că aveau să-și spună lucruri ce nu cereau asistență. Fără a se pretinde mare psiholog, Radu simțea că pe cei doi, Mihai și Florina, îi lega ceva știut numai de ei. Nu era vorba de amor, nici trecut, nici prezent. Îi lega ceva frumos și luminos, după seninătatea ce li se citea pe chip când se priveau unul pe altul. Lui Radu, presupunerea maică-sii privind intențiile Florinei de-a pune laba pe el i se păreau la fel de neîntemeiate ca și-ale doamnei doctor Aura Dănescu în privința lui Mihai și-a Florinei.

La-nmormântarea soțului ei, doctorul Nicolae Dănescu, petrecut de foarte multă lume, chiar neașteptat de multă, Aurei Dănescu, deși amorțită încă de durere, îi rămăsese întipărită în minte și pe retină o scenă. Participanții prezentaseră condoleanțe văduvei și fiului celui plecat, apoi se-ndreptaseră, care agale, care cu pas grăbit, spre poarta cimitirului. „Mamă, iartă-mă o clipă”. Și Mihai se-ndepărtase câțiva pași până în spatele unui monument unde, îmbrăcată-n bleu-marine, cu o paloare ce-o făcea să pară ca făcând parte din monument, se afla Florina Diaconu. Mihai o strânsese la

piept, fără nici un cuvânt, iar ea își lăsase capul pe umărul său: ceea ce nu știa Radu Ghervase. Cecilia Ghervase și Aura Dănescu n-avuseseră niciodată prietenii cu bărbați și de-aceea nu și-o-nchipuiau pe Florina altfel decât pornită la vânătoare matrimonială. Nu bănuiau câtă liniște îi aducea unui bărbat prietenia cu-o femeie, ce bun sfetnic îi era cu blândețea și cu vigilența ei maternă.

* „Rabi, am venit la tine cu o problemă gravă”, i se adresase Mihai Florinei. Florina – „rabi” – simțise sub apelativul binecunoscut între ei doi, că de data asta era ceva serios și nu consultarea în privința despărțirii de-o iubită pe care s-o rănească mai puțin sau sfatul pentru un cadou potrivit altei iubite. Mihai se mira cum de se descurcase el prin hățișul de iubite înainte de-a o avea consilier-supervizor pe Florina. Spre ea îl mânase curiozitatea de-a afla ce-l făcuse pe Nicolae Dănescu s-o iubească, fiindcă era sigur c-o iubise. Dacă taică-său ar fi trăit, Mihai nu s-ar fi dat în lături să cunoască și trupul pe care acesta-l iubise. Moartea lui Nicolae Dănescu îl apropiase pe Mihai de Florina, dar însemnase și-o barieră de netrecut. Stăruința fizică pe lângă Florina i s-ar fi părut o impietate față de memoria unui tată căruia n-avea ce să-i reproșeze.

„Ei, fiule?”, i se-adresă Florina lui Mihai, fără a-i zâmbi glumeț, ca de obicei când „enoriașul” ei venea la o consultație. „Florina, iubesc o femeie. Nu sunt îndrăgostit ca până acum. O iubesc”. „Foarte bine. Însoară-te cu ea”. „Asta și vreau să fac. A mai fost măritată. Bărbatu-său era inginer minier. A murit acum patru ani într-un accident de mină în Africa de Sud. Are treizeci și cinci de ani și un băiat de șapte ani… Lucia este inginer chimist. Lucrează cu Magdalena și cu Mihu Dragnea în același loc. Păi, când am să-i spun mamei că vreau să mă-nsor cu ea o să ia foc din cauza copilului. Nu știu cum să-i spun”. „Simplu. Cum mi-ai spus mie… Și-acum un chestionar. Copilul ți-e drag?”. „Da”. „Tu îi ești drag lui?”. „Eu spun că da”. „Fii foarte atent: dacă nu vă sunteți drag unul altuia, viața ta, a ei și-a copilului ar fi o permanentă suferință. Simți că l-ai trata ca și când ar fi al tău?”. „Da. Să știi că m-am gândit bine până să mă hotărăsc să-ți spun și să-ți cer sfatul”. „Bunicii paterni ai băiatului trăiesc?”. „Nu”. „Asta simplifică mult lucrurile”. „Părinții ei trăiesc?”. „Da. La Câmpina”. „Perfect”. „I-am cunoscut. Profesori de matematică, pensionari. Lucia mai are un frate: un matematician de prestigiu, în Statele Unite”. „Mihai, cel mai eficient mod de-a anunța cuiva ceva neplăcut este lovitura de măciucă. Maică-tii îi spui rapid, cu glas hotărât: „Mamă, te anunț că mă-nsor cu-o văduvă de treizeci

și cinci de ani, care are un fiu de șapte ani”. Pe urmă îi dai liniștit detaliile biografice ale viitoarei tale neveste. La sfârșit îl plasezi pe cumnatul din Statele Unite, ceea ce va face oricum o impresie bună”. „Florina, i-am vorbit Luciei de prietenia dintre mine și tine, atrăgându-i atenția că sunt momente când simt nevoia să mă aflu singur cu tine. A-nțeles și vrea să te cunoască”. „Și eu vreau s-o cunosc”.

Mihai își anunțase mama cu privire la proiectele lui matrimoniale urmând rețeta Florinei. Ascultându-l, doamna doctor Aura Dănescu oscila între două sentimente: între bucuria de-a-l vedea scăpat din „ghearele” Florinei și neplăcerea de-a-și vedea băiatul însurat cu o văduvă și mamă de copil, când atâtea femei fără hangarale ar fi fost încântate să-l ia de bărbat. Aura, amintindu-și cât o sfătuiseră părinții ei – medici militari – să nu se mărite cu fiul unui condamnat politic, nu protestase împotriva viitoarei nurori, socotind că era inutil, dar nu se putuse abține să nu-și îndrepte tot paraponul împotriva Florinei: „Mihai, și cu vecina de dedesubt” – și făcuse un semn în jos cu arătătorul – „cum rămâne?”. „Ca și până acum, adică prieteni și colaboratori. Lucia abia așteaptă s-o cunoască”. „Om trăi și-om vedea”, își spuse-n gând Aura.

La căsătoria civilă – fiindcă de religioasă nici nu fusese vorba – în afara familiei nu participaseră decât Catrina Eremia, Tincuța și Titus Pop, prea apropiați soacrei-mari spre a fi ignorați. Lucia și feciorul ei făcuseră impresie bună „părții adverse”. Mihai invitase toți martorii la un restaurant discret, unde-aranjase totul dinainte.

Noul cuplu se instalase în apartamentul lui Mihai, pe-al Luciei închiriindu-l. Din mintea unei femei care mai fusese măritată și mai ales rămasă văduvă, amintirile și comparațiile nu puteau fi anihilate. Un nou bărbat, dacă-și putea permite, era bine să-i ofere măcar un alt decor prin care să nu fi trecut dispărutul. Hotărârea lui Mihai îi luase Luciei o piatră grea de pe suflet. De-ndată ce se instalaseră împreună o invitaseră pe Florina pe la ei. Cele două, așteptând cu emoție să se cunoască, se plăcuseră, iar lui Mircea, băiatul Luciei, Florina-i fusese dragă din clipa când o văzuse.

Lucia acceptase versiunea lui Mihai în legătură cu Florina, învățând că e bine să nu pui întrebări. Mircea însă, la șapte ani ai lui, neavând în minte prea clar ce-nsemna discreția, simțind însă față de cine putea vorbi fără sfială, când se aflase în bucătărie singur cu Lucia, o-ntrebase cu glas scăzut: „Mamă, cum de Mihai nu s-a-nsurat cu Florina? Tu ce crezi?”. Lucia numai

că nu scăpase farfuriile din mână. Aceeași întrebare și-o pusese și ea. Trăsese aer în piept și-ncercând să aibă tonul cel mai firesc îi răspunsese lui Mircea: „Puiule, când ai să te faci mare, eu cred că ai să-nțelegi”. „Dar tu, care ești mare, înțelegi?”. Cu un efort de voință, îi răspunsese foarte hotărât: „Da”. „Și crezi că dacă mi-ai explica tu acuma n-aș înțelege?”. Trebuia să-i explice copilului ei și mai ales ei înseși. „Mircea, între Mihai și Florina este o veche prietenie. Sunt colegi la slujbă, lucrează împreună…”. Copilul o privea cu un aer de dubiu. „… Și poate fiecare a iubit pe cineva”. „Și de-asta au rămas ei prieteni și nu s-au măritat? Se poate”, și băiatul dăduse din cap concesiv.

Cunoscând-o mai bine pe Florina și-n același timp și pe Mihai, Lucia ajunsese la concluzia că între cei doi era o taină – ce anume n-o ducea mintea – însă nu fuseseră amanți. Fără să aibă o aplecare spre mister, deși simțea o suspiciune din partea Luciei în privința relației lui cu Florina, lui Mihai să-i fi spus adevărul i se părea o impietate față de tatăl lui și-o indiscreție de neiertat în privința Florinei.

Femeie deșteaptă și atentă la fiecare cuvânt rostit de cineva, Lucia remarcase că Mihai nu vorbea niciodată despre tatăl lui în prezența Florinei și nici ea nu pronunțase niciodată numele doctorului Nicolae Dănescu. „Mihai, Florina a lucrat și cu tatăl tău?”. „Da”. „Niciodată nu vorbește despre el”. Mihai oftase. „Tata a murit în câteva minute, ținându-ne de mână pe Florina și pe mine. Moartea lui a fost un șoc pentru noi. Cred că, nevorbind despre tata, Florina încearcă să estompeze amintirea acelei clipe”. „Nici când sunteți numai voi doi nu vorbiți despre el?”. „Câteodată, când ne-aducem aminte unele întâmplări la care a participat și tata”. Mihai știa că, față de Lucia, atașamentul lui pentru Florina rămânea sub un semn de-ntrebare, iar remarca asupra tăcerii cu privire la doctorul Nicolae Dănescu – pista spre o nouă bănuială. Lucrurile aveau să rămână însă neschimbate, Florina continuând să fie buna lor prietenă și sfătuitoare, căreia, într-un moment de inspirație, Mihai îi spusese „rabi-al meu de la Buhuși”, unuia dintre rabinii de-acolo ducându-i-se buhul, la vremea lui, ca om dăruit cu multă-nțelepciune.

Vila de la Sinaia meritase eforturile Tincuței: fiindcă era o splendoare. De-un alb strălucitor, pe un fond de brazi argintii, lăfăindu-se într-o curte cam de două mii de metri pătrați, cu straturi de flori în arabescuri, țâșnind dintr-un gazon de-un verde crud, cu-o arhitectură ce îmbina vechiul cu

modernul în deosebită armonie, vila familiei Pop te făcea să oftezi și să-ți spui – oricât de puțin posesiv ai fi fost – „așa ceva mi-aș dori și eu”.

Inaugurarea fusese o reușită. Un bun prilej pentru Tincuța și pentru Titus Pop de-a invita persoanele față de care-aveau obligații, oferindu-le o masă princiară și o zi însorită de septembrie, într-un decor magnific. Și, oricât de cusurgiu ai fi fost, nu se putea să n-admiri opera Tincuței, de la arhitectura vilei, până la pardoseala de gresie – albastru-cerneală, pe care ici-colo era azvârlită câte o carpetă orientală pe fonduri pastel, o mângâiere pentru ochi – și până la olanda feței de masă, albă ca zăpada, pe care alternau farfurii de lena, unele violet-cardinal cu ape, altele în care părea că se vărsaseră valuri de miere. Lea și Ruth, elvețiencele, fuseseră invitate cu mare insistență la inaugurare. Persoane obișnuite cu tot felul de recepții, cele două aduseseră în dar de casă nouă patruzeci și opt de tacâmuri de inox, cu suporturile lor.

În România, când spuneai „inox”, te gândeai la ceva util și lucios, și-atât. În Occident se aflaseră și niște industriași ingenioși care din inox reproduceau modele de tacâmuri de argint, unele chiar din secolul nouăsprezece; față de cele originale, aceste tacâmuri moderne aveau avantajul de-a nu oxida. Sponsorul occidental ale cărui fonduri pentru România le-administra Titus Pop, le revăzuse cu plăcere pe cele două elvețience, pe care le cunoștea, cu banca lor fiind în permanentă legătură. Doamna Aimée Pop o pierdea din ochi pe nepoată-sa, care era bucățică ruptă Iulia, răposata ei mamă.

Doamna Pop închidea ochi și ofta amintindu-și-i pe fiică-sa, Iulia, și pe gineri-său, Élie, care-avuseseră o moarte îngrozitoare, oameni în floarea vârstei. Pentru sufletul ei îndoliat pe viață, o bucurie însemnaseră cei doi gemeni ai Leei, care, nefiind măritată, pretindea că băieții erau un produs al inseminării artificiale. Era adevărat sau nu, pe străbunica gemenilor o interesa un singur lucru: că Lea se hotărâse să ducă mai departe sângele părinților ei. Aimée nu credea că mai avea cineva un ginere cum fusese Élie: de-o bunătate și de-o delicatețe față de familia Iuliei, ca de altfel față de toată lumea care-avusese de-a face cu el. Aimée nu putea să-l uite când venea în București: nu era cerșetor pentru care să nu bage mâna în buzunar. Și-atât de modest și fără aere. Nu putea spune că nu era mândră de reușita lui Titus – deși avea o meserie „de vorbe”, cum spunea răposatul lui tată – însă nimic n-o făcea să-și uite fiica, ginerele și pe bărbatul ei, care se stinsese de durere, cea mai rea boală din lume.

Cucoanele invitate erau mai toate îmbrăcate în taior-pantaloni, fiind vorba de o petrecere de zi. Diana, soția lui Bogdan, crescută în spiritul lui „așa se poartă”, avea ciorapi și cizme de antilopă lila, cizme înalte până peste genunchi, fustă scurtă, cam la o palmă deasupra cizmelor, lăsând să se vadă o porțiune de ciorapi, și costum taior asortat: fusta – în carouri mărunte, în nuanțe de gri, iar jacheta – uni, într-una dintre culorile fustei. O meșă din părul cu șuvițe decolorate – și astea se purtau – aproape îi acoperea un ochi. Geanta avea asemenea dimensiuni încât un purcel vârât în ea ar mai fi lăsat și loc liber. Subțirică, înaltă, cu un mers țanțoș, Diana Pop părea un manechin coborât dintr-o revistă de modă. Toți ochii se-ndreptaseră spre ea, mai ales că tinerii Pop veniseră ultimii.

Tincuța, cusurgioaică de felul ei, se uita însă cu plăcere la noră-sa. Și-ar fi dorit, mai ales la tinerețe, să arate ca această fată care știa ce vrea și față de care – spre binele lui Bogdan – de multe ori Tincuța-și mușca limba ca să nu-i scape lucruri supărătoare. Ca noră, Tincuța se purtase și se purta în limitele bunei-cuviințe. Ca soacră, ar fi putut compune un manual de comportament, acest post cerând multă diplomație, echivalentă uneori cu simularea, cu zâmbetul care să mascheze mușcatul limbii. Între invitați, discuțiile aveau ca subiecte esențiale mărcile de automobile – prețurile, virtuțile și defectele fiecăreia – locurile pe unde-și petrecuseră sau aveau de gând să-și petreacă vacanțele, revelioanele și Paștele, fiindcă nu aparțineai noii „lumi-bune” dacă rămâneai în România în asemenea ocazii. Drept care, auzeai mereu: Egipt, Dubai, Bahamas, Hawai. Se mai rătăceau în conversație și unele vechituri europene: Franța, Grecia, Italia, Spania, mai mult ca surse de shopping.

Bine făceau invitații. Ceea ce vezi și-auzi nu ți se poate lua și nici jefui. Într-o societate în care oamenii se cunosc prea puțin nu se hazardează nimeni să-și expună principii, păreri intime. Se duc discuții superficiale, ne-angajante și se creează, eventual, noi relații. Nici despre spectacole nu e bine să vorbești, fiindcă nu știi ce animozități poți stârni – unuia-i place popa, altuia preoteasa – ori în ce interese lovești. Invitații familiei Pop reprezentau un model de comportament superficial agreabil. Bunica Aimée era înconjurată de nepoată-sa, Lea, și de nepoții din București, în timp ce Ruth purta o conversație profesional bancară cu generosul sponsor ideologic al anumitor români, printre care Titus Pop. Sponsorul aprecia decorul oferit de familia Pop, decor în care-și bănuia și ceva din banii lui, bine meritați, dacă ținea cont de bursierii pe care i-i recrutase Titus Pop.

Bogdan și Diana, din cale-afară de ocupați, de obicei n-o copleșeau cu prezența pe bunica Aimée. Dar știind ei ce-nsemnaseră părinții Leei și ce-nsemna Lea în economia familiei Pop, în împrejurarea de-acum, deși câțiva invitați îi interesau în mod special, se-alăturaseră bunicii și verișoarei lor.

Catrina Eremia și Aura Dănescu stăteau de vorbă ca două vechi prietene. Cunoscând repertoriul verbal din asemenea întruniri mondene, ele nu-ncercaseră să participe la conversația vreunui grup.

„Dragă Aura, sunt foarte-ngrijorată de Magdalena. Într-un an s-a-ngrășat douăzeci de kilograme. Din fata aia zveltă s-a făcut butoi. Hipotiroidie nu i-au găsit la „Parhon". Să fie o pre-menopauză?". „Catrina, statistic – știi foarte bine, că doar ești farmacistă – puțini oameni își păstrează greutatea de la tinerețe. Nu mai vorbim de forme… Ce poate face mai mult Magdalena decât mișcare și-un regim hipocaloric?". „Are și marele dezavantaj că este foarte pofticioasă". „Și eu eram până la operație. Am îndurat chimioterapie, cobaltoterapie, căderea părului, dar mă persecuta frica de-a mă-ngrășa. Am avut mare noroc, zău, cu Nicolae care n-ar fi cerut și n-ar fi mâncat în fața mea nimic din ceea ce nu mâncam eu". „Puțini bărbați ca Nicolae…". „Nici mama nu m-ar fi-ngrijit și nu m-ar fi ocrotit ca el". Și Aura Dănescu oftase. „Aura, deși ne-am despărțit, adică el m-a părăsit, nu știu de ce, dar cred că la o nevoie Gogu mi-ar sări în ajutor". „Tot ce se poate. Omul este cea mai imprevizibilă ființă. Uite-mă pe mine: când mi-a spus Mihai că se-nsoară cu-o văduvă și cu copil, am crezut că-mi plesnește ceva-n creier, ca acuma să fiu mulțumită că s-a potolit, fiindcă înainte – semestrul și iubita. De fapt, se-ndrăgostea și când trecea fierbințeala se termina și zisa iubire". „Și chiar să nu fi iubit-iubit pe nimeni înainte de-a se-nsura?". „Cred, mi-nchipui c-a iubit-o pe Florina, fiindcă nu se desparte nici acum de ea". „Și de ce nu s-a-nsurat cu ea?". „Nu știu. Fiindcă pe el diferența de poziție socială nu-l deranja. Să fii prieten și să te frecventezi cu-o femeie – în această calitate – înseamnă mai mult decât s-o iei de nevastă. Fiindcă dragostea justifică orice: ca dovadă, atâția medici însurați cu asistente. Oricum, Mihai a-mprietenit-o pe Lucia cu Florina". „Aura, nu poți să știi niciodată ce e-n sufletul oamenilor". „Așa e".

Înțelegerea plină de resemnare a Aurei față de căsătoria lui Mihai, Catrinei îi provoca o undă de tristețe și chiar de remușcare, de-a o fi îndepărtat pe Florina, singura rudă de sânge a Magdalenei. Îi venea în minte ospitalitatea Vetuței și-a lui Adrian Diaconu în timpuri normale și devotamentul Vetuței față de farmaciștii Șoimaru. Fiindu-i cunoscută

generozitatea familiei lui Titus, totuși vila de la Sinaia nu-și putea justifica existența și apariția în timp atât de scurt. Catrina, nu-și invidia sora și cumnatul, dar îi era greu să nu-și pună anumite întrebări.

Bunica Aimée, ca și Ruth, se bucura că gemenii Leei își convinseseră mama să renunțe la viața ei risipită-n lume și să stea locului la Geneva lângă ei, și să conducă Sanatoriul de geriatrie care fusese mândria Iuliei. Lea ar fi vrut s-o aibă lângă ea pe bunica Aimée care, oricât se străduia să aibă o figură neutră și să pară preocupată de ceea ce se petrecea în jurul ei, nu-și putea șterge urmele durerii ce i se-așternuseră pe chipul frumos și distins și nici să evite momentele de absență în care părea desprinsă de-această lume.

Când musafirii se hotărâseră să plece, în corpore, făcuseră un semicerc în jurul gazdelor, moment în care Titus, luându-și tandru nevasta pe după umeri, li se adresase: „Stimați și iubiți oaspeți, vă mulțumim că ne-ați onorat cu prezența într-un moment de bucurie atât de important pentru mine și pentru soția mea. De când ne cunoaștem, noi doi ne-am dorit o casă construită de noi. Ei, soției mele, trebuie să-i fiu recunoscător” – și o strânsese tandru de umăr – „pentru reușita de acum. Nu s-a mișcat de-aici până n-a văzut ceea ce vedeți dumneavoastră astăzi. Îmi pare rău că inginerul constructor nu e prezent. Are o lucrare în Grecia. Arhitectura îi aparține soției mele. În sănătatea noastră, a tuturor, să bem o cupă de șampanie!”.

În timp ce ducea cupa la gură, doamna Aimée Pop auzi un zgomot; parcă ceva căzuse pe-o scândură. Apoi auzi clar glasul pe care-l auzise cu ani în urmă și care o chemase la închiderea unor sicrie. „Veniți, doamnă, și aruncați un bulgăre pe sicriu”. Nu vorbise nimănui despre atunci. Cum avea să trăiască de-aici încolo cu această nouă groază-n suflet? Și până când? „Doamne, de ce mă pedepsești cu glasul ăsta, de ce, Doamne?”, își spuse Aimée Pop și-și făcu semnul crucii. „Bună, de ce te-ai întristat așa, deodată?”, o-ntrebă cu glas dulce Lea – glasul Iuliei. Aimée tresărise, își luase nepoata-n brațe și-i șoptise: „Fata mea, când ești bătrân te copleșesc amintirile. Nu-ți face griji”. Aimée era hotărâtă să ia cu sine în groapă taina acelui glas prevestitor de nenorocire.

* „Te-ai așteptat să fii vreodată fericit?”. Florina îl luase prietenește de mână pe Radu Ghervase și i se uita în ochii negri, ce luminau sumbru o față ternă, lucioasă, în care totul părea prea mare: obraji căzuți, buze groase, neinspirând voluptate, nas cărnos, frunte înaltă, care nu izbutea să atenueze

impresia de greoi și de bolovănos a întregului. „Să mă fi așteptat? Rațional – nu. Dar dincolo de rațional, care ne spune că fericirea este o iluzie, iraționalul din mine – ca din fiecare om, cred – tânjea după un moment de fericire”. „Radule, momentele astea le-avem fiecare numai când suntem îndrăgostiți, când ne stăpânește iraționalul”. „Ai cunoscut și tu fericirea asta?”. „Am cunoscut-o”. „Și de ce v-ați despărțit, Florina?”. „Așa a vrut soarta”. Lui Radu-i stătea pe limbă s-o-ntrebe dacă „acela” era-nsurat. „Cum te gândești acum la el? Cu ură, cu indiferență, cu nostalgie?”. Și Radu o privea de parc-ar fi vrut s-o facă lame de pus la microscop. „Mă gândesc la el și la dragostea noastră ca la ceva unic pentru mine. Ca la singurul episod care-a dat o valoare vieții mele în proprii-mi ochi”. „Ce fericită ești!”. Radu își luase capul între mâini și oftase adânc. Simțea nevoia să-și descarce sufletul fără nici o cenzură în fața Florinei. Fiindcă din toată ființa acestei femei emana un duh de-nțelegere și de blândețe, lipsa oricărei încrâncenări și-a oricărei agresivități.

Florina considerase anul 1990 ca un an de boală națională pentru români, an ce lăsase să țâșnească din ei tot ce era mai urât, mai abject, mai lipsit de rușine, mai plin de mâzgă și de venin. Fata se purtase cu toți cei cunoscuți ca un medic de boli contagioase, care trebuia să circule printre bolnavi, ignorând pericolul molipsirii. Ea nu stricase relațiile cu nimeni. Anumiți oameni, deranjați de neangajarea ei politică, de tăcerea ei discretă, îi întorseseră spatele. Ca, de pildă, doctorița Nina Bengliu, care se găsise datoare să simuleze și dânsa împreună cu alți „năpăstuiți” ai comunismului. Când socotise că și-a făcut destulă lustrație, doctorița nu mai știa cum să-i intre-n voie Florinei, care nu-și schimbase cu nimic atitudinea față de ea și față de nimeni.

Dacă nu te superi pe-un om că are cancer, pancreatită, hepatită și altele, de ce te-ai supăra că a luat-o razna cu politicita ori cu simularea – morb ce trăiește latent în majoritatea dintre oameni? Ce altceva era boala eruptivă post-decembristă decât comunismul crunt militant din vremea lui Dej? Se-arăta poporul român, prin corifeii lui, mai urât după '89 decât până-n '89? Nu. Cu o deosebire: după '89, boala își mărise aria de răspândire. Răspândire de care era responsabil acel simul de libertate – un dezmăț ignorând logica – oferit cu dibăcie masselor largi de cei interesați să pară salvatorii patriei.

„Florina, simt că-mi iau câmpii: de când mi-am dat seama că Malta e-o nouă Yaltă. Că eșalonul întâi comunist a fost înlocuit de eșalonul doi. Când

văd corupția umflându-se ca o bășică, jaful prosperând, când îl văd pe Titus Pop – un intelectual, director de opinie, dascăl de conduită – un tâlhar la drumul mare, când văd și iar văd… îmi vine să mă spânzur…”. „Nu te spânzura. Fă-ți o platoșă, află-ți un echilibru interior și spune-ți că niciodată n-a fost și n-o să fie altfel. Găsește-ți un echilibru în micro-universul personal și n-aștepta nimic de la alții”. „Dar ăsta e defetism pur!”. „Radule, n-am aflat pân-acum nici o cauză pentru care să mor și nici o baricadă pe care să merite să mor. În '89 și-n '90 au murit o mie de oameni, pentru ce? Pentru ca niște îmbuibați de Partid comunist să ni se pară acum sfinți de pus în calendare în comparație cu-nlocuitorii post-decembriști? Pentru ce, pentru cine și de ce au murit? Radule, dacă ținea Dumnezeu cu noi, cu tine și cu mine, muream până-n '89. Ție ți-ar fi rămas iluziile intacte, pe mine m-ar fi scutit de scârba de-acum. Dacă s-ar muri de scârbă, ar fi trebuit să mor din 1990, așa echilibrată cum îți par eu ție. Acuma, oricând am muri, și eu și tu, va fi prea târziu!”.

„Florina, cum poți să-nduri cu-atâta aparentă seninătate?”. „Băiete dragă, ce să-ți spun? Comuniștii mi-au omorât tatăl în pușcărie și nu m-am dus aprinzându-mi o rogojină-n cap să protestez pe nicăieri. Nu cred că boala mamei a fost o pură coincidență și nu o reacție față de groaza prin care-a trecut… Acum, viața mea urmează calea mediocră a unei mari părți de pe glob: am casă, am slujbă, îmi iau mașină și-ncep să lucrez pe cont propriu în meseria mea. M-am străduit să-nvăț franțuzește și englezește, să citesc lucruri serioase, pentru a fi cât de cât un partener de discuție al unchiului meu, Gogu Eremia”. „E un om remarcabil, îl cunosc. E doctorul mamei”. „Știu. În fiecare duminică, înainte de-a veni la mine, trece s-o vadă pe doamna Ghervase”. Tăceau. Între timp se lăsase întunericul. Florina aprinse becul unei lămpi cu picior. Radu o privi ca trezit din somn. „Florina, în momentul ăsta există vreun bărbat în viața ta?”. Ea îl privi în ochi și-i zâmbi. „Trei, Radule!”. Radu tresări ca și când i-ar fi turnat cineva o găleată de apă rece-n cap. „Trei, Radule: tu, Mihai Dănescu, unchiu-meu Gogu”.

Radu se destinse ca un arc. I se păru că fotoliul îl înghite. „M-a părăsit Ella… S-a măritat cu Marius Murgeanu”. „Cu marea noastră vedetă revoluționară”. „M-a așteptat ieri în fața editurii. „Am vrut să-ți spun personal. Nu prin telefon și nici s-o afli de la alții”. „De ce?”, am întrebat-o eu. „Viața e plină de neprevăzut. Te rog să mă ierți”. Eu am rămas trăsnit, în colț la Universitate. Ea a urcat într-un „Mercedes” negru… Cât am iubit-o și cât m-a iubit, îmi place să cred. Din anu-ntâi de facultate. Pe mine m-a

părăsit. Se putea-ndrăgosti de altcineva. Dar ca să se mărite cu Murgeanu, pe care doi bani nu dădea. „Un mediocru destul de fonfăit, pus pe căpătuială”. Așa l-a caracterizat ea pe Murgeanu când s-a-nscăunat secretar U. T. C. pe Universitate…”.

„Caracterizarea i se potrivește. L-am văzut și l-am auzit și eu la televizor când cu minerii. Și l-am văzut și-n carne și oase într-un bloc de pe lângă statuia lui Vasile Lascăr, unde mă duceam să probez o proteză unei doamne bătrâne. M-am întâlnit cu el și cu doi vlăjgani – bodyguarzii lui, probabil – îmbrăcați toți trei în negru și-ncheiați până la gât, à la Mao. Aveau un aer de commando. Am întrebat-o pe doamna bătrână dacă-l știe. „Sigur că-l știu. Are firmă pe palier cu mine”. „Ce fel de firmă?”, am întrebat eu. „Cică de import-export. Dar un vecin, fost ofițer de Securitate, mi-a spus că de fapt face export de arme și e miliardar. Pot să-ți spun că președintele României l-a luat cu el în străinătate în chip de mare om de afaceri”. Și tu te miri că Ella ta s-a măritat cu el!”. „Sunt un tembel. Ai dreptate. Miliardele te fac și frumos și deștept, îți fac și-un glas și-o dicție de „Scala” din Milano. Vorba lui Anatole France, apropo de cum se scrie istoria: „Fiindcă era soția Cezarului, era și tânără și frumoasă și deșteaptă”. Între Ella și mine, atracția s-a produs pe cale intelectuală: același nivel, aceleași preocupări, aceleași lecturi. Eu – urât, ea – frumoasă. Dacă mă lăsa pentru unul de să-i scapere mintea, și frumos, o-nțelegeam, dar…”.

„Dar, Radule, și lui Murgeanu-i scapără mintea, îi scapără la făcut miliarde. Ella a ta e sătulă de intelectualitate și de nemulțumiri metafizice. Are ea destule cât să le dea și altora. Ce n-aveai tu? Ce n-avea ea? Miliardele. Conform legii cererii și-a ofertei, Murgeanu oferea miliarde, ea – frumusețe, inteligență, cultură. Un negoț valabil, cinstit. Îmi pare rău doar de suferința ta. Cât despre ei: și-a găsit sacul peticul”. „Ai fost vreodată părăsită de omul pe care l-ai iubit?”. „N-am avut ocazia. Să știi însă că imaginația-mi spune un lucru: nu încetezi să iubești un om fiindcă te-a părăsit”, iar în sinea ei adăugase „nici fiindc-a murit”. Radu tresărise. Florina pusese degetul pe rană. „Dragostea trădată nu e-n regim de monedă scoasă din uz, pe care-o arunci la coș”. „Ai dreptate, Florina… Acum să vorbim despre mama. Are din nou nevoie de perfuzii dar, dată fiind răceala pe care ți-a arătat-o, nu mai îndrăznește să apeleze la tine”. „Fără să fiu practicantă, eu sunt, totuși, o bună creștină. Unchiu-meu îi poate recomanda oricând pe cineva care să-i facă perfuzii, numai că vă seacă de bani, așa că tot eu am să i le fac. Tu să procuri substanțele… Radule, și tu și eu suntem

copii fără tată. Măcar tu ai avut o mamă sănătoasă, până nu demult. N-ai dus lipsă de nimic. Eu am crescut ca buruienile: creșă, cămin, semi-internat. Educație – câtă mi-a dat Statul și cât mi-am permis prin puterile proprii. De mine să nu te sfiești. Am fost un om prea amărât ca să nu-nțeleg necazurile altora”.

„Florina, iartă-mă că te-ntreb. Cum era mama ta ca să-mi spui că ai crescut ca buruienile?”. „Era o fiică de țărani avuți, crescută și ea fără tată. A făcut un liceu foarte bun la Craiova. S-a măritat cu un boier scăpătat din dorința de-a-și ajuta satul. Pe mine m-au avut după opt ani de infertilitate. Când aveam eu două luni, pe tata l-au arestat. Când eu aveam doi ani, tata a murit la Jilava. Mama s-a mutat cu mine la București și-a ajuns magazioneră la o cantină. Pleca dimineața și se-ntorcea noaptea. Așa am ajuns eu la creșă, la cămin, la semi-internat. Când eu aveam cincisprezece ani, mama a făcut un sindrom depresiv – cea mai groaznică boală – și s-a pensionat. Când își mai revenise am găsit-o moartă”.

Se așternuse iară tăcerea. „Câtă nenorocire, câtă nefericire pe lumea asta, Doamne! Florina, cum de nu ți-ai făcut pân-acuma o familie?”. „Mi-am jurat să nu fac copii. Boala mamei m-a-ngrozit. Ar fi necinstit să stric viața unui om, lipsindu-l de ceea ce-nseamnă esența vieții de cuplu: copiii. Aș putea să mă mărit cu un bărbat căruia să-i cresc unul sau mai mulți copii. Pân-acum nu mi s-a ivit asemenea ocazie. Și m-am și-nvățat cu-o totală independență, la care cu greu aș renunța. Am de pe-acum tabieturi de fată bătrână, plus o anumită exigență intelectuală, vorbesc românește corect”. Între ei se-așterneau tăceri cehoviene. Fiecare își urma câte un gând, neîncercând să-l ghicească pe-al celuilalt.

„Nici eu n-ar trebui să am copii. De altminteri nimeni nu mi-a cerut să mă facă tată! Cum oi fi ieșit eu atât de urât și de bolovănos din doi oameni frumoși – mister, mister genetic. Cine-știe-ce urangutani or fi circulat, hăt în urmă, printre ascendenții mei! Urâțenia m-a făcut să fiu retractil și posomorit. Ella, dăruindu-mi-se, mi-a făcut un imens bine. Mi-a redus complexele de om urât. Pentru asta am să-i fiu totdeauna recunoscător”. „Frumos din partea ta. Recunoștința e floare foarte rară. Un punct în favoarea mea este recunoștința. Deși, după '89, unii oameni s-au îndepărtat de mine de parcă eu aș fi adus comunismul în România și de parc-aș fi plâns după el, cui mi-a făcut un bine am să-i fiu totdeauna recunoscătoare”. „Mamei n-ai nici un motiv să-i fii recunoscătoare. Deși elle t'a battu froid sau, pe românește, ți-a-ntors curu', tu tot vrei să-i faci perfuzii. Cred că s-a

temut să nu-i răpești splendoarea de băiat, adică pe mine, cum și Aura Dănescu, vară-sa de gradul trei, s-a temut să nu atentezi la fecioria lui Mihai!”. „Radule, nu suntem părinți, așa că n-avem dreptul să judecăm. Prietenia între un bărbat și-o femeie pare, și poate și este lucru rar, de-aceea puțină lume o ia de bună”; iar în gând Florina se-ntreba dacă Aura Dănescu bănuise vreodată că bărbatu-său o-nșela și cu cine anume, sau pur și simplu ea, Florina, îi transmisese fără voie niște vibrații negative, gen avertisment. „Domnule doctor Nicolae Dănescu, ce mult v-am iubit și vă iubesc și ce pustiu ați lăsat în mine. Amintirea dumneavoastră îmi e pavăză împotriva răului din oameni, dar mă și-ndepărtează de ei. Călăuziți-mi viața de-acolo de unde sunteți”.

Radu îi sărutase mâna Florinei și se retrăsese fără nici un cuvânt, lăsând-o cu gândurile ei.

* „Biata mea mamă, cât ai suferit! În puținul când vorbeai, reveneau ca o veșnică remușcare câinele nostru, Ursu, și cei doi motani, Luțu și Nică, pe care eu nu mi-i amintesc. Pe Ursu îl dăduseși cuiva la Gioroc, motanii rămăseseră în urma noastră, ei fiind mari vânători, în stare să se hrănească singuri. Atâta erai de chinuită că i-ai părăsit încât și astăzi mă gândesc la ei cu durere, de parcă eu mi-aș fi abandonat niște copii. De când niște oameni fără suflet și fără Dumnezeu, arde-i-ar focu', li-l otrăviseră pe Lupu, tanti Gina și domnul Ghiță juraseră să nu mai ia suflet viu în bătătură. „Madam Diaconu și tu, Florino, maică, am jurat să nu mai iau nici măcar un pui de găină, iar pe ăl de mi l-a otrăvit pe Lupu l-am blestemat în biserică și i-am ars lumânare de la două capete de să s-aleagă prafu' de el. Așa, maică”.

Florinei i-ar fi fost drag să găsească și ea acasă un suflet când deschidea ușa, dar se lăsa păgubașă la gândul că s-ar fi putut ca ea să moară și să lase pe lume o ființă a nimănui. Se mulțumea să le dea de mâncare unor câini vagabonzi, care-și aveau sediul pe lângă Hala Traian. O cățelușă de-o rară frumusețe, cu niște sprâncene pictate parcă, și un cățel lățos se dădeau mai întâi cu burta-n sus, ca să fie mângâiați, și abia pe urmă-și luau porția de mâncare. Florina le impusese celor șapte câini ai grupului o disciplină: stăteau la coadă și nu se-nghesuiau să-i ia din mână: așteptau să fie serviți și pe Florina o impresiona delicatețea lor; își apuca fiecare porția ca și când ar fi urmat cursurile cine-știe-cărei înalte școli de dresaj. Nevoia de afecțiune a acelor biete animale fără adăpost îi rupea Florinei inima.

„Domnule doctor Dănescu, noi cum am ajuns să ne iubim? Fiindcă v-ați purtat cu mine cum mă port eu cu amărâții ăștia de câini care vor să-nsemne

și ei ceva pentru cineva”. Aceste gânduri ale Florinei îi umpleau de multe ori ochii de lacrimi și o făceau să-și dorească să-nsemne ceva ca femeie pentru cineva și nu doar ca rudă și ca prietenă. Toate apropourile de amor îi veneau din partea unor bărbați însurați, ai căror copii aveau nevoie de aparate de-ndreptat dinții. Iubise cu pasiune un bărbat însurat și l-ar fi iubit probabil o viață dacă soarta nu i-ar fi despărțit. Dar aventuri în care s-ar fi simțit a cincea roată la căruță nu-și dorea. Dacă femeia nu e pusă pe spart case, pentru a fi luată de nevastă, iubirea sinceră cu un om însurat era semi-pustnicie: timpul liber și-l petrecea singură sau împreună cu femei singure, în timp ce bărbatul iubit era-mpreună cu nevasta, cu odraslele și cu prietenii lui de familie, oameni căpătuiți ca și el. Femeile măritate nu-și doreau relații cu unele nemăritate și se dovedise de multe ori că aveau dreptate. Puțini bărbați care să nu vrea să-și facă pomană cu niște femei disponibile, uneori stricându-și casa pentru ele.

Florina cumpărase de la un coleg o „Dacie” cu numai patruzeci de mii de kilometri la bord, perfect întreținută, colegul luându-și un „Audi”. Instructorul de la școala de șoferi, pe care i-l recomandase Mihai, o socotise pe Florina înzestrată cu deosebit spirit tehnic, reușind ea să-și ia carnetul de conducere din primul foc. Primul drum avea să-l facă la Mare, luându-și ca tovarăși de drum pe contabila de la Policlinică și pe băiatul contabilei, proaspăt bacalaureat și intrat la ceva Relații publice, la o facultate din astea noi, pe care generațiile mai coapte nu dădeau prea multe parale. Contabila îi propusese Florinei să-mpartă benzina pe din două. „Fii serioasă”, îi replicase Florina, „dacă mergeam singură nu puneam tot atâta benzină?”.

Tovarășii de drum rămăseseră la Constanța, unde aveau rude, iar ea se instalase la Neptun, la un hotel cu piscină, aproape de plajă. Barmanul hotelului fusese coleg de clasă cu Mihai Dănescu. Prin urmare, Florina avea acolo o pilă. „Dane, ai grijă de fata asta ca de sora mea”, i-o recomandase Mihai fostului coleg. Dan zâmbise și făcuse cu ochiul. „Dane, știu că nu mă crezi, dar nu te mint”. Cum avea o clipă liberă, barmanul se ducea la masa Florinei ca să schimbe câteva cuvinte, el fiind un tip amuzant și cu un nivel intelectual ce n-avea legătură cu meseria, iar Florina, prețuindu-i umorul, intra repede-n joc, încât se-amuzau amândoi. El făcea Dreptul și-o sfătuia și pe ea să facă o facultate: „Nu vezi că așa se poartă?”, îi spunea Dan cu tonul de zeflemea, potrivit convingerii că „așa se poartă” post-decembrist echivala cu majoritatea doctoratelor din vremea comunismului, ceea ce-l

făcuse atunci pe-un bătrân profesor să spună: „O s-avem mai mulți doctori decât milițieni”.

Deși „așa se purta” – Florina își vedea liniștită de meseria ei și n-avea nici un gând să investească timp în cai-verzi pe pereți. Nu-și cumpăra haine decât de la second-hand, iar ca obiect casnic, un cuptor cu microunde. Pereții îi erau la fel de goi ca în momentul când se mutase în bloc. Unchiu-său îi dăruise o icoană înfățișându-l pe Isus, cu amândouă mâinile ridicate a binecuvântare, o pictură nouă, pe lemn, căreia pictorul nu se străduise să-i dea patina lucrului vechi. Mai mult chiar decât frumusețea ansamblului, cu un colorit superb îmbinat, te izbea tristețea privirii și ușoara ironie din ochii albastru-verzui ai Mântuitorului, pe care Florina încă nu le mai întâlnise la nici o icoană. De obicei, în icoanele ortodoxe, ochii sfinților ori n-au nici o expresie – de parcă s-ar uita prin sticlă – ori au o posomoreală tot atât de inexpresivă ca și când ar privi adormiți la o lume ce nu le inspiră nici un sentiment. Și, la drept vorbind, pentru ce le-ar fi inspirat? Vechii zugravi de biserici și de icoane se-nchipuiseră probabil în locul sfinților pe care-i înfățișau și le-nțelegeau dezamăgirea de-a-și fi jertfit viața pentru o lume care-n veci n-avea să fie mai bună, oricâți oameni sfinți ar fi trimis Dumnezeu pe pământ.

De multe ori, când se-ntorcea de la Policlinică, intrând în casă, Florina drept la icoana Mântuitorului se oprea, se uita lung în ochii Lui și-l șoptea: „Și Tu, Doamne, ești dezamăgit. Deși mă gândesc mereu la cuiele din oasele Tale, nu mă pot opri să nu mă supăr, să nu fiu dezamăgită. Iartă-mă!”. Isus, atât de uman în icoana ei, devenise un permanent tovarăș de discuție al Florinei. Ea-l spunea ofurile și-și răspundea ca din partea Lui. Icoana era partenerul ei de viață. Și Gogu Eremia, fără nici un comentariu, în fiecare duminică se oprea uneori câteva clipe, alteori minute-n șir cu ochii-n ochii Celui din icoană.

Florina atinsese un nivel material la care, în vremea când dădea meditații pe cartofi și pe ceapă, nici n-ar fi visat. Apartamentul îl datora doctorului Nicolae Dănescu – Dumnezeu să-l odihnească! – banii, mașina, atelierul dentar, felului cum își chibzuia fiecare leuț. Își propunea – mai ales de când avea mașină – să vadă, în condiții modeste însă nu meschine, toate locurile ce meritau văzute. „Dacă voi, părinții mei, ați fost o singură dată la băi, la Călimănești, măcar eu să vă răzbun și s-aprind o lumânare peste tot pe unde-ar fi meritat să călcați. Dacă ați fi avut altă mentalitate!”.

Odată cu bonjurismul, o anumită pătură boierească socotea că iarna era sezonul Coastei de Azur; anotimpurile semi-reci – ale Parisului; iar vara – a Elveției. Boierimea mai măruntă își petrecea vara la moșie, având grijă ca din iarnă s-adune sloiuri de gheață într-o groapă adâncă, acoperită cu un strat gros de stuf, gheață care să răcească pe căldură băuturile, pepenii și, pusă în răcitoare cu pereți căptușiți cu plută, să păstreze hrana mai multă vreme chiar decât pivnițele în care de la prânz până seara ciorba ajungea piftie.

Părinții Florinei se număraseră printre-acei boiernași lipiți pământului, vară-iarnă, moștenitori ai mentalității străbunilor care fuseseră tot țărani, iar țăranul de dinaintea celui de-al doilea război mondial, și dacă se muta la o palmă de satul lui, se simțea străin. Comunismul, cu aspectul său penitenciar, trezise în oameni o mare sete a umblatului prin lume, considerat un adevărat succes al existenței. După 1990, umblatul prin lume devenise, mai ales pentru îmbogățiții de revoluție, o adevărată cartă de vizită, dacă nu chiar un substitut de curriculum vitć, prescurtat pe americănește și vi, majoritatea celor care-l pronunțau neștiind nici măcar proveniența prescurtării.

Florina, dornică pentru sufletul ei să vadă cât mai mult, nici măcar povestind altora ce văzuse, îi propusese lui unchiu-său să meargă împreună în Grecia. „Florina, poate o să ți se pară ciudat ce-am să-ți spun, dar eu consider un concediu adevărat și-o excursie adevărată în străinătate, numai făcute de unul singur. Poate că nefiind eu o fire expansivă, nu simt nevoia să schimb impresii cu nimeni. Din punctul ăsta de vedere semănăm, așa că du-te singură și oricum cu avionul. Cu mașina nu e de trecut prin Bulgaria, decât doar cu o mitralieră marcă bună și să fii și bun țintaș”.

Lipsindu-i mitraliera, Florina luase drumul Neptunului. Dan își construise un mic hotel, cu o sală-restaurant, foarte aproape de Mare unde, până de curând, se aflase o terasă cu grătar. Alături de hotel, într-o îngrăditură – un paradis de flori – își înfoiau cozile superbe câțiva păuni, urmați respectuos de femele, modeste ca penaj, egale soților doar în cârâitul antipatic prin care natura demonstrează că pe lume nimic nu e perfect.

Dan o primise pe Florina cu brațele deschise, îi arătase proprietatea și o invitase, „pe-un preț de prieten”, să locuiască și să mănânce la el. Florina avea totul plătit la hotelul unde fusese Dan barman, încât îi mulțumea, dar… „Cu ce să te tratez?”. „Cu o bere fără alcool”. „Ești consecventă ca inanimatele”. De ei se-apropiase un bărbat înalt, suplu, cu față prelungă și

îngustă, cu părul tuns perie, cu ochi melancolici, între albastru și cenușiu, îmbrăcat ca de oraș: pantofi negri perforați, pantaloni subțiri bleu-marine, cămașă în carouri portocaliu-stins și albastru la fel de stins. Trei nasturi de la cămașă descheiați, lăsau să se vadă un păr des ca și cel din cap. Nu lanțuri, nu amulete. „Slavă Domnului!”, își spuse Florina, care detesta bijuteriile la bărbați, trecându-i pe posesori, din primul moment, în categorii neavantajoase, cu toate că țarțamurile „se purtau”: un fel de și vi-uri, într-o lume de maimuțe roabe ale „vizavi”-ului și-ale „locației”, boli endemice ale inculturii post-decembriste: într-o lume a bulibășelii numite „democrație”, în care nimeni nu mai mințea, ci spunea „neadevăruri”. Minciuna și verbul corespunzător ei probabil că fuseseră decretate drept „bolșevizante” ale sărmanei limbi române.

Doar la mâna stângă, bărbatul purta un ceas-brățară din metal argintiu, pe care Florina nu știa să-l evalueze, iar cu dreapta ținea strâns mâna unui băiețel brun, cam de opt-zece ani, în bermude, cu un tricou fără mâneci, cu șlapi în picioare. „Salut, Dane”, spuse bărbatul, iar băiețelul se smulse din mâna paternă și i se aruncă de gât lui Dan. „Florina, dă-mi voie să-ți prezint un fost coleg de liceu de-al meu și de-al lui Mihai Dănescu și pe tânărul expansiv din brațele mele. Domnul inginer Vladimir Mankiewicz și fiul dumisale, Alexandru, elev, vai, la școala germană, doamna Florina Diaconu”. Întinzându-i mâna inginerului, Florina spusese cu glas potolit și fără ezitări: „Florina Diaconu, tehnician dentar”.

Ei i se părea corect să-și decline de la bun început starea profesională, spre a nu pricinui curiozitate ori decepții. „Dacă Dan l-a menționat pe Mihai Dănescu înseamnă că-l cunoașteți”. „Lucrăm împreună din 1979, când eu aveam douăzeci și doi de ani, iar Mihai treizeci și doi”. Florina își menționa vârsta ori de câte ori i se părea că l-ar fi interesat pe interlocutor. „Ați făcut și nunta de argint – profesional vorbind, bineînțeles”. „Nunta noastră de argint a coincis cu cinci ani de când ne-am emancipat amândoi: Mihai și-a deschis cabinet, iar eu un mic atelier de tehnică dentară”. „Și lucrați și-acum împreună?”. „Da. Ca doi siamezi”. „Știam că Mihai și-a deschis cabinet, mi-a spus și unde. Ne-am întâlnit acum vreun an, când mi-a făcut cunoștință cu nevastă-sa. E și ea dentistă?”. „Este inginer chimist”. „Mi-a spus un fost coleg că e divorțată și că are un copil”. „Nu e divorțată. I-a murit bărbatul în Africa într-o mină care s-a prăbușit. Cu cinci ani înainte de-a se mărita cu Mihai”. „Împreună au copii?”. „Nu”. „Și nici nu le trebuie”, adăugase Florina în gând.

În privința copiilor pe care i-ar fi putut avea împreună, discuția între Lucia și Mihai se purtase deschis. Dacă Mihai dorea copii, Lucia îl înțelegea și era gata să-i îndeplinească dorința, cei patruzeci de ani ai lui Mihai fiind arhi-suficienți pentru un tată la primul copil. „Să ne mai gândim un pic”, propusese Mihai, în intenția de-a se sfătui în privința asta, ca în atâtea altele, cu Florina, „rabi al său de la Buhuși”. „Mihai, dacă simți o dorință irepresibilă de-a vedea rezultatul iubirii tale cu Lucia, fă copii, adică semnează polițe-n alb, cum se-ntâmplă de când lumea. Pentru moment, ți se prezintă o poliță cu acoperire: băiatul Luciei, un copil adorabil care te iubește și care nu și-a cunoscut tatăl. Gândește-te bine: un copil al tău nu te-ar îndepărta cu nimic de copilul străin? Acum e greu să-ți închipui. Iartă-mă. Eu gândesc precum un copil orfan care și-a dorit multe-n viață, dar niciodată frați pe jumătate, nici tată vitreg”. „Înțeleg că-n locul meu n-ai face copii”. „Ai înțeles bine”.

Florina își duse mâna la ochi. I se părea că tace de-un secol. Uitase că-ntoarcerea-n trecut ignoră timpul real pe care-l evocă. „Doamnă, locuim în același hotel”, i se-adresă inginerul Mankievicz. „Alaltăieri seară v-am văzut singură la masă și cum nu mai erau locuri în restaurant m-am gândit un moment să vă cer voie să ne-așezăm la masa dumneavoastră, dar tot eu m-am gândit că poate așteptați pe cineva”. „N-așteptam și n-aștept pe nimeni, așa că veniți la masa mea când vreți. Lucian, care e chelner de pe vremea lui Dan, îmi face favoarea de-a nu-mi da parteneri de masă. Asta nu-nseamnă că nu mă trezesc cu persoane care-ntreabă: „E liber?”, și fără să zică nici bună-ziua se-așază la masă, ignorându-mă”. Florina zâmbise a pagubă. „Doamnă, mitocănia e boală fără leac”, și inginerul zâmbise și el a pagubă. „Aș îndrăzni să spun și fără frontiere”, adăugă Dan. „Ca barman, am avut de-a face cu lume de la vlădică până la opincă; oricum, să te ferească Dumnezeu de mitocanul cu bani. Să vezi atunci ifose și strâmbături din nas și verificarea notei de câte zece ori”.

Cei trei pasageri ai aceluiași hotel o luară încet spre „casă”, pe-un drum care-i ferea de soare. Alexandru, cu-o jumătate de pas înaintea Florinei, i se uită nehotărât în ochi. „S-o-ntreb? Să n-o-ntreb? S-o supăra? M-o certa cumva tata?”. „Alexandre, vrei să mă-ntrebi ceva?”, îi ghici Florina gândul. „Dar nu vă supărați?”. Florina dădu din cap a negare și-i zâmbi luându-l de mână. „Doamnă, dumneavoastră aveți copii?”. „Nu. Sunt singură. N-am fost și nu sunt măritată și nici copii n-am”. „Și nu vă pare rău că n-aveți?”. „Alexandru!”, îl fulgeră vocea și privirea lui taică-său. „Domnule inginer”, i

se-adresă Florina tatălui, indignat de-ndrăzneala copilului, „băiatul mi-a pus întrebări esențiale care-i vin în minte oricărui om când cunoaște pe cineva. Alexandru încă nu știe ce este ipocrizia, acest mentor al societății adulte”. Inginerul tresări la ultimele cuvinte ale Florinei, care nu-i erau adresate lui Alexandru. „Puiule, pe mine poți să mă-ntrebi orice. Să știi că nu mă supăr”. Copilul o strânsese de mână vrând să-i dea de înțeles că ei doi mai aveau multe să-și spună, apoi o luase un pas înaintea lui taică-său și-a Florinei. „Alexandre”, îl strigase Florina, ca și când ar fi fost departe unul de altul, „mie să-mi spui Florina”.

„Acuma, că am rămas între noi, adulții – vrând să depășesc mentorul vârstei noastre – îmi permiți să-ți spun și eu pe nume și să te rog să-mi spui Vladimir?”. „Cum doriți dumneavoastră, domnule”. „Florina, îți pare rău că n-ai copii?”. „Îmi pare rău că n-am o familie tradițională: bărbat, copii, cățel, purcel”. „Chiar n-ai avut ocazia să-ți faci o asemenea familie? Greu de crezut”. „De ce?”. „Fiindcă ești foarte armonios alcătuită, ești distinsă, inteligentă”. „Vladimir, dacă în familie ai fi avut o boală pe care-ai fi riscat s-o transmiți ai fi făcut copii?”. „Nu. Dar asta nu-nsemna să nu te măriți”. „În mod cinstit, da. La vârstă coaptă și răscoaptă, când nu se mai pune problema copiilor, ci doar a unei tovărășii de viață, a unei frății de cruce, e cu totul altceva”. „Acum te-ai încumeta să-ți iei pe cap un bărbat care să mai aibă și niște pietroaie atârnate de picioare?”. „Discuțiile de principiu, fără material didactic spre demonstrație, mi se par sterile. Pe mine nu mă interesează deloc să fiu măritată. Mi-aș dori, în mod pașnic, o tovărășie de viață, deși mi-ar trebui multă bunăvoință ca să mă dezbar de fixurile mele de fată bătrână”. „Fată…”. „Domnișoară, hai, ca să vorbim ca la starea civilă”. „Jucăm cu cărțile pe față, da?”. „Da, domnule, pocker american… Ce ușor e să vorbești despre tine cu un om necunoscut. Nu-mi vine să cred”. „Fiindcă ți se pare că este pentru prima dar și pentru ultima oară… Dacă vrei îmi răspunzi, dacă nu – nu, și, oricum, te rog să-mi ierți indiscreția”.

Florina îl privi plină de curiozitate. „Există vreun bărbat în viața dumitale?”. „Da. Trei: un frate al mamei – cu el îmi petrec duminica și mergem împreună la spectacole – Mihai Dănescu și un tânăr pe care nu-l cunoști, prieten, ca și Mihai. Îl cheamă Radu Ghervase, e filolog”. „A, o vedetă a Revoluției!”. „Vedetă care-a dispărut de pe firmament și e doar redactor la o editură”. „Dacă nu mă-nșel, nu există nimeni care în limbaj corect s-ar numi „un bărbat în viața unei femei”. Și totdeauna a fost așa? Iartă-mă că mă erijez în duhovnic”. „Nu. Cel mai greu lucru pe lumea asta

este să ai mereu în minte un termen de comparație”. „Numai moartea lasă termeni de comparație imuabili, în dezavantajul celor comparați cu modelul princeps”. „Ai dreptate. Cine trăiește este în primejdie de-a se deprecia ca model, de parc-ar umbla printr-un teren minat”. „Iluziile despre oamenii vii, dacă nu se sting, se fisurează însă pe ici, pe colo. Timpul – un dușman de moarte al iluziilor”.

Florina se gândea – și nu pentru prima oară – cum ar fi evoluat relația ei cu doctorul Dănescu dacă moartea nu i-ar fi despărțit. În ultimii lui doi ani de viață, de când doamna doctor Aura Dănescu se-mbolnăvise de cancer genital, între Florina și doctor, fără nici o vorbă, se stabilise o relație castă, fiecare având sentimentul că orice apropiere fizică ar fi fost un păcat de neiertat față de femeia care-și pierduse atributele feminității. Boala doctoriței Dănescu și moartea doctorului Dănescu o marcaseră cu fierul roșu pe Florina și o apropiaseră de Mihai. Acesta, neavând nici un dubiu cu privire la dragostea dintre Florina și tatăl lui, nu se simțea inhibat în dorința și-n curiozitatea pe care i le stârnise totdeauna Florina. „Mihai, ești frumos, deștept, spiritual. Dacă ne-am fi cunoscut în alte-mprejurări cred că m-aș fi-nscris și eu în marele tău răboj de iubite, cu toate că nu sunt omul clipei și-al aventurii. Dar… așa… putem fi numai prieteni”, îi spusese Florina lui Mihai într-o zi când el nu-și dăduse osteneala măcar să-și voaleze intențiile. „Florina, chiar nu poți să uiți?… Vrei să trăiești toată viața ca o pustnică?”. „Nu știu, Mihai… Dar cu tine în nici un caz”, și-o apucase un plâns căruia încerca să-i înăbușe suspinele, apăsându-și gura cu amândouă mâinile.

Cât timp să-i fi luat Florinei gândurile? Se uită jenată la bărbatul de lângă ea; ca și când i-ar fi dat o întâlnire la care nu s-ar fi prezentat, iar în momentul acela s-ar fi aflat din întâmplare unul în fața celuilalt. El oare la ce se gândise în vremea asta? „Timpul – dușmanul nostru, al tuturor, și dacă suntem și dacă nu suntem zeități pentru cineva. El e același. Numai noi trecem prin el”. „Și murim”, spuse calm, ca pe ceva banal, Vladimir Mankiewicz. „Dramatică nu este moartea, este imposibilitatea de-a te-ntoarce o clipă măcar în realitatea care ți-a fost dată”. „Și dacă ne-am putea întoarce-n timp ce moment ți-ai alege? Bineînțeles, dacă vrei să-mi spui”. „Întrebarea asta nu m-a luat pe nepregătite. M-aș întoarce-n clipa când am văzut lumina zilei, aș refuza să respir și m-aș cufunda în neștiința din care-am apărut”. „În viața ta n-a fost chiar nici un strop de lumină la care să vrei să te-ntorci, Florina?”, o-ntrebă Vladimir pe-un ton de mustrare. „Ba da.

Însă am plătit lumina asta cu atâta suferință încât aș da totul pe nimicul primordial”.

Vladimir Mankiewicz simți că ceva i se topește-n suflet în fața acestei femei care, fără să fie-arogantă ori să afișeze mare siguranță de sine, părea destul de distantă și mai ales singuratică. Oricum, o persoană care-ţi sugera că nu-ți poți îngădui cu ea libertăți ce nu-ți ridicau probleme față de alte femei. Abordările de tip teoretic pun între oameni o anumită distanță, asta de multe ori însemnând o piedică în calea unei relații simple și firești. Lui Vladimir Mankiewicz i se părea că discuția lor o apucase pe-un drum încâlcit, pe care participanții trebuiau să fie atenți la fiecare cuvânt rostit, ca și când ar fi avut de dat cândva socoteală pentru el, la o anchetă oficială.

Se gândi el s-aducă vorba despre ceva mai terre-à-terre. „Florina, cum de n-ai făcut o facultate?”. „Între 1975 și 1976 am fost studentă la Medicină. Am fost exmatriculată fiindcă am omis să scriu în autobiografie că tata murise la Jilava”. „La cât fusese condamnat?”. „N-a fost condamnat fiindcă n-a fost judecat”. „Și după '90 n-ai încercat să-ți reiei facultatea, să te plângi, să ți se facă dreptate?”. Florina-l privi cu îngăduința blândă pe care i-o arăți unui copil naiv. „La treizeci și trei de ani nu te mai apuci de-o facultate ca Medicina, iar ca să mă aflu-n treabă cu altă facultate, numai ca să se cheme că sunt licențiată și nu doar tehniciană, uite că nu m-a interesat. Vorbeai de dreptate. La insistențele lui Mihai, m-am dus în satul din Oltenia unde m-am născut, ca să văd dacă mi se restituie averea părinților mei, pe care mama, de frică, o cedase în 1960. Primarul s-a uitat sever la mine și mi-a spus pe un ton de casație: „După cum bine știți, mama dumneavoastră, liberă și nesilită de nimeni, a cedat totul Gospodăriei colective. Dacă aveți pretenții faceți proces, iar pe mine puteți să mă reclamați unde poftiți”. „Domnule primar, de mult eu nu mai fac reclamații decât la Dumnezeu. Vă doresc numai bine, iar acum mă duc la cimitir să scuip pe două morminte, în numele tatălui meu”. Aflasem între timp că pe tata îl împinseseră la pușcărie doi inși din sat: unul era tatăl primarului post-decembrist. Dacă mai era nevoie, am aflat, odată în plus, că legea e una, dreptatea alta. Pe cele două morminte însă n-am scuipat; nici n-am călcat în cimitir”.

„Florina, de ce defetismul ăsta? De ce atâta neîncredere în posibilitatea de-a-ți face dreptate? Chiar ești convinsă că pe lumea asta nu se poate face și dreptate? Chiar așa să renunți la munca părinților tăi!”. „Dragul meu, mi-e atât de urât să am de-a face cu autoritățile încât am hotărât să-mi cruț puterile și să-mi închipui că zisul comunism n-a murit și că zisa democrație

nu i-a luat locul. Vladimire” – tonul Florinei era potop de amărăciune – „dreptatea e cuvânt de dicționar, așa cum proverbul „ai carte, ai parte” e lozincă de cazinou”. La ultimele cuvinte ale Florinei, Vladimir făcu ochii mari, apoi izbucni în râs. „Îmi pare bine că te-am făcut să râzi. Începusem – vorbesc despre mine – s-o cotesc spre melodramă”.

Alexandru veni un pas înapoi și-o apucă pe Florina de mână. „Vreau să râd și eu cu voi”. „Foarte bine”, îi spuse Florina și-l privi cu duioșie. În vremea asta se auzi un i-ha, i-ha, de fapt un i-ha pe două glasuri: unul de măgar adult, altul subțirel – de pui. O măgăriță și puiul ei – băiat, amândoi de un gri deschis, aproape alb, stăteau cu capetele ridicate și răgeau, într-o reculegere perfectă, ca și când s-ar fi înscris unei chemări de undeva din văzduh. Cei trei oameni se opriră și-i ascultară neclintiți, ca niște participanți respectuoși la o ceremonie sacră. Alexandru se-nălță pe vârfuri și-i șopti Florinei: „Crezi că ei vorbesc cu cineva?”. „Cred că da. Cu frați de-ai lor pe care noi nu-i vedem”, îi șopti și Florina pe un ton de taină. Măgarii mai răgiră o dată, apoi se-apucară pașnic de păscut.

Vladimir se uită la ceas: „Este ora când pe Litoral mănâncă de prânz prima serie. Oare după măgari s-or ghida restaurantele-cantină?”. „Mama a făcut liceul la Craiova”, spuse Florina. „Pe vremea ei, despre cineva care se ținea strict de-un orar, în oraș se spunea că este punctual ca măgarul Mitropoliei. Pe-atunci, Mitropolia din Craiova avea un măgăruș care răgea la ore fixe. Puteai să-ți potrivești ceasul după răgetele lui”. „Cui s-or adresa oare măgărușii, la ore fixe, sau cui or răspunde? Oare unui duh cosmic al neamului lor?”. „Tată, ce-nseamnă duh?”. Vladimir închise ochii și oftă. „Ceva ce se presupune că există undeva, dar pe care noi nu-l putem vedea și nici auzi”, îi răspunse Vladimir băiatului, căutând să-și aleagă fiecare cuvânt pentru a se face mai bine înțeles. Alexandru dădu din cap a dubiu. Era limpede că nu-l mulțumise răspunsul lui taică-său.

„Alexandre”, se gândi Florina să intervină, „de extratereștri ai auzit precis. Ei locuiesc undeva departe, în univers, dar noi nu-i întâlnim. Cred că și cu duhurile este la fel. Ele umblă prin locuri unde noi n-ajungem. Eu așa cred, dar n-aș putea să jur că nu mă-nșel”. „Dac-ai ști cât am plâns când am văzut Extraterestrul, un film”. „Și eu am plâns, Alexandre”. „Ți-a părut rău c-a plecat de la noi?”. „Da”. Încet, se-apropiară de măgăruși. Florina îi mângâie pe spinare. Și mama și puiul ridicară capetele. Florina își trecea ca o adiere degetele între urechile lor, iar ei întoarseră capetele ca să-i arate că le plăcea atingerea plină de iubire. Florina își lipi obrazul de capul fiecăruia

și-i sărută pe frunte. „Credeți că mănâncă dropsuri?”, îi întrebă Alexandru pe taică-său și pe Florina. Ea îl luă pe Alexandru și-l duse în fața măgărușilor. „Pune dropsurile în palme, o palmă – pentru mamă, una – pentru pui”.

Prudenți, mamă și pui, mirosind fiecare mai întâi mâna care i se-ntindea, apucară delicat dropsurile cu buzele și apoi le ronțăiră. Alexandru își lipi obrazul de capul fiecărui măgăruș și-l sărută cu sete. Florina, de rămas-bun, îi mângâie pe spinare și-i sărută între urechi. Cei trei se depărtară de măgăruși. Alexandru le făcu încă multă vreme cu mâna. Florina avea un zâmbet ce-i lumina tot chipul de parcă ar fi avut o-ntâlnire cu duhul cosmic al măgărușilor. Vladimir stătuse la distanță tot timpul scenei de tandrețe dintre patrupede, fiu-său și Florina, pe care simțea o nevoie acută s-o strângă-n brațe și s-o sărute. „Câtă tandrețe reprimată e-n femeia asta”, se gândea Vladimir și oftă.

Văzuți la masă, Vladimir, Florina și Alexandru păreau o familie. O privire mai atentă ar fi remarcat o anume prudență în gesturi a femeii, lucru neobișnuit într-o familie. „Carnea asta e cam tare”, spuse Alexandru. „Mi-e frică s-o tai, să nu vărs sosul pe masă”. „Ți-o dau pe-a mea în care văd că intră ușor furculița. Dar mai întâi s-o tai bucăți ca să nu mai riscăm nimic”, și Florina făcu schimb de farfurie cu Alexandru. „Tot așa ai fost și tu răsfățată cum îl răsfeți tu pe Alexandru?”. „La vârsta lui eu mâncam la semi-internat. Iar în vacanțe – singură. Mama pleca la slujbă dimineața și se-ntorcea noaptea. Era magazioneră la o cantină unde mâncau patru mii de oameni”. „Oare femeii ăsteia îi trezesc mereu o durere cu orice-ntrebare?”.

Vladimir și le-aminti pe cele două Erji care le ținuseră părinților lui impecabil gospodăria. Doamna doctor Lena Mankiewicz în viața ei nu spălase o farfurie măcar. De când cele două Erji dispăruseră de pe firmament – una la Dumnezeu, cealaltă – plecată la ea în secuime, doamna doctor găsise o femeie pentru curățenie, iar de mâncat mânca în farfurii de unică folosință și bea din pahare tot de unică folosință, mâncarea fiindu-i furnizată de-o vecină. Singurul efort era încălzirea mâncării la microunde, în vase de ceramică pe care le spăla tot vecina furnizoare de hrană. Lui Vladimir îi lăsă gura apă când își aduse aminte felurile de mâncare delicioase ce ieșeau din mâinile și din știința celor două Erji.

„Florina, tu gătești?”. „Da. O masă-masă mănânc doar o dată pe zi. Ca orice om care a mâncat o viață de la cazan, simt și eu nevoia să mănânc o mâncare gospodărească, pe gustul meu. Fac lucruri simple, dar eu zic că

sunt bune. Duminica mă străduiesc să invent ceva mai rafinat pentru unchiu-meu”. „El n-are familie?”. „Ba are. De nevastă e despărțit, fără să fie divorțat. După aproape patruzeci de ani de căsătorie. Nu pentru vreo jună, fiindcă trăiește singur. Are o fiică, inginer chimist, care locuiește cu socrii… Dacă ai fost coleg de liceu cu Mihai și cu Dan ai fost și cu ei: vară-mea, Magdalena Eremia, iar bărbatu-său, Mihu Dragnea. „Tatăl Magdalenei, un doctor eminent, l-a-ngrijit pe tata până-n ultima lui clipă și-o-ngrijește acum și pe mama”. „Gogu Eremia este unul dintre cei trei frați ai mamei”. „Mama ta ce vârstă are?”… „A murit acum șaptesprezece ani. Anul ăsta ar fi-mplinit șaptezeci și unu. Unchiul Gogu e singurul care mai trăiește dintre cei cinci copii câți au fost la părinți, de fapt la casa bunicii, rămasă văduvă de tânără. Au fost trei băieți și două fete”. „Presupun că ai veri și dinspre mamă și dinspre tată”. „Am, dar nu-i cunosc. Neamurile mele, cu excepția unchiului Gogu, sunt toate în Oltenia. Din 1960, când mama a dat averea și a plecat cu mine la București, mama nu s-a mai văzut niciodată cu neamurile ei. În afară de unchiul Gogu. Pe unchiul Gogu, toate neamurile îl asediau cu solicitări de pile: că el era doctor și-ngrijea și mărimi din Partid! Și unchiul Gogu s-a căciulit pentru neamuri și le-a ajutat cum a putut mai bine. Deși la țară oamenii se socotesc neam pân' la a șaptea spiță, mama și cu mine eram ignorate, nefiind nimănui de nici un folos, ba mai având și-un mort în pușcărie politică… Te rog să mă ierți că te indispun cu-o poveste, obișnuită începând cu anul 1945”.

Vladimir apăsă cu palma lui îngustă mâna pe care Florina o ținea pe masă. „Nu vrei să bem ceva?”. „Tu, copile ce vrei să bei?”, îl întrebă Florina pe Alexandru, căruia i se umpluseră ochii de lacrimi ascultându-i povestea. „Eu, eu – o citronadă”, răspunse băiatul, ca trezit brusc din somn. „Iar eu o bere fără alcool”, spuse Florina calm, ca și când până atunci s-ar fi vorbit despre cele mai obișnuite lucruri, încercând să ascundă jena pe care-o simțea ca pe-un cui în pantof. „Doamne, cum m-ai lăsat să spun asemenea vorbe unui străin și cu un copil de față? Cum, Doamne?”. Vladimir se duse la bar de unde se-ntoarse cu flaconul de citronadă și cu sticla de bere într-o mână, iar în cealaltă cu un pahar de votcă. „Sănătate!”, zise el după ce umplu paharul Florinei și pe-al său. „Sănătate!”, răspunseră într-un glas Florina și băiatul. Lui Vladimir îi veni în minte un banc auzit de curând. La o petrecere cineva ridică paharul și le urează mesenilor „Sănătate!”, la care alt participant adaugă „și noroc, fiindcă ăia de pe „Titanic” erau toți

sănătoși”. Îi veni să zâmbească, dar momentul nu era potrivit pentru spus bancuri.

La despărțire, Vladimir și Florina, spre bucuria lui Alexandru, se hotărâră să se-ntâlnească la masa de seară. Din acea zi, mâncau împreună, mergeau împreună la plajă și la înot, se plimbau seara pe esplanada hotelurilor din Olimp, trecând apoi pe faleza de la Neptun, până la zidul ce separa teritoriul vilei pe care lumea o numea tot „a lui Ceaușescu”, deși presupusul posesor demult fusese împușcat, vila găzduindu-i pe succesorii lui post-decembriști. Alexandru își găsise o tovărășie plăcută în cei patru băieți ai unor vecini de vacanță, sectanți, foarte civilizați și neîncercând să facă prozeliți.

Din vorbă-n vorbă, tatăl și mama celor patru băieți le spuseseră Florinei și lui Vladimir – asupra relației dintre aceștia nefiind lămuriți – că aparțineau unei secte căreia fiecare membru îi vărsa lunar zece la sută din ceea ce câștiga, bani folosiți întru ajutorarea credincioșilor, fie în nevoie, fie care-și propuneau un scop anume. Așa ajunseseră ei – soțul kinetoterapeut, soția profesoară de matematică – fiecare din familie cu zece copii, cu părinți modești: tații – acari la C. F. R., mamele – femei de serviciu la câte o școală. „Vă felicit pentru asemenea organizare”, le spusese Florina cu toată sinceritatea. „Înseamnă că la conducerea sectei sunt oameni cinstiți”, adăugase Vladimir. „Cu adevărată frică de Dumnezeu”, șoptise profesoara. „Să-ți fie frică de Dumnezeu și rușine de oameni”, îi spunea Florinei adesea maică-sa, înainte de-a se-mbolnăvi. „Mamă”, i se-adresă în gând Florina maică-sii, „mie mi-e frică de oameni și rușine de Dumnezeu. Cred că am ajuns la o concluzie mult mai potrivită realității decât ceea ce mă-nvățai tu”. „Bine că mai există ceva organizat cinstit în țara asta, fie și o sectă religioasă. Altminteri, numai tâlhăria este organizată, perfect organizată”, se gândea Vladimir, în replică la spusele profesoarei.

La ora zece, toată societatea lor se retrăgea la culcare. „Alexandru, după ce-ți faci duș și te văd în pat, aș vrea să mai stau de vorbă cu Florina. Ce zici?”. „Sigur. Poate mâncați și o-nghețată bună la cofetăria aia de mai sus”. „Poate”.

După ce-și văzu băiatul în pat, cu veioza aprinsă și cu un volum de Sadoveanu în mână, Vladimir îl sărută pe frunte și-i ură noapte bună și vise frumoase. Bătu ușor la ușa Florinei care întrebă: „Cine e?”. „Vladimir”. Florina, îmbrăcată într-un halat de baie violet, îi deschise ușa și-l privi a-ntrebare. „Iartă-mă că nu te-am chemat pe mobil, dar m-am gândit că e mai

bine să te invit prin viu grai”. „Sper că nu la vreo discotecă”. Vladimir râse. „Poate la o-nghețată, ca să mai stăm de vorbă”. „Eu propun să mergem pe faleză și să stăm pe-o bancă”. „Și-o să ne pape țânțarii”. „Drept e! Atunci propun să ne luăm de sub terasă două scaune și să ne-așezăm pe marginea piscinei. De-acolo nu deranjăm pe nimeni”. Zis și făcut. „Florina, încă e deschis la bar. Vrei să bei ceva?”. „Eu, neschimbată, ca inanimatele, vorba lu' Dan: o bere fără alcool”. Vladimir se-ntoarse repede cu berea și cu un vermut alb pentru el.

„De ce zâmbești, Florina?”. „Zâmbeam momentului pe care-l trăim, un moment rar, când viața pare că merită ceva, un moment când uiți de rutină”. „Ce ți se pare mai greu de suportat în viață?”. Florina, cu ochii la luna roșie ce se reflecta în apa din bazin, răspunse imediat, spațiind cuvintele: „Remușcările, boala, monotonia rutinei… Dar ție?”. „Aș adăuga dezamăgirea pe care ți-o oferă semenii”. „Asta intră-n legile vieții… ca și moartea. E greu să nu te doară dezamăgirile, dar trebuie să ne-nvățăm cu ele”. „Când vin de la oameni pe care i-ai iubit sunt mai rău decât o moarte”. „Vladimir, e un proverb, oriental cred, care spune că o faptă rea poate fi-ndreptată printr-o faptă bună; o vorbă rea nu mai poate fi-ndreptată cu nimic. Dar și peste vorbele rele, ce-ndepărtează oamenii unii de alții, se mai așterne praful, uitarea. Viața e-un permanent exercițiu de uitare și de iertare”.

„Florina, tu n-ai fost măritată. Nu-ți închipui cât de complicată e viața într-un cuplu. Eu m-am însurat din dragoste nebună. Luana, cea pe care am luat-o de nevastă, este cu cincisprezece ani mai tânără decât mine. Curând am observat că tot ce-i spuneam despre mine îmi era servit la un moment dat ca acuzație. Am început să mă supraveghez față de ea, de parcă aș fi comis un delict pe care nu trebuia să-l afle anchetatorul. Așa am ajuns s-o mint în legătură cu fapte inocente. În loc să-i spun cinstit că după o zi de-nțepeneală în fața calculatorului mergeam la tenis, ca să mă destind, o mințeam că m-am dus pe-un șantier”. „Crezi că există vreun om față de care poți vorbi cum vorbești cu tine însuți? Am reținut un sfat dintr-un roman polițist: nu spune nimănui ceea ce nu vrei să se afle. Deci, să te comporți ca un infractor care se străduiește să nu lase urme. Și asta cu oamenii cei mai apropiați. Vai de capul nostru…”. „Cu oamenii cei mai apropiați… Mă gândesc la mama. Nu e un geniu, dar nici tâmpită nu e. Când m-a văzut că nu tresar la ideea monarhistă și că nu mă duc să stau călare pe gard la biserica Sfântul Gheorghe ca să le văd cu ochii mei pe majestățile-lor, o

lună și ceva îmi trântea receptorul când îi telefonam. Mă feresc să-mi manifest față de ea vreo părere politică, exact ca marinarul care evită stâncile”. „Dacă un domn, reprezentând floarea intelectualității române, declară, în anul 2000, monarhia ca fiind de drept divin, regele fiind unsul lui Dumnezeu…”. „Ăsta măcar o face din interes, dar unii ca maică-mea…?”. „Fiindcă așa e șic. Așa se poartă-n „lumea-bună”. Mie, oameni la care țineam și cărora și astăzi le sunt recunoscătoare, mi-au întors spatele în 1990, fiindcă n-am semnat condica de prezență-n Piața Universității, nu m-am declarat monarhistă și nu mi-am manifestat nici o opțiune politică. Numai nu mi s-a spus în față că aș fi fost agentă a Securității”. „În ce relații mai ești cu-acești oameni?”. „Urbane. Le-am rămas recunoscătoare pentru tot ce le datorez. Le dau câte un telefon de sărbători… Dar să spun că m-am întors la ce-a fost înainte de '90, asta nu. Cum pot niște oameni care n-au nici o legătură cu politica să uite, să șteargă prietenii pentru opțiuni politice diferite, mie nu-mi intră-n cap. 1990 a fost un test pentru români”. „Și la ce concluzie te-a dus testul ăsta?”.

„Să-i spun, să nu-i spun?”, se gândi Florina. Se angajaseră să joace cu cărțile pe față. „La concluzia că suntem jalnici. Ambiții, ură, dezbinare, iar Țara ducă-se dracului! Să nu fie-n stare un popor să aibă un guvern fără U. D. M. R.! Halal popor!”. Florinei îi venea să plângă, iar Vladimir se străduia să-și păstreze calmul. „Florina, tu, ca și mine, înțeleg că nu-ți manifești nici o opțiune politică, dar în sinea noastră fiecare avem totuși una. A ta care e? Bine-nțeles, dacă vrei să-mi spui”. „Rău trebuie să se fi pârlit și omul ăsta cu semenii lui de-mi spune mereu „dacă vrei să-mi spui”, se gândi Florina la-ntrebare. „Crescută la cămin și la semi-internat, dând în timpul liceului meditații la matematică pe cartofi, pe fasole, pe ceapă, trăită-n sărăcie, mi s-ar părea indecent să nu fiu de stânga. Părinții mei, fără să fi fost bogați, au dus până-n comunism și chiar până în 1957 o viață-ndestulată. Primeau musafiri, cu miei, cu purcei, cu somni la proțap. Eu n-am trăit, pân-am „ieșit pe leafă”, decât în sărăcie. Apoi foarte modest. Am fost bine-mbrăcată fiindcă verișoara mea Magdalena îmi dădea lucrurile pe care nu le mai purta, iar la slujbă, o doctoriță foarte cochetă, îmbrăcată până-n '89 numai cu lucruri de la pachet, de calitate, cum se sătura de garderoba ei mi-o trecea mie. Acum îmi cumpăr din când în când câte ceva de la second hand. Cam asta e arta mea poetică”.

După ce-i trecuseră vaporii post-decembriști, atât cât mai lucrase la policlinică, doctorița Bengliu nu știa cum să se poarte mai frumos cu

Florina. De când ajunsese directoare a unei firme de medicamente, prin amantul „florar”, devenit între timp mare om de afaceri, doctorița îi oferise Florinei un post foarte avantajos la firma ei de medicamente. Florina îi mulțumise spunându-i adevărul și anume că obținuse autorizație pentru o firmă de tehnică dentară, la care era și patroană și salariată, singura salariată, plătindu-și cotizațiile de pensie ca orice angajat.

„Florina, eu sunt salariat la o firmă internațională de construcții. Leafa e bună, dar și muncesc de-mi sar capacele. Deși n-am motive să mă plâng de nici un moment al vieții în care-aș fi dus-o rău, cu tată arhitect și cu mamă doctoriță, și eu sunt de stânga. Nu pot ignora mizeria din jurul meu și nici chiar mizeria din lume. Când mă gândesc la cheltuielile de reprezentare ale firmei și la leafa muncitorilor români de la aceeași firmă, nu pot fi în sufletul meu decât de stânga”.

Tăceau de-o bună bucată de vreme, urmărind luna reflectată-n bazin. „Ce păcat că nici măcar un moment nu putem scăpa de trecut. Să-l încuiem undeva, să-i punem leucoplast la gură”, rosti, în fine, Florina, zâmbind a neputință, ca în fața unui bolnav pe care nu-l poți ajuta cu nimic. „Să ni se-acorde măcar o clipă de uitare… Zâmbeai atât de senin când ne-am așezat aici… Florina, deși n-am evocat vreo veselie, eu am totuși un sentiment de-mpăcare, chiar de reușită… Văd că mă privești mirată. Știi de ce? Pentru că e-atât de rar să stai cu-adevărat de vorbă cu cineva. Să nu debitezi platitudini convenționale fiindcă prudența te-ndeamnă să nu-ți dezvălui nici pic din suflet și nici pic din convingeri. Ori, pentru a-ncerca să atenuezi platitudinea, să discuți despre cărți citite sau despre filme, spectacole de teatru, expoziții de arte plastice…”. „Gusturile oamenilor în materie de artă sunt totuși revelatoare în privința ființei lor, de multe ori chiar concludente. Îți demască imediat snobii. Deci, pentru urechea atentă, asemenea discuții nu sunt timp pierdut”. „Recunoaște, Florina, că reprezintă, totuși subterfugii pentru a ascunde părerile esențiale despre lumea-n care trăiești”. „Ce e drept, nu e păcat!”. „Mi-am permis indiscreția de-a-ți pune întrebarea cu privire la vreun bărbat din viața ta și nu m-am îndoit nici o clipă că-mi spui adevărul. Să ți-l spun și eu pe-al meu. Sunt divorțat de doi ani, am doi copii: o fată de doisprezece ani, rămasă la fosta mea nevastă, și-Alexandru, care are opt ani și a rămas la mine. Casa în care-am stat în timpul căsătoriei este a foștilor mei socri, o vilă-n Cotroceni. Eu cu Alexandru ne-am întors în vila părinților mei. Noi, băieții, locuim la etaj, mama – la parter, făcând menaj separat. Am găsit o femeie destoinică pentru menaj, iar pentru

Alexandru, ca să fie supravegheat și să primească și o educație ca lumea, am găsit o profesoară de română, pensionară, femeie de-o remarcabilă cultură, de la care ai ce-nvăța la orice vârstă. Am vrut s-o luăm cu noi la Mare pe doamna profesoară – o cheamă Laura Angelescu – dar mi-a spus că Alexandru are nevoie de-o legătură mai strânsă cu mine și nu doar de maximum un ceas pe zi, din păcate. Când nu sunt obligat să plec din București, cu fiică mea Alina mă văd numai duminica, împreună cu Alexandru și cu Luana, fosta mea nevastă… Văd că nu mă-ntrebi de ce ne-am despărțit". „Eu ascult ceea ce mi se spune; de-ntrebat nu-ntreb. Nu poți ști niciodată în ce durere lovești cu o-ntrebare". „Eu, cu fiecare-ntrebare pe care ți-am pus-o, am nimerit într-o durere". „Ce vină ai tu că viața mea e-mpănată cu dureri? Greu era să nimerești într-o zonă neutră".

„Deși nu era greu să-ți dai seama că Luana și cu mine eram departe de-a fi un cuplu nu ideal, ci potrivit, am făcut împreună doi copii, eu sperând că ei aveau să-i schimbe optica asupra lumii, în sensul de-a nu se mai purta de parc-ar fi fost buricul-pământului și nici mie să nu-mi mai fi monitorizat și să nu-mi mai fi sancționat și o ridicare de sprânceană. E-atâta naivitate-n dragoste, atâtea așteptări fără acoperire, atâtea polițe semnate-n alb. Copiii n-au schimbat nimic. Deși a luat lecții de naștere fără dureri, Luana s-a chinuit îngrozitor la amândoi copiii. Având ea un bazin foarte-ngust, ginecologul i-a recomandat din primul moment cezariană, ca să nu riște să piardă copiii. N-a convins-o, pentru că refuza o cicatrice pe burtă…". „De multă vreme, cezarienele nu se mai fac pe verticală, adică de la buric în jos, ci se fac orizontal, deasupra regiunii pubiene". „Da, dar un mușchi tăiat nu mai e niciodată ce-a fost înainte, ce știi dumneata!". „Ce e drept, nu e păcat!". „Atâta s-a chinuit și în felul ăsta a chinuit și copiii, încât ginceologul s-a mirat că ei n-au murit sufocați. De alăptat nici vorbă. Degeaba pledoarii cu privire la valoarea laptelui matern. Important era ca ea să nu-și strice sânii. Tu ce-ai fi făcut în locul ei?", și Vladimir căută avid privirea Florinei.

„Singura mea problemă a fost să n-am copii. Nu-mi iau dreptul să judec o femeie care-a născut copii. Din ceea ce-mi povestești despre soția ta…". „Fostă". „Fostă! Din tot ce-mi spui observ că există femei care se gândesc la propria persoană mai mult decât la oricine altcineva. Să te iubești pe tine mai mult decât pe oricine… E de condamnat? Nu e de condamnat? Grija asta excesivă de propria persoană cred că demonstrează mai ales neîncredere în oameni: teama că efectele unei maternități obișnuite riscă să

te scadă în ochii bărbatului. S-au văzut destule cazuri când bărbații-și lasă nevestele fiindcă ele s-au îngrășat; în fine, ăsta măcar e pretextul. Oamenii, ultra-preocupați de aspectul propriei persoane, au probabil impresia că păstratul cât mai mult timp măcar al siluetei ar echivala cu niște bani în bancă „pentru Doamne ferește!”. Noi, care nu suntem nici un fel de vedete, ne-am obișnuit cu imaginea femeii-mame, gata să sacrifice orice de dragul copiilor. Mamele care se uită în jur și văd atâția părinți lăsați la voia Domnului de copii se gândesc și la ele. Și-apoi teama de bătrânețe… cred că este-o obsesie pentru cei ultra-preocupați de propria persoană… E-atât de greu să dai verdicte…”. „Eu zic că, dorind să devii părinte, consimți obligatoriu la anumite renunțări…”. „Tu la ce ai renunțat de dragul copiilor?”. „La orice moment liber din puținul timp cât nu muncesc: din păcate, foarte puțin”. „Acum, puținul ăsta i-l poți oferi lui Alexandru, nu și surorii lui, în afara duminicilor, cum spuneai”.

„Copiii n-au schimbat cu nimic viața Luanei: coaforul – coafor, manichiura – manichiură, pedichiura – pedichiură, aerobicul – aerobic, înotul – înot, bridge-ul – bridge. Iar eu n-am zis nici pâs și totuși ea a divorțat”. „Motivul?”. „Nu-și închipuise că o căsătorie poate să devină ceva atât de plictisitor”. „Eu, nefiind măritată, nu mă pot pronunța asupra nici unui aspect al căsătoriei – mai ales fiind crescută fără tată. În locul nevestii mi-ar fi fost milă să-mi despart copiii, plictisitoare așa cum o fi căsătoria!”. „I-am îndurat toate mofturile și i le-aș fi-ndurat pân' la Ziua de Apoi, numai să nu despart copiii”. „Îmi permit să te cred: și fiindcă ai iubit-o și fiindcă poate încă o mai iubești. Dacă ne-am afla, să zicem, într-un sistem de judecată cu juri, iubirea ar fi cel mai indulgent juriu. Închide ochii la orice”.

Vladimir admise în sinea lui că dragostea îl ținuse lângă Luana mai mult decât grija copiilor. Și astăzi dragostea rănită îl durea mai mult decât despărțirea copiilor. Dacă era sincer cu el însuși. Nu găsi cu cale să comenteze în nici un fel vorbele Florinei, femeia asta calmă, dezamăgită, căreia viața îi modelase un suflet de procuror. „Vladimir” – sună pe neașteptate glasul Florinei – „la câtă vreme după căsătorie ați avut primul copil?”. „La patru ani”. „Destul timp pentru ca un cuplu să se cunoască și să decidă: e bine sau nu să aibă copii. Greșeala voastră – a ta și a nevestei tale – a fost că i-ați făcut împreună. Dacă-i făceați în focul primei pasiuni, aveați o scuză; după câțiva ani de căsătorie, însă nu. Poate greșesc. Nu socotesc niciodată că părerile mele sunt casație”. „Părerile tale sunt exact părerile

tatălui meu, Dumnezeu să-l odihnească! Asistând la niște scene edificatoare între mine și Luana, tata mi-a spus la un timp: „Băiete, ce-a fost în mintea voastră când ați făcut copii? Dacă vrei cumva să divorțezi, în ochii mei n-ai nici o scuză”. Tata crescuse cu mamă vitregă… Florina, te-ai mărita cu un bărbat cu copii?”. „Să mă mărit?… Am auzit că-n Suedia – dacă n-o fi altă țară nordică și le-ncurc eu – când doi oameni își depun actele în vederea căsătoriei sunt întrebați dacă au conviețuit măcar un an. Dacă nu, sunt sfătuiți să-și amâne căsătoria. Eu cred că e un procedeu bun. Deși rețete în privința asta nu există. Poți să te cunoști cu cineva de ani și ani și să divorțezi după câteva luni de la căsătorie. Și te poți cunoaște-n tramvai, te căsătorești după o săptămână și te desparte doar moartea de partener. Unchiu-meu, Gogu Eremia, după zeci de ani de căsătorie, în care nu vedeai nici o fisură, și-a lăsat nevasta și dus a fost, și nu pentru vreo femeie… Eu? Eu aș accepta numai un bărbat cu copii. Aș face o experiență inedită pentru mine: aș fi un substitut de mamă. Orfană cum am fost, aș încerca să mă port ca o mamă adevărată și nu ca una vitregă”.

După ce-l vedea pe Alexandru în pat, Vladimir bătea discret la ușa Florinei, care-l aștepta îmbrăcată, coborau și stăteau de vorbă la marginea piscinei, de una, de alta, ea – cu berea ei fără alcool, el – cu vermutul lui alb. Era plăcut pentru doi parteneri de discuție să descopere că au păreri comune despre lucruri esențiale și chiar despre elementele menite să-nfrumusețeze viața, cum sunt artele. Vorbeau despre familiile lor atât cât știau fiecare. Cunoștințele despre ascendența ei, pentru Florina mergeau până la străbunici. Vladimir provenea din două familii nobiliare, una poloneză, alta rusească. Fiecare familie își avea pergamentul cu blazon și cu arborele genealogic. Și ambele pergamente înrămate erau puse la vedere în salon, lângă un portret de familie, înfățișând o doamnă frumoasă din secolul al optsprezecelea. Vladimir socotea că ascendența nu este un motiv de mândrie. Omul să se mândrească doar cu meritele proprii. Ceea ce nu se-ntâmpla cu maică-sa, care nu scăpa nici o ocazie de-a aminti gloria străbunilor, ca și când ei i s-ar fi datorat. Bunicii lui Vladimir, și cei dinspre mamă și cei dinspre tată, fugiseră din fața Revoluției bolșevice și se stabiliseră-n România, având ei mari moșii și în Basarabia, date pe mâna unor administratori. Cât locuiseră la Petersburg, în ambele familii se vorbea franțuzește, ca în toată nobilimea rusă; în România, bunicii și părinții lui Vladimir vorbiseră în casă numai rusește. Așa se făcea că el vorbea o rusă

fără accent, fapt pentru care societatea internațională de construcții la care lucra îl trimitea la toate negocierile cu parteneri din fosta Uniune Sovietică.

Tatăl lui Vladimir fusese un asemenea specialist în rezistența materialelor încât îl solicitaseră și mari constructori japonezi. Din tot ce-i povestea el despre cele două familii din care provenea, Florina înțelesese că singurul pe care Vladimir îl prețuise și-l iubise cu-adevărat fusese tatăl său, acel om excepțional în profesia lui, care-avusese un adevărat cult al muncii și-al respectului față de om. „Tata le vorbea muncitorilor de pe șantier la fel cum i-ar fi vorbit unui academician. A fost iubit și prețuit de toți câți l-au cunoscut. Boala și sfârșitul lui chinuit au însemnat cea mai mare durere din viața mea”. „Și pentru mine, boala mamei a fost cea mai mare durere. O durere care-a ținut doisprezece ani. O spaimă neîntreruptă”, șopti Florina.

O trecuseră fiorii unor amintiri cumplite. „Vladimir, dacă am putea închide undeva trecutul, măcar pentru o clipă…”. Vladimir îi căută mâna, i-o luă blând în mâna lui îngustă și se priviră, tristețea unuia topindu-se-n ochii celuilalt.

Erau de-o săptămână la mare când telefonul mobil al lui Vladimir țârâi pentru a-l anunța că era neapărat nevoie de prezența lui la firmă „numai două zile”, în vederea unor negocieri. „Mergem două zile acasă, dacă așa poruncește his master's voice, și pe urmă ne întoarcem”, i se-adresă posomorât Vladimir lui Alexandru, care lăsase capul în jos, ca o plantă ofilită. „Și asta e vacanță, tată?”, cuteză copilul să zică, străduindu-se să nu plângă. „Eu vă fac o propunere”, interveni Florina: „dacă ai încredere” – îi spuse ea lui Vladimir – „îl lași pe Alexandru cu mine, cu o condiție: să nu se depărteze de mine, o clipă măcar. Dacă se acceptă, eu dorm cu el, în chip de cățel de pază”. Băiatul sări de pe scaun și își lipi obrazul de creștetul Florinei.

Cele două zile în care lipsise Vladimir fiind înnorate, Florina și Alexandru făcuseră un tur al litoralului. Din periplu nu puteau lipsi Acvariul, Muzeul de Arheologie, cel de Artă și mozaicul roman din Constanța, în afara Acvariului, totul fiind noutate pentru Alexandru. „Mama și tata, când eram toți împreună la un loc, ne-au dus numai la Acvariu…”. „Cel puțin tu erai prea mic pentru muzee”. „Crezi?”. „Cred. Merită să-i arăți ceva cuiva la o vârstă când să țină minte. Altminteri îl obosești degeaba”. „Acuma am să țin minte fiecare loc pe unde-am mers și-am să țin minte că tu mi l-ai arătat”.

După ce văzuseră geamia și cimitirul musulman din Mangalia, însoțiți de-o tânără tătăroaică, ghid competent, absolventă de Istorie, Alexandru păruse destul de nedumerit ascultând povestea lui Mahomed. „Florina, sunt mai mulți dumnezei?”. „E unul pentru toată lumea”. „Și-atunci de ce unii sunt cu Mahomed, alții cu Isus?”. „Fiecare neam, din străvechi timpuri și-a arătat în felul său credința-n Dumnezeu și a socotit că Dumnezeu și-a ales pe cineva pe Pământ care să le-arate oamenilor că El, Dumnezeu, există și ce-ar trebui să facă oamenii ca să-l fie pe plac”. „Dar ei, oamenii, știu că nu e decât un Dumnezeu?”. „Știu”. „Și de ce sunt despărțiți?”. „Mai întâi, fiindcă așa au apucat din moși-strămoși. Apoi, din ambiții omenești: fiecare pretinde că el se-nchină dumnezeului adevărat… Tu, la școală, nu cunoști nici un copil care se crede mai deștept decât toți ceilalți copii și care vrea să fie totdeauna primul?”. „Ba da. Pe Georgescu Sabin. Stă tot timpul cu mâna ridicată și cred că s-ar oftica rău dacă n-ar mai fi primul”. „Așa e și cu împărțirea pe credințe a oamenilor. Căpeteniile credințelor s-ar „oftica” să nu mai fie fiecare-n fruntea bucatelor lui și să aibă un singur șef. În toată viața și-n toată lumea e la fel: ambiția face mult din oameni, dar face și mult rău”. „În ce fel?”. „Ambiția de a-ți dovedi ție însuți că ești în stare, de exemplu, să-nveți ceva, să faci în viață ceva, e un bine pentru tine și nu face nici un rău pentru nimeni. Dar ambiția de-a dispune de viața altora, de a-i transforma în sclavii tăi, face mult rău”.

„Florina, tu știi ce-nseamnă „domestică”?”. „Este un adjectiv: „domestic, la masculin – domestică, la feminin” și-nseamnă… legat de casă, care ține de casă, de familie. Unde-ai auzit cuvântul ăsta?”. „Când se certau, mama îi spunea tatei: „Ai vrea să faci din mine o sclavă domestică”. „Și n-ai întrebat-o pe maică-ta ce înseamnă cuvântul ăsta?”. „Pe noi ne dădeau afară din cameră, de fapt tata ne dădea, pe mine și pe Alina, când se certau. Dar se-auzea prin uși. Alina zicea că e bine să ne facem că n-am auzit”. „Un sfat foarte bun. Să nu te-amesteci în cearta nimănui niciodată. Nu poți să știi de partea cui e dreptatea. E bine să nu faci pe judecătorul”.

Alexandru dăduse cu tristețe din cap. Avea și el păreri despre dreptate: părinții lui n-ar fi trebuit să-l despartă pe el de Alina și pe niciunul de-un părinte. Așa, un copil avea mamă de duminică, altul – tată de duminică. „De când mama și tata au divorțat, eu stau la bunica Lena, mama tatei. Ea vrea să vorbim numai rusește, iar mie-mi este foarte greu. Dar dacă nu-i răspund rusește, nu mai vorbește cu mine. A pus-o pe doamna Angelescu să mă-nvețe alfabetul rusesc. Mi-e foarte greu și nici nu-mi place să vorbesc

rusește. De ce m-o fi omorând bunica Lena cu limba rusă? „E limba familiei tale dinspre tată”, spune ea. Dar mie mi-e tare greu”. „Orice limbă pe care-o știi îți folosește. Dacă ai să știi bine rusește ai să poți citi în limba lor niște mari scriitori. Eu am învățat nouă ani rusă la școală, dar nu sunt în stare să citesc o carte-n rusește și-mi pare rău. M-am dus, mare, cu slujbă, la Universitatea Populară ca să-nvăț mai bine franceza și să-nvăț cât de cât engleză. Vezi ce mult îi folosește la slujbă tatălui tău limba rusă? Poate și ție o să-ți folosească. E bine să știi cât mai multe limbi. Eu aș învăța și țigănește dac-aș avea de la cine. Așa că nu mai fi supărat pe bunica Lena”. „Florina, cred că dacă ai fi fost tu mama mea nu v-ați fi despărțit”. „Parcă poți să știi, copile…”. „Bunica Lena i-a spus tatei să nu se-nsoare cu mama. Tu crezi că avea dreptate?”. „Probabil s-a gândit la diferența de vârstă. Ce pot eu să spun?”. „Bunica Lena vorbea cu tata, când încă nu divorțase, și-i spunea că bunicii Negoiță, părinții mamei, și mama sunt niște parveniți. Tu poți să-mi explici cuvântul ăsta?”. „… Se spune despre un om că e parvenit când ajunge la o situație bună, la care nu se-aștepta și pe care n-o merita, om care, ajuns la situația asta, se ține cu nasul pe sus, se dă mare. În popor e o vorbă care-l definește pe parvenit: „Dă-mi, Doamne, ce n-am gândit, să mă mir ce m-a găsit”. „Ce frumos!”, și Alexandru începu să râdă.

Când se-ntorsese Vladimir, băiatu-i sărise de gât, iar Florina se dăduse un pas înapoi, socotind că o bucurie în doi nu se-mparte cu nimeni. După ce se desprinsese din brațele copilului, Vladimir se oprise nehotărât în fața Florinei și tot ce-avea de spus îi spusese din privire. Florina se gândi să slăbească nițel coarda întinsă între ei doi. Duse mâna dreaptă spre un chipiu imaginar și spuse pe-un ton solemn: „Domnule comandant, locțiitorul dumneavoastră vă predă nava în bună-stare. Nimic de semnalat la bord”. Vladimir se-apropie de Florina și o sărută repede și apăsat pe buze. Ea închise ochii, scuturată de-un fior de plăcere și izbită-n moalele capului de-un potop de amintiri.

Seara, stând pe marginea piscinei, în timp ce Florina urmărea stelele pe cer, Vladimir o-ntrebă: „Florina, vrei să te măriți cu mine?”. „Vladimir, să ne comportăm ca nordicii ăia care pretind măcar un an de conviețuire ca să te căsătorească. Jucăm cu cărțile pe față, da? Mi-aș dori să trăiesc lângă tine, dar în privința căsătoriei să mai așteptăm. Consideră-te invitat sub acoperișul meu”. „Pe Alexandru îl las mai departe la mama, cu doamna Angelescu”. „Alexandru vine împreună cu tată-său și cu doamna Angelescu la mine. Vreau să văd cum e să fii mamă, chiar dacă nu biologică”.

Cheltuielile noului menaj le-mpărțeau în trei, doamna Angelescu și pensia alimentară a Alinei făcând parte din alt compartiment al bugetului lui Vladimir. Florina, urmându-și vechiul obicei de-a nu pune întrebări, nu știuse niciodată cât câștiga Vladimir. Auzise că-n Occident, oricât de intim ai fi fost cu cineva, întrebări asupra a ceea ce câștiga acel cineva nu se puneau, considerate fiind de-a dreptul dovadă de proastă creștere și de crasă indiscreție.

Duminicile, Vladimir și Alexandru le petreceau cu Luana și cu Alina, iar Florina cu unchiul ei, Gogu Eremia, care nici el nu punea întrebări, deși i se părea ciudat că Florina era exclusă de la întâlnirile lui Vladimir cu fosta lui nevastă și cu fiica lor. Florina își închipuise că primul lucru pe care-avea să-l facă Vladimir de când trăiau împreună ar fi fost s-o prezinte Luanei și Alinei. Alexandru, deștept și de o mare sensibilitate, băgase de seamă că erau întrebări cărora oamenilor mari nu le convenea să răspundă. Bănuind că n-avea să-i facă nici o plăcere lui taică-său îl întrebase totuși: „Tată, de ce n-o luăm și pe Florina cu noi duminica? S-o cunoască și ea pe Alina, s-o cunoască pe mama…”. „E mai bine așa, Alexandru”, și-l bătuse pe umăr. Florina riscase și ea o propunere: „Vladimir, aș vrea să le invit la masă într-o duminică pe maică-ta, pe Alina și pe Luana, bine-nțeles dacă ești de acord”. După un moment de gândire, el îi spuse, fără entuziasm: „Pe Luana în nici un caz”.

Prezența doctorului Gogu Eremia la acea masă ușurase mult prima și ultima întrevedere a Florinei cu doamna doctor Lena Mankiewicz și cu Alina. Doamna doctor, la cei șaptezeci și șase de ani ai ei, putea servi ca model a ceea ce-nseamnă o femeie a cărei preocupare de căpetenie este propria persoană. Suplă, distinsă – distincție pe care-o transmisese lui Vladimir și lui Alexandru – îmbrăcată impecabil, într-un stil fără vârstă, cu bijuterii asortate orei – era ora prânzului – coafată studiat spre a părea necoafată, cu un zâmbet superior și cu un ochi critic – doar lornieta-i lipsea – Florinei i se păru din primul moment genul de cucoană care n-a cunoscut duritățile vieții, o persoană de care n-avea să se-apropie. Când dăduseră mâna la intrare, doamna doctor observase că pe inelarul mâinii stângi Florina avea o verighetă clasică, de aur, un pic bombată, cum purtase mai toată lumea până în 1989. „Știam că verighetă se poartă numai când ești măcar logodit”. „Doamnă, eu nu sunt nici logodită, nici măritată cu Vladimir. Lui îi aparține ideea verighetelor, ca simbol al unei legături în afara canoanelor. N-ați observat că poartă și el verighetă?”. „Mă rog, așa o

fi moda acum”, spuse doamna doctor, cu un aer condescendent, însoțit de-o aplecare a mâinii drepte ca semn de „hai să treacă de la mine”.

Florina-și dăduse osteneala să aibă un ton cât mai neutru și mai politicos, deși clocotea pe dinăuntru. „Știa el, Vladimir, de ce nu ne-a făcut cunoștință”. Dăduse mâna și cu Alina, frumoasă, de alt tip decât bunică-sa paternă. La doisprezece ani, în blugi cu broderii și cu strasuri, în tricou „de firmă”, cu buricul gol, inspira de pe-acum voluptate, îi justifica pe cei care-aleargă după minore. Îți întindea o mână, fără a o strânge pe-a ta, dând de-nțeles că-ți face o favoare. Florina își aminti o copilă de doisprezece ani, pe nume Diaconu Florina, un fel de pui de vrabie căzut din cuib, care până la acea vârstă mâncase pe săturate doar la unchiu-său, Gogu Eremia, înscriindu-se-n acele trei sferturi din populația globului dintre care unii n-aveau nici apă, darămite după ce s-o bea.

Copila din fața ei, brună, cu piele albă, cu sprâncene lungi, trasate de-un penel de maestru, cu ochi verzi ca iarba fragedă, cu nasul în vânt și cu-o gură cărnoasă, apetisantă, părea mai degrabă scârbită de tot ce o-nconjura decât încrezută. „Fata asta nu cred că e fericită”, se gândi Florina. În sufragerie se afla doctorul Eremia, care se ridică în picioare, sărută ceremonios mâna Lenei Mankiewicz și o strânse bărbătește pe-a copilei Alina, abia stăpânindu-și râsul la vederea buricului ei, priveliște devenită fenomen de massă, ce nu mai reprezenta o noutate pentru nimeni, dar care lui i se părea de-un comic irezistibil, cotându-l drept formă de infantilism.

Florina le invită, pe bunică și pe nepoată, să le-arate apartamentul. „Destul de convenabil pentru un bloc comunist”, își exprimă impresia doamna, „iar icoana, deși e nouă, e chiar frumoasă. Dar pereții sunt prea goi”. „Tablourile pe care mi le-aș dori eu nu le pot avea niciodată: Grigorescu, Andreescu, Petrașcu, Tonitza…”. „De ce nu Rembrandt, Rubens”, îi sugeră cu morgă doamna doctor. „Doamnă, am vrut să fiu modestă”. „Nu e proastă”, o categorisi în sinea ei doamna doctor pe Florina. Cu voce tare o-ntrebă: „Cum de o fată dezghețată ca dumneata n-a făcut o facultate? Fiindcă-n comunism numai cine n-a vrut n-a făcut o facultate”. „Doamnă, eu mă număr printre cei pe care tocmai comunismul nu i-a lăsat să facă o facultate. Am fost exmatriculată, fiindc-am avut tată mort la Jilava”. „Scuză-mă, n-am știut. De ce n-ai încercat după '90?”. „Eu fac parte dintre cei care muncesc pentru o pâine. Dat fiind că mi-o câștig și fără facultate…”.

Vladimir nu-i prezentase maică-sii cu amănunte biografia Florinei. Substitutul de noră îi făcuse doamnei doctor impresia unei ființe tenace și dure. O bănuia de intoleranță față de persoane care nu cunoscuseră-n viață grija zilei de mâine.

Alina mâncase din menu-ul autohton oferit de Florina o perișoară, o sarma-n foi de viță și un cartof din garnitura de la friptură. Florina se abținuse de la orice comentariu față de-această lipsă de apetit. Toți ceilalți îi onoraseră ceea ce le oferise. Cum Alina nu scosese nici o vorbă, Florina se gândise să-i pună o-ntrebare banală, prilej de-a-i auzi glasul. „Din tot ce învățați la școală, ce-ți place cel mai mult, Alina?”. „Engleza”, răspunse fata, fără nici un entuziasm. „Vrei să faci Filologia?”. „Încă nu m-am hotărât”. Și cu asta conversația celor două se-ncheiase. Alexandru simțea că această întâlnire pe care Florina o dorise, pentru care se ostenise, nu era ceea ce-ar fi trebuit să fie. Când părinții lui încă nu se despărțiseră, simțise același lucru, numai că maică-sa nu făcuse nici un efort pentru ca lor să le fi tihnit faptul de-a fi pe-un loc doi părinți cu doi copii. Alexandru căută privirea Florinei pentru a-i transmite peste masă un gând: „Ce vrei să le faci, astea sunt. Nu pune la inimă”. Florina îi făcu semn că pricepuse mesajul din privirea lui, lăsând capul în jos și-n același timp pleoapele, în semn de aprobare.

Alexandru se retrase cu Alina în camera lui și puseră la video o casetă cu Parisul vesel. Între Gogu Eremia, Vladimir și Lena Mankiewicz conversația era animată. Comentau intrarea în Academie a unor noi membri, care nu toți meritau asemenea onoare. „Ca și când ar fi ceva nemaivăzut și nemaiauzit. De ce nu s-or uita la Guvern și la Parlament ca să nu se mai mire atâta de membrii Academiei?”, se gândea Florina, fără nici o intenție de-a interveni în discuția lor. „Ca și când s-ar afla vreo instituție pe lume compusă numai din suflete pure, ceva gen extratereștri”, își continuă Florina gândul.

Musafirele mulțumiseră Florinei pentru primire. Doamna doctor Lena Mankiewicz mai pe larg: „Mulțumesc, totul a fost perfect”, Alina – scurt și neparticipativ: „Mulțumesc”. La care Florina adăugase-n gând „… și n-am cuvinte”. Fără efuziunile vreunei îmbrățișări care, se vede treaba, nu era de bon ton în lumea aleasă. În timp ce ducea farfuriile spre bucătărie, Florina îl privi cu înțeles pe Vladimir, zâmbindu-i. N-aveau să schimbe niciodată nici un cuvânt, atât cât aveau să fie împreună, cu privire la această vizită, în urma căreia doamna doctor Mankiewicz nu se simțise obligată s-o invite pe Florina în casa ei. Cum nu se simțise obligată ca la această întâlnire, măcar

de dragul lui Vladimir și al lui Alexandru, să aducă vreun dar de casă nouă, ci flori și bomboane, ca la o vizită oarecare.

În timp ce Florina așeza vesela pe căprarii, pentru a o pune la locul ei, Alexandru se-apropiase de ea și o luase de gât cu-amândouă mâinile șoptindu-i: „Îmi pare foarte rău că Alina și bunica Lena… te-au supărat…”. „Nu m-au supărat. Am vrut să le cunosc, le-am cunoscut. Nimeni nu ne obligă să ne mai vedem. Tu n-ai nici un motiv să-ți faci griji și nici să fii supărat”. „Nu sunt, da-mi pare rău”. Florina-l strânsese-n brațe, ca să se-asigure că între ei doi nimic nu se schimbase.

Când să se urce-n pat, Vladimir o luă în brațe, o privi adânc în ochi și-i spuse cu mult regret în glas: „Vous l'avez voulu, Georges Dandin”3, sărutând-o pe ochi, pe obraji, pe buze…

Era nemulțumit de fiică-sa, care socotise că atitudinea de sfinx i se potrivea cel mai bine în cazul respectiv, și de maică-sa, care-adoptase față de Florina o atimdine ciocoiască. Deși Lenei Mankiewicz, fosta ei noră, Luana, îi era și mai dragă decât sarea-n ochi. „Luana! Ăsta-i nume din vreun film dintr-alea care se vând la kilogram. Îți dai seama după el de nivelul familiei!”, se exprima doamna doctor, incluzându-i în „simpatia” pentru noră și pe cuscri. Invitată la masă de Luana, totuși ar fi catadicsit să simuleze un pic de bunăvoință și-n nici un caz n-ar fi ignorat-o cum o ignorase pe Florina, căreia un cuvânt nu-i adresase în timpul mesei, tratând-o ca pe-o chelneriță. De unde Vladimir trăsese concluzia că maică-sa avea oarece considerație față de căsătorie, socotită o instituție, și niciuna față de-o legătură liberă, neoficializată. În rezumat: una era o nevastă, alta o țiitoare.

Lui Vladimir, nemulțumirea, oboseala și plictiseala îi produceau somn, ca mijloc reparatoriu. În acea seară, adormise îndată ce pusese capul pe pernă. Florina rămăsese nemișcată, cu ochii-n tavan, făcându-și un bilanț al vieții. Alina și doamna doctor Lena Mankiewicz – mare ginecolog la vremea ei – din punct de vedere comportamental nu-nsemnau în viața Florinei unicate. Meseria îi oferise o gamă vastă și variată de mostre umane. Și, cu toate astea, cunoștința cu cele două ființe atât de apropiate lui Vladimir îi creasе un sentiment de-amărăciune. I se derula în minte – a câta oară? – filmul vieții proprii, care părea un material demonstrativ a ceea ce înseamnă un eșec. Și iubirea ei cu doctorul Nicolae Dănescu i se părea acuma sortită unui viitor precar, acolo în trecutul ei. Plângea liniștit, constatativ și fără învinuiri la adresa nimănui. Vina era a sorții, deci a ceva

care elimina posibilitatea tratativelor. „Ia lucrurile așa cum ți-au fost sortite. Ia lucrurile…”, își repetă întruna, până adormi. A doua zi, trecând în revistă ceea ce avea de rezolvat, își spuse: „Doamne, ce bine că ne-ai dat totuși un panaceu: munca!”.

Viața Florinei și-a celor doi bărbați Mankiewicz, agrementată de prezența doamnei Laura Angelescu – cinci zile pe săptămână – se desfășura armonios, ca în orice familie unde nu sunt griji materiale stringente, uneori sufocante, unde oamenii nu se suspectează și nu se urmăresc unii pe alții și, mai ales, unde copilul se simte în largul lui, își poate spune deschis părerile, se știe ocrotit și iubit. Doamna Laura Angelescu avea o fire blândă, plină de haz – pentru fiecare situație găsea un proverb adecvat sau o vorbă de duh – și un deosebit har pedagogic. Fiindu-i dragă și prețuind-o cum merita, totuși Alexandru nu-și descărca sufletul decât față de Florina. Ei, de pildă, îi povestea cum își petrecea duminicile împreună cu soră-sa și cu-amândoi părinții.

De mâncat mâncau la restaurant fiindcă nu se cuvenea să le cadă satará-belea pe cap bunicilor Negoiță, la care mânca permanent Alina, Luana luând masa în oraș, te-miri-ce și nimic, din dorința de-a-și păstra silueta. Menu-urile ei se compuneau mai ales din fructe și din sucuri. Postul de conferențiară la catedra de Engleză de la Filologie și orele prestate la niște universități particulare îi lăsau destul timp pentru bibliotecă și pentru hoinărit între ore cu un coleg, însurat, cu doi copii, argument insuficient pentru a-i interzice acestui domn aventuri fără consecințe, având el grijă din primul moment să le spună partenerelor pasagere cât își iubea nevasta și copiii. Luanei îi convenea asemenea relație, socotind-o drept ceea ce era – un passe-temps4 – și nimic mai mult. Cum nu dorea să se mai mărite și nici investiții sentimentale nu era amatoare să mai facă, domnul coleg era cea mai nimerită companie.

De când locuiau împreună, Vladimir nu uita să-i aducă Florinei flori, mărțișor, cadou de dubla ei zi: de naștere și de nume. Florile erau obișnuite, nu genul celor pe care i le oferea amantul „florar” doctoriței Nina Bengliu. Mărțișorul, cumpărat de pe stradă – cântărind mult sub un gram de aur – înfățișa grațios un fluture, o buburuză, o broască țestoasă. Alexandru, care, din economiile lui, îi cumpăra Florinei tot un astfel de mărțișor, nu se putea opri să nu compare ceea ce-i ofereau ei Florinei cu bijuteriile pe care Vladimir i le dăruise Luanei cu prilejul unor zile tradiționale: cercei lungi, cu pietre strălucitoare, lanțuri de pus la gât și brățări, groase cât degetul, cu

lucrături originale, inele și broșe pe care Luana le privea printr-o lupă: „Îmi place că sunt pietre naturale, nu sintetice”, trăgea ea concluzia asupra podoabelor, sărutându-l de mulțumire pe Vladimir abia după ce-și încheia expertiza de bijutier.

Întâmplător, de primul întâi Martie sub același acoperiș, Alexandru și Vladimir îi dăruiseră Florinei fiecare câte o buburuză. Ea le pusese la gât pe-un lănțișor și le purtase pe amândouă până la sfârșitul lunii. Alexandru pricepuse diferența de valoare între ce-i oferea Vladimir Luanei la vremea când erau căsătoriți și ce-i oferise Florinei de întâi Martie și-l întristase această diferență. Nu le spusese nici un cuvânt nici lui taică-său, nici Florinei. „Oare tata nu s-o gândi că eu bag de seamă niște lucruri și le judec? I se pare că Florina nu este-atât de mare doamnă ca mama? Păcat!”. Toată luna martie cât purtase cele două buburuze, dimineața, când Alexandru o saluta, Florina ducea un deget la buze, apoi îl punea pe buburuză, ceea ce copilului îi umplea sufletul de bucurie. „Dac-aș avea eu bani, ai vedea tu ce cadouri ți-aș face”, se gândea Alexandru.

Lui Vladimir îi plăcea să trăiască bine: icrele negre, cele roșii – zise de Manciuria – icrele de păstrugă, somonul afumat și fileul de pește scump nu lipseau de pe masă. Uleiul de floarea-soarelui pe care-l folosise Florina până la coabitarea lor fusese izgonit de uleiul de măsline. Vladimir nu punea aceste delicatese la împărțeala cheltuielilor din casă. Și dacă le-ar fi pus, Florina oricum n-ar fi obiectat; câștiga și ea destul pentru a-și îngădui asemenea lux, care îmbunătățea privirea asupra vieții, numai că, de una singură nici nu i-ar fi dat în gând să se răsfețe, în afara bunătăților aduse duminica de unchiul ei, Gogu. „La urma urmei, dacă din mâncare-ți poți face o plăcere, de ce s-o respingi? Iar Vladimir, la viața de robot pe care-o duce la „internaționala” aia a lui, că pică bolovan seara, măcar gustul ăsta să și-l facă”, se gândea Florina.

Viața lui Vladimir i se părea de-o monotonie astenizantă. Poate că lucrurile nu merseseră între el și Luana și fiindcă ea avea prea mult timp liber, căruia el nu-i era martor. Florina era-nvățată cu singurătatea pe care-afla totdeauna cum să și-o umple, afară de faptul că de la-nceputul tinereții – când oamenii visează la o viață în doi – ea se crezuse obligată de-o posibilă ereditate să ducă o existență de una singură. Viața alături de-un bărbat – deși Vladimir era un om de-o calitate incontestabilă – debutând pentru ea la patruzeci și trei de ani, la-nceput o-ngrijorase: „Oare am să fac eu față acestei conviețuiri?”, apoi devenise obișnuință.

Alexandru o interesa din punct de vedere uman mai mult decât Vladimir. Vedea, pentru prima oară, un om crescând sub ochii ei. După ce copilul își termina lecțiile și doamna Angelescu pleca acasă la ea, Florina deschidea dulapul cu dicționare, cu enciclopedii și cu albume de artă – valoroasa ei moștenire de la bătrânii australieni – și-l întreba pe Alexandru: „La ce vrei să ne uităm astăzi? După cuvinte în dicționare, în enciclopedii sau ne uităm la un album de artă?”. La școală, elevii erau puși să treacă într-un carnețel cuvinte nou întâlnite și-nțelesul lor. Băiatul își scria orice cuvânt necunoscut din lecturile obligatorii și o-ntreba pe Florina ce-nseamnă, fiindcă știa că aveau să-l caute amândoi în dicționare pentru a-l explica frumos. Doamna Angelescu i l-ar fi tălmăcit pe loc, dar Alexandru prinsese drag să pigulească prin dicționare și prin enciclopedii. Albumele de artă i se păreau un premiu care-l răsplătea fiindcă era elev bun. Florina îl putea ajuta la română, la franceză, la matematică, la engleză. Germana însă îi revenea doamnei Angelescu – profesoară de română, de engleză și de germană – iar dacă nu mai era doamna Angelescu de față, lui Vladimir, care făcuse și el școala germană.

Două vacanțe le petrecuseră la Mare, în hotelul lui Dan. După ce Alexandru se urca în pat pentru noapte, Vladimir și Florina se duceau pe marginea piscinei de la hotelul unde petrecuseră vacanța ce-i adusese împreună. Vladimir era-ngrijorat de evoluția Alinei, care-nvăța atât cât să treacă fără corijențe, nearătând interes decât pentru gașca ei de prieteni, toți copii de bani-gata, și pentru discoteci, ca mod unic de petrecere a timpului liber. Duminicile, nici nu terminau masa de prânz la restaurant, că fata se și uita la ceasul cât o ceapă, ceas purtat pe mâna dreaptă, le spunea „bye-bye”, îl săruta pe taică-său pe frunte și pe-aci ți-e drumul. „Sunt atât de-ngrijorat, Florina”. „La fel aș fi și eu în locul tău”. „Și nu știu ce să fac. O-ntreb pe Luana, după ce Alina pleacă: „La ce oră se-ntoarce acasă?”. „Până pe la unu se-ntoarce”. „Și tu nu ești îngrijorată că la asemenea oră umblă singură prin oraș?”. „Fii pe pace! În afară de ea toți au bodyguarzi. O aduce totdeauna acasă cineva cu mașina”. „Și ție, Luana, ți se pare normal ce face ea la vârsta asta?”. „Zi mersi că nu se droghează, nu bea, nici măcar nu fumează. Asta e generația. N-o pot crește ca la mânăstire”.

„Vladimir, în locul tău aș încerca să petrec mai mult timp cu Alina. Poate se simte frustrată că v-ați despărțit… că tu te-ai atașat de mine. O dată am văzut-o, cum bine știi, și mi-am dat seama că prezența mea nu-i face plăcere”. În felul ăsta, dându-i de-nțeles lui Vladimir că, oricâtă bunăvoință

i-ar fi arătat fetei, n-ar fi putut trăi amândouă în aceeași casă. După vreo trei luni, timp în care Vladimir îi consacrase Alinei puținul lui timp liber, Florina și Alexandru observaseră ceva ce nu putea fi socotit neapărat nervozitate, ci mai degrabă neliniștea cuiva care nu știa încotro s-o apuce. „Tata nu e-n apele lui. Ție nu ți se pare, Florina?”. „Ba da”. „Și noi ce să facem?”. „Noi, copile? Să-l lăsăm în pace să hotărască singur ce are de făcut”.

Florina simțea – atât cât îl cunoștea ea – că Vladimir se afla în fața unei alegeri, a unei hotărâri. Cum nu era un flușturatic, el avea nevoie să cântărească îndelung situația. După vreo trei luni de-asemenea stare, își luase inima-n dinți și-i comunicase Florinei rezultatul zbuciumului prin care trecea. „Florina, trebuie să mă-ntorc la Luana, ca să pot avea grijă de-amândoi copiii. Mi se rupe sufletul că te sacrific pe tine. Că ți-am mâncat doi ani din viață”. Urmase o tăcere ce i se păruse fiecăruia cât un veac. Florina îi luă mâna și se uită țintă-n ochii lui. „Soluția la care ai ajuns cred că este cea mai folositoare pentru voi toți. E firesc pentru copii să fie crescuți de părinții lor. Despărțirea poate v-a folosit și ție și Luanei. Să n-ai remușcări în privința mea. Să știi că pentru mine cei doi ani petrecuți împreună au fost ani de liniște și de pace și nicidecum mâncați ca de-un căpcăun. Am văzut cum e să trăiești alături de-un bărbat și cel mai important lucru – nu te supăra! – să crești un copil. Vă doresc tot ce este mai bun și de data asta să vă-nțelegeți. Nu mă consider sacrificată”. La ultimele cuvinte își scoase verigheta și i-o întinse lui Vladimir. „Florina! Ce facem? Ne dăm darurile înapoi?”. „Nu darurile, Vladimir. Verigheta nu e un dar, e un simbol. Ceea ce a simbolizat a luat sfârșit”. „Știu că nu mai ai de ce s-o porți, dar te rog – și o imploră și din glas și din privire – te rog s-o păstrezi”. Florina trase un sertar al comodei de lângă ea, luă o cutiuță în care așeză, cu mișcări domoale, verigheta.

Cel mai rău îndurase despărțirea Alexandru. Doi ani fără certuri, fără-mpunsături, doi ani ce i se păruseră o vacanță frumoasă. Și plânsese până-i secaseră lacrimile, în timp ce Florina-i așeza lucrurile în niște valize și făcea toate eforturile pentru a-i demonstra că Vladimir luase cea mai bună hotărâre. „Alexandru, puiul meu, ai să fii cu părinții tăi, cu sora ta, cu bunicii”. „Dar fără tine”. Și se-aruncase-n brațele Florinei și-o strânsese cu disperare la piept. La plecare, când Alexandru nu se uitase-n urmă, fiindcă nici nu mai vedea de lacrimi, iar Vladimir rămăsese-n prag neștiind ce să facă, Florina le spuse: „Ușa mea vă e oricând deschisă”. Îi luase lui

Vladimir mâna, și-o lipise de obraz, apoi îi atinsese ușor cu buzele podul palmei. Vladimir o strânse la piept și-i șopti: „Ai să mă ierți vreodată?”. „N-am ce să-ți iert. Străduiește-te ca și dincolo să fie cum a fost aici”.

În urma lor, Florina se-așeză într-un fotoliu. Același în care se prăbușise după moartea doctorului Nicolae Dănescu. Atunci rostise-n șoaptă: „Luminează-i, Doamne, calea!”. Acum, tot în șoaptă, și tot printr-un potop de lacrimi, îl ruga pe Dumnezeu: „Luminează-le, Doamne, sufletul și mintea!”. Și-ncet de tot: „Mulțumescu-Ți, Doamne, că ei sunt în viață!”.

Chiar atunci când este dorită, o despărțire descumpănește omul. I se pare că i s-a dus echilibrul: ca și când i s-ar fi amputat o mână, un picior, sau i s-ar fi scos un ochi. Alexandru îi telefona zilnic Florinei, de luni până vineri, de la telefonul public instalat la școală, îi povestea tot ce făcea, se plângea de colegi, de profesori și termina invariabil cu „mi-e dor de tine”. Florinei îi era la fel de dor de el, dar nu voia, încercând să-l vadă, să-i tulbure și mai rău apele. I se părea incorect față de-o familie care abia cârpea cioburile vasului spart. Totuși, de ziua lui de naștere îl așteptase la școală și-i dăruise un rucsac grena, cu un cățel imprimat pe clapă. „Cățelul sunt eu, Alexandre. Să știi că eu te păzesc mereu în gând”. „Florina, ei s-au împăcat. Eu nu mă-mpac. Abia aștept să termin școala și să-mi fac singur un rost în lume”. „Să nu uiți niciodată ce le datorezi părinților tăi”. „Mai întâi să nu uit ce-ți datorez ție”. „Mie? Prea puțin, copile”. „Așa crezi tu! A fost atâta liniște lângă tine…”. „Încearcă să fie și lângă părinții tăi”. „Dacă ar fi după mine…”.

Pentru Florina era limpede că Vladimir nu încetase nici o clipă s-o iubească pe Luana. Între el și Florina fusese o relație tandră, a doi oameni maturi. Nu putea fi însă vorba de pasiune. Fiecare-și consumase înainte marea iubire. Florina, în ciuda aspectului ei sever și distant – nu disprețuitor – în intimitatea cu un bărbat era caldă, primitoare. Nu-i dezamăgise lui Vladimir cu nimic așteptările. Știa să se lase iubită, să-l lase pe bărbat să domine. Dacă n-ar fi fost îngrijorarea față de drumul rău pe care-o apucase Alina și – de ce n-ar fi recunoscut-o – dragostea față de Luana, dragoste împotriva căreia timpul nu se dovedise vindecător, dacă astea două spine iritative n-ar fi existat, niciodată nu s-ar fi despărțit de Florina.

Cu toată pedanteria „de fată bătrână”, cum spunea ea despre sine, se dovedea îngăduitoare cu neglijențele lui și-ale lui Alexandru, pe care izbutise, în doi ani, să le corecteze fără observații, numai prin faptă și fără nervi. Cumpărase două suporturi de haine pe care-așeza lucrurile de oraș

dezbrăcate și-aruncate cum se nimerea, de ei doi, și le punea pe balcon la aerisit, alături de-ale ei. Dimineața, plăpumi, pături, perne, pijamale erau atârnate pe sârmă în același scop. În dulapul de la bucătărie, ceștile aveau toartele orientate în același sens. Nu dojenea pe nimeni, ci punea mâna și așeza lucrurile cum socotea ea că trebuiau să se afle.

De când se-ntorsese la domiciliul fost și redevenit conjugal, Vladimir cumpărase patru suporturi de haine și, urmând exemplul Florinei – faptă, nu vorbă – punea îmbrăcămintea întregii familii la aerisit, nesfiindu-se nici de chiloții și de sutienele Alinei și ale Luanei. „Dar știu că te-a educat succesoarea mea", îi spunea Luana lui Vladimir, încercând să-nlocuiască ironia cu un ton glumeț. „Da, și nu cred că e nimic rău în asta". Alina se revoltase: cum să-i umble ei cineva în lucruri! Vladimir i se-adresase pe-un ton neutru din care lipsea însă gluma: „Dacă-ți aerisești singură lucrurile, îți garantez că nu se mai atinge nimeni de ele". „Văd că te-a dresat bine madam Florina aia sau cum o mai cheamă", se găsise datoare Alina să-l ironizeze pe taică-său. Vladimir, căruia i se urcase sângele-n cap, dintr-un pas fusese lângă fiică-sa, o apucase de bărbie, o privise în ochi, vrând parcă s-o facă bucăți și printre dinți îi șuierase-n față: „În viața ta să nu mai pronunți numele ăsta, altfel îți mut fălcile. Aviz oricărui amator". De față era și Luana, care ieșise din cameră în vârful picioarelor.

Într-o zi, imediat după masa de seară, care pentru el era și de prânz, Vladimir, fără un cuvânt, se duse la bufetul de bucătărie și așeză toate ceștile cu toarta în același sens. Luana și Alina o vorbă nu-ndrăzniră să spună, în vreme ce Alexandru zâmbea cu-nțeles. „Ei, doamnelor, vedeți că prostul a-nceput să-ntoarcă foaia?", voiau să spună privirea și zâmbetul lui. Deși o iubea pe Luana – care-avusese timp cât durase despărțirea de Vladimir să vadă că nu era pe nicăieri defilare de câini cu covrigi în coadă – socotea că întorcându-se la ea nu era târziu s-o educe, nu atât ca soție, cât ca mamă. El nu uita cât timp îi acorda Florina lui Alexandru și cum încerca să-i inculce niște principii sănătoase, de om care trăiește din munca lui cinstită.

În privința banilor, în patru ani de divorț, cât Vladimir avusese tăria să-i dea strict pensia alimentară a Alinei, Luana văzuse diferența între o sumă fixă, chiar confortabilă, și ce-nsemna să se trateze cum avusese poftă din banii bărbatului, aduși acasă până la ultimul creițar. Fără să-i ceară Luanei părerea, Vladimir își schimbase slujba: lăsase „Internaționala" de construcții și, pe bani mai puțini, se asociase cu niște ingineri și cu niște arhitecți care deschiseseră o firmă autohtonă tot de construcții. În acest fel

avea mai mult timp ca să-și controleze copiii. Alexandru era totdeauna conștiincios și n-avea nevoie de nici un control. Pe Alina însă taică-său pusese zdravăn șaua, explicându-i cu frumosul că părinții n-aveau să trăiască până la o sută de ani ai ei ca s-o tot întrețină, și că nu trebuia să-și ia drept reper copiii de miliardari din gașca pe care-o frecventa și care puteau să-și contemple buricul cinci sute de ani de pe urma conturilor rămase de la părinți. Nu din convingere, ci din strângerea drastică a băierilor pungii, Alina se pusese pe-nvățat.

Taică-său nu mai era cel cunoscut de ea când se despărțise de Luana. Lăsase mănușile de-o parte față de amândouă. „Alina, dacă n-ai de gând să te faci curvă, atunci pune mâna pe carte ca să-ți faci o meserie. Nu fiindcă meseria de curvă n-ar fi o meserie, însă e meserie grea în care nu trebuie să ai miros. Ca și-n politică”. Luana, care era de față, nu putea să creadă că bărbatu-său, cel de care ea divorțase, devenise din aluatul moale pe care-l știa un pietroi de spart capul. La patruzeci de ani câți avea, venise vremea să priceapă că-nvățul are și dezvăț.

Oricât de largi și de moderne i-ar fi fost concepțiile, trebuia să recunoască în sinea ei că Vladimir avea dreptate în privința Alinei. Ea, Luana, fără să fi fost fată de miliardari – cu un tată ofițer de stat-major, inginer, și cu o mamă arhitectă – nu știuse ce-nseamnă lipsurile, dar fusese crescută fără mofturi și fără fasoane, părinții ei neuitându-și obârșia. Amândoi erau copii de-nvățători de țară, învățători care, în vacanțe, nu-i puneau la ureche ci le mai dădeau și-o sapă-n mână. Luana, fără să fie proastă, făcea parte dintre-acei părinți al căror principiu pedagogic esențial era: „să aibă copilul tot ce n-am avut eu”. Noua miliardărime, speriată de cât bine dăduse peste ea, își lăsa copiii să crească-n voia lor, grija lăsând-o bodyguarzilor și școlilor din străinătate, cântărind valoarea progeniturilor în câți bani cheltuiau pe ele. Printre copiii de miliardari erau și unii cu capul pe umeri, puși pe-nvățătură și pe făcut o meserie, conștienți de felul neortodox în care se burdușiseră părinții lor cu miliarde.

Luana era convinsă că schimbarea de macaz făcută de Vladimir se datora conviețuirii cu succesoarea ei. Când, la-nceputul conviețuirii acestora, Florina le invitase la masă pe doctorița Lena Mankiewicz și pe Alina, Alina se-ntorsese acasă foarte mohorâtă. Luana socotise că nu era bine s-o ia pe fiică-sa la întrebări. Dacă voia să-i spună ceva, bine… Abia după ce Vladimir se-ntorsese acasă, altul decât plecase, Luana – fără nici o plăcere – o luase la-ntrebări pe soacră-sa în privința Florinei. „Draga mea, ca aspect

fizic – o adolescentă, cu un mers lin, fără fițe, un chip armonios și distins. Nu este o frumusețe, dar dacă ai văzut-o odată, o ții minte. Și deșteaptă, și cu simțul umorului. Vorbind corect, cursiv, logic. De-o ordine și de-o curățenie de să lingi pe jos. Gospodină desăvârșită. Aspră și dârză ca orice om crescut și trăit în nevoi. Cred că lui Vladimir i-a fost de mare folos conviețuirea cu ea. Nu mai vorbesc de Alexandru, care o adoră”, se gândi soacra să-i dea nurorii o copită unde o durea mai rău.

De primul întâi Martie al revenirii lui Vladimir la sediul conjugal, Alexandru îl pândea să vadă ce avea să dăruiască acasă. Adusese două mărțișoare frumoase de argint. Iar Alexandru, două inimioare de agată. Economiile și le drămuise ca să-i cumpere Florinei o țestoasă de aur. Vânzătoarea, o cucoană în vârstă, îl întrebase: „O cumperi pentru mama ta?”. Alexandru dăduse din cap în semn afirmativ. „Bravo, copile, așa să faci mereu, fiindcă mama e numai una pe lume!”. Băiatul îi ceruse voie Florinei să treacă pe la ea. În vederea acestei vizite, ea se-apucă la repezeală de-un chec din cacao, belșug de stafide, care le plăcea mult unchiului Gogu, lui Vladimir și lui Alexandru. În frigider se găseau șnițele din piept de pui, salată de macrou afumat cu maioneză, încât avea ce-i pune pe masă copilului.

Nu se mai văzuseră de la ziua lui, când Florina îi dăruise rucsacul pe care de-atunci băiatu-l folosea ca ghiozdan. Se strânseseră-n brațe și le venea amândorura să plângă. Alexandru îi întinse Florinei cutiuța frumos ambalată în care dormea broscuța. Ea desfăcu încetișor funda, hârtia de ambalaj bleu-marine, cu desene aurii, scoase la lumină broscuța, o privi ca pe-o ființă vie, își descheie lanțul de la gât, de care-atârna un pandantiv de aur cu un smarald cât o boabă de piper, puse pandantivul într-o cutiuță, sărută broscuța, o trecu pe lanț și și-o atârnă de gât. „O fi naturală sau sintetică piatra din mărțișorul Florinei?”, se gândi Alexandru, având-o în fața ochilor pe maică-sa, care expertiza cu lupa bijuteriile primite de la tatăl lui. „Alexandre, ai anunțat acasă că-ntârzii?”. „Florina, tu m-ai învățat că adevărul e cea mai bună minciună. Am spus acasă adevărul”. „Cui?”. „Erau de față mama, Alina și doamna Gheorghiu, care ne face menajul… Nici mama, nici Alina, un cuvânt n-au spus”. „Copile, pe lumea asta, cu bunăvoință e și-nțelegere. Pe mine de ce ar fi supărate mama ta și Alina? Eu am căutat să vă apropii nu să vă-ndepărtez unii de alții”. „Nu știu dac-ai făcut bine, Florina”. „E prea devreme ca să ne dăm seama. Important pentru mine este faptul de-a vă fi vrut binele”.

Sună telefonul. Florina ridică receptorul, zise „alo”, dar dincolo auzi cum se punea receptoru-n furcă. „Nu i-a plăcut vocea mea”. „De unde știi?”. „Bănuiesc, pentru că altfel ar fi spus o vorbă, acolo”. Peste cinci minute suna cineva la ușă. Florina, prudentă ca totdeauna, dar mai ales de când tâlhăriile erau la ordinea zilei, aprinse lumina de pe palier și se uită prin vizetă. Începu să-i bată inima încât o simțea și-n cerul gurii. Deschise larg ușa. Alexandru nu se mișcase de pe locul lui, fiindcă buna-cuviință cerea ca în casa altuia să-ți stăpânești curiozitatea. În ușă stătea Vladimir, în mână cu un buchet enorm de crizanteme fideluță, de toate culorile și cu o cutie mare sub braț. Lui Alexandru îi pierise răsuflarea și atâta se lăsase în scaun că mai avea nițel și ajungea sub masă. Vladimir și Florina încremeniseră-n prag, uitându-se unul în ochii celuilalt, fără nici un cuvânt.

Într-un târziu, Florina îl apucă de cot pe Vladimir și-l trase în casă. El așeză cutia de bomboane și florile pe suportul de pantofi din vestibul, o-nvălui pe Florina într-o privire și, după o clipă de șovăială, se hotărî să facă ceea ce-i cerea toată ființa lui. O luă în brațe, o strânse aproape să-i taie răsuflarea și o sărută lung, așa cum ea nu-și amintea s-o fi sărutat cândva. Îi era dor, îi era sete și foame de ființa ei cum nu-i fusese niciodată. Florina simți străbătând-o din cap până-n picioare un fior, pe care demult îl uitase. „Alexandru”, bâlbâi Vladimir, căruia nu-i venea să-și creadă ochilor. „Tată, am spus acasă că vin la Florina cu mărțișor”. „Eu n-am spus nimănui că vin la Florina. I-am adus și eu un mărțișor”. „Bine ai făcut”, spuse Alexandru.

Făcuse bine că nu spusese nimănui, făcuse bine că-i adusese Florinei un mărțișor? îi trecu prin minte lui Vladimir, care nu știa cum să interpreteze vorbele copilului, fiind însă sigur de discreția lui. Vladimir scoase dintr-un buzunar al sacoului de antilopă gri un pachețel. „Florina, închide ochii și-ntinde mâna stângă”. După ce-i prinse cele două siguranțe ale brățării-mărțișor, îi spuse aproape șoptit: „Deschide ochii”. Florinei i se opri răsuflarea. Deschisese ochii peste o-mpletitură de aur în patru culori, ceva ce nu mai văzuse niciodată. „Doamne, ce splendoare. Dar asta e-o avere. Doamne Dumnezeule”. „E de pe Ponte Vecchio. Am luat-o când am fost în delegație la Florența”. Deci, pe vremea când încă nu se despărțiseră.

Florina își lipi brățara de obraz, o mai privi o dată, își duse degetul mijlociu la buze și apoi cu el mângâie broscuța de la gât. Se-apropie de Vladimir și-l sărută ușor pe obraz, apoi se-așeză în fața lui și-i arătă broscuța de la gât. „Uite ce mi-a adus Alexandru”, și se uită cu dragoste la băiatul pe care privirea și vorbele ei îl topiseră.

„E timpul să plec și eu acasă, la lecții”. „Te ducem, noi, cu mașina”, propuse Florina. „Cu mine ai stat destul, Florina. Stai și cu tata. Ca între oameni mari. Eu fac o plimbare pe jos până acasă”. „Cum ajungi, îmi telefonezi, da?”. „Înțeles”. Prezența băiatului îi crease un sentiment de jenă lui Vladimir. „Vladimir” – își luă curajul Florina să rupă tăcerea – „n-aș fi crezut ca Alexandru să se lege atât de mult de mine”. „Doar el?”. Florina-l privi rugător. „Am înțeles… Aici, cu noi doi, Alexandru s-a simțit vioara-ntâi, nemaivorbind de atmosfera de pace, de care dincolo nu prea avusese parte. Lângă tine a prins gustul dicționarelor, al albumelor de artă; aici a ascultat Beethoven, Mozart, Vivaldi și Maria Tănase și Lucreția Ciobanu, doine haiducești. I-ai arătat o față a lumii pe care noi, părinții lui, n-am avut vreme să i-o arătăm și nici doamna Angelescu, ea supraveghindu-i lecțiile și comportamentul”.

„Doamna Angelescu este un om remarcabil, de la care și eu am învățat foarte mult. De la dânsa și de la unchiul Gogu. Pe vremea lor, școala era școală. Nimeni n-auzise pe-atunci de meditații sau, cum zice unchiul meu, numai proștii de dădeau în gropi. Astăzi, săracii nu mai au nici o șansă, fiindcă nu se pot medita”. „Au să aibă. Neavând conturi la spate, au să vrea să-și depășească sărăcia și ascuțindu-și mintea au să-nsemne pentru lumea asta de bani-gata ce-a însemnat burghezia pentru nobilimea leneșă și inconștientă. Străbunicii mei aveau mii de hectare și totuși copiii lor au învățat carte. Altfel ce s-ar fi făcut, fugind din Rusia în 1917? Ar fi ajuns chelneri pe la Paris ca atâția semeni de-ai lor. Ca s-o conving pe Alina să pună mâna pe carte, am luat-o și eu ca mama cu arborele genealogic”. „Orice o poate convinge e bine-venit”. „Greu se cresc unii copii! Alina și Alexandru nu numai că nu par frați, dar par de rase diferite, chiar din planete diferite. Mă gândesc de multe ori dacă fata asta merită să-mi amărăsc viața, în speranța că s-o alege de ea ceva”.

„Mama, biata de ea, m-a făcut să trăiesc momente groaznice, care m-au vaccinat pe toată viața. De două eșecuri posibile m-au făcut să mă feresc: de căsătorie și de copii”, îi trecu prin minte Florinei. Își lăsă gândurile de-o parte și continuă să discute cu Vladimir. „Când ai făcut-o ai semnat o poliță-n alb. Ești dator s-o onorezi. Altfel ți-ai reproșa toată viața că nu ți-ai făcut datoria. De vină poate că sunt și cei patru ani cât n-ai fost lângă ea”. „De vină sunt eu că m-am însurat cu Luana”. „Dar tot ea l-a făcut și pe Alexandru”. „Cineva spunea că un om inteligent poate iubi nebunește, însă nu prostește. Eu am iubit prostește”. „Vladimir, unchiul Gogu mi-a arătat-o

pe Luana la un spectacol, la „Național”. E-atât de frumoasă, de atrăgătoare. Nu știu cine nu s-ar îndrăgosti de ea acuma, când are patruzeci de ani, dar cu șaptesprezece ani în urmă, când te-ai însurat cu ea, cine n-ar fi iubit-o?”. „Te obișnuiești cu frumusețea cuiva la fel cum te obișnuiești cu o locuință frumoasă. Obișnuința te face să nu mai cazi în extaz. Mai ales când ai văzut că pe lume sunt calități mai valoroase decât frumusețea: inteligența, chibzuință, bunătatea”. „Numai că ele nu se văd. Cer timp să fie descoperite. Pe când frumuseții nu-i trebuie să argumenteze nimic”. „Îți repet că te obișnuiești cu frumusețea, iar dacă nu ești vanitos, adică nu ții la efectul asupra celor din jur, ea nu suplinește alte calități”. „Cum ar fi, de pildă?”. „Știu și eu… chibzuință, atitudinea în fața vieții, seriozitatea într-o profesie. Te enervează să vezi cum totul e privit ca o-ntâmplare obișnuită, ca un lucru lipsit de importanță”. „Și cui reproșezi ta modul ăsta de-a trăi la-ntâmplare?”. „Nu e frumos din partea mea că-ți spun: Luanei și Alinei”. „Vladimir, ele-au avut, au, dețin o valoare incontestabilă: frumusețea. De ce și-ar da sufletul pentru alte valori? Luana, fără nici o strădanie, te-a avut pe tine. De ce n-ar găsi și Alina un Vladimir Mankiewicz, în cazul că râvnește la calitate… fiindcă de odrasle de miliardari cred că n-ar duce lipsă dacă și-ar pune și mâine candidatura. Nu poți cere nimănui să aibă aceeași scară de valori cu tine. Trebuie să ne-acceptăm unii pe alții așa cum suntem”. „Da, dar să nu ni-i luăm parteneri de viață”. „Orice contract poate fi reziliat, numai cel dintre părinți și copii nu. Cel puțin din partea părinților. Mama spunea că un părinte nici în mormânt n-are pace de grija copiilor”. „Avea dreptate. Numai că până s-ajungi la mormânt e tare greu să-i crești când părintele celălalt din cuplu nu te-ajută cu nimic”. „Pune de la tine și-n locul celuilalt”. „Mai mult decât să mă fi-ntors acasă ce-aș fi putut face? Mai ales după ce-am văzut, doi ani, că se poate trăi și altfel în cuplu”. „Cu ani în urmă, o fostă colegă de liceu, care divorțase de curând, mi-a spus: „Eu am crezut că măritându-mă aveam să fim doi boi care trag la un car. Când am văzut că trăgeam numai eu și ălălalt se lăsa pe tânjală, am ieșit din jug”. „Bine-a făcut!”. „Dar n-avea copii”.

Vladimir închise ochii și oftă. Între el și Florina tensiunea fusese bruiată de prezența lui Alexandru, iar discuția ce urmase după plecarea băiatului era un subterfugiu menit să amâne un lucru mai grav. Nu făcuseră economie de truisme, tocmai pentru a evita să-și spună ceea ce plutea între ei. Vladimir, ajuns la ușă, ca să plece, o apucă pe Florina de umeri, se uită în ochii ei, o strânse la piept și-i șopti: „Când te-am cerut de nevastă, mi-ai pretins un

timp ca să ne cunoaștem. Acuma, când ne cunoaștem, te-ntreb dacă vrei să fii iubita mea”. Nu-i dădu vreme să răspundă zdrobindu-i buzele. Porniră înapoi, Florina pășind încet de-a-ndărătelea sub sărutări pe care nu le cunoscuse cât fuseseră-mpreună. Florina, cu glas sugrumat îi șopti: „Vladimir, de ce vrei să-ți complici viața?”. „Fiindcă vreau să trăiesc și ceva adevărat, nu doar convenții și rutină”.

Nu era nevoie să-și spună că se iubeau. Florina încurajase reconcilierea lui Vladimir cu fosta lui nevastă. Curând după ce se-ntorsese acasă, Vladimir simțise cum se stingea flacăra pentru Luana, în vreme ce Florinei îi ducea tot mai mult dorul. Florina muncea cu-ndârjire, mergea la spectacole, la concerte, încerca să-și păcălească amărăciunea și pustiul din suflet. „Doi bărbați în viața mea, buni, deștepți, frumoși, însurați, tați de copii. „Iubită” e un sinonim delicat al amantei și al modernului termen „prietenă”. Se spune că bărbații trag la același tip de femeie. Nu s-ar zice despre Vladimir. Pe lângă Luana, care e toată o voluptate, eu par un stâlp de telegraf. Și totuși…”.

Seara, în pijama, cu un caiet și cu un pix în mână, Alexandru se dusese la taică-său în birou. „Ce e, Alexandru?”. „Tată, astăzi ai dovedit că, în sfârșit, o prețuiești pe Florina. Cât am locuit la ea, am comparat cadourile pe care i le-ai făcut cu bijuteriile date mamei și-mi venea să-ți spun că n-o meritai pe Florina… Asta e tot”. Și băiatul făcuse stânga-mprejur, iar Vladimir părea că primise o ghioagă-n moalele capului. „Din gura copiilor…”. De la acel Întâi Martie, îi telefona zilnic Florinei și-ncerca s-o vadă în fiecare joi. Această noutate-n viața lui îi îmbunătățise mult umoarea-n familie, aducându-i detașare și-ngăduință. Fără s-o scape din frâu pe Alina – „soi rău” – i-l căptușise totuși cu catifea. Își îmblânzise tonul, deși conținutul rămânea la fel de aspru. Nevenindu-i să creadă că mai putea iubi un bărbat și încă la patruzeci și cinci de ani, Florina, după fiecare telefon al lui Vladimir, se ruga lui Dumnezeu: „Doamne, fă-mă să mor măcar înaintea lui!”.

Doamna Ghervase, vecina ei de palier, mama lui Radu Ghervase, după o perioadă când crezuse că a scăpat de boală, din nou se simțea rău și avea nevoie de perfuzii cu citostatice. Radu îi spusese că Florina se oferise, fără s-o roage, să i le facă ea. Doamna Ghervase, apucată de elanuri piețaro-monarhiste, ca atâția alții, simțind grăitoare tăcerea Florinei în fața unor asemenea subiecte, găsise de cuviință s-o trateze cu multă răceală, din 1990 încoace abia răspunzându-i la salut. Aflând însă cât ar fi costat-o cineva

care să-i facă perfuziile la domiciliu, călcându-și pe suflet și plină de jenă, o acceptase pe Florina, această tehniciană de dinți de care fiul său era foarte atașat. „Ce poate vorbi un băiat cultivat cum e Radu, cu o persoană de asemenea condiție? Măcar inginerul ăla, după doi ani de stat cu ea și-a luat măsurile și s-a-ntors la nevastă”, se muncea cu gândul doamna Ghervase. Jena față de Florina îi crescuse, gândindu-se că verișoara ei, doctorița Aura Dănescu, anestezistă, nu se oferise la mai mult decât să-i ia tensiunea și să-i citească niște analize. Doctorul Gogu Eremia trecea în fiecare duminică s-o vadă.

Florina se uitase la schema de tratament stabilită de oncolog. În afară de citostatice se recomandau și perfuzii revigorante, cu tonice cardiace. Pentru ca să n-o chinuie, ciuruind-o cu-nțepături la fiecare perfuzie, de acord cu pacienta îi pusese o branulă. Înaintea fiecărei perfuzii îi injecta un pic de lichid incolor pe branulă. „Ce-mi introduci acolo?”, se mira doamna Ghervase, care făcuse destule perfuzii în spital. „Din prudență, un pic de anticoagulant”. „Am început să am dureri”. „Cum simțiți că v-apucă durerea, luați un calmant”. „Nu vreau să mă obișnuiesc”. În locul replicii care corespundea realității – „credeți că mai aveți timp să vă obișnuiți?”, privind-o blând, Florina îi spusese: „Doamnă, o mulțime de medici, după o viață de meserie, spun că nici un medicament nu e mai rău decât durerea și decât insomnia. Scutiți-vă de durere și nu vă mai temeți de obișnuință”.

Când starea i se-nrăutățise, doamna Ghervase o-ntrebase pe Florina: „Cât crezi că o mai duc? Dar fii sinceră”. „Doamnă, afară de Dumnezeu, nimeni nu ne-a numărat zilele”. „Consideram că eutanasierea e un mare păcat și-i condamnam pe cei care-o aplicau”. „Doamnă, eutanasierea este o sinucidere asistată și ajutată. O interzic niște oameni care nu știu ce-nseamnă să-și dorească cineva moartea fiindcă nu mai poate îndura suferința. Și interdicția asta se-nscrie în ipocriziile sociale”. „Sunt atâția sinucigași pe care nu-i doare nimic”. „Îi doare sufletul. Îi doare insuportabil”. „Ai cunoscut asemenea oameni?”. „Da”.

Starea înrăutățindu-i-se, doamna Ghervase, abia mai vorbind, își chemase la telefon sora de la Câmpina: „Dacă vrei să mă mai găsești în viață, vino repede”. Sora, doamna Mitrea, venise într-un suflet. Era văduvă de la tinerețe, rămasă cu doi copii pe care-i crescuse fără nici un ajutor, din leafa ei de profesoară de istorie și din pensia răposatului soț, profesor ca și ea. După '90, fiu-său, inginer, plecase-n Canada. Fata, profesoară de biologie, măritată cu un coleg, nu mai prididea cu meditațiile, salariile-n

învățământ fiind cum erau, iar ea având doi copii pe care-i supraveghea toată ziua maică-sa, doamna Mitrea. „Am vrut să te mai văd și să-ți dau amintirile de la mama, că nu vreau s-ajungă pe mâna cine-știe-cui". Amintirile erau câteva bijuterii modeste, de aur cu diamante mici, valoarea lor constând în migala manuală a lucrăturii, de pe la mijlocul secolului XIX. Pe cât de amărât fusese Radu când îl părăsise iubita, în favoarea colegului lor, marele revoluționar Marius Murgeanu, devenit miliardar, pe-atât se bucurase maică-sa văzându-l scăpat de ceea ce ea numea „o pațachină ceva mai spălățică".

Doamna Ghervase vedea în binele pe care i-l făcea Florina o cursă întinsă lui Radu. Despărțirea Florinei de inginerul Mankiewicz îi sporea teama. Totul i se părea un truc din partea acestei vulpi cu aer de mironosiță și de mamă a răniților. Doamna Mitrea era de părere s-o interneze pe soră-sa, fiindcă „spitalul era spital". Îi ceruse și Florinei părerea. „Ca să-i lungiți chinul, doamnă? Ca să faceți naveta spital-casă și invers? Lăsați-o să moară liniștită, în patul ei", îi răspunsese Florina. „Poate că, totuși…". „Doamnă, un locșor nu mai are fără metastaze. Corneliu Coposu avea metastaze la creier, nu mai știa că era pe lumea asta, iar la „Municipal" îi făceau dilatare de bronhii! Stăteau gazetarii și televiziunile ca hienele pe capul doctorilor, nu cumva să-l omoare din motive politice, când el, săracul, era ca și mort când îl internaseră. Lăsați-o să moară liniștită. Eu așa aș face dacă ar fi mama mea, sora mea". Dumnezeu avusese milă de Cecilia Ghervase și o luase în somn.

La o săptămână de la moartea maică-sii, Radu sunase la ușa Florinei: „Florina, mi-ai spus că după ce ți-a murit mama te-ai simțit liberă; fiindcă puteai muri liniștită, știind că nu mai lăsai durere-n urma ta. Abia acum te-nțeleg. Când am vorbit atunci, drept să-ți spun, mi s-a părut cinic din partea ta. Acum te-nțeleg. Ce ușurare să știi că nu plânge nimeni după tine!". „Nu cred că e om după care să nu plângă chiar nimeni. Dar ca părinții să-și îngroape copiii e groaznic. Mergeam pe stradă când era mama bolnavă și-mi doream să-mi cadă ceva-n cap, să mor, să nu mai știu. Și tot eu mă certam: „Cum nu te gândești la biata maică-ta. Să-ți fie rușine! Poartă-ți crucea mai departe!". Și mi-am purtat-o. Prin meseria mea, am cunoscut și cunosc lume de toată mâna. Oamenii, atât de-apăsați de necazuri, te văd pentru prima oară și-și descarcă sacul. Să porți crucea părinților, măcar la sfârșitul lor, intră-n ordinea firească a lucrurilor. Părinte fiind, să-ți fie dat să porți crucea copiilor – ăsta-i iadul pe pământ!".

Radu se gândea ce trebuie să fi fost în sufletul maică-sii, femeie frumoasă, părăsită de bărbat, să aibă un copil atât de urât și de puțin sociabil, tocmai din cauza urâțeniei. Cecilia Ghervase bănuia de interes orice femeie care s-ar fi apropiat de Radu. Știa că Florina avea casă, mașină, câștiga bine, și totuși o suspecta că voia să pună mâna pe Radu. „Ce-și spunea ea: „moare mă-sa, închiriem apartamentul și trai, neneacă!”, își făcea socotelile doamna Ghervase, substituindu-i-se Florinei.

„Florina”, i se-adresă Radu, „nu cred că mama ți-a fost simpatică și pe bună-dreptate. Atunci de ce ai îngrijit-o fără un leu și fără nici o altă recompensă? Știa bine că se duce și nu ți-a dăruit măcar o ceașcă fără toartă”. La gândul unui astfel de obiect lăsat amintire, Florinei îi veni să râdă. Se stăpâni și-i răspunse lui Radu: „La boală, Radule, e ca la cutremur, la incendiu, la inundații, ca la un asemenea blestem. Nu mai stai să te uiți: ăsta mi-e simpatic, îi dau o mână de ajutor, ăstuia nu, fiindcă mi-e antipatic. Ajuți, pur și simplu, omul în nevoie. Unchiu-meu e credincios, ca tot țăranul, fără să fie însă bisericos. În viață, spune el, străduiește-te să aduni cât mai multe fapte bune, fie că există, fie că nu există Dumnezeu, care să țină seama de ele; dacă n-ai norocul să mori într-o clipă, zice tot el, ai timp să-ți faci inventarul vieții și să regreți că n-ai făcut binele pe care l-ai fi putut face… Și mai este ceva: eu sunt un om singur care știe să prețuiască mâna ce i se-ntinde. „Colecția mea de artă” încerc să fie fapta bună”. Tăceau.

„Florina, mama are… avea o haină de nurci sălbatice pe care cred că n-a purtat-o de douăzeci de ori. E nouă. Te rog s-o primești și mai ales să nu te superi de propunerea mea”. „Radule, eu îți spun bogdaproste și să fie primit. Dar dă-o mătușii tale sau, și mai bine, verișoarei tale de la Câmpina. Cuiva care chiar să se bucure. Acum aș avea bani să-mi cumpăr și eu o haină de blană, e drept că nu de nurci sălbatice… dar pentru ce? Ca s-o păzesc de molii? Am haine pentru toate anotimpurile”. „Florina, m-aș fi bucurat să primești haina mamei, dar de ce să nu fiu sincer și să nu-ți spun că mă bucur și mai mult că n-o primești! Mă faci să-mi amintesc o maximă a unui om de spirit – păcat că i-am uitat numele: „Între materia inanimată și materia animată nu este o deosebire mai mare decât între un om și un caracter”. Radu se-ntunecă, păru că se-adună în sine după ce se risipise, și fără nici un preambul se ridică și plecă. „Și doamna Ghervase vorbea despre oameni care se sinucid fără să-i doară nimic…”, se gândi Florina,

petrecându-l cu privirea pe Radu, o ființă ce-i inspira admirație intelectuală și milă, milă, milă…

Doamna Aimée Pop trăia cu spaima prevestirii pe care i-o făcuse glasul în vila fiului ei de la Sinaia, de-a avea să azvârle pământ peste-un sicriu. Același glas care-i poruncise în Elveția să vină la-nchiderea unor sicrie, în timp ce fiica și ginerele îi mureau într-un accident de mașină. Fără să ceară sfatul nimănui, se dusese la cabinetul de psihiatrie al unei doctorițe, un om blând, cu mult tact și cu multă răbdare, bucurându-se de-o bună reputație. Nu se conformase însă vorbei care te-nvață că la spovedanie și la doctor să n-ascunzi nimic. Îi ascunsese doctoriței povestea acelui glas prevestitor, îi spusese doar că avea coșmaruri în timpul cărora auzea glasuri amenințătoare ce pomeneau numai de nenorociri. „Ca de exemplu?”, întrebase doctorița. După un moment de reflecție, Aimée, destul de ezitantă, răspunsese: „Cutremure de pământ, incendii, inundații, amenințări cu moartea…”. „Vi s-a întâmplat vreodată să auziți vocile astea și-n stare de trezie?”. „Nu”, răspunsese prompt Aimée, care-și jurase că niciodată, nimeni să nu afle taina acelei voci – aceeași – prevestitoare de rău. La această hotărâre se-adăugase și teama ca doctorița să n-o creadă nebună. „Din acele prevestiri și din amenințările pe care le-auziți în coșmaruri s-a adeverit vreuna, în ceea ce vă privește pe dumneavoastră sau pe cineva apropiat? Fiindcă, altminteri, cutremure, incendii, inundații și crime au loc tot timpul pe undeva în lume”. „Nu”, sunase răspunsul.

Doctorița dăduse din cap a dubiu. Pacienta știu că doctorița n-o crezuse. Îi stabilise un tratament pentru o lună, asigurându-i un somn de prunc. Vrând să-și lămurească starea neurologică a pacientei, îi recomandă o rezonanță magnetică nucleară, examen care n-avea să dezvăluie nimic suspect. Nenorocirea începea cu starea de trezie, în care obsesia vocii nu putea fi îndepărtată. Cine n-avusese niciodată presimțiri și vise premonitorii, chiar semne fizice, cum ar fi zbaterea unei pleoape ori a unui mușchi tam-nisam – nu putea-nțelege starea de panică a doamnei Pop; ea aștepta ca din clipă-n clipă să se producă o catastrofă care s-o lovească. Și-ar fi dat viața îmbelșugată pe-a oricărui bătrân care umbla prin gunoaie după ceva lepădat de cei îndestulați, numai să nu mai trăiască starea de groază ce-o bântuia, în așteptarea împlinirii a ceea ce-i vestise glasul. Peste cine avea să azvârle pământ, Doamne, Dumnezeule? Nimic nu-i atenua anxietatea: nici lectura, nici spectacolele, nici televizorul, nimic și nimeni. Nu-și afla nicăieri locul. Nu mai avea răbdare de nimic. Se dusese-n Elveția

la nepoată-sa, Lea, care ar fi luat-o de tot la ea, cu gând să stea măcar trei luni. După două săptămâni plecase însă în Țară. „De ce, bunică?”, o-ntrebase Lea. „Simt că trebuie să mă întorc acasă”, explicație pe care nepoată-sa o luase drept toană de om bătrân.

Vila de la Sinaia a familiei Pop găzduia toate întrunirile mondene ale proprietarilor, întruniri la care participau, în afara familiei, oameni interesanți din punct de vedere al relațiilor sociale și, neabătut, patru scriitori care-nsemnau faima editurii „Alma”, oameni de-un perfect servilism față de puterea numită de ei „schimbare”; scriitori care – dacă le-ar fi fost vremea prin anii '50 – ar fi cântat și ei ca tot omul Partidul, pe Lenin, pe Stalin și măreția Uniunii Sovietice. Unul dintre ei, cel mai expansiv, fiind poet, era într-un permanent extaz în fața tricourilor purtate de Președinte, a apetenței acestuia pentru „băi de mulțime” și a prețuirii pe care le-o arăta oamenilor de artă prin ei patru și prin amiciția față de pictorița Sabina Josan, copiliță pe vremea lui Stalin, care pictase și ea nițel mai târziu băi de mulțime aflate sub un steag pe care se profila visător Lenin. Ce era să facă și ei?

Fetele tinere și frumoase își vindeau farmecele și tinerețea câte unui miliardar, sau mai multora dacă nu era niciunul serios și pus pe-nsurătoare. Ce să facă și ele, ce să facă și ei? În toate domeniile vieții o lege funcționează neabătut: a cererii și-a ofertei. Editura „Alma” îi umplea de bani pe cei patru cavaleri ai artei și-ai înțelepciunii, Titus Pop devenind pentru ei un mare editor, un mare critic literar – evitând să-l numească însă „cel mai mare”, fiindcă erau și alte orgolii de menajat. Puterea, care nu era proastă, simula – sau poate nu simula – că e sensibilă la gâdilituri; și-atunci de ce n-ar fi gâdilat-o?

Tincuța Pop era eminența cenușie care trăgea sforile relațiilor, obligatorii când vrei un loc într-un sistem. Pe cei patru scriitori – care se prezentau și ca un fel de oracole ale neamului – Tincuța îi disprețuia din adâncul sufletului, ea fiind arivistă, însă nu proastă. Avea momente, la Sinaia, când ar fi azvârlit afară din casă toată liota aia de invitați, pe care-n sine o numea „adunătură”, cu excepția câtorva mari profesioniști: medici, fizicieni, ingineri rătăciți printre bancheri, proprietari de mari întreprinderi, de mari hoteluri și restaurante și printre exponenți mai mult sau mai puțin la vedere ai regimului, din structuri ce n-aveau obiceiul să-și decline statutul. În clipele de lehamite, ea se făcea că are treabă, se retrăgea într-o cameră, se trântea într-un fotoliu și fuma țigară de la țigară.

„Nu e ușor pe lumea asta nici să fii ipocrit. La un moment dat ți se face o silă de tot, incluzându-te și pe tine. Cred că dacă aș fi fost măcar cu zece centimetri mai înaltă și mai frumoasă, n-aș fi dat atâta din mâini – dar ce zic? din coate – ca s-ajung unde-am ajuns. Pot să trec la rubrica „plus” cariera lui Bogdan și casa asta în care numai nu m-am zidit. În rest… Mare pricopseală să mănânci la masă cu mărimi, femeile cântărindu-se-n bani după toalete și după bijuterii; o nouă echipă de țoape ajunse, printre ele foste curve. Asta mi-e performanța. Iar Titus, abil, s-a cățărat ca iedera pe eșafodajul înălțat de mine. E drept că a primit cadou editura de la unul dintre cele patru genii naționale și cu stoc de hârtie până-n anul 3000. Nu pot spune că acest bărbat al meu nu știe să se descurce. Și când te uiți la el, are aerul recules al motanului care și-a scos botul din oala cu smântână. Și măcar de ne-am fi iubit vreodată. Când îmi păsa de fustele pe care le-nfoia era din orgoliu. Acuma poate-nfoia și-o parașută… Mă gândesc de multe ori că s-ar prea putea să mor înaintea lui și mă tem să nu-și găsească vreuna „tânără și gospodină”, pusă pe făcut copii, ca s-arunce ancora și să-mi păgubească mie copilul. La gândul ăsta îmi vine să pun o bombă la tot ce-am zidit… Hai să mă mai duc la beleregii ăia de invitați ca să nu creadă că mi-am luat valea”.

Pe soră-sa, Catrina, pe Aura Dănescu, prietenă de-o viață a Catrinei, și pe Magdalena, fata Catrinei, cu bărbatul, îi invita rar Tincuța și numai când n-avea balamuc mare, ci o-ntrunire de familie. Tincuța nu putea spune că o topeau dorul și grija de soacră-sa. Totuși i se părea decent s-o vadă o dată pe săptămână și s-o invite mai ales la Sinaia. Doamna Pop refuzase categoric să mai vină la Sinaia. Pretextul: îi era foarte rău la serpentine. Pe Tincuța n-o afectase acest refuz; și, de altminteri, nici pe Titus. Când se gândea la soacră-sa, Tincuța nu uita că femeia-și pierduse un copil. Fără să fi fost vreodată disensiuni între noră și soacră, nici de vreo mare apropiere și de tandrețe între ele nu se putea vorbi. După ce Iulia și soțul ei muriseră, Tincuța devenise mult mai prevenitoare cu socrii, iar de când plecase la cele veșnice și socru-său îi rugase și pe copii, pe Bogdan și pe Diana, ca oricât de puțin timp liber ar fi avut, să-și găsească un pic și pentru bunica lor paternă.

La fiecare vizită pe care i-o făceau, Tincuța o găsea pe doamna Pop tot mai slabă și mai pirpirie și schimbată – în ce fel, n-ar fi putut descrie cu exactitate. Cu toate eforturile de-a se arăta bucuroasă de vizita copiilor și-a nepoților, doamna Pop i se părea Tincuței măcinată de-o grijă. „Poate ne-

ascunde o boală”, le spusese Tincuța alor săi și o luaseră pe bătrână pe sus și-i făcuseră tot ce se putea face ca examene medicale. „Bine-ar fi să fim toți sănătoși ca ea”, spusese Bogdan și adăugase bătând-o pe doamna Pop pe umăr: „Bunică, ne-ngropi pe toți”. „Să mă ferească Dumnezeu”, sărise ca arsă doamna Pop, albindu-se la față. „Dar știu că e plin de tact fiu-meu”, se enervase-n sinea ei Tincuța. „Dacă ați putea să-mi radiografiați sufletul”, se gândea doamna Pop, fără să se supere pe nepotu-său care, fără nici o rea intenție, dăduse cu bâta-n baltă. „Ce să fac dacă n-am produs un geniu? Bine că l-am văzut cu bisturiu-n mână și bine că nevastă-sa nu e mai deșteaptă decât el”, se auto-consola Tincuța, încercând să nu dea mare importanță gafei comise de fiu-său.

Deși nu se putea plânge de sănătate și de putere nici în privința ei, nici a celor apropiați, la șaizeci de ani trecuți, pe care nu-i arăta – cum se-ntâmplă cu multe femei mărunțele, rămase vrabie-pui – Tincuța avea tot mai multe momente când o ajungea o sastisire și-o neliniște ce-o scoteau afară din casă. Și-atunci apărea ca o furtună la editura lui Titus, unde lua la puricat contabilitatea. Nimeni n-ar fi-ndrăznit să ciupească un creițar, nu pentru că Titus Pop ar fi fost vreun filotim, dar de nevastă-sa le era tuturor frică mai ceva decât de ciuma bubonică.

Doamna Tincuța Pop citea literatura apărută la „Alma” și sublinia tot ce nu era corect exprimat românește, apărând la editură și chemându-i la ordine pe redactorii cărților incriminate. Așa ajunsese să-l cunoască pe Radu Ghervase. Într-o traducere din spaniolă, Tincuța găsise cuvântul catârce. Râsese în primul moment, apoi se-nfuriase și a doua zi, cu noaptea-n cap, tăbărâse la editură și ceruse să-l vadă pe redactorul de carte.

„Sărut mâna, doamnă, eu sunt Radu Ghervase”, spusese tânărul, rămânând stânjenit în picioare. „Ia loc”, îi indicase Tincuța, condescendent, scaunul din partea cealaltă a biroului la care trona ea. „Domnule Ghervase, unde ai găsit dumneata în limba română cuvântul catârcă, plural catârce?”. „N-aveam unde să găsesc un cuvânt care nu există. În limba română există cuvântul catâr, cu pluralul catâri”. „Cartea asta nu e redactată de dumneata?”, și Tincuța îi împinsese-n față traducerea unui roman sud-american. Radu Ghervase nici nu deschisese cartea și-i spuse: „Doamnă, cartea asta a redactat-o o colegă, în timp ce eu eram în concediu. Sunt trecut ca redactor fiindcă eu răspund de spaniolă și de engleză-n editură. Se vede treaba că ambele, traducătoare și redactoare nu știu că numele generic pentru animale nu este de-același gen în toate limbile. Așa se face că mula

și paloma din spaniolă au devenit, pentru cine nu știe acest lucru, catârcă și porumbiță, de exemplu, în loc de catâr și porumbel”.

Radu Ghervase vorbise pe-un ton potolit, ca și când s-ar fi aflat în fața unei eleve dornice să-nvețe carte. La așa ceva Tincuța Pop nu se-aștepta. „Persoana care a redactat textul ăsta a făcut spaniola?”. „Doamnă, asta știe Serviciul Resurse Umane, care până-n '89 se numea Serviciu de Cadre. Să știți că nu eu fac angajările, nu eu aleg traducătorii, nici textele, și nu hotărăsc nici banii pe care-i primește un autor sau un traducător. Și vreau să vă mai spun că în această editură, ca în majoritatea locurilor din lume, sunt oameni care muncesc pentru cât sunt plătiți. Sărut mâna, doamnă”, și Radu Ghervase, fără să aștepte semn că întrevederea cu doamna lu' domn director luase sfârșit, se ridică și plecă.

Atitudinea tânărului negricios și posomorât o descumpăni pe Tincuța, obișnuită să aibă mereu ultimul cuvânt. Ca un angajat al lui Titus să plece din fața ei fără ca ea să-l concedieze nu i se mai întâmplase. Omul fusese politicos, decent, logic. Se purtase cum ar fi trebuit să se poarte oricine e sigur pe meseria și pe valoarea lui. Plecarea intempestivă dovedea că omului nu-i era frică de nimeni și de nimic, așa ca unul care n-are sau nu mai are ce pierde. „E pentru prima oară când am impresia că m-am aflat în fața unui om liber”, se gândea Tincuța. „Cred că-și spunea în sinea lui: „Și ce, dacă e nevasta directorului, trebuie să cad pe spate-n fața ei și să mi se umezească pantalonii? Să și-o poarte sănătos, dom' director”, își continua Tincuța gândul.

„Doamna domnului director știe bine limba română. Cu-atât mai frumos pentru ea, fiindcă am auzit că e bioloagă. Și mai și citește ce publică editura asta. Altminteri, tip de arivistă, nu de parvenită”, se gândea Radu Ghervase, care făcea deosebirea dintre cele două adjective, așa cum se cuvenea unui filolog. Trebuia să recunoască-n sinea lui că, atâta vreme cât îi trăise mama, nu și-ar fi-ngăduit să se poarte fără nici o reținere față de nevasta directorului. Avea să fie dat afară? Ideea nu-l speria. Dacă madam director nu era proastă – și nu era – avea probabil să-i dea peste nas domnului director cu catârcele, dar n-avea să-i pomenească nimic despre întrevederea cu-acel redactor. Conversația cu tânărul în cauză îi crease Tincuței o stare de disconfort sufletesc, asemănătoare, pe plan fizic, cuiului din pantof. Înțelesese din spusele acelui Radu Ghervase că oamenii din editură nu erau mulțumiți – măcar parte dintre ei – de salarii, negociate, ca peste tot, pe ochi și pe sprâncene, ca și tarifele pentru autori și pentru traducători.

Se gândi la cei patru corifei ai „intelighenției” române, cultivați de Titus și de Putere. Titus, având păcatul omului care vrea s-o ducă bine oricând și oriunde s-ar fi aflat, trebuia să facă rabat de la principii – pe care le-ar fi putut enunța, dar cărora nu li se conformase niciodată. Prin urmare n-avea cum să practice altă selecție decât cea făcută de Putere, interesată să-și aibă lăutarii. „Sublimă lipsă de principii”, își spunea Tincuța, recunoscând că din acest punct de vedere ea și bărbatu-său erau frați gemeni. „Voiai casă la Sinaia sau principii?”, se auto-judeca dânsa. Obosise de-atâta slalom social, pentru a se afla în fruntea bucatelor. Până în clipa aceea își dorise mereu să moară ea înaintea lui Titus, fiindcă știa ce mondenitate însemna o înmormântare în lumea din care făceau ei doi parte. „Să se mai ostenească o

dată-n viață și el pentru mine!”. Dar avea tot mai des momente când se gândea cum ar fi arătat fără ea viața celor apropiați. Cel mai greu, social vorbind, i-ar fi fost lui Titus, care nu mișcase-un deget pentru niciuna dintre mondenitățile ce-l propulsaseră, lăsând totul în seama Tincuței. Doar sprijinul unei intelectualități, ai cărei stâlpi de nădejde erau cei patru abonați ai editurii „Alma”, și-l agonisise prin propriul efort.

Primul loc în ierarhia afectivă a Tincuței îl ocupa fiu-său, Bogdan, al doilea – vila de la Sinaia, de care era mândră și de care se simțea legată ca de-o ființă vie. Atâta dor i se făcea de-această casă a vieții ei încât se ducea și pentru câteva ore s-o vadă. Se urca în „Land Rover” și-o pornea voinicește spre Sinaia. Toată lumea-i spusese că asemenea mașină era greu de condus, mai ales pentru o femeie măruntică. În ciuda tuturor așteptărilor, Tincuța dovedise adevărată măiestrie la volanul automobilului. Deși în asemenea mașină părea o păpușă călare pe-un elefant, n-ar fi renunțat de bună-voie niciodată la bucuria pe care o simțea pe drumul București-Sinaia, Sinaia-București. Parcă ar fi participat la un rodeo la care ar fi reușit să domolească un cal sălbatic.

Ultima vizită la editură o făcuse pe Tincuța să-și treacă-n revistă întreaga viață și-i strecurase-n suflet o nemulțumire tulbure. Nu-și închipuise niciodată viața ca pe-o grădină-nflorită. Fără să fi avut fixuri în nici o privință, în afară de dragostea ei unică, neconsumată, nimic n-o mulțumise pe deplin. Își suspectase părinții că-și iubeau mai mult fiica cea mare, căsătoria i se părea ca o a doua slujbă la care avea o condică de semnat, fiul ei, Bogdan, deși frumos, rezonabil și ascultător, nu moștenise inteligența părinților lui, ceea ce-o determinase pe Tincuța să nu mai vrea alt copil. Nu se putea plânge că viața lui Bogdan n-ar fi fost o reușită. Băiatul exercita conștiincios o meserie valabilă oriunde-n lume.

Trebuia să-i recunoască lui Titus meritul de-a nu fi vrut să-și lanseze copilul în gazetărie ori în critica literară. Păcatul multor părinți cu activități artistice era cel de-a dori să-și vadă copiii, aveau-n-aveau talent, urmându-le în profesie. În privința educației lui Bogdan, Tincuța nu-și reproșa nimic. E drept că băiatul era sămânță bună. O dată măcar nu le făcuse probleme părinților. Fire plăcută și sociabilă, știa să petreacă, fără să bată discotecile și barurile. Nevasta fusese precedată de trei iubite: o colegă în timpul liceului și două colege de facultate. Cu Diana – dragoste la prima vedere și căsătorie după zece zile. Și totul mergea bine, fiindcă se iubeau și se completau: el, fire molcomă de parcă l-ar fi făcut numai ardeleano-

armeanul de taică-său, Diana, iute ca fulgerul, făcută parcă de soacră-sa, minus inteligența acidă și replica promptă a acesteia.

„Câte bijuterii am adunat, ca să-i rămână unei străine, iar prin viitoarele ei nurori – altor străine. Și lucrurile-și au soarta lor, ca tot ce se află pe pământu-ăsta. Uite-mă și emițând truisme în chip de mare filosofie! De ce, oare, după întâlnirea cu acest Radu Ghervase – vedetă a Revoluției, vedetă care nu s-a ajuns – de ce oare văd viața în culori atât de sumbre? Probabil fiindcă băiatului ăsta-i țâșnește prin toți porii dezamăgirea. Câte iluzii o fi avut în legătură cu prăbușirea comunismului și cum i s-au dus toate pe apa sâmbetei… eu n-am avut iluzii… La urma urmei am trăit bine și-n comunism, la binele de-atunci punând umărul răposata Iulia, iar acum, de ce n-aș recunoaște că ne numărăm printre profitori… Din exterior, viața mea pare o reușită de zile mari și totuși o rază de lumină, cât de firavă, nu e-n sufletul meu. Și-n ultimul timp și obsesia asta că, după moartea mea, Titus și-ar lua o tinerică, făcătoare de copii, ca să aibă copilul meu partener sau parteneri la moștenirea pe care eu am adunat-o, cu ce eforturi de voință, de chibzuință și, de ce să nu recunosc, de prefăcătorie… Doamne, Dumnezeule! Măcar de-am ști ce-nseamnă viața pe pământ”.

Era un început de septembrie cu frunze încă verzi printre cele îngălbenite și printre cele ruginii, în nuanțe ce-ți luau ochii, sub un soare blând, când Tincuța Pop se urcase-n „Land Rover” și se pornise către Sinaia, de data asta ca să-și vadă nu doar vila, ci și feciorul, nora și nepoții, care petreceau acolo o săptămână. Bogdan și Diana hotărâseră să-și dea la șapte ani băieții la școală, fiind convinși că un an de copilărie fără griji le folosea. Grădinița de limbă engleză, unde mergeau de la trei ani, își începea programul dimineața la ora nouă, deci nu trebuiau treziți cu noaptea-n cap, ca la școală. Mami Cuța, cum îi spuneau ei Tincuței, le adusese un tren electric foarte scump, cu tunele, cu macazuri ce treceau de la o linie la alta, cu locomotivă și cu vagoane, o jucărie care-i făcuse pe cei mici să sară-n sus de bucurie, iar pe adulți să nu se mai clintească de lângă ea. Gemenii moșteniseră firea veselă și expansivă a Dianei. Deși aveau jucării cu carul, se bucurau și-ți săreau de gât pentru orice fleac. Era o plăcere să le faci un dar.

Tincuța ieșise pe terasa dinspre pădure. Înainte de-a pleca, voia să mai respire adierea de brad. Bogdan venise-n urma ei și o luase protector pe după umeri. „Mamă, cu vila asta poți spune că ai făcut o minune. E frumoasă și ne e dragă de parcă ne-am fi născut în ea. Și numai datorită ție”.

„Să nu uiți că banii i-a dat taică-tău… S-o stăpâniți sănătoși, voi, copiii voștri și neam de neamul vostru”. „Stăpână aici ești tu, mamă”. „Trebuie să privim lucrurile-n perspectivă”, o dădu Tincuța pe glumă, fiindcă nu-i plăceau discuțiile cu gust testamentar. Îl lăsă pe Bogdan să-și termine țigara, iar ea se duse înăuntru, aruncă o privire Dianei și nepoților, absorbiți de noua jucărie, apoi intră-n fiecare încăpere și privi totul atent ca și când ar fi făcut un inventar. Avea de ce să fie mândră. Totul era de-un gust desăvârșit; lucruri puține, frumoase și funcționale. „Și toate astea mă fac fericită? Cred că îmbătrânesc și nu mai știu să mă bucur de nimic. Parc-aș fi știut cândva…”.

Despărțirea de ai ei fusese plină de efuziune. După ce o sărută ultimul, Bogdan îi sărută și mâna, ceea ce nu-i stătea-n obicei. Urcată în mașină, le mai făcut semn cu mâna, îi îmbrățișa într-o privire pe ei și vila și-și spuse-n șoaptă: „Cele două creații ale mele: Bogdan și vila”. De ce i se părea necunoscut drumul? Iar curbele parcă se-nmulțiseră și nu se mai isprăveau. Simți o apăsare-n coșul pieptului și o ușoară amețeală. Trase pe dreapta, își lăsă capul pe spate și răsuflă șuierat.

După aprecierea medicului legist, murise cu maximum două ore înainte de-a fi descoperită de Poliția rutieră. De moarte subită. Exclusă orice posibilitate de crimă sau de jaf.

Titus nu precupețise nimic în această-mprejurare, depășindu-și obiceiul de mână strânsă. Doamnele, participante la ceremonie purtau, începând cu Diana, pălării cu boruri mari, părând că lansează o modă. Excepție făceau sora, nepoata și soacra răposatei, ele purtând pe cap voal negru. La mormânt, Aimée auzi limpede glasul poruncitor ce-i prevestise nenorocirea asta: „Aruncă o mână de pământ peste sicriu”, ceea ce bătrâna execută ca un robot programat. Groaza de-a mai auzi vreodată acel glas n-avea să-i mai dea pace niciodată? Acea zi fusese ultima când doamna Aimée Pop mai știuse pe ce lume se afla.

Nepoată-sa, Lea, o luă cu ea la Geneva. Nici un tratament făcut în clinica de geriatrie pe care o conducea și a cărei proprietară era Lea, nu-i folosise. Obișnuiți cu bolnavii de Alzheimer, totuși cazul doamnei Pop li se părea ciudat medicilor: pacienta nu recunoștea pe nimeni, iar tăcerea și-o întrerupea din când în când, rostind – ca pe-o litanie, dar și cu ton de poruncă și cu o voce străină – mereu aceleași cuvinte: „Veniți să-nchideți capacele” și „Aruncă o mână de pământ peste sicriu”, cuvinte ce le fuseseră

traduse medicilor și pe care nici ei, nici Lea nu le puteau lega de ceva din realitate.

Prezentă la-nmormântarea Tincuței, Lea nu auzise pe nimeni rostind cuvintele ce reveneau la intervale fixe pe buzele bunicii Aimée, pronunțate cu o voce stranie, care nu era a ei. Ciudat, de asemenea, cum bolnava mergea la closet, se spăla, se-mbrăca, se dezbrăca singură, la ore fixe. Mânca puțin, cum mâncase toată viața, dar nu era-n primejdie să moară de inaniție. Când i se vorbea, asculta cu mare atenție și un zâmbet senin i se-ntipărea pe chip. Lea era foarte legată de bunică-sa maternă, de la care-nvățase ceva română și ceva armeană, cât să nu moară de foame – cum se spune – și multă bună-cuviință. Se uita la bătrâna care păstra urmele unei mari frumuseți și cu toate că-și pierduse mințile, blândețea, trăsătura sa esențială de caracter, n-o părăsise. Uitându-se, cu duioșie și cu durere la bunica Aimée, Lea își amintea o vorbă a bunică-sii paterne, Judith Herzog: „Cât de ieftin este ceea ce se poate cumpăra cu bani”. „Pe lumea asta nu vinde nimeni sănătate, nici zile”, își spunea Lea, în a cărei viață această observație se-adeverise de timpuriu.

La un an și două luni de la moartea nevesti-sii, Titus Pop oficializase legătura lui cu-o doctoriță în vârstă de treizeci și trei de ani. Titus o cunoscuse din întâmplare, la vreo patru luni de văduvie castă, într-o zi când îl luase pe Bogdan de la spital și-l invitase la restaurant. Între Titus și tânăra doctoriță Corina Bogdan „fraternizarea” se produsese pe loc. Ea, înaltă, cu os mic, frumos învelit în carne, cu o mutrișoară șugubeață, fire veselă și pusă pe glume, exact ce-i trebuia unui bărbat trecut de șaizeci de ani. Fata se dovedise plină de tact: fără să i-o ceară și fără să-i sugereze nimeni, îi comunicase „mirelui” că aveau să se cunune civil, în prezența a doi martori, verișorii miresei, ca apoi să meargă toți patru să prânzească la un restaurant mic și discret, nefrecventat de protipendadă. Părinții doctoriței, modești învățători de țară, nu fuseseră de acord cu-asemenea căsătorie pentru fata lor, copil unic.

În timpul facultății, fata se iubise cu un coleg, fiul unor reputați medici din București. Aceștia nu admiteau ca băiatul lor să se-nsoare cu-o provincială de origine obscură. Conformându-se dorinței părintești, băiatul rupsese legătura dintre el și colega lui, Corina Bogdan, bună de iubită, însă nu de luat de nevastă. Drept care, după ce-i secaseră ochii de-atâta plâns, Corina hotărâse-n sinea ei să dea lovitura la un om cu o situație consolidată: mai întâi, persoana să n-aibă cui să ceară aprobarea ca să se-nsoare, dar să

aibă casă, mașină și bani la teșcherea. Cât fusese rezidentă, nu trecuse prin nici un stagiu fără a i se face propuneri de amor; oameni însurați sau amatori de aventuri și mai ales având părinți care doreau să-și vadă feciorii alături de neveste cu stare, nicidecum lângă vreo sărăcană, ca s-o ia de la lingură.

Citind articolele lui Titus Pop din cotidiene și pe cele din reviste literare, Corina își manifestase decent admirația față de el când îl cunoscuse, ceea ce pe om nu-l lăsase indiferent. Vreo șase luni, legătura lor fusese platonică. Benefică pentru amândoi: Corina avea ce să-nvețe de la Titus Pop, iar el se simțea întinerind în prezența ei. Corina avea marele dar de-a crea o atmosferă voioasă și pașnică, oriunde s-ar fi aflat. Ceea ce nu se putea spune despre răposata, care nu lăsa niciodată să-i scape vreun prilej de-a plasa – ce e drept, cu haz – o răutate. Corina considerase că era de datoria lui să le anunțe fiului și nurorii sale evenimentul și să-ncerce să stabilească relații civilizate între ei și ea.

Bogdan și Diana primiseră vestea neașteptat de bine și fără nici un comentariu cu privire la vârsta Corinei. Ba mai mult, în prima sâmbătă invitaseră noul cuplu la masă. Și Bogdan și Diana o cunoșteau pe Corina de la stagiul ei de chirurgie, făcut în spitalul unde Bogdan era chirurg, iar Diana anestezistă. Știau și despre trecuta poveste de-amor cu fiul profesorului doctor Iulius Chendea. Bogdan și Diana o considerau capabilă, conștiincioasă și foarte agreabilă ca persoană. N-o condamnau pentru căsătorie, chiar dacă era din interes, după decepția pe care-o avusese. Corina fusese atât de marcată de eșecul primei sale iubiri, în care dăruise totul cu entuziasm și fără nici un calcul, încât după matură chibzuință se pusese acuma la adăpostul unui nume, garanție împotriva propunerilor de amor în schimbul unei protecții profesionale și-a azvârlitului de colo-colo, în favoarea unui protejat sau a unei protejate.

Ea îl înțelesese perfect pe-un gazetar care, descoperit ca fost informator al Securității, declarase cu seninătate: „Eu m-am oferit să fiu informator al Securității, ca să n-aibă nimeni unde să mă toarne”. Gazetarului respectiv îi mergea strună și-n regimul post-comunist. Parcă ăsta n-avea nevoie de informatori? Corina nu-și făcea iluzii despre puritatea morală a lui Titus. El era mantaua ei de protecție socială. Avea să se poarte corect cu el și cu familia lui. Îl rugase să-și invite fiul și nora să ia tot ce doreau din casa care-i datora totul răposatei Tincuța Pop. Vrând să se familiarizeze cu noua ei locuință, Corina descoperise niște bijuterii splendide, ingenios ascunse. I le

pusese-n brațe lui Titus și-i spusese: „Bijuteriile astea să i le dai Dianei, fiindcă au fost ale mamei lui Bogdan”.

Nu se gândise chiar deloc să le câștige bunăvoința cu-acest gest, ci socotise că așa se cuvenea și că era bine ca omul să nu se lăcomească, mai ales la agoniseala altuia. În cei șase ani de studenție, cât se legănase în iluzii, abia aștepta căsătoria ca să poată avea copii legitimi, cum învățase ea de la părinți. „Corino, mamă, dacă faci copii să-i faci cu acte”, o sfătuise maică-sa. Cu „furme”, cum încă mai spunea lumea la ea în sat. Nu-și închipuise pe vremea primei și marii ei iubiri că avea să aibă copii cu un bărbat care-ar fi putut să-i fie tată. Peste zece luni de la căsătorie, Corina aducea pe lume o fetiță sănătoasă și drăgălașă, pe nume Ana. O botezaseră nepoții ei, gemenii lui Bogdan și-ai Dianei, copleșiți de propria importanță și de cea a momentului. Botezul avusese loc fără gazetari, fără aparate de filmat, fără „panaramă”: în cadrul strict al familiei. În acele momente, nimeni nu se gândise că cineva, care se temuse de ceea ce-acum se-mplinea, probabil se răsucea în groapă… Morții cu morții…

Magdalena Dragnea, fiica lui Gogu Eremia, le spusese-n treacăt părinților ei – generalul profesor doctor Dragnea și doamna general muriseră – și că Mihu avea de gând să renoveze casa: mai întâi alt acoperiș, cel vechi dând semne de mare oboseală, faianță nouă, gresie nouă, termopan, zugrăvit. Cum nu le-ajungeau banii, iar împrumuturile la bănci erau jaf curat, hotărâseră să vândă garsoniera, zestre a Magdalenei. „Magdalena”, îi spusese taică-său, „rău faci dac-o vinzi. Îți aduce un venit care acuma, cât încă lucrezi, ți se pare că nu e mare scofală. Dar la pensie, ai să vezi ce mult contează. Înlocuirea acoperișului e-o necesitate, restul nu e obligatoriu. Eu nu te sfătuiesc să vinzi garsoniera. E oricând o valoare și nu știi ce-ți rezervă anii ce vin…”. Catrina îi dăduse același sfat, aproape cu-aceleași cuvinte; după o lungă ezitare, adăugase încă un argument: „Magdalena, te-ai fi așteptat vreodată că eu și taică-tău aveam să ne despărțim? Și nici măcar pentru o femeie… Gândește-te bine la ce faci”.

Magdalena vânduse garsoniera. În mintea ei, legătura dintre ea și Mihu nu se-asemăna cu nici o căsătorie dintre câte îi fusese dat să cunoască. Nu-și ascundeau unul altuia un gând, ce plăcea unuia plăcea și celuilalt, aveau aceleași păreri despre oameni, despre artă. Ajunseseră la concluzia că într-o altă existență fuseseră probabil gemeni. Magdalena se-ngrășase într-un an douăzeci de kilograme; dintr-o femeie suplă, de-un metru șaizeci și cinci, ajunsese un butoiaș; care nu-și pierduse nimic din farmecul uman,

kilogramele astea nealterându-i firea, fiindcă n-o jenau decât estetic. Nu făcuse mari eforturi pentru a le da jos, atâta vreme cât pe Mihu nu-l indispuneau. El o săruta cu tandrețe pe gușuliță și pe ceafa de copil gras. „La urma urmei, dacă e să fii părăsită de un bărbat, grasă ori slabă la fel te părăsește. Maică-mea și-a păstrat perfect silueta și…?”, își spunea Magdalena.

Lucia, nevasta lui Mihai Dănescu, lucra, ca inginer chimist, în aceeași întreprindere cu soții Dragnea, pe care-i socotea prieteni de nădejde. Se purtaseră cu ea ca niște frați când îi murise primul bărbat. Mihai Dănescu și Mihu Dragnea se cunoșteau de copii și frecventau aceleași cercuri. Mamele celor doi fuseseră colege de școală și rămăseseră prietene pe viață. Când se recăsătorise, Lucia nu-și dorea altceva decât să-i facă Dumnezeu parte și ei de-o căsnicie ca a soților Dragnea, un model de comuniune între doi oameni.

De la o vreme, Lucia băgase de seamă că Mihu o evita. Nu știa să-l fi supărat cu nimic, încât atitudinea lui i se părea ciudată. Să i se fi urcat la cap fiindcă ajunsese director, fiindcă arabul care cumpărase fabrica îl alesese pe el dintre toți inginerii pentru acest post? Pe cine să fi-ntrebat Lucia de ce Mihu nu-i mai arăta prietenia de-altădată? Pe Magdalena – în nici un caz. Uitase oare cum se-adunau toți trei – Lucia, Magdalena, Mihu – la o scurtă pauză de cafea și râdeau de se prăpădeau de abilitatea Găbiței – secretara fostului director – de-a păpa leuții bărbaților din fabrică, luându-i la rând, „neiertând nici o izmana”, cum se exprima un coleg, trecut și el prin patul Găbiței? Găbița era frumușică și drăcoasă. Mamă a două fete, una făcută la nouăsprezece ani, alta la douăzeci, Găbița, rea de muscă de pe la cincisprezece ani, era divorțată de nu se mai știa când. Bărbatu-său o găsise odată cu unul în pat – o iertase. O găsise a doua oară – o iertase. A treia oară – divorțase. Sub-inginer constructor, se angajase într-o echipă care plecase-n Germania la lucru. Le trimitea fetelor pensia alimentară, fără grijă că le-ar fi păpat-o Găbița, care era o mamă de nesperat și de necrezut pentru cât era de curvă.

De câte ori Lucia se vedea cu Magdalena, Mihu avea ceva de făcut, ceva important ce-i justifica absența. Băgase de seamă și Mihai schimbarea lui Mihu în ceea ce-i privea. Lucia, cu-o strângere de inimă, îl întrebase totuși pe-un fost coleg al ei de facultate, coleg și de slujbă, dacă el avea vreo idee de ce-o evita Mihu. „Lucia, fetițo, de când s-a-ncurcat cu Găbița, pare

supărat pe toată lumea și dac-ar putea ne-ar ocoli pe toți. E greu să-ți fie-n întreprindere cu tine și nevasta și amanta. Înțelege-l și pe el”.

Găbița nu făcuse nici o taină din nici o legătură de-a ei, afișând-o ca pe cel mai firesc lucru. În idila cu Mihu Dragnea o luase cu binișorul, vizând la mai mult decât la ceea ce i se oferise până-n acel moment. Dintre partenerii ei de joacă nu fusese măcar unul ușă de biserică; n-o așteptaseră pe ea ca să-i inducă pe calea adulterului. Toți acești foști parteneri erau antrenați în aventuri galante, fără consecințe pentru casă și pentru nevastă. Mihu Dragnea, fidelitatea maritală întruchipată, era o pradă ușoară: trecut de cincizeci de ani – vârsta cea mai primejdioasă pentru bărbați, mai ales când nu și-au încurat caii la tinerețe – trebuia fript pe-ndelete și flatat cu dibăcie; iar când ajungea să ardă cu vâlvătaie trebuia-nceput marele atac spre-a-l păstra pe el și-a-i alunga nevasta: cât mai multă pasiune și drăgălășenie cât cuprinde față de el, cât mai vulgare mijloace față de nevastă, ținând seama că era o doamnă, deci ușor de speriat. Lucia nu bănuia la ce atacuri telefonice era supusă Magdalena, atacuri despre care, timp de trei luni, nu-i pomenise nimic nici măcar lui Mihu. „Auzi, graso, cât mai ai de gând să-ți pedepsești bărbatul cu slănina aia puturoasă? Ce-aștepți de nu te cari la mă-ta sau la tac-tu?”. Atâta vreme cât aceste gingășii verbale îi erau adresate la ore acceptabile, Magdalena tăcuse și răbdase. Când începuseră atacurile de noapte și o ploaie de pietre îi crăpase un termopan, își întrebase deschis bărbatul: „Mihule, ce ai de gând?”. „Cred că ar fi bine să stai o vreme la maică-ta”. Era de-ajuns o măciucă la un car de oale.

Magdalena își făcuse bagajul, luându-și obiectele de-mbrăcăminte, plapuma, perna și ceva lenjerie de pat. A doua zi după ce se instalase la maică-sa, mersese la Bancă să-și scoată banii rămași de pe garsonieră – în urma renovărilor din casă – depuși pe numele ei, iar la condiții de retragere figurând Mihu. Dat fiind dușul terapeutic pe care i-l administrase bărbatul-său, după treizeci și trei de ani de armonie, nici o surpriză nu mai putea să apară la orizontul de păcură al Magdalenei. Și, totuși, i se tăiaseră picioarele când la ghișeul de la Bancă i se spusese că depozitul fusese lichidat cu-o lună înainte. A doua zi, la slujbă, cu tonul cel mai blând, îi spusese împricinatului: „Mihule, nici măcar dobânda nu mi-o dai? Știi bine că eu n-am nici un ban”. „Săptămâna viitoare iei leafa. Eu nu-ți pot da un leu măcar. Am mare nevoie de bani”. Și dăduse neputincios din mâini, ca în fața unei fatalități.

Mai târziu, când Magdalena se obișnuise cu ideea că pe lume nu trebuie să juri pentru nimeni, îl întrebase: „Mihule, spune-mi și mie prin ce te-a cucerit Găbița? De fapt, te-a subjugat”. „Mi-a spus că sunt cel mai bun din câți bărbați a cunoscut ea”. Oricât de sceptică devenise Magdalena în privința oamenilor, la asemenea replică totuși nu se-aștepta. Se abținuse să-l întrebe în ce sens era „bun”. De ce să mai întindă rahatul pe covor, când știau amândoi ce-nsemna „bun” pentru Găbița, a cărei viziune sexuală asupra lumii, precum se vedea, îi folosise, nu glumă. Magdalena se simțea ca după o anestezie generală, când omul încă nu știe dacă visează ori se-ntoarce în lumea din care evadase un timp. Se uitase la bărbatu-său ca la un om bolnav. Era limpede că situarea în fruntea unei asemenea ierarhii îi luase mințile. Magdalena era la o vârstă când nimeni nu te mai angajează. Rămânerea ei în fabrică depindea, fără-ndoială, de bunăvoința lui Mihu, înscăunat director, pe merit altminteri.

Găbița se-arătase generoasă: nu-i impusese lui Mihu să-și dea afară de la slujbă fosta nevastă. La puțin timp după ce Magdalena plecase de-acasă, primise citație de divorț. Pentru a simplifica lucrurile, care n-aveau cum să se mai dreagă, Magdalena acceptase propunerea avocatului angajat de Mihu: și anume, despărțirea în cazul soților Dragnea se producea cu acordul ambelor părți. Cum nu cerea nimic din toate lucrurile aflate-n locuință, Magdalena nu-și angajase apărător, așa că la tribunal se prezentaseră ea și avocatul lui Mihu. Divorțul se pronunțase foarte repede, iar căsătoria dintre Găbița și Mihu avusese loc îndată ce Tribunalul emisese hotărârea de divorț; apoi, mirele adoptase oficial fetele Găbiței, tatăl acestora neopunându-se, fiindcă banii de pensie alimentară – pe care nu mai urma s-o plătească – nu-i spărgeau punga. Cea de-a doua doamnă Dragnea, îndată ce devenise madam director, devenise „doamnă” din „Găbițo”, cum i se-adresa toată lumea până la fericitul eveniment. Nu făceau excepție de la noua regulă nici foștii amanți ai noii „doamne a lu' dom' director”, foști de care era plină fabrica.

Nu trecuse mult de la venirea Magdalenei sub acoperișul matern și Catrinei Eremia i se depistase un cancer la ficat. În fața unei asemenea vești, divorțul începea să i se pară Magdalenei un lucru oarecare. Amândouă evenimentele contribuiseră însă major la diabetul pe care și-l descoperise și ea. Magdalena-și anunță tatăl de boala Catrinei, trecând-o pe-a ei sub tăcere, fiindcă două măciuci în capul unui singur om însemnau prea mult. Gogu Eremia se prezentase la fostul său domiciliu și i se-adresase nevesti-

sii fără preambuluri, ca și când nu s-ar fi despărțit niciodată: „Catrina, mi-a spus Magdalena despre ce este vorba. Dacă n-ai nimic împotrivă, eu vin, să fiu lângă tine”. Catrina doar că nu murise când îl văzuse-n pragul apartamentului. La propunerea lui, Catrina răspunsese cu glas pierit: „Vino”.

Gogu își adusese hainele, cărțile și icoana cu Sfântul Gheorghe, darul Florinei. Catrina se simțea foarte jenată pentru răceala pe care, fără motiv, i-o arătase Florinei după '89, și nu știa cum să dreagă relațiile cu ea. „Simplu: îi dai un telefon și-o inviți pe-aici. Florina, trecută prin atâtea greutăți, fii sigură că nu-ți poartă pică. Nu e deloc ranchiunoasă”. Spre a dovedi o dată-n plus că unchiu-său nu se-nșelase, Florina venea în fiecare duminică la ei la masă, umplând port-bagajul mașinii cu crătiți, cu oale de mâncare gătită. Divorțul Magdalenei nu fusese o surpriză pentru Florina. Lucia Dănescu îi povestise cu lux de-amănunte amorul lui Mihu Dragnea cu Găbița. Cei doi ajunseseră fabula întreprinderii: nu era colț mai întunecos în care să nu-i fi surprins cineva sărutându-se cu pasiune, depistarea fiind ușurată de gemetele Găbiței. „Ferească Dumnezeu să ia foc paiele uscate”, trăsese concluzia Lucia Dănescu, în ceea ce-l privea pe Mihu Dragnea.

Boala mătușă-sii Catrina, însă o amărâse mai mult decât s-ar fi așteptat după ani buni de îndepărtare, ani în care, de sărbători, Florina îi telefonase totuși. Diabetul Magdalenei o-ngrijora, mai ales fiindcă bolnava nu ținea un regim strict. Pofticioasă din fire, o dădea adesea pe de lături cu alimente interzise diabeticilor. Singurul lucru bun era întoarcerea lui Gogu la nevastă-sa. Îl afectase mult divorțul Magdalenei care, de bună-credință, semnase o poliță-n alb și pierduse totul. Oare în treizeci și trei de ani, ea n-adusese nimic în casa ce i-o lăsa plocon Găbiței? Firesc ar fi fost să ceară evaluarea bunurilor și despăgubiri. Dar când moartea le stătea în spatele ușii, la ce bun s-o mai fi certat pe Magdalena, pe care soarta și încrederea în oameni o pedepsiseră destul?

De când se regăsiseră, Gogu și Catrina își depanau mereu amintirile: călătoriile peste hotare evocate cu albume alături, cu pliante, cu însemnări făcute într-un caiet și de unul și de celălalt. Circuitele prin Țară, cu opriri în locuri de-o mare frumusețe. Deși nu văzuseră întreaga lume, credeau că Peștera Urșilor și Cheile Dâmbovicioarei erau fără pereche. „Sfârșitul meu e trist, îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru clipele de neuitat pe care mi le-a dăruit, ție și mie”. Și Catrina căuta mâna bărbatului său.

Începuseră durerile și odată cu ele administrarea de calmante din ce în ce mai puternice, menite să domolească suferința inducând o stare de semi-conștiență. Într-un moment de trezie, Catrina îl luase de mână pe bărbatu-său și-i șoptise: „Goguleț, ascultă-mă, te rog, fiindcă nu știu când am să mai fiu lucidă. Să știi că n-am iubit pe nimeni așa cum te-am iubit pe tine. Știu că te-am dezamăgit cu lipsa mea de personalitate. Tincuța, fie iertată, era convinsă că părinții noștri țineau mai mult la mine. De-asta cred că m-am lăsat dominată de dânsa, urmând-o ca oaia. Te rog să mă ierți!”.

Trecu sub tăcere atitudinea față de Florina, adoptată și ea tot la porunca Tincuței. „Tu nu-ți dai seama că asta se simte cu musca pe căciulă? De ce crezi că nu face caz de taică-său, mort în pușcărie? Te rog să faci bine și să te descotorosești de individa asta”, se exprimase Tincuța, după '89, la adresa Florinei. Iar ea, Catrina, ca proasta, se conformase. „Dacă Florina ar fi avut de-a face cu Securitatea, ar mai fi fost exmatriculată de la Medicină? Și dacă n-ar fi avut de-a face cu ei până la exmatriculare, n-ar fi fost atunci momentul bun să-și ofere serviciile acelei instituții și să fie reprimită-n facultate? Până-n '89 se temea omul și de umbra lui. Și acum e altfel? Să condamni un om fiindcă nu aderă la politica nimănui? Că nu leșină de plăcere în fața democrației de la noi, unde numai morții din cimitire n-au fost privatizați?”. Durerile îi tăiau din nou orice gând.

Mihu Dragnea aflase la slujbă ce se petrecea cu Magdalena și cu fosta lui soacră. Singura veste bună în ceea ce-o privea pe Catrina era întoarcerea doctorului Eremia la fosta sa locuință. Mihu intrase ca o furtună în biroul Magdalenei și o-ntrebase pe ton de admonestare: „De ce nu mi-ai spus? Trebuie să aflu de la străini?”. „Ce să-ți fi spus?”. „Despre boala mamei tale și despre diabetul tău”. „De ce să-ți fi spus?”. „Nu suntem nici primii, nici ultimii oameni care-au divorțat. Asta socot că nu ne-mpiedică să rămânem în relații umane”. „Nu cred că suntem în relații sub-umane. Dar… n-am crezut că te mai interesează ceea ce se-ntâmplă cu mine”. „Aș putea să trec s-o văd și eu pe maică-ta?”. „Totul e s-o găsești într-o stare de trezie. Are dureri mari, iar calmantele sunt pe măsură”. „Și-atâtea calmante nu-i fac rău?”. „De-aici încolo, bine nu-i mai face nimic. Dacă vrei să vii, vino”.

Magdalena își prevenise părinții cu privire la o eventuală vizită a lui Mihu. „N-are decât să vină”, spuseseră într-un glas Catrina și Gogu, resemnați ca în fața unui rău inevitabil. Mihu își anunțase de la un telefon public vizita. Adusese un carton de joffre, o sticlă de șampanie demi-sec franțuzească și un buchet de garoafe de câte culori avusese florăreasa,

căreia-i ceruse să le-nvelească în celofan și-atât. Mașina și-o lăsase pe-o străduță, cam la două sute de metri față de blocul familiei Eremia, atât se temea să n-o supere pe Găbița, presupunând că i-ar fi recunoscut cineva mașina și s-ar fi apucat să trăncănească. Își pregătise o minciună-alibi, cum fac hoții și criminalii: parcase mașina în spatele unui restaurant. Ce-ar fi căutat el acolo? S-ar fi văzut cu niște parteneri străini, amatori de bucătărie românească. Firma restaurantului era o perlă a-mpreunării gen crocodil cu girafă: Restaurantul Elite și dedesubt – Bucătărie românească. O rudă apropiată a lui Napoleon Gâlmă, din onomastică.

Ori de câte ori avea să mai treacă pragul Magdalenei, Mihu Dragnea avea să recurgă la mijloace de prudență conspirativă, mânat de grija de-a n-o supăra pe Găbița și de frica de scandal. Devenită nevastă, Găbița arbora niște principii maritale stricte, menite să le fie pildă fetelor ei. Lucia Dănescu, urmărind evoluția Găbiței, trăsese concluzia că e bine să te ferească Dumnezeu de curva pocăită, ca și de zelul neofiților.

De când Catrina Eremia se simțea tot mai rău, Florina trecea zilnic s-o vadă, un fel de-a spune, fiindcă le făcea cumpărăturile, ordine prin casă, dorind să le fie cât mai de folos unchiului Gogu și Magdalenei. Nu era nimeni mai în măsură decât ea, Florina, să știe ce-nsemna, într-o nenorocire, să ai pe cineva alături. De-aceea le fusese recunoscătoare, fără pauze, unchiului ei și mătușă-sii prin alianță, cu tot „embargoul” pe care aceasta i-l impusese după 1989. Nu uitase că ei, singurii, nu se descotorosiseră de ea și de maică-sa, pe care boala o făcuse greu de suportat, prin muțenie și prin totală neparticipare la viață. Asistând la chinurile Catrinei și comparându-le cu sindromul melancolic al Vetuței Diaconu, Florina rămânea la vechea ei părere că nimic nu era mai distrugător, pentru cei din jur, decât boala psihică a cuiva, fiindcă te face tot timpul să-ți dorești să termini cu viața. Și când murise doctorul Nicolae Dănescu, dânsa ce s-ar fi făcut fără unchiu-său, atât de blând și de cald, și fără Mihai Dănescu, față de care n-avea de ce să-și ascundă jalea.

Într-o zi, conducând-o la mașină, Gogu Eremia îi puse Florinei o mână pe umăr și-i spuse cu nostalgia celui care-și amintește momente pe care n-avea să le mai trăiască niciodată: „Florina, dac-ai ști cât îmi lipsesc duminicile noastre…”. „Și mie, unchiule. E bine să ai ce să-ți amintești, ca să mai înseninezi prezentul”. De când Catrina căzuse la pat, angajaseră o infirmieră care stătea toată ziua lângă bolnavă. „Ce lucru-ngrozitor e s-ajungi un obiect la mila cuiva. Mă gândesc doar cu-o singură spaimă la

moarte: că are să fie cineva obligat să umble cu trupul meu inert. Că n-am să mai pot să mi-l îngrijesc singură. Impudoarea asta a morții mă-ntristează și mi se pare nedreaptă. Cât despre viață, ce să mai spun cât e de dreaptă și de logică… Afară de câteva clipe de exaltare – dacă ai parte – restul, e de-o banalitate… ba chiar de-o stupiditate…”.

După ce i se-administrau calmantele, intrată într-o stare de destindere și de inconștiență, Catrina recita versuri în franțuzește și-n românește, cu un glas atât de stins, încât trebuia să-ți apropii urechea de buzele ei ca să pricepi ceva. Din când în când spunea: „Tincuța, nu-i lua inelul. Tu ai atâtea. Mama i l-a dat”. Florina era singura care știa că bolnava retrăia un moment petrecut cândva în viața reală și nu o-nchipuire creată de calmante. Însemna că întâmplarea cu inelul – care pe Florina o umilise și-o dezgustase – nu se ștersese din mintea Catrinei. Oare Tincuța și-o mai fi amintit vreodată acel moment?

Gogu Eremia făcuse un infarct. Singur își chemase ambulanța, spunând că era medic și cerând să stea de vorbă cu acel coleg care urma să-l vadă. Florina îl însoțise-n ambulanță, unsese toate osiile și nu plecase de lângă el pân-a doua zi, având grijă să-i telefoneze Magdalenei și s-o roage, în cazul unor stări de conștientă ale Catrinei să-i spună orice minciună, cât de cât plauzibilă cu privire la soțul ei, însă nu adevărul. Florina se ducea dimineața la spital, Magdalena – după-amiază. „Tată, cum îți merge?”. „Bine, zic eu, cum zic și medicii”. Magdalena știa că maică-sa pășea pe ultima ei sută de metri. Se obișnuise cu gândul ăsta. Catrina Eremia nu mai trăia: vegeta. Plecarea ei din viață ar fi-nsemnat o mântuire pentru toți.

Magdalena însă nu putea accepta gândul despărțirii de taică-său, bun, zdravăn, sănătos. Luciditatea ajunsese pentru ea echivalentul sănătății. Cât erai lucid, te mai puteai bucura de ceva, mă rog, vorba vine; oricum, îți mai rămânea posibilitatea să citești o carte, să asculți muzică… De când maică-sa-și descoperise boala, Magdalena aștepta scadența. Dar ca să-l vadă și pe taică-său urmându-i curând nevesti-sii sau precedând-o nu-i intra în cap. „Magdalena” – își luase taică-său inima-n dinți să discute amândoi deschis – „știi foarte bine cum este cu zilele omului. Pe mine te rog să mă incinerezi și să-mi pui urna lângă a Vetuței. O slujbă scurtă, o colivă la plecare. Fără lume, fără coroane și, pe urmă, fără parastase. Probleme cu moștenirea, nici cu apartamentul, nici cu garsoniera mea, n-o să ai cu nimeni. Ești singura moștenitoare a Catrinei și-a mea. Nu fi tristă. Discuția asta nu-mi scurtează viața”, și o trăsese spre el, o mângâiase pe obraz și-o sărutase pe frunte.

Oricât de firească era o asemenea discuție între un părinte, mai ales bătrân, și copilul său, Magdalenei îi adusese încă o spaimă-n suflet. Logică, lucidă, fire bună, fără o privire mohorâtă asupra lumii, i se părea că soarta prea-i adusese în ultimul timp durere peste durere. În fața despărțirii, după treizeci și trei de ani de-un bărbat pe care-l socotise omul vieții ei – de fapt, singurul bărbat pe care-l cunoscuse intim – se străduise, cât îi stătuse-n puteri să-și păstreze firea: nu se plânsese, nu făcuse pe victima, dar nici pe fericita. Se purtase decent și demn, socotea ea și pe bună-dreptate. Despărțirea definitivă de părinți aparținea ordinii firești a existenței; și totuși… „Cum are grijă viața să-ți corecteze un necaz, oricât de mare, printr-o nenorocire. Despărțirea de Mihu, cu toată bravura mea, fiindcă de bravat n-am bravat – adică n-am zis „uf, bine că ne-am despărțit” – mi se părea o catastrofă până s-a-mbolnăvit mama. Infarctul tatei mi-a arătat că e totdeauna loc de mai rău. Doamne, de le-aș putea îndura pe toate și să rămân cu mintea-ntreagă”, se gândea Magdalena.

Vladimir Mankiewicz era la Viena, trimis de firma unde lucra. Florinei i-ar fi fost și mai grea a doua despărțire de Vladimir, dacă unchiul și mătușa ei ar fi fost sănătoși. Evenimentul, asemeni lucrului obișnuit, are valoare în funcție de contextul în care se petrece. Cu toată bătaia de cap pe care-o implica noua lui funcție și mai ales plecarea într-o țară străină, Vladimir găsea timp s-o vadă pe Florina fie și zece minute și să-și arate amărăciunea în fața unei despărțiri pe care n-o dorise. „Dacă nu te-aș lăsa atât de singură… Uite, aș vrea să te știu măritată…”. „Și nu știi un băiat bun care să mă ia de nevastă?”, încerca Florina să-ndulcească pilula amară, dând-o pe glumă. „Vladimir, sunt oameni sortiți să n-aibă viață de cuplu. Eu am avut măcar doi ani cu tine. Și am ținut doi ani și loc de mamă. Un element lipsește din palmaresul meu: n-am născut pui vii, pe care să-i hrănesc la sân. Dar tu și Alexandru mi-ați umplut viața de femeie”. „Aș vrea să știu că este lângă tine un om puternic pe care să te bizui. Să nu mă-ntreb tot timpul: „ce-o face fata aia?”. „O am pe Magdalena, care e-un om curajos. O să fim două nevoi care-au să se proptească una de alta! Vladimir, lucrul cel mai important pentru oricine, cred eu, este liniștea pe care-o ai când ți-ai făcut datoria. Și să fii convins că mi-ai dăruit și mie doi ani de-mplinire, doi ani frumoși”.

Alexandru venise direct de la școală ca să-și ia rămas-bun de la Florina. Se cuibărise la pieptul ei și-i spusese cu un glas înecat în lacrimi: „Florina, de ce nu ești tu mama mea?”. „Fiindcă soarta a vrut să ai altă mamă, care te

iubește, să ai și-o soră, să ai tată… N-ai de ce să te plângi”. „Ne-a spus la română că un mare scriitor știe să creeze atmosferă, adică să te facă să te simți ca și când ai fi personaj din carte”. Florina îl privise întrebător, nebănuind unde voia băiatul s-ajungă. „Eu m-am gândit numaidecât la tine și la mama…”. „De ce?”. „Tu creezi o atmosferă de liniște, mama – nu. Ei tot timpul îi sare țandăra din câte ceva”. „Voi, ceilalți trebuie să nu-i dați motive să-i sară țandăra. Învață-te, Alexandre, să iei oamenii așa cum sunt, mai ales când fac parte din viața ta: părinții pentru copii, copiii pentru părinți. Promite-mi”. Băiatul ridicase mâna ca la jurământ.

Unchiu-său Gogu i se păruse Florinei mai palid decât în ziua precedentă, iar mâinile i se subțiaseră și deveniseră transparente. „Să-ți dau nițel compot, unchiule?”. „Nu. Stai lângă mine și spune-mi ce face Catrina și cum suportă Magdalena”. „Ce să-ți spun? Tanti Catrina de-o săptămână e-n aceeași stare, iar Magdalena e pregătită… S-a obișnuit cu ideea… cu inevitabilul”. „Ar trebui să se obișnuiască și cu…”. Se oprise fiindcă observase cum pălise și cum tresărise Florina. „Aș vrea să vă știu împreună pe tine și pe Magdalena. Și să-l tolerați pe Mihu, cu toate păcatele lui. Rămâne, totuși, un om față de care Magdalena poate să deschidă gura la o nevoie. Și Vladimir Mankiewicz este un om de nădejde. Păcat că pleacă. De la distanță e greu să-i sari cuiva în ajutor. Radu Ghervase e un om admirabil, dar neînarmat în fața vieții. Are el nevoie de ajutor moral”. „Mie-mi spui”, se gândea Florina. „Radu trece zilnic să mă vadă, fie și-un minut. „Florina, vin să respir același aer cu tine ca să pot rezista poluării din jur”. Doamne, cum poți înzestra un om cu-atâta minte și să nu-i dai pic de curaj?”. „Unchiule, Radu e neînarmat în fața dezamăgirii: dezamăgit de Revoluție, dezamăgit de iubită și de oamenii în care-a crezut”. „Dezamăgit, dezamăgit… Dintre toate ființele de pe pământul ăsta câte n-or fi dezamăgite? Cred că omul a fost creat să se dezamăgească mai întâi pe sine însuși și-apoi ca să dezamăgească întreaga fire. Să te bucuri cât de puțin e-o mare binecuvântare de la Dumnezeu: este contraponderea dezamăgirii”. Tăceau amândoi. Gogu Eremia privind în gol, iar Florina mângâindu-i abia simțit o mână. „Florina”, îi șopti unchiu-său, „te rog, du-te la geam… Duminicile noastre… Vreau să-ți vină lumina din stânga. Vreau să plec de-aici cu imaginea ta… cea mai frumoasă dintr-o viață… Vreau…”. Și plecase.

Catrina Eremia murea la o săptămână după bărbatu-său. Încă de la-nceputul bolii o rugase pe Magdalena s-o înmormânteze în același loc cu

părinții ei, farmaciștii Șoimaru.

Stând rezimată de-o cruce, în timp ce Florina și Radu Ghervase terminau de așezat coroanele și florile peste criptele ce-i adăposteau pe farmaciștii Șoimaru și pe cele două fiice ale lor, Catrina și Tincuța, Magdalena își spunea în gând: „Un capitol încheiat în viața mea. Încă unul”.

Titus și Bogdan Pop, anunțați de moartea Caninei, veniseră de la-nceputul slujbei de-nmormântare și stătuseră până la sfârșit. Se-apropiaseră de Magdalena, o-mbrățișaseră. Aduseseră o coroană frumoasă, pe panglică având scris: „Ultimul omagiu adus Catrinei de familia Pop”.

Catrina îi lăsase Magdalenei o listă de persoane, cu numerele lor de telefon; acele persoane care să fie anunțate când ea avea să se sfârșească și pe care și le dorea la-nmormântare. Florina, în doliu, stătuse cu un pas în spatele Magdalenei cât ținuse slujba, iar după ce se-așezase pisania, ea și Radu se-apucaseră să aranjeze florile pe mormânt. Florinei i se păruse că nu se cuvenea să i se prezinte și ei condoleanțe. La fel procedase și la incinerarea lui unchiu-său.

Mihai și Lucia Dănescu veniră, o sărutară și dădură mâna cu vărul lor, Radu Ghervase. Doamna doctor Aura Dănescu și cei doi Pop, Titus și Bogdan, îi aruncară Florinei o privire greu de interpretat: nici ostilă, nici prietenească. Ceva între „parcă o știu de undeva” și „ce caută asta aici?”. Florina înclinase ușor capul, ceea ce echivala cu un salut timid. Titus Pop o-ntrebă pe Aura Dănescu, în timp ce se-ndreptau spre ieșirea din cimitir, cine era doamna care aranja florile pe mormânt împreună cu un redactor de la editura lui, de altfel bine cunoscut de toți cei din jur. Îi răspunse Mihai Dănescu: „Florina Diaconu, verișoară primară cu Magdalena, din partea doctorului Gogu Eremia. Doctorul era frate cu mama Florinei”. „A, da, acum știu cine e”, se dumiri în sine Titus Pop. Îi sună în minte glasul Tincuței, blagoslovindu-le pe Vetuța și pe fiică-sa, Florina. „Vetuța e zurlie, bună de nimic, iar fie-sa, Florina, o profitoare care le mănâncă mâncarea părinților noștri”. Tocmai atunci se găsise și Mihai Dănescu să completeze prezentarea Florinei: „Florina a făcut enorm pentru răposații Gogu și Catrina Eremia. La cot cu Magdalena”. „Catrina îi era foarte recunoscătoare”, adăugase Aura Dănescu, ea fiind o partizană a adevărului, mai ales de când se convinsese că Florina era doar prietenă cu Mihai și n-avusese niciodată intenția de-a pune laba pe el.

Trei colege de slujbă ale Magdalenei aduseseră o jerbă și participaseră la ceremonie. Printre ele trimisese și Mihu Dragnea o coroană pe-a cărei

panglică scria: „Ultimul omagiu adus de Mihu Dragnea doamnei Catrina Eremia”. Și pe panglicile de coroane mortuare se aflau formulări-tip, cu mici variațiuni, ce aminteau de lumea celor vii în care orice adresare către o autoritate începea cu „Subsemnatul, Cutare…”.

Pentru Florina Diaconu, joia era zi de mers la crematoriu, la urna maică-sii și, mai de curând, la aceea a unchiului Gogu. Până la moartea doctorului Dănescu, Florina mergea sâmbăta la crematoriu. După moartea lui, se ducea joia, știind că sâmbăta era ziua când doamna doctor Aura Dănescu mergea la cimitir. În atâția ani de la moartea lui, Florina o dată măcar nu-i pusese o floare doctorului și nu-i aprinsese o lumânare. De când el plecase dintre cei vii, îi ocrotea numele așa cum i-l ocrotise cât se aflase printre ei. Florina se ferea să lase vreun semn care să-i stârnească întrebări Aurei. Nici măcar nu stătea pe banca de lângă locul de veci al doctorului.

Se așeza la câțiva metri distanță, lângă mormântul unui aviator. Acolo punea florile și aprindea lumânările. Se ferea de candelărese, bune psiholoage și bune informatoare, se ferea să-ntârzie la mormântul omului pe care-l iubise mai mult decât pe oricine. Oricând o candelăreasă ar fi putut s-o-ntrebe pe doamna doctor cine era tânăra care-i aducea flori și-i aprindea lumânări „lu' domnu' doctor”. Mihai Dănescu era singurul care, fără s-o fi-ntrebat nimic pe Florina, știa cine și-l „amintise” pe Fred. Pe lespedea aviatorului era scris, ca o iscălitură, un singur cuvânt: „Fred”, iar pe monumentul ce nu depășea un metru înălțime, un altorelief înfățișa un avion stilizat, semănând a pasăre cu aripile frânte; acest amestec de avion cu pasăre sugera atâta suferință, încât ți se umpleau sufletul și ochii de lacrimi.

Într-o zi, Mihai, din ușă, pe nerăsuflate, îi spusese Florinei: „Am aflat de la o doamnă foarte bătrână că aviatorul nostru de la „Bellu” – Fred – este modelul personajului cu-același nume din Patul lui Procust și că doamna l-a cunoscut și pe Camil Petrescu, de la care – așa spune dânsa – a aflat că personajul din roman a existat în realitate și este cel cunoscut de dânsa”. „Dumnezeule! Doamna asta l-a cunoscut pe aviator. Când am văzut numele pe lespede am tresărit ca și când l-aș fi cunoscut pe omul care se chemase așa. Am știut că mai întâlnisem numele ăsta undeva…”. „Doamna se mira că, după zeci de ani cât mormântul fusese părăsit, se aflase cineva care să-l îngrijească. Cine oare își mai amintise de Fred după atâta uitare?… Eu ce era să-i spun?…”. Florina își acoperise fața cu palmele și plângea lin, fără suspine. Când Mihai se-apropiase de ea, Florina se ridicase și-și lipise

obrazul de umărul lui. Cu voce întretăiată îi șoptea ca pe-un cântec de leagăn: „Ce era să-i spui? Ce era să-i spui?”.

Unchiu-său, Gogu, se dovedise cel mai longeviv din neamul Florinei dinspre mamă. Se stinsese fără suferințe, bun, zdravăn, sănătos, drept ca bradul și la o vârstă când puțină lume din generația lui mai era-n viață. De la sărbătorirea a cincizeci de ani de la absolvirea facultății se-ntorsese tare trist: abia o treime se mai prezentase. „Și ăștia, săracii, ca niște pui de bogdaproste. La pensiile noastre, la ce să te mai aștepți?”. De când se despărțise de Catrina și până ce boala ei îl adusese înapoi la domiciliul conjugal, Gogu Eremia fusese, cu duminicile lor, o permanență în viața Florinei. Ultima lor întrevedere o pusese pe gânduri abia la un timp după moartea lui. „… Cu imaginea ta… cea mai frumoasă dintr-o viață”. Florina își impunea să nu dea nici o interpretare acestor cuvinte. Socotea că tainele celor vii și ale celor morți trebuiau respectate în egală măsură. Trebuia să nu uite că unchiul ei dorise să le știe pe Florina și pe Magdalena apropiate pentru cât aveau de trăit. Florina își însușise acea dorință ca pe-o moștenire prin testament. Rămânea de văzut în ce măsură era dispusă Magdalena să i se conformeze.

După trei încercări majore, Magdalena, stoarsă de puteri, continua totuși să lucreze, pentru niște bani pe care-i adăuga unei pensii ce greu ar fi acoperit cheltuielile unui om sănătos, cu-atât mai puțin pe-ale unui diabetic. Florina așteptase din partea Magdalenei propunerea unui mod de viață care să le cuprindă pe ele două, propunere ce-ntârzia. Florina își dădea seama că putea s-aștepte pân' la Ziua-de-Apoi o inițiativă din partea cuiva care, după ce-și investise într-o casă și o garsonieră de zestre tot ce câștigase în treizeci și trei de ani, în urma unui divorț se-alesese cu praful de pe tobă. Se hotărî să ia taurul de coarne și să intervină – cu menajamente, dar să intervină – în existența Magdalenei, care semăna cu o barcă dusă de valuri la voia-ntâmplării.

„Magdalena, știi că unchiul Gogu a vrut să ne știe-mpreună. Cred că la orice doctor te-ai duce, ți-ar recomanda în primul rând, odihnă. Prin urmare să nu mai lucrezi”. „Dar vezi tu, doctorul nu mi-ar da și bani din care să trăiesc”. „Magdalena, astăzi dispui de-un apartament și de-o garsonieră. Închiriază-le pe amândouă și nu mai e nevoie să mergi la serviciu”. „Și eu unde să stau?”. „La mine. Camera ta, grupul tău sanitar, dușul tău. Ai putea să stai în garsoniera unchiului Gogu și să-nchiriezi doar apartamentul. Numai că, pentru cine nu și-a planificat viața de la-nceput pe modelul „de

unul singur”, singurătatea nu este nici bun tovarăș de viață, nici bun sfetnic. Eu am dus doi ani o viață ca de femeie măritată, pot să spun, și-am fost și substitut de mamă. Crede-mă că tare pustiu mi s-a părut după ce m-am despărțit de Vladimir și de Alexandru”. Trecea sub tăcere cât de grea îi era a doua despărțire de cei doi. „Magdalena, ai să dispui cum vrei de banii tăi și lași cui vrei moștenire tot ce e al tău. Iar conviețuirea noastră e pe-ncercate. Merge – bine, nu merge – nimeni nu ne leagă de mâini și de picioare”. „Și dacă tu te măriți sau în fine…”. „Admițând asemenea posibilitate, puțin probabilă, nimeni nu rămâne-n drum”.

Magdalena era de părere să se-adreseze unei agenții imobiliare pentru închirierea celor două locuințe moștenite. „Magdalena, ce-ți trebuie un intermediar? Dai un anunț în mai multe publicații și specifici: „fără intermediari” și orele când răspunzi la telefon”. „Mă gândeam să zugrăvim, fiindcă altă impresie face o casă…”. „Dacă zugrăvești, cheltui niște bani pe care nimeni nu ți-i mai dă. Lasă-l pe chiriaș să zugrăvească și-ți scade banii din chirie”.

Florina abia acum își dădea seama cât de puțin simț practic avea Magdalena. Era firesc pentru o femeie care-avusese totdeauna pe cineva la înaintare în viață: părinții – tot timpul lor; și treizeci și trei de ani și pe Mihu, care-o scutise de toate grijile privind întreținerea instalațiilor casnice și plățile curente. Nu putea spune că nu se purtase ca un bărbat la casa lui până ce nu căzuse la așternut cu Găbița. „În locul Magdalenei și eu aș fi fost la fel”. Un trai îndestulat și fără griji, mai ales când ai din naștere o fire blajină și generoasă, îți dă încredere în oameni. În buna ei credință și-n lipsa accidentelor în viață, Magdalenei nu-i venise a crede că Mihu, suflet din sufletul ei, avea s-o abandoneze vreodată; și se putea spune că atât boala maică-sii cât și moartea ei și cea a lui taică-său, deși firești, le simțise ca pe niște lovituri sub centură. Venite într-un alt context, adică având-ul pe Mihu alături, altfel ar fi primit acele despărțiri definitive.

Magdalena făcea parte dintre puținii oameni care-și proiectează lumea după sufletul lor bun, oameni care și când se lovesc de necinste, de abjecție, le consideră un accident în existența plină de armonie de pe Pământ. Oameni inteligenți, cultivați, având un sistem imunitar în fața răului, cum, din punct de vedere biologic, unii sunt imuni la anumite boli contagioase. Această categorie aleasă și rară era totdeauna luată prin surprindere de necinstea semenilor. Ea se purtase curajos în fața bolii chinuitoare a maică-sii și se străduise din răsputeri să-și păstreze firea în fața celor trei

nenorociri căzute asupra ei, una după alta. În spatele fațadei rezistente și demne pe care Magdalena o arăta lumii, Florina simțea dezorientarea omului căzut dintr-un avion într-un loc necunoscut. Vară-sa îi inspira Florinei duioșia pe care ți-o trezește în suflet un copil rătăcit și speriat. Își făcea un punct de onoare din asumarea unei mari răspunderi: să aibă grijă de Magdalena ca și când i-ar fi fost copil.

Florina și doctorul Eremia erau singurii care n-o certaseră pentru felul cum se lăsase jecmănită de Mihu Dragnea. De ce să mai trăsnești și tu cu bâta într-unul învinețit de altă bâtă? „E nevoie de blândețe-n lume, e așa de mare nevoie”. Atașată părerilor din bătrâni, Florina își considera viața un eșec. Păstra permanent în minte vorba populară: „Nu ești om dacă n-ai sădit un pom și dacă n-ai crescut un om”. Această dublă lipsă din viața ei ar fi fost suplinită de-o mare avere ce i-ar fi-ngăduit să-și lege numele de ceva, nu din vanitate, ci pentru ca să-și simtă sufletu-mpăcat: să construiască un cămin de copii orfani, un spital, un azil de bătrâni. „Vise, maică, vise”.

L-ar fi mâniat pe Dumnezeu dacă s-ar fi plâns de câștig. Lucrând conștiincios, ca totdeauna, cu niște stomatologi de mâna-ntâi, de când „se privatizase” – ca să se fi exprimat în rând cu lumea – și fără dânșii, când era vorba doar de proteze, câștiga destul pentru a nu socoti francul, îngăduindu-și excursii în străinătate și, cel mai important pentru sufletul ei, să facă pomeni: lucrări pe gratis unor oameni săraci, pachete cu bunătăți unor copii orfani și bătrânilor dintr-un azil; pachetele – în fiecare sâmbătă – faptă bună de care nu știa nimeni. De la cele două cămine – care cuprindeau începutul și sfârșitul vieții – se-ntorcea acasă mulțumită de-a fi adus o firavă bucurie unor amărâți, dar în același timp bolnavă de privirea lor de câini ai nimănui care, pentru o clipă, simțeau că însemnau ceva pentru cineva. Și cu privirea asta, concentrând toată durerea și toată umilința lumii, parcă se-nvățase, dar buzele ce-i sărutau mâinile și hainele însemnau pumnale-n suflet și-n trup. Acest spectacol îi aducea în minte, spre liniștire și spre desprindere din realitate, lait-motivul adolescenței și-al primei tinereți, când o dispera boala maică-sii: „Fără gânduri, fără gânduri, fără gânduri…”.

De câte ori se afla în fața unui năpăstuit al vieții, gândul i se-ndrepta spre tată-său, spre suferințele și spre umilirea care, în doi ani, zdrobiseră un om făcut – după spusele tuturor celor care-l cunoscuseră – ca pentru o sută de ani de viață.

De acord cu Florina, Magdalena adusese-n apartamentul acesteia lucruri ale părinților ei, lucruri de care nu se-ndurase să se despartă: gheridoane,

măsuțe stil, de-o delicatețe și de-o grație de bibelou, tablouri de mari maeștri români, covoare orientale valoroase, lustre de Murano, ce-nlocuiseră plafonierele simple pe care și le-ngăduise Florina. După ce așezaseră toate aceste obiecte, chibzuind cum să le pună mai în valoare, Florina, cu mâna la gură ca țărăncile, își privise locuința astfel înnoită și-și spusese-n gând: „Arată casa mea ca a unui îmbogățit de Revoluție. Îmbogățit, dar nu mitocan!… S-ar fi gândit vreodată farmaciștii Șoimaru că mama avea să-i îngrijească până la groapă și că lucrurile de zestre ale fiicei lor Catrina aveau s-ajungă la mine-n casă? Tincuța Pop s-ar zgâria pe ochi să vadă cum „m-am ajuns” pe spinarea familiei lor… Doamne, Dumnezeule, nebănuită e soarta oamenilor, nebănuită și soarta lucrurilor”.

Cât aceste mobile delicate nu părăsiseră apartamentul familiei Eremia, Florina adusese doi clienți de-ai ei, soț și soție, lustruitori de mobilă fină, care, cu grijă și cu pricepere, dăduseră fiecărui obiect strălucirea ce-o avusese în atelierul ebenistului ce-l crease. Magdalena nu se-arătase încântată de-această idee, socotind ea că valoarea unui obiect o dădea tocmai patina timpului. „Magdalena, domnul și doamna Penciu au să lustruiască o piesă. Dacă n-o să-ți placă rezultatul, se opresc”. Văzând primul obiect adus la strălucirea pe care-o avusese nou, Magdalena exclamase: „Nici nu bănuiam cât de frumos era gheridonul ăsta…”; și lustruitorii își continuaseră munca. „Magdalena, unchiul Gogu îmi povestea că André Malraux, când a devenit ministru al culturii, a dat dispoziție ca de pe toate clădirile istorice să se-ndepărteze cu jeturi de nisip, stratul vânăt, adică efectele timpului. Au fost și voci care-au protestat, invocând farmecul patinei, dar când au văzut clădirile albe, ca la-nceputul vieții lor, strălucitoare, au recunoscut că nu-și pierduseră farmecul, ci dimpotrivă”.

Când se uita la mobilele de la părinți, strălucind ca niciodată, Magdalena îi dădea dreptate lui Malraux. Florina trecuse sub tăcere plăcerea de-a-ți scălda ochii privind un lucru nou, cea de-a mângâia o haină nouă, o țesătură netrecută prin mâna croitorului. Toate hainele pe care Magdalena i le dăruise, de-a lungul timpului Florinei, fuseseră de calitate și neuzate; la fel și cele de la doctorița Bengliu – și, totuși, Florina visase mereu s-ajungă să-și cumpere măcar un lucru nou, ales de ea. Acuma i se umpluse casa de obiecte frumoase și de valoare, alese de soartă. Magdalena și Florina își dovedeau una alteia că nu trecuseră degeaba prin viață. Învățaseră amândouă că în orice conviețuire trebuie să te gândești la celălalt și mai ales să te imaginezi în locul lui: calea cea mai bună de-a deveni înțelegător și

concesiv. Aveau amândouă niște avantaje din naștere: nu erau lacome, nici apucătoare și nu cunoșteau invidia. Le plăcea să citească, să afle lucruri noi – pentru sufletul lor și nicidecum ca să epateze lumea – le plăcea să-și topească bucuria unui concert în bucuria unei întregi săli. Deosebirea între muzica ascultată acasă și cea dintr-o sală de concert însemna deosebirea dintre singurătate și topirea sufletului propriu în mulțimea altor suflete. Un moment rar când te simți înfrățit cu alții, făcând parte dintr-un fluid universal.

În privința prietenilor nu se puteau lăuda cu numărul, ci doar cu buna lor calitate. Era vorba de Mihai Dănescu, de Lucia lui și de Radu Ghervase. Copil, Florina nu-și făcuse prieteni, fiind elevă într-o școală foarte centrală, în care majoritatea copiilor aveau părinți cu funcții importante și cu venituri pe măsură. Acești copii, reeditând, la nivelul vârstei lor, relațiile dintre adulți, se frecventau pe bază de reciprocitate: azi la mine, mâine la tine. Din comentariile asupra acestor întâlniri, Florina înțelesese că ele se petreceau după modelul adulților: cu tot felul de gustări, de prăjituri, de fructe și apoi, fiind totuși copii, cu joacă prin grădini de vile ori prin apartamente spațioase. La Florina și la maică-sa în casă te-mpiedicai la tot pasul de ciuciuveie în care se scurgea apa intrată prin acoperișul găurit.

Sărăcia și necazul sunt doi sori la care te coci repede. În timp ce pentru copilul ocrotit viața este un fel de plutire și de tărâm între vis și realitate, pentru cel nevoiaș este o permanentă școală a adevărurilor, ce i se dezvăluie rând pe rând, neavând nevoie de tălmăcire. De mică, Florina își știuse locul în societate. Afară de-nvățătură, unde se aflase totdeauna în frunte, în rest simțea că lumea-n care trăia avea compartimente și clase, ca la tren și ca la tramvai. Pentru ea, clasa a treia la tren – opt în compartiment, clasa a doua la tramvai – fiindcă tramvaiul avea numai două clase.

Oricâtă prietenie i-ar fi arătat un medic unui tehnician, în mediul în care Florina-și câștiga pâinea ca adultă, acesta din urmă nu-i spunea pe nume în public celui dintâi nici măcar dacă se cunoșteau de pe vremea când se jucau amândoi în țărână. Mihai Dănescu era o excepție; nerespectând conveniențele, el își scandalizase mama care, din acest motiv, o antipatiza pe Florina. În sinea lui, Mihai bănuia că maică-sa aflase de legătura dintre bărbatu-său și Florina; ori ceva subtil o avertizase că fata asta reprezenta un pericol pentru liniștea căminului ei. Antipatia nu scăzuse nici după moartea lui Nicolae Dănescu. Nici modul cum se purtase Florina cu doamna Ghervase, căreia-i făcuse nenumărate perfuzii pe gratis, n-o-mbunase pe

doctorița Dănescu. De altfel, nici pe doamna Ghervase, care-acceptase serviciile Florinei ca și când i-ar fi făcut o favoare, spunându-i un „mulțumesc”, pe tonul de mare concesie față de-un inferior. La acest „mulțumesc”, Florina răspundea invariabil cu un „să fie primit”.

Se-mbolnăvise o doctoriță, fostă colegă de spital cu Aura Dănescu și vecină de bloc. Doctorița Dănescu îl întrebase pe Mihai dacă Florina îi putea face bolnavei niște perfuzii. „Evident, pe bani”. „S-o-ntreb”. „Mihai, doamna asta care are nevoie de perfuzii cum stă cu banii?”. „Îi învârte cu lopata”. „Atunci să-și găsească pe altcineva”. În fața acestui refuz, doamna doctor Dănescu nu-și putuse reprima o replică: „Așa e când se-ajunge omul”. Ceea ce-l înfuriase pe Mihai. „Mamă, de ce nu-i faci tu perfuzii colegei tale? Tu, care nu te-ai ajuns! Că doar ești anestezistă”. „Fostă. Acum sunt pensionară”. „Și n-o să-mi spui că nu mai nimerești să pui o perfuzie”. Lui Mihai greu îi venea să nu-i strige maică-sii: „Poți s-o antipatizezi pe Florina pân' la Judecata din urmă, că dragostea tatei nu i-o poți lua înapoi”. Își mușcase limba, gândindu-se la liniștea lui taică-său, acolo unde-o fi fost.

Din momentul când avusese apartamentul, Florina ar fi putut să-și facă și ea un cerc de prieteni. Atunci însă începuse dragostea cu doctorul Nicolae Dănescu. Dorind să n-o știe nici pasărea, evitase orice relație mai strânsă cu oameni pe care, în alte condiții, ar fi-ncercat să și-i apropie. După moartea doctorului, trecuse printr-o stare de indiferență față de viață, încât despre relații de prietenie nu mai putea fi vorba. În cei doi ani de conviețuire cu Vladimir Mankiewicz rămăsese tot la vechii și puținii ei prieteni. Prietenii cuplului Vladimir-Luana Mankiewicz procedaseră cum se procedează de obicei când un cuplu se destramă: unii rămân prieteni – dacă mai rămân – cu unul dintre cei doi, ignorându-l pe celălalt. Mai toți trecuseră de partea Luanei, iar cei rămași de partea lui Vladimir încetaseră să-l mai caute și să-l mai invite îndată ce el se mutase la Florina, pe care, fără s-o fi cunoscut, o socoteau sub nivelul lor social, deci nefrecventabilă, ei fiind cu toții titrați. Li se părea că Vladimir acceptase o asemenea mezalianță pentru a-și oferi o menajeră fără plată. Îl aplaudaseră când se-ntorsese la Luana, considerând că-i veniseră mințile la cap.

Mihu Dragnea, despărțindu-se de Magdalena, își îndepărtase în mod voit toți prietenii, evitând să-i antreneze în noua lui viață. I se părea penibil să-i aducă într-o casă în care Găbița ajunsese titulară, Mihu amintindu-și cum se-amuza în vremuri recente cu-acei prieteni de bravurile amoroase ale noii lui neveste. Prin această căsătorie, Mihu își învinsese orice urmă de orgoliu

și de teamă de ridicol, rămânându-i nealterat simțul penibilului, frate mai rezistent al temerii de ridicol. Vrând să nu-l supere pe Mihu, prietenii se feriseră să-i rămână fideli Magdalenei. Aleseseră calea pierdutului în ceață, consecvența față de oameni, și mai ales în păreri, dovedindu-se păguboasă și ieșită complet din modă. Să te-arăți consecvent, în special după 1989, echivala cu debilitatea mintală; cu dezorientarea în timp și-n spațiu. Ca și când te-ai fi apucat să defilezi în giubea și-n fermenea, printre mini-fuste și printre jeanși rupți anume din fabricație, căci așa era șicul modern.

Magdalenei îi rămăseseră fidele două foste colege de școală elementară și de liceu: una, profesoară de română, căreia-i murise mai întâi fiul paraplegic – teribilă consecință a intervenției forcepsului la naștere – apoi, bărbatul; cealaltă, profesoară de matematică, văduvă de la tinerețe, care-și crescuse de una singură băiatul, informatician de mare clasă, emigrat în Statele Unite, cu nevastă și cu doi copii. Nora acestei doamne își adusese definitiv părinții în America, așa că se dispensa de serviciile soacrei, pe care n-o potopea cu invitațiile, adeverind vorba ce te-nvață că „neamurile după muiere – unse cu miere, neamurile după bărbat – unse cu rahat”. Cele două profesoare dădeau pe rupte meditații ca să-și poată permite să vadă lumea. Comunicative, spirituale și vesele și cu un tonus ce pe Florina o lăsa mută de admirație, cele două profesoare deveniseră de-ale casei foarte repede, contribuind mult la adaptarea Magdalenei la viața alături de vară-sa. Florina încă nu întâlnise pe cineva care să-și fi-ndurat mai demn și mai senin soarta – și ce soartă! – ca doamna Cati Iordănescu, profesoara de română. Cum ai mai fi-ndrăznit să te plângi de ceva în fața unui asemenea om?

Deși ordonată și bună gospodină, Magdalena fusese nițel iritată de „teutonismul de fată bătrână”, cum numea în sinea ei spiritul de ordine exagerat al Florinei, în al cărei dulap de bucătărie ceștile erau așezate cu toartele aliniate ca la paradă, paharele și farfuriile lustruite ca și când le-ar fi scos la vânzare, iar schimbatul încălțămintei de exterior cu papuci, în vestibul, obligatoriu pentru ele două. La-nceputul conviețuirii lor, Magdalena crezuse că n-avea să facă mulți purici pe lângă vară-sa. Când însă o văzuse pe Florina gătind numai mâncare de diabetici și mâncând-o fără nici un adaus, Magdalenei i se-nmuiase inima. În casa lor nu se găsea nici un aliment care să-ncalce regimul, ceea ce Magdalenei i se părea un sacrificiu impresionant din partea unui om sănătos.

Felul cum le primise pe cele două prietene ale ei, ca pe niște surori, i-o apropiase de-asemenea. „La urma urmei, ordinea ei exagerată ar fi cusur că

mireasa-i prea frumoasă. Nu trebuie să uit că-n casa Florinei n-a călcat o dată cineva care s-o ajute la curățenie, la vreo treabă menajeră. Eu, de când mă știu, am avut femeie de ajutor”. Cu greu o convinsese pe Florina s-o accepte pe Dochița, care de ani de zile venea în casă la Catrina Eremia.

Dochița, o bucovineancă de toată isprava, punea cu nădejde osul la muncă; Florina, fără nici un cuvânt de reproș, totuși mai umbla cu cârpa în urma ei, fiindcă mai găsea o umbră pe-un geam, o pată minusculă pe parchet sau pe frigider. La-nceput, Magdalena simțea cârpa asta din mâna Florinei ca pe-un reproș, dacă nu chiar ca o palmă pe obraz, dar se mai calmase gândindu-se că și Catrina mai făcea câte un retuș la munca Dochiței. Florina îi explicase foarte calm că nimeni nu face un lucru așa cum îl faci tu singur, dacă ești conștiincios. Treburile casnice îi erau atât de urâte Magdalenei încât, bine-rău, important era să i le facă altul. La fel, și mersul pe la autorități.

Florina nu-i trasase nici o obligație gospodărească Magdalenei, care singură-și luase grija florilor din balcon, ceea ce-i făcea mare plăcere și-i dădea sentimentul utilității. Metodică în tot ceea ce făcea, Florina îi stabilise Magdalenei un plan obligatoriu de plimbare – umblatul pe jos făcând parte din tratamentul bolnavului de diabet – iar ea își impunea opt ore de muncă pe zi și nici un minut în plus. Nu ceda stăruințelor nici unui stomatolog și tentației nici unei recompense bănești pentru a-și încălca hotărârea de-a nu-și da sufletul muncind. „Copii, cărora să le fac un rost în lume, n-am. De câștigat câștig destul, slavă Domnului, muncind opt ore pe zi. Cum n-am să trăiesc o mie de ani, e momentul să mă mai bucur de ceea ce pot, cât mă țin picioarele și cât o țin și pe Magdalena”.

Magdalena se simțea dominată de Florina, ca orice fire mai slabă în fața uneia mai puternice. Simțea că-și băgase capul într-un jug căptușit însă cu mătase. O pereche de ciorapi nu și-ar fi cumpărat fără avizul Florinei, aviz de care simțea nevoia. Dar jugul ăsta o scutea de griji, printre care cea a sănătății proprii. Florina, prin meseria ei, avea multe relații cu oameni din toate domeniile de activitate, oameni care păstrau legătura cu dânsa, pentru orice eventualitate, făcându-le o bună impresie prin conștiinciozitate și prin cinste. Așa ajunsese în relații cordiale cu a doua nevastă a lui Titus Pop, tânăra doctoriță diabetolog Corina Pop, care-și adusese părinții, învățători pensionari dintr-un sat din Oltenia, să-și facă proteze dentare la Florina, prin intermediul lui Mihai Dănescu.

Tânăra doctoriță îi făcuse o bună impresie Florinei, care n-o judeca aspru fiindcă se măritase cu un bărbat care ar fi putut să-i fie tată. Florina îl iubise fără nici o rezervă pe doctorul Nicolae Dănescu și dacă ar fi trăit nu l-ar fi schimbat nici pe Făt-Frumos, atât de puternic se simțise legată de el: iubit, prieten, părinte însemnase acel om pentru ea. Mihai Dănescu îi povestise că tânăra Corina se măritase cu Titus Pop în urma unei mari dezamăgiri: fiul unui profesor de la Medicină, după șase ani de dragoste cu ea o părăsise, băgând de seamă că fata nu era de nivelul familiei lui.

De când se măritase, Corina își invita la ea numai colegele și numai când Titus nu era acasă. Prin prezența unor oameni tineri, Corina se temea să nu-i trezească soțului ei complexul vârstei. După cât băgase ea de seamă, Titus n-avea prieteni, ci relații pe care le întreținea prin vila de la Sinaia, unde se dădeau recepții cu lume care prezenta felurite interese pentru el, editor, gazetar, critic literar; fire calculată și rece, moștenită de fiu-său, Bogdan, pentru Titus Pop fațada socială reprezenta elementul cel mai important al vieții. Pe Corina o luase, fără-ndoială, din dragoste și mai ales din pricina sindromului unor pâlpâiri târzii de bărbăție și făcea tot ce-i putea stimula atașamentul, oferindu-i o viață la care ea nici nu visase.

Ceea ce Corinei nu-i luase mințile. Crescută modest, ea socotea că-n viață e bine să te bizui numai pe tine, avantajele oferite prin alții putând fi oricând pierdute. Neculcându-se pe urechea prosperității, își văzuse conștiincios de treabă și ajunsese, deși foarte tânără, să-și facă un nume printre diabetologi. Își dorise această specialitate ca să-și poată îngriji cât mai bine mama, căreia de la cincizeci de ani i se declanșase un diabet.

Cunoscând-o și fiind informată de înrudirea ei cu Titus, și mai ales considerând că-i o fire discretă, într-o zi Corina o-ntrebase dacă o cunoscuse pe Tincuța Pop. „Da, am cunoscut-o”, și Florina se oprise la acest răspuns lapidar. „Doamnă Diaconu, sunteți singura persoană căreia îndrăznesc să-i cer o părere despre răposata nevastă a soțului meu. Sper să nu vă supărați. Titus mi-a făcut o singură dată un portret al ei, foarte elogios. De-atunci, niciodată n-a mai pomenit de ea, iar mie nu-mi vine să-l întreb nimic. Ce fel de om era doamna Tincuța Pop?”. „Fizic – măruntică, bine proporționată, fără să fie frumoasă, cu mult farmec feminin și intelectual. Deșteaptă, spirituală, spontană. Dar n-aș putea spune că era un om bun. Cred că n-avea liniște dacă nu plasă măcar o răutate pe zi cuiva. Eu cred că domnul Pop de nimic n-are mai multă nevoie decât de bunătate și de blândețe”. „Cum vi s-a părut căsnicia lor?”. „Ce să spun? Ca foarte multe

căsnicii în care doi străini împart același acoperiș. Poate că mă-nșel, dar de ce să nu fiu sinceră cu dumneavoastră?”. „Vă rog, spuneți-mi pe nume”. „Bine, Corina. Atunci și eu sunt „Florina” și nu „doamna Diaconu”. Cred că au fost uniți în privința băiatului lor, făcând tot ce se poate face pentru educația intelectuală a cuiva și pentru pregătirea în vederea unei cariere. Doamna Tincuța Pop a fost o mamă fanatică. Eu nu-i păstrez o amintire plăcută… Îmi pare rău”. „Îndrăznesc să-ntreb ce părere ai despre Titus?”. Florina zâmbi și dădu din cap a nehotărâre. „Îl cunosc foarte puțin… Dar fiind dânsul o persoană publică, este intrat în gura lumii…”. „Și dumneata, Florina, ce părere ai despre el ca persoană publică?”. „Eu zic… ce să zic… e omul făcut s-o ducă bine în orice regim. Sunt oameni care dac-ar cădea din avion ar nimeri într-o plasă cum sunt plasele de protecție de la circ. Plase dintr-alea ce te-azvârl în sus”.

Pe chipul Corinei apăruse un zâmbet crispat. „Cunoști cumva oameni care au direct legături… să zicem profesionale, cu Titus?”. „Nu”, se hotărâse Florina să mintă fără ezitare, nevrând să-l bage în gura lupului pe Radu Ghervase și nici pe o clientă a ei, redactor și ea la editura lui Titus, femeie care-abia mai sufla de cât era de bolnavă, dar care nu-ndrăznea să-și ia concediu medical de frică să n-o dea afară patronul, Titus Pop. „Nu pot să cred ce-mi spuneți”, protestase Florina când auzise ceea ce-auzise din gura acelei cliente. „Doamnă, nu-l cunoașteți și de-asta vi se pare de necrezut ce vă spun eu”.

Trecutul și prezentul lui Titus Pop nu erau o pledoarie împotriva oportunismului. Să sari din Marea Adunare Națională, în care ai fost și deputat, direct în barca monarhismului – monarhul fiind unsul lui Dumnezeu, cum bine zicea Titus Pop pe la televiziuni fără să clipească – era o performanță care te situa în marele contingent de performeri post-decembriști, ilustrări ale elitismului. Nu huleai comunismul, la a cărui țâță mănoasă supseseși până-n '89, și nu-ți luminase brusc Sfântul Duh mintea în privința monarhismului, deveneai brusc nostalgic după comunism și fost intelectual. Se purta elitisto-monarhismul la rând cu jeanșii rupți din fabricație și cu buricele goale.

Atâta cât îl mai văzuse pe la televizor, Titus Pop i se păruse Florinei că aducea tot mai mult cu o pasăre de pradă îngreuiată de mâncare și de plictiseală, și anume o pasăre antipatică, terestră, care demult uitase ce-nsemna zborul. Părerea Florinei – întărită de tonul zăcaș, îndesat și peremptoriu al lui Titus Pop, în stare să-ngroape orice adversar – se potrivea

de minune cu părerea lui Radu Ghervase despre patronul lui. „Ariviști, oportuniști sunt mulți. Pop este un oportunist cum scrie la carte și cum sunt cu milioanele. Dar are un suflet negru. Nu știe ce-i mila. Din punctul ăsta de vedere se potrivea cu otrava de nevastă-sa, răposata. Asta de-acum pare o victimă benevolă care, dezamăgită de ceea ce-i oferise viața, a vrut să sară etapele și și-a găsit o trambulină în Titus Pop”. „Poate l-a și iubit”, zicea Florina. „Cu-atât mai rău pentru ea. Am văzut-o la aniversarea editurii. Când nu se supraveghează are un aer trist, îngândurat”. „Radule, e greu să le ai pe toate-n viață; și trambulină de lansare și fericire… în fine… mulțumire. Când ți-ai făcut din viață o afacere, trebuie s-o iei ca afacere, și nu ca pe-un sonet de Shakespeare. Trebuie să-ți asumi viața așa cum ți-ai croit-o”. „Dacă Titus Pop n-ar fi cum este, ar trebui să nu-și încapă-n piele de bucurie că trăiește lângă fata asta, inteligentă, cu scaun la cap și care i-a făcut și-o fetiță superbă. Ar trebui să i se topească inima de bunătate și de recunoștință”, spunea Radu cu un aer de visare amestecată cu ironie.

Meseria o făcuse pe Florina să facă psihologie fără să vrea, ascultând povești pe care clienții ei i le debitau, răzbiți de-amărăciune, de neajunsuri, de nervi, de lipsa de bunăvoință a omului față de om. Florina știa s-asculte, își îngăduia sfaturi ce totdeauna îndemnau spre pace și spre-nțelegere, căutând în același timp să tragă și ea foloase: își recrutase dintre clienți meseriași buni la casa omului, medici, farmaciști. Astfel, Corina Pop, bună în diabetologie, dar și ca internistă, o monitoriza pe Magdalena. Magdalena își făcuse astfel rost de-un medic bun; iar Corina, de-un informator demn de încredere cu privire la prima căsătorie a lui Titus Pop, în persoana Magdalenei care, nepoată de soră a Tincuței Pop, răposata nevastă a lui Titus, știa și prea știa date ale familiei.

Florina îi făcuse Magdalenei un testament prin notariat, lăsând-o – în caz că ar fi precedat-o în moarte – unică moștenitoare a averii ei mobile și imobile. Îi încredințase un exemplar Magdalenei, care pălise ca în fața unei rele prevestiri și bâiguise: „Ce ți-a venit? Înțeleg să-ți fac eu ție testament”. „Magdalena, singur Dumnezeu știe zilele omului. Așa cum tu mi-ai făcut mie testament, de ce să nu-ți fac și eu ție? Americanii-și fac testamentul de la douăzeci de ani”.

Magdalena nici nu voia să se gândească la eventualitatea de-a trăi mai mult decât Florina. I se părea un calvar viața în care ar fi trebuit să-și poarte singură de grijă. Când îi fusese limpede că Mihu și-o anexase pe Găbița avec armes et bagages, cel mai rău o-ngrijorase faptul de-a răspunde

singură de propria viață. Trecea și peste oribila dezamăgire pe care i-o provocase Mihu și peste modul cum fusese jefuită ca-n codru. Orice, numai să nu fie obligată să se afle față-n față cu viața, fără nici un ecran de protecție.

„Magdalena, cred că peste puțin timp e bine să ne găsim niște oameni tineri, de ispravă, care să ne moștenească și care să ne fie de ajutor la o nevoie”. „Să-i găsești tu, Florina, eu nu mă-ncumet. La orice trebuie să ai noroc în viață, dar mai ales la oameni”. Florina se gândea la norocul ei la oameni. Era-mpărțit: de tată n-avusese parte, iar biata maică-sa însemnase o permanentă spaimă, ființa care-i croise o anumită viață, cea de femeie care nu-ndrăznește să aibă copii. Din norocul ei la oameni făceau parte Nicolae Dănescu, Gogu Eremia, Vladimir și Alexandru Mankiewicz, Mihai Dănescu și Lucia lui, Radu Ghervase și Magdalena, tovarăș de drum lung.

Viața avea un sens? Ea îi descoperise unul la vedere, fără nici o elevație: înmulțirea în cadrul speciei plus muncă. Din atâta istorie câtă învățase ea, din observațiile de trăitoare pe Pământ, nu i se părea că lumea pășea spre o înălțare spirituală, ba dimpotrivă, dădea înapoi, prostindu-se, ignorând orice criterii morale și chiar estetice, în monotonia de zi cu zi, începând cu plictisul alimentar, în special când trebuia să ții un regim, totul curgea ca o apă miloasă de șes. „Puține forme de relief are viața. Dacă ai o fire fericită, afli motiv de bucurie din orice: tai ceapă și te gândești prozaic la cât de gustoasă avea să fie mâncarea pentru care-o tai; elevat, însoțești această operație cu muzică, să zicem cu Simfonia spaniolă, cu Paganini, oricum cu ceva ritmat”.

Florinei i se părea o impietate s-aducă treburile gospodărești în sanctuarul muzicii, în care pătrundea proaspăt spălată și cu altă îmbrăcăminte decât cea de bucătărie. Era un minim respect pentru acei mari oameni ai lumii. Periodic se ducea la Muzeul de Artă de la Palat. Îmbrăcată cu lucrurile cele mai bune. Cu nici un gând la lumea pe care-ar fi-ntâlnit-o acolo, ci pentru a cinsti operele marilor artiști pe care le privea și de care se simțea privită. Pleca din muzeu emoționată ca după o-ntâlnire pasională, cu lacrimi în ochi. „Doamne, mulțumescu-Ți Ție că ni i-ai dat!”. Când o ducea maică-sa de mână la-mpărtășanie, Florina era convinsă că se-ntâlnea cu Dumnezeu, pe care nu-i era îngăduit să-L vadă. Adolescentă și adultă, de când nu se mai spovedea și nu se mai împărtășea, mergea-n biserici în afara slujbelor, când se simțea singură în fața lui Dumnezeu. „Doamne, am venit

ca să-Ți aduci aminte și de mine, așa cum crezi Tu. Îndrăznesc să Te rog ca tot ce mi-ai sortit să fie pe puterile mele, mai ales ultima clipă!”.

Mihu Dragnea era ateu, asemenea părinților lui. Dar nu dintre cei militanți și agresivi. Nu comentau, nu contraziceau, nu disprețuiau credința nimănui, găsind că și credincioșii, ca și ateii, prezentau argumente în favoarea poziției lor, însă și o latură slabă a cuirasei. Familia Dragnea considera credința-n Dumnezeu drept o garanție morală – când nu era simplă fațadă – și element important de coeziune socială. În casa Dragnea se cinsteau toate sărbătorile ortodoxe, preotul era primit cu tot respectul de Crăciun și de Bobotează, iar miercurea și vinerea se ținea post din motive de sănătate, dar și din motive tradiționale. Ei asimilau sărbătorile religioase celor folclorice, iar creștinismul îl considerau o mitologie pe care, dacă regimul comunist ar fi fost deștept, l-ar fi așezat alături de toate mitologiile cunoscute și nu s-ar mai fi nevoit atâta cu ateismul militant și respingător, ca orice lucru impus. De la părinți, Magdalena moștenise credința creștinismului nepracticant. În privința credinței, evitase orice discuție de principiu cu bărbatul și cu socrii, mulțumită fiind că în casa lor sărbătorile creștine erau ținute, considerate fiind evenimente de familie.

De la Vetuța, Florina deprinsese ideea potrivit căreia în amintirea unui mort e bine să faci ceea ce și-ar fi dorit el. De ziua de naștere a lui Adrian Diaconu, Vetuța umplea un castron cu colivă, pe care o-mpărțea în biserică, în păhăruțe de plastic, cu linguriță de plastic și cu o japoneză. La fel și Florina, de ziua maică-sii, când își pomenea și tatăl. Vetuța, cu boala ei și cu spaima pe care i-o înfipsese-n suflet ca pe-un țăruș de fier, o făcuse pe Florina să simtă viața ca pe-un blestem, iar sfârșitul ei ca pe-o mântuire.

Doctorul Nicolae Dănescu, Gogu Eremia și Vladimir Mankiewicz, prin calmul, prin echilibrul lor îi schimbaseră viziunea asupra propriei existențe, pe care, prin prezența lor, ajunsese s-o socotească unică, irepetabilă, meritând să fie trăită prin momentele de bucurie și de înălțare pe care trebuia să-nveți să le prinzi din zbor. Între om și viață era mereu un concurs de viteză. Aveau dreptate romanii să-și închipuie norocul ca pe-un copil cu moț în frunte, moț pe care trebuia să fii dibaci să-l apuci în rapida lui trecere prin fața ta. Lângă acești oameni simțise că trăia și că-și dorea să culeagă din fiecare clipă ceva demn de ținut minte. Lângă maică-sa nu se gândea la viață altfel decât ca la un calvar căruia-i număra zilele, fiecare zi trecută apropiind-o de mântuire, oftând a ușurare când venea întunericul: „M-am apropiat cu încă un pas de mântuire”.

Nu se gândea o clipă la dispariția maică-sii, ci numai la sfârșitul și la mântuirea vieții proprii. Iubirea ei cu Nicolae Dănescu se consumase cel puțin pe jumătate la telefon, ca între doi oameni care se străduiau din toate puterile să nu-l rănească pe-al treilea, pe care-l înșelau. De câte ori asculta muzică împreună cu unchiu-său și apoi cu Vladimir, gândul Florinei îl chema pe Nicolae Dănescu din lumea viilor, cât trăise, și dintr-a celor plecați, de când părăsise lumea. Închidea ochii, încercând în timp să suplinească momentele de comuniune ce lipsiseră din legătura lor.

Într-o împrejurare, ascultând muzică împreună cu Vladimir, ultimul sunet încetase de mult când Vladimir o atinsese ușor cu mâna crezând că adormise. „Nu dormeam”, îi spusese ea privindu-l cu duioșie. „Te rog să mă ierți dacă te-am desprins de-acolo de unde erai…”. El n-o-ntrebase niciodată nimic despre trecutul ei, iar Florina considera că legătura dintre doi oameni avea ceva sacru, ce nu trebuia dezvăluit altcuiva. Și Mihai Dănescu se număra printre oamenii care creau liniște și-o atmosferă de siguranță în jurul lor. Radu Ghervase, de-o cultură și de-o finețe intelectuală și umană rar întâlnite, ca și Magdalena – ființă de mare bunătate și de o deosebită subțirime – creau amândoi o atmosferă de-ngrijorare, de neliniște, chiar când participau la cea mai anodină discuție. Simțeai într-înșii o vibrație de nefericire panicardă pe care, oricât se străduiau, n-o puteau înăbuși în sinea lor, aflând ea fisuri pe unde să ajungă la cei din jur.

Și dacă-și rătăcea cheile, Magdalena intra-n panică de parcă s-ar fi aflat în fața unei catastrofe iminente. „Ușurel, Magdalena. Să refacem traseul… Ca să intri-n casă le-ai folosit. În ușă nu le-ai uitat… Prin urmare sunt în casă… Scoate, drace, ce-ai furat…”. Nici Florinei nu-i făcea plăcere când rătăcea vreun lucru și mai ales cheile, ce-și aveau locul lor fix, pe-un cârlig în bucătărie. Dar ca să-i arate Magdalenei că nu era vorba de-o catastrofa, deși clocotea de nervi împotriva ei înseși, afișa un aer foarte calm. Florina evitase orice discuție cu privire la aspectul panicard al caracterului Magdalenei, lăsând-o să creadă că nu-l băgase de seamă. Conviețuirea cu nimeni nu e o sinecură. Orice avantaj al ei se plătește. Florina i se simțea îndatorată până dincolo de mormânt lui unchiu-său. Dacă Magdalena ar fi fost o stâncă de sănătate, și-ar fi fost înarmată cu-o fire puternică, Florina ar fi lăsat-o la casa ei. Numai că panicardă cum era, Magdalena ușor ar fi devenit prada cuiva pus pe căpătuială. Dac-ar fi lăsat-o de capul său, Florina s-ar fi simțit ca omul care trece pe lângă un pui căzut din cuib, pe care n-ar fi căutat să-l salveze ori măcar să-i facă sfârșitul mai ușor.

Vladimir Mankiewicz ajunsese cu slujba la Washington. Se părea că Alexandru luase taurul de coarne, adică avusese o discuție deschisă cu maică-sa, declarându-i că el n-avea de gând să-i telefoneze Florinei – „omul cel mai bun și mai cu scaun la cap din viața mea” – de la telefoanele publice, pe furiș, ocazie nimerită pentru a le declara ambilor părinți că îndată ce-avea să-și poată câștiga pâinea, pleca de la ei să locuiască singur. Reconcilierea lui Vladimir cu Luana, ciorbă-ncălzită, adusese-un anume calm în relațiile dintre ei, dar nici pe departe armonia unei adevărate căsnicii, gustată de el numai în cei doi ani de conviețuire cu Florina, ani cărora le ducea dorul și după care plângea Alexandru. „Tată, de ce-om fi plecat noi de lângă Florina? Cât de bine ne era, ce liniște, ce pace…”. „Alexandre, am vrut să crești cu soră-ta pe-un loc. Să nu vă-ndepărtați unul de altul”. „Tu nu vezi, tată, că soră-mii nu-i pasă nici de tine, nici de mine și nici de mama? Asta parcă e făcută de roboți. Cum o să pună mâna pe unul cu parale, ne salută din mers și să zicem mersi dacă ne mai telefonează de-un Paști și de-un Crăciun. Cum te-ai putut însura cu mama? Frumoasă e, nimic de zis. Dar e-atât de superficială…”. „Alexandre, roagă-te lui Dumnezeu să nu te-ndrăgostești de cine nu trebuie”. „Am să mă rog”. Prin datul cărților pe față, Alexandru obținuse și pentru taică-său dreptul de-a vorbi cu Florina de-acasă, invitat fiind chiar de Luana. La urma urmei, ce rău îi putea face, de la zece mii de kilometri, femeia asta care timp de doi ani îi ținuse locul, cu succes, dacă era să judece după zestrea celor doi când se-ntorseseră acasă, după starea și curățenia fiecărui obiect și după calitatea lui. Se vedea că „locțiitoarea” nu fusese pusă pe jecmăneală, ba dimpotrivă, îl îndemnase pe Vladimir să se-mpace până la urmă cu fosta nevastă, crescându-și copiii la un loc.

Vladimir și Alexandru îi povesteau Florinei viața lor de zi cu zi, ceea ce-i făcea să se simtă aproape de Țară, de care le era tare dor. Vladimir le invitase pe Florina și pe Magdalena în Statele Unite, asumându-și călătoria și găzduirea lor. Florina refuzase categoric. „Vladimir, n-are nici un rost să-ntinzi coarda și să cauți scandal cu lumânarea. Și mie mi-e dor de voi, dar liniștea ta și-a lui Alexandru sunt mai importante pentru mine decât o bucurie personală”. Nu voise s-adauge că Luana ar fi putut măcar o dată să-i dea „bună ziua” la telefon, când o chemau ei. Florina, picată cu ceară și nu le-ar fi telefonat, deși adesea îi frigea sufletul de dorul lor. Nu voia în nici un caz ca Luana să creadă că ea, Florina, atenta la căsnicia unei femei pe care nici n-o cunoștea.

De când plecase din Țară, de Întâi Martie și de Florii, Vladimir îi trimitea Florinei, printr-un coleg care venea o dată la trei luni acasă, cadouri substanțiale: bijuterii, poșete scumpe, lucruri pentru care ea-l certa. Cadouri mult mai importante și mai costisitoare decât cele de pe vremea când fuseseră-mpreună. Deși se apropia de cincizeci de ani – cu-o siluetă ca la douăzeci, cu-o față prelungă și subțire, fără vârstă, ba mai având și casă, mașină, nu cățel, nu purcel, câștigând bani buni – Florinei nu-i lipseau propunerile de coabitare și nici chiar de căsătorie, ceea ce n-o interesa deloc. Magdalena se dovedea un partener de viață liniștit, fără capricii: ordonată, grijulie să facă o atmosferă agreabilă în juru-i, în ciuda unui echilibru psihic destul de precar. Umplea casa cu flori, se interesa de spectacole ce i-ar fi fost pe plac Florinei, fără excentricități regisorale, se interesa de cele mai avantajoase excursii în străinătate, organizate de agențiile de turism cele mai serioase.

În fiecare an, ținând seama de anotimpul cel mai potrivit pentru a vizita o anumită țară, Florina și Magdalena făceau o excursie în străinătate. Numai cu avionul, fiindcă drumul cu autocarul nu mai era de oasele lor. Magdalena ținea riguros nota cheltuielilor pe care, la sfârșitul lunii și la al excursiei de-asemenea, le-mpărțeau pe din două. Banii lor de rezervă erau depuși pe numele amândorura. Ca pe-o descărcare, Magdalena îi povestea viața ei cu Mihu, lucruri pe care nu le spusese nici propriilor părinți. Ceea ce poate părea o indiscreție – această dezbrăcare în fața cuiva – era un prea-plin de amărăciune, ce se cerea aruncat fie și-n bătaia vântului, numai să-l simți că l-ai vărsat din tine. Spre deosebire de-atâția oameni care se despart și care nu găsesc cuvinte suficient de urâte prin care să se zugrăvească unul pe altul, Magdalena vorbea cu duioșie despre Mihu, evocând momentele frumoase din viața lor și care păreau să-i facă de nedespărțit. Florina se uita la Magdalena cu uimire și cu admirație. Dacă i-ar fi făcut cineva ceea ce Mihu-i făcuse Magdalenei, în viața ei n-ar fi vrut nici numele să i-l mai audă. Că-i luaseră izmenele foc după una, la o vârstă când multora li se-ntâmplă la fel, mai treacă-meargă, fiindcă nu te pui cu mișcările revoluționare ale hormonilor, dar să jefuiești o femeie de zestrea de la părinți, așa ceva era incalificabil. Ce suflet minunat avea Magdalena, câtă iertare încăpea în el!

Cu toate că le era recunoscătoare pentru cât bine-i făcuseră și deși rămăseseră-n relații urbane, Florina, din pricina disprețului pe care i-l arătaseră în 1990, și le scosese definitiv de la inimă pe doctorița Nina

Bengliu și pe mătușă-sa prin alianță Catrina, mama Magdalenei. Social și profesional se purta impecabil cu doctorița, care-ncercase-n fel și chip să dreagă busuiocul simulatelor ei erupții anti-comuniste. Față de Nina ceva se stinsese-n sufletul Florinei, ca flacăra unei lumânări peste care sufli. Cu cât durerea pe care i-o provocaseră doctorița și mătușă-sa, Catrina, fusese mai neașteptată, cu-atât răceala suflase mai adânc în sufletul Florinei.

Florina se considera de-un creștinism limitat: speranța îi era destul de critică și de firavă; iar mila, nediscriminat distribuită social, îi era limitată din punct de vedere afectiv și ca participare față de cel căruia i-o oferea. De-ntors și celălalt obraz – nici vorbă. Se-arătase de-un devotament fără limită față de mătușă-sa, Catrina, dar fără suferința afectivă pe care i-ar fi pricinuit-o înainte de '90, acel an care, din punct de vedere social, se dovedise un fiasco pentru majoritatea românilor, în schimb, cu-adevărat revoluționar în privința relațiilor dintre ei. Tot ce era mai urât și mai josnic în sufletul oamenilor ieșise la suprafață, ca gunoaiele răvășite de-o apă ieșită din matcă. Pe lângă oportunismul post-decembrist, oportunismul din comunism era un biet gușter pe lângă un boa constrictor. „Ce an urât anul 1990! Cum aș putea să mi-l smulg din memorie?”.

Uneori, seara, după ce se stingea dâra de lumină de sub ușa Magdalenei, Florina își scotea bijuteriile din ascunzătoarea lor și le-ntindea pe pat, privind-o lung pe fiecare, aducându-și aminte împrejurarea în care-o primise. Mângâindu-le, mângâia clipele frumoase ale propriei vieți. Avusese noroc. Erau atâția oameni care n-aveau parte nici de clipe frumoase, nici de lucruri menite să le evoce. Oare câți oameni când fac un dar se gândesc la faptul că lucrurile ne supraviețuiesc? Și se gândesc la puterea lor de evocare? Florina, căreia nu-i plăcea să se-mpodobească asemenea unui pom de Crăciun, le purta pe rând, stârnind admirația Magdalenei. O dată i le-arătase pe toate Magdalenei, de-o parte punând ceasul de mână, cerceii și verigheta, plus ceasul cu lanț și cu glisieră, înlocuit de Gogu Eremia cu ăl de la coana Atena, daruri de nuntă ale lui Adrian Diaconu pentru Vetuța – părinții Florinei – cele de la Nicolae Dănescu și cele de la Gogu Eremia împreună; iar în altă grămăjoară – darurile din partea lui Vladimir și-a lui Alexandru.

Îi spusese de unde provenea fiecare „despărțământ”, darurile lui Gogu Eremia fiind asimilate celor din partea lui Nicolae Dănescu. Acoperindu-le ocrotitor cu mâna, Florina șoptise: „Astea sunt de la un domn pe care l-am iubit”. „Dar el cât trebuie să te fi iubit…”, spusese Magdalena cu tristețe,

fiindcă nu putea să uite că, în treizeci și trei de ani de căsătorie, Mihu nu-i dăruise nici măcar un mărțișor mai de Doamne-ajută. Și aurul din verighete îl primise de la părinții ei. Soacră-sa îi dăruise un inel de platină, cu un briant minuscul ce-ți lua ochii însă.

Magdalena habar n-avea ce se-ntâmplase cu perechea de cercei și cu inelul soacră-sii, darul de nuntă al soțului ei, Pavel Dragnea, pe-atunci locotenent doctor. Pe Mihu nu-l întrebase niciodată ce deveniseră acele bijuterii. Se liniștise când le văzuse pavoazând-o pe Găbița. Florina, așa cum îi prezentase Magdalenei bijuteriile, respectându-le proveniența, așa le și purta, adică ținând seama de donator și neamestecându-le. Niciodată nu purtase în același timp bijuteriile de la unchiul său Gogu Eremia și de la Nicolae Dănescu. Le declarase de proveniență unică, fiindcă n-avea rost să-i dezvăluie Magdalenei o taină pe care nu-ndrăznea s-o dezlege nici măcar pentru sine însăși.

Din când în când își punea în palmă verigheta în interiorul căreia era gravat un singur cuvânt: „Vladimir”. Cercul ei de aur însemna doi ani din viața Florinei, cei mai ancorați într-o realitate sănătoasă. În caseta cu bijuterii păstra câteva peticuțe de hârtie cu scrisul frumos al Vetuței Diaconu. Însemnări de cheltuieli casnice: „40,70 lei întreținere; 13,75 carne; 5 lei ulei” și așa mai departe. „Doamne Dumnezeule, s-a putut cumpăra carne în țara asta cu 13 lei!”. De câte ori citea hârtiuțele astea scrise cu creion chimic, Florinei i se umpleau ochii de lacrimi. Nu-i mai rămăsese nimic altceva scris de la maică-sa. „Odată cu mine piere amintirea ei”. De când avusese leafă – „ieșise pe leafă”, cum spunea majoritatea lumii – se străduise ca la fiecare chenzină să-i cumpere maică-sii ceva de îmbrăcăminte. Cu puțin înainte ca Vetuța să moară, îi cumpărase rochie, furou, chiloți, dres, pantofi, pe care le purtase doar în sicriu, la crematoriu.

Deși apartamentul Florinei era bine-mpărțit, luminos, mobilat modest, dar cu tot ce trebuia într-o gospodărie, având piață și magazine la doi pași, gândul Vetuței nu se muta de la satul în care ea și Adrian Diaconu își făcuseră cuibul, sat pentru ai cărui locuitori sărăciseră și de la care lui Adrian i se trăsese închisoarea și moartea. „Mamă, bine că Dumnezeu a avut milă de tine și n-ai avut parte să vezi pentru cine-ați sărăcit și să afli cine l-a trimis pe tata la moarte”. Vetuța, deși nu mai avea nici un interes pentru viață, nu-ncetase o clipă să-i aștepte pe americanii dezrobitori. „Nu ne lasă ei pe mâna comuniștilor”, era lozinca majorității românilor începând cu 23 august 1944. „Asta da speranță rezistentă la evidența realității”,

constatare ce le-aducea zâmbete de milă lui Nicolae și lui Mihai Dănescu, lui Gogu Eremia și Florinei. „Florina, prostia și credulitatea sunt daruri de la Dumnezeu. Păcat că pe noi ne-au ocolit”, îi spunea Mihai pe-un ton că nici nu știai dacă era mâhnit de-adevăratelea sau dacă râdea pe sub mustață.

Printre clienții Florinei se afla și-un domn de-aproape nouăzeci de ani, excepțional de bine conservat, academician, medievist romanist, cunoscut în lumea-ntreagă. Avea doi fii, unul – neurolog, altul – cibernetician, amândoi în America. Soția îi murise de zece ani când îl cunoscuse Florina. În Țară mai avea niște nepoți de frate, oameni cumsecade și atenți cu el, dar niciunul interesat de biblioteca lui de specialitate. Marile biblioteci publice n-aveau spațiu în care să păstreze acest fond, ca pe ceva separat, menit să reflecte personalitatea și preocupările donatorului. „Domnule profesor, nu cunoașteți un filolog sau măcar un student căruia să-i dăruiți ceva atât de prețios?”. „Duduie, nimeni astăzi nu-și ocupă spațiul cu terfeloage. Este epoca internetului. Cartea e desuetă”. „Domnule profesor, dac-aș avea copii aș lua eu biblioteca dumneavoastră. Eu am trei mii de cărți: dicționare, istorie, istorie a civilizației, istorie a artei, albume de artă. Niște australieni în vârstă, care veneau la Mare-n România, mi-au dăruit o sumă de bani din care mi-am cumpărat cărțile astea. Le socotesc tot ce am eu mai de preț într-o viață. Ele-nseamnă aspirația mea către ceva mai înalt decât ceea ce mi-au permis timpurile s-ajung”. „Ce școală ai duduie?”. „Liceul teoretic, un an de Medicină, trei ani de tehnică dentară. Și pentru sufletul meu, la Universitatea Populară, cursuri intensive de engleză și de franceză. Am citit bibliografia obligatorie de la Filologie. O doctoriță stomatolog a zis să ne luminăm și noi mintea și să nu ne mulțumim numai cu meseria noastră. Ce minunat lucru e să citești o carte bună. Să fii tu singur cu personajele, să le simți aproape”. „Înțeleg că tehnica dentară e-un mijloc de-a-ți câștiga pâinea. Dar de fapt ce ți-ar fi plăcut să faci?”. „Mi-ar fi plăcut să fac biochimie. Să-ncerc să pătrund măcar tainele materiei”. „Ești convinsă că există și alte taine?”. „Îmi place să cred că există undeva o judecată fără părtinire, o lume în care să valoreze meritul și nu aparența. Cred că orice om nemulțumit de strâmbătatea lumii ăsteia speră într-alta a dreptății”.

Florina vorbise pe-un ton umil și rugător, ca și când bătrânul romanist i-ar fi putut oferi lumea aceea visată de ea, numai să fi vrut. „Fata mea, și mie, care sunt atât de-aproape de sfârșit, îmi place să cred că măcar am să mă mai întâlnesc cu oameni care mi-au fost dragi, că am să pot afla adevăruri care pe lumea asta nu ne sunt accesibile, că acolo e pace și liniște.

Aici, atât am tânjit după ele, în „strâmbătatea asta”, cum zici mata”. „Domnule profesor, gândindu-mă la o viață viitoare, mereu m-am întrebat dacă acolo ți s-ar îngădui să vezi doar adevărul tău sau și pe-al altora, care să-ți lămurească ce ai trăit aici. Știu că e o-ntrebare absurdă și că orice răspuns i-am da e pură-nchipuire”. „De multe ori și ce trăim în noi înșine, aici pe pământ, e-nchipuire, dar despre alte lumi… Îți dai seama cât de legați suntem de tot ce este aici?”, și profesorul o privise adânc în ochi de parc-ar fi vrut să-i străpungă. „La urma urmei, de ce-ar trebui să-mi pese ce-are să se-ntâmple cu biblioteca mea? Că o să facă cineva focul cu ea, că o s-ajungă vândută la kilogram și topită…”. „Domnule profesor, biblioteca asta înseamnă viața dumneavoastră; sunteți un om de știință. Eu, un biet tehnician dentar, cu-o bibliotecă pentru care n-am muncit și tot mi s-ar răsuci cenușa-n urnă să știu că s-a ales praful de cărțile astea, pe care le-am mângâiat ca pe niște ființe vii… dar dumneavoastră…”. „Fată dragă, trebuie să ne-nvățăm să ne despărțim de toți și de toate…”, și profesorul o mângâiase pe creștet și plecase repede. Simțise că discuția cu femeia asta care-i putea fi chiar și nepoată o luase pe-un drum al tristeții. „Despărțire, despărțire… de morți și de vii – lecție obligatorie a vieții, de la care nimeni nu poate lipsi”, și Florina rămase cu privirea-n gol, petrecând parcă un cortegiu de umbre.

Povestea bătrânului profesor îi rămăsese Florinei ca un cui în inimă. Pe cine ar fi interesat o asemenea bibliotecă? Pe Radu Ghervase! Doamne, cum îi iei mințile omului! Cum de nu se gândise la el din primul moment?

„Radule, profesorul Șerban Gherasim vrea să-și doneze biblioteca. M-am gândit că nicăieri n-ar nimeni mai bine cărțile astea decât la tine”. Radu căzuse pe gânduri, în loc să sară în sus de bucurie la asemenea veste, cum se-așteptase Florina. „Poate socotește unde să le pună”, și Florina tăcuse. „Florina, sunt convins de valoarea bibliotecii profesorului Gherasim. Dar nu vreau să mă mai leg de lucruri. Și cele pe care le am simt că mă sufocă”. Florina oftase. „Poate că știi pe cineva care le-ar merita și care s-ar bucura să le primească”. „Știu oameni care s-ar bucura să le primească, dar nu le merită; știu și pe cineva care s-ar și bucura și le-ar și merita, însă n-are unde să le pună. Stă într-o cămăruță, fostă de servitoare, la o mansardă”. Florina nu insistase.

De la o vreme, Radu venea tot mai rar pe la ele, adică la ea și la Magdalena, stătea tot mai puțin și părea mereu preocupat și pus pe fugă. Într-o zi le anunțase că-i făcea act de vânzare-cumpărare pe apartament

verișoarei lui bune, profesoară de istorie, care stătea cu bărbatul, profesor tot de istorie, și cu doi copii, într-o garsonieră cu chirie, tocmai în fundul Rahovei. La o asemenea veste, Magdalenei și Florinei le pierise graiul. „Radule, sper că nu vorbești serios. Înțeleg că vrei să-i ajuți. Ia-i la tine, fa-le testament să te moștenească după moarte, însă act de vânzare – pentru nimic în lume. Nu jura pentru nimeni. Vrei s-ajungi pe drumuri?”.

Se abținu să-i dea exemplul Magdalenei care, dacă nu și-ar fi moștenit părinții, s-ar fi aflat pe trotuar, din credulitate față de-un om alături de care își petrecuse o viață. „Eu am de gând să-mi schimb viața. Vreau să mă călugăresc la Athos”. „Și nu te poți călugări fără să-ți vinzi – vorba vine – casa? Cine te-asigură că te acomodezi cu viața de-acolo și că n-ai să vrei să te-ntorci la București? Radule, nu uita vorba veche: „Când îi dai îi fată iapa, când îi iei îi moare mânzul”. Nu te-ncrede în nimeni. Ai o viață-nainte. Nu știi ce-ți rezervă. Ce te-a hotărât să te călugărești, și de ce la Athos?”. „Se face o nouă versiune a Bibliei, coroborându-se toate mărturiile cunoscute”. „Și cine te-asigură că te primesc la Athos, venit ca un civil oarecare, fără nici o legătură cu călugăria?”. „Un fost coleg de liceu este acolo de patru ani”.

Ceea ce nu știa nimeni era faptul că Radu lua lecții de ebraică de trei ani cu un rabin bătrân și că făcuse un drum la Athos, unde fusese testat din punct de vedere al cunoștințelor de limbi clasice, de cultură generală și de cultură a religiilor. În ceea ce privea renunțarea la lumea obișnuită, cu firea lui singuratică, retractilă, și cu dezamăgirile lui, viața monahală nu-nsemna un sacrificiu. Își dăduse demisia de la editura lui Titus Pop care, crezând că totul era o stratagemă pentru o mărire de salariu, îi semnase rapid hârtia, așteptând zadarnic să se-ntoarcă Lăbuș la căuș. La telefoanele venite de la editură nu răspunsese nimeni. Radu avea acasă un telefon cu afișaj și cu memorie. Cum lăsase totul în bună ordine la fostul său loc de muncă, alesese calea tăcerii față de patron.

La insistențele Florinei, care numai în genunchi nu-i căzuse ca să-l convingă, în actul de vânzare-cumpărare a apartamentului, Radu trecuse o clauză formulată de Florina și aprobată de notar: „Noul proprietar, doamna Cutare, își ia obligația de-a ține la dispoziția fostului proprietar, domnul Ghervase C. Radu, tot timpul vieții acestuia, camera însemnată pe planul apartamentului cu litera D, în suprafață de 24 de metri pătrați, și de asemenea grupul sanitar alăturat încăperii”.

Florina și Magdalena depuseseră mărturie în fața notarului cu privire la calitatea lui Ghervase C. Radu de unic moștenitor al decedatei sale mame. Notarul îl întrebase de două ori pe Radu, foarte apăsat și spațiind cuvintele, ca pentru surzi sau pentru deficienți mintal, dacă nu s-a răzgândit în privința acelui act de-nstrăinare a unicei lui averi. Notarul, dedat cu lume de toată mâna, cunoscător la oameni, ușor deslușise în ochii Florinei dezaprobarea față de actul pe care-și pusese semnătura. Îndreptându-se, Florina îl privise pe notar și ridicase din umeri, ceea ce în cuvinte s-ar fi tradus prin: „Nebunia nu-i de-un fel și nebunul nu-i ca omul”.

Florina prinsese un moment când Magdalena era în oraș, iar Radu singur: îi sunase la ușă fără un telefon prealabil. Radu îi zâmbise, dându-i de-nțeles că se aștepta la o asemenea vizită și, luând-o pe după umeri, o condusese la un fotoliu. „Să știi că te-așteptam, Florina”. „De ce?”. „Fiindcă ești singurul om pe care simt că-l doare soarta mea, dezamăgirea mea, cum m-a durut pe mine despărțirea ta de Vladimir”. „Radule, pe când eram în liceu și dădeam lecții de matematică, am cunoscut o călugăriță. Avea două doctorate: în filosofie și-n istorie și era stareța unei mănăstiri din Oltenia. Eu și eleva mea făceam lecțiile într-o cameră, iar mama elevei și călugărița stăteau de vorbă în spatele unui glasvand, în camera alăturată. Mama fetei a-ntrebat-o la un moment dat pe călugăriță cum era organizată viața monahală: „Draga mea, și-n viața bisericească, în general, și-n cea monahală sunt guverne ca și-n lumea laică. Fiindcă oameni sunt peste tot.” Au trecut cel puțin treizeci de ani de-atunci și n-am uitat cuvintele astea… Radule, tu crezi că acolo ai să-ți afli liniștea? Spune-mi, ce crezi? Îți faci iluzii ca în '89, ca apoi să vezi ce farsă am luat în serios?”. „Am luat-o eu în serios. Tu n-ai luat-o Florina. Eu am fost credulul care s-a urcat pe creanga cea mai de sus din copac. Și cu cât cazi mai de sus, cu-atât îți zdrobești mai tare oasele. Tu te-ai aflat în înțeleaptă situație a celui care, dormind pe pământ, n-are cum să cadă. Eram revoltat de lipsa ta de participare la ceea ce se-ntâmpla, a ta și-a doctorului Eremia. Câtă inteligență, cât simț al realității la voi doi!”. „Radule, n-am fost nici mai deștepți, nici mai realiști decât alții, dar știu una și bună: nimeni nu se ostenește să ia puterea de dragul poporului. De când există oameni politici pe lume, întâi se căpătuiesc pe ei și pe susținătorii lor și, dacă sunt milostivi, le mai scapă ceva printre degete și pentru popor. Încolo, politica e meserie fără miros ca și prostituția, rușinea nefăcând parte din repertoriul ei, fiind înlocuită cu balivernele, debitate cu gura pân' la urechi”. „Florina, am ajuns la concluzia

că, pe lângă politică, bordelul e o mănăstire". „Radule, mai ai vreo iluzie despre ceva? Chiar vrei să-nlocuiești o decepție cu altă decepție?". „Vreau să mă concentrez într-o muncă numai cu cartea. Vreau să scap de geniile, creații ale lui Titus Pop, și de-acest intelectual ipocrit, care e-n stare să pupe orice sub coadă numai să fie-n fruntea bucatelor. Sunt atât de scârbit de peisajul general și de domeniul Titus Pop, încât m-aș vârî în gaură de șarpe, măcar de-astea să nu mai aud. Nu-mi fac iluzii că plecând din iad nimeresc în rai. Măcar mai schimb încăperea". „Băiete dragă, poate că e-un sentiment egoist care mă leagă de tine: ești printre puținii oameni de la care-am avut ce învăța. Simțeam că te bucurai să ai un ascultător care să-ți soarbă cuvintele, unul care, deși mai bătrân decât tine, e avid să afle. Spre deosebire de tine, Radule, care nu mai găsești nici o bucurie în viața asta de două parale, ce e drept – eu mai am o bucurie: să aflu, să-nvăț, și bucuria asta e dublă fiindcă e fără sfârșit". „Florina, tu ai minte echilibrată, suflet echilibrat: un cântar interior perfect cumpănit. Eu am cunoscut două excese: iubirea pentru Ela și ura față de comunism, dublată de-o speranță exuberantă pentru ce-avea să urmeze după. Ela mi-a trecut sufletul printr-un fel de congelare rapidă, iar pentru ceea ce-a urmat după comunism nici putere să urăsc nu mai am, ci doar greață, de parcă aș suferi de-o permanentă colică biliară. Așteptam căderea comunismului ca pe-o mântuire. Și eram convins că aveam s-o apuc. Dar ceea ce se-ntâmplă acum va pieri de arterită obliterantă: întâi i se taie un picior, pe urmă altul, până ce se infectează tot organismul. Acest sfârșit prin putrefacție, produs de insalubritatea morală, de-o lăcomie inconștientă și de-o nepăsare aproape puerilă în infamia ei, n-am să-l apuc. De când am plecat de la Titus Pop simt o ușurare de parcă aș fi vărsat un lighean de fiere. Și când îi vezi încrâncenarea pe care-o simulează la televiziuni față de corupție, de imoralitate, cu aerul ăla de condor făcut pentru marile înălțimi, și-l știi ce zeci de mii de euro suge pe lună de la tot felul de consilii de administrație, îți vine să scuipi ecranul. Florina, nu știu cum e lumea spre care mă-ndrept, dar știu cum e asta pe care-o las. Oricât ți-ar părea de rău că ne despărțim, știu că mă-nțelegi".

Florina avusese grijă să-i facă un trusou ca unei fete de măritat, cunoscând indiferența lui Radu față de lucruri, a căror lipsă o remarca doar când îl lua nevoia din urmă. Îi făcuse liste cu tot ceea ce crezuse ea că-i era necesar, îi cumpărase tot ce-i lipsea, asistase la facerea bagajului și-n fiecare valiză lipise o hârtie pe care era scris conținutul. La aeroport îl conduseseră

doar Florina și Magdalena, așa cum dorise el. Îi era urât spectacolul, iar cel al despărțirilor mai mult decât oricare. Se sărutaseră în grabă, deși era vreme berechet până la îmbarcare. Dar Radu părea nerăbdător să rămână singur. Florina simțise o tristețe apăsătoare, ca o povară fizică picată brusc peste ea. La fel ca-n drumul spre casă, în ziua când o găsise pe maică-sa moartă.

* „Mai pleacă un om din viața mea”, nu-și putuse reprima ea gândul și-ntorsese repede capul, ca să nu-l mai vadă pe Radu. Orice despărțire îi aducea în minte oamenii dragi pe care-i pierduse. Era ca un pelerinaj la cimitir. Magdalena udase batista de lacrimi. Atâtea lacrimi înghițise în ultimii ani, și de umilință și de durere, încât nu și le mai ascundea acuma față de Florina. „Trebuie să ne-nvățăm să ne despărțim de toți și de toate…”, îi sunară Florinei în suflet cuvintele de-o atât de simplă resemnare ale bătrânului romanist. O luă pe Magdalena de braț și-i propuse, ca și când s-ar fi aflat în cel mai banal moment al vieții lor: „Magdalena, hai sus să bem un café frappé”.

În fiecare săptămână aveau să primească o ilustrată de la Radu. Texte scurte ce vorbeau de munca lui și de frumusețea Greciei, pe care Florina și Magdalena o gustaseră din plin.

De când Florina îi făcuse Corinei o descriere nepărtinitoare a răposatei Tincuța Pop, Corina se atașase de Florina și de Magdalena care, deși nepoată de soră a răposatei Tincuța, îi arătase multă simpatie tinerei doamne Pop, ființă blajină și care nu manifesta nici un fel de ifose de miliardăreasă. Ba chiar puteai spune că această situație i se părea un fel de haină ce-o ținea pe la cusături. Cel mai mult o supăra că fetița ei, Ana, mergea la o grădiniță particulară, de limbă engleză: nu-i strica să-nvețe de mică limba străină cea mai cotată a momentului. Dar era însoțită de bodyguard, conform dispozițiilor lui Titus, ceea ce Corinei îi crea un sentiment de jenă.

Ascultând-o cum își vărsa focul fără prefăcătorie, Florina o privise cu un ochi matern, în care juca un zâmbet șugubăț: „Fată dragă, zi mersi că nu te-a dus să naști prin cine-știe-ce clinică din străinătate că, după cum ai băgat de seamă, numai plebea-și mai naște copiii în România. Iar când mai greșește câte o „high-laifarească” să se sloboadă pe teren autohton, la maternitatea cu pricina se declară stare de asediu cu mascați”. „Florina, să știi că nu vreau să fac pe interesanta; mă simt atât de prost printre colegi care-și întrerup conversația când apar eu. E-atât de neplăcut să muncești printre oameni care nu te consideră de-al lor”.

„Știu, Corina, ce-nseamnă să nu fii de-al cuiva. O știu din 1990, când eu eram bolșevica policlinicii, fiindcă nu semnam condica în Piața Universității, ca toată lumea bună. Și n-am să-mi uit colegele, vajnice membre de Partid, care-i strigau fostei secretare de Partid – o femeie pâinea lui Dumnezeu – „Securisto, ce mai împuți locul aici?”. Aceleași tovarășe pe care le-nvoia de câte ori aveau nevoie, le-acoperea toate greșelile și care-o pupaseră-n bot până-n 22 decembrie '89… Corina, azi nu se uită nimeni cu ochi buni la-mbogățiții de revoluție…”. „Afară de tine și de Magdalena, pe care vă simt că mă priviți ca pe-un om obișnuit, nu mai am pe nimeni care să nu mă judece și să nu mă invidieze. Florina, sincer, ce părere ai că m-am măritat cu Titus?”. „Ei… nu este ceva chiar neobișnuit ca o tânără să se-ndrăgostească de-un bărbat care i-ar putea fi tată. S-au văzut cazuri chiar de mari pasiuni. Pe urmă se poate ivi și dorința de-a răzbuna o decepție când îți poți spune: dacă de dragoste n-am avut parte, măcar să-mi fac o situație de să mă invidieze lumea…”. Tăceau. Corina abia-și stăpânea lacrimile. „Corina, eu mă pun totdeauna în locul omului pe care-l judec. Îți știu povestea. Și-am înțeles cum te-ai măritat cu Titus Pop. În locul tău, poate-aș fi făcut la fel. Tu erai o fată modestă, înșelată în așteptările ei. Voiai să demonstrezi și să-ți demonstrezi ce poți. Eu eram doar o fată săracă și cu o stampilă grea: fiică de deținut politic, mort în pușcărie. Dac-ar fi vrut să mă ia și pe mine atunci un om cu spate țapăn, nu știu ce-aș fi făcut. Oricum i-aș fi fost recunoscătoare…”. „Între oamenii care-l interesează pe Titus mă simt ca musca-n lapte. Mai ales când știu ce părere are despre mai toți. Și mai e ceva… Îi invită la Sinaia, unde mă simt ca o intrusă, ca o uzurpatoare. Știu că tot ce e acolo e strădania răposatei doamne Pop”. „Strădania ei, cu banii lui…”. „Și banii ăștia-mi creează neliniști, mă fac să-mi pun întrebări”. „Corina, afară de Bill Gates, care-a devenit miliardar printr-o idee extraordinară, averile mari nu se fac bătând mătănii, rugându-te la Dumnezeu și ținând posturi. În privința întrebărilor de felul ăsta francezii au o vorbă: c'est à prendre ou à laisser, româneţte, deți nu-nseamnă deloc același lucru, s-ar spune: nu se poate și cu slănina-n pod și cu oala unsă. Puțină lume duce o viață în deplină armonie cu sine însăși. Toată viața noastră e-un șir de compromisuri și de ipocrizii mai mari sau mai mici. Mai întâi să-ți faci concesii ție însuți ca să te poți suporta. Nu degeaba a zis cineva că sinucigașul vrea în primul rând să scape de el însuși”. „Ce vorbă-nțeleaptă. Cum să reușești într-o viață obișnuită să scapi de tine însuți?”. „Nu reușești. Maximum de reușită este să te suporți și să-i suporți și pe

ceilalți”. „Florina, eu nu mă simt bine-n pielea mea. Nici între relațiile lui Titus, nici între colegi. Pe unii îi resping eu în sinea mea – social purtându-mă politicos – ceilalți mă resping ei pe mine, eliminându-mă din categoria lor”. „Corina, ai fost vreodată fericită?”. „Da… când am iubit”. „Gândește-te că alți oameni n-au parte nici de fericirea asta… de fapt, singura pe lume. Acum ai un copil, o carieră de consolidat, o căsnicie cu bune, cu mai rele, pe care trebuie să-nveți s-o accepți, bine-nțeles dacă nu-ți este insuportabilă. Ai un copil. Fă din el bucuria vieții tale”. „Copilul meu trăiește într-o lume care nu e a omului obișnuit. Ca să-ți faci o idee despre snobismul copiilor din categoria asta: fiecare spune la ce maternitate s-a născut. Asta la cinci ani! Toți copiii s-au uitat la Ana mea ca la un animal ciudat, fiindcă e născută-n București!”. „Copiii au uneori cruzimi mai ceva decât adulții. Întreabă-mă pe mine, care-am crescut la cămin și la grădiniță săptămânală… Dac-ai să ai grijă să-i arăți că lumea nu se reduce la cartierul vostru de vile, s-ar putea să iasă din Ana ta om ca lumea, nu surogat”. „Bogdan și Diana sunt neașteptat de binevoitori față de mine, cea care le-a micșorat moștenirea. Dar sunt atâta de superficiali. În afară de profesie și mai ales de bârfe în cadrul profesiei, despre mașini, despre toalete, cu ei n-ai ce vorbi”. „Ca și când cu alții ai avea! Într-o lume-n care contează doar banul ai vrea să vorbești despre nemurirea sufletului? Fată dragă, fă-ți o lume a sufletului tău, ca o ascunzătoare în care să nu te găsească nimeni în afară de copilul tău”. „Florina, îmi dau seama că anumite întrebări nu se cade să le pui niciodată. Eu îndrăznesc totuși să te-ntreb: îți pare rău că n-ai copii?”. Florina oftă. „Eu, deși crescută la oraș, mă simt legată de mentalitatea țărănească. Asta cred că mai ales din cauza unui frate al mamei. Adevărata și singura mea educație umană și intelectuală el mi-a făcut-o, adultă fiind. În popor se spune că nu ești om dacă n-ai sădit un pom și n-ai crescut un om. Socotind lumea așa, sănătos și esențial, viața mea nu e-mplinită. Nu spre-a mă consola, dar uitându-mă în ce lume urâtă trăim, nu-mi mai pare rău că n-am copii. N-are cine să se-ntrebe în urma mea: „Doamne, de ce ne-o fi adus mama pe lume?”.

* „Dacă n-ar fi fost teama de ereditate, aș fi făcut un copil cu Nicolae Dănescu? Nu. Fiindcă m-aș fi simțit o infractoare față de doamna doctor Dănescu și față de Mihai. Adulterul era un fel de furt de buzunare, pe când un copil extraconjugal era ca o spargere de proporții”. Ceea ce-i scutise și pe ea și pe doctorul Dănescu de-o asemenea complicație majoră fusese teama ei de ereditate, altfel nu știa cât ar fi ținut-o caracterul ca să nu-și

dorească dragostea tranformată-ntr-o ființă vie. Se scutură ca și când ar fi vrut să scape de bâzâitul unei muște.

* „Corina, mai fă un copil, chiar doi. Mai întâi, e-o măsură sănătoasă împotriva egoismului la care este expus copilul unic. Apoi, când mor părinții e bine să nu fii singur pe lume. Vine o vârstă când simți nevoia să-ți unești singurătatea cu altă singurătate. Uită-te la mine și la Magdalena. Pentru mine, singurătatea este o stare obișnuită, pentru ea însă, după treizeci și trei de ani de căsătorie…”. „Am auzit că și tu ai fost măritată…”. „N-am fost niciodată. Am trăit marital doi ani cu un bărbat și-am ținut loc și de mamă băiatului acestui bărbat divorțat”. „Și nu v-ați înțeles?”. „Ne-am înțeles de minune. De asta ne-am și despărțit, oricât ar părea de curios. El suferea fiindcă nu-i plăcea deloc evoluția celuilalt copil, rămas la fosta nevastă, o fată care-o luase cu discotecile, cu belciuge-n nas, vezi genul. Pe fosta nevastă o iubise cu pasiune”. „Și? S-au regăsit la fel?”. „Nu s-ar spune. Oricum își cresc împreună copiii”. „Și tu nu ești supărată pe el?”. „Nu. Viața mea e croită pe singurătate. Viață de domnișoară bătrână”. „Florina, eu nimănui, să știi, nu mi-am descărcat sufletul, ca față de tine. Domnișoară bătrână, zici tu… Unde n-aș avea și eu înțelegerea și-nțelepciunea ta”. „Pe lângă unii, viața trece ca vântul și nu-nvață nimic din ea. Alții sorb învățătura prin toți porii, mai ales când n-au fost ursiți norocului. Tu, deși ai primit lecții de la viață – eu numesc viață toate ființele care-o populează – mai va până să ai vârsta mea. Uneori, câteva clipe în viața unui om înseamnă mai mult decât ani înșirați ca mărgelele pe ață”.

Florina se gândea la anii cât îl iubise-n tăcere pe Nicolae Dănescu, apoi la anii dragostei lor, la urma pe viață a acestui om care-i pârjolise ființa, la-mpăcarea cu sine ce-i fusese adusă de Vladimir și de Alexandru, două ființe pe care nu le putea despărți una de alta în sufletul ei. Dacă Dumnezeu i-ar fi propus să-l aleagă pe unul dintre ei, s-ar fi aflat în fața unei aspre dileme: „Doamne, ori pe amândoi, ori pe niciunul”, i-ar fi spus lui Dumnezeu. Dumnezeu i-ar fi cerut să se rupă-n două: ori să-și păstreze vibrația de mamă care-adoptase o viață fără s-o fi dat, ori să rămână femeie și nimic mai mult. Alexandru împlinea un gol pe care ființa ei îl simțea de la tinerețe; Vladimir era continuarea a ceva cunoscut din plin, un bărbat bun, inteligent, înțelegător, dar un bărbat și-atât”. „Bine că Dumnezeu are grijă să nu mă pună în fața nici unei alegeri”. Și deodată-i sună-n minte glasul lui Nicolae Dănescu: „Florina, m-am făcut stomatolog nu numai fiindcă nu erai chiar atât de puricat ca la Medicină generală, dar mai ales ca să nu fiu

obligat să-i spun unui om cât mai are de trăit, ori să trebuiască să invent o minciună pioasă… Grea alegere”. Grea, într-adevăr, când Dumnezeu îți încredințează o clipă locul Lui.

De când Magdalena locuia împreună cu Florina, Mihu Dragnea le vizita cam o dată pe lună. Florina îi deschidea ușa ca o gazdă primitoare, schimba câteva cuvinte cu el – de-obicei comentarii politice, amândoi fiind pe-un gând – apoi se retrăgea, lăsându-i pe cei doi foști soți să se simtă-n largul lor, știind că orice martor falsifică adevărata comunicare între doi oameni. Pe Florina o revoltase felul cum Mihu-i păpase Magdalenei garsoniera de zestre, totuși un cuvânt nu spusese față de nimeni, mai întâi știind că lucrurile erau ireversibile și apoi cât de mult înveninau cuvintele relațiile dintre oameni. De când se cunoscuseră, destul de târziu după căsătoria Magdalenei, Florina n-avea ce să-i reproșeze lui Mihu, care-i arătase totdeauna bunăvoință. Întrebarea pe care și-o punea Florina era în legătură cu sinceritatea acestor întrevederi între el și Magdalena.

Ea se purtase impecabil cu Mihu după divorț, fiind interesată să mai lucreze și după ce se pensionase, ceea ce depindea, fără dar și poate, de el, ca director. De când renunțase la serviciu, la insistențele Florinei, nu se mai putea spune că Magdalena îl cultiva din interes. De fapt, Mihu îi telefona și se invita pe la ele. Probabil că oricât s-ar strica relațiile între doi soți, ceva rămâne, ca o piesă bună într-un mecanism deteriorat. Probabil nu poți renunța definitiv la un martor al vieții tale, participant la tot ce ai petrecut bun sau rău. Simți nevoia de-a depăna amintiri, de-a spune cuiva: „Ți-aduci aminte când…”.

Pentru Florina, Mihu Dragnea era cazul tipic al bărbatului în scădere de potență masculină, iluzionat de revigorare prin schimbarea partenerei. Nu-l socotea însă o canalie, ba mai mult, îi atribuia remușcări în legătură cu garsoniera Magdalenei. Recomandarea pe care i-o făcuse Gogu Eremia fiică-sii de-a nu rupe relațiile cu Mihu i se părea Florinei că se potrivea cu părerea ei despre-acest om.

Florina, discretă în relațiile cu toată lumea, în cele cu Magdalena era de-o prudență ce oricui i s-ar fi părut exagerată. Iubirea ei clandestină cu doctorul Nicolae Dănescu o făcuse să considere discreția o calitate majoră a unui om și-o obligație socială între persoane civilizate. Discreția lui Mihai Dănescu, la curent cu iubirea dintre tată-său și Florina, era piatra de temelie a unei prietenii pe viață, în ciuda faptului că Mihai nu făcuse nici un secret față de Florina că o dorea, stârnit poate să afle ce iubea taică-său la această

femeie, taică-său – un bărbat frumos și plin de farmec, care doar să fi clipit și-ar fi avut în pat ce femeie-ar fi vrut, ceea ce se putea spune și despre Mihai.

Oricine-i cunoștea avea impresia că Florina și Mihai erau legați de-o taină, de ceva mult mai profund decât prietenia lor la vedere. Florina se gândea că oricât rău și-ar fi făcut doi soți și oricât de urâtă le-ar fi fost despărțirea, ceva care-i unise, știut numai de ei, nu era anihilat. După fiecare vizită a lui Mihu, Magdalena îi povestea ce mai era nou prin fabrica unde lucrase o viață. Și, la loc de cinste, modul cum îi tratau patronii străini pe salariații români, ca pe ultimele slugi cărora le făceau marea favoare de-a-i plăti cu a zecea parte din cât ar fi plătit aceeași muncă în țările lor, pentru opt ore, în timp ce românii munceau și paisprezece, fără să crâcnească, alternativa fiindu-le căpșunile din Spania. Excepție făcea serviciul „resurse umane” a cărui șefă, absolventă de psihologie, douăzeci și șase de ani, mutră și suflet de comandant de lagăr, era plătită cu șaizeci de milioane pe lună – aproape cât inginerul-șef – având o obligație mare și lată: în orice litigiu între salariați și patron, patronul să aibă câștig de cauză, iar în subsidiar motivele de concediere să nu lipsească din repertoriul „resurselor umane”.

Partidul Comunist, sfânt stăpân al serviciilor „de cadre”, fusese înlocuit de patron, un sfânt care-și răsplătea regește credincioșii, aceștia, ca orice credincioși adevărați trebuind să nu cerceteze rațiunile patronului. „Am impresia că poporul român a suferit o mutație mintală; altminteri, de unde fenomenul de massă de-a te prosterna în fața canaliilor fiindcă sunt inteligente: începând cu hoții de buzunare și terminând cu tâlharii de Țară. Mă mir că mai existăm pe hartă”, spusese cu parapon Mihu într-o zi. „Nu e vremea pierdută, să cădem de pe hartă”, replicase Florina. Magdalena zâmbise, gândindu-se în ce categorie s-o fi încadrat pe sine fostul ei bărbat, în legătură cu fosta sa garsonieră. „Vin alegerile. Tu pe cine votezi, Florina?”. „Mihule, eu nu mai votez de pe vremea comunismului. Dat fiind că politicienii noștri mint și jecmănesc toți, ca făcuți de-o mamă și de-un tată, mi-e greu s-aleg care-ar fi mai inteligent, fiindcă până la cinste e cale prea lungă… Știu că e o atitudine lipsită de responsabilitate civică din partea mea, dar mai știu că oricum aș vota tot o iluzie ar fi”. „Va să zică, tu nu apreciezi drepturile care, cu-atâta mărinimie, ți se acordă? Ești insensibilă la farmecele democrației”, zisese Mihu cu un aer mucalit ce însă nu reușea să-i mascheze amărăciunea. „Democrație… Când un guvern ia

hotărâri majore, cum ar fi declararea unui război, întreabă populația ce părere are, face vreun referendum?”, și Magdalena își însoțise vorbele cu un gest de lehamite. „Democrație o fi fost la Atena. Cetățenii, adică oamenii liberi, și numai ei, erau chemați să-și dea cu părerea: scoică albă – da, scoică neagră – ba. În vremurile noastre, democrația e cuvânt de dicționar, în viață fiind o palavră fără nici o acoperire, ca toată pleava asta pe care-o vântură politicienii. „Ia puterea și-am să-ți spun cine ești”. Au luat-o și i-am văzut. Sănătate să fie, că altminteri ei își văd de afacerile lor, noi – de mărunta noastră existență… Eu aș minți dacă n-aș recunoaște că acum o duc mai bine decât în comunism. Nu vorbesc de perioada foarte grea de dinainte de-a avea o leafă, ci pornind de la acest moment, când am intrat în rândul majorității. Cu meseria mea am câștigat bine, lucrând însă peste program. Dacă aș fi primit șperț pentru ceea ce lucram în cadrul programului, n-aș fi avut nevoie să lucrez peste program. Acum câștig bine, dar și muncesc”. „Mai mult decât înainte?”. „Mai mult și cu multă răspundere: să țin o evidență strictă a tot ce fac, să-mi plătesc dările. Mult mai greu decât cu șperțul pe spinarea lu' tata Stătu'”. „Preferi situația de dinainte de '89 sau pe cea de după?”. „Din punct de vedere material, strict personal, pe cea de după. Ca siguranță a persoanei, ca un minimum de decență și de respect pentru propria nație n-aș zice. Internaționalismul capitalist mi se pare fratele mai deștept al celui socialist. În socialism, „Internaționala prin noi s-o făurim”, era o gogoriță, praf de aruncat în ochii proștilor. Azi, capitalul se unește de-adevăratelea, iar țărâna lui de aruncat în ochii proștilor – adică a veșnicului proletariat – este democrația. Cine vrei să fie păcălit dacă nu prostul care muncește? Capitalismul este însă mult mai metodic decât socialismul în a scoate sufletul din om. Ce-i al lui e-al lui”.

Toți trei, români fiind, pufniră-n râs, expresia națională a hazului de necaz. Vizitele lui Mihu o-nviorau pe Magdalena. Gândul că-nsemni cât de cât pentru cineva îți face plăcere, chiar dacă te simți în rolul trianglului într-o orchestră. Faci parte dintr-o ambianță de gânduri. Amândouă-i simțeau lipsa lui Radu, care, deși nu-mprăștia-n jurul lui bună dispoziție, fiind însă un tip enciclopedic, și chiar picaresc, în orice situație găsea ceva interesant de spus, prin care capta atenția unui auditor dornic să-și sporească avutul intelectual.

Mihai Dănescu și Lucia, amândoi cu un remarcabil simț al umorului și cu tolba doldora de noutăți, de la cele de ordin general până la cancanuri –

că vorba ceea, numai ipocriții nu bârfesc și nu-njură – prin prezența lor, chiar și-n mare grabă, însemnau o sărbătoare și pentru Florina și pentru Magdalena. Până la prezența-n casa ei a lui Vladimir și-a lui Alexandru, și-apoi a Magdalenei, Florina nu dusese o viață socială, în sensul unor relații susținute prin vizite și prin mese la care invitai, ca la rândul tău să fii invitat. Cât trăise maică-sa nu putea fi vorba de-așa ceva, fiindcă o ființă care nu scoate o vorbă, ci doar răsucește colțul unei batiste, nu înseamnă pentru nimeni o tovărășie agreabilă, nemaipunând la socoteală economia impusă de ratele la apartament și la obiectele casnice.

Nicolae Dănescu îi oferise bijuterii de valoare, bomboane, prăjituri, îmbrăcăminte de calitate, unchiul ei – de asemenea; dar niciunul nu-i dăduse bani, simțind ei că Florina nu i-ar fi acceptat. Cine o vedea cât era de bine îmbrăcată – la ceea ce contribuise mult doctorița Nina Bengliu – nu și-ar fi-nchipuit traiul modest din casa Florinei. Ea-și investea acum prosperitatea în mâncare bună (aleasă pe pofta inimii unei ființe care o treime din viață nu mâncase pe săturate și-și dorise bunătăți pe care le privise în vitrine), în excursii și-n daniile către săracii agonisiți de ea și către animalele flămânde ale străzii.

Garderoba, compusă din lucruri de calitate, în stil clasic, deci nedemodabil, bine îngrijită, i se părea arhisuficientă, încât în afară de ciorapi, de chiloți și de câte o pereche de pantofi, din când în când, nu-și cumpăra nimic. La spectacole de teatru mergea din ce în ce mai rar și numai după ce fuseseră „experimentate pe cobai” – cum spunea ea – nefiind, ca și Magdalena, amatoare de abracadabre ce transformau teatrul într-un fel de circ de calitate îndoielnică, riscând să compromită nu numai teatrul, dar și circul. Mergeau la concerte, orchestrele simfonice rămânând la consacratul stil clasic; nici un dirijor nepermițându-și să cânte un mare compozitor și nici măcar un contemporan în ritm de manele ori de geamparale, pentru a-și dovedi originalitatea. „Când apare orchestra pe podium și vezi bărbați în frac și femei în rochii de seară, simți că participi la o ceremonie, te simți alt om decât cel venit de pe stradă… Florina, om fi-mbătrânit noi chiar așa de rău de nu gustăm noutățile din artă?”, spusese Magdalena cu un aer recules, ca după o slujbă bisericească, ieșind într-o seară de la un concert la Ateneu. „Magdalena, una e să-mbătrânești și alta să te prostești. Nu trebuie să ne socotim nici hoaște decrepite și nici rămase ca pozele din cimitir fiindcă nu vibrăm la vulgaritățile și la obscenitățile ce pretind azi că sunt artă. Nu sunt altceva decât expresia impotenței artistice. E mult mai simplu s-aduci

muieri în pielea goală pe scenă decât să le educi dicția, vocea, mersul, gestica. Și ce e mai simplu decât să-l declari pe ăla cu mintea-ntreagă și care nu vibrează la cururi goale, să-l declari boșorog, senil, imbecil. E o epocă a imposturii și-a sterilității, ca la orice sfârșit de civilizație. Mutând discuția de pe planul artistic, tu cum califici pe cineva care-și cumpără, cu bani grei, pantaloni rupți anume din fabrică? Tu nu vezi aici un simptom de dereglare mintală? Nu crezi că-n creierul oamenilor s-au făcut găuri ca-n șvaițer? Nevoia de obscenitate la nivel fizic, în scris, în imagini, crezi că nu e patologică, nu e simptomul unei boli degenerative?”. „Și până când crezi că au să meargă oamenii în sarabanda asta a degradării?”. „Nu sunt profet, dar cred că până o să li se facă atât de scârbă de ei înșiși încât ori au să-și revină, ori au să-și pună ștreangul de gât… Auzi, Magdalena? Ia mai dă-i dracului. Să ne bucurăm cât suntem pe picioarele noastre și-n mințile noastre, de ceea ce ne mai putem bucura. Iar de soarta omenirii îmi pasă cât de stâlpul de colo, de telegraf… Dacă n-am murit de scârbă până acum, sper să mor de moartea pe care mi-a hărăzit-o Dumnezeu”. „Florina, după tine cum ar trebui să arate o viață normală?”. „Știu un singur lucru: eu n-am trăit niciodată o viață normală”. „De ce spui asta?”. „Fiindcă spun adevărul. Când cineva cântă fals din gură sau la un instrument simți, fără să ai studii de specialitate. Asta e viața mea. N-a curs niciodată ca o bucată muzicală fără nici un chix”. „Și, totuși, trebuie să-ți închipui într-un fel viața normală…”. „Mi-o-nchipui într-un singur fel: în care oamenii să se respecte unii pe alții și să nu trăiască unii pe spinarea altora. Îmi închipui o-nchipuire, Magdalena”.

Fiecare mulțumea lui Dumnezeu că-i făcuse parte să trăiască lângă o ființă cu-aceleași păreri, cu-aceleași gusturi și care să vrea s-aducă-n jurul ei cât mai multă liniște și, dacă se putea, și bucurie. Fiecare aprecia discreția celeilalte. Magdalena n-o-ntrebase pe Florina cine fusese domnul pe care-l iubise, nici Florina o dată n-o-ntrebase ce vorbea cu Mihu, ce-i mai lega.

Ele două o invitau pe Corina Pop ori de câte ori le aveau în vizită pe cele două profesoare, prietenele Magdalenei: jour de dames. Corina le invitase pe la ea, Florina explicându-i și de ce o refuza: era convinsă că lui Titus Pop nu i-ar fi făcut nici o plăcere prezența ei. Florina o-ndemnase pe Magdalena, stăruise chiar să accepte invitația Corinei, dovedind astfel că nepoata de soră a răposatei Tincuța Pop nu dezaproba căsătoria lui Titus Pop cu tânăra Corina. Ceea ce-avea s-o apropie pe Magdalena și de vărul-primar, Bogdan, relațiile între ei de fapt reducându-se la întâlnirile prilejuite

de parastasele în amintirea Tincuței, organizate la „Capșa” de Titus Pop, din pietate sau de ochit lumii, oricum nedate uitării.

Corina socotea decent să nu participe la aceste întâlniri comemorative. Cu Bogdan, cu Diana și cu gemenii lor, Corina se vedea săptămânal, făcând ea toate eforturile de-a nu-l îndepărta pe Titus de prima lui familie. Corina mersese-n vizită, în Elveția, împreună cu Ana și cu Titus, pentru a fi prezentată rudelor de acolo. Doamna Aimée Pop își părăsea apartamentul din sanatoriul nepoată-sii, Lea, doar pe vreme frumoasă, pentru a sta nemișcată pe-o bancă-n parc, urmărind cu-o privire fixă alunecarea lină a unor lebede printre nuferii albi și roz, de pe luciul unui lac din curtea sanatoriului, un adevărat parc. Aimée își văzuse fiul, fără nici un semn de recunoaștere. Rostise un singur cuvânt: „bulgări”, îmbrățișându-și într-o singură privire senină și absentă fiul, nora, nepoțica. „Din când în când șoptește: „venim” și „bulgări”, le spusese Lea. „Am dus-o la cimitir, la mormântul mamei și-al tatei. Nici o reacție. Lucrul cel mai ciudat este că se spală, se-mbracă, merge singură la closet, ca orice om sănătos. Dar mâncarea trebuie să i-o dai în gură, altminteri nu se-atinge de ea. Își deschide și-și închide singură televizorul, dar la orice-ai vedea n-are nici o reacție”.

Titus își plimbase nevasta și fiica prin toată Elveția, poposind la cele mai elegante hoteluri, cum le poruncise Lea când le-nmânase o cartă de credit. Corina și Ana le plăcuseră Leei și mătușă-sii, Ruth. Lea apreciase cunoștințele medicale și comportamentul Corinei și chiar îi spusese: „Mi-ar fi de mare folos un diabetolog ca tine”. Deși nepotrivirea de vârstă între unchiu-său Titus și noua lui nevastă nu era de neglijat, Lea o agrease mult mai mult pe mătușa Corina decât pe răposata mătușă Tincuța. Și, foarte ciudat, tipul de om interesat i se păruse Tincuța, nicidecum Corina pentru care, judecând la rece, totul ar fi pledat în favoarea calculului: căsătorie, copil, instalarea într-o bunăstare oferită pe tavă. Dar în această viață de găină-n grămada de boabe, Corina se trezea până-n șase dimineața ca la șapte să fie la raport, pentru a se conforma programului obișnuit al unui medic, viața de medic nefiind o sinecură.

Din înconjurul Elveției, Corina se-ntorsese cu două tratate, ultimul răcnet în diabetologie, cu un ursuleț pentru fetiță și cu două cravate pentru Titus. Ana era un copil drăgălaș, lipicios și fără mofturi. E drept că maică-sa nu obosea să-i facă de-o sută de ori aceeași observație când fetița greșea cu câte ceva. „Părinții mei sunt învățători de țară. De la ei am învățat că mama

și dascălul nu trebuie să obosească făcând observații copilului”. Lea îi dăruise Anei un pandantiv cu un smarald mare, înconjurat de-un rând de rubine și de altul de briante, o bijuterie veche dintr-ale bunicii Aimée. „Până te faci tu mare, să poarte maică-ta pandantivul”.

La o lună după vizita noii familii Pop, Aimée Pop se stinsese stând pe scaun în fața nepoată-sii, Lea, strângând degetele mâinii drepte ca și când ar fi ținut ceva între ele și rostind pe un ton resemnat: „bulgări”. La incinerarea doamnei Aimée participase doar Titus din partea familiei din România. În ajunul incinerării, Titus o visase pe Tincuța, îmbrăcată mireasă și se mirase grozav în vis, fiindcă el nu știa că acea fostă colegă a lui urma să se mărite. „Ce faci, Tincuțo? Nu ești Tincuța Șoimaru?”. „Ba da”. „Și ce e cu tine îmbrăcată mireasă?”. „Aștept”. Și Tincuța dispăruse într-un nor, aruncându-și buchetul de mireasă-n văzduh.

Fără să fie superstițios și fără să dea vreo interpretare viselor, totuși, a doua zi, după acele puține ori când o visase pe Tincuța de când nu mai era, Titus avea o stare greu de pus într-un compartiment anume, o stare din care, pentru a-și reveni, se ducea neapărat să-l vadă pe fiu-său, Bogdan, fără să inventeze un pretext anume și nespunându-i niciodată că o visase pe Tincuța. Fiu-său, cu firea lui bonomă și fără complicații, își aducea tatăl pe linia de plutire, ce se caracteriza prin echilibru și prin acțiuni bine calculate. Cu toate că o iubea pe Corina și o prețuia pentru calitățile ei intelectuale și umane, Titus ar fi dorit-o mai înfiptă în relațiile mondene, ar fi vrut s-o vadă afirmându-se ori de câte ori ieșeau în lume, împrejurări ce i se păreau Corinei o corvoadă. Deși departe de-a fi însemnat idealul lui de femeie, Tincuța fusese o nevastă mult mai potrivită pentru el, eficientă social, impunându-se totdeauna într-o asistență, în vreme ce Corina nu știa cum să se-ascundă, ca să nu atragă atenția asupra ei.

La Sinaia, unde se petreceau toate mondenitățile necesare menținerii lui Titus Pop în fruntea unei ierarhii, Corina o scotea pe Diana la înaintare, știind că-i făcea o mare plăcere, ea, Corina, petrecându-și timpul mai ales pe la bucătărie, ajutând chelnerii la aranjat platourile, gustând din tot ce se oferea invitaților, adăugând ici un pic de piper, dincolo un pic de lămâie, ceea ce făcea o bună impresie asupra acestor angajați. Ei apreciau cucoanele care știau ce să ceară, care nu se țineau cu nasul pe sus, se-ncingeau cu șorț, își puneau basma și munceau la cot cu dânșii. Pentru ei, cucoanele-adevărate puneau osul la treabă, iar ăle care dădeau doar ordine

erau sigur parvenite, ultima categorie îndesindu-se ca unii păduchi de plante.

Pricepând în câte afaceri era vârât bărbatu-său, a căror legalitate nu-ncercase s-o cerceteze, și văzându-l cum spumega pe la televiziuni împotriva căpușelor P. S. D.-iste, omițând să spună că o căpușă P. S. D.-istă îl înzestrase cu editura cea mai dotată din România, el ținându-se de brâu în prezent cu niște căpușe cel puțin la fel de umflate, dar din alte partide, Corina se căia amarnic că nu se mulțumise să fi fost o rezidentă oarecare, un medic secundar oarecare, dar să nu fi pătruns într-o minoritate socială ce-adusese din nou omul obișnuit la formula de pe vremea comunismului: „Noi și ei”. Dânsa nu mai făcea parte din „noi”, iar în categoria „ei” nu se putea integra: nu uita de unde pornise. Nu uita că părinții ei, ca și ea de altfel în timpul vacanței de vară, dădeau cu sapa ca toți țăranii, chibzuind cum puteau lotul școlii, dat în folosință directorului atât cât era-n funcție. Părinții lui Titus fuseseră oameni înstăriți, și chiar în regimul comunist, sărăcia bogatului – adică a lor – însemnase mai mult decât bogăția săracului, iar de când sora lui Titus, Iulia, se măritase cu un bancher elvețian, le pusese Dumnezeu tuturor mâna-n cap. Nici o haină, nici un accesoriu, nici o bijuterie care-o punea pe Corina în valoare, pentru Titus nu costa prea mult, el împingând-o spre lucruri „de firmă” și interzicându-i lucrurile obișnuite ca pe-un fel de atentat la prestigiul lui.

Într-o farmacie, Corina-și cumpărase, în prezența lui Titus, o cremă de mâini. „Ce fel de doctoriță ești tu, dacă-ți cumperi cosmetice?”, remarcase el foarte serios. Corina îl privise în speranța că glumea. „Adică?”, întrebase ea. „Nici măcar atâta nu-ți dau pacienții?”. „Dacă n-aș fi fost măritată cu tine, să nu fac pe virtuoasa, cred că aș fi primit una-alta, de la pacienți, fiindcă eram săracă. Acuma, mi s-ar părea că-l mânii pe Dumnezeu să primesc ceva de la un om bolnav”. „Cu cât îl coști mai mult cu-atât te prețuiește mai mult pacientul”. „Prefer să nu mă prețuiască”, îi replicase Corina cu un glas mâhnit.

Zgârcenia lui Titus și tratamentul de satrap față de personalul editurii și de cel al trustului de presă pe care le conducea erau de pomină în lumea oamenilor de meserie. Subt patronatul lui n-aveai voie să fii bolnav, selecția naturală fiind element de bază al păstrării sau al eliminării unui angajat, la-nceput părând că datele intelectuale ar fi-nsemnat esențialul. În Sparta, în Antichitate, dacă te nășteai cu o malformație, erai aruncat de pe muntele Taiget, lumea fiind un loc al oamenilor sănătoși. Titus Pop nu făcea altceva

decât să aplice adulților modelul spartan. Chiar de când se căsătoriseră, Titus se schimbase și, după judecata Corinei, nu în bine. Fizic, drept e, arăta admirabil, îngrijindu-se cum scrie la carte: gimnastică, masaj, înot. Dar o privire dură, ori de câte ori nu se supraveghea, dură și mohorâtă, lăsa impresia unei păsări de pradă ghiftuită și plictisită. Corinei nu-i scăpase indiferența lui ca o lavă stratificată, față de tot ce nu privea propriile interese.

O dată la două săptămâni, Corina se ducea să-și vadă părinții. Povestea cu tristețe cât de greu o duce lumea la țară, cum stătea pământul pârloagă fiindcă oamenii n-aveau nici bani să-l are. „Să fie sănătoși. Fiecare cum își așterne așa doarme”, și Titus continuase lectura unei gazete literare. „Numai că nu și-au așternut singuri: li s-a așternut”, răspunsese Corina pe-un ton tranșant. Din acea zi nu-și mai făcuse nici o iluzie cu privire la interesul bărbatului ei pentru massele de grija cărora, declarativ, el și prietenii lui politici nu puteau dormi. Răceala ei față de-acest bărbat, pe care-l admirase intelectual se-așternea straturi, straturi.

Într-o zi, Titus pornise la Sinaia, în scopul de-a aranja cu două săptămâni înainte o petrecere de afaceri, ca toate câte-aveau loc în vila sa. Ordonat și prevăzător, nu lăsa nimic pe ultimul moment. „Land Rover”-ul lui fusese găsit de Poliția rutieră tras pe dreapta, iar conducătorul vehiculului mort, cu-o mână apăsată pe claxon ce, sunând continuu, atrăsese atenția trecătorilor care avertizaseră Poliția. Nici un semn de agresiune asupra mortului: banii, puțini de altfel, și actele neatinse, ceasul la mână, verigheta în deget. Expertiza medico-legală diagnostica fără dubiu „infarct anterior întins”. Coincidență de două ori bizară: aceeași cauză a morții ca și în cazul Tincuței și exact în același loc.

Familia fusese năucită de veste. Cea mai prezentă, mai eficientă, se dovedise Diana care, spre a-și menaja bărbatul și pe Corina, se instituise cap de coloană în organizarea funeraliilor, ajutată de părinții ei, veniți val-vârtej de la Craiova. Corina se comporta ca un automat în care ceva se dereglase și nu mai putea fi oprit. Singura ei preocupare era să execute tot ce-i sugera Diana. Era uimită, cum uimit ar fi fost și Titus dacă ar mai fi știut că lui, care părea pregătit pentru eternitate, i se-ntâmplase asemenea pocinog. Corina era uimită, dar, sinceră cu ea însăși, nu îndurerată. Îndurase cu greu discursurile din capela de la „Bellu”, muzica militară acordată fiecărui defunct decorat și salvele de pușcă; foarte greu praznicul de la „Marriott”, în al cărui consiliu de conducere fusese răposatul. Îndurase cu

greu porția abundentă de ipocrizie mondenă ce nu-nceta nici în fața unei gropi deschise.

Partajul între prima și cea de-a doua familie a lui Titus Pop decursese civilizat. Corina le oferise lui Bogdan și Dianei vila din Băneasa, unde locuise cu Titus, contra unui apartament cu fața spre Cișmigiu, cu o terasă de treizeci de metri pătrați. Editura, în schimbul unui număr de acțiuni acordate Corinei, urma să fie condusă de Bogdan, printr-un interpus, om de meserie. Corina se vedea cu prima familie a lui Titus în fiecare săptămână, fiindcă voia ca Ana să nu se-nstrăineze de rudele ei cele mai apropiate. Nici Bogdan, nici Diana și nici gemenii lor nu scoteau flăcări pe nas de deșteptăciune. Erau niște oameni medii, cu destule snobisme, dar neagresivi și, lucru de remarcat, mulțumiți cu cât aveau – și aveau – nepuși să jupoaie pielea de pe om. Le dădeau pacienții – primeau. Nu-și condiționau serviciile și îngrijeau fără discriminare oamenii săraci.

Cum secretul înțelegerii în lume este toleranța, Corina evita discuțiile de principii cu „fiul” și cu „nora”, limitându-se la lucruri comune, care să nu creeze contradicții. Cum nu mai avea de gând să facă vreun copil și nici bărbat stabil să-și ia, Corina voia ca Ana să crească aproape de „nepoți”, gemenii lui Bogdan, ca în momentul când ea, Corina, avea să-și încheie trecerea prin lume, Ana să nu rămână singură. Apartamentul ei fiind spațios, Corina își adusese părinții la București, cu greu convinși să-și părăsească locul lor de baștină, explicându-le că-i ușurau viața, având-u-i lângă dânsa, scutind-o de drumuri și de grija pe care le-o ducea știindu-i singuri.

Cu toată uluiala și cu toată agitația prin care trecuse de la moartea lui Titus, Corina simțea că i s-a luminat viața, că scăpase de-o stare tulbure și nesănătoasă. Că vibra în ea ceva din sufletul încrezător al fetei de optsprezece ani, care venea pentru prima oară-n București ca să dea examen la Medicină.

Despre Radu Ghervase, Florina și Magdalena știau puținul cât îl scria el pe cartele poștale ilustrate. Nici de la rudele care se mutaseră-n apartamentul lui nu aflau mai mult, fiindcă și lor le scria la fel. Florina citea această corespondență economică, ofta și apoi privea lung fața ilustratei. Această economie de informație în ceea ce-l privea, Florinei nu-i dădea nici o speranță că Radu și-ar fi aflat liniștea și mulțumirea în noua lume-n care poposise. Într-o zi primise o scrisoare din partea lui Radu.

„Dragă Florina, Partea mea de muncă mi-am făcut-o. N-am economisit nici timp, nici energie. În fine, gust o clipă de mulțumire. Asta nu mă-

mpiedică să-mi aduc aminte în fiecare zi o convorbire surprinsă de tine cândva între mama unei eleve ale tale și starețа unei mânăstiri din Oltenia, stareță cu doctorat în filosofie și în istorie. Vezi cum unele lucruri se-ntipăresc în noi? De la convorbirea noastră observ atent guvernele…

Am să mă gândesc totdeauna la tine, la tine, cea mai înțeleaptă dezamăgită.

Radu”.

Peste două luni de la această scrisoare, Florina primea de la mânăstirea unde se retrăsese Radu o scrisoare în greacă și în română, care o-nștiința că „fratele nostru Paisie”, în paranteze „Radu Ghervase”, s-a stins din viață în ziua de… luna… anul…”. Urmau trei semnături și-o ștampilă.

Fără să fie surprinsă – fiindcă ceva-i spunea demult că într-o zi avea să primească asemenea înștiințare – Florina simțise un cuțit în inimă. Se-așezase într-un fotoliu, ținând cu-amândouă mâinile scrisoarea. „Laconismul ăsta ascunde un adevăr de care m-am temut din clipa când l-am cunoscut pe Radu: a vrut să-și îngroape iluziile și dezamăgirile, a vrut să scape de el însuși. Ce păcat de-atâta inteligență, de-atâta erudiție! Cât am prețuit acest om și cum n-am putut să fac nimic pentru el. Când lumea îi este așa de urâtă cuiva, cum să i-o înfrumusețezi? Dacă atâta cât are ea frumos nu-l poate însenina, nu-l poate face să suporte viața? Eu am uitat anii când îmi doream în fiecare clipă să mor, nețінând seama că aș fi lăsat în urmă o mamă bolnavă de-o boală ce mă-nnebunise? Am uitat cât mi-aș fi dorit să mor când a murit doctorul Nicolae Dănescu? Între mine și Radu e deosebirea că eu mă rugam lui Dumnezeu să-mi ia zilele, iar Radu și le-a luat singur… Să-i scriu lui Alexandru, românul care era-n aceeași mânăstire cu el? Nu cred că mi-ar spune mai mult decât scrisoarea oficială”. Florina trebuia să cântărească bine momentul când să-i dea vestea Magdalenei, având în vedere sensibilitatea diabeticilor la emoţii. Florina îl convinsese pe vărul lui Radu să ceară unele lămuriri în legătură cu moartea lui Radu și cum se putea ajunge la mormântul lui. Într-un târziu, aflase că Radu ar fi murit de anorexie. În privința mormântului, nici un cuvânt. Pe crucea doamnei Ghervase de la „Bellu”, Florina pusese să fie cioplite în relief numele și datele trecerii lui Radu prin lume.

Vladimir Mankiewicz, sătul de societatea internațională de construcții (în care intraseră și ultimii lui patroni) ce-l purta prin toată lumea, ținându-l mai tot timpul despărțit de familie, în ciuda salariului generos pe care-l primea, hotărâse să-și facă formele de pensionare și să se-ntoarcă-n Țară,

cu-atât mai mult cu cât recesiunea, ce-și arăta tot mai amenințător colții, avea să elimine multă lume de peste tot. Firesc era să te gândești la cei tineri, pentru care „punerea pe liber” însemna de multe ori o adevărată dramă. Oameni care nu-și mai puteau achita ratele pe la Bănci, care-și vedeau casele vândute de-aceleași bănci pe nimic – atât cât ele să nu fie-n pagubă – iar cel păgubit dat afară-n stradă.

Vladimir se-mpăcase – vorba vine – cu Luana, în dorința de-a-și crește copiii la un loc și cu-amândoi părinții alături, intenție irealizabilă în realitate. Pentru un week-end petrecut cu familia, Vladimir zbura mii de kilometri cu avionul, ca s-o găsească pe fiică-sa, Alina, plecată cu un grup de colegi cine-știe-pe-unde, casa plină de lume – fiindcă Luana voia o viață mondenă – și doar pe Alexandru, singurul care-l aștepta, știind că numai ei doi aveau ceva de-mpărțit: de obicei, o plimbare, în care stăteau de vorbă ca doi oameni de-aceeași vârstă. Luana, deși acceptase fără târguială întoarcerea lui Vladimir la fostul său domiciliu, fusese de părere că nu mai avea nici un rost să se recăsătorească, idee acceptată fără nici un protest de Vladimir, care, într-un colț al portefeuille-ului, păstra verigheta cu numele Florinei, verighetă pe care uneori o ținea strâns în mână minute-n șir. Alina terminase cu „foarte bine” colegiul la New York și se-nscrisese la cursuri de artă dramatică, unde fusese remarcată de-un regisor de la Hollywood care-i oferise niște roluri de succes la public și la critică. Între timp, fata se și măritase cu un avocat din Los Angeles, tânăr și foarte apreciat, descendent al unei dinastii de mari juriști. Luana se măritase și ea cu un medic urolog de mare prestigiu la New York.

„Tată, uite pentru ce ne-am despărțit noi de Florina… Ca să fim o familie unită. Bine că mama și Alina și-au aflat fericirea. Pe noi doi ne-au lăsat să ne descurcăm cum ne-o tăia capul, că doar suntem băieți mari”. „Tu ce propui, Alexandru?”. „Eu propun să ne-ntoarcem în România și neapărat la Florina”. „Acuma, Florina locuiește cu verișoara ei. Nu știu dacă ne mai primește”. „Chiar dacă n-am mai locui împreună, dar să știm că avem un suflet lângă noi. Ce viață am dus lângă ea, tată! Pentru mine, asta a-nsemnat viață de familie”. „Și pentru mine, copile”. „Despre noi se poate spune c-am dat vrabia din mână pe cioara de pe gard”. „Am plătit impozit pe speranță, copile, echivalent adesea cu impozitul pe prostie”. În anul întâi la Medicină, Alexandru se-ndrăgostise de-o portoricană, săracă, orfană, crescută într-un cămin de copii, fată care izbutise să obțină tot timpul burse de studii.

„Tată, mâine vreau să mă-ntorc în Țară, dar cu Paloma ce fac?”. „Mai întâi, afli ce are ea de gând: vrea să rămână aici, unde s-a născut și a crescut, sau vrea să te urmeze într-o țară de rangul trei?”. „Și dacă vrea să vină cu noi?”. „Atunci te-nsori cu ea și pornim toți trei la drum”. Paloma nu ceruse nici un timp de gândire: ea îi urma pe Alexandru și pe tatăl lui până la capătul lumii.

Vladimir ținuse ca tinerii să se căsătorească religios. Orfelinatul în care crescuse Paloma fiind sub auspiciile Bisericii Catolice, fata fusese botezată catolic. Căsătoria se oficiase într-o biserică ortodoxă, Alexandru – în costum crem, Paloma – în rochie cu crinolină și cu trenă, în fața întregii lor grupe de colegi, invitați apoi de tatăl mirelui la restaurant. Luana o tratase pe viitoarea noră ca pe orice fată pe care i-ar fi prezentat-o Alexandru. Nu se implicase cu nimic în pregătirile de nuntă, ci se comportase ca orice invitat. Soțul Luanei, impresionat de faptul că mireasa era singură pe lume, le dăruise tinerilor căsătoriți două mii de dolari. Înainte de-a se urca în taxiul care să-i ducă în campus, după ce le mulțumise tuturor pentru participare, cu lacrimi în ochi Paloma îi șoptise lui Vladimir: „Niciodată n-am visat că avea să mi se facă atâta onoare”; și se-aplecase discret să-i sărute mâna.

Vladimir, Alexandru și Paloma, îndată ce se terminase anul universitar, porniseră la București, nespunându-i nimic la telefon Florinei. După ce-și desfăcuseră bagajele și-și hotărâseră cum să-și împartă apartamentul din București în care locuiseră Vladimir, Luana, Alina și Alexandru, cei trei, după câteva ore de odihnă, proaspăt dușați, urcaseră-n „Mercedes”-ul Luanei și porniseră spre Florina. Mai întâi simulaseră la telefon o greșeală, ca să se-asigure că Florina era acasă. Vladimir scoase din portefeuille verigheta pe care de ani de zile o purta cu el și și-o puse pe inelarul mâinii stângi. Cu brațele pline de flori, dintre care abia de i se mai vedea capul, în fața apartamentului Florinei îi bătea inima ca un gong.

Florina se uită pe vizetă, apoi cu mâna tremurând trase zăvorul yalei și deschise larg ușa. Cei trei stăteau într-o atitudine solemnă, ca în fața unei autorități de care ar fi depins viața lor. „Florina, dă-mi voie să ți-o prezint pe nora ta, Paloma”, și Alexandru o luă de mână pe fată și o-mpinse către Florina, care-i luă seama o clipă, o mângâie delicat pe obraz și o strânse-n brațe, apoi se-apropie de Vladimir și de Alexandru și le trase capetele spre ea, lipindu-și obrazul când de unul când de altul.

De când plecaseră ei din România, Florina urmase cursuri de spaniolă în cadrul Institutului Cervantes. „Am iluzia că nu-mi las creierul să amorțească”, îi spusese Magdalenei pe care, manu militari, o dusese la cursurile de spaniolă. Palomei îi venea să plângă. Nu se-așteptase ca femeia asta, foarte importantă în viața lui Alexandru și-a lui Vladimir, s-o-ntâmpine cu atâta căldură. Și mai ales nu se-așteptase să-i vorbească-n spaniolă. Florina remarcă verigheta de pe inelarul lui Vladimir. Vorbiră multe și de toate, începând cu viața personală și terminând cu politica. Florina era plăcut surprinsă de concepția despre lume a „nurorii” ei. Gândeau amândouă la fel. Adică fără iluzii asupra vreunui sistem politic și asupra lumii în general. Viața era o luptă permanentă: mai întâi cu tine însuți, apoi cu neîndurarea semenilor. „Soarele sărăciei te coace repede”, se gândi Florina, amintindu-se pe sine la vârsta Palomei.

Magdalena era plecată pentru o săptămână cu prietenele ei, profesoarele, la mânăstirea Horezu, în vizită la o prietenă călugăriță. Vorbiră ce vorbiră și, ca la români, întinseră masa cu tot ce se găsea prin casă. Într-un moment când Florina era singură la bucătărie, Vladimir o strânse în brațe, o depărta, i se uită-n ochi și-i spuse: „Florina eu vreau să trăiesc lângă tine până ce moartea ne va despărți”. Florina se albi la față și simți că-i îngheață sângele în vine. Vladimir se sperie: „Florina, ce e cu tine?”. „Nimic. Am să-mi revin”. „Am trezit o rană?”, șopti Vladimir. Spre-a deruta convorbirea, alunecată pe un teren primejdios, Florina se grăbi să spună: „Tu știi că eu locuiesc cu Magdalena și că n-o pot elimina din viața mea. E o promisiune pe care nu pot s-o încalc”. „Cum poți trăi tu cu Magdalena pe-un loc, am să pot și eu”. „Bine”. Florina îl lăsă-n mijlocul bucătăriei fără nici o vorbă. Se-ntoarse cu o cutiuță minusculă de pluș roșu, o deschise: „Nu e un dar, e un simbol”. Florina scoase verigheta cu grijă, ca și când ar fi putut s-o spargă, o ținu o vreme în palmă, apoi și-o puse pe inelarul mâinii stângi.

Vladimir voia să se-nsoare cu Florina, ceea ce ea refuzase. Neinvocând argumentul la modă al tinerilor trăind în concubinaj, care vorbeau despre certificatul de căsătorie ca despre-un petic oarecare de ziar, ci explicându-i că n-avea rost pentru doi oameni copți care, la asemenea vârstă nici copii nu mai făceau, nici casă, ba, nici măcar nu-și mai cumpărau obiecte de lungă folosință. Și totuși, Vladimir și Alexandru nu se dăduseră bătuți până ce n-o măritaseră pe Florina, amândoi având în minte pensia de urmaș pe care i-ar fi lăsat-o Vladimir, mult mai confortabilă decât cea cuvenită Florinei pentru propria muncă, în momentul când ar fi-mplinit anii de pensie.

Acceptând, în fine, să fie mireasă, Florina îl trăsese de-o parte pe Alexandru și-i șoptise: „Alexandre, mă mărit cu o condiție: la anu-n vremea asta vreau, auzi, vreau să fiu bunică”. Paloma, crescută la orfelinat, își dorise totuși în adolescență copii, dar acuma, deși măritată și intrată într-o familie de oameni de nădejde, un copil i se părea o aventură, când ea avea atâta de-nvățat, fiind abia-n anul doi de facultate. Din momentul când Paloma rămase însărcinată, Florina o convinsese pe Firuța, menajera doctorului Eremia, să-i ia sub aripa ei pe tinerii Mankiewicz și pe micuța Florina când avea să apară.

Ecografia arăta fată, iar părinții ei hotărâseră s-o cheme Florina. Florina avea grijă ca tinerii, măcar la două-trei luni, să meargă la un teatru, la un concert bun. De la apariția Florinei mici, Vladimir și Florina mare – cum i se spunea, spre-a o deosebi de tiza ei – sâmbăta și duminica erau pe post de dădace, fiind zile de odihnă pentru Firuța și de-nvățat intens pentru Alexandru și pentru Paloma. Vladimir și Florina se duceau ei la cei tineri vrând să n-o deranjeze pe Magdalena. Numai că Magdalenei îi era urât fără dânșii și mai ales îi era drag să vadă cum crește un copil – privilegiu pe care ei natura nu i-l hărăzise. Minute-n șir stătea ca în extaz și se uita cum fetița își descoperea cu uimire mânuțele, degetele. Când începuse să vorbească, Florina o-nvățase să-i spună „buna” și lui Vladimir „bunu'”. Cu de la sine putere, Firuței îi spunea „Uța”, iar Magdalenei „Ena”.

Pe sine, tânăra Florina se prezenta „Orina”, ducând totdeauna demonstrativ mâna dreaptă la piept. Când bunica ei adevărată, împreună cu bunicul vitreg veniseră din America s-o vadă, Florina mică nu-ncepuse să vorbească. Pe lângă un trusou ce-ar fi ajuns pentru crescut patru-cinci copii, bunicii americani îi aduseseră cadou un colier de aur cu pietre colorate, prețioase și semi-prețioase, de-o rară frumusețe, prin măiestria lucrăturii și prin îmbinarea culorilor. Luana avusese grijă să spună că bijuteria care stârnise admirația generală era alegerea lui Gary, soțul ei. „Nu mă-ndoiesc” – își spusese Vladimir – „că la egoismul tău i-ai fi cumpărat ceva atât de scump”. Iar doamna doctor Mankiewicz, după ce plecaseră americanii, se exprimase cu glas tare: „Nu mă-ndoiam nici o clipă că bărbatu-său a ales colierul, că ea cine-știe-ce tinichea, „ultimul răcnet”, îi aducea copilului”.

Vladimir, Florina și Magdalena își luaseră foarte-n serios rolul de bunici români, știut fiind că bunicii români sunt campioni mondiali la crescut nepoți. Vladimir recunoștea în sinea lui că nu se-nchipuise ca bunic, așa cum ajunsese să fie: cu nasul în cărți de pediatrie, cu biberoane la ore fixe,

probate la-ncheietura mâinii pentru temperatură, cu îndurat plânsete la creșterea dinților și cu tot felul de mici deranjamente, firești și la copilul sănătos. Dimineața, Florina lucra șase ore în atelierul ei de tehnică dentară de la subsol. Apoi se urca-n mașină și schimba echipa de dimineață, adică pe Vladimir și pe Magdalena, de-acasă de la cei tineri.

Alexandru și Alina fuseseră crescuți cu bonă, ceea ce Vladimir propusese de la bun început și pentru nepoată-sa. Numai că Florina se opusese cu vehemență. O bonă, oricât de conștiincioasă, nu putea înlocui niște bunici. Vladimir trebuia să recunoască în sinea lui că Alina și Alexandru, deși impecabil îngrijiți de Frau Ilse, nu fuseseră niciodată atât de veseli și de expansivi ca Florina mică. Toate albumele cu animale pe de vremea copilăriei Alinei și-a lui Alexandru fuseseră coborâte din pod, spre încântarea Florinei mici și-a Magdalenei, care-i explica tot ce știa despre fiecare animal. De la apariția Florinei mici, nimeni nu-nflorise mai mult decât Magdalena. Glicemia îi ajunsese la normal și umoarea ei meditativă se schimbase: râdea mult mai des, iar Florina mică o amuza atât de mult încât abia aștepta să le povestească adulților vorbele și faptele fetiței, ce i se păreau ale unui un copil ieșit din comun.

Florina era un copil vesel și afectuos. Când îți punea mâinile-n jurul capului, își lipea obrazul de tine și-ți șoptea la ureche „te iubesc" ți se topea inima. Florina – „bunica" – vorbea în spaniolă, spre marea-ncântare a Palomei, care găsea că soarta voia să compenseze, grație familiei prin alianță pe care i-o dăruise, toată amărăciunea ei de copil orfan. La trei ani, Florina mersese la o grădiniță unde se-nvăța engleza. „Bunica" Florina ținea ca nepoata să-nvețe cât mai de mică limbi străine, voia să i se ofere fetiței tot ce n-avusese ea decât mult mai târziu, prin străduință proprie.

Sâmbăta, când Florina mergea la crematoriu, la cimitir, la căminele de bătrâni și de copii, de când fetița împlinise patru ani o lua cu ea și-mpărțeau amândouă pachete. „De ce o iei cu tine?", o-ntrebase Magdalena. „Ca s-o-nvăț ce-nseamnă lumea, să-nvețe de mică mila și milostenia". La cinci ani, tristă după o asemenea excursie, Florina mică o-ntrebase pe Florina mare: „Bună, de ce mă iei cu tine ca să mă-ntristezi?", și-i luase o mână și i-o ținea strâns. „Ca să vezi că pe lume sunt mulți oameni săraci, necăjiți și triști, și ca să-nveți să le faci și lor, atât cât poți, o bucurie. Să nu te-ntristezi când faci o bucurie unui om necăjit, ci să te bucuri și să spui mereu: „Doamne, ajută-mi să pot ajuta!". Și să-i mulțumești lui Dumnezeu pentru tot ce ai tu. Iar la cei care nu mai sunt mergem ca, acolo unde ar fi ei, să știe

că nu i-am uitat”. „Ei mai sunt undeva?”, întrebase Florina. „Noi credem că s-au mutat în cer și de-acolo ne văd și se roagă lui Dumnezeu pentru noi”.

De vinerea, cum venea de la grădiniță, Florina se ducea glonț la bună-sa. „Bună, când facem pachetele?”. „Întâi îți pui hainele de casă, dormi un ceas cu Ena, pe urmă ne spălăm pe mâini și facem pachete”.

Florina mică, potrivit programului de viață stabilit de „buna”, evolua frumos. Mai întâi, fetița dovedea bunătate, duioșie și generozitate, pe care ți le dă Dumnezeu, dar nici un educator, oricât s-ar strădui. Deși Florina mare pusese monopol pe educația celei mici, nimeni n-avea nimic de protestat, fiindcă bunica nu dădea numai sfaturi și dispoziții ci creștea, cu ajutoare, dar de fapt ea creștea acest copil. Fără să le-arate celorlalți, Florina mică, deși cele mai multe observații și interdicții îi veneau de la buna, pe ea o iubea mai mult decât pe oricine, în afară de cățelul ei, Dudu, cadou din partea bunei, care știuse după ce tânjea mai mult sufletul copilei. Un animal trezește responsabilitatea și te-nvață cu grijile. Te pregătește pentru viață și, mai ales, pentru maternitate.

La câteva zile după ce Florina mică începuse școala, Florina mare, uitându-se-n oglindă, văzuse că era galbenă ca lămâia. Medicul de familie, coleg cu Mihai Dănescu, îi dăduse bilet de internare la Fundeni. Secundarul profesorului, un tânăr medic specialist, Ionuț Todea, se nimerise a fi băiatul secretarei de Partid din 1989 de la Policlinica unde lucrase Florina. Fosta secretară și Florina erau internate în aceeași rezervă. „Ionuț, mamă, doamna asta a fost singurul om care s-a purtat omenește cu mine în 1989 și nici măcar membră de Partid nu era”. „Și dumneavoastră, doamnă, v-ați făcut că nu știați că tatăl meu murise-n pușcărie, ca politic”.

Așa cum se prezenta pancreasul Florinei la ecografie, profesorul o operase. Nici el, nici Ionuț nu scoteau un cuvânt asupra diagnosticului. „Domnule profesor, mă pun în locul dumneavoastră și-nțeleg ce greu vă e să-i spuneți unui bolnav că nu mai are nici o scăpare. Mie vă rog să-mi dați să citesc protocolul operator. Sunt pregătită să nu trăiesc veșnic, încât vă rog să dăm cărțile pe față”. Profesorul îi întinsese Florinei protocolul operator: „cancer de cap de pancreas. Neoperabil”. „Cam cât mai am de trăit?”. „Între șase și douăsprezece luni. Ca tratament: medicamente naturiste, regim alimentar de cruțare…”. „Dureri?”. „Sper să nu fie”.

Profesorul și doctorul Ionuț Todea, rămas împietrit într-un colț al cabinetului, tăceau și nu-și reveneau în fața sângelui rece al pacientei care voise neapărat să-și afle condamnarea, pe care-o bănuia. „Orice v-ar supăra,

vă rugăm să vă prezentați imediat la noi”, zisese profesorul găsind un mijloc de-a rupe tăcerea, și-i întinsese Florinei carta lui de vizită. „Domnule profesor, vă mulțumesc pentru tot ce-ați făcut pentru mine. Concurență lui Dumnezeu nu-l puteam face niciunul. Încă o dată vă mulțumesc!”.

Deși se-aștepta la acel diagnostic, totuși certitudinea o năucise pe Florina. Acceptarea unei condamnări, oricât ai vrea să bravezi, e-un lucru înfricoșător. Simțise cum se scurgea viața din ea, ca un șuvoi de gheață ce-i încremenea mai întâi judecata. Cea mai ciudată senzație era dorința de fugă; de fugă, dar unde? Stătuse multă vreme pe-o bancă în fața serviciului de radiologie, care la acea oră nu funcționa. „Cu mine lucrurile sunt lămurite: asta e! Dar ce fac eu cu ceilalți: le spun și stau deschis de vorbă cu ei, fiecare numărându-mi clipele, sau mă fac că nu știu, ei știind prea bine ce am și numărându-mi la fel clipele? Ce este mai greu de suportat pentru ei? Oricum am lua-o situația e falsă: și dacă eu mă fac a nu ști, și dacă se fac ei că nu știu. Doamne, învață-mă cum e mai bine!”.

Îndată ce-i scoseseră firele de la operație, Florina se externase, ca de obicei în toate spitalele, pe la ora douăsprezece. A doua zi era sâmbătă și aveau copiii invitați la masă. Când se-ajunsese la cafea și la fructe, Florina își încrucișase mâinile pe masă și-ncepuse brusc, într-un moment de tăcere: „Dragii mei, am să vă spun ceva ce voi știți și știu și eu: de-acum în cel mult un an am să vă părăsesc. Pân-atunci vreau să ne bucurăm că suntem împreună și nimeni nu mai vorbește niciodată despre-acest subiect”. Toți împietriseră. Florina mică, singura care nu știa ce boală avea buna și neînțelegând cum avea ea să-i părăsească, întrebase cu un glas tremurat: „Bună, unde vrei să pleci, cum să ne părăsești?”. „Fetița mea, am să plec la Doamne-Doamne; altfel cum m-aș îndura să vă părăsesc?”. Fetița începuse să plângă. Florina o luă pe genunchi și-ncepu s-o legene ca pe-un copil mic. „Am vrut să vă spun la prânz, ca până seara să vă obișnuiți cu ideea că eu știu”.

Pentru toți cei de față, acel prânz avea să rămână ca una dintre cele mai cumplite amintiri. Florina răsuflase ușurată și dormise prima oară fără somnifere. „Doamne, mulțumescu-ți Ție că mi-ai dat curaj să-mi ușurez sufletul”. În pat, Vladimir o luase-n brațe și-și ascunsese fața la pieptul ei. Florina se gândi să-i ușureze sufletul și să vorbească tot ea. „Vladimir, i-am anunțat pe toți medicii care-mi trimiteau lucrări că-mi desființez atelierul. Cât timp mai am putere aș vrea să facem toți și, dacă se poate, și cu Mihai și cu Lucia, o călătorie prin Țară și prin locuri frumoase din Europa. Să ne

bucurăm cât mai suntem împreună. Dacă așa e scris, așa e scris”. Vladimir izbucnise în lacrimi și nu-și putea înăbuși suspinele. Florina îl mângâia ca pe-un copil și-i susura: „Nani, nani”.

Își fotografie toate bijuteriile, apoi făcu din ele trei grămăjoare. Unele i le dădu lui Mihai, care le primi fără nici o-ntrebare. Altele i le dădu Magdalenei, care nu-ndrăzni s-o refuze de teama explicației: rămas-bun de la viață. Ultima grămăjoară i-o dădu Palomei. Ea-și păstră verigheta și-un trifoi cu patru foi, un mărțișor de la Alexandru. Alexandru se prezentă de ziua Florinei cu-o brățară din trei culori de aur, o frumusețe. „Florina, mi-am făgăduit mie că-n momentul când am să câștig îți cumpăr ceva frumos-frumos. Te rog s-o porți tot timpul”. „Așa am să fac”.

Vreo două luni de zile după operație, Florina, simțindu-se bine, își dusese la îndeplinire proiectul acelei memorabile excursii rămasă în memoria participanților ca un vis frumos. Vremea fusese minunată, cazarea, mâncarea, totul ca un dar de la Dumnezeu făcut cuiva pe care în curând avea să-l cheme la El.

După-ntoarcerea-n Țară, puterile Florinei scăzuseră zi de zi, ea nemaiasimilând nimic din ce mânca.

Într-o zi luă un taxi, fiindcă nu mai avea putere să conducă și se duse într-o vizită de rămas-bun la Crematoriu și la „Bellu”. „Mamă și unchiule Gogu, rămâneți cu bine și pe curând”. Pentru prima oară, Florina aprinse o lumânare și puse o garoafa roșie pe mormântul doctorului Nicolae Dănescu. „Dacă am să mai fiu conștientă în ultima clipă, gândul meu tot la dumneavoastră o să fie, domnule doctor”.

Se-așeză pe banca de lângă mormântul lui Fred. O candelăreasă, ducând un târn și-un făraș, se opri-n fața Florinei. „Săru' mâna, doamnă. Erea să nu vă mai cunosc, așa ați slăbit”. „Mai slăbește omul. Ce să-i faci?”, și Florina zâmbi. „Fred, am venit să-mi iau rămas-bun. Te-am scos din uitare ca să nu supăr pe nimeni. Te rog să mă ierți că te-abandonez. Dacă e ceva dincolo, poate ne-ntâlnim”.

Mihai Dănescu trecea în fiecare zi pe la Florina. „Mihai, am fost ieri să-mi iau rămas-bun și să le spun „pe curând” celor plecați. I-am cerut iertare lui Fred că-l părăsesc”. „Eu n-am să-l părăsesc… Florina, uneori am simțit că mă iubeai”. „Ai simțit bine, Mihai. Numai că totdeauna am fost despărțiți de-o umbră care-a-nsemnat prea mult pentru-amândoi ca să trecem peste ea”. Mihai îi sărutase mâna și și-o lipise de obraz. „Florina, cutez acum să te-ntreb ce-a vrut să spună tata în ultimele lui clipe, când te-a luat de mână?

Mi s-a părut c-a spus „până ce". „Până ce moartea ne va despărți", și Florina plângea lin, ca desprinsă de orice durere. Mihai o strânse la piept cum o strânsese la despărțirea de tatăl lui, se ridică și plecă fără să-și ia rămas-bun de la ai casei.

Văzând-o cum piere și cum nu se păcălea singură, Magdalena își luase inima-n dinți și-i spusese: „Florina, cred c-ar fi mai bine să schimbi testamentul. Fă-l pe numele lui Alexandru". „Ai dreptate. De ce să plătească de două ori taxe pentru o singură moștenire?".

Pentru a evita o dispoziție testamentară verbală, Florina își pusese pe hârtie toate dorințele: în ce să fie îmbrăcată, să fie incinerată, să i se facă o slujbă scurtă, dar cu un cor care să-i cânte cele zece fericiri. Actele erau în perfectă ordine și toți ai casei le știau locul. Îi rugase pe Vladimir și pe tineri să n-o părăsească pe Magdalena.

În ultima vreme dormea prost, trezită de stomacul ei ce nu mai asimila nimic. Îi propusese lui Vladimir să doarmă separat, ceea ce el nu acceptase. „Nu vreau să-ți stric somnul". „Dac-ai fi în locul meu așa ai face?", o-ntrebase Vladimir pe un ton mustrător. Simțindu-și sfârșitul, Florina voia să se interneze-n spital, ca să nu le lase alor ei o imagine greu de șters din minte. Magdalena și-o amintise pe mătușa Marta, sora bunicii ei materne, care-l rugase pe doctorul Eremia s-o interneze, ca să nu lase familiei în casă imaginea trupului său inert. „Și dacă eu te rog să nu te internezi?", i se-adresase Vladimir pe ton de implorare.

Într-o seară se uitau amândoi la un film franțuzesc. În pauza publicitară slăbiseră sunetul. „Ce-ar fi să mergem câteva zile undeva, la Predeal poate?", zisese Vladimir ținând-o de mână. „Hai să facem proiecte, ca să aibă Dumnezeu de ce să râdă". Și mâna se desprinsese de mâna lui Vladimir.

În a doua vineri care urmase plecării Florinei, Florina mică îi făcuse Magdalenei semn că are să-i spună ceva. „Ena, noi când facem pachete ca să le ducem la săracii necăjiți? Dar la buna și la Crematoriu când mergem?". Magdalena, uluită, nu știuse ce să-i răspundă. „Ena, vreau ca buna să fie mulțumită de noi, acolo unde este ea".

Mihai Dănescu îl rugase pe Vladimir să-i dea lui urna cu cenușa Florinei. Vladimir se uitase lung în ochi lui Mihai, strânsese urna la piept și i-o dăduse fără nici un cuvânt. Mihai singur ridicase cu o rangă pisania de pe mormântul tatălui său și slobozise înăuntru urna Florinei. „Până ce moartea v-a unit", și se depărtase agale de mormântul celor doi oameni, cei mai

dragi din viața lui. Își spuse șoptit: „Învață-te, băiete, să pierzi și să te desparți”.

Doi câini vagabonzi îl petrecură până la ieșirea din cimitir. Rămânând în spatele porții, îl lătrară prietenește, ca o urare de drum-bun, potrivită cu toamna blândă care se lăsa ca o cupolă argintie peste toți și peste toate.

9 iulie 2007-15 octombrie 2008

SFÂRȘIT

1 Doamnelor, vă salut cu plecăciune și vă părăsesc (în franceză).

2 Secolul regelui Ludovic al XIV-lea al Franței (1638-1715).

3 „Tu ai vrut-o, George Dandin” (în fr.). Replică din piesa în proză a lui Moliere, Georges Dandin.

4 Ocupație agreabilă (pentru trecerea timpului); divertisment (fr.).